

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі
Министерство образования и науки Республики Казахстан

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
Национальная академия образования имени И. Алтынсарина

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ МОНИТОРИНГІНІҢ БІРІҢҒАЙ
ШЕҢБЕРІНЕ СӘЙКЕС МОНИТОРИНГ ЖҮРГІЗУ
ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР**

**ПРОВЕДЕНИЕ МОНИТОРИНГА В СООТВЕТСТВИИ
С ЕДИНОЙ РАМКОЙ МОНИТОРИНГА ИНКЛЮЗИВНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН
МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ**

Астана 2018

Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы Ғылыми кеңесімен баспаға ұсынылды (2018 жылғы 4 желтоқсандағы № 12 хаттама)

Рекомендовано к изданию ученым советом Национальной академии образования им. И. Алтынсарина (протокол № 12 от 4 декабря 2018 года)

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің Бірінғай шеңберіне сәйкес мониторинг жүргізу. Әдістемелік ұсынымдар – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы ҰБА, 2018. – 128 б.

Проведение мониторинга в соответствии с Единой рамкой мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан. Методические рекомендации – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2018. – 128 с.

Құралда Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің Бірінғай шеңберіне сәйкес мониторинг нәтижелерінің талдануы ұсынылады, сондай-ақ, жалпы білім беру мектептері үдерісінде инклюзивті білім беру шарттарының оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық қамтамасыз етілуі бойынша әдістемелік ұсынымдар беріледі.

Әдістемелік ұсынымдар жалпы білім беретін мектеп басшыларына, мұғалімдерге, әдіскерлерге, білім басқармалары мен бөлімдерінің мамандарына арналған.

В пособии представлен анализ результатов мониторинга в соответствии с Единой рамкой мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан, а также даны методические рекомендации по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями инклюзивного образовательного процесса в общеобразовательной школе.

Методические рекомендации предназначены руководителям, учителям общеобразовательных школ, методистам, специалистам отделов и управлений образования.

© Ы. Алтынсарин атындағы
Ұлттық білім академиясы, 2018
Национальная академия
образования им. И. Алтынсарина,
2018

Кіріспе

Қазақстанның мемлекеттік білім беру саясаты барлығына сапалы білім беруді қамтамасыз ету мақсатында инклюзивті білім беруді дамыту курсына атап өтті.

Әлеуметтік, психологиялық, экономикалық, лингвистикалық, мәдени себептер, мінез-құлық пен эмоционалдық мәселелер т.б. білім берудегі ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар (бұдан әрі – ЕБҚ) болуына байланысты көп көңіл бөлінеді. ЕБҚ-мен білім алушылардың көп бөлігі денсаулығының салдарынан білім алуда тұрақты немесе уақытша қиындықтарға тап болғандар болып табылады.

Әлеуметтік, экономикалық, лингвистикалық себептерге байланысты ерекше білім берілуіне қажеттіліктері туындаған білім алушыларға да қолдау көрсетіледі. Атап айтқанда, шалғайдағы ауылдар мен аз қамтылған отбасылардан шыққан балаларға, этникалық азшылық пен оралмандар отбасыларына арнайы шарттар қарастырылған: мектепке тасмалдау, материалдық көмек көрсету, тілдік курстар, қосымша сабақтар, жоғары оқу орындарына түсуге арналған квоталар, ана тілінде оқуға мүмкіндік беру және т.б. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар мемлекеттің ерекше қамқорлығымен қамтамасыз етілген. ҚР заңнамасына сәйкес шетелдік азаматтардың және азаматтығы жоқ азаматтардың білім алуы Қазақстанның Республикасы азаматтарымен тең құқықтарға ие.

2017 жылы Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігінің тапсырысы бойынша «Ақпараттық-талдау орталығы» АҚ (бұдан әрі – АТО) Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің бірыңғай шеңбері (бұдан әрі – Бірыңғай мониторинг шеңбері) әзірленді. Бірыңғай мониторинг шеңбері педагогтердің, білім алушылардың, білім беру ұйымдары басшыларының, білім басқармалары мен бөлімдері мамандарының, сондай-ақ үкіметтік емес ұйымдары өкілдерінің ұсыныстары мен ұсынымдарын халықаралық тәжірибені ескеріліп әзірленді [1].

Инклюзивтік білім беру үдерісінің оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық шарттармен қамтамасыз ету мониторингі білім беру жүйесіндегі өзгерістерді жобалауға, басқарушылық міндеттерді шешуге байланысты бағытталған, ЕБҚ бар балалардың білім алу құқығын жүзеге асыру мен олардың қоғамда табысты әлеуметтенуіне бағдарланған. Мониторингтік зерттеу нәтижелері ЕБҚ бар әртүрлі санаттағы балалардың толық білім бағытындағы білім беру жүйесіне қажетті өзгерістерді белгілейді, білім беру ортасында толығымен әлеуметтік бейімделу мақсатында ЕБҚ бар балаларды қажеттілікпен қамтамасыз етілуін бағалайды, білім беру шарттарына сұратым және білім беру қызметтеріне отбасылық қажеттіліктерді анықтайды.

Инклюзивтік білім берудің тиімділігін анықтайтын кешенді шарттардың ортасынан бірлескен оқытуды ұйымдастырудың инновациялық модельдерін іздеу және апробациялау, білім беру үдерісін ұйымдастырудың жаңа формалары мен тәсілдері ерекше орын алады. Соңғы жылдары еліміздің өңірлерінде ерекше

білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды оқыту тәжірибесін жүзеге асыру, инновациялық алаңда инклюзивті білім беруді жүйелі қолдау өзекті мәселе болып отыр. Осыған байланысты елдегі барлық мектептер нақты инклюзивтіні жүйелі трансформациялауда педагогтердің саналылығын және еріктілігін қалыптастыру үшін оң инклюзивті тәжірибені позитивті таралымын көбейтуді және белсенді жинақтау шарт. Инклюзияның мәні мен оның концептуалдық, нормативтік, құқықтық, ұйымдастырушылық-әдістемелік негіздерін талаптарға сәйкес дәлелді зерттеуді қажет етеді. Бұл басқару органдарына, барлық педагогикалық қызметкерлерге және мамандарға жоспарлауға, инклюзивтік тәжірибелерді біртіндеп «өсіруге», уақыт талабына сәйкес білім беру кеңістігін қайта құру, ата-аналардың және білім алушылардың үміттеріне мүмкіндік береді.

Аталған әдістемелік ұсынымның мақсаты мемлекеттік білім беру саясатындағы инклюзивті принциптерді ілгерлету және барлығы үшін сапалы білімге тең қол жеткізудегі прогресті бағалау негізінде инклюзивті білім беру ортасын құруға жетекші, өзіндік қадамдарды әзірлеудегі педагогикалық қызметкерлерге әдістемелік көмек көрсету болып табылады.

1 Инклюзивті білім беру жағдайында бастауыш, негізгі орта, жалпы орта мектептегі білім беру процесін қамтамасыз ету бойынша мониторингтің мақсаттары мен міндеттері, ұйымдастырушылық құрылымы мен технологиясы

Инклюзивтік білім беру мониторингінің Бірыңғай шеңбері және әлемдік қоғамдастықтың білім беру саясатының басты негіздерінің бірі барлық азаматтарға бірдей жоғары сапалы білім беруді қамтамасыз ету болып саналады. 2016 жылдың 1 қаңтарынан бастап БҰҰ мүше – 193 мемлекетпен қабылданған тұрақты дамыту саласындағы 17 Ғаламдық мақсат (бұдан әрі- ТДМ) күшіне енді. 4 ТДМ «барлығы үшін өмір бойы оқытудың мүмкіндіктерін ынталандыру және инклюзивті білім беруді қамтамасыз ету» міндеттілігін жариялайды [2].

Қазақстан Республикасындағы инклюзивтік білім беру саласындағы зерттеу нәтижелері ЕБҚ бар балаларға арналған саяси талдауда «Қазақстан, Қырғызстан және Тәжікстан Республикасы – 2009: ерекше қажеттіліктері және мүмкіндігі шектеулі білім алушылар» ЭЫДҰ білім беру саласындағы ұлттық саясат Шолуымен ұсынылған, сонымен қатар инклюзивтік білім беру жүйесін құруды қамтамасыз ететін факторлардан тұрады. Заңнамалық база және басқаруды реттеудің жетіспеушілігі, ресурстар мен қаржыландырудың жеткіліксіздігі, педагогикалық қызметкерлерді даярлау жүйесінің тиімділігі төмен, сыртқы қызметтердің әлсіз үйлестірілуі, қоғамдық және жеке секторлардың жеткіліксіз қатысуы секілді мәселелерді ЭЫДҰ атап көрсетеді [3].

Қазақстан үшін 37 ұсыным есеп қорытындысы бойынша, ұсынылды. Қазіргі уақытта ұсынымдар жоспарлы түрде орындалуда. Мысалы, ерекше қажеттілігі бар балалармен жұмыс істейтін мұғалімдердің жалақысын көтеру қажеттілігі ЭЫДҰ атап көрсетілді. Аталған ұсыным орындалды: 2016 жылдан бастап педагогтар үшін базалық лауазымдық қызмет ақыдан 40% мөлшерінде ЕБҚ бар балалармен жұмыс үшін қосымша ақы қарастырылды.

ЭЫДҰ басқа да зерттеуінде «Ұлттық білім беру саясатына шолу: Қазақстандағы орта білім беру» (2014 ж.) 43 ұсынымның бірі «Үкіметтің инклюзивтік білім беруді енгізу жоспарын қайта қарау, оларды тиімдірек ету, себебі, ЕБҚ бар балалар бұрынғысынша тең емес мүмкіндіктерден зардап шегіп келеді» болып табылады [4].

Бүгінгі таңда елімізде білім беру жүйесін дамытудың стратегиялық бағыттарының бірі ретінде инклюзия қарастырылады. Республика заңнамасымен сапалы білім алуға қолжетімділік құқығы барлық білім алушыларға жеке мүмкіндіктеріне қарамастан, ерекше білім берілуіне қажеттілігінің әртүрлі болуын есепке ала отырып кепілдік береді. ЕБҚ бар азаматтар үшін сапалы білімге тең қол жеткізу үшін жағдай жасау ұзақ мерзімді көріністерде үлкен басымдықтарға ие. Бұл, бірінші кезекте, табысты әлеуметтік бейімделу және өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндігі. ЕБҚ-мен бірге оқитын балалар ашық түрде оқығанды үйренеді, маңызды коммуникативті дағдыларды меңгереді, айналасындағы адамдармен өзара іс-әрекет жасайды. Ерте әлеуметтік инклюзия болашақта өмірге бейімделе алатынына сенімді болудың кілті болып табылады.

Қазақстан Республикасының саясаты барлық азаматтарға әлеуметтік, экономикалық, мәдени мәртебесіне қарамастан сапалы білім алу құқығын қамтамасыз етуге бағытталған. Елбасының «Қазақстан жолы-2050»: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» Жолдауында: «мүмкіндігі шектеулі біздің азаматтарымызға назар аударуды күшейту қажет. Қазақстан олар үшін кедергісіз аймаққа айналуы керек. Осындай аз емес адамдарға қамқорлық жасау – өзіміздің және қоғам алдындағы біздердің борышымыз» [5].

Қазақстан Республикасында білім беруді және ғылымды дамытудың 2016-2019 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында (бұдан әрі - БҒДМБ) инклюзивті білім беруді дамыту саясаты мәлімделген [6]. Бұған қоса, қазіргі уақытта қазақстандық білім беру жүйесі мектепке дейінгі білім беруден бастап жоғары білім беруге дейін, барлық деңгейлерде аталған саясатты жүзеге асырудың бірыңғай түсінікті аппаратымен және механизмімен жұмыс істейді.

БҒДМБ ЕБҚ бар оқушылар үшін тең жағдайлар мен кедергісіз қолжетімділікті құру бойынша мақсатты индикаторлар (пандустар, көтергіштер, лифттер, ақпараттық және кітапханалық ресурстар) қарастырылды, күтілетін нәтижелер анықталды.

Мемлекеттік саясатта инклюзивтілік қағидаттарды алға жылжытуға және барлығы үшін сапалы білім алуға тең қолжетімділікті бағалауға бағытталған Бірыңғай мониторинг шеңберін «АТО» АҚ жобалау тобымен әзірленді.

Ұлттық деңгейде Бірыңғай мониторинг шеңбері саясатты әзірлейтін тұлғаларға, сонымен қатар инклюзивтік білім беруді жүзеге асыру үшін қажетті, өзгерістерді жүзеге асыру ісінде маңызды рөл атқаратын менеджерлерге жолданған. Жергілікті деңгейдегі мониторинг шеңберінің көрсеткіштері білім беру ұйымдарына инклюзивтік білім беру ортасын құруға жетелейтін қадамдарды дербес әзірлеуде елеулі көмек көрсетеді [1].

Қазақстан Республикасында инклюзивті білім берудің Бірыңғай мониторинг шеңберін әзірлеу үшін ҚР «Білім туралы» заңы негіз болып саналады, ондағы 1-баптың 21-7-тармағында көрсетілген: «инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс» [7].

Қазіргі уақытта республикадағы көптеген мектептер ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға көптеген маңызды аспектілерді қамтитын, жайлы білім беру ортасын құру негізінде қанағаттанушылығына көңіл бөледі. ЕБҚ бар балалардың ата-аналарының көпшілігі балаларының жалпы білім беру мектептерінде оқығанын қалайды.

«Жалпы білім беретін білім беру ұйымдарының түрлері бойынша типтік қызмет ережелеріне» сәйкес, ЕБҚ бар балаларды оқыту жалпы білім беретін мектептерде әдеттегі сыныптарда (2 ЕБҚ бар баладан аспайды) және жалпы білім беретін мектептердегі арнайы сыныптарда (бұзылыс түрлері бойынша) жүзеге асырылады [8].

Балаларды дамытуда бұзылыс түрлері бойынша арнайы сыныптар келесідей үлгіде сараланады: есту қабілеті бұзылған (естімейтін, нашар еститін, кейіннен

керек болғандар); көру қабілеті бұзылғандар (көзі көрмейтін, нашар көретін, кейіннен соқыр болып қалғандар); тірек-қозғалыс аппараты қызметі бұзылғандар (ТҚАБ); сөйлеу қабілеті бұзылған; ақыл-ойы артта қалған; психикалық дамуы кешеуілдеген (ПДК); күрделі бұзушылықтары бар, соның ішінде соқыр керемділік.

ҚР «Білім туралы» Заңының 8-бабы, 5-тармағына сәйкес, денсаулық жағдайына қарай ұзақ уақыт бойы бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім беру ұйымдарына бара алмайтын азаматтар үшін үйде немесе емдік ұйымдарда жеке тегін оқыту ұйымдастырылады [7]. ПМПК ұсынымдарына сәйкес мұғалімдер жеке оқыту бағдарламасын әзірлейді. Сабақ кестесі Типтік оқу жоспары, жеке оқу жоспары негізінде құрылады. Үйде оқытылатын балалар медициналық қарсы көрсетімдер болмаған кезде, аптасына бірнеше рет, әлеуметтену мүмкіндігін ала отырып, мектепке сабаққа, сыныптан тыс іс-шараларға келеді.

ПМПК ұсынымдары бойынша және мүгедек-балалардың ата-анасының өтініші негізінде I және II топтағы мүгедектер, бала кезінен мүгедек балалар қашықтан білім беру технологиясы (ҚОТ) бойынша оқи алады. ҚОТ бойынша оқыту бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білім берудің оқу жоспары бойынша жүргізіледі. Оқу үдерісін ұйымдастыру Қазақстан Республикасы білім және ғылым Министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы №137 бұйрығымен бекітілген «Қашықтан оқыту технологиясы бойынша оқу үдерісін ұйымдастыру ережелерімен» реттеледі [9].

Жалпы білім беру ұйымына енген ЕБҚ бар балалар ҚР МЖМБС және ПМПК-ның ұсыныстарына сәйкес жалпы білім берудің оқу бағдарламалары мен арнайы оқу бағдарламалары бойынша бойынша оқытылады.

ЕБҚ балалар үшін бастауыш және негізгі білім беру пәндерінің деңгейлері бойынша Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы және Түзету педагогикасының Ұлттық ғылыми-практикалық орталығы жас ерекшеліктері мен денсаулық бұзылыс түрлерін есепке ала отырып, оқу бағдарламалары әзірленді.

Көптеген ата-аналардың айтуы бойынша, жалпы білім беретін сыныптарда оқытылатын ЕБҚ бар балалар тап болатын барлық қиындықтарға қарамастан, олардың басқа балалармен қарым-қатынасы білім мен болашақта мамандық алу үшін жақсы мүмкіндік екенін түсіне отырып, оқуға қуанып барады. Мұғалімдер балалардың бір-бірінің ерекшеліктерін түсіне білуге үйренетін мектепте, сенім ахуалы туындайтынын және ең жақсы қасиеттер: толеранттылық, қамқорлық, мейірімділік қалыптасатынын айтады.

Тәжірибе ата-аналардың басқа пікірлерін де көрсетеді, онда олар өз баласы үшін жалпы білім беретін мектептерде әдеттегі сыныптарына қарағанда, арнайы сыныпты дұрыс көреді. Олар мұны, «арнайы сыныптарда балалардың аз екенін және әр балаға көбірек көңіл бөлінетінін, түзету-педагогикалық қолдау сапалы көрсетілетінін, ал үзілістер мен сыныптан тыс шараларда басқа құрбыларымен сөйлесуге мүмкіндік болатынымен» түсіндіреді. Аталған жайт, әдеттегі сыныпта

оқитын ЕБҚ бар балалардың ерекше педагогикалық қолдауға мұқтаж екенін көрсетеді.

ҚР «Білім туралы» Заңында: «Білім алу үшін арналған арнайы шарттар» терминіне «Арнайы оқу бағдарламалары мен оқыту әдістері, техникалық және басқа да құралдар, тіршілік ету ортасы, сонымен қатар медициналық, әлеуметтік және ЕБҚ бар тұлғалардың жалпы білім беретін оқу және білім беру бағдарламаларын меңгеру мүмкін емес басқа да қызметтер кіретін шарттар» ретінде анықтама берілген [7].

Бұл кешенді есептің маңыздылығын инклюзивтік білім беру үшін материалдық-техникалық, сонымен қатар, оқу-әдістемелік және кадрлық шарттар екендігін баса айтады. Осыған байланысты, ұлттық деңгейде «Инклюзивтік білім беру шарттары» түсігін ашу, денсаулық бұзылыс түрлері бойынша ЕБҚ бар білім алушылар үшін толық және ішінара кедергісіз ортаның бірыңғай өлшемдерін әзірлеу қажет болды: архитектуралық қолжетімділік, материалдық-техникалық, оқу-әдістемелік және кадрлық қамтамасыз ету.

Қазақстанда инклюзивтік білім беруді жүзеге асыру білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау, қоғамдық бірлестіктер, ата-аналар қоғамдастығының уәкілетті органдары тарапынан келісілген әрекеттерді талап етеді. Алайда, елде ЕБҚ бар тұлғаларды қолдау бойынша ведомствааралық өзара әрекет ету механизмі жөнге салынбаған.

Әртүрлі ведомствалардың үйлестірілмеген ынтымақтастығы барлық аспектілерде көрінеді. Мысалы, ЕБҚ бар балалар туралы статистикалық деректер есебін, бір мезгілде ҚР БҒМ, ҚР ДМ, ПМПК жүргізеді. Әртүрлі ведомствамен ұсынылатын деректер күшті ерекшеленеді, бұл олардың толықтығы мен сенімділігіне күмән тудыруға мәжбүрлейді. ЭЫДҰ сенімді статистикалық деректерді жинау қажеттілігі Қазақстанның әлеуметтік қорғауы және денсаулық сақтау, білім беру қызметтерінің бұдан әрі дамуының негіздемелерін атап көрсетеді. Аталған мәселені шешу үшін елде ЕБҚ балаларды есепке алу жүйесін біріктіру бойынша жұмыстар жүргізілуде. «Сандық Қазақстан» Мемлекеттік бағдарламасын іске асыру аясында ПМПК жүйесін құру және оны мемлекеттік қызметтер үшін жеке жүгінуді азайту және құжаттар тізбесін жинауды болдырмау мақсатында ҰБДҚ, ЖТ МДҚ және МЗТО жүйелерімен біріктіру бойынша жұмыстар жүргізілуде.

Мониторингті жүргізудің мақсаты – еліміздің өңірлерінде жалпы орта білім беру деңгейлеріндегі инклюзивті білім беру процесінің дәрежесін анықтау.

Мониторинг міндеттері:

1) білім беру ұйымдарында ұлттық бастамаларды қабылдау деңгейін зерттеу, яғни, жалпы инклюзивті құндылықтарды дамытуға мектеп қаншалықты үлес қосады;

2) инклюзивті білім беру саласындағы педагогтерді кәсіби дамыту үшін мектептің қаншалықты мүмкіндік беретінін анықтау;

3) білім алушылардың жеке мүмкіндіктері мен ерекше білім берілуіне қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық шарттардағы мектептегі білім деңгейін құруды анықтау.

Білім беру ұйымдары деңгейіндегі мониторинг көрсеткіштерін үш негізгі аспект бойынша қарастырады: инклюзивтік білім беру мәдениетін құру, инклюзивтік саясатты әзірлеу, инклюзивтік тәжірибені дамыту.

Бірыңғай мониторинг шеңберіне сәйкес мониторингтік зерттеулерді жүргізу базасы еліміздің барлық аймақтарында, қалалар мен ауылдарда орта білім беруді ұйымдастыру, сонымен қатар, мемлекеттік және орыс тілінде оқыту болып саналады.

Білім беру ұйымдарының деңгейінде мониторинг Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы базасының сайтында анонимді онлайн-сауалнама түрінде жүргізілді. Сауалнамаға еліміздің барлық аймақтары мектептерінің негізгі және жоғары білім алушылары, педагогикалық қызметкерлері, ата-аналары қатысты.

Зерттеудің мониторинг негізгі әдістері: сауалнама жүргізу (онлайн-сауалнама), деректерді өңдеудің математикалық әдістері, зерттеу нәтижелерін сандық және сапалық талдау болып табылады.

Сауалнамалар білім берудің негізгі және жалпы деңгейінде білім алушылар, педагогтар, білім беру ұйымдарының әкімшілік өкілдері, ата-аналардың сұрау үшін әзірленген. Сауалнаманың барлық сұрақтары жабық болып саналады және ұсынылған бірнеше нұсқалардан таңдалады. Жекелеген сұрақтарда бірнеше жауап нұсқаларын таңдауға мүмкіндік қарастырылады. Сұрақтардың әрқайсысы мониторингтің белгілі көрсеткішіне сәйкес келеді.

Инклюзивтік мәдениетті құру саласында келесі индикаторлар қарастырылды:

- 1) Мектеп инклюзивтік құндылықтарды дамытуға ықпал етеді.
- 2) Толеранттылық және өзара құрметтеу принциптері сақталады, кемсітушілік болмайды.
- 3) Оқушылардың өзін-өзі басқаруын дамытуы мадақталады.
- 4) Ата-аналар оқу-тәрбие беру үдерісіндегі мәселелер бойынша шешім қабылдау барысында белсене қатысады.

Инклюзивтік саясатты әзірлеу саласында:

- 1) Мектеп әр бала үшін ашық.
- 2) Инклюзивтілік саясаты білім беру үдерісінің барлық қатысушыларында сақталады.
- 3) Мектеп саясаты қудалауға қарсы тұруға және қауіпсіз психологиялық орта құруға бағытталған.

4) Білім алушылардың келесі оқыту деңгейіне немесе басқа білім беру ортасына өтуі кезінде бейімделуі үшін көмек көрсетіледі.

5) Білім алушылардың қалуы мен бағдарламадан артта қалуын болдырмау бойынша жұмыстар жүргізіледі.

6) Инклюзивтік білім беру саласында педагогтардың кәсіби дамуы үшін мүмкіндіктер ұсынылады.

Инклюзивтік тәжірибені дамыту саласында:

- 1) Мектеп барлық білім алушылардың сапалы оқытылуы үшін тең мүмкіндік ұсынады.

2) Білім алушылардың үлгерімі мен жетістіктері бойынша мониторинг жүргізіледі.

3) ЕБҚ бар балаларды оқыту үшін қажетті материалдық-техникалық шарттар құрылған.

4) Балалардың ерекше білім беру қажеттілігі мен жеке мүмкіндіктерін қанағаттандыру үшін жағдай жасалған.

5) Психологиялық-медиктік-педагогикалық Қызметі тиімді жұмыс істейді.

6) Басқа білім беру ұйымдарымен, қоғамдық бірлестіктермен ынтымақтастық бастамашылық етіледі және қолдау көрсетіледі.

Негізгі және жалпы орта білім беру мектептерінің білім алушыларына арналған сауалнама «келісемін», «келіспеймін», «жауап беру қиын» жауап нұсқаларында 13 сұрақты қамтиды (Кесте – 1).

Кесте – 1 Негізгі және жалпы орта білім беру мектептерінің білім алушыларына арналған сауалнама

		Келісемін	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
	Инклюзивті мәдениет			
1	Біздің мектепте барлық оқушыларға мейіріммен қарайды			
2	Біздің мектепте әрбір оқушылардың жетістіктері әділетті бағаланады			
3	Мұғалімдер әр оқушы оқуда табысты болады деп сенеді			
4	Мұғалімдер барлық оқушыларды сынып және мектептен тыс іс-шараларға қатыстырады.			
5	Маған оқу ұнайды, мен өз мектебімді жақсы көремін			
6	Мектепте менің құқығым бұзылмайды			
	Инклюзивті саясат			
7	Мен өзіме әділетсіз көзқараспен, қорқыту, қорлау жағдайларға тап болдым.			
8	Егер мені қорқытса, ренжітсе мен сынып жетекшісінен немесе психологтан көмек сұрай аламын			
9	Педагогтер жаңадан келген оқушыларға мектепке бейімделуге көмектеседі			
10	Мұғалімдер тәртіпті бұзатын, сабақты себепсіз қалдыратын оқушылармен әңгіме өткізеді			
11	Педагогтер маған қалдырған сабақ тақырыбын түсінуге көмектеседі			
	Инклюзивті практика			
12	Мұғалім әрбір оқушыға көңіл бөледі			
13	Оқушылар сабақта бір-біріне көмектеседі			

Жалпы білім беретін мектептің білім алушыларының ата-аналарына арналған сауалнама, барлық ата-аналар үшін 20 сұрақ және ЕБҚ бар балалардың ата-аналарына арналған 9 сұрақтан тұрады (Кесте – 2).

Кесте – 2 Жалпы білім беретін мектептің білім алушыларының ата-аналарына арналған сауалнама

		Келісемін	Келіспеймін	Жауап беруге қиналамын
	Инклюзивті мәдениет			
1	Мектепте барлық оқушыларға мейіріммен қарайды			
2	Мектепте оқушылардың жетістіктері әділ бағаланады			
3	Мұғалімдер әр оқушы оқуда табысты болады деп сенеді			
4	Мұғалімдер мектептің іс-шараларына барлық балаларды қатыстырады			
5	Мектепте балалар құқығы бұзылмайды			
6	Ата-аналар оқыту және тәрбиелеу үдерісіне тартылған			
7	Ата-аналар комитеттерінің, қамқоршылық кеңестерінің шешімдері толық көлемде орындалады			
8	Мен ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды және ерекше білім беру қажеттілігі жоқ балаларды бірлесіп оқытуға оң көзқараспен қараймын			
	Инклюзивті саясат			
9	Мен менің баламды мектепке қабылдау кезінде құқық бұзушылыққа тап болдым			
10	Мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мәселелері бойынша қажетті ақпараттық-кеңесшілік және әдістемелік қолдауды алып тұрамын			
11	Барлық оқушылар сынып жетекшісі немесе психолог көмегіне жүгіне алады.			
12	Барлық жаңадан келген оқушыларға, егер оларды қорқытса, ренжітсе, мектепке бейімделуге көмектеседі			
13	Мектеп дәлелді себепсіз сабақты қалдыруды болдырмау үшін алдын алу шараларын өткізіледі			
14	Педагогтер оқушыларға, егер білім алуда мәселері бар болса (сабаққа			

	келмесе, ауырып қалса, тақырыпты меңгермесе) көмектеседі			
<i>Ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушылардың ата-аналарына арналған қосымша сұрақтар:</i>				
15	Бала қалыпты сыныпта оқып, өзін жайлы сезінеді			
16	Бала арнайы сыныпта оқып, өзін жайлы сезінеді			
<i>Инклюзивті практика</i>				
17	Мен білім беру қызметінің ұсынылу сапасына ризамын			
18	Мұғалім сабақта әр оқушыға көңіл бөледі			
19	Мектеп баланың жетістігі және ілгерілеуі туралы ақпаратты үнемі беріп отырады			
<i>Даму мүмкіндігі шектеулі оқушылардың ата-аналарына арналған қосымша сұрақтар:</i>				
20	Сіздің балаңыздың дамуында мүмкіншілік шектеу бар ма?			
21	Мектепте физикалық тосқауылсыз қол жетімділік қамтамасыз етілген (пандус, тұтқалар), арнайы санитарлық-гигиеналық бөлмелер және т. б. бар			
22	Менің балам оқуға қажетті арнайы техникалық жабдықтармен (мысалы: дыбыскүшейткіш аппаратура, электронды үлкейткіш әйнек, бейнеүлкейткіш және т.б.) қамтамасыз етілген			
23	Менің балама арналған психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын жасауға белсенді қатыстым			
24	Мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын менің балам үшін тиімді деп санаймын			
25	Мектеп өзінің оқу бағдарламасын менің баламның жеке мүмкіндіктерін ескере отырып бейімдейді			
26	Мектеп менің балама қажетті арнайы оқулықтарды (Брайль әрпі бойынша, үлкейтілген әріп бойынша және т.б.) ұсынады			
27	Менің балам оқитын арнайы оқулықтардың сапасымен қанағаттанамын			
28	Арнайы педагогтардың қосымша / жеке сабақтары менің баламның даму қарқындылығына әсерін тигізді			
29	Мен баламның ассистент педагогтардан (тьютордан) алатын қолдауға ризамын			

Жалпы білім беретін мектептердің әкімшілігі мен мұғалімдерге арналған сауалнама 20 сұрақтан тұрады, олардың кейбіреулері бірнеше жауапты таңдауға және өз пікірін білдіруге мүмкіндік береді (Кесте -3).

Кесте – 3 Жалпы білім беретін мектептердің әкімшілігі мен мұғалімдерге арналған сауалнама

1. Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?

- a) Оң көзқараспен, мен ЕБҚ бар балалардың қарапайым сыныпта балалармен оқығанын қалаймын
- b) Мен ЕБҚ бар балалардың жалпы білім беретін мектептің арнайы сыныптарында оқығанын қалаймын
- c) Теріс көзқараспен, ЕБҚ бар балалар арнайы мектептерде бөлек оқулары қажет
- d) Басқа (көрсетіп жазыңыз: _____)

2. Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?

- a) Ия
- b) Жоқ
- c) Білмеймін

3. Сіздің сыныптың кейбір оқушыларын оқытудағы қиындықтардың себептерін анықтау мүмкін бе?

- a) ия
- b) әрқашан емес
- c) жоқ

4. ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз? (Бірнеше нұсқа таңдалуы мүмкін)

- a) Мектеп (әкімшілік, қызметтестер, арнайы педагогтар)
- b) Интернет-ресурстар
- c) Облыстық білім беру басқармасы / аудандық білім бөлімінің әдістемелік кабинеті
- d) Баспасөз басылымдары
- e) Түзеу педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығы
- f) Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы
- g) Біліктілікті арттыру курстары
- h) Басқа (көрсетіп жазыңыз) _____

5. Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?

- a) Жоқ, жеткілікті түрде емес (көрсетіп жазыңыз: _____)
- b) Онша жеткілікті емес
- c) Ия, жеткілікті

6. Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?

- a) Жоқ, қатыспаймын
- b) Ия, қатысамын
- c) Ия, қатысамын, бірақ қиналамын

7. ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?

- a) Жоқ, алмаймын
- b) Аламын, бірақ жеткіліксіз
- c) Ия, жеткілікті түрде қолдау аламын

8. Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?

- a) иә, мүмкін

b) мүмкін емес, бірақ әрдайым емес

c) жоқ, мүмкін болмайды

9. Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?

a) Жоқ, келіспеймін

b) Ия, келісемін

c) Жауап беруге қиналамын

10. Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?

a) Жоқ

b) Ия, олардың іс-әрекеті тиімді деп санаймын

c) Ия, олардың іс-әрекеті тиімсіз деп санаймын

d) Ия, бірақ олардың іс-әрекетінің тиімділігін бағалауға қиналамын

11. Буллингге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?

a) Жоқ, жеткілікті емес

b) Жеткілікті, бірақ толық емес деп санаймын

c) Ия, жеткілікті

12. Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?

a) Ия

b) Жоқ

c) Онша емес

d) Басқа (көрсетіп жазыңыз) _____

13. Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?

a) Жоқ, қатыспадым

b) Ия, қатыстым, оларды тиімді деп санаймын

c) Ия, қатыстым, оларды онша тиімді емес деп санаймын

d) Ия, қатыстым, оларды тиімсіз деп санаймын

Егер Сіз алдыңғы сұраққа «Ия» деп жауап берсеңіз, келесі екі сұраққа жауап беріңіз:

14. Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?

a) Жоқ, жеткілікті емес (Нені оқып білгіңіз келетінін жазыңыз: _____)

b) Толығымен жеткілікті емес (Нені оқып білгіңіз келетінін жазыңыз: _____)

c) Ия, жеткілікті

15. ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?

a) Арнайы білімім жоқ

b) Төменгі деңгейде арнайы білімім бар

c) Жұмысты жүзеге асыру үшін арнайы білімім жеткілікті

16. Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма? (Бірнеше нұсқа таңдалуы мүмкін)

a) Ынтымақтастық орнатуға мотивация және жағдай жоқ

b) Ия, арнайы педагогтардың семинарлары, коучингтері, вебинарлары арқылы

c) Ия, өзара сабаққа қатысу арқылы

d) Ия, мәселені топпен талдау арқылы

- e) Ия, бірақ ынтымақтастық тұрақты және жүйелі емес
- f) Басқа (көрсетіп жазыңыз): _____)

17. Мектеп жергілікті қоғамдастықта инклюзивті білім беру мәселелері бойынша серіктестермен (білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау органдары, қоғамдық бірлестіктер және т.б.) ынтымақтастық орната ма, олардан қажетті қолдау ала ма және кері байланыс жасай ма?

- a) Жоқ, жеткіліксіз
- b) Толықтай жеткілікті емес
- c) Ия, жеткілікті

18. ПМПК, ОО, ППҚК іс-әрекетін Сіз қалай бағалайсыз?

- a) Мен аталған ұйымдардың іс-әрекетімен таныс емеспін
- b) Мен олар өзінің қызметтерін сапалы орындап жатыр деп санаймын. Олардың іс-әрекетін дұрыс бағалаймын
- c) Мен олар өзінің қызметтерін сапалы орындайды, бірақ жеткіліксіз түрде деп санаймын (неге екенін көрсетіп жазыңыз: _____)
- d) Мен олар өз қызметтерін сапасыз орындап жатыр деп санаймын (неге екенін көрсетіп жазыңыз: _____)
- e) Басқа: _____)

19. Сіздің мектепте инклюзивті білім беру (барлығына сапалы білім беру) идеяларын іске асыруға не кедергі келтіреді? (Бірнеше нұсқаны таңдауға болады)

- a) Арнайы педагогтардың (дефектологтар, логопедтер және т.б.) жетіспеуі
- b) ЕБҚ бар балаларға арналған арнайы материалдық-техникалық жағдайлардың болмауы
- c) ЕБҚ бар балаларды оқытуға арналған оқу-әдістемелік қолдаудың жетіспеуі
- d) ЕБҚ бар балаларды оқытуға арналған педагогтардың теориялық және практикалық даярлық деңгейінің жеткіліксіздігі
- e) ЕБҚ бар балаларды оқытуға бірігіп күш салуда ата-аналардың әлсіз қатысуы (бала проблемасын ата-анасының мойындамауы, білім берушілік және әлеуметтік мәдени деңгейінің төмен болуы, жоғары дәрежедегі жұмысбастылық және т.б.)
- f) ЕБҚ бар балаларды тәрбиелеу мен оқыту мәселелері бойынша мектептің басқа ұйымдармен (мысалы, медициналық түзеу мекемелерімен) жүйелі түрде тұрақты өзара әрекеттестігінің болмауы
- g) ЕБҚ бар балаларды қоғамның қабылдамауы
- h) Педагогтардың мотивациясының төмендігі
- i) Мектеп басшыларының мотивациясының төмендігі
- j) Білім беру ұйымдарның мотивациясының төмендігі
- k) Басқа (көрсетіп жазыңыз: _____)

20. Сіздің қызметіңіздің айтарлықтай табысты орындалуы үшін Сізге қандай жағдайлар жасау қажет?

---

2 Инклюзивті білім беру процесін оқу-әдістемелік және материалды-техникалық жағдайлармен қамтамасыз ету бойынша жүргізілген мониторинг нәтижелерін талдау

Мектеп бала үшін әлеуметтік әлемнің негізгі үлгілерінің бірі болып табылады, өйткені ол мектеп жылдарында ересек ұрпақ өмір сүретін заңдарды меңгеріп, маңызды жолдарын, тұлғааралық қатынастар, әлеуметтік рөлдер және басқаларды біледі. Біріккен Ұлттар Ұйымының даму Бағдарламасының сарапшылары басқа кезеңдермен (балабақша, колледж, ЖОО) салыстырғанда, мектепте оқыту ұзақтығынан адамның жеке тұлғасын қалыптастыратын, психологиялық тұрақтылық негізі және одан әрі даму әлеуетін көрсетеді.

Сапалы білімге қол жеткізудің жетіспеушілігі баланың болашақта кәсіби және жеке табысқа жету мүмкіндігін шектейді. ЮНЕСКО-ның мәліметтері бойынша әлемнің 45% -ына білім беру жүйесіне қол жетімділік ресми құқықтық құжатта белгіленбейді: кодекс немесе Конституция, яғни, осы елдерде балалар негізгі мектеп білімдерінен айырылып қалады. Қазақстан орта білім берудің конституциялық бекітілген кепілдігі бар елдердің когорттарынан болып табылады. ТДМ көрсеткендей жоғары сапалы базалық білім - әрбір адам лайықты және мағыналы өмір сүруге негіз болады. Әрбір баланың білім алуға қолжетімділігін кепілдік құқығы ғана емес, сондай-ақ сапалы білім алу – қазіргі заманғы қоғамның дамуының міндетті өлшемі болып табылады [10]. (Ұлттық баяндама 2017 ж.) Инклюзивтік білім берудің Бірыңғай мониторингі шеңберіне сәйкес әзірленген индикаторлар «барлық білім алушылардың әртүрлі қажеттіліктер есебінде сапалы білім берумен қамтамасыз етудің шарттары» түсінігін кеңейтеді. Бұл тек архитектуралық кедергісіз қолжетімділікті қамтамасыз ету ғана емес, сондай-ақ бірқатар кешенді шарттардың орындалуы: кадрлық, оқу-әдістемелік, материалдық-техникалық, ақпараттық, нормативтік.

Ұлттық және аймақтық деңгейде мониторингтің мақсаты барлығы үшін сапалы білімге тең қол жеткізу саласындағы қол жеткізілген жетістіктерді бағалау және мемлекеттік білім беру саясатына инклюзивтік принциптерін ілгерілету болып табылады.

Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық қамтамасыз етілуін талдау Инклюзивтік білім беру мониторингінің Бірыңғай шеңбері міндеттеріне сәйкес негізгі нормативтік құжаттарға өзгерістер мен толықтырулар енгізудің оң басымдықтарын көрсетеді. Осылайша, бүгінгі таңда «Білім туралы» Заңға ерекше білім берілуге қажеттіліктері бар балаларды тұрғылықты жерінде білім беруді ұйымдастыру бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізілді, «Мүгедектігі шектеулі балаларға әлеуметтік медициналық-педагогикалық және түзетуді қолдау туралы» Заңға аудан орталықтарда психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес беруді қалыптастыру бойынша, «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта және қосымша білім беру ұйымдарында педагогикалық кеңес қызметінің және оны сайлау тәртібінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» ҚР БҒМ 2008 жылғы 16 мамырдағы № 272 бұйрығында жеке жоспарлар мен бағдарламалар бойынша ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды оқыту мәселелерін шешу тұрғысынан, ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар білім алушыларды аттестациялауға арналған арнайы шарттарды жасау

бөлігінде, білім алушылардың аралық және қорытынды аттестациялық үлгірімін ағымдық бақылауды өткізудің типтік ережелерінде ҚР БҒМ 2008 жылғы 18 наурыздағы № 125 бұйрығы, ҚР БҒМ 2015 жылғы 28 қаңтардағы №39 «Білім туралы мемлекеттік үлгідегі құжаттардың түрлері мен нысандарын және оларды беру қағидаларын бекіту туралы» ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалар үшін білім туралы куәліктермен бірге аяқтаманы қоса беру тұрғысында; ҚР БҒМ 2015 жылғы 7 сәуірдегі №172 «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласында жергілікті атқарушы органдар көрсететін мемлекеттік қызметтер стандарттарын бекіту туралы» бұйрығында ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға жеңілдік кезегі, ҚР БҒМ 2016 жылғы 22 қаңтардағы №70 бұйрығы инклюзивті білім беруді енгізуді ескере отырып, білім беру мекемелерін жабдық пен жиһазбен жабдықтау стандарттары әзірленді және бекітілді [8].

«ЕБҚ бар білім алушылар үшін оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық шарттар жасау» міндеттері аясында 2018-2019 оқу жылындағы «АТО» АҚ ҰБДҚ деректері бойынша инклюзивтік білім беру, оның ішінде кадрлар, оқу-әдістемелік қамтамасыз ету, арнайы оқу бағдарламалары, оқытудың техникалық тәсілі 4208 мектепте (60%) (2017 ж. - 3 873 (55%) құрылды. Сонымен қатар, БҒДМБ 2019 жылы жоспарлы көрсеткіштері «2019 жылы инклюзивті білім беру шарттарын жасайтын мектептердің қол жеткізген үлесі - 70%» (Кесте – 4).

Кесте – 4 ҰБДҚ деректері бойынша берілген аймақтық мәліметтер

Өңірлер	Инклюзивті білім беру үшін шарттарын жасайтын мектептердің үлестік көрсеткіші		
	күндізгі жалпы білім беретін мемлекеттік мектептердің жалпы саны	инклюзивті білім беру үшін шарттар жасайтын мектептердің саны (арнайы оқу бағдарламалары мен материалдық базаның болуы, мұғалімдер, мамандар және т.б.)	%
ҚР	7014	4 208	60,0
Ақмола облысы	560	334	59,6
Ақтөбе облысы	399	240	60,2
Алматы облысы	760	329	43,3
Атырау облысы	193	117	60,6
Батыс Қазақстан облысы	380	273	71,8
Жамбыл облысы	445	277	62,2
Қарағанды облысы	512	282	55,1
Қостанай облысы	505	301	59,6
Қызылорда облысы	293	136	46,4
Маңғыстау облысы	142	85	59,9
Павлодар облысы	362	218	60,2
Солтүстік Қазақстан облысы	485	296	61,0
Түркістан облысы	900	571	63,4
Шығыс Қазақстан облысы	655	386	58,9
Астана қ.	85	75	88,2
Алматы қ.	204	203	99,5
Шымкент қ.	134	85	63,4

Елімізде арнайы мектепке дейінгі ұйым – 44, арнайы жалпы білім беру ұйымы – 100, психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес беру – 64,

психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті – 163, оңалту орталығы – 15, ЕБҚ бар балаларға түзету-педагогикалық көмек көрсетеді (Кесте – 5).

Кесте – 5 арнайы МДҰ, ЖББҰ, ПМПК, ППТК, ОО білім беру мекемелерінің желісі (2018-2019 оқу жылы)

Аймақ / Регион	оның ішінде / из них					Барлығы
	арнайы мектепке дейінгі ұйымдар / специальные дошкольные организации	арнайы жалпы білім беру ұйымдары / специальные общеобразовательные организации	психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес / психолого-медико-педагогическая консультация	психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті / кабинет психолого-педагогической коррекции	оңалту орталығы / реабилитационный центр	
ҚР / РК	44	100	64	163	15	386
Ақмола / Акмолинская	0	5	4	18	0	27
Ақтөбе / Актюбинская	4	4	3	13	1	25
Алматы / Алматинская	0	7	7	16	0	30
Атырау / Атырауская	1	3	2	7	1	14
БҚО / ЗКО	0	3	3	12	0	18
Жамбыл / Жамбылская	0	4	6	11	1	22
Қарағанды / Карагандинская	1	10	4	8	1	24
Қостанай / Костанайская	0	7	4	12	0	23
Қызылорда / Кызылординская	0	3	5	9	4	21
Маңғыстау / Мангистауская	2	4	3	5	1	15
Павлодар / Павлодарская	7	7	4	2	0	20
СҚО / СКО	0	7	3	15	0	25
Түркістан / Туркестанская	5	8	4	15	0	32
ШҚО / ВКО	6	13	6	12	2	39
Астана қ. / г. Астана	2	2	5	6	2	17
Алматы қ. / г. Алматы	11	8	0	0	1	20
Шымкент қ. / г. Шымкент	5	5	1	2	1	14

ҰБДҚ деректері бойынша республикада жалпы білім беру мектептерде 3 422 536 бала (0-18 жас) оқып жатыр, соның ішінде 23 543 оқушы әртүрлі санаттағы ерекше қажеттіліктері бар білім алушылар, жалпы білім беретін мектептерде арнайы сыныпта ЕБҚ бар 12123 балалар, арнайы мектептерде 15 545 адам, қашықтықтан оқитын ЕҚБ бар 413 бала, ЕҚБ бар 6 361 бала үйде оқытылады (Кесте – 6).

Кесте – 6 Біліммен қамтылған 0-18 жас аралығындағы ЕҚБ бар білім алушылардың саны

Аймақтар	Барлық қатысушылар 0-11(12 сынып)	Жалпы білім беру мектебінде ЕБҚ түрі бойынша қатысушылардың барлығы 0-11(12 сынып)	Жалпы білім беретін мектептерде ЕБҚ арнайы сынып оқушылары	Арнайы мектептердегі 0-11 (12 сынып) қатысушылар саны	Қашықтан білім алатын, білім берудегі ерекше қажеттілігі бар бала	Үйде оқитын, білім берудегі ерекше қажеттілігі бар бала
Ақмола облысы	133 189	2 161	529	688	7	266
Ақтөбе облысы	156 533	1 102	231	535	4	254
Алматы облысы	428 343	1 323	482	914	22	661
Атырау облысы	138 462	452	425	313	35	118
Шығыс Қазақстан облысы	207 092	3 596	1 005	1 688	9	635
Алматы қ.	275 291	1 442	860	2 424	47	589
Астана қ.	166 699	424	1 019	634	17	228
Шымкент қ.	211 871	682	515	819	24	249
Жамбыл облысы	244 252	1 032	387	542	40	612
Батыс Қазақстан облысы	116 049	2 046	634	609	25	284
Қарағанды облысы	210 825	992	727	1 588	9	345
Қостанай облысы	117 462	2 938	1 313	844	22	320
Қызылорда облысы	169 426	1 845	231	272	0	306
Маңғыстау облысы	152 949	311	124	555	26	143
Павлодар облысы	108 209	1 350	888	841	3	335
Солтүстік Қазақстан облысы	78 835	1 034	174	722	23	222
Түркістан облысы	507 049	813	2 579	1 557	100	794
ҚР бойынша қорытынды	3 422 536	23 543	12 123	15 545	413	6 361

Елімізде ҰБДҚ деректері бойынша жалпы білім беретін мектептерде оқыған оралмандар мен босқындардың жалпы саны 1899 (0,5%) оралмандар мен 62 (0,002%) босқындар болып табылады. Оралмандардың көпшілігі Алматы, Шығыс Қазақстан, Қарағанды, Маңғыстау облыстарында, босқындардың

барлығы дерлік үш облыста – Алматы, Шымкент, Астана қалаларында орналасқан (Кесте – 7).

Кесте – 7 Жалпы білім беру мектептерде оқыған оралмандар мен босқындардың саны

Жолдардың атауы	Оралмандар	Босқындар
Ақмола облысы	58	0
Ақтөбе облысы	10	0
Алматы облысы	570	0
Атырау облысы	16	0
Шығыс Қазақстан облысы	280	0
Алматы қ.	79	40
Астана қ.	130	4
Шымкент қ.	45	15
Жамбыл облысы	107	0
Батыс Қазақстан облысы	4	0
Қарағанды облысы	223	0
Қостанай облысы	45	0
Қызылорда облысы	8	0
Маңғыстау облысы	138	1
Павлодар облысы	92	0
Солтүстік Қазақстан облысы	10	2
Түркістан облысы	84	0
Жалпы қорытынды	1899	62

2018-2019 оқу жылындағы ҰБДҚ деректері бойынша инклюзивті білім беруді кадрлық қамтамасыз ету мәселесі бойынша жалпы білім беретін мектептердегі мамандардың саны өңірлердегі педагогтердің жалпы санынан ұсынылған. Жалпы орта білім беретін мұғалімдердің жалпы саны 338314 адамды құрайды, оның ішінде 7505 арнайы білім беру саласындағы мамандар және психологтар, бұл елдегі орташа есеппен 2,2% құрайды. Батыс Қазақстан облысында - 3,4%, Алматыда - 3,2%, Солтүстік Қазақстан облысында - 2,9%, Атырау облысында - 1,2%, Жамбыл облысында және Астана қаласында - 1,5% (Кесте – 8).

Кесте – 8 Аймақ бойынша жалпы білім беру мектептердегі мамандардың саны

	Аймақ / Регион	Барлық педагогикалық қызметкерлер / всего педагогических работников	Педагог-психолог, учитель-логопед, тифлопедагог, сурдопедагог, учитель-дефектолог, олигофренопедагог	%
	ҚР / РК	338 314	7 505	2,2
1	Ақмола / Акмолинская	15 417	346	2,2
2	Ақтөбе / Актюбинская	17 816	386	2,1
3	Алматинская область	39 298	1 084	2,7
4	Атырауская область	11 124	134	1,2

5	БҚО / ЗКО	14 641	504	3,4
6	Жамбыл / Жамбылская	25 729	400	1,5
7	Қарағанды / Карагандинская	20 342	545	2,6
8	Қостанай / Костанайская	13 732	326	2,3
9	Қызылорда / Кызылординская	20 220	341	1,6
10	Маңғыстау / Мангистауская	11 489	184	1,6
11	Павлодар / Павлодарская	12 885	219	1,6
12	СҚО / СКО	11 985	348	2,9
13	Түркістан/ Туркестанская	54 020	1 055	2,0
14	ШҚО / ВКО	23 440	413	1,7
15	Астана қ. / г. Астана	9 776	153	1,5
16	Алматы қ. / г. Алматы	20 525	668	3,2
17	Шымкент қ./ г. Шымкент	15 875	399	2,5

Сапалық көрсеткіштер

Жалпы білім беру мекемелерінің деңгейінде мониторинг ұлттық бастамаларды, оның ішінде арнайы білім беру қажеттіліктеріне және балалардың жеке мүмкіндіктерін қанағаттандырады және т.б. инклюзивтік білім беру саласындағы педагогтердің кәсіби дамуы үшін мектептің мүмкіндігі ортақ инклюзивтік құндылықтарды дамытуға қаншалықты үлес қосқанын бағалауға бағытталған. Сонымен бірге, инклюзивтік білім беру мониторингінің Бірыңғай шеңбері индикаторлары білім беру ұйымдарына инклюзивтік білім беру ортасын құруға әкелетін қадамдарды дербес дамытуға айтарлықтай қолдау көрсетеді.

Білім беру ұйымдары деңгейінде мониторинг И.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының сайтында онлайн сауалнама түрінде жүргізілді. Сауалнамаға еліміздің барлық өңірлерінің негізгі және жоғарғы сыныптың мектеп білім алушылары, педагогикалық қызметкерлер, ата-аналар қатысты. «АТО» АҚ әзірлеген инклюзивті білім берудің Бірыңғай шеңберіндегі сауалнама сұрақтарынан алынды.

Бүкіл ел бойынша онлайн-сауалнамаға барлығы 304016 респондент қатысты, соның ішінде 131036 адам орыс тілінде оқыту тілі ретінде, оның ішінде 55462 білім алушылар, 55410 ата-аналар, 17960 педагогтер, 2204 әкімшілік өкілдері болды. Қазақ тілінде оқығандар арасында барлығы 172980 респондент қатысты, оның 86149 білім алушылар, 60933 ата-аналар, 23398 педагогтер, мектеп әкімшілігінен 2500 өкілі қатысты (Кесте – 9).

Кесте – 9 Аймақ бойынша онлайн сауалнамаға қатысқан респонденттердің саны туралы ақпарат (қазақ тілі бойынша оқыту)

№ п/п	Өңірлердің атауы	Оқыту қазақ тілінде					Барлық қорытынды
		Білім алушылар	Ата-аналар	Педагогтер	Әкімшілік	Барлығы	
1	Ақмола облысы	1089	792	779	96	2756	
2	Ақтөбе облысы	1549	789	922	81	3341	
3	Алматы облысы	5704	3326	2632	296	11958	
4	Атырау облысы	10621	8689	1864	193	21367	

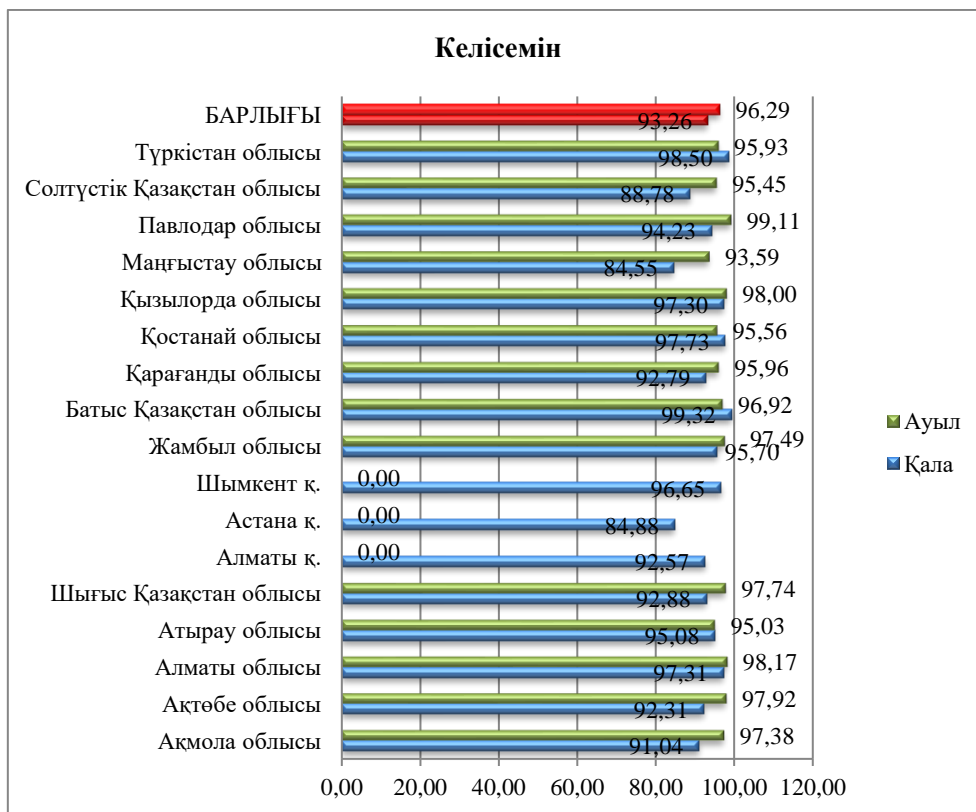
5	Шығыс Қазақстан облысы	15776	11244	4224	479	31723	
6	Алматы қ.	646	452	196	36	1330	
7	Астана қ.	516	235	467	38	1256	
8	Шымкент қ.	179	189	99	6	473	
9	Жамбыл облысы	4248	2244	664	92	7248	
10	Батыс Қазақстан облысы	698	583	908	132	2321	
11	Қарағанды облысы	10390	7851	2528	265	21034	
12	Қостанай облысы	6141	5707	1046	104	12998	
13	Қызылорда облысы	6885	4384	1768	127	13164	
14	Маңғыстау облысы	16372	11026	2765	193	30356	
15	Павлодар облысы	1647	1122	1177	121	4067	
16	Солтүстік Қазақстан облысы	2400	1790	954	192	5336	
17	Түркістан облысы	1288	510	405	49	2252	
18	Барлығы	86149	60933	23398	2500	172980	304016

Кесте – 10 Аймақ бойынша онлайн сауалнамаға қатысқан респонденттердің саны туралы ақпарат (орыс тілі бойынша оқыту)

№ п/п	Өңірлердің атауы	Оқыту орыс тілінде				
		Білім алушылар	Ата-аналар	Педагогтер	Әкімшілік	Барлығы
1	Акмолинская область	1606	1271	1179	189	4245
2	Актюбинская область	168	119	224	28	539
3	Алматинская область	1093	919	766	80	2858
4	Атырауская область	1553	2063	291	28	3935
5	Восточно-Казахстанская область	13869	13491	3868	410	31638
6	г.Алматы	584	579	130	11	1304
7	г.Астана	121	311	341	36	809
8	г.Шымкент	319	200	12	5	536
9	Жамбылская область	2963	2070	360	40	5433
10	Западно-Казахстанская область	197	154	375	56	782
11	Карагандинская область	6690	7670	2222	274	16856
12	Костанайская область	16671	17122	3715	389	37897
13	Кызылординская область	249	216	104	4	573
14	Мангистауская область	1965	2364	232	16	4577
15	Павлодарская область	2441	2461	1731	154	6787
16	Северо-Казахстанская область	4964	4387	2385	476	12212
17	Туркестанская область	9	13	25	8	55
18	ИТОГО	55462	55410	17960	2204	131036

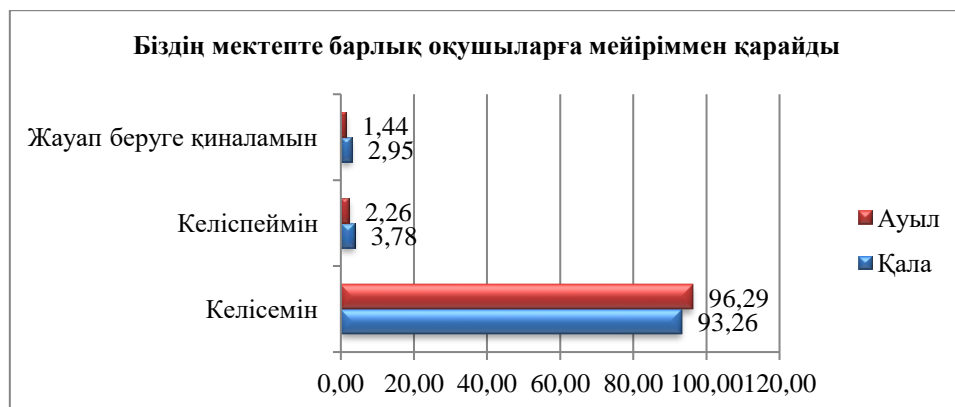
Инклюзивтік мәдениетті қалыптастыру бағытында білім алушылар оқыту қазақ тілінде «келісемін», «келіспеймін», «жауап беруге қиналамын» нұсқаларында 6 сұраққа жауап берді.

«Біздің мектепте барлық оқушыларға мейіріммен қарайды» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 93,26%, ауылдық мектептерде 96,29% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 84,55% (Маңғыстау), 98,50% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 99,11% (Павлодар), 95,03% (Атырау) жауап берген (Сурет 1).

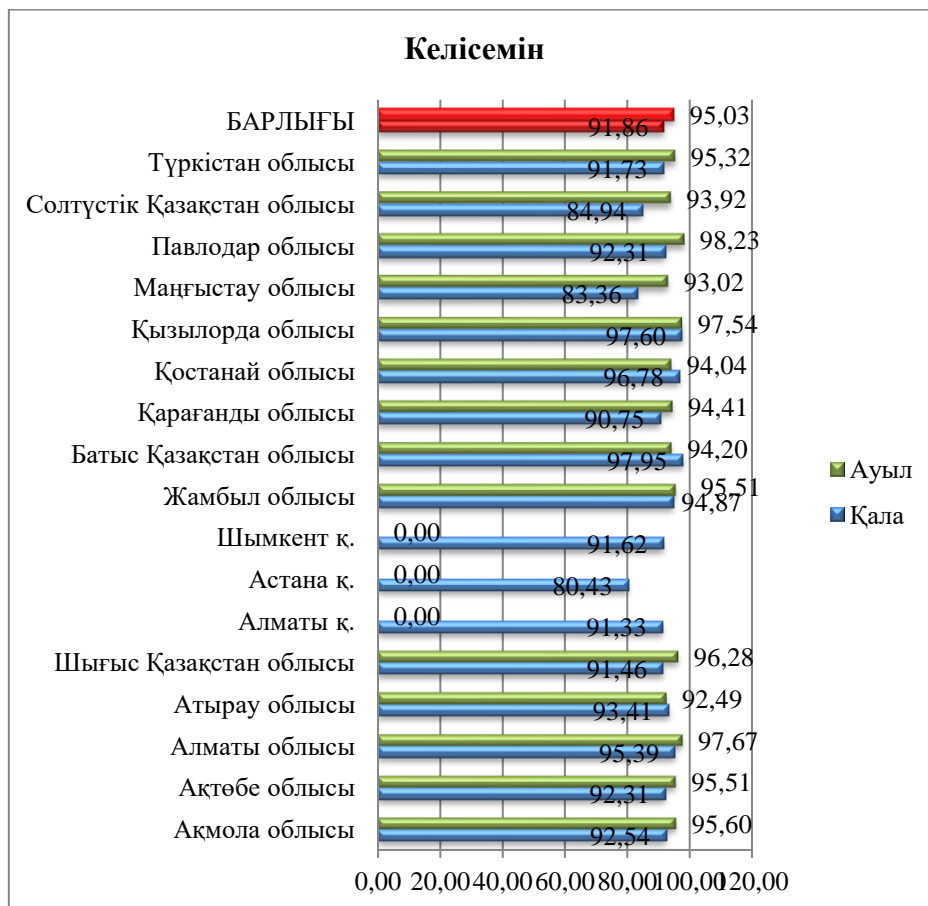
Сурет 1 – Қала және ауыл өңірлердің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 3,78%, ауылдық жерлерде 2,26%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 2,95%, ауылдық өңірлерінде 1,44 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 2).

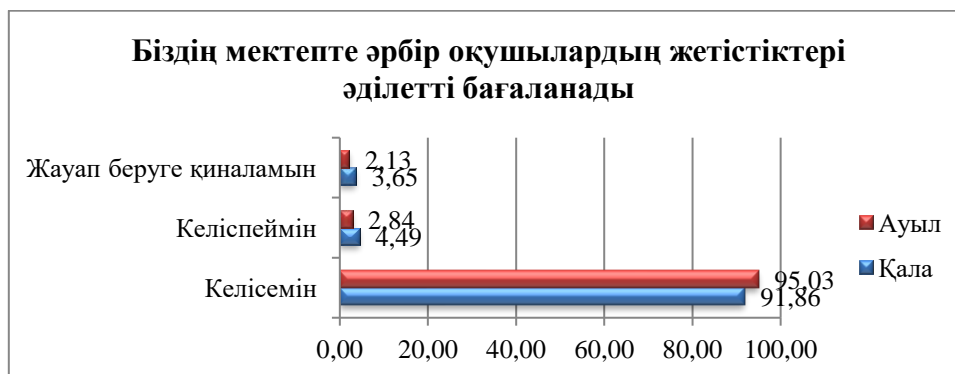
Сурет 2 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Біздің мектепте әрбір оқушылардың жетістіктері әділетті бағаланады» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 91,86%, ауылдық мектептерде 95,03% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 80,43% (Астана), 97,95% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 93,02% (Маңғыстау), 98,23% (Павлодар) жауап берген (Сурет 3).

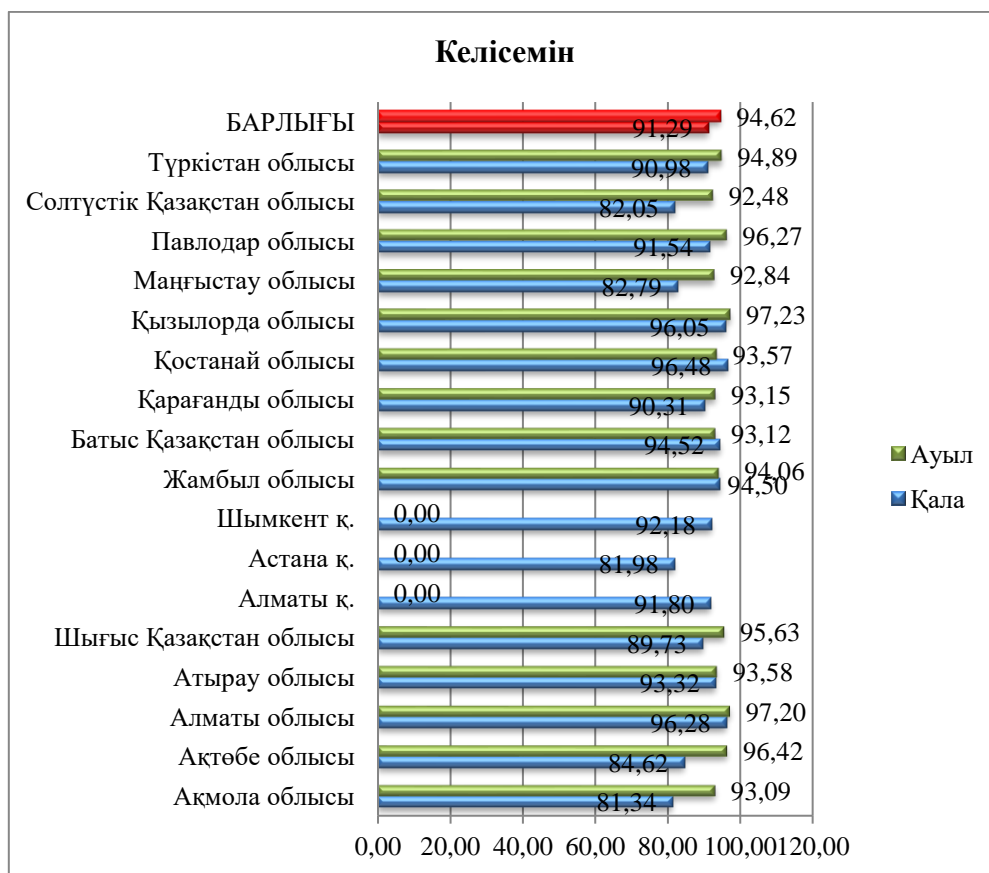
Сурет 3 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 4,49%, ауылдық жерлерде 2,84%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,65%, ауылдық өңірлерінде 2,13 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 4).

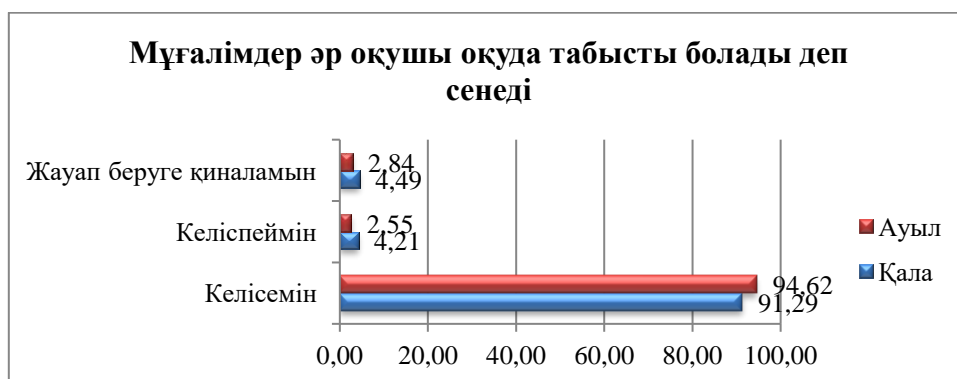
Сурет 4 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Мұғалімдер әр оқушы оқуда табысты болады деп сенеді» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 91,29%, ауылдық мектептерде 94,62% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 81,34% (Ақмола), 96,48% (Қостанай) көрсеткіштері, ауыл бойынша 92,48% (Солтүстік Қазақстан), 97,23% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 5).

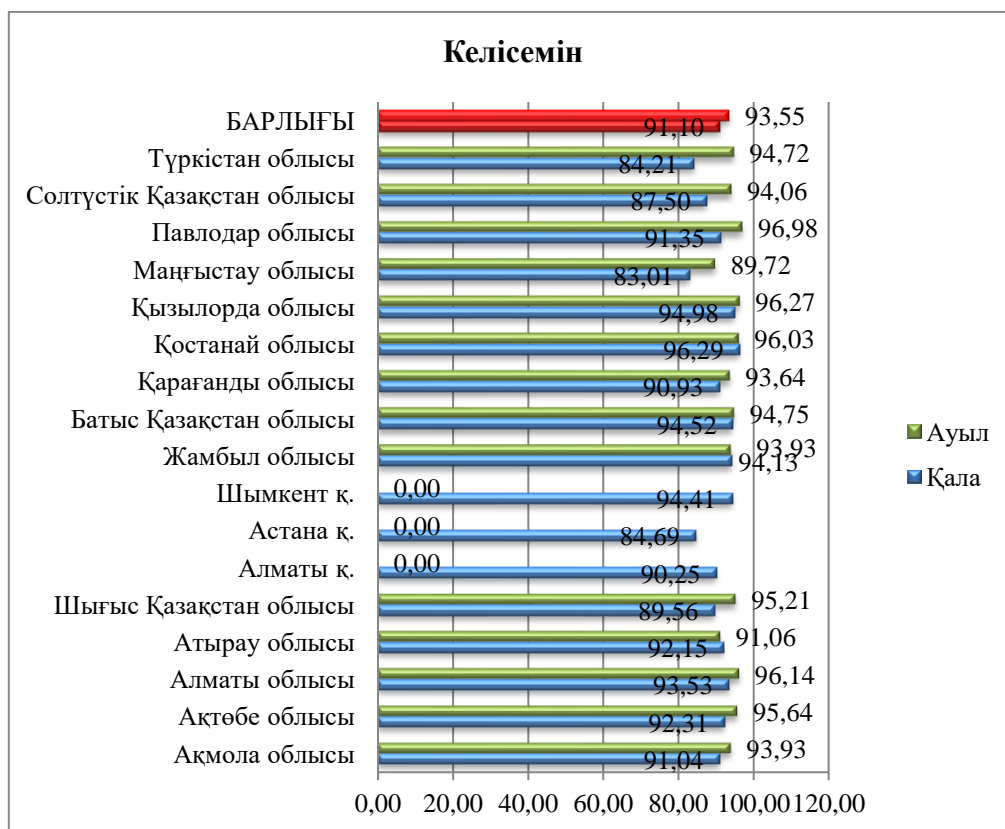
Сурет 5 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 4,21%, ауылдық жерлерде 2,55%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 4,49%, ауылдық өңірлерінде 2,84 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 6).

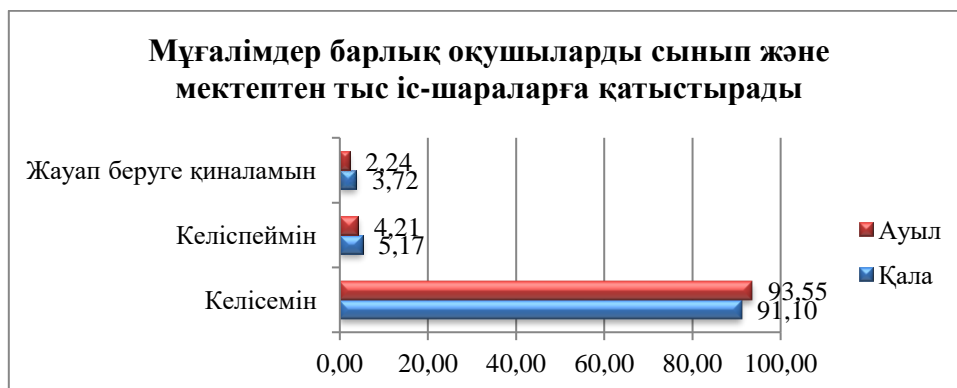
Сурет 6 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Мұғалімдер барлық оқушыларды сынып және мектептен тыс іс-шараларға қатыстырады» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 91,10%, ауылдық мектептерде 93,55% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 83,01% (Маңғыстау), 96,29% (Қостанай) көрсеткіштері, ауыл бойынша 89,72% (Маңғыстау), 96,98% (Павлодар) жауап берген (Сурет 7).

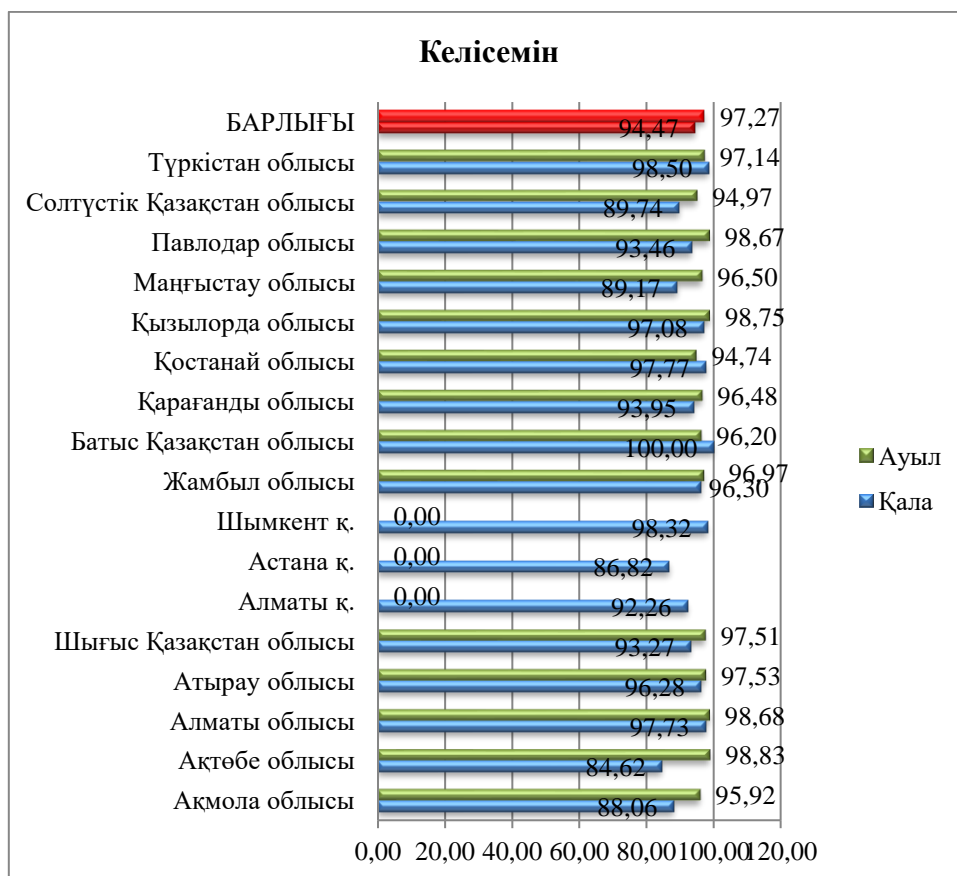
Сурет 7 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 5,17%, ауылдық жерлерде 4,21%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,72%, ауылдық өңірлерінде 2,24 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 8).

Сурет 8 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Маған оқу ұнайды, мен өз мектебімді жақсы көремін» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 94,47%, ауылдық мектептерде 97,27% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 84,62% (Ақтөбе), 100% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 94,74% (Қостанай), 98,83% (Ақтөбе) жауап берген (Сурет 9).

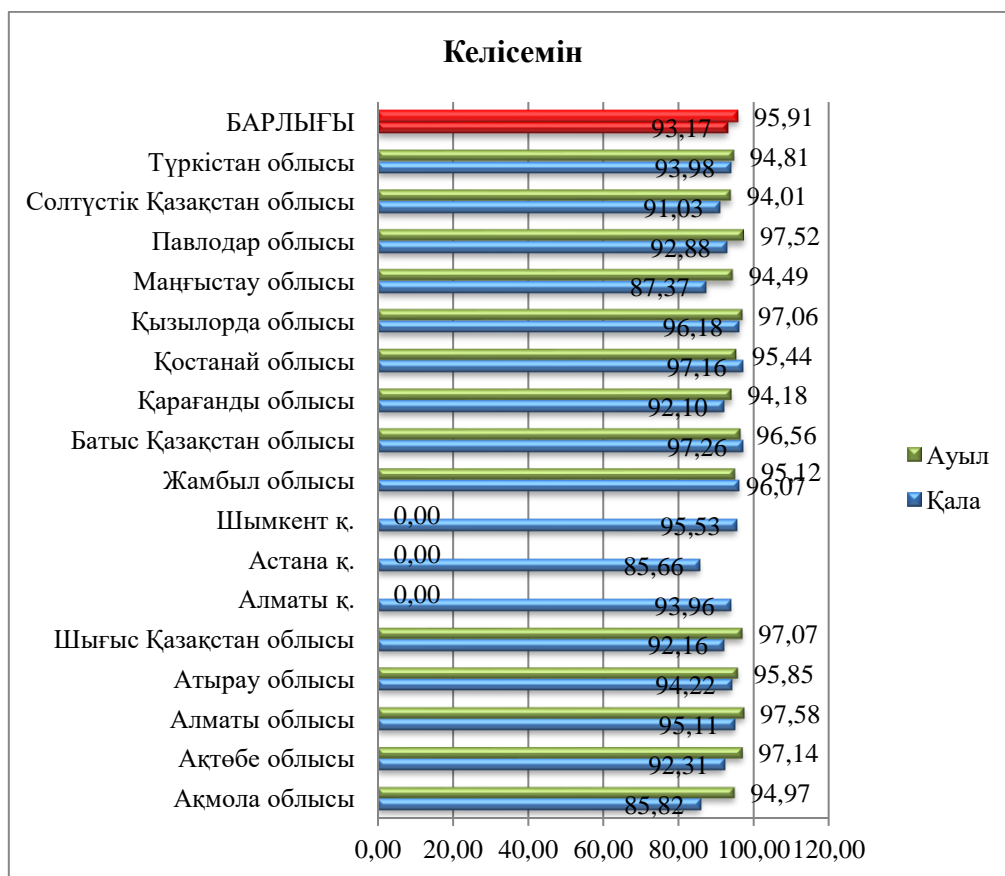
Сурет 9 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 2,33%, ауылдық жерлерде 1,23%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,19%, ауылдық өңірлерінде 1,50 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 10).

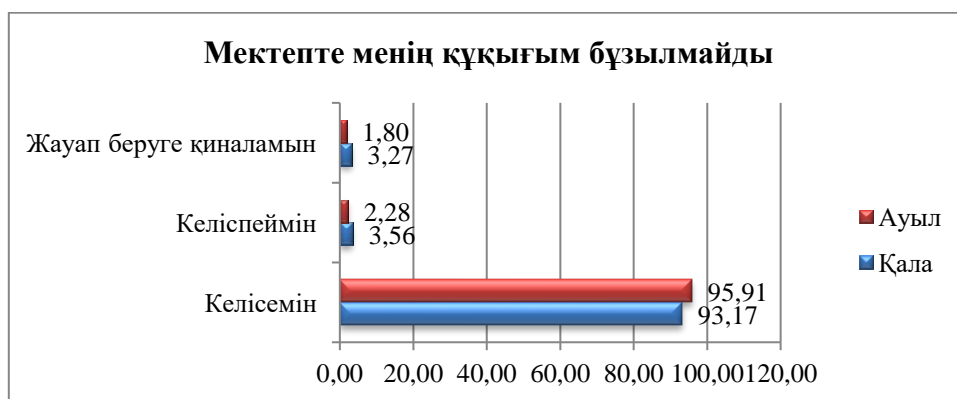
Сурет 10 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Мектепте менің құқығым бұзылмайды» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 93,17%, ауылдық мектептерде 95,91% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 85,66% (Астана), 97,26% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 94,01% (Солтүстік Қазақстан), 97,58% (Алматы) жауап берген (Сурет – 11).

Сурет 11 – Қалалық және ауылдық өңірлердің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

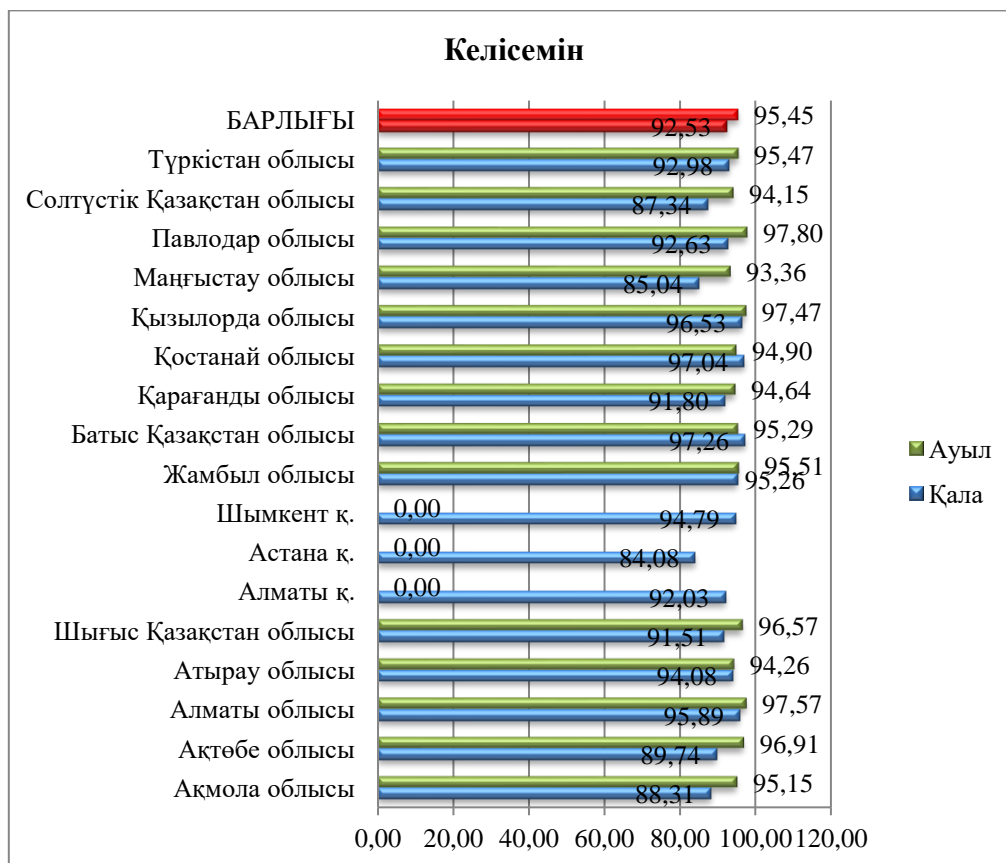
Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 3,56%, ауылдық жерлерде 2,28%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,27%, ауылдық өңірлерінде 1,80 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 12).

Сурет 12 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

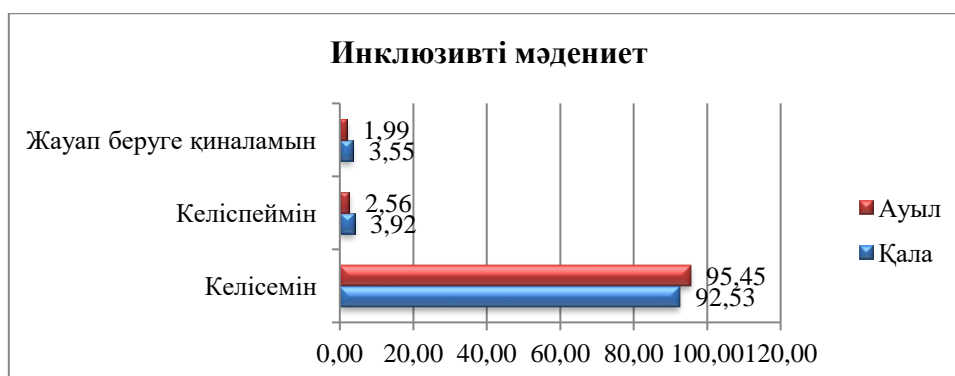

«Инклюзивті мәдениет» бағытында республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 92,53%, ауылдық мектептерде 95,45% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 84,08% (Астана), 97,26% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 94,15% (Солтүстік Қазақстан), 97,80% (Павлодар) жауап берген (Сурет 13).

Сурет 13 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 3,92%, ауылдық жерлерде 2,56%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,55%, ауылдық өңірлерінде 1,99 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 14).

Сурет 14 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Инклюзивті мәдениет» бойынша сауалнамаға жауап берген ауылдық және қалалық мектептерде білім алушылардың пайыздық көрсеткіштері келесідей ретте көрсетіледі:

1-сұрақ бойынша: ауыл – 93,53%, қала – 87,93% мектепте барлық оқушыларға мейіріммен қарайды;

2-сұрақ бойынша: ауыл – 90,51%, қала – 86,76% мектепте әрбір оқушылардың жетістіктері әділетті бағаланады;

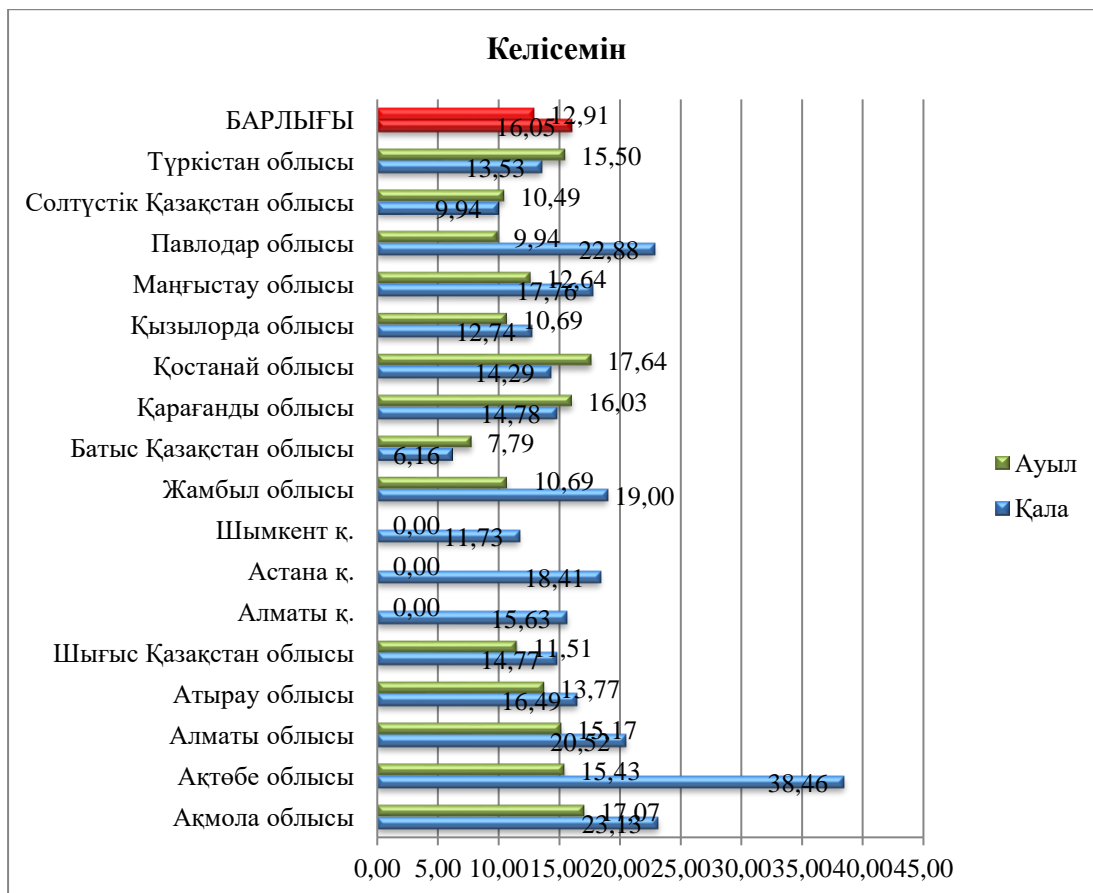
3-сұрақ бойынша: ауыл – 87,76%, қала – 85,05% мұғалімдер әр оқушыны оқуда табысты болады деп сенеді;

4-сұрақ бойынша: ауыл – 91,72%, қала – 88,96% мұғалімдер барлық оқушыларды сынып және мектептен тыс іс-шарларға қатыстырады;

5-сұрақ бойынша: ауыл – 89,43%, қала – 86,53% білім алушыларға оқу ұнайды және мектебін жақсы көреді;

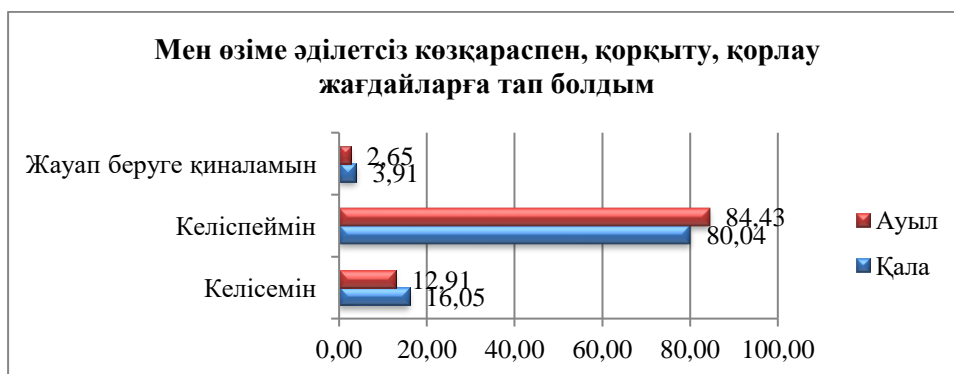
6-сұрақ бойынша: ауыл – 93,30%, қала – 89,50% білім алушылар мектепте құқықтарының бұзылмайтындығын көрсетеді.

«Инклюзивті саясатты әзірлеу» бағытында «Мен өзіме әділетсіз көзқараспен, қорқыту, қорлау жағдайларға тап болдым» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 16,05%, ауылдық мектептерде 12,91% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 6,16% (Батыс Қазақстан), 38,46% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша 9,94% (Павлодар), 17,64% (Қостанай) жауап берген (Сурет 15).

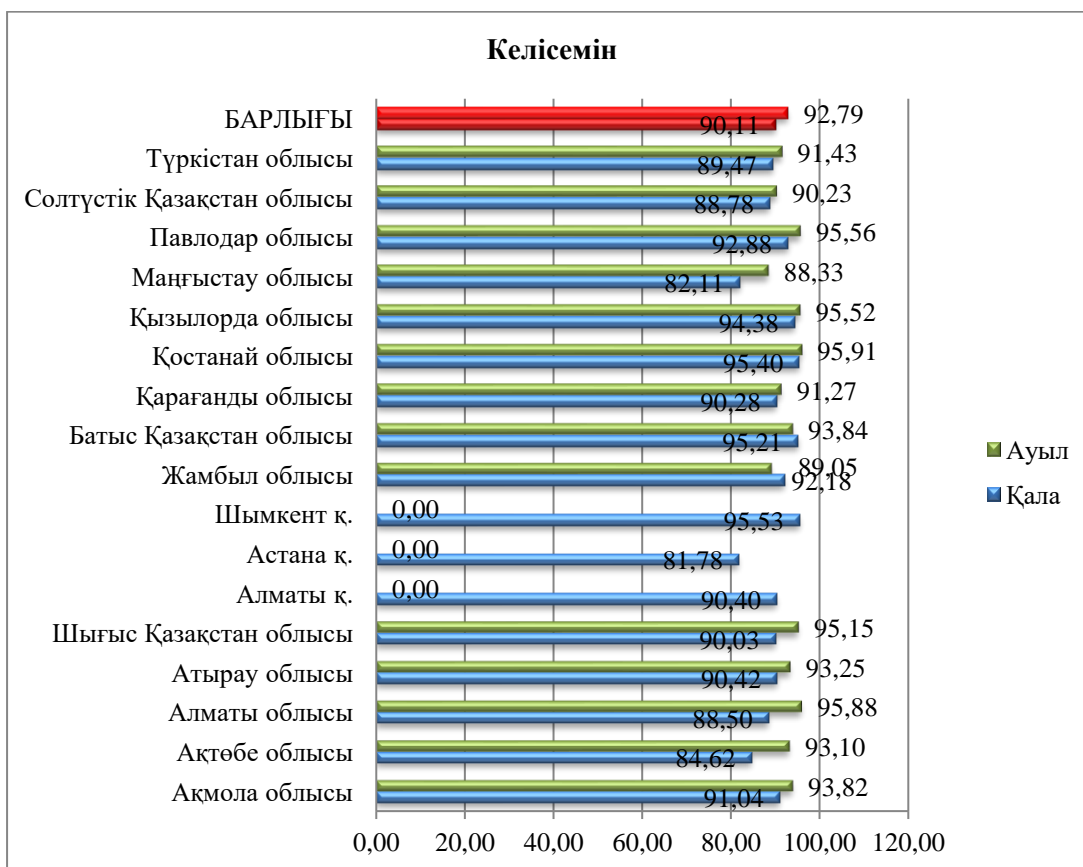
Сурет 15 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 80,04%, ауылдық жерлерде 84,43%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,91%, ауылдық өңірлерінде 2,65 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 16).

Сурет 16 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Егер мені қорқытса, ренжітсе мен сынып жетекшісінен немесе психологтан көмек сұрай аламын» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 90,11%, ауылдық мектептерде 92,79% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 81,78% (Астана), 95,53% (Шымкент) көрсеткіштері, ауыл бойынша 83,33% (Маңғыстау), 95,88% (Алматы) жауап берген (Сурет 17).

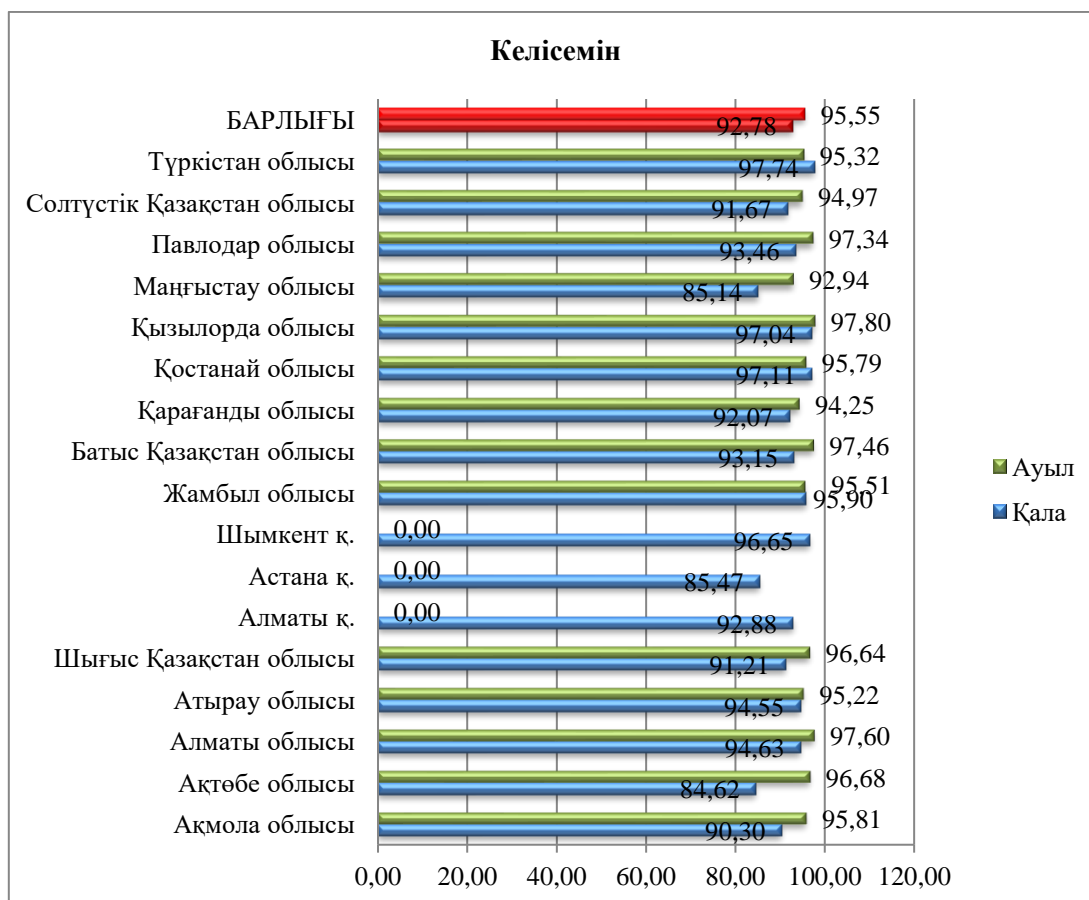
Сурет 17 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 6,64%, ауылдық жерлерде 4,80%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,25%, ауылдық өңірлерінде 2,41 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 18).

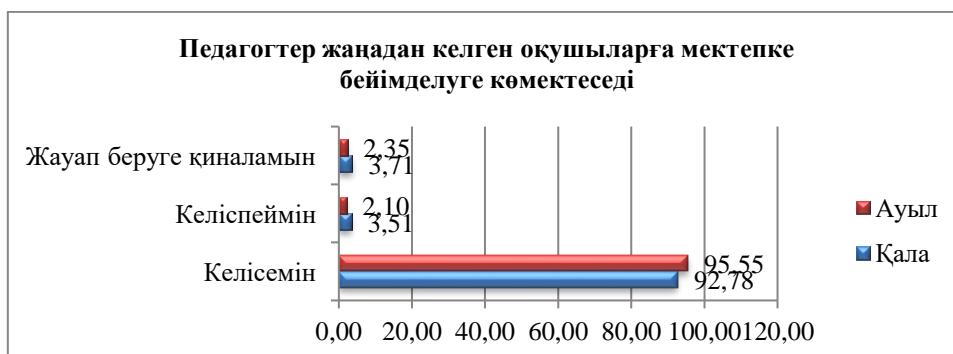
Сурет 18 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Педагогтер жаңадан келген оқушыларға мектепке бейімделуге көмектеседі» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 92,78%, ауылдық мектептерде 95,55% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 84,62% (Ақтөбе), 97,74% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 92,94% (Маңғыстау), 97,80% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 19).

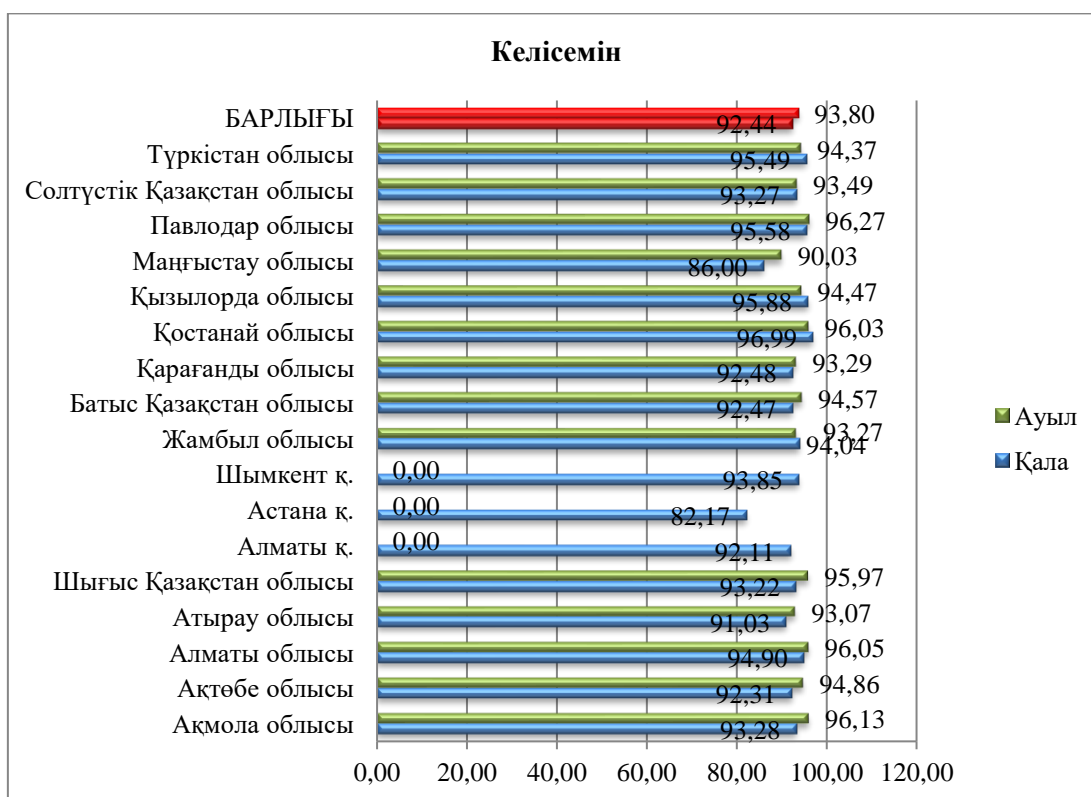
Сурет 19 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 3,51%, ауылдық жерлерде 2,10%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,71%, ауылдық өңірлерінде 2,35 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 20).

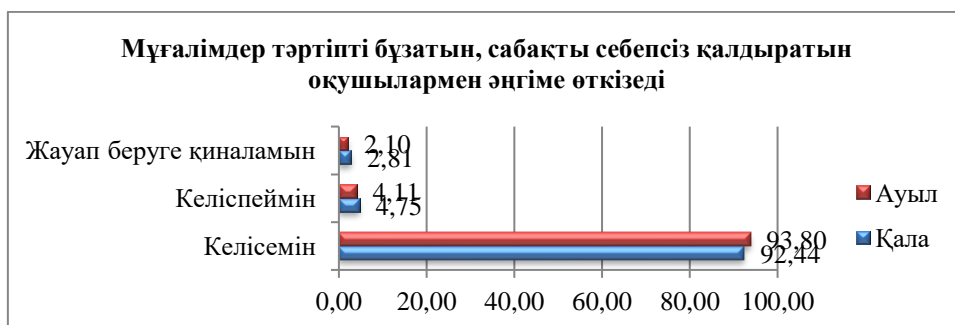
Сурет 20 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Мұғалімдер тәртіпті бұзатын, сабақты себепсіз қалдыратын оқушылармен әңгіме өткізеді» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 92,44%, ауылдық мектептерде 93,80% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 82,17% (Астана), 96,99% (Қостанай) көрсеткіштері, ауыл бойынша 93,07% (Атырау), 96,27% (Павлодар) жауап берген (Сурет 21).

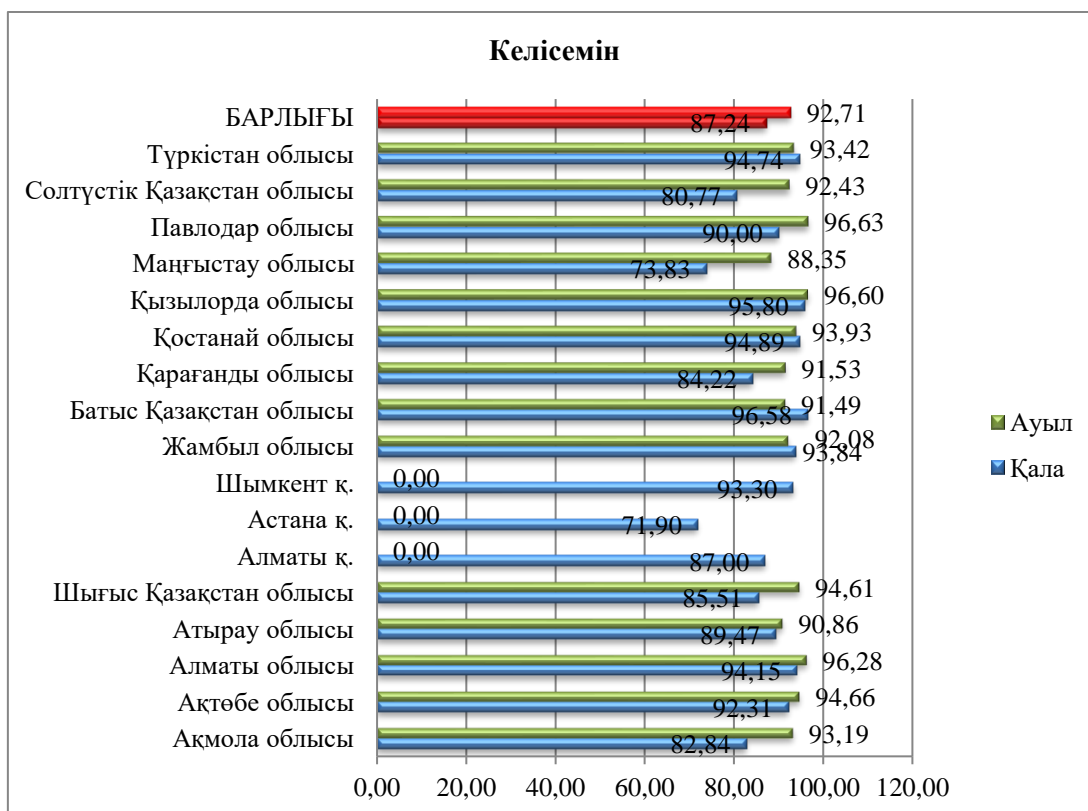
Сурет 21 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 4,75%, ауылдық жерлерде 4,11%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 2,81%, ауылдық өңірлерінде 2,10 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 22).

Сурет 22 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

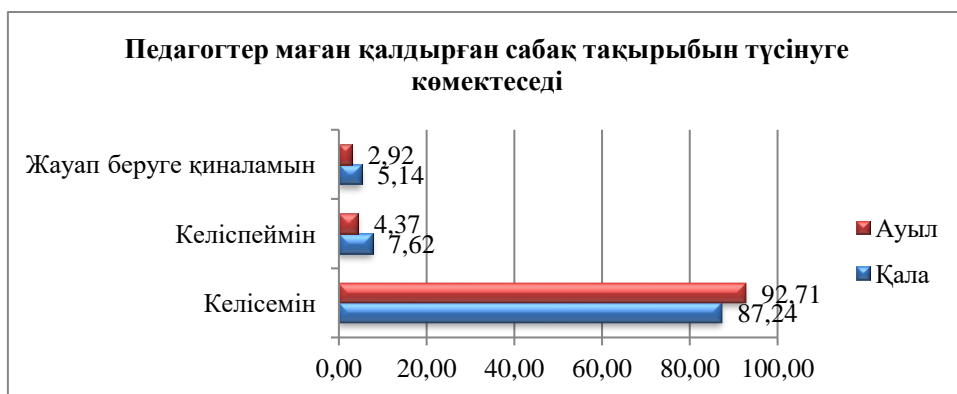
«Педагогтер маған қалдырған сабақ тақырыбын түсінуге көмектеседі» сұрағына республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 87,27%, ауылдық мектептерде 92,71% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 71,90% (Астана), 95,80% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша 88,35% (Маңғыстау), 96,63% (Павлодар) жауап берген (Сурет 23).

Сурет 23 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

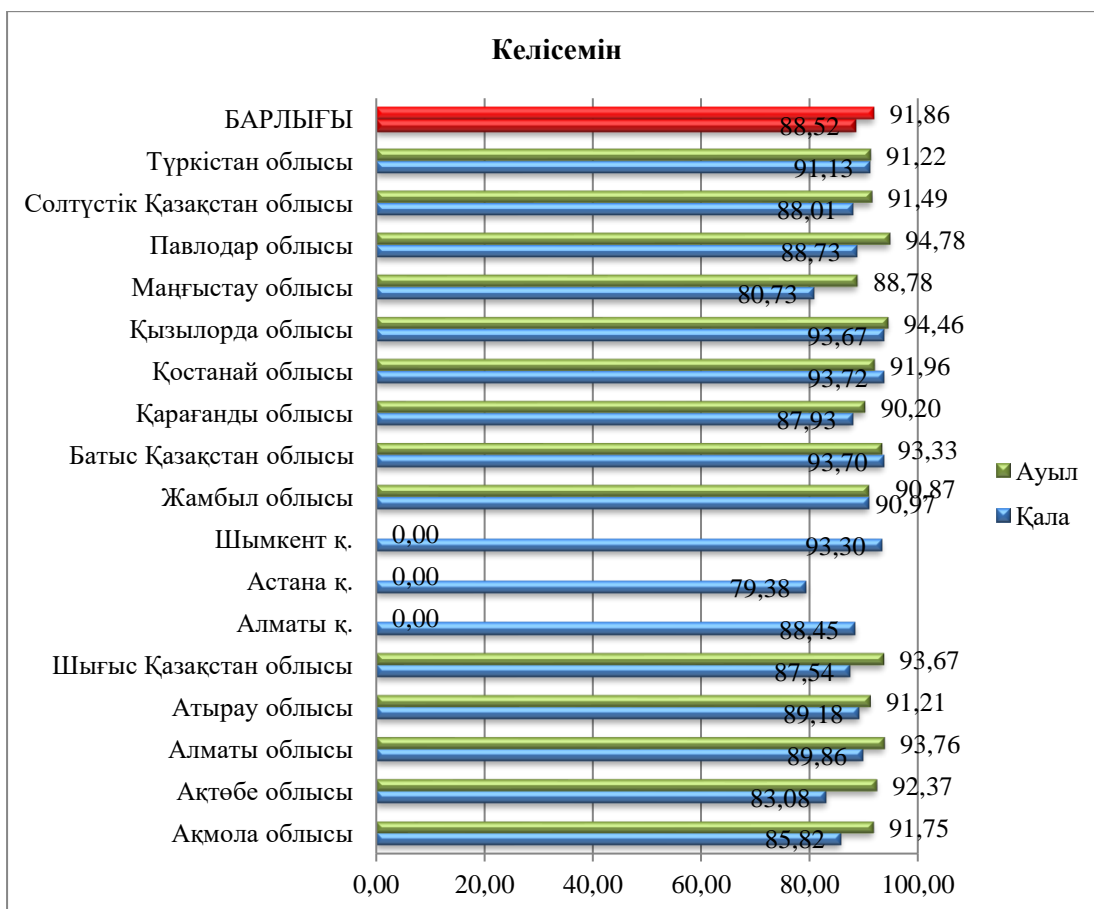
Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген.

Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 7,67%, ауылдық жерлерде 4,37%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,14%, ауылдық өңірлерінде 2,92 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 24).

Сурет 24 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

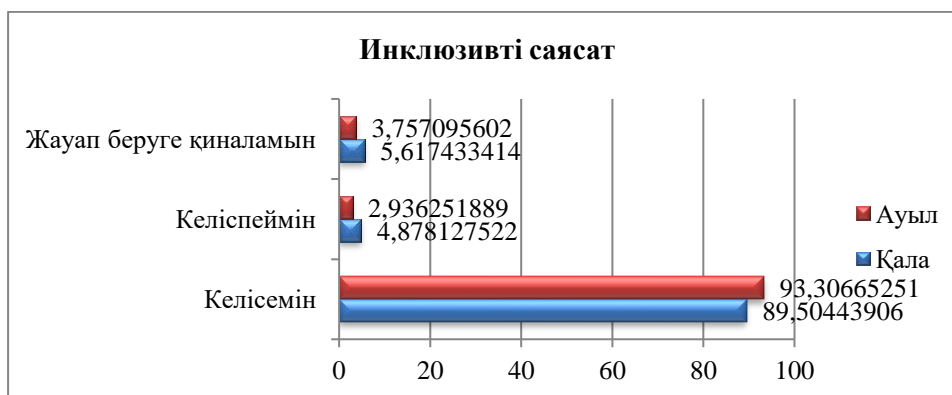
«Инклюзивті саясатты әзірлеу» бағытындағы сұрақтарға республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 88,52%, ауылдық мектептерде 91,86% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 79,38% (Астана), 93,72% (Қостанай) көрсеткіштері, ауыл бойынша 88,78% (Маңғыстау), 94,78% (Павлодар) жауап берген (Сурет 25).

Сурет 25 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 4,87%, ауылдық жерлерде 2,93%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 5,61%, ауылдық өңірлерінде 3,75 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 26).

Сурет 26 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Инклюзивті саясатты әзірлеу» бойынша сауалнамаға жауап берген ауылдық және қалалық мектептерде білім алушылардың пайыздық көрсеткіштері келесідей ретте көрсетіледі:

1-сұрақ бойынша: ауыл – 11,34%, қала – 15,85% білім алушылар өздеріне әділетсіз көзқараспен, қорқыту, қорлау жағдайлары;

2-сұрақ бойынша: ауыл – 91,78%, қала – 89,78% білім алушыларды қорқытса, ренжітсе сынып жетекшісі немесе мектеп психологынан көмек сұрай алуы;

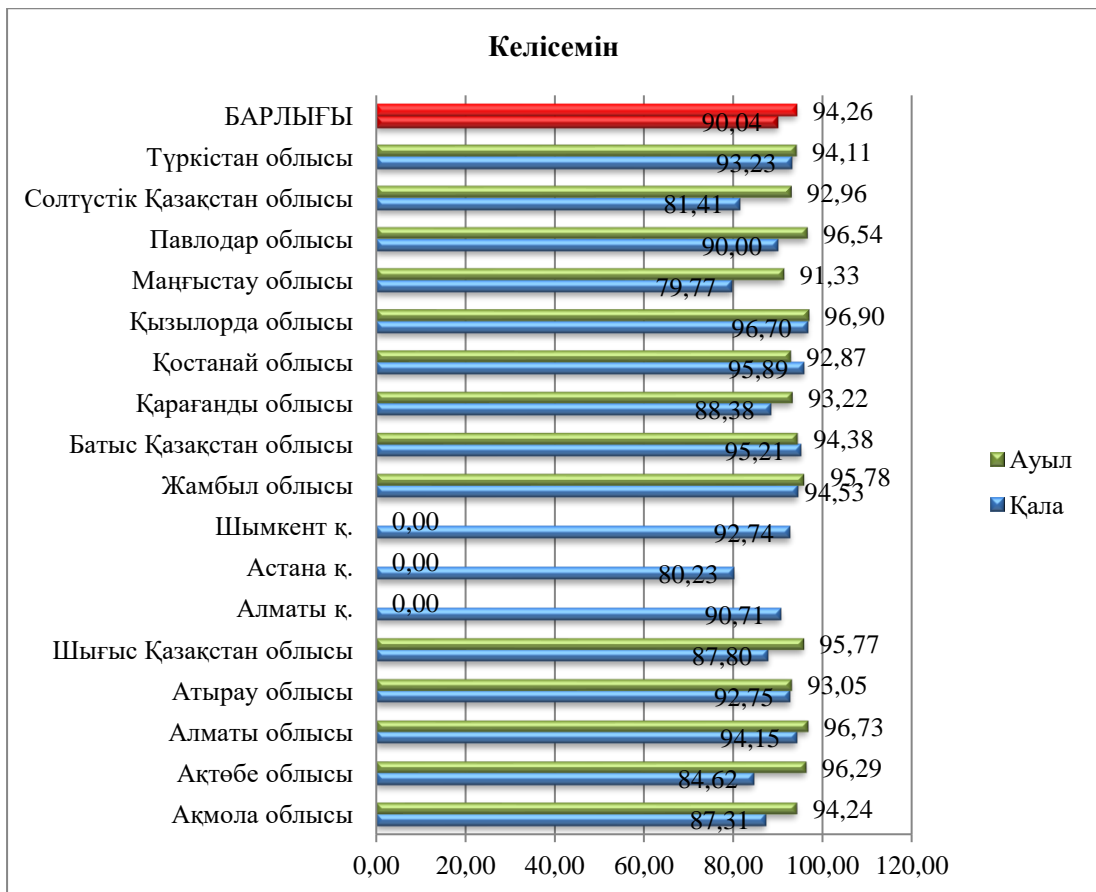
3-сұрақ бойынша: ауыл – 93,08%, қала – 89,33% педагогтер жаңадан келген оқушыларға мектепке бейімделуге көмектеседі;

4-сұрақ бойынша: ауыл – 95,25%, қала – 93,42% мұғалімдер тәртіп бұзатын, сабақты себепсіз қалдыратын оқушыларға әңгіме өткізеді;

5-сұрақ бойынша: ауыл – 89,41%, қала – 82,48% педагогтер білім алушыларға сабақ тақырыбын қалдырғанда көмектесетінін көрсетті.

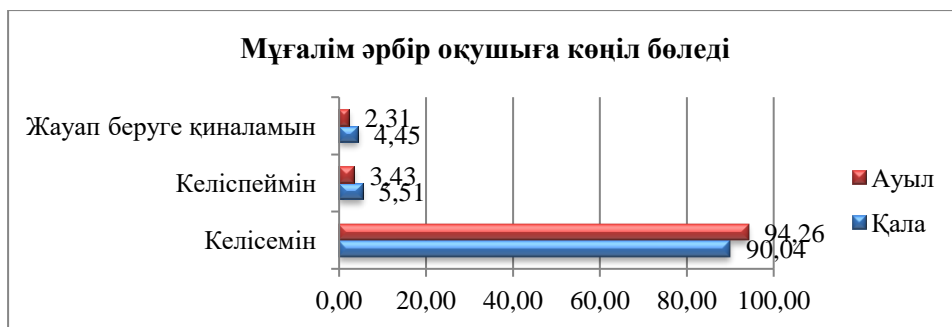
«Инклюзивті тәжірибені дамыту» бағытында «Мұғалім әрбір оқушыға көңіл бөледі» сұраққа республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 90,04%, ауылдық мектептерде 94,26% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 79,77% (Маңғыстау), 96,70% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша 91,33% (Маңғыстау), 96,90% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 27).

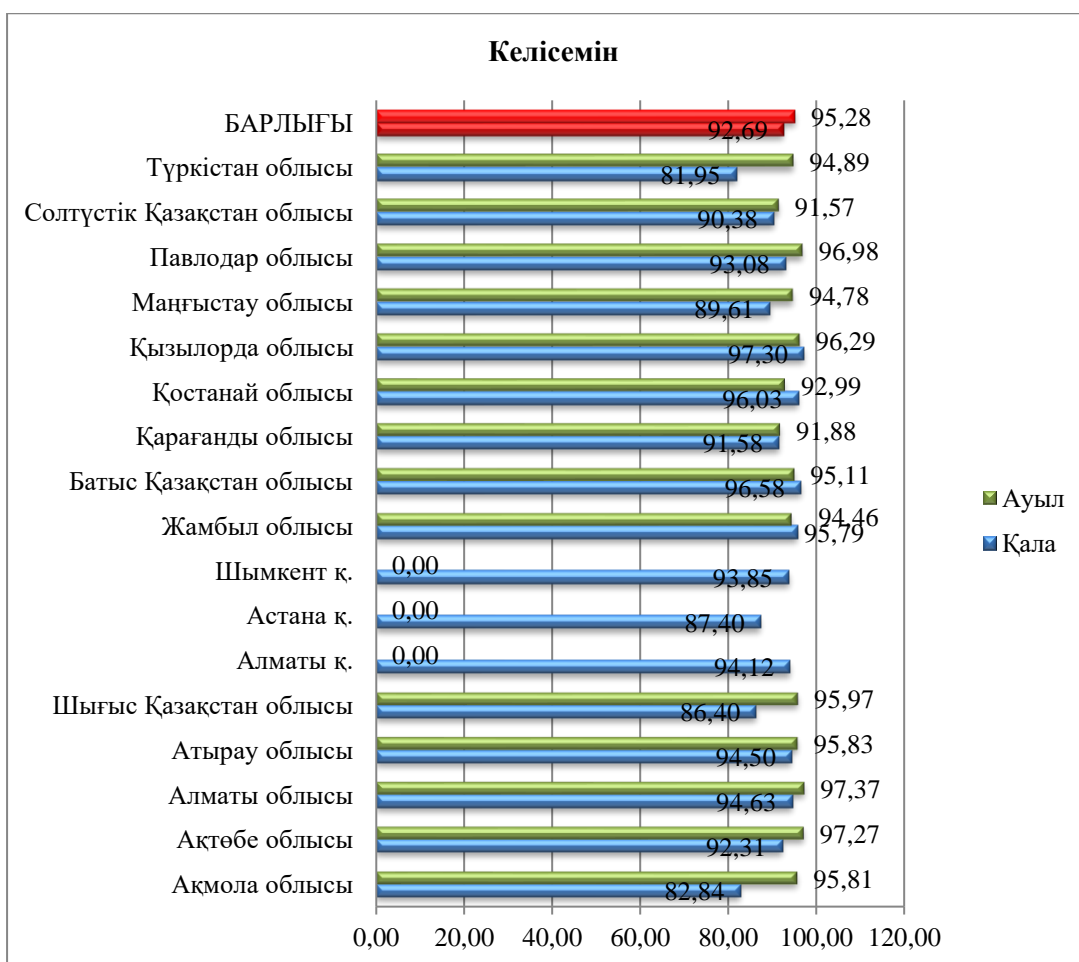
Сурет 27 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 5,51%, ауылдық жерлерде 3,43%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 4,45%, ауылдық өңірлерінде 2,31 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 28).

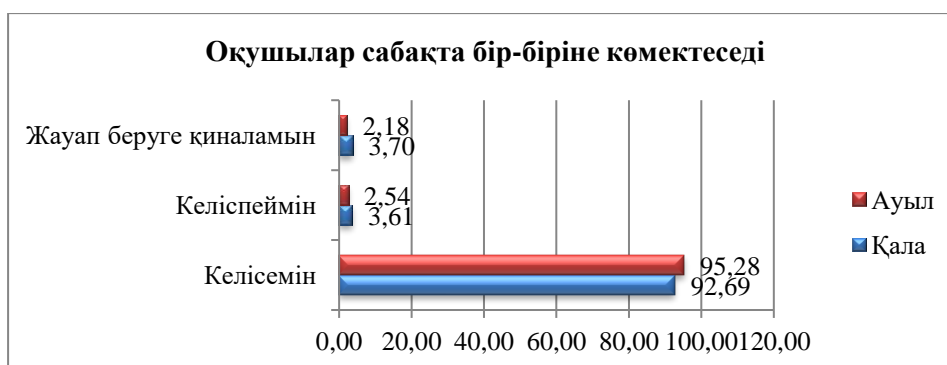
Сурет 28 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Оқушылар сабақта бір-біріне көмектеседі» сұраққа республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 92,69%, ауылдық мектептерде 95,28% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 81,95% (Түркістан), 96,58% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 91,88% (Қарағанды), 97,37% (Алматы) жауап берген (Сурет 29).

Сурет 29 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

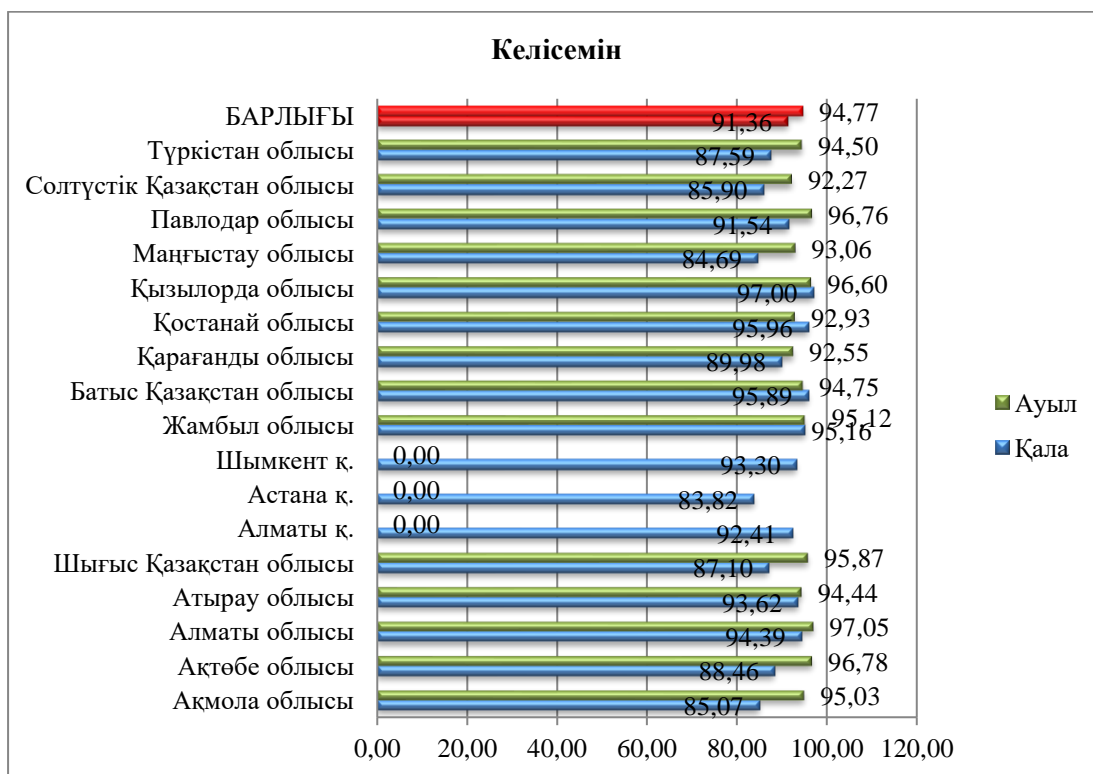
Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 3,61%, ауылдық жерлерде 2,54%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 3,70%, ауылдық өңірлерінде 2,18 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 30).

Сурет 30 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Инклюзивті тәжірибені дамыту» бағытындағы сұрақтарға республика бойынша білім алушылардың қалалық мектептерде 91,36%, ауылдық мектептерде 94,77% көрсеткен. «Келісемін» жауабына қала бойынша 83,82%

(Астана), 97% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша 92,27% (Солтүстік Қазақстан), 97,05% (Алматы) жауап берген (Сурет 31).

Сурет 31 – Қала және ауыл өңірлерінің «келісемін» жауабының көрсеткіштері

Төменде келтірілген диаграммада республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлерінің барлық жауаптарының орташа көрсеткіштері көрсетілген. Жауап берушілердің үлесі «келіспеймін» қала өңірлерінде 4,56%, ауылдық жерлерде 2,99%, «жауап беруге қиналамын» қала аймақтарында 4,08%, ауылдық өңірлерінде 2,24 % көрсеткіштерін көрсетті (Сурет 32).

Сурет 32 – Республикадағы білім алушылардың қала мен ауыл өңірлері бойынша жауаптардың орташа көрсеткіштері

«Инклюзивті тәжірибені дамыту» бойынша сауалнамаға жауап берген ауылдық және қалалық мектептерде білім алушылардың пайыздық көрсеткіштері келесідей ретте көрсетіледі:

1-сұрақ бойынша: ауыл – 94,26%, қала – 90,04% білім алушылар мұғалімнің көңіл бөлетіндігін;

2-сұрақ бойынша: ауыл – 95,28%, қала – 92,69% білім алушылар сабақта бір-бірлеріне көмектесетіндігін көрсетеді.

Жалпы білім беретін мектептердің педагогикалық қызметкерлері мен әкімшіліктердің сауалнама нәтижелерін талдау

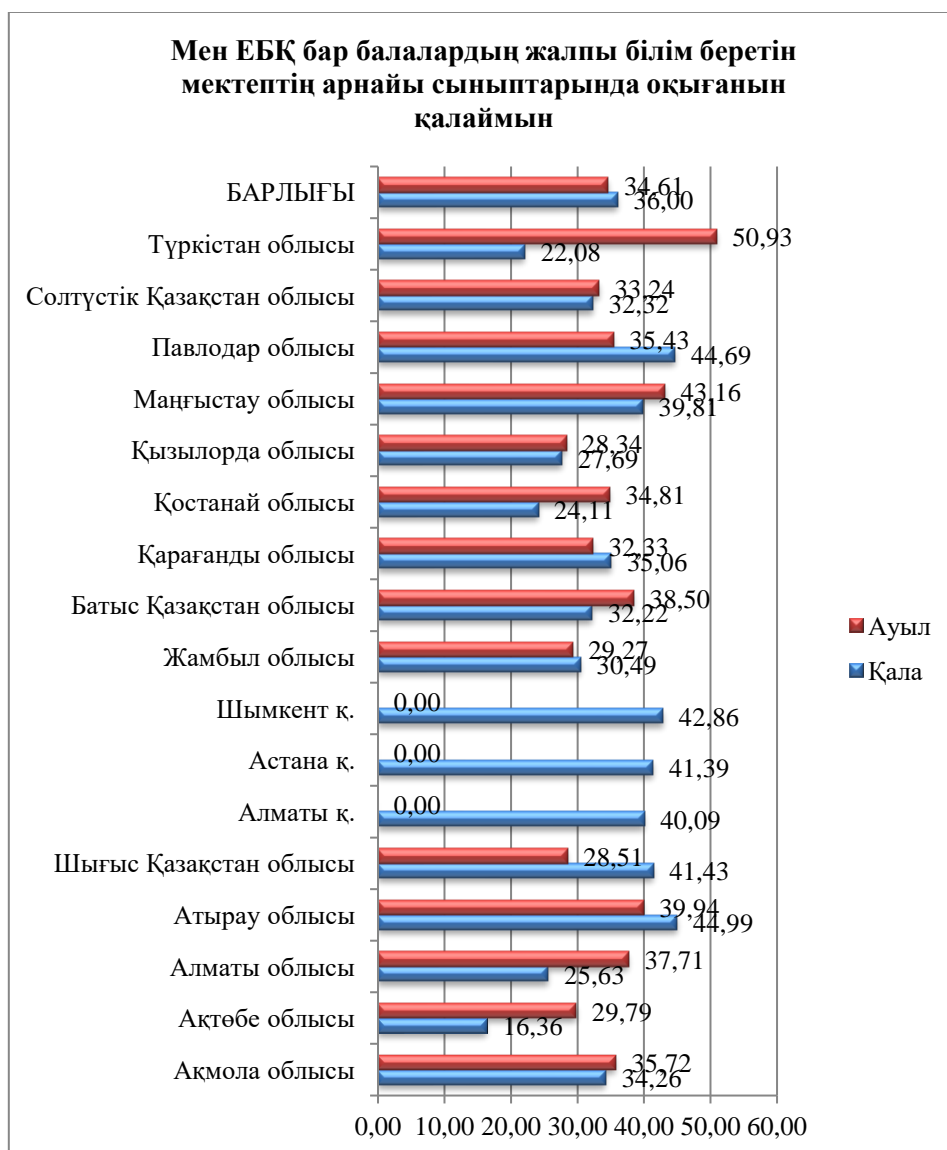
«Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?» сұрағына «Оң көзқараспен, мен ЕБҚ бар балалардың қарапайым сыныпта балалармен оқығанын қалаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 54,52%, ауылдық мектептерде 57,76% көрсеткен. Қала бойынша 43,15% (Павлодар), 72,73% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша 36,34% (Түркістан), 67,21% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 33).

Сурет 33 – «Оң көзқараспен, мен ЕБҚ бар балалардың қарапайым сыныпта балалармен оқығанын қалаймын» жауабының диаграммасы

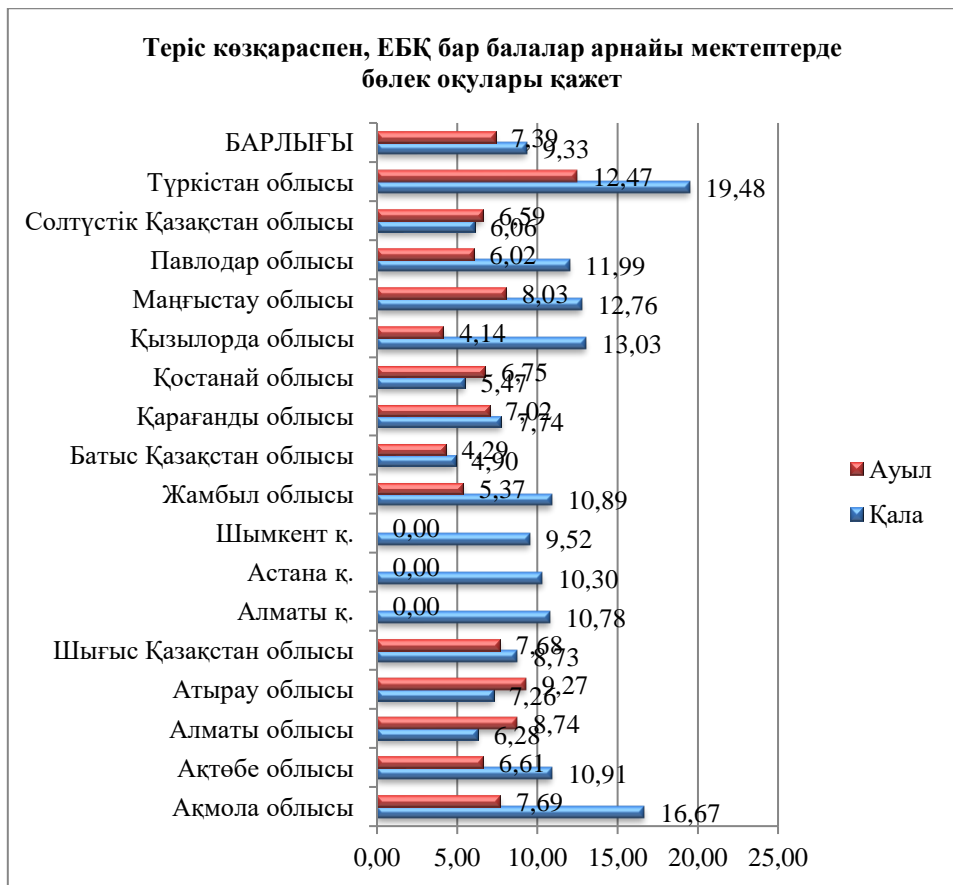
«Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?» сұрағына «Мен ЕБҚ бар балалардың жалпы білім беретін мектептің арнайы сыныптарында оқығанын қалаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 36%, ауылдық мектептерде 34,61% көрсеткен. Қала бойынша 16,36% (Ақтөбе), 44,99%

(Атырау) көрсеткіштері, ауыл бойынша 28,34% (Қызылорда), 50,93% (Түркістан) жауап берген (Сурет 34).

Сурет 34 – «Мен ЕБҚ бар балалардың жалпы білім беретін мектептің арнайы сыныптарында оқығанын қалаймын» жауабының диаграммасы

«Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?» сұрағына «Теріс көзқараспен, ЕБҚ бар балалар арнайы мектептерде бөлек оқулары қажет» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 7,39%, ауылдық мектептерде 9,33% көрсеткен. Қала бойынша 4,90% (Батыс Қазақстан), 19,48% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 4,14% (Қызылорда), 12,47% (Түркістан) жауап берген (Сурет 35).

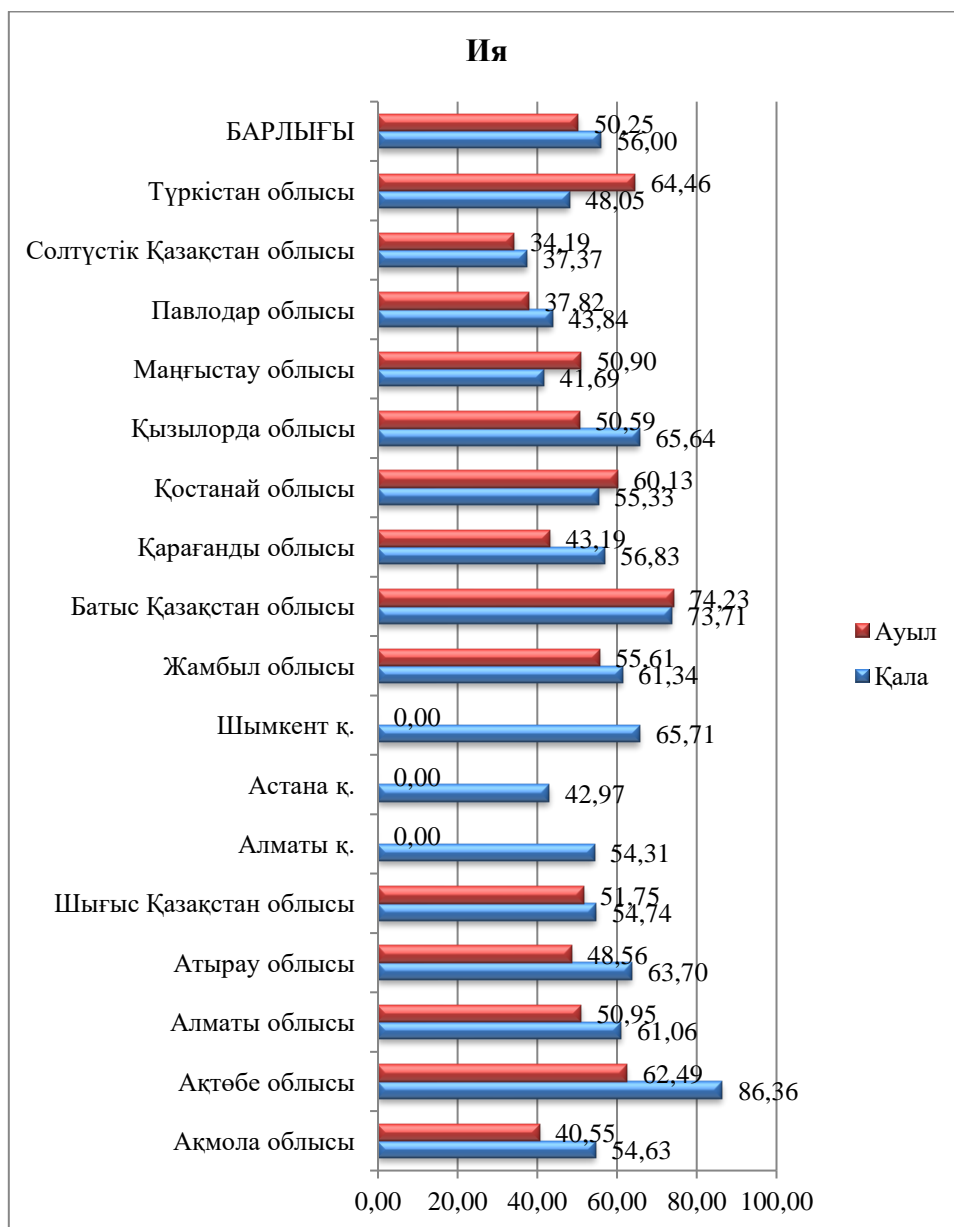
Сурет 35 – «Теріс көзқараспен, ЕБҚ бар балалар арнайы мектептерде бөлек оқулары қажет» жауабының диаграммасы

«Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?» сұрағына бірнеше жауаптарда республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 0,14%, ауылдық мектептерде 0,23% көрсеткен. Қала бойынша 0,09% (Қарағанды), 0,86% (Алматы) көрсеткіштері, ауыл бойынша 0,05% (Шығыс Қазақстан), 0,76% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген. Қазақ тілінде қала бойынша (12 жауап беруші) «ЕБҚ бар баланың ерекшелігіне сәйес», «арнайы мамандардың оқытылуы қажет екендігін», «материалдық базамен қамтамасыз етілген жағдайында» жауаптар берілсе, ауыл бойынша (41 жауап беруші) «ЕБҚ бар балалармен жұмыс жасау қиынырақ болады», «балаға қойылған диагноз түріне байланысты» жауаптар көбірек көрсетілген (Сурет 36).

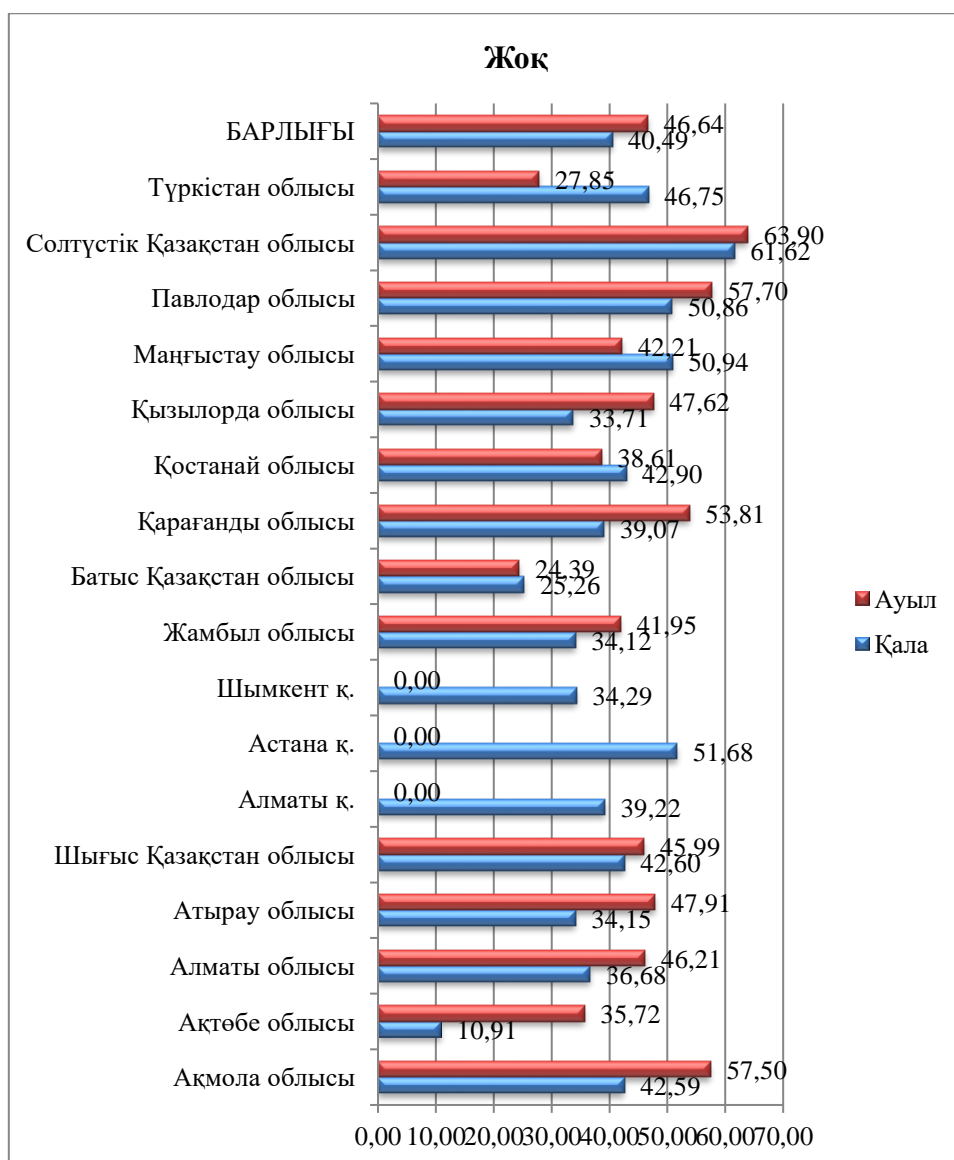
Сурет 36 – «Сіз ЕБҚ бар және ЕБҚ жоқ балалардың бірге оқытылуына қалай қарайсыз?» сұрағының қорытынды диаграммасы

«Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрағына «Ия» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 56%, ауылдық мектептерде 50,25% көрсеткен. Қала бойынша 37,37% (Солтүстік Қазақстан), 86,36% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша 34,19% (Солтүстік Қазақстан), 74,23% (Батыс Қазақстан) жауап берген (Сурет 37).

Сурет 37– Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия» жауабы

«Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрақтарына «жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 40,49%, ауылдық мектептерде 46,64 % көрсеткен. Қала бойынша 10,91% (Ақтөбе), 61,62% (Солтүстік Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша 24,39% (Батыс Қазақстан), 63,90% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген (Сурет 38).

Сурет 38 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ» жауабы

«Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрақтарына «білмеймін» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 3,51%, ауылдық мектептерде 3,11 % көрсеткен. Қала бойынша 0,65% (Қызылорда), 7,38% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша 1,38% (Батыс Қазақстан), 7,69% (Түркістан) жауап берген.

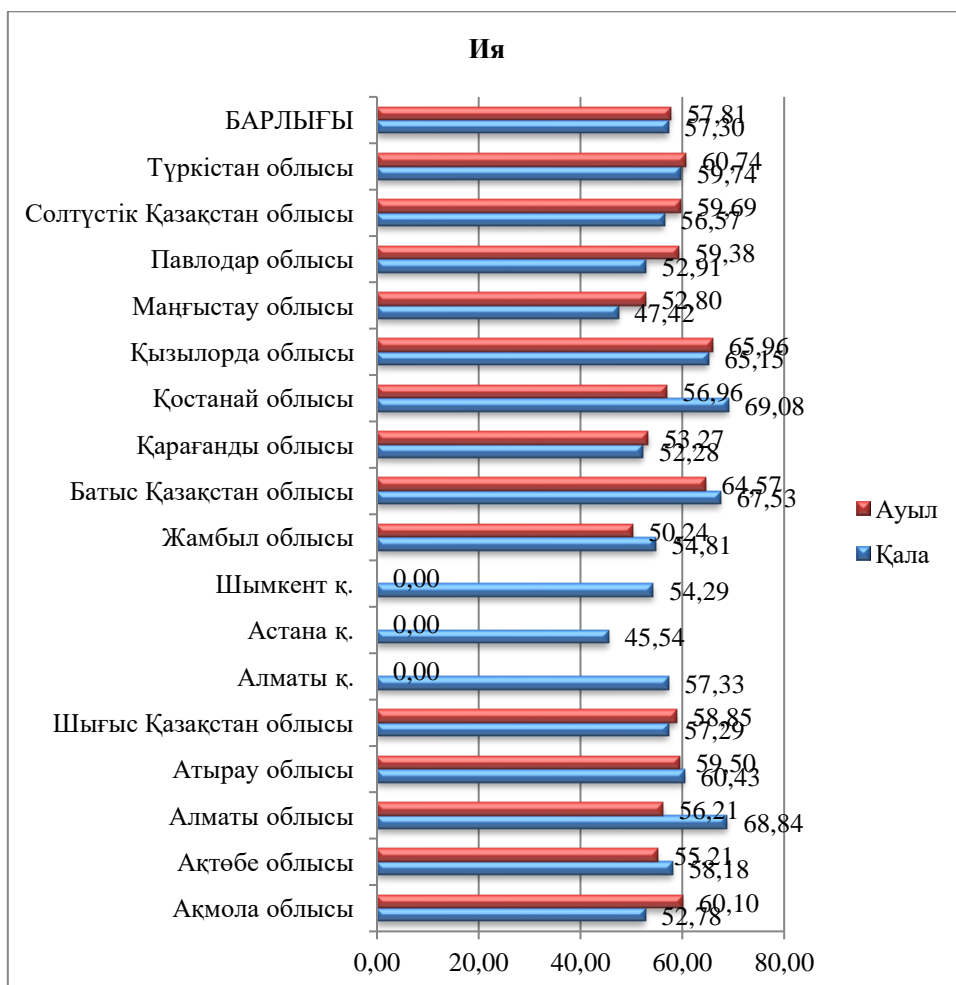
«Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 56%, ауылдық мектептерде 50,25%, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 40,49%, ауылдық мектептерде 46,64%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 3,51%, ауылдық мектептерде 3,11% көрсеткен (Сурет 39).

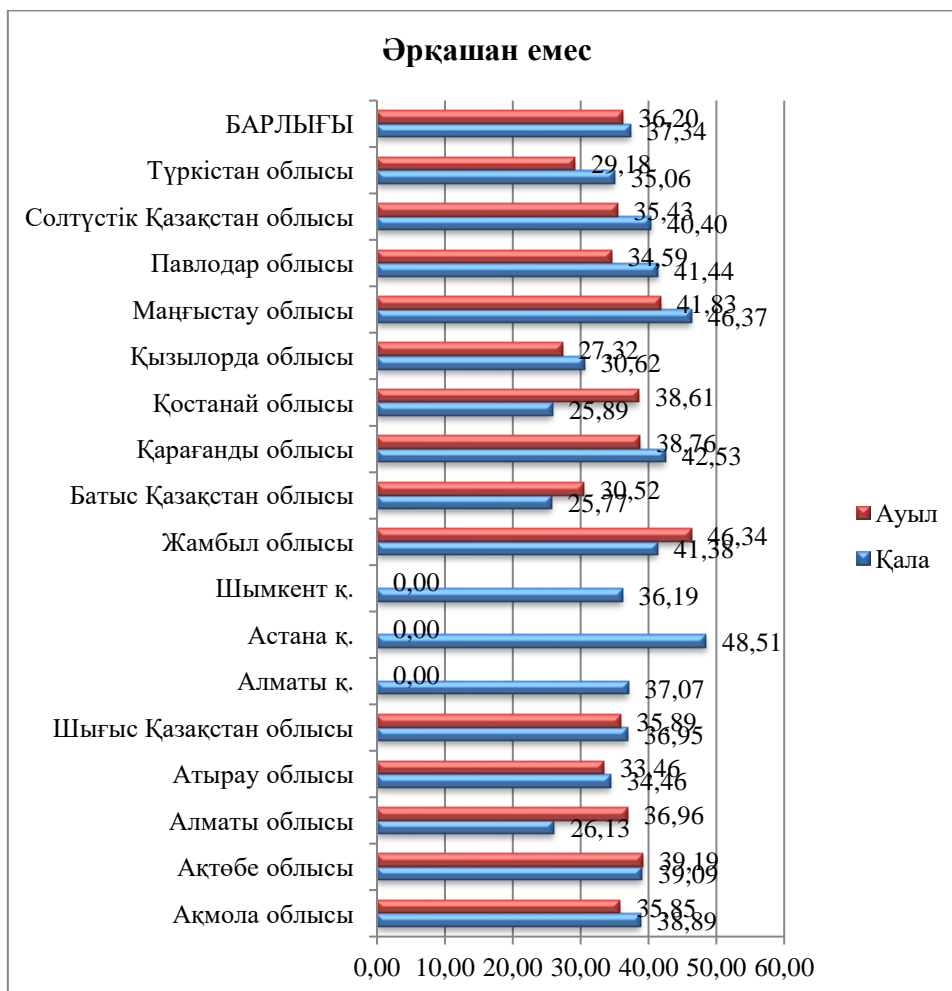
Сурет 39 – «Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сіздің сыныптың кейбір оқушыларын оқытудағы қиындықтардың себептерін анықтау мүмкін бе?» сұрағына «ия» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 57,30%, ауылдық мектептерде 57,81 % көрсетті. Қала бойынша төменгі 45,54% (Астана), жоғарғы 69,08% (Қостанай) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 50,24% (Жамбыл), жоғарғы 65,96% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 40).

Сурет 40 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия» жауабы

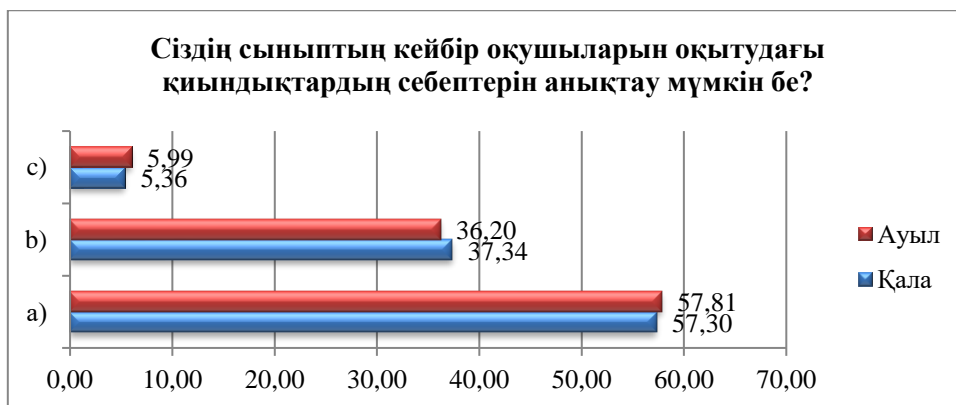
«Сіздің сыныптың кейбір оқушыларын оқытудағы қиындықтардың себептерін анықтау мүмкін бе?» сұраққа «әрқашан емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 37,34%, ауылдық мектептерде 36,20% көрсетті. Қала бойынша төменгі 25,77% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 48,51% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 27,32% (Қызылорда), жоғарғы 46,34% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 41).

Сурет 41 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «әрқашан емес» жауабы

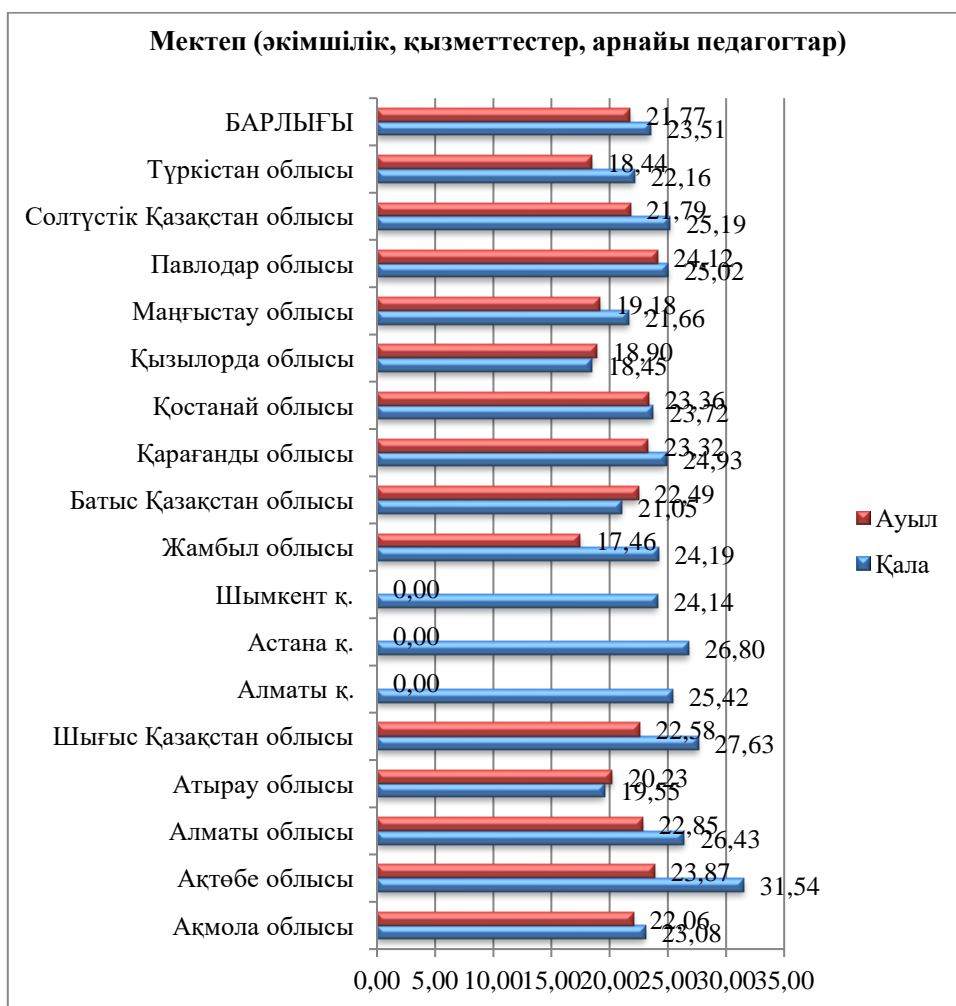
«Сіздің сыныптың кейбір оқушыларын оқытудағы қиындықтардың себептерін анықтау мүмкін бе?» сұраққа «жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 5,36%, ауылдық мектептерде 5,99% көрсетті. Қала бойынша төменгі 2,73% (Ақтөбе), жоғарғы 9,52% (Шымкент) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 3,41% (Жамбыл), жоғарғы 10,08% (Түркістан) жауап берген.

«Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 57,30 %, ауылдық мектептерде 57,81 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 37,34%, ауылдық мектептерде 36,20%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 5,36%, ауылдық мектептерде 5,99% көрсеткен (Сурет 42).

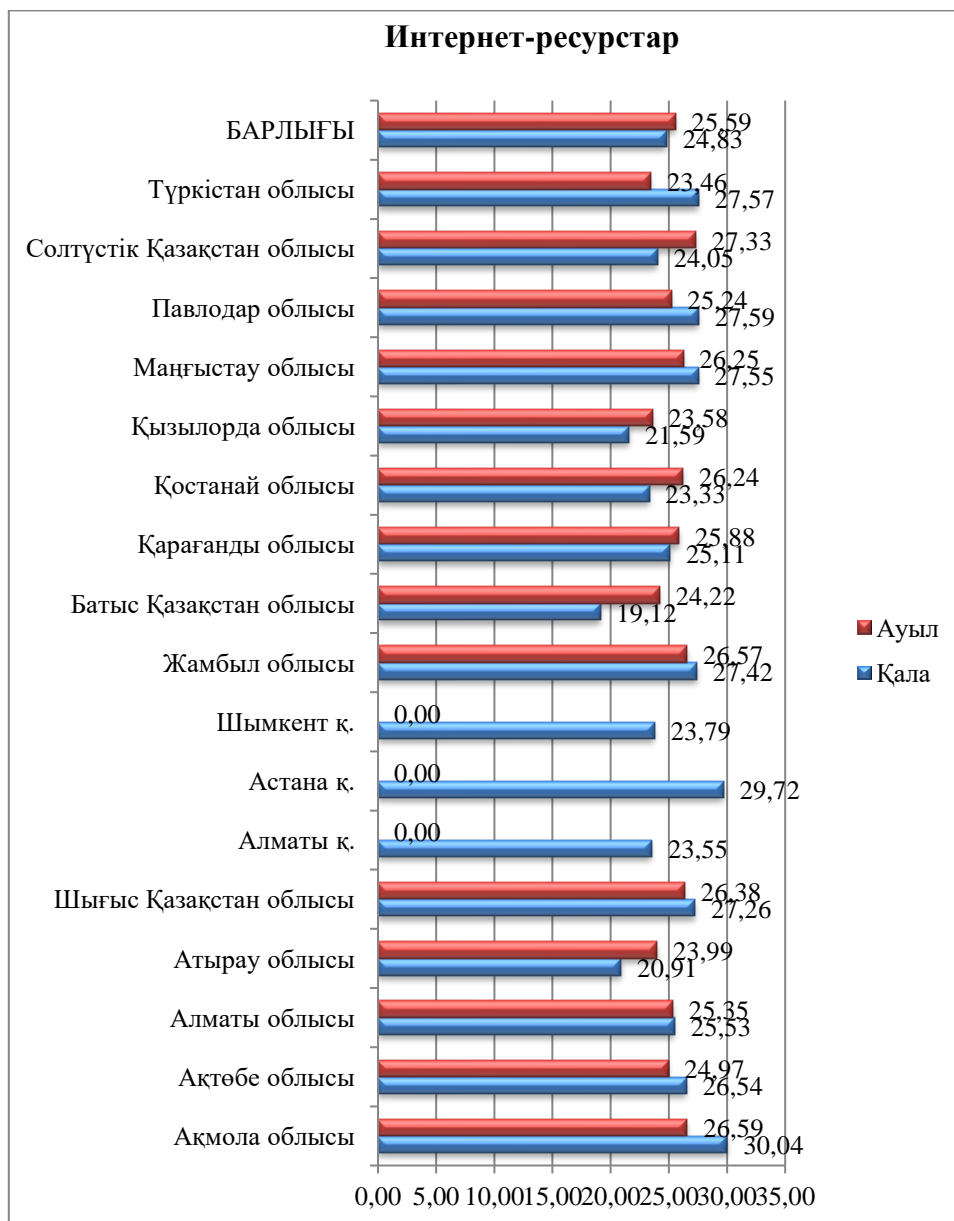
Сурет 42 – «Сіз сабақ беретін сыныпта ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар оқушылар бар ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «Мектеп (әкімшілік, қызметтестер, арнайы педагогтар)» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 23,51%, ауылдық мектептерде 21,77% көрсетті. Қала бойынша төменгі 18,45% (Қызылорда), жоғарғы 31,54% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 17,46% (Жамбыл), жоғарғы 24,12% (Павлодар) жауап берген (Сурет 43).

Сурет 43 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Мектеп (әкімшілік, қызметтестер, арнайы педагогтар)» жауабы

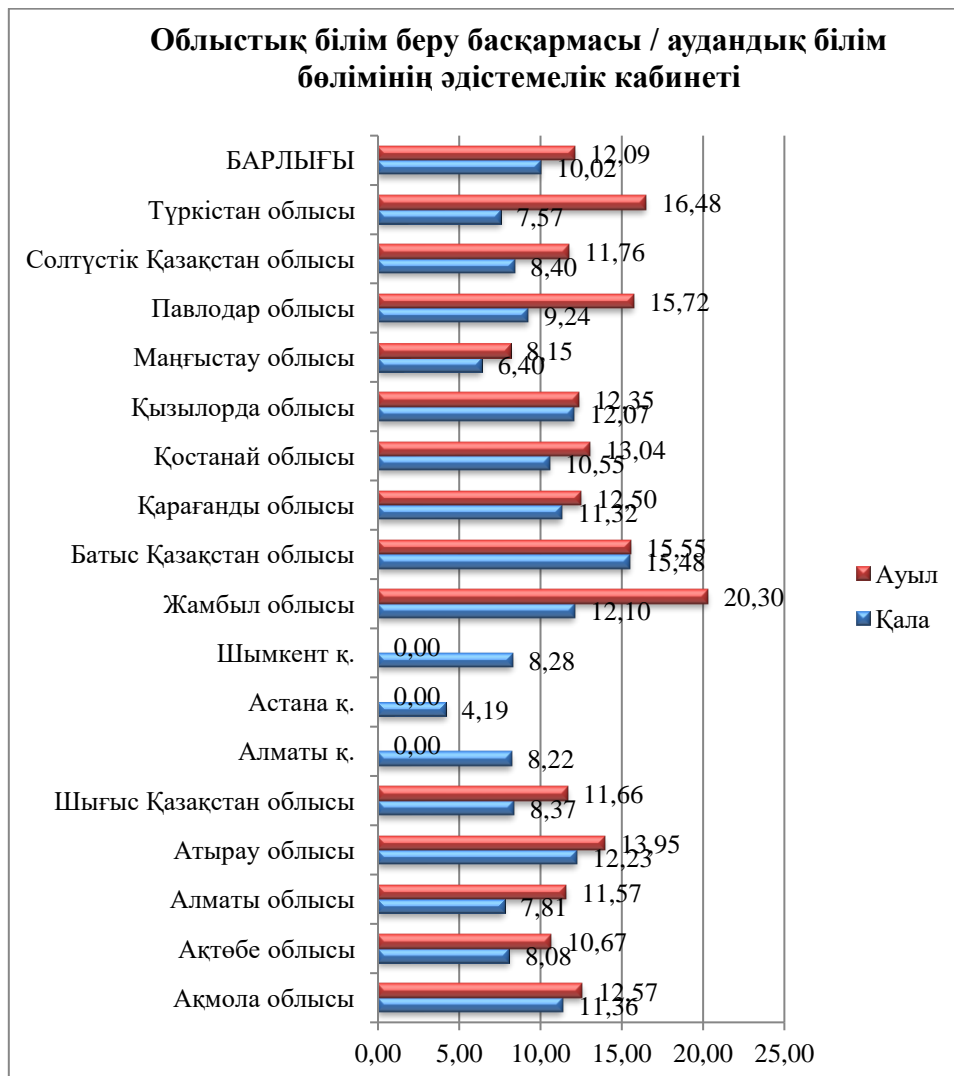
«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «Интернет-ресурстар» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 24,83%, ауылдық мектептерде 25,59% көрсетті. Қала бойынша төменгі 20,91% (Атырау), жоғарғы 30,04% (Ақмола) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 23,46% (Түркістан), жоғарғы 27,33% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген (Сурет 44).

Сурет 44 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Интернет-ресурстар» жауабы

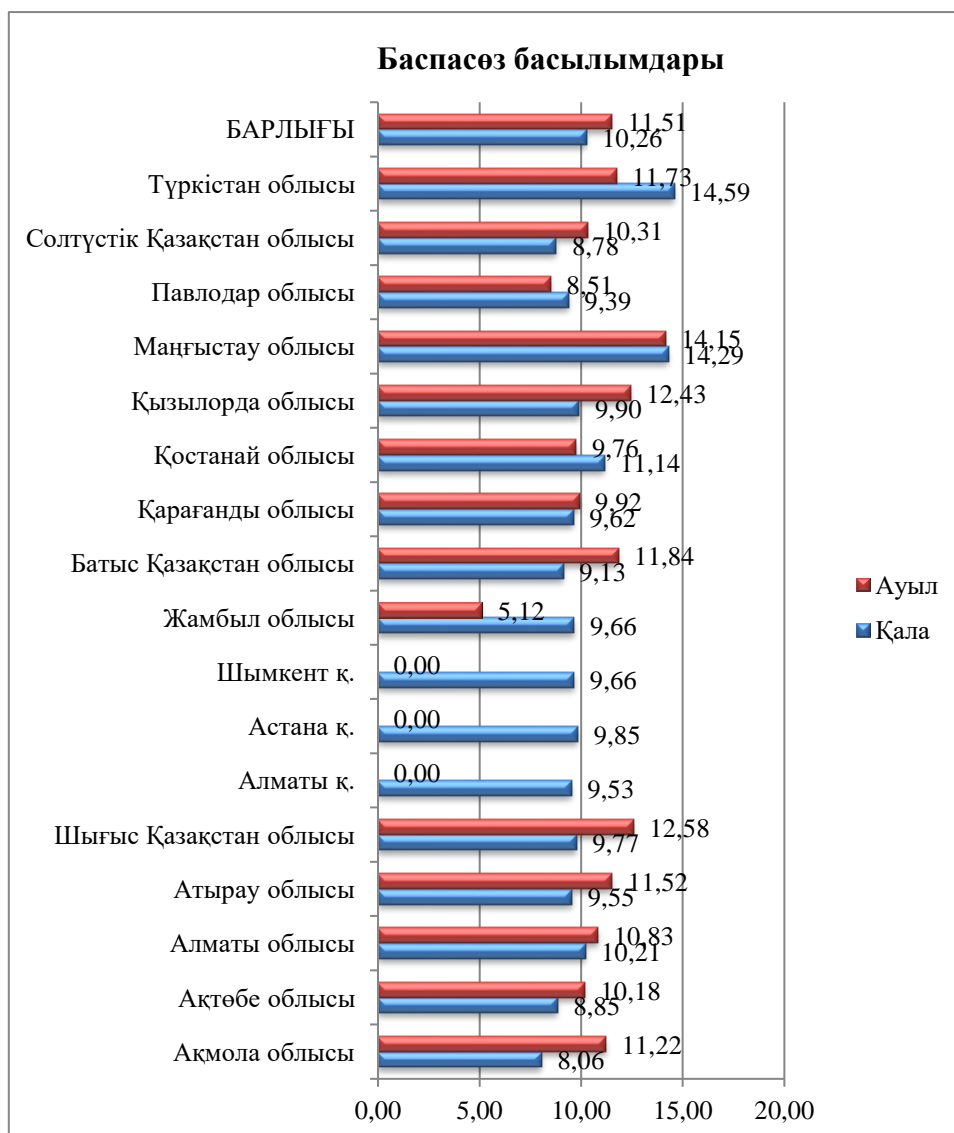
«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «облыстық білім беру басқармасы / аудандық білім бөлімінің әдістемелік кабинеті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік

қызметкерлердің қалалық мектептерде 10,02%, ауылдық мектептерде 12,09% көрсетті. Қала бойынша төменгі 4,19% (Астана), жоғарғы 15,48% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 8,15 % (Маңғыстау), жоғарғы 20,30% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 45).

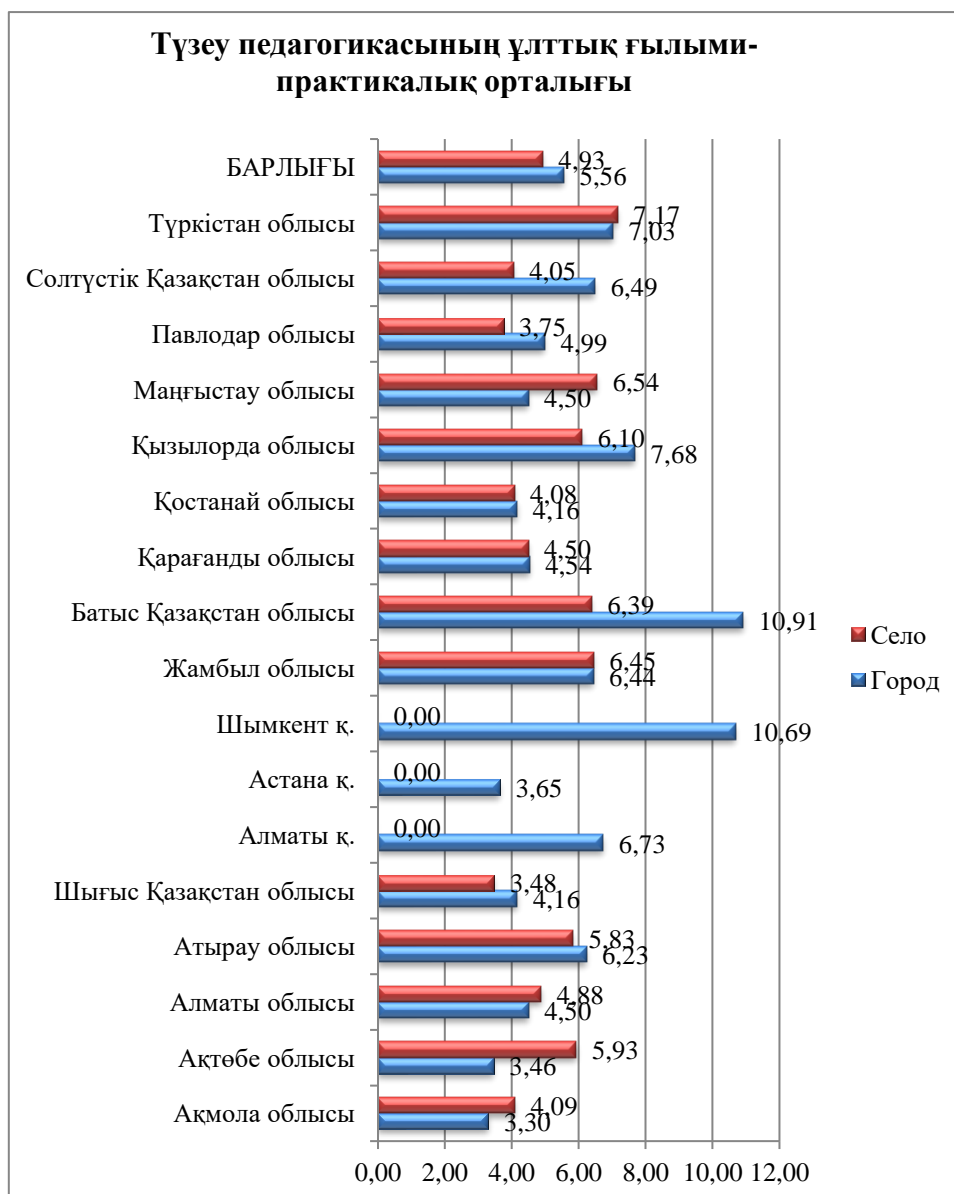
Сурет 45 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Облыстық білім беру басқармасы / аудандық білім бөлімінің әдістемелік кабинеті» жауабы

«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «баспасөз басылымдары» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 10,26%, ауылдық мектептерде 11,51% көрсетті. Қала бойынша төменгі 8,06% (Ақмола), жоғарғы 14,59% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 5,12 % (Жамбыл), жоғарғы 14,15% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 46).

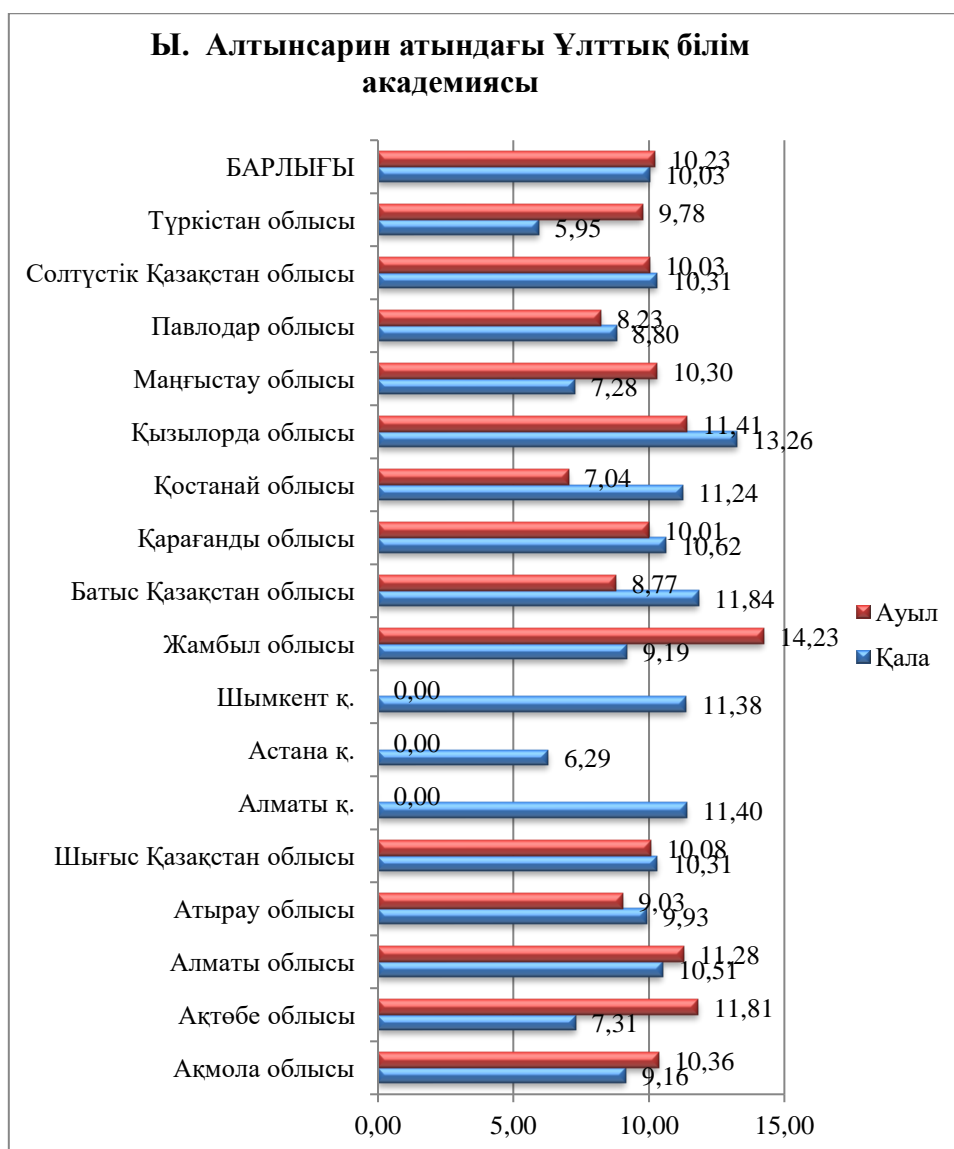
Сурет 46 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Баспасөз басылымдары» жауабы

«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «Түзеу педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығы» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 5,56%, ауылдық мектептерде 4,93% көрсетті. Қала бойынша төменгі 3,30% (Ақмола), жоғарғы 10,91% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 3,78 % (Павлодар), жоғарғы 7,17% (Түркістан) жауап берген (Сурет 47).

Сурет 47 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Түзеу педагогикасының ұлттық ғылыми-практикалық орталығы» жауабы

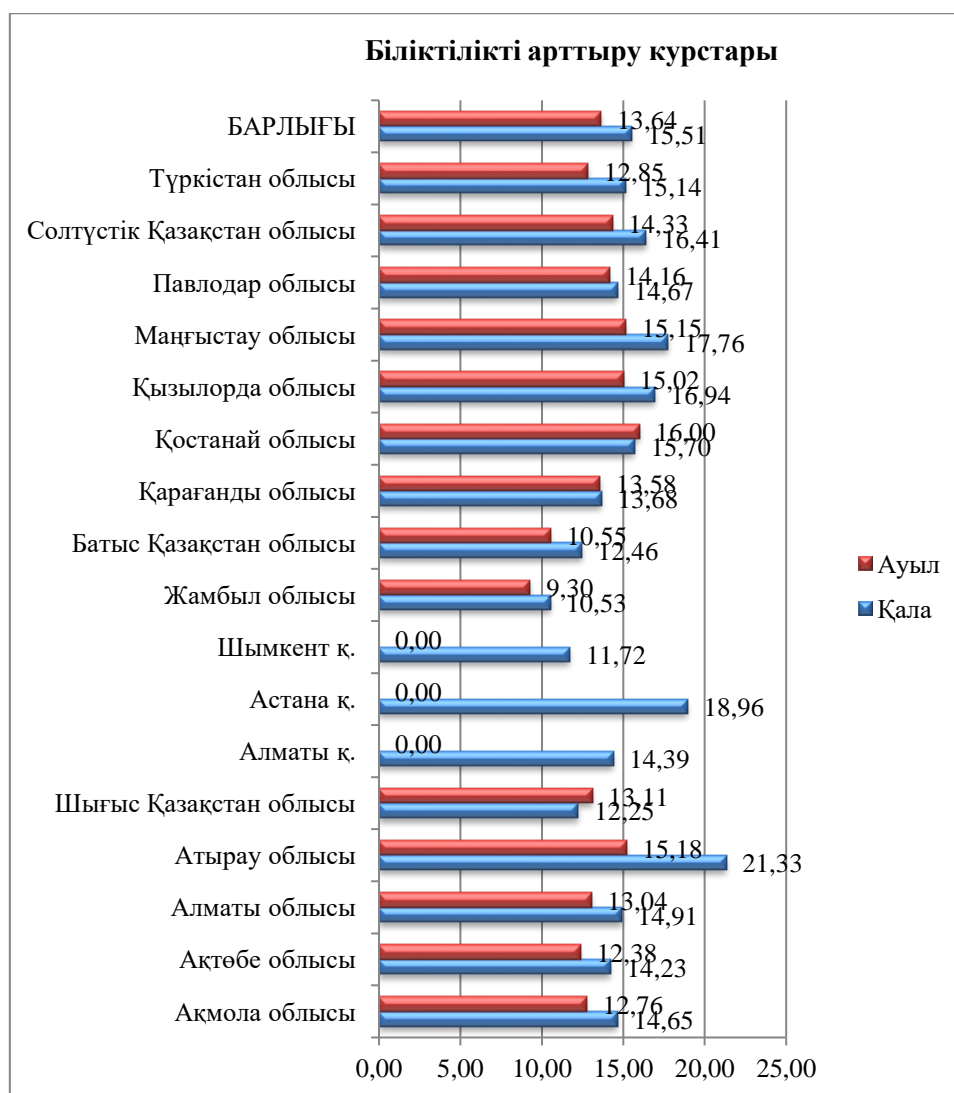
«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 10,03%, ауылдық мектептерде 10,23% көрсетті. Қала бойынша төменгі 5,95% (Түркістан), жоғарғы 13,26% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 7,04 % (Қостанай), жоғарғы 14,23% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 48).

Сурет 48 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы» жауабы

«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «Біліктілікті арттыру курстары» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 15,51%, ауылдық мектептерде 13,64% көрсетті. Қала бойынша төменгі 11,72% (Шымкент), жоғарғы 21,33% (Атырау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 9,30% (Жамбыл), жоғарғы 15,18% (Атырау) жауап берген (Сурет 49).

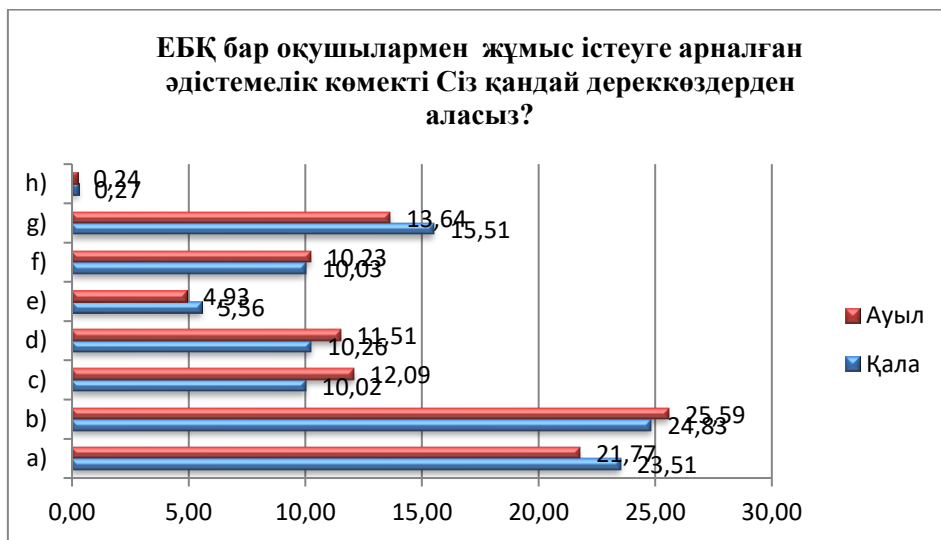

Сурет 49 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «Біліктілікті арттыру курстары» жауабы

«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа басқа жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 0,27%, ауылдық мектептерде 0,24% көрсетті. 110 ауылдық жерлердегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлері «интернет», «басқа мектеп мұғалімдерінен», «журналдардан» десе, 58 қала өңірлерінде «интернет», «семинарлар» деп көбірек жауап берілген.

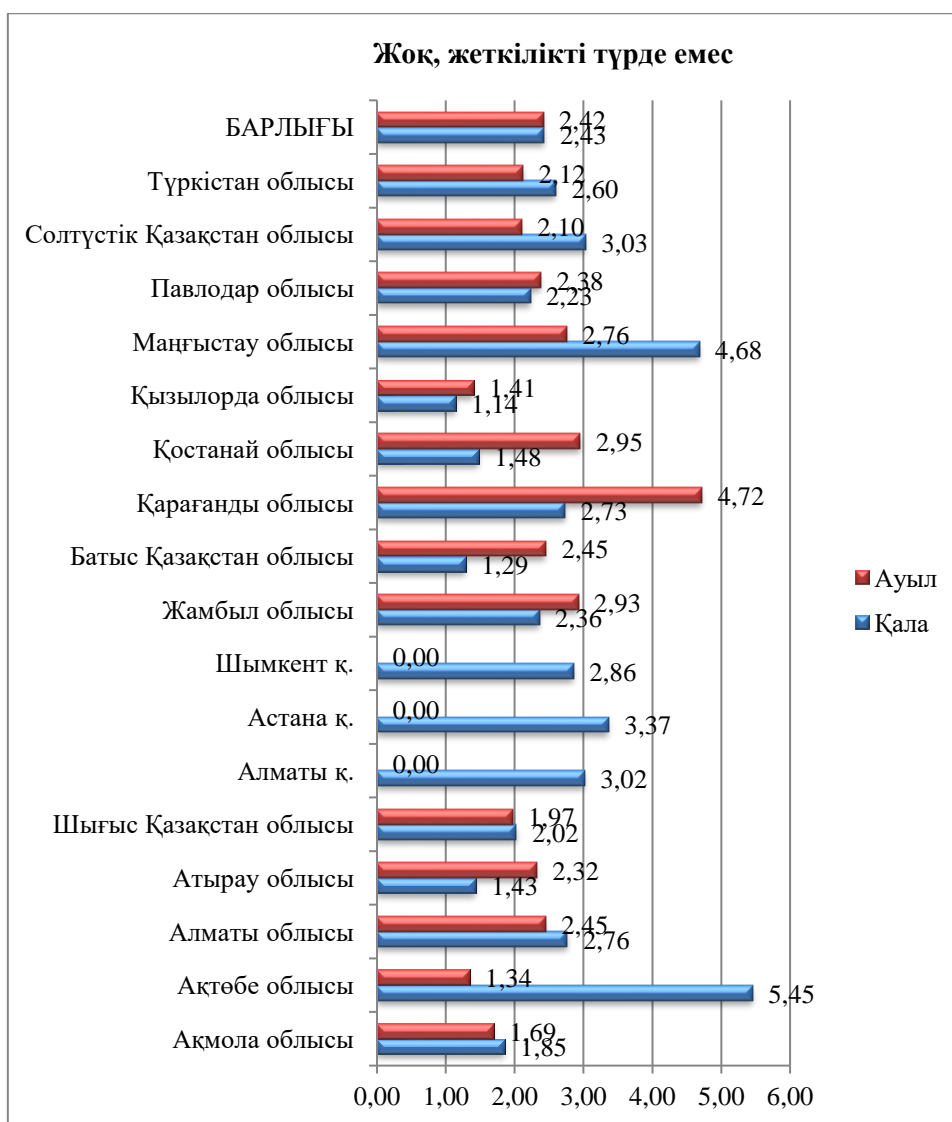
«ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 23,51 %, ауылдық мектептерде 21,77 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 24,83%, ауылдық мектептерде 25,59%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 10,02%, ауылдық мектептерде 12,09%, төртінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 10,28 %, ауылдық мектептерде 11,51 %, бесінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 5,56%, ауылдық мектептерде 4,93%, алтыншы сұрақтың орташа

көрсеткіші қалалық мектептерде 10,03%, ауылдық мектептерде 10,23%, жетінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 15,51%, ауылдық мектептерде 13,64%, сегізінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 0,27%, ауылдық мектептерде 0,24% көрсеткен (Сурет 50).

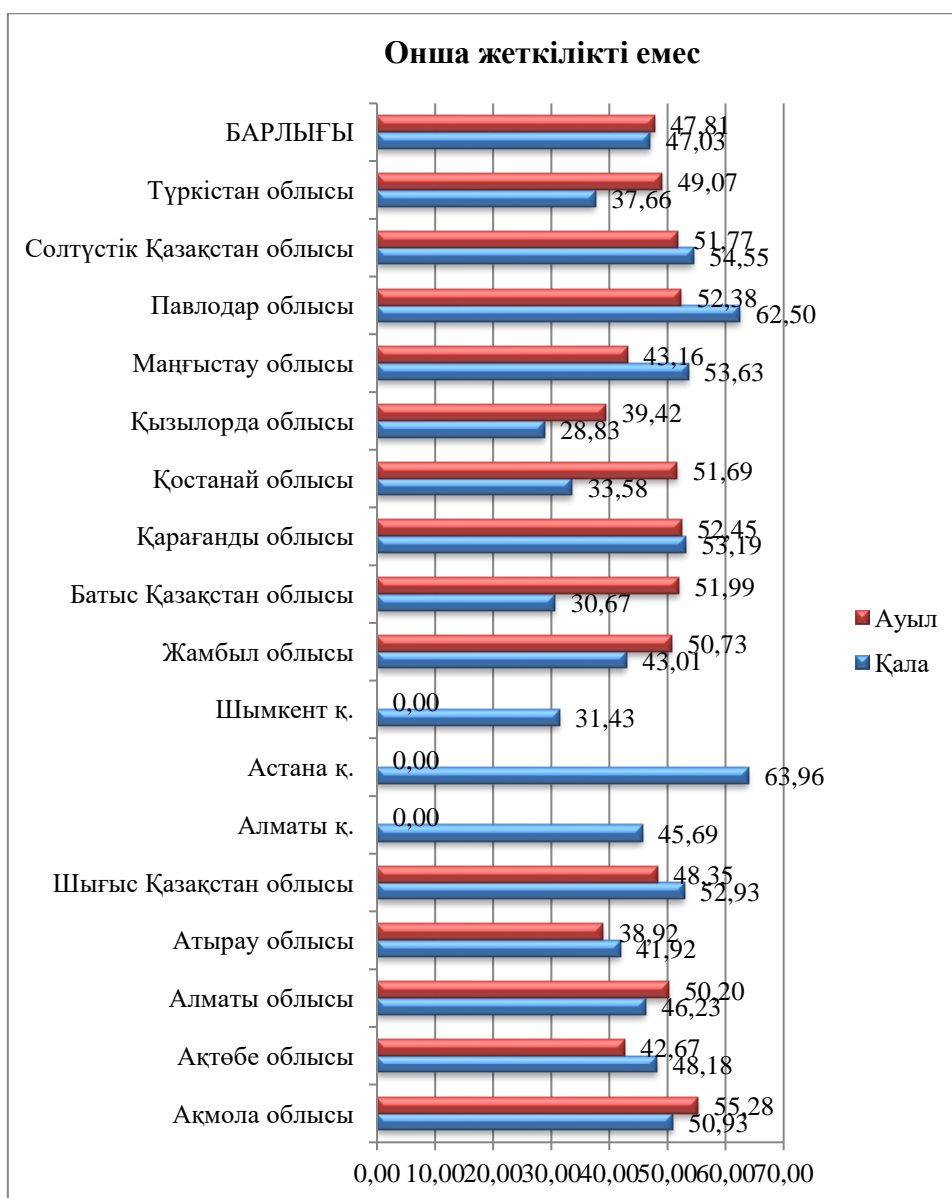
Сурет 50 – «ЕБҚ бар оқушылармен жұмыс істеуге арналған әдістемелік көмекті Сіз қандай дереккөздерден аласыз?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?» сұрағына «жоқ, жеткілікті түрде емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 2,43%, ауылдық мектептерде 2,42% көрсетті. Қала бойынша төменгі 1,14% (Қызылорда), жоғарғы 5,45% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 1,34% (Ақтөбе), жоғарғы 4,72% (Қарағанды) жауап берген (Сурет 51).

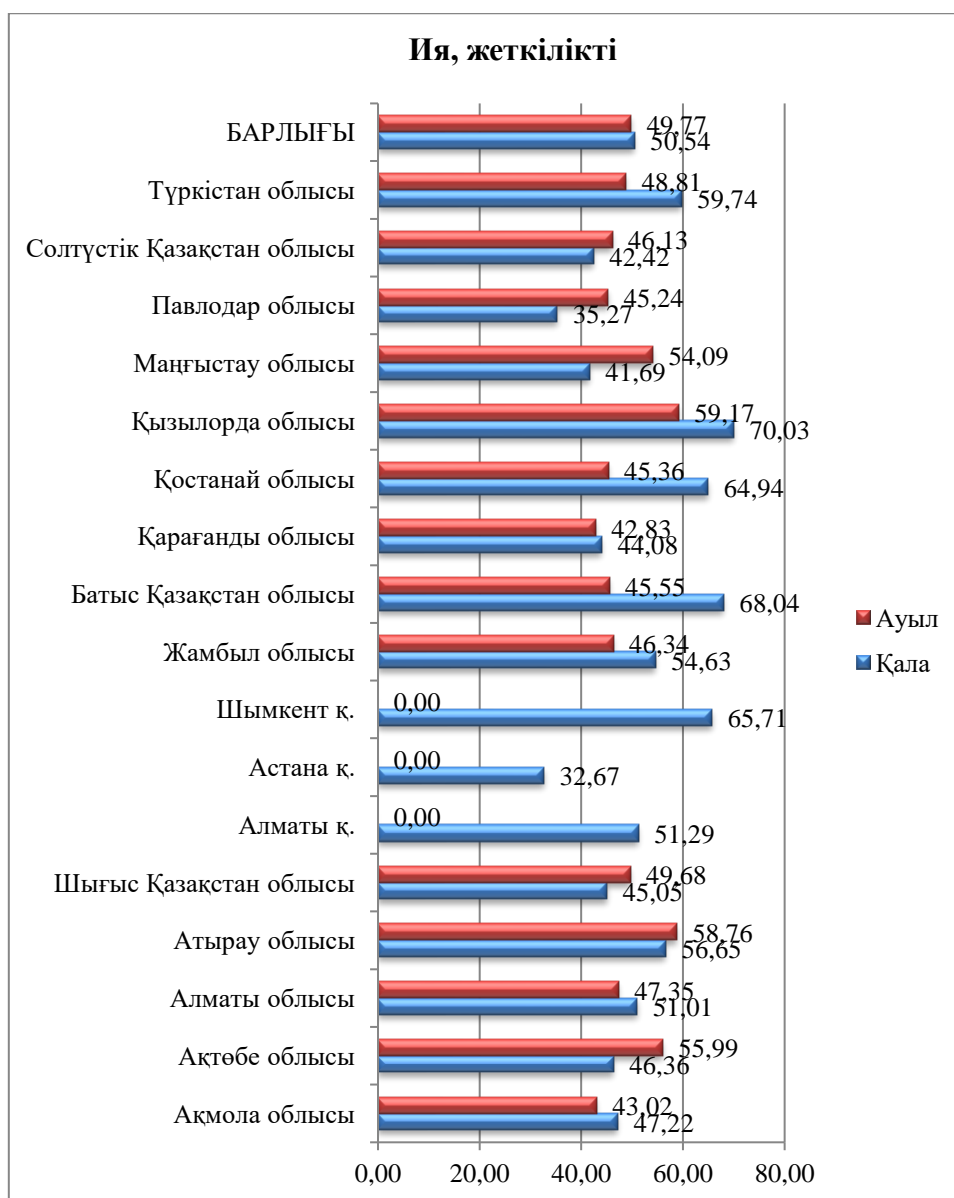
Сурет 51 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, жеткілікті түрде емес» жауабы

«Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?» сұрағына «онша жеткілікті емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 47,03%, ауылдық мектептерде 47,81% көрсетті. Қала бойынша төменгі 28,83% (Қызылорда), жоғарғы 63,96% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 38,92% (Атырау), жоғарғы 55,28% (Ақмола) жауап берген (Сурет 52).

Сурет 52 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «онша жеткілікті емес» жауабы

«Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?» сұрағына «ия, жеткілікті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 50,54%, ауылдық мектептерде 49,77% көрсетті. Қала бойынша төменгі 32,67% (Астана), жоғарғы 70,03% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 42,83% (Қарағанды), жоғарғы 59,17% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 53).

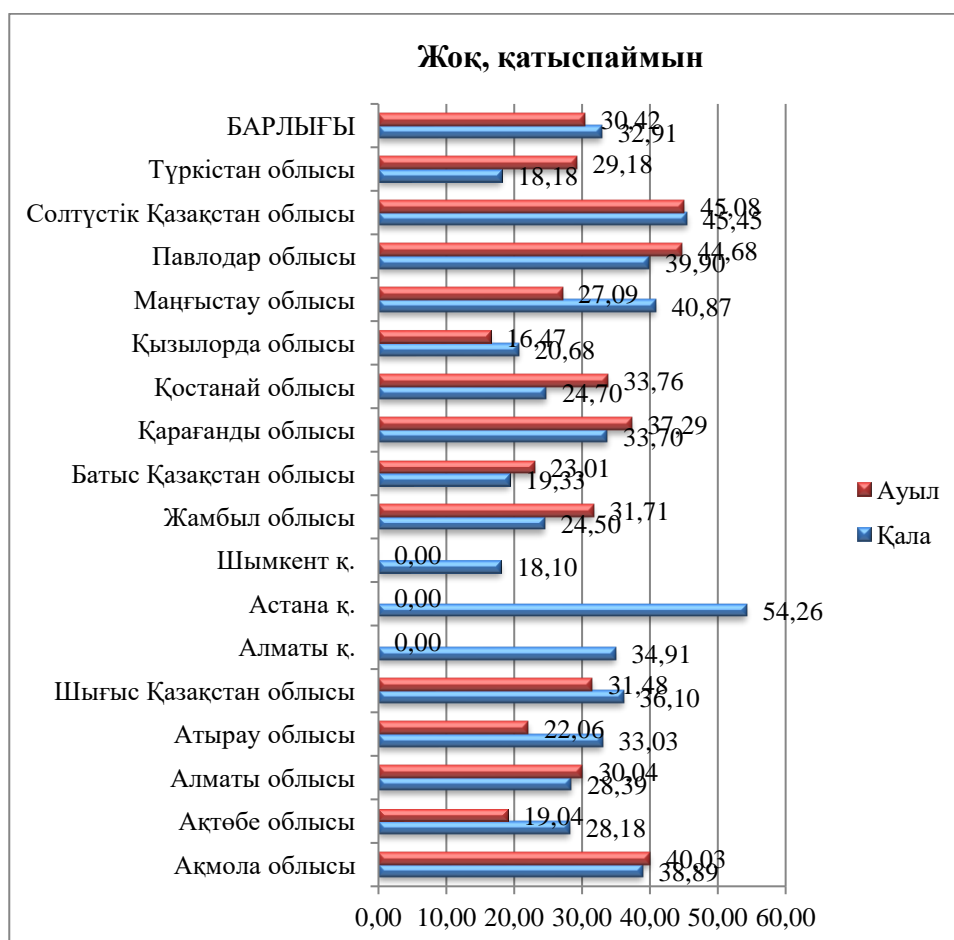
Сурет 53 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, жеткілікті» жауабы

«Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 50,54 %, ауылдық мектептерде 49,77 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 47,03%, ауылдық мектептерде 47,81%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 2,43%, ауылдық мектептерде 2,42% көрсеткен (Сурет 54).

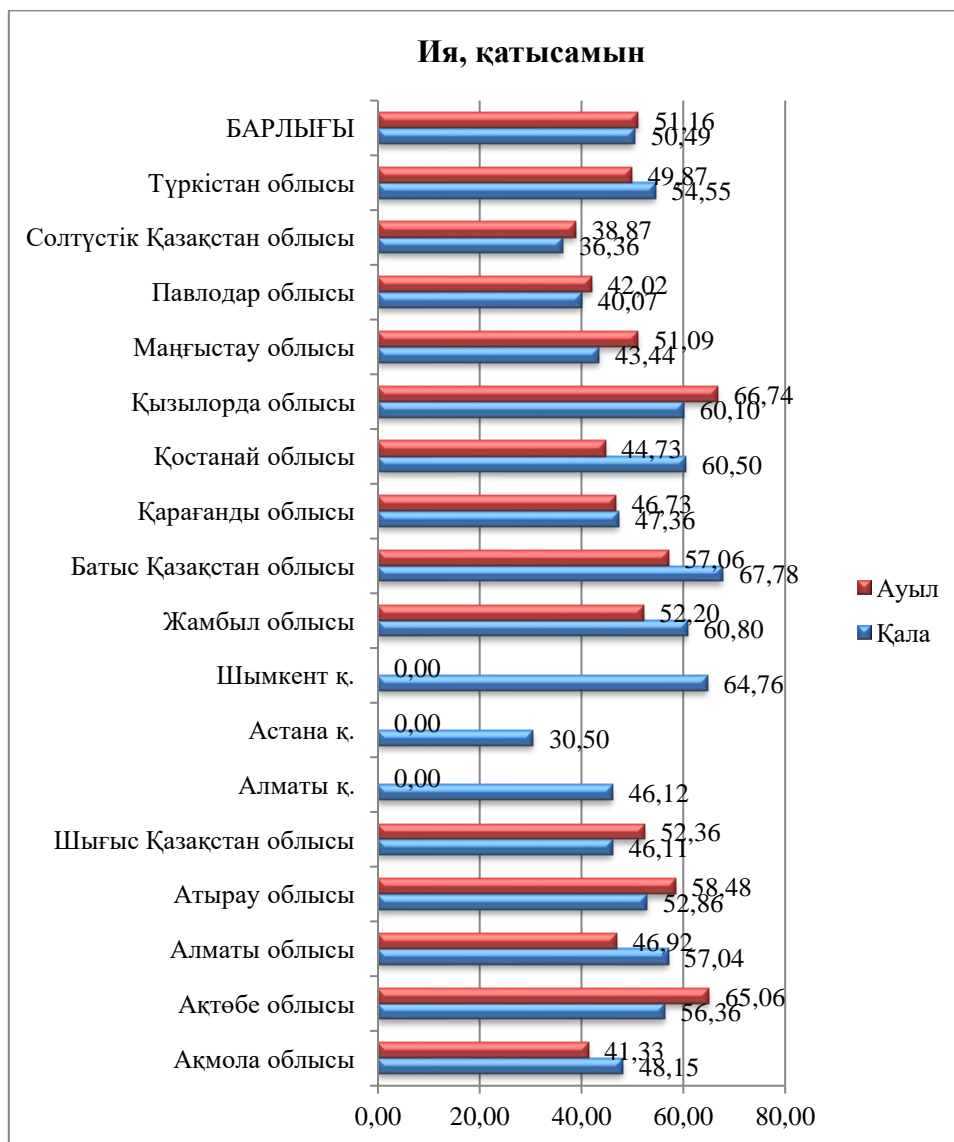
Сурет 54 – «Сізге ЕБҚ бар оқушыларды оқыту және тәрбиелеу мәселелері бойынша ақпараттық-кеңестік және әдістемелік қолдау жеткілікті түрде көрсетіле ме?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?» сұрағына «жоқ, қатыспаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 32,91%, ауылдық мектептерде 30,42% көрсетті. Қала бойынша төменгі 18,10% (Шымкент), жоғарғы 54,26% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 16,47% (Қызылорда), жоғарғы 45,08% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген (Сурет 55).

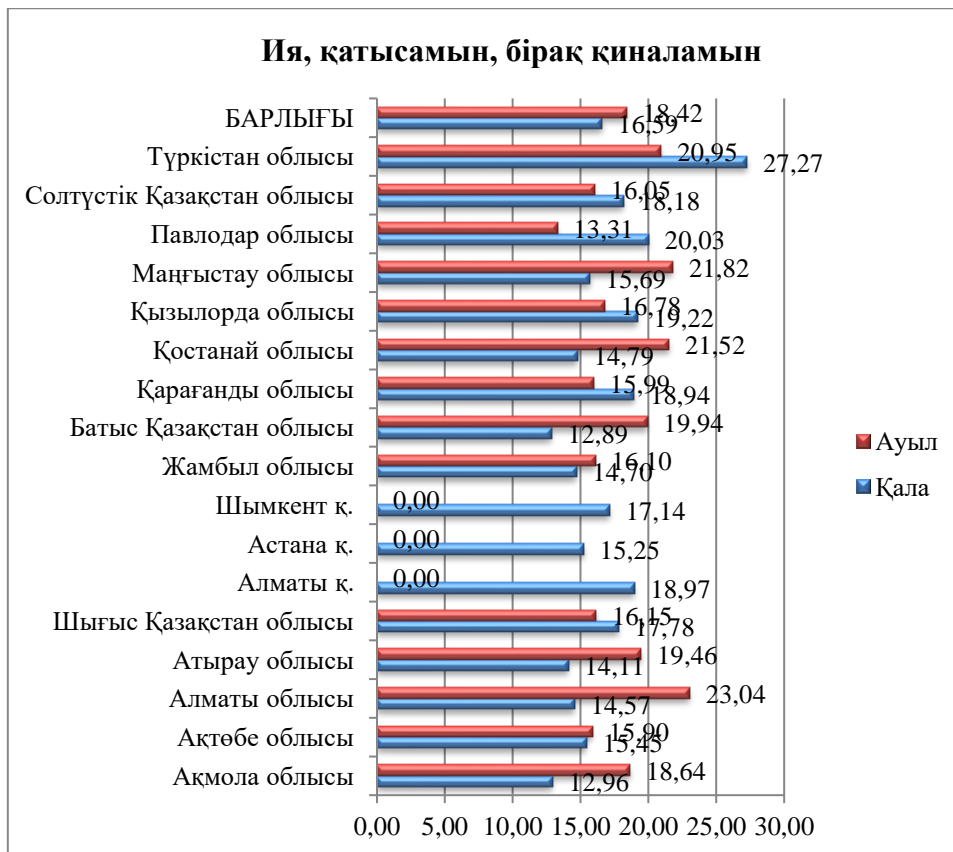
Сурет 55 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, қатыспаймын» жауабы

«Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?» сұрағына «ия, қатысамын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 50,49%, ауылдық мектептерде 51,16% көрсетті. Қала бойынша төменгі 30,50% (Астана), жоғарғы 67,78% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 38,87% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 66,74% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 56).

Сурет 56 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, қатысамын» жауабы

«Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?» сұрағына «ия, қатысамын, бірақ қиналамын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 16,59%, ауылдық мектептерде 18,42% көрсетті. Қала бойынша төменгі 12,89% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 27,27% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 13,31% (Павлодар), жоғарғы 23,04% (Алматы) жауап берген (Сурет 57).

Сурет 57 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, қатысамын, бірақ қиналамын» жауабы

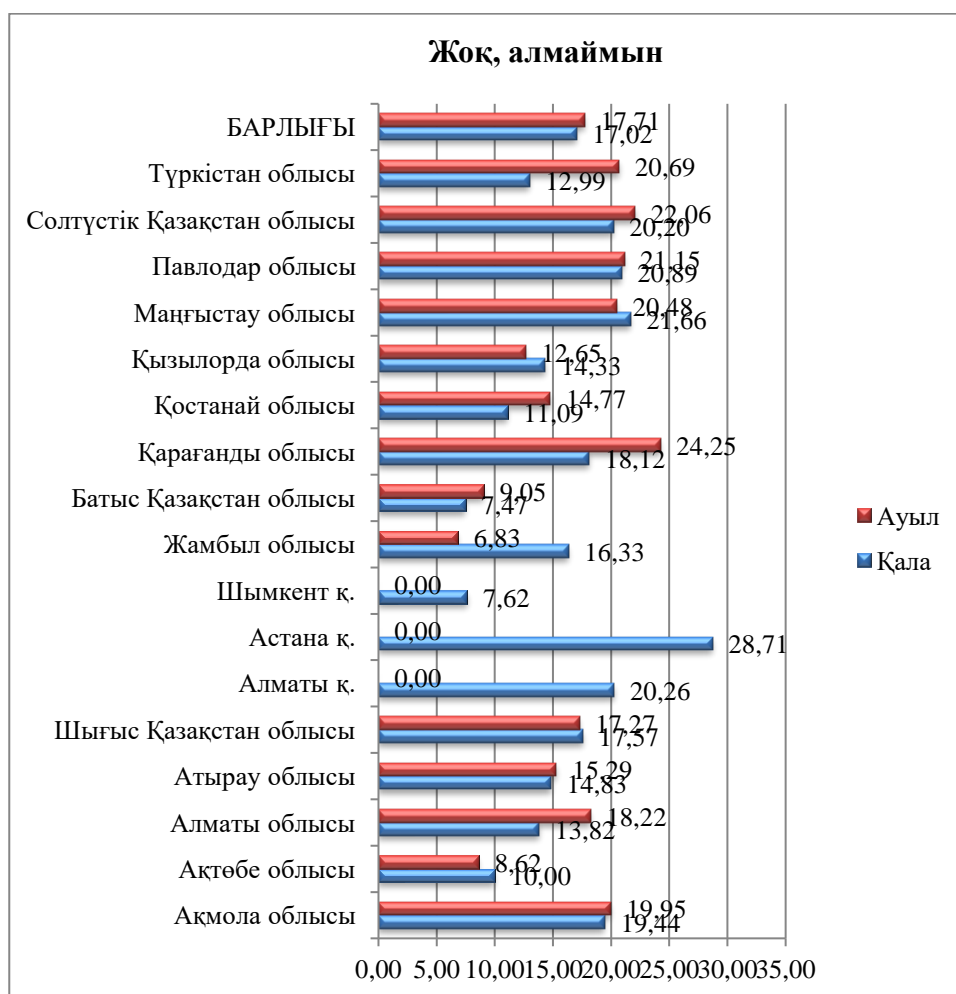
«Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 32,91 %, ауылдық мектептерде 30,42 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 50,49%, ауылдық мектептерде 51,16%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 16,59%, ауылдық мектептерде 18,42% көрсеткен (Сурет 58).

Сурет 58 – «Сіз сыныпта ЕБҚ бар оқушысын психологиялық-педагогикалық сүйемелдеудің жеке бағдарламасын құрастыруға қатысасыз ба?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

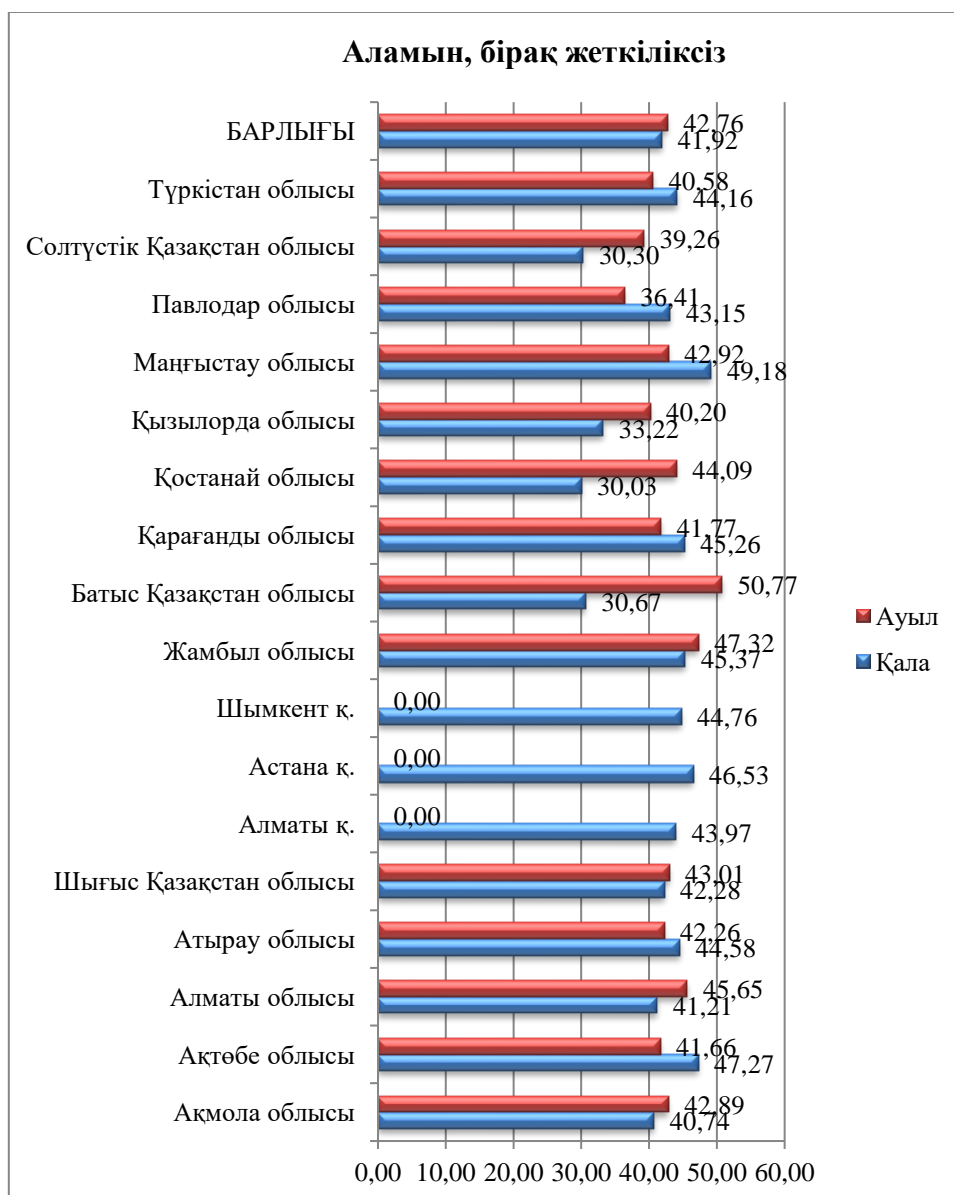
«ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?» сұрағына «жоқ, алмаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 17,02%, ауылдық мектептерде 17,71% көрсетті. Қала бойынша төменгі 7,47% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 28,71% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 6,83% (Жамбыл), жоғарғы 24,25% (Қарағанды) жауап берген (Сурет 59).

Сурет 59 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, алмаймын» жауабы

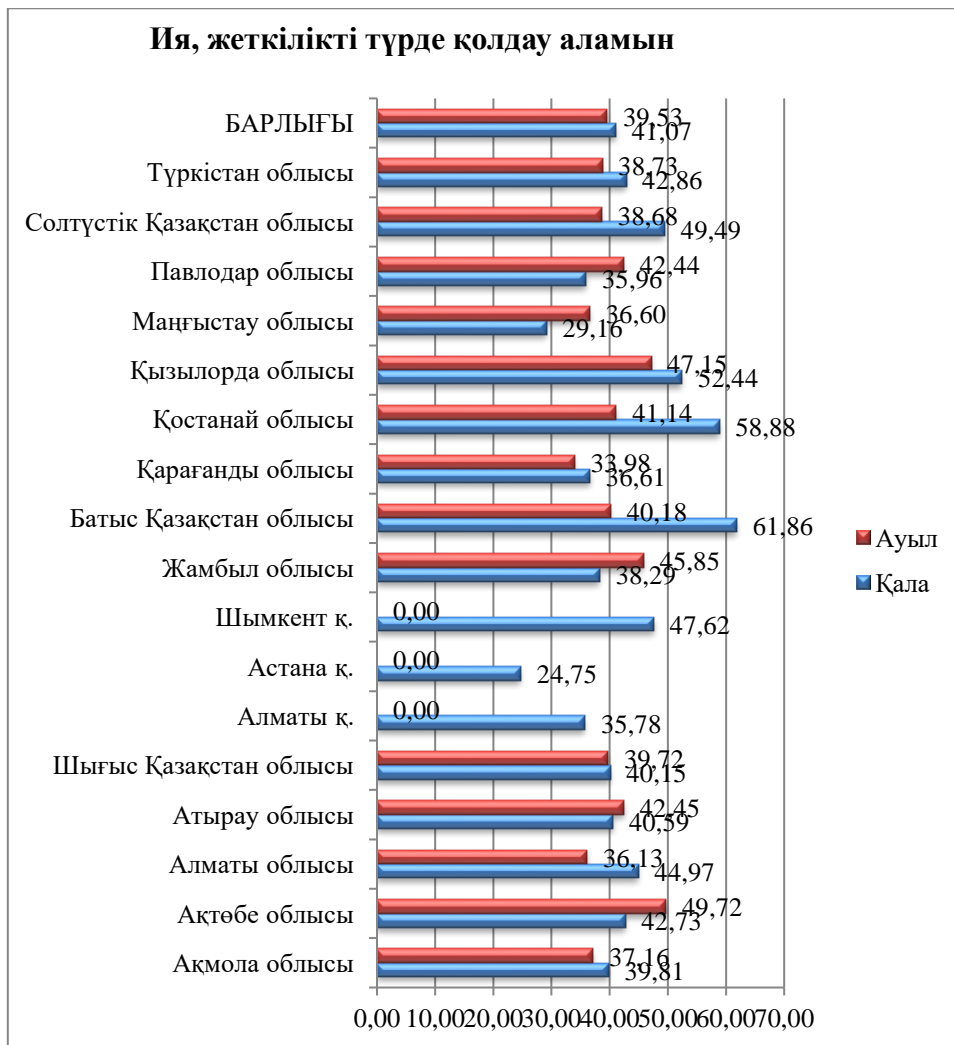
«ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?» сұрағына «аламын, бірақ жеткіліксіз» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 41,92%, ауылдық мектептерде 42,76% көрсетті. Қала бойынша төменгі 30,03% (Қостанай), жоғарғы 49,18% (Маңғыстау)

көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 36,41% (Павлодар), жоғарғы 50,77% (Батыс Қазақстан) жауап берген (Сурет 60).

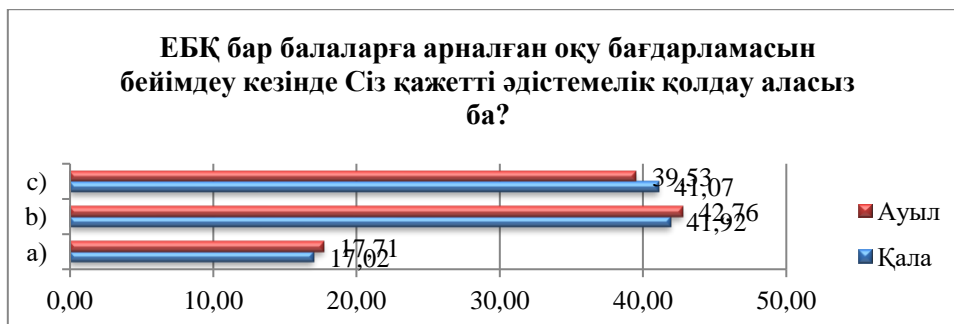
Сурет 60 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «аламын, бірақ жеткіліксіз» жауабы

«ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?» сұрағына «ия, жеткілікті түрде қолдау аламын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 41,07%, ауылдық мектептерде 39,53% көрсетті. Қала бойынша төменгі 24,75% (Астана), жоғарғы 61,86% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 33,98% (Қарағанды), жоғарғы 49,72% (Ақтөбе) жауап берген (Сурет 61).

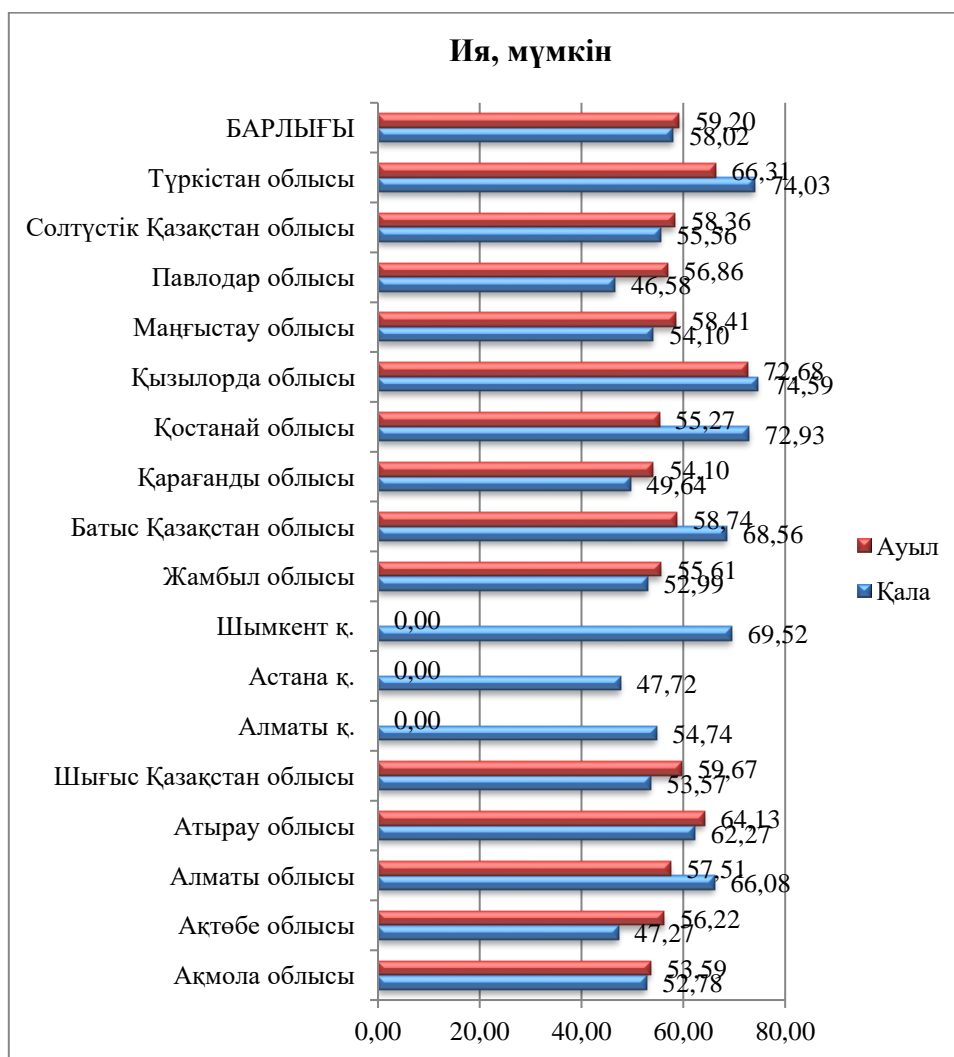
Сурет 61 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, жеткілікті түрде қолдау аламын» жауабы

«ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 17,02 %, ауылдық мектептерде 17,71 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 41,92%, ауылдық мектептерде 42,76%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 41,07%, ауылдық мектептерде 39,53% көрсеткен (Сурет 62).

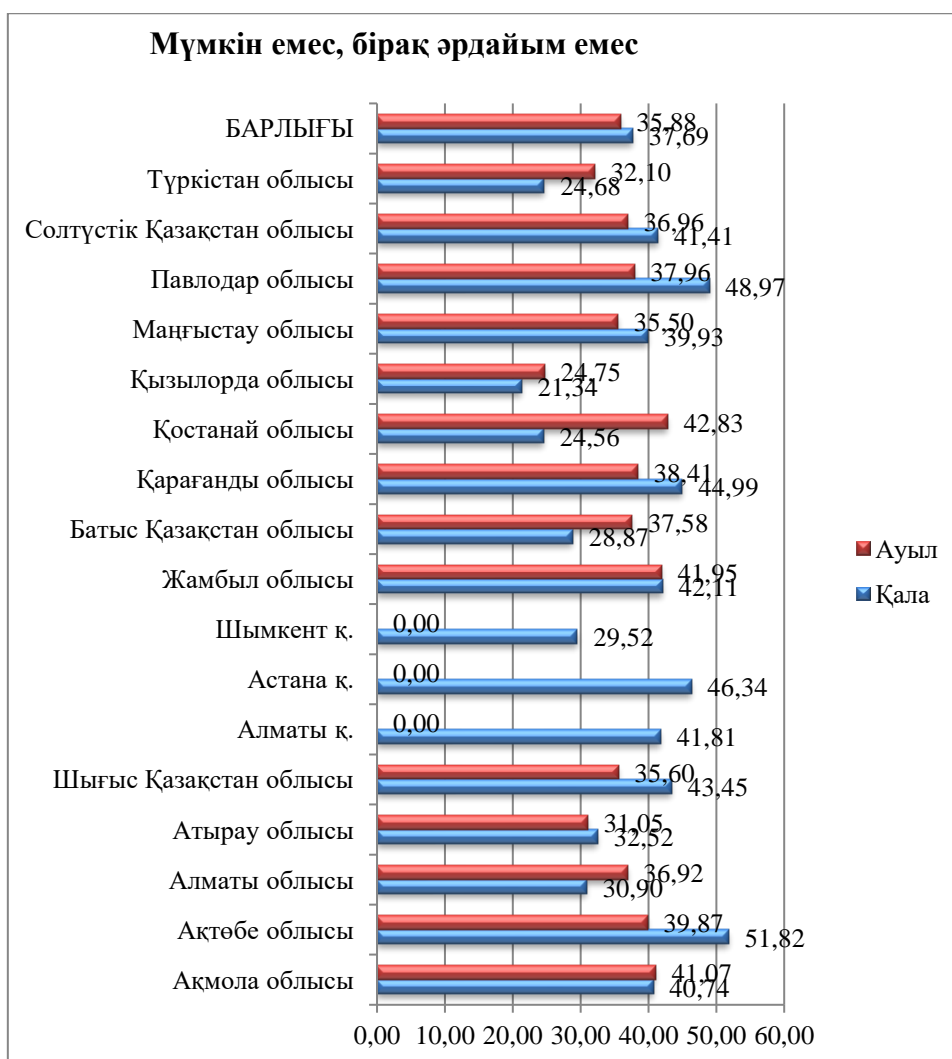
Сурет 62 – «ЕБҚ бар балаларға арналған оқу бағдарламасын бейімдеу кезінде Сіз қажетті әдістемелік қолдау аласыз ба?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?» сұрағына «иә, мүмкін» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 58,02%, ауылдық мектептерде 59,20% көрсетті. Қала бойынша төменгі 46,58% (Павлодар), жоғарғы 74,59% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 53,59% (Ақмола), жоғарғы 72,68% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 63).

Сурет 63 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «иә, мүмкін» жауабы

«Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?» сұрағына «мүмкін емес, бірақ әрдайым емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 37,69%, ауылдық мектептерде 35,88% көрсетті. Қала бойынша төменгі 21,34% (Қызылорда), жоғарғы 51,82% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 24,75% (Қызылорда), жоғарғы 42,83% (Қостанай) жауап берген (Сурет 64).

Сурет 64 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «мүмкін емес, бірақ әрдайым емес» жауабы

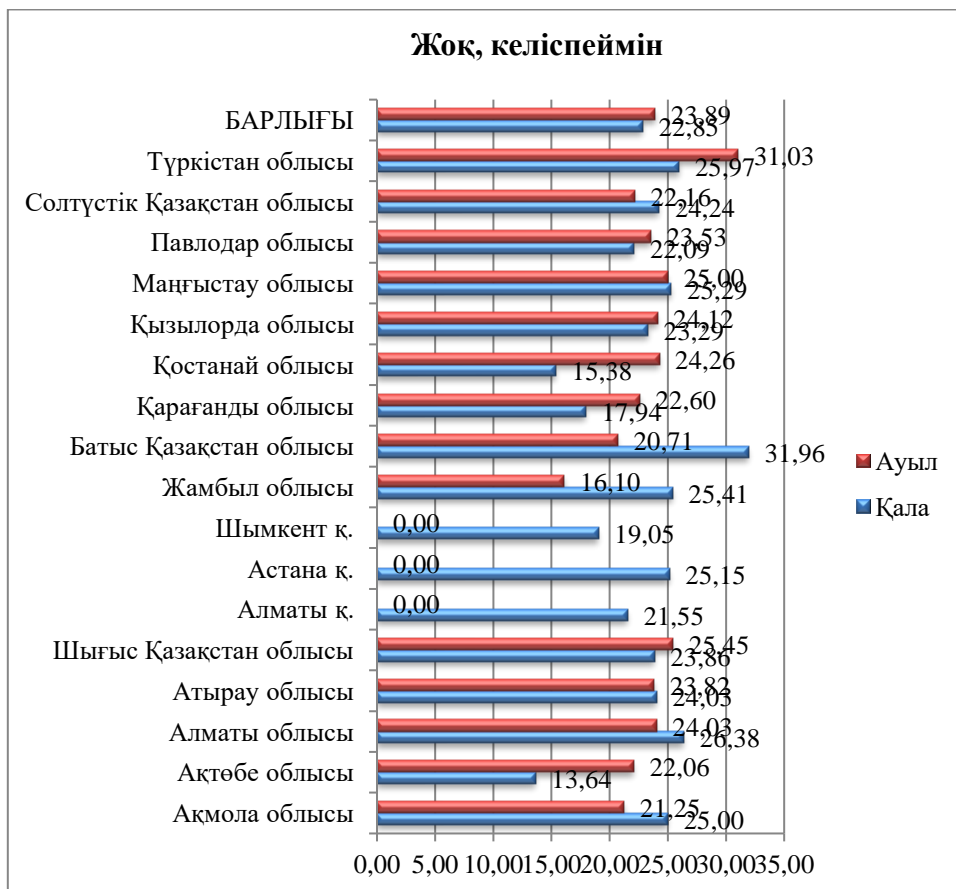
«Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?» сұрағына «жоқ, мүмкін болмайды» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 4,29%, ауылдық мектептерде 4,92% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,91% (Ақтөбе), жоғарғы 6,48% (Ақмола) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 1,59% (Түркістан), жоғарғы 7,49% (Қарағанды) жауап берген.

«Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 58,02 %, ауылдық мектептерде 59,20 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 37,69%, ауылдық мектептерде 35,88%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 4,29%, ауылдық мектептерде 4,92% көрсеткен (Сурет 65).

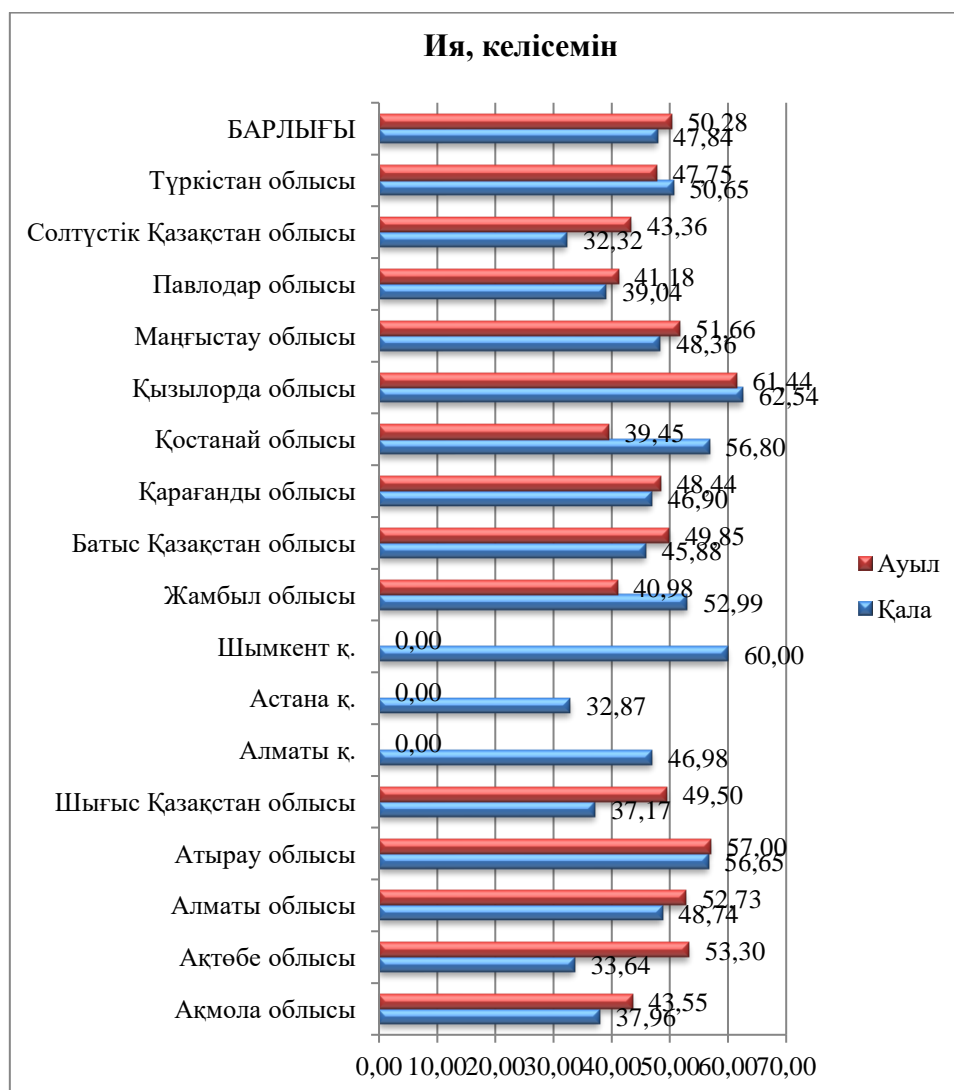
Сурет 65 – «Сізге қажет болған жағдайда оқу бағдарламасын, оқыту әдістерін және сіздің сыныбыңыздың жекелеген оқушылары үшін жетістіктерді бағалауды бейімдеу мүмкін бе?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?» сұрағына «жоқ, келіспеймін» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 22,85%, ауылдық мектептерде 23,89% көрсетті. Қала бойынша төменгі 13,64% (Ақтөбе), жоғарғы 31,96% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 16,10% (Жамбыл), жоғарғы 31,03% (Түркістан) жауап берген (Сурет 66).

Сурет 66 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, келіспеймін» жауабы

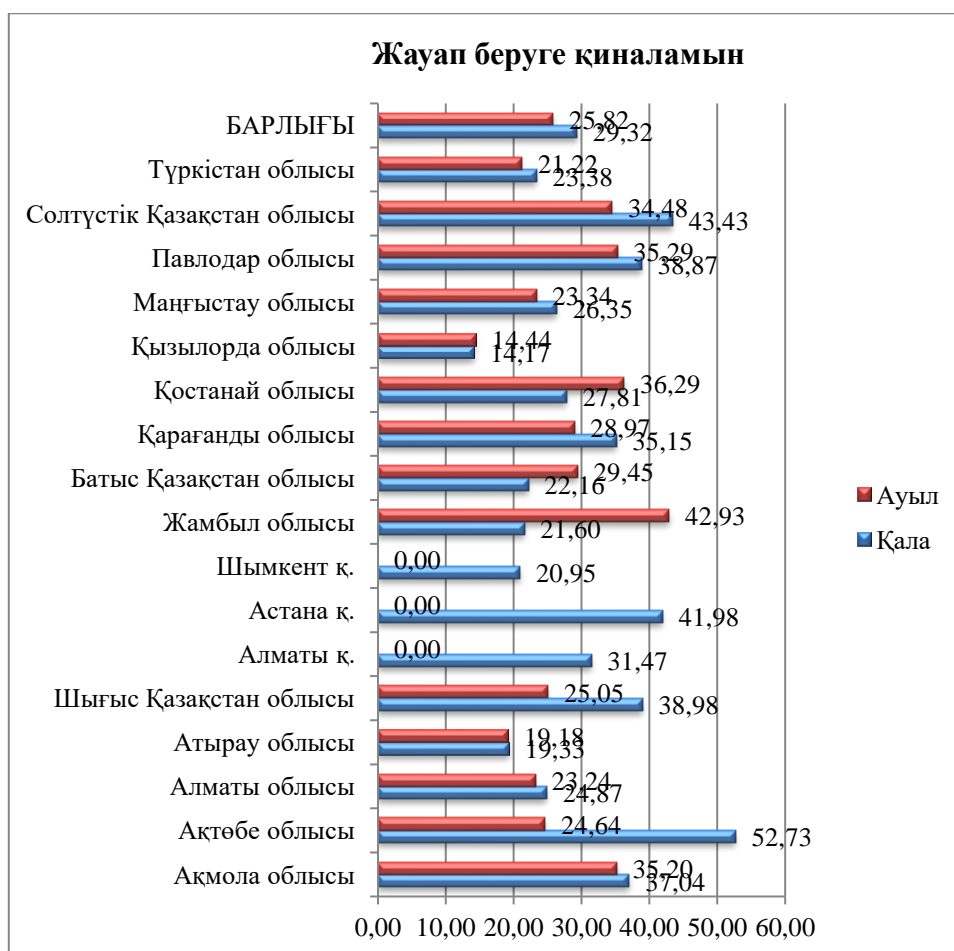
«Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?» сұрағына «ия, келісемін» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 47,84%, ауылдық мектептерде 50,28% көрсетті. Қала бойынша төменгі 32,32% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 62,54% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 39,45% (Қостанай), жоғарғы 61,44% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 67).

Сурет 67 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, келісемін» жауабы

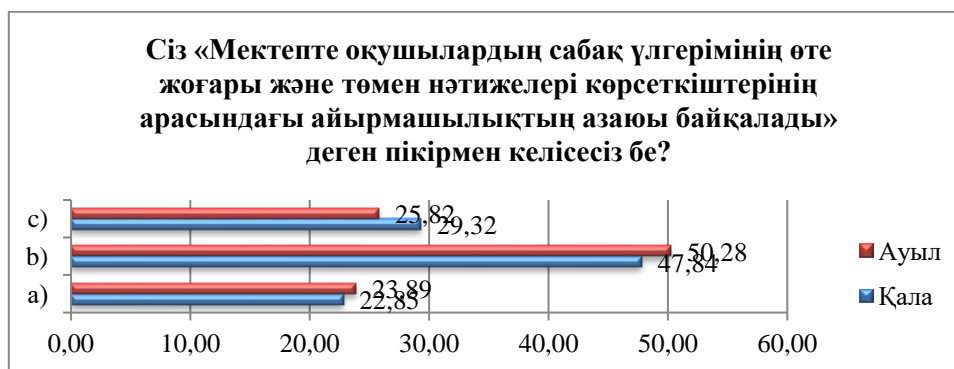
«Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?» сұрағына «жауап беруге қиналамын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 29,32%, ауылдық мектептерде 25,82% көрсетті. Қала бойынша төменгі 14,17% (Қызылорда), жоғарғы 52,73% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 14,44% (Қызылорда), жоғарғы 42,93% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 68).

Сурет 68 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жауап беруге киналамын» жауабы

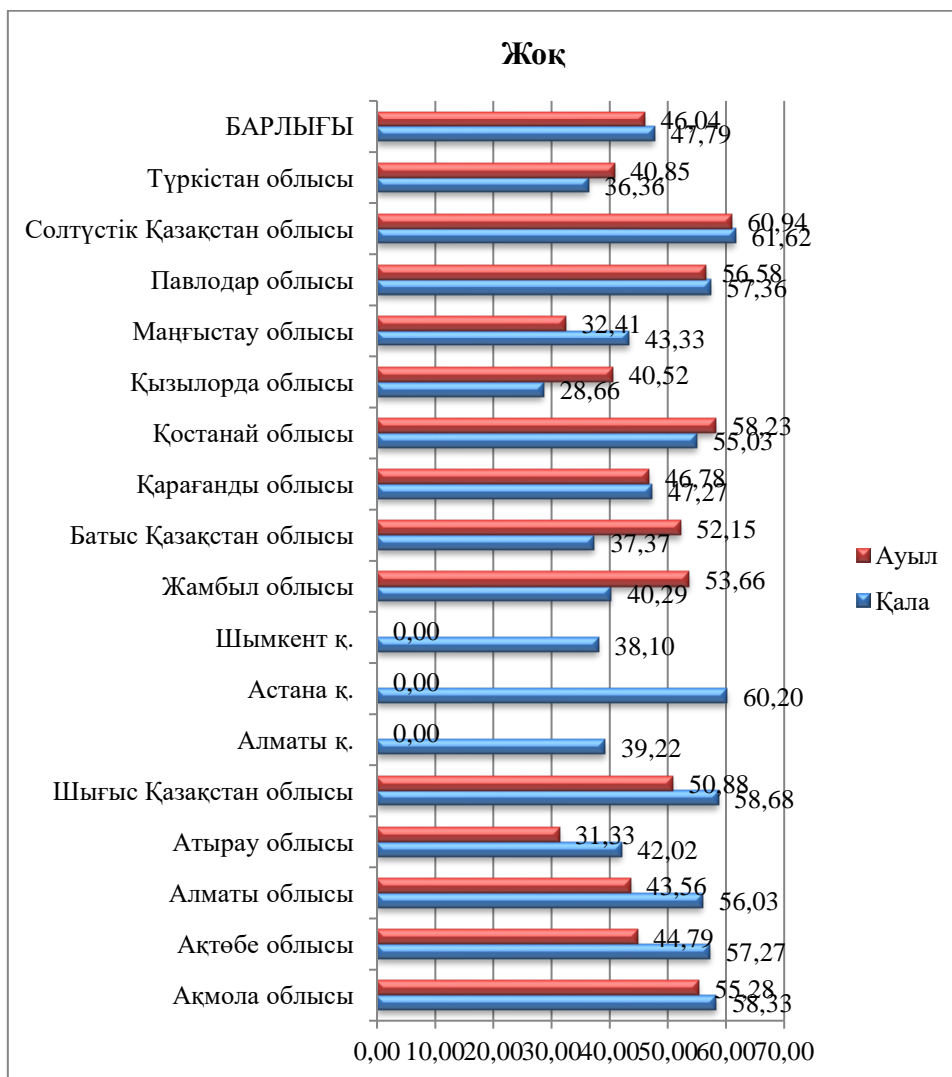
«Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 22,85 %, ауылдық мектептерде 23,89 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 47,84%, ауылдық мектептерде 50,28%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 29,32%, ауылдық мектептерде 25,82% көрсеткен (Сурет 69).

Сурет 69 – «Сіз «Мектепте оқушылардың сабақ үлгерімінің өте жоғары және төмен нәтижелері көрсеткіштерінің арасындағы айырмашылықтың азаюы байқалады» деген пікірмен келісесіз бе?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

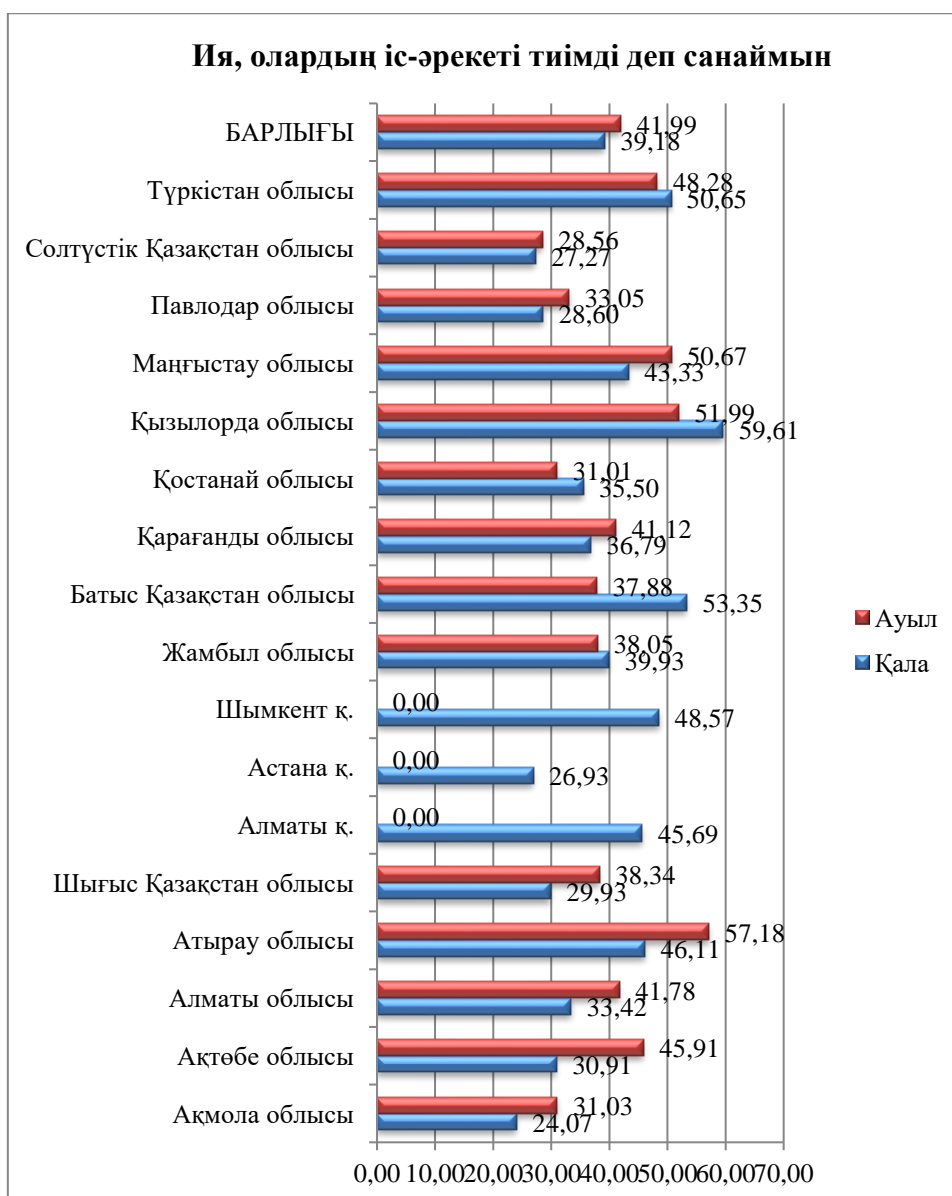

«Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына «жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 47,79%, ауылдық мектептерде 46,04% көрсетті. Қала бойынша төменгі 28,66% (Қызылорда), жоғарғы 61,62% (Солтүстік Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 31,33% (Атырау), жоғарғы 60,94% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген (Сурет 70).

Сурет 70 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ» жауабы

«Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына «иә, олардың іс-әрекеті тиімді деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 39,18%, ауылдық мектептерде 41,99% көрсетті. Қала бойынша төменгі 24,07% (Ақмола), жоғарғы 59,61% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 28,56% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 57,18% (Атырау) жауап берген (Сурет 71).

Сурет 71 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, олардың іс-әрекеті тиімді деп санаймын» жауабы

«Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына «ия, олардың іс-әрекеті тиімсіз деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 4,63%, ауылдық мектептерде 3,94% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,91% (Ақтөбе), жоғарғы 9,26% (Жамбыл) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 1,69% (Қостанай), жоғарғы 7,18% (Маңғыстау) жауап берген.

«Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына «ия, бірақ олардың іс-әрекетінің тиімділігін бағалауға қиналамын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 8,41%, ауылдық мектептерде 8,03% көрсетті. Қала бойынша төменгі 3,42% (Қызылорда), жоғарғы 14,81% (Ақмола) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 4,84% (Қызылорда), жоғарғы 9,74% (Маңғыстау) жауап берген.

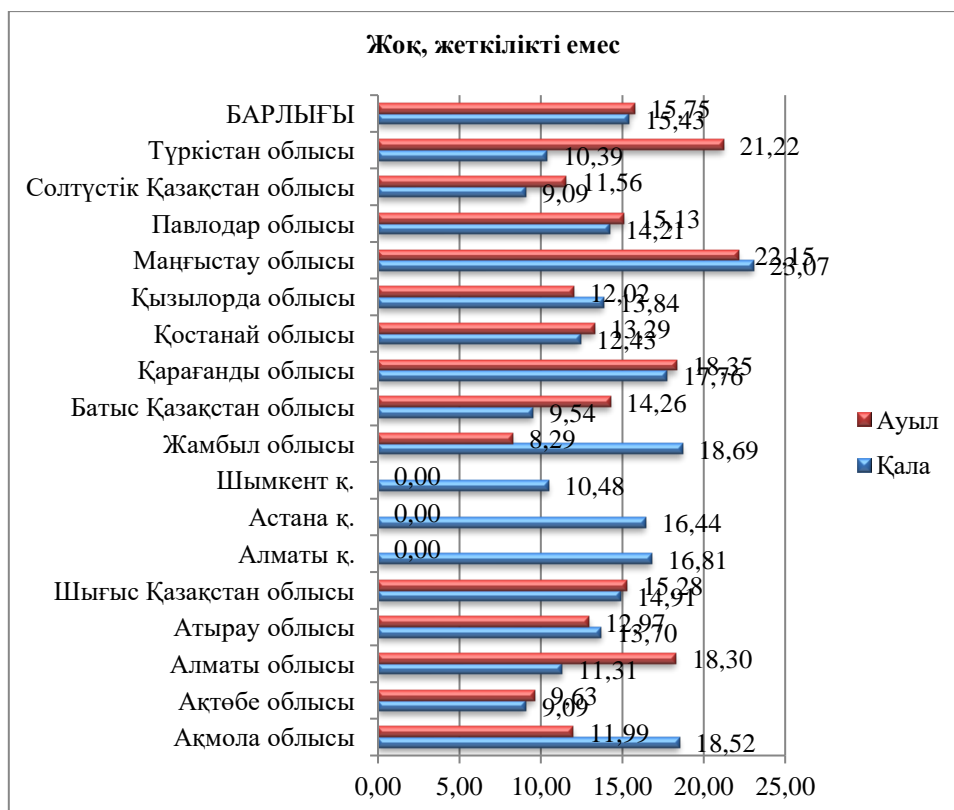
«Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 47,79 %, ауылдық мектептерде 46,04

%, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 39,18%, ауылдық мектептерде 41,99%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 4,63%, ауылдық мектептерде 3,94%, төртінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 8,41%, ауылдық мектептерде 8,03% көрсеткен (Сурет 72).

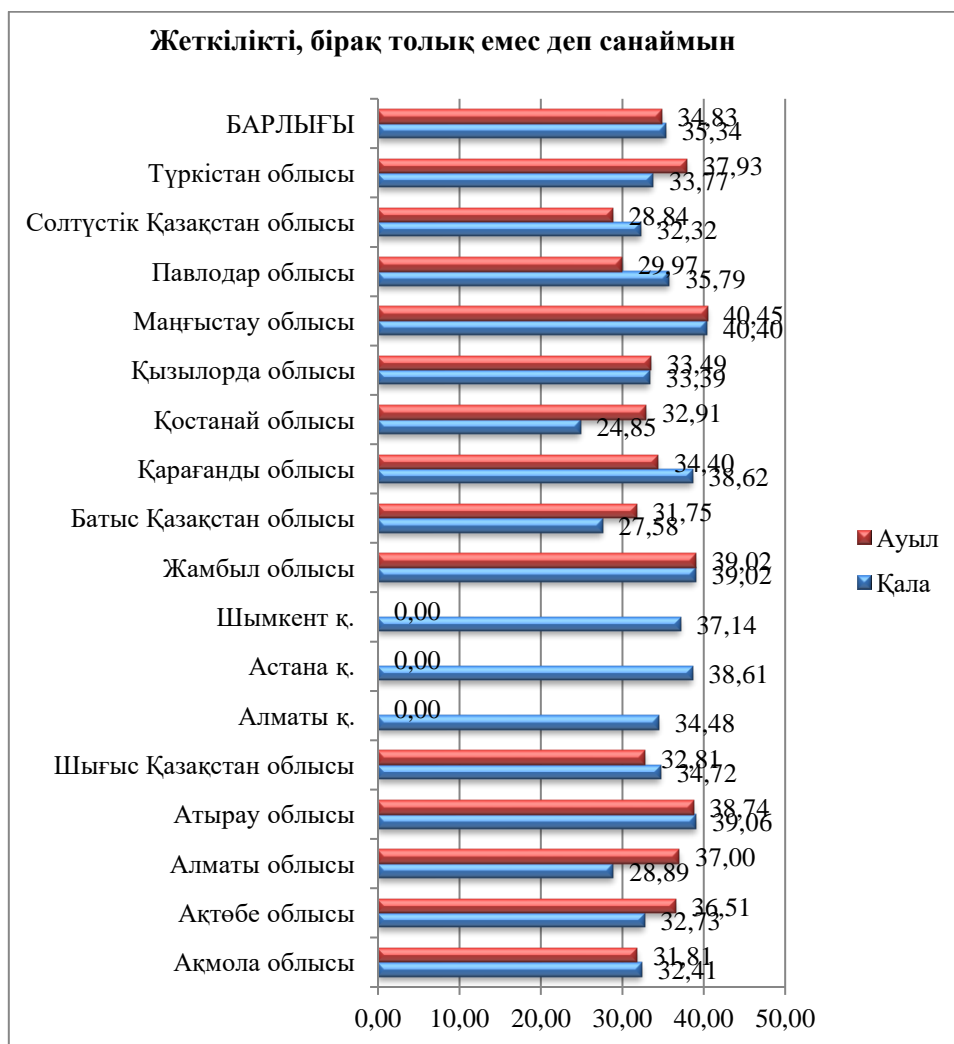
Сурет 72 – «Сіздің ассистент-педагогтармен сыныпта бірге жұмыс істеу тәжірибеңіз бар ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Буллинге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?» сұрағына «жоқ, жеткілікті емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 15,45%, ауылдық мектептерде 15,75% көрсетті. Қала бойынша төменгі 9,09% (Солтүстік Қазақстан, Ақтөбе), жоғарғы 23,07% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 8,29% (Жамбыл), жоғарғы 22,15% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 73).

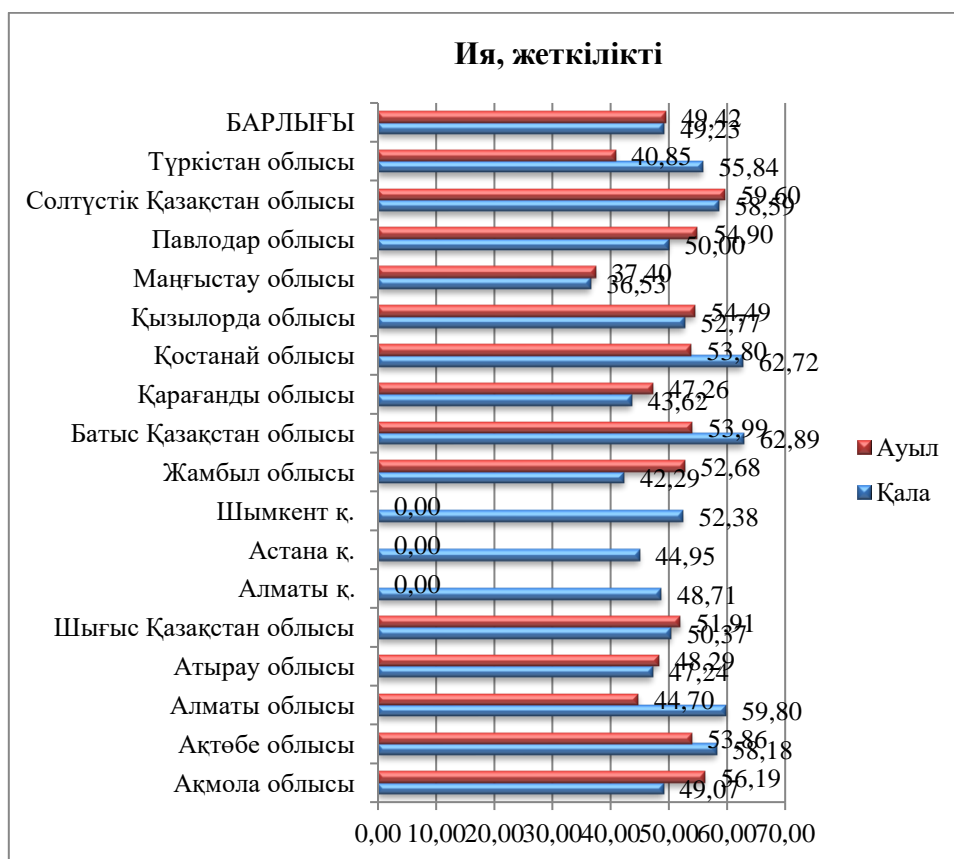
Сурет 73 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, жеткілікті емес» жауабы

«Буллинге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?» сұрағына «жеткілікті, бірақ толық емес деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 35,34%, ауылдық мектептерде 34,83% көрсетті. Қала бойынша төменгі 24,85% (Қостанай), жоғарғы 40,40% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 28,84% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 40,45% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 74).

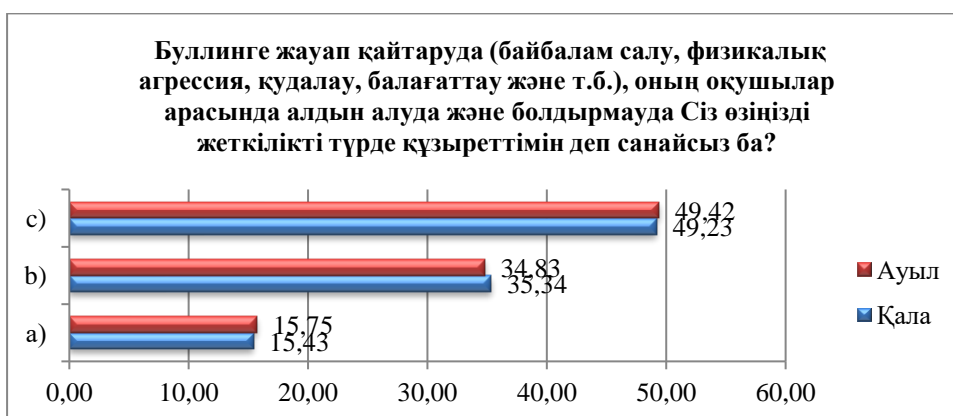
Сурет 74 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жеткілікті, бірақ толық емес деп санаймын» жауабы

«Буллинге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?» сұрағына «ия, жеткілікті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 49,23%, ауылдық мектептерде 49,42% көрсетті. Қала бойынша төменгі 36,53% (Маңғыстау), жоғарғы 62,89% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 37,40% (Маңғыстау), жоғарғы 59,60% (Солтүстік Қазақстан) жауап берген (Сурет 75).

Сурет 75 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, жеткілікті» жауабы

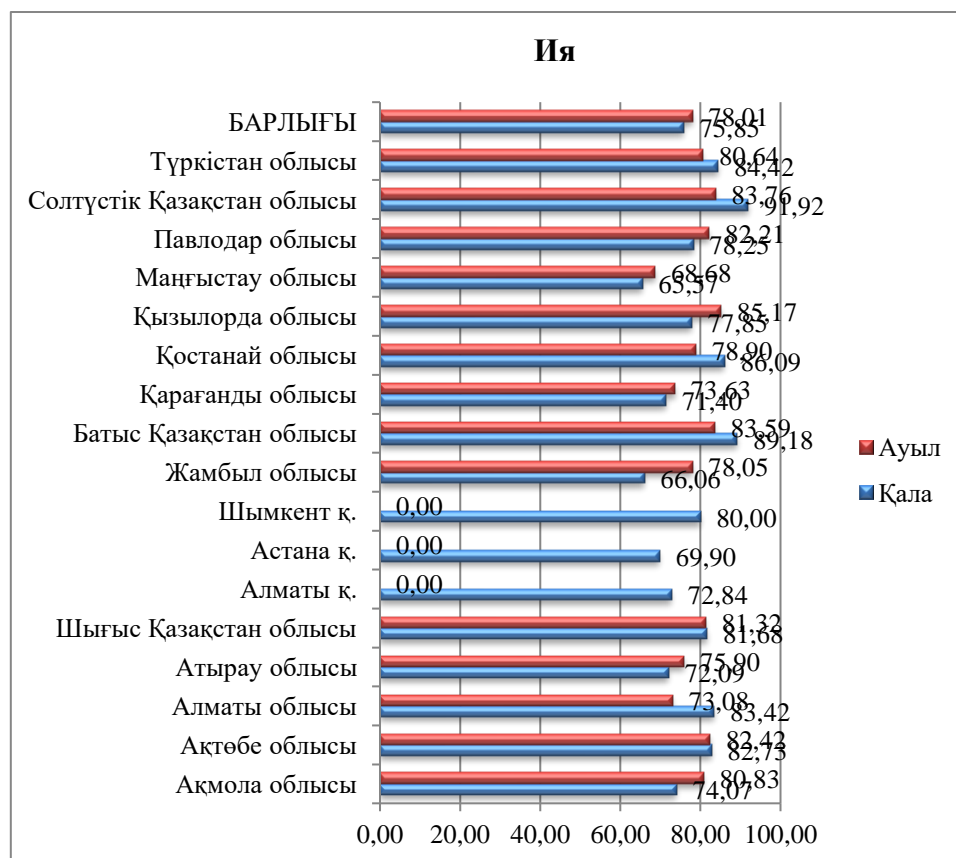
«Буллинге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 15,43 %, ауылдық мектептерде 15,75 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 35,34%, ауылдық мектептерде 34,83%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 49,23%, ауылдық мектептерде 49,42% көрсеткен (Сурет 76).

Сурет 76 – «Буллинге жауап қайтаруда (байбалам салу, физикалық агрессия, қудалау, балағаттау және т.б.), оның оқушылар арасында алдын алуда және болдырмауда Сіз өзіңізді

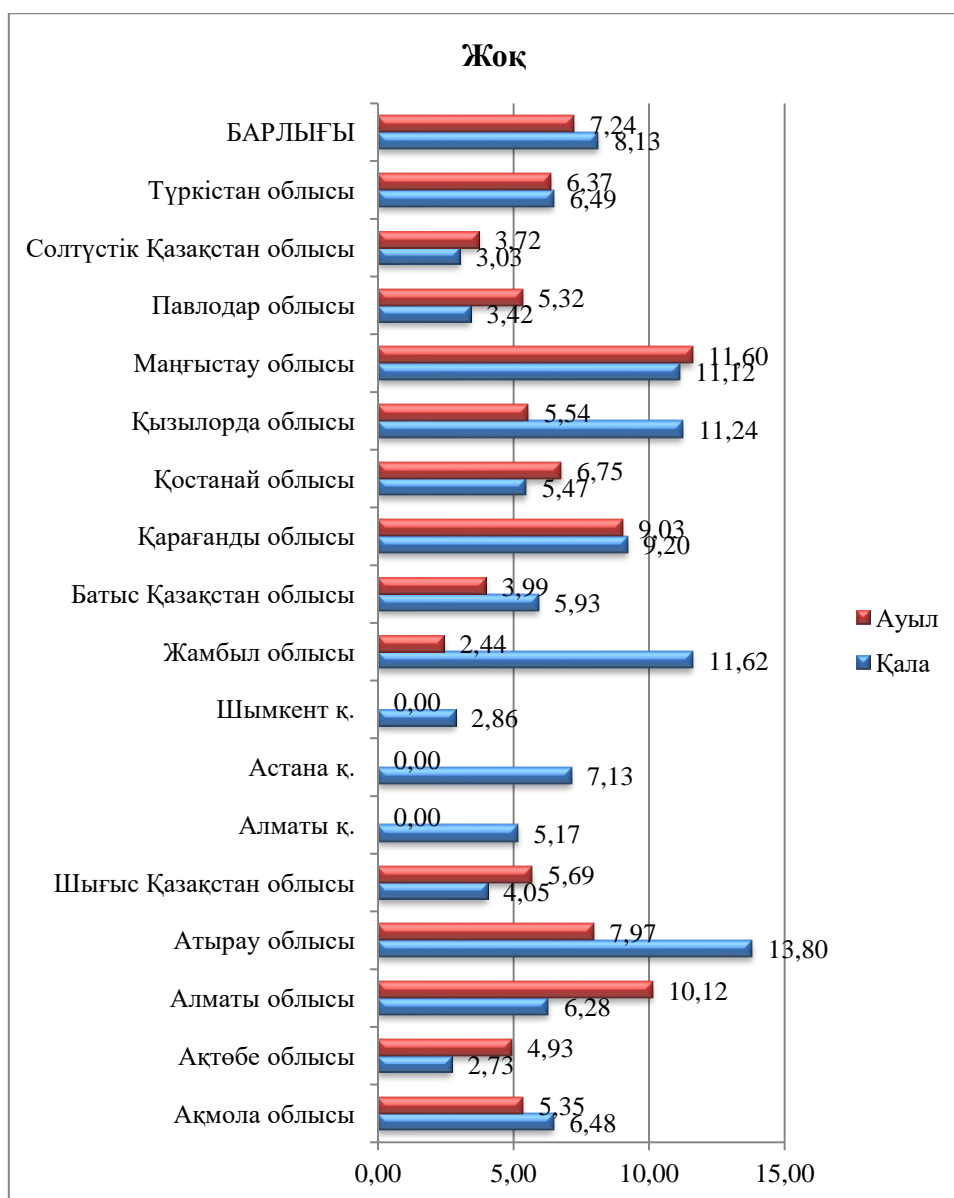
жеткілікті түрде құзыреттімін деп санайсыз ба?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына «ия» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 75,85%, ауылдық мектептерде 78,01% көрсетті. Қала бойынша төменгі 65,57% (Маңғыстау), жоғарғы 91,92% (Солтүстік Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 68,68% (Маңғыстау), жоғарғы 83,59% (Батыс Қазақстан) жауап берген (Сурет 77).

Сурет 77 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия» жауабы

«Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына «жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 8,13%, ауылдық мектептерде 7,24% көрсетті. Қала бойынша төменгі 2,74% (Ақтөбе), жоғарғы 13,80% (Атырау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 2,44% (Жамбыл), жоғарғы 11,60% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 78).

Сурет 78 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ» жауабы

«Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына «онша емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 15,84%, ауылдық мектептерде 14,59% көрсетті. Қала бойынша төменгі 4,90% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 23,07% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 9,13% (Қызылорда), жоғарғы 19,51% (Жамбыл) жауап берген.

«Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына «басқа» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 0,18%, ауылдық мектептерде 0,15% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,10% (Атырау), жоғарғы 0,86% (Алматы) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 0,11% (Ақтөбе), жоғарғы 0,38% (Маңғыстау) жауап берген. Қала бойынша (15

жауап берушілер) «жайлы климат құрылғандығын», ауыл бойынша (27 жауап берушілер) «жайлы климат құрылуға мүмкіндік бар екендігіне» көбірек жауап берілген.

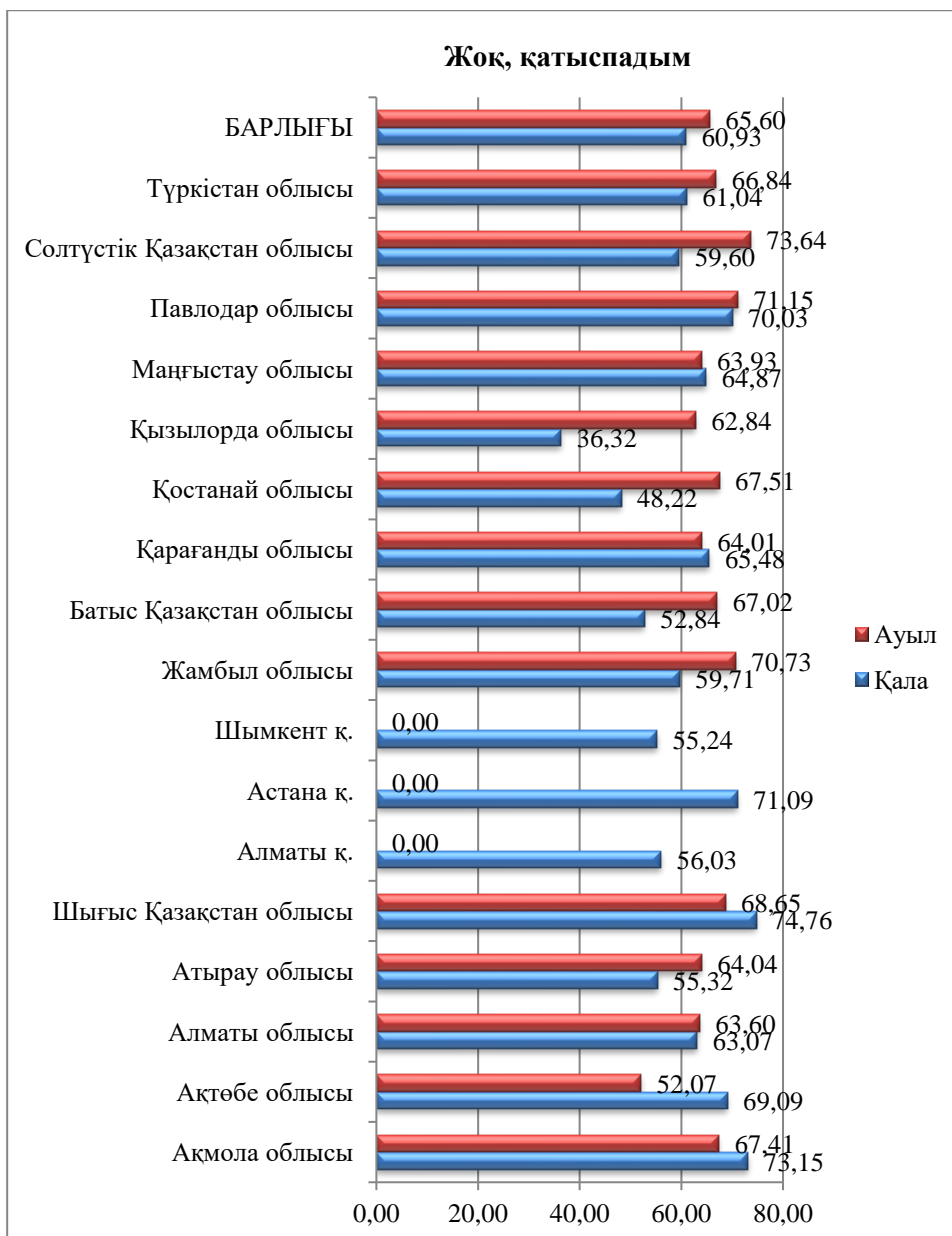
«Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 75,85 %, ауылдық мектептерде 78,01 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 8,13%, ауылдық мектептерде 7,24%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 15,84%, ауылдық мектептерде 14,59%, төртінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 0,18%, ауылдық мектептерде 0,15% көрсеткен (Сурет 79).

Сурет 79 – «Сіздің мектебіңізде, сыныпта білім беру үдерісінің барлық қатысушылары үшін жайлы психологиялық климат құрылды ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

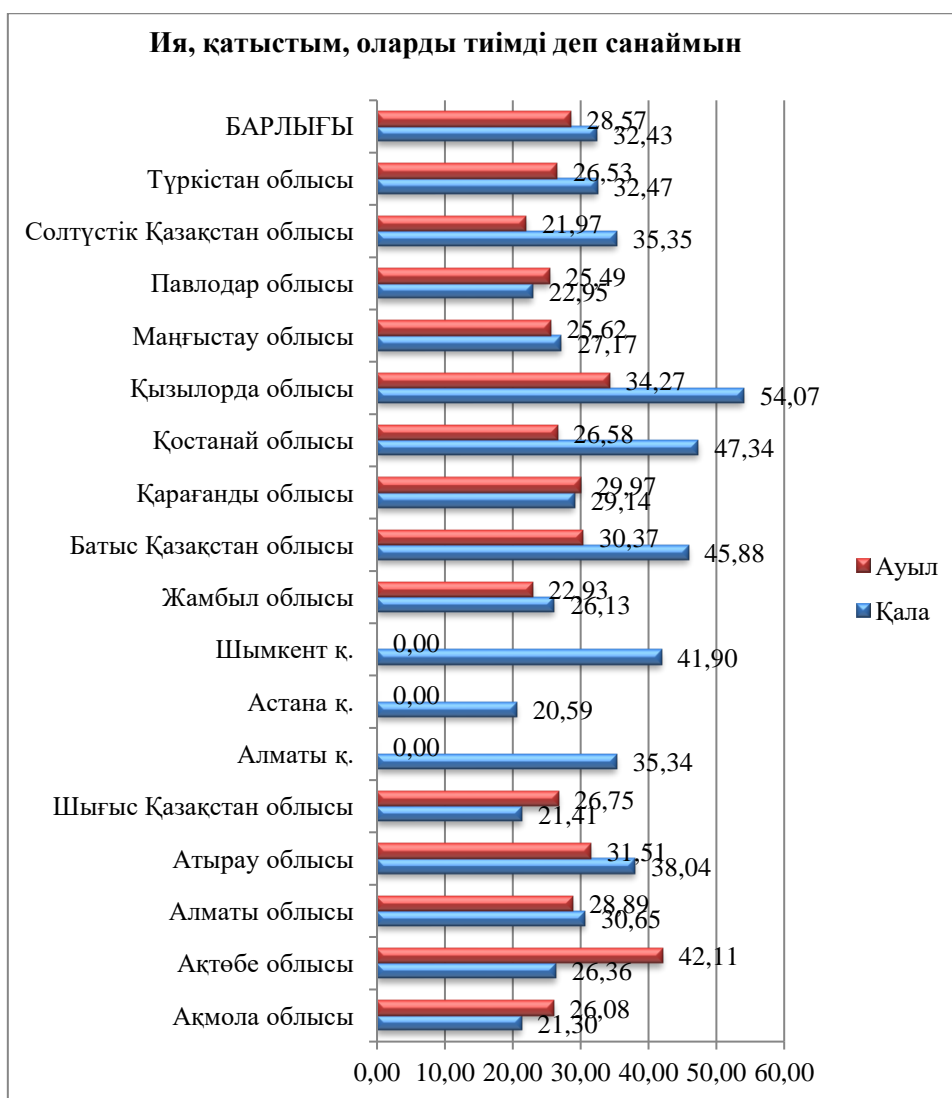
«Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына «жоқ, қатыспадым» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 60,93%, ауылдық мектептерде 65,60% көрсетті. Қала бойынша төменгі 36,32% (Қызылорда), жоғарғы 74,76% (Шығыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 52,07% (Ақтөбе), жоғарғы 70,73% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 80).

Сурет 80 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, қатыспадым» жауабы

«Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына «ия, қатыстым, оларды тиімді деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 32,43%, ауылдық мектептерде 28,57% көрсетті. Қала бойынша төменгі 20,59% (Астана), жоғарғы 54,07% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 21,97% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 42,11% (Ақтөбе) жауап берген (Сурет 81).

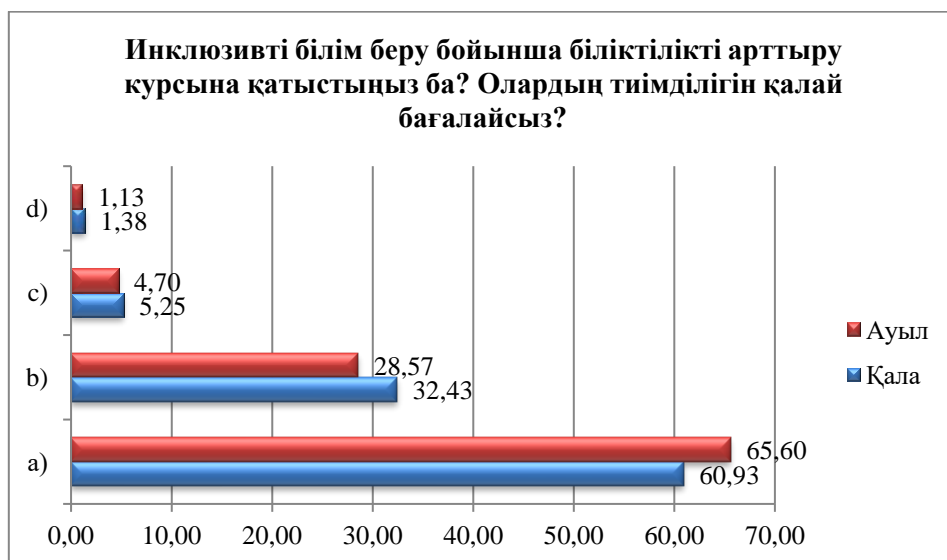

Сурет 81 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, қатыстым, оларды тиімді деп санаймын» жауабы

«Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына «Ия, қатыстым, оларды онша тиімді емес деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 5,25%, ауылдық мектептерде 4,70% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,77% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 11,07% (Жамбыл) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 1,99% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 8,32% (Маңғыстау) жауап берген.

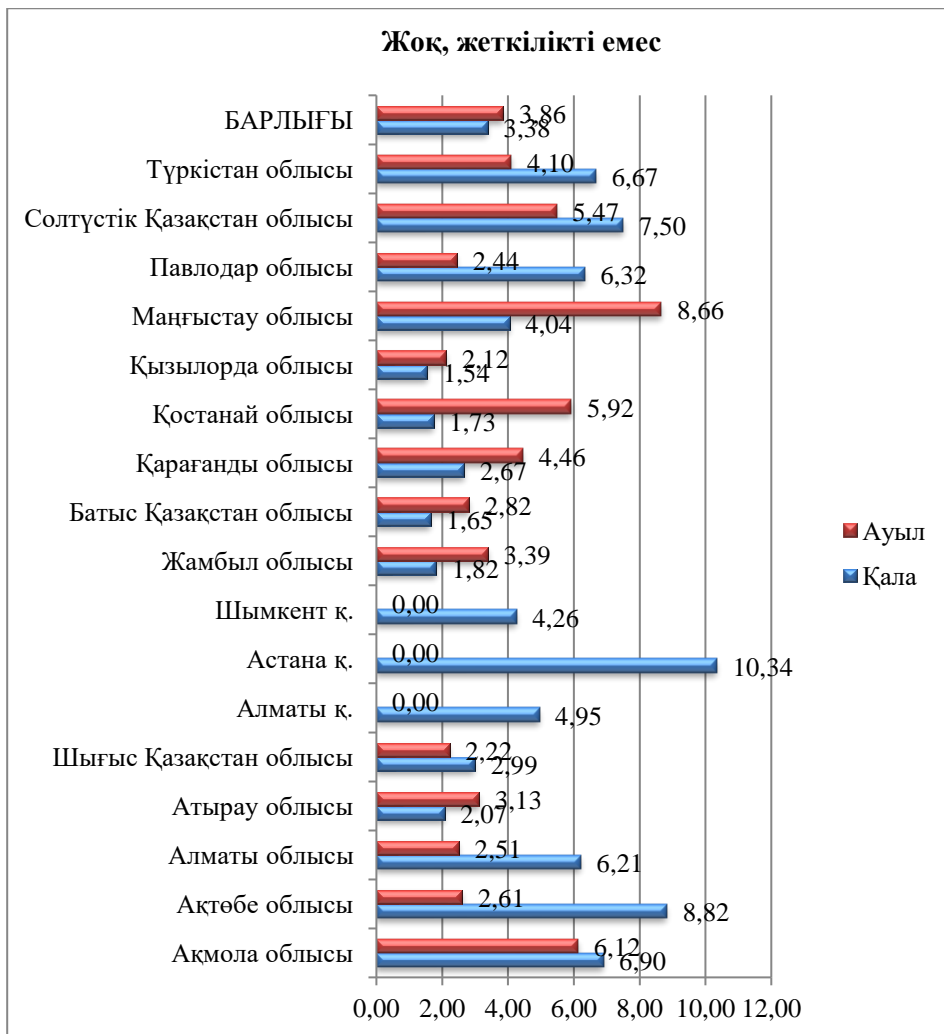
«Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына «Ия, қатыстым, оларды онша тиімді емес деп санаймын» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 1,38%, ауылдық мектептерде 1,13% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,52% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 3,09% (Жамбыл) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 0,55% (Қызылорда), жоғарғы 2,44% (Жамбыл) жауап берген.

«Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 60,93 %, ауылдық мектептерде 65,60 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 32,43%, ауылдық мектептерде 28,57%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 5,25%, ауылдық мектептерде 4,70%, төртінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 1,38%, ауылдық мектептерде 1,13% көрсеткен (Сурет 82).

Сурет 82 – «Инклюзивті білім беру бойынша біліктілікті арттыру курсына қатыстыңыз ба? Олардың тиімділігін қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

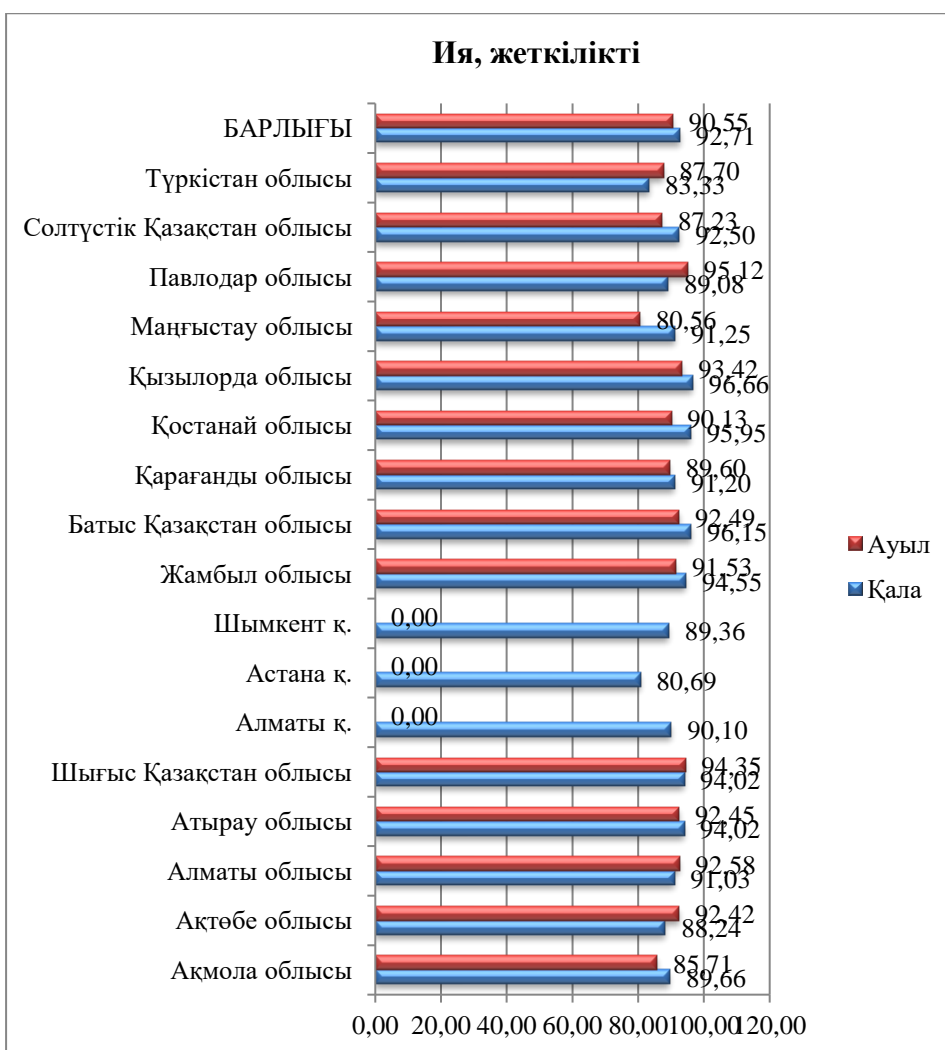
«Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?» сұрағына «жоқ, жеткілікті емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 3,38%, ауылдық мектептерде 3,86% көрсетті. Қала бойынша төменгі 1,54% (Қызылорда), жоғарғы 10,34% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 2,12% (Қызылорда), жоғарғы 8,66% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 83).

Сурет 83 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, жеткілікті емес» жауабы

«Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?» сұрағына «толығымен жеткілікті емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 3,91%, ауылдық мектептерде 5,59% көрсетті. Қала бойынша төменгі 1,80% (Қызылорда), жоғарғы 10% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 2,44% (Павлодар), жоғарғы 10,79% (Маңғыстау) жауап берген.

«Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?» сұрағына «ия, жеткілікті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 92,71%, ауылдық мектептерде 90,55% көрсетті. Қала бойынша төменгі 80,56% (Маңғыстау), жоғарғы 96,66% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 80,56% (Маңғыстау), жоғарғы 95,12% (Павлодар) жауап берген (Сурет 84).

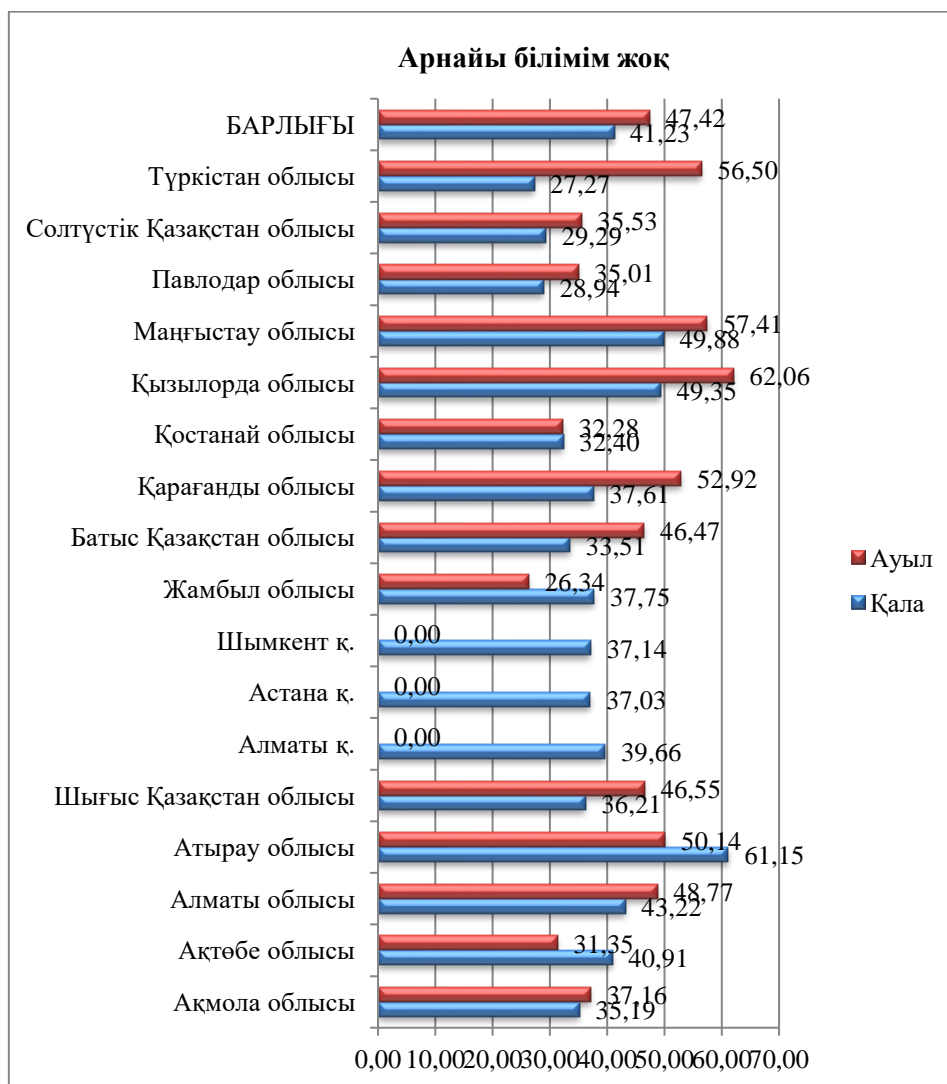
Сурет 84 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, жеткілікті» жауабы

«Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 3,38 %, ауылдық мектептерде 3,86 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 3,91%, ауылдық мектептерде 5,59%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 92,71%, ауылдық мектептерде 90,55% көрсеткен (Сурет 85).

Сурет 85 – «Сіздің біліктілікті арттыру курсынан алған біліміңіз инклюзивті ортада сабақ беру үшін Сізге жеткілікті ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

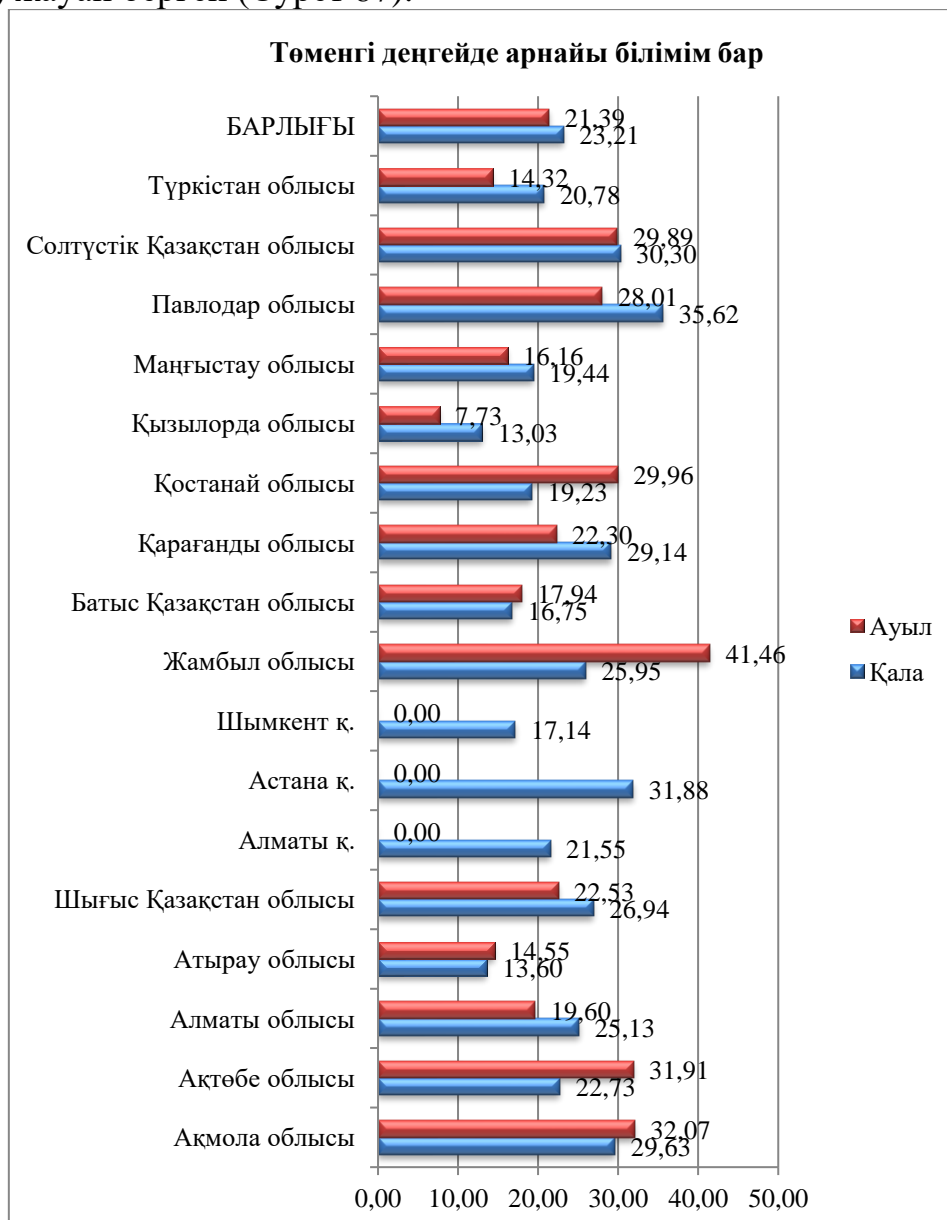
«ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?» сұрағына «арнайы білімім жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 41,23%, ауылдық мектептерде 47,42% көрсетті. Қала бойынша төменгі 27,27% (Түркістан), жоғарғы 50,14% (Атырау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 26,34% (Жамбыл), жоғарғы 62,06% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 86).

Сурет 86 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «арнайы білімім жоқ» жауабы

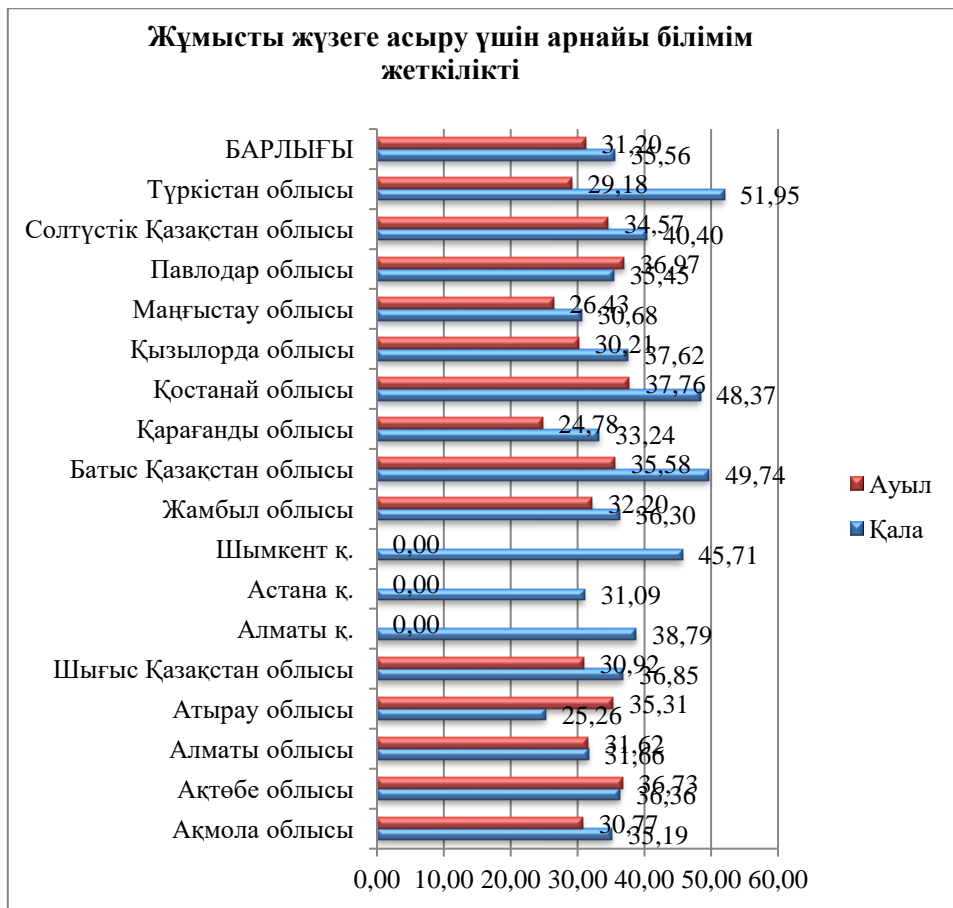
«ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?» сұрағына «төменгі деңгейде арнайы білімім бар» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 23,21%, ауылдық мектептерде 21,39% көрсетті. Қала бойынша төменгі 13,03% (Қызылорда), жоғарғы 31,88% (Астана)

көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 7,73% (Қызылорда), жоғарғы 41,46% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 87).

Сурет 87 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «төменгі деңгейде арнайы білімім бар» жауабы

«ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?» сұрағына «жұмысты жүзеге асыру үшін арнайы білімім жеткілікті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 35,56%, ауылдық мектептерде 31,20% көрсетті. Қала бойынша төменгі 25,26% (Атырау), жоғарғы 51,95% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 24,78% (Қарағанды), жоғарғы 37,76% (Қостанай) жауап берген (Сурет 88).

Сурет 88 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жұмысты жүзеге асыру үшін арнайы білім жеткілікті» жауабы

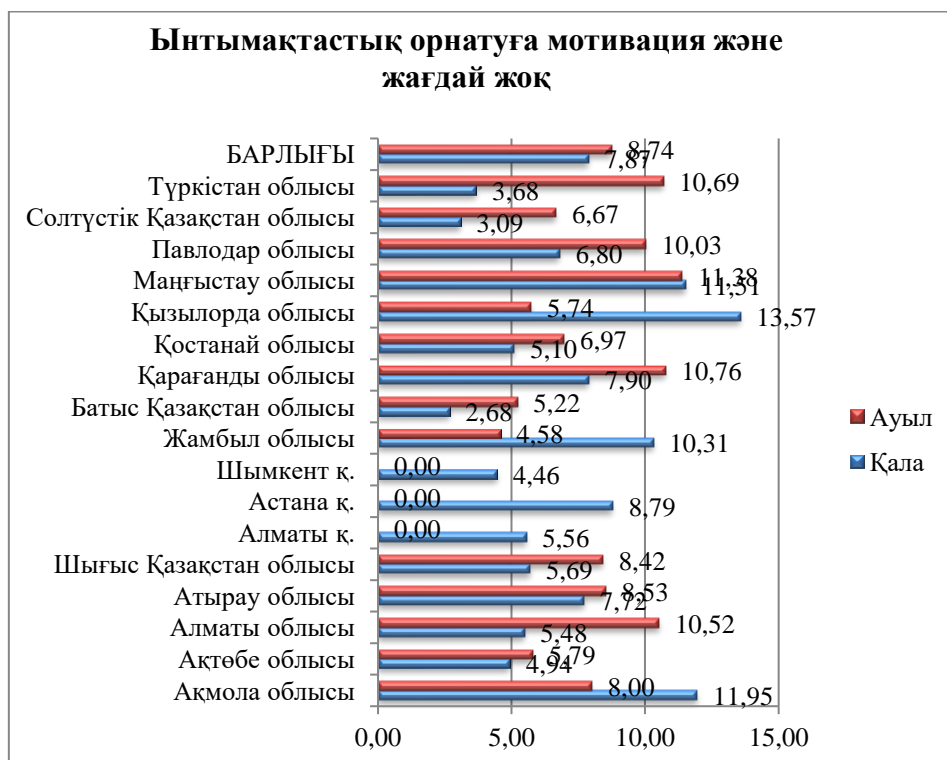
«ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 41,23 %, ауылдық мектептерде 47,42 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 23,21%, ауылдық мектептерде 21,39%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 35,56%, ауылдық мектептерде 31,20% көрсеткен (Сурет 89).

Сурет 89 – «ЕБҚ бар балалармен (дефектология, логопедия, түзеу педагогикасы саласында) жұмыс істеу үшін қажет болатын Сіздің арнайы біліміңіздің өзекті деңгейін Сіз қалай бағалайсыз?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштері

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «ынтымақтастық орнатуға мотивация және жағдай жоқ» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 7,87%, ауылдық мектептерде 8,78% көрсетті. Қала бойынша төменгі 2,68% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 13,57% (Қызылорда) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 5,22% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 11,95% (Ақмола) жауап берген (Сурет 90).

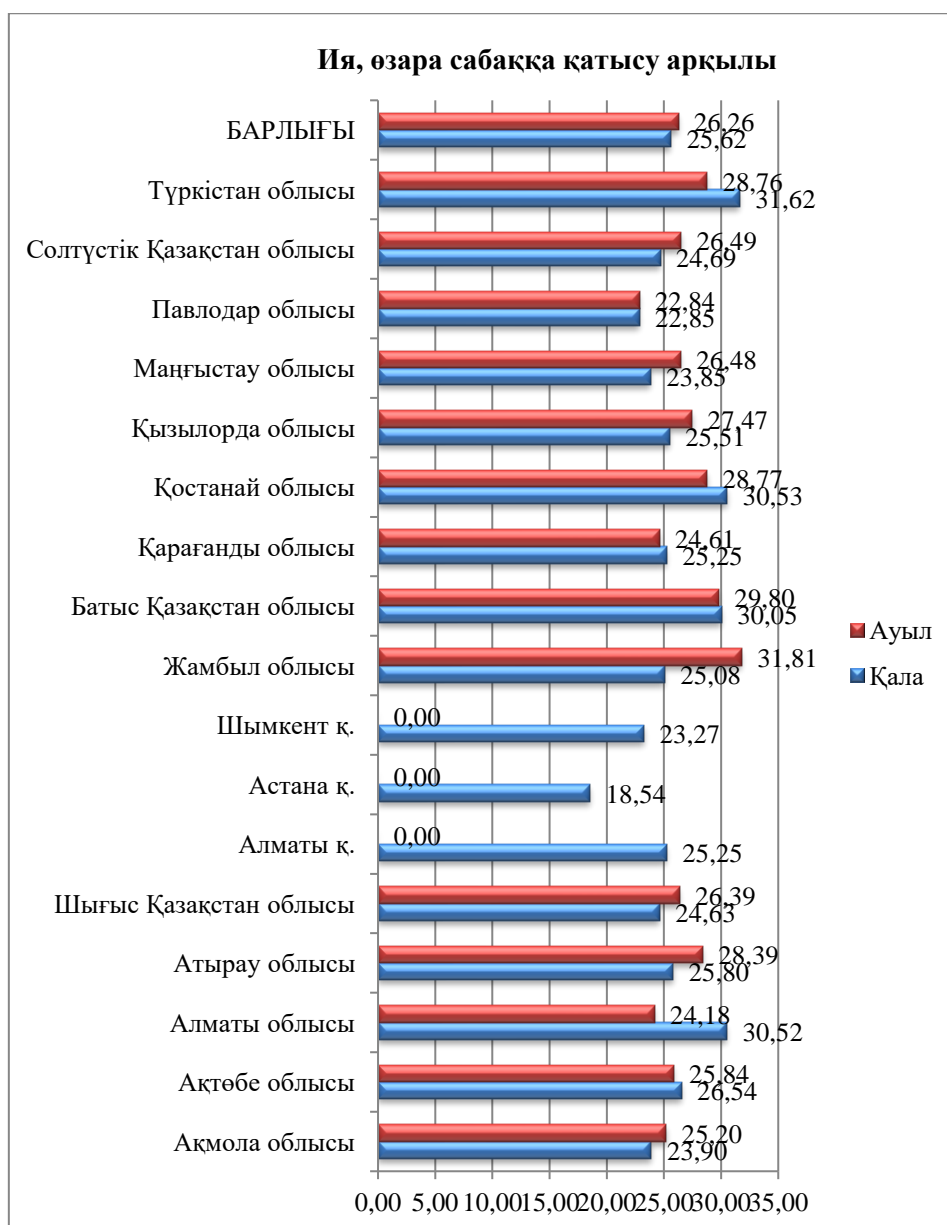
Сурет 90 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ынтымақтастық орнатуға мотивация және жағдай жоқ» жауабы

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «ия, арнайы педагогтардың семинарлары, коучингтері, вебинарлары арқылы» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 38,38%, ауылдық мектептерде 35,45% көрсетті. Қала бойынша төменгі 32,37% (Қызылорда), жоғарғы 46,02% (Астана) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 30,21% (Түркістан), жоғарғы 41,76% (Ақмола) жауап берген (Сурет 91).

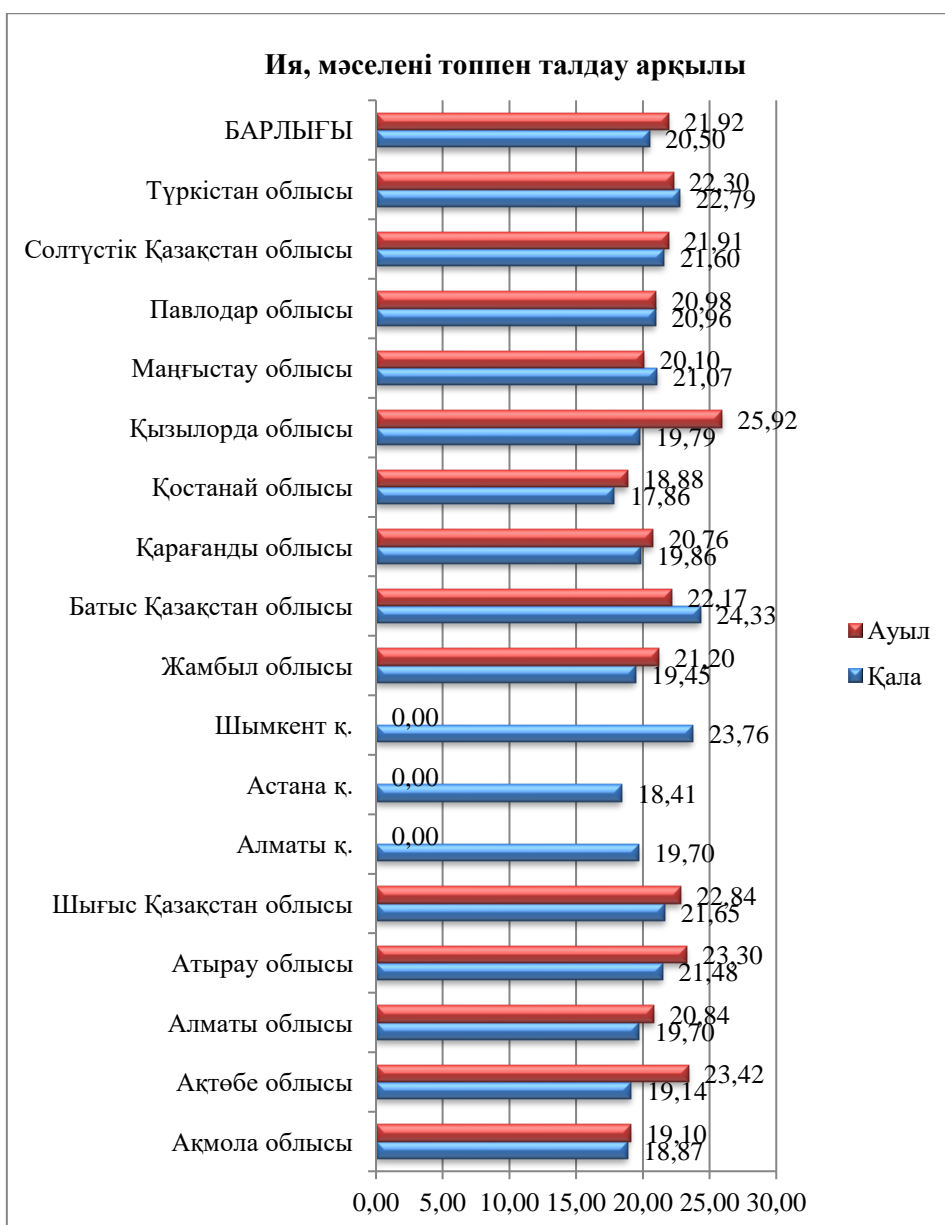
Сурет 91 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, арнайы педагогтардың семинарлары, коучингтері, вебинарлары арқылы» жауабы

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «ия, өзара сабаққа қатысу арқылы» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 25,62%, ауылдық мектептерде 25,25% көрсетті. Қала бойынша төменгі 18,54% (Астана), жоғарғы 31,62% (Түркістан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 24,18% (Алматы), жоғарғы 31,81% (Жамбыл) жауап берген (Сурет 92).

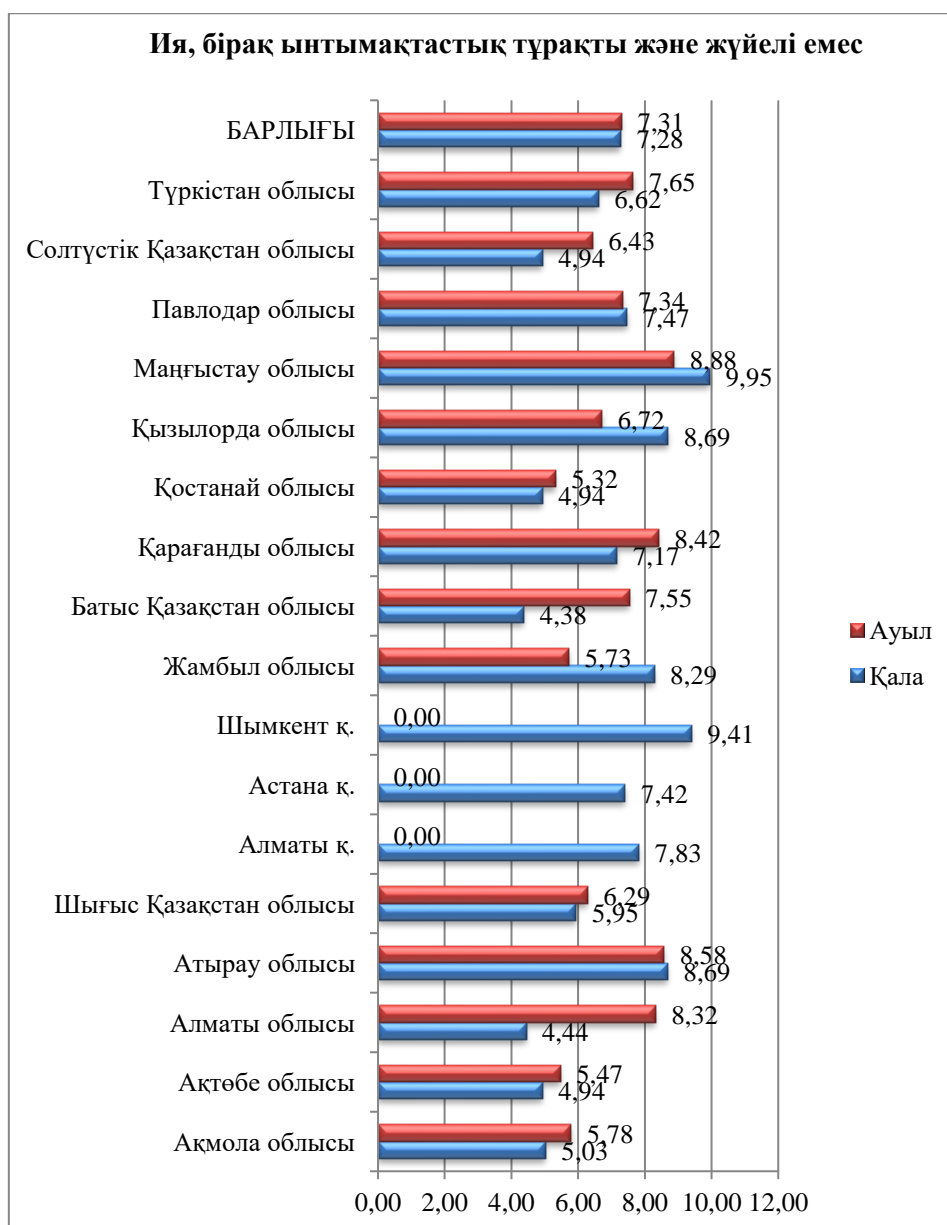
Сурет 92 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, өзара сабаққа қатысу арқылы» жауабы

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «ия, мәселені топпен талдау арқылы» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 20,50%, ауылдық мектептерде 21,92% көрсетті. Қала бойынша төменгі 17,86% (Қостанай), жоғарғы 24,33% (Батыс Қазақстан) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 18,88% (Қостанай), жоғарғы 25,92% (Қызылорда) жауап берген (Сурет 93).

Сурет 94 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, мәселені топпен талдау арқылы» жауабы

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «ия, бірақ ынтымақтастық тұрақты және жүйелі емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 7,28%, ауылдық мектептерде 7,31% көрсетті. Қала бойынша төменгі 4,38% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 9,95% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 5,32% (Қостанай), жоғарғы 8,88% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 95).

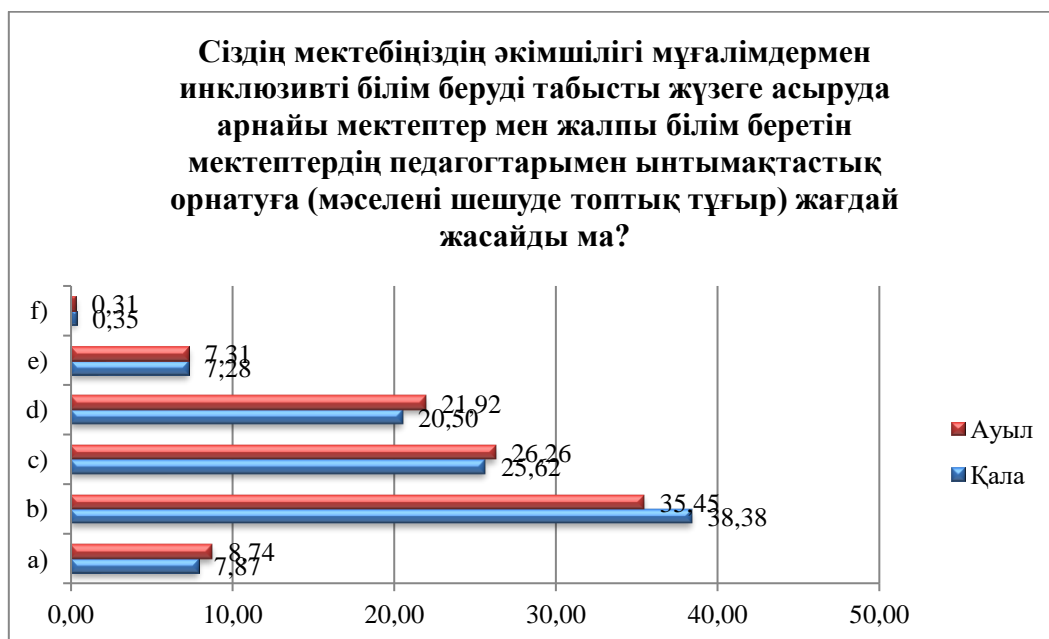
Сурет 95 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, бірақ ынтымақтастық тұрақты және жүйелі емес» жауабы

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» бірнеше нұсқа таңдауы мүмкін сұраққа «басқа» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 0,35%, ауылдық мектептерде 0,31% көрсетті. Қала бойынша төменгі 0,07% (Қызылорда), жоғарғы 1,85% (Ақтөбе) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 0,08% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 0,79% (Маңғыстау) жауап берген.

«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін

мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» сұрағына қала бойынша 52 педагогтер мен әкімшілік қызметкерлер «өзара сабаққа кіру», «инклюзивті білім беруді жүргізудің шарттарын қамтамасыз етілуі» секілді жиі жауаптар берсе, ауыл бойынша 99 педагогтер мен әкімшілік қызметкерлер «әдістемелік қолдау көрсету», «тәжірибелік кеңес беру», «тренингтер жүргіз мүмкіндігі» секілді жиі жауаптар берілген.

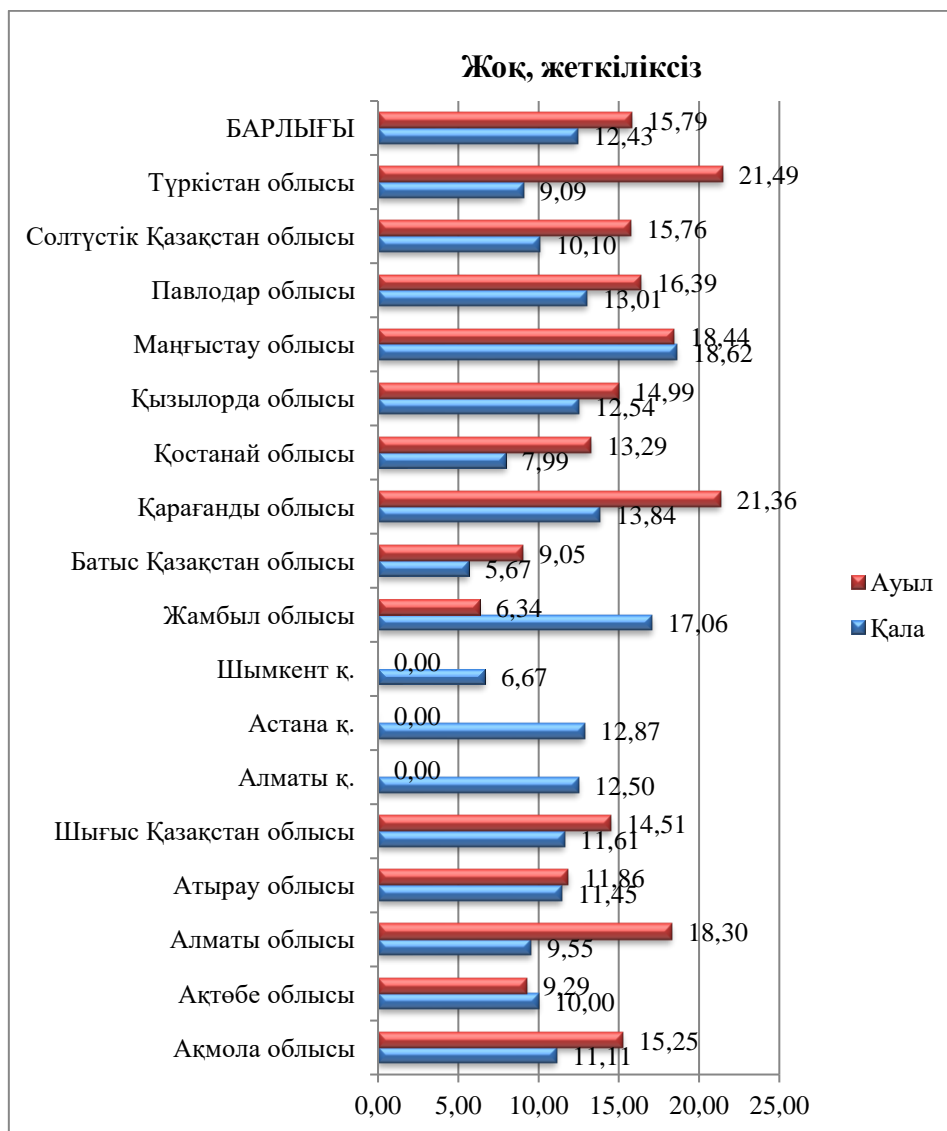
«Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 7,87 %, ауылдық мектептерде 8,74 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 38,38%, ауылдық мектептерде 35,45%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 25,62%, ауылдық мектептерде 26,26%, төртінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 20,50 %, ауылдық мектептерде 21,92%, бесінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 7,28%, ауылдық мектептерде 7,31%, алтыншы сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 0,35%, ауылдық мектептерде 0,31% көрсеткен (Сурет 96).

Сурет 96 – «Сіздің мектебіңіздің әкімшілігі мұғалімдермен инклюзивті білім беруді табысты жүзеге асыруда арнайы мектептер мен жалпы білім беретін мектептердің педагогтарымен ынтымақтастық орнатуға (мәселені шешуде топтық тұғыр) жағдай жасайды ма?» сұрағына жауаптарының орташа көрсеткіштер

«Мектеп жергілікті қоғамдастықта инклюзивті білім беру мәселелері бойынша серіктестермен (білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау

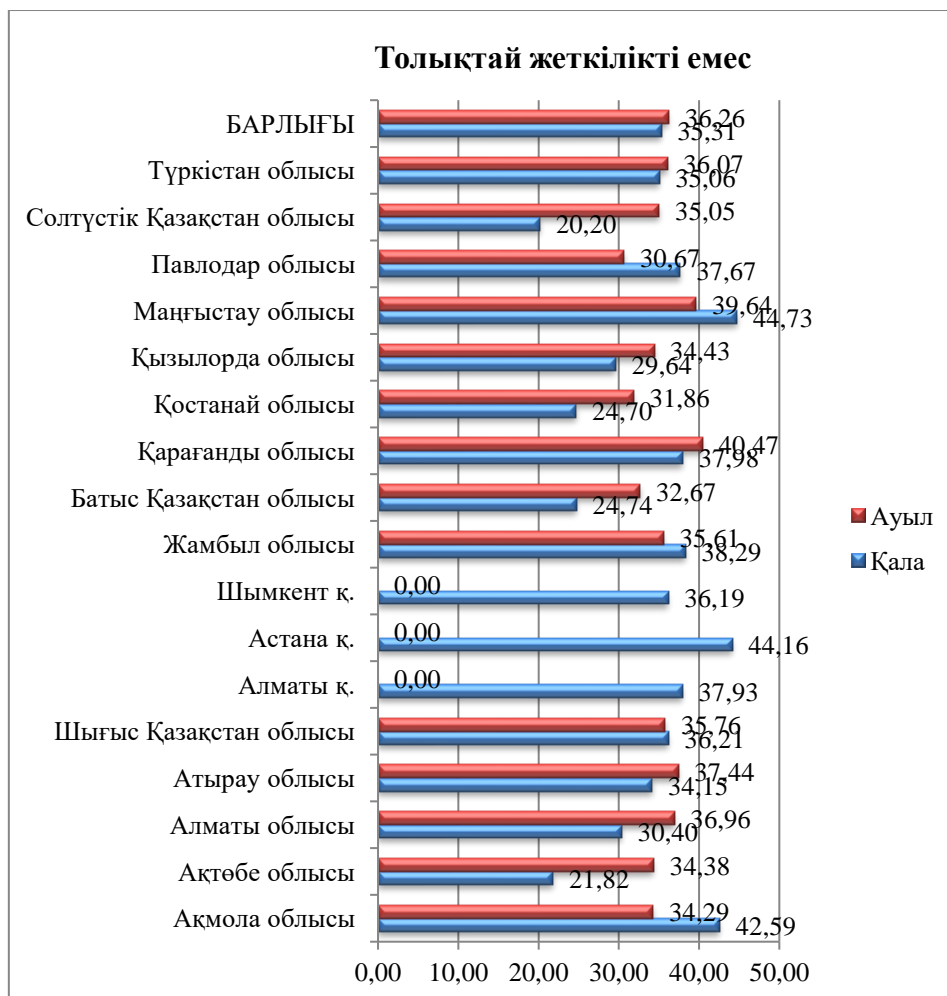
органдары, қоғамдық бірлестіктер және т.б.) ынтымақтастық орната ма, олардан қажетті қолдау ала ма және кері байланыс жасай ма?» сұрағына «жоқ, жеткіліксіз» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 12,43%, ауылдық мектептерде 15,79% көрсетті. Қала бойынша төменгі 5,67% (Батыс Қазақстан), жоғарғы 17,06% (Жамбыл) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 6,34% (Жамбыл), жоғарғы 21,36% (Қарағанды) жауап берген (Сурет 97).

Сурет 97 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «жоқ, жеткіліксіз» жауабы

«Мектеп жергілікті қоғамдастықта инклюзивті білім беру мәселелері бойынша серіктестермен (білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау органдары, қоғамдық бірлестіктер және т.б.) ынтымақтастық орната ма, олардан қажетті қолдау ала ма және кері байланыс жасай ма?» сұрағына «толықтай жеткілікті емес» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 35,31%, ауылдық мектептерде 36,26%

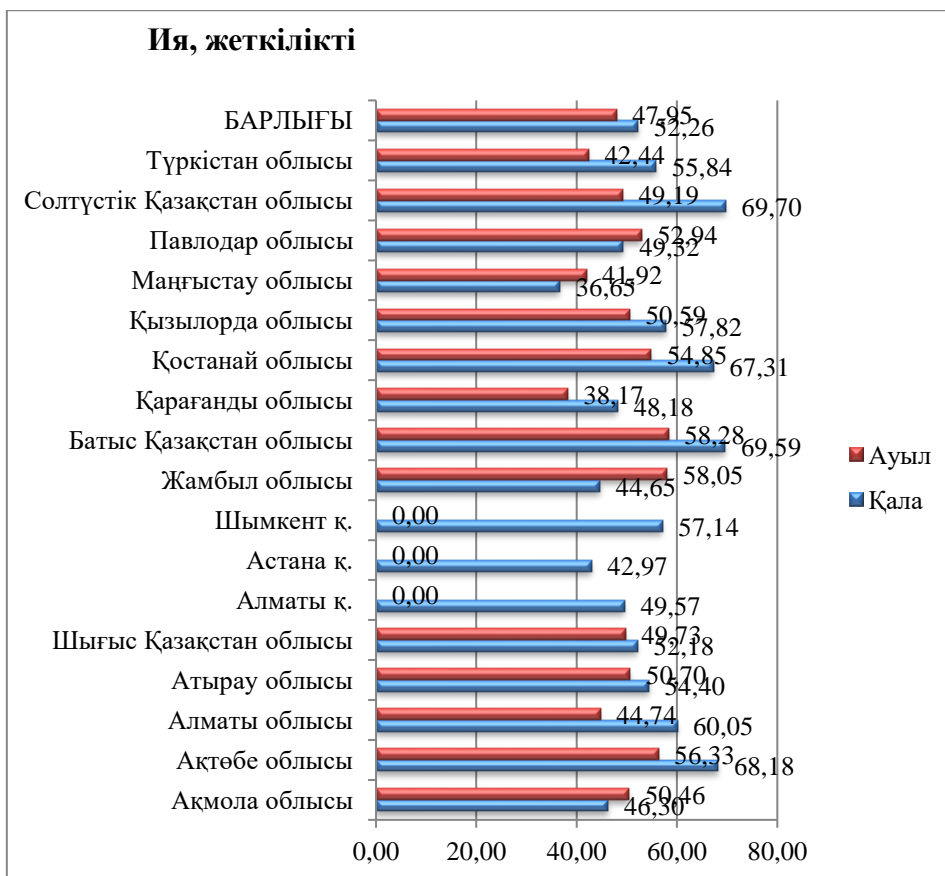
көрсетті. Қала бойынша төменгі 20,20% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 44,73% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 31,86% (Қостанай), жоғарғы 39,64% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 98).

Сурет 98 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «толықтай, жеткілікті емес» жауабы

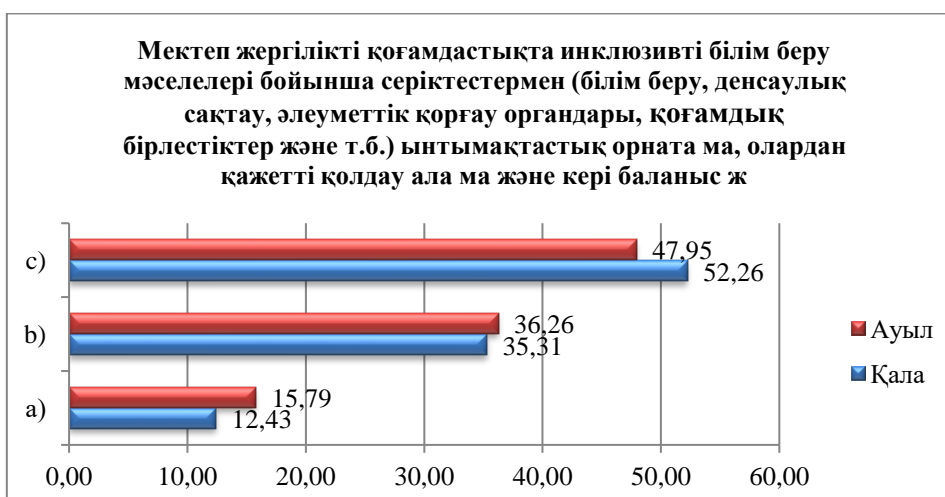
«Мектеп жергілікті қоғамдастықта инклюзивті білім беру мәселелері бойынша серіктестермен (білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау органдары, қоғамдық бірлестіктер және т.б.) ынтымақтастық орната ма, олардан қажетті қолдау ала ма және кері байланыс жасай ма?» сұрағына «ия, жеткілікті» жауабында республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің қалалық мектептерде 52,26%, ауылдық мектептерде 47,95% көрсетті. Қала бойынша төменгі 20,20% (Солтүстік Қазақстан), жоғарғы 44,73% (Маңғыстау) көрсеткіштері, ауыл бойынша төменгі 31,86% (Қостанай), жоғарғы 39,64% (Маңғыстау) жауап берген (Сурет 99).

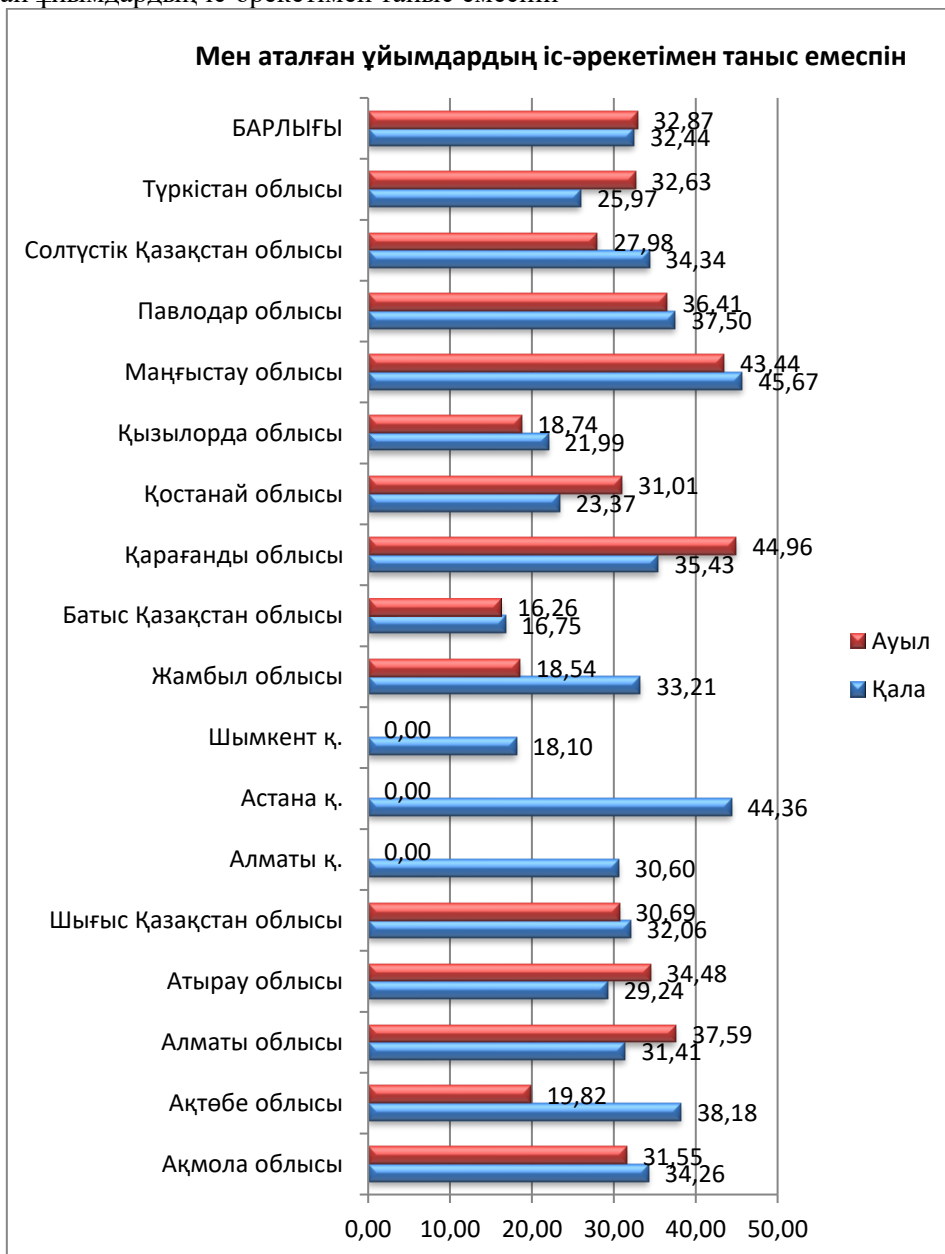
Сурет 99 – Қала және ауыл өңірлеріндегі педагогтер мен әкімшілік қызметкерлерінің «ия, жеткілікті» жауабы

«Мектеп жергілікті қоғамдастықта инклюзивті білім беру мәселелері бойынша серіктестермен (білім беру, денсаулық сақтау, әлеуметтік қорғау органдары, қоғамдық бірлестіктер және т.б.) ынтымақтастық орната ма, олардан қажетті қолдау ала ма және кері байланыс жасай ма?» сұрағына республика бойынша педагогтер мен әкімшілік қызметкерлердің бірінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 12,43 %, ауылдық мектептерде 15,79 %, екінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 35,31%, ауылдық мектептерде 36,26%, үшінші сұрақтың орташа көрсеткіші қалалық мектептерде 52,26%, ауылдық мектептерде 47,95% көрсеткен (Сурет 100).

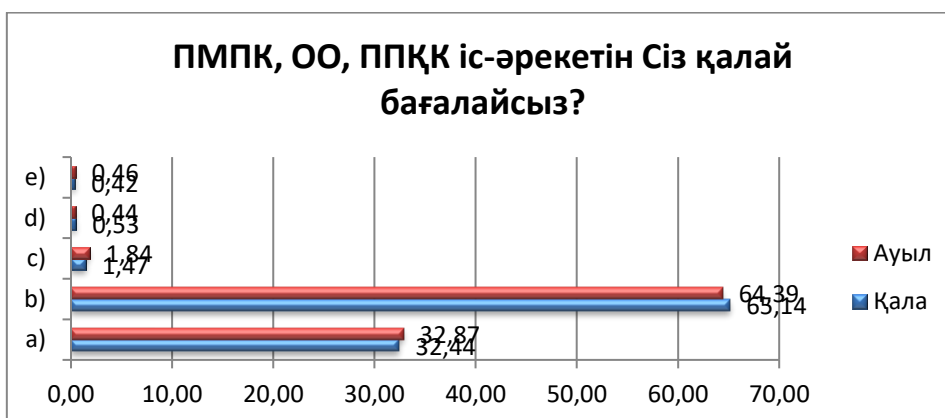
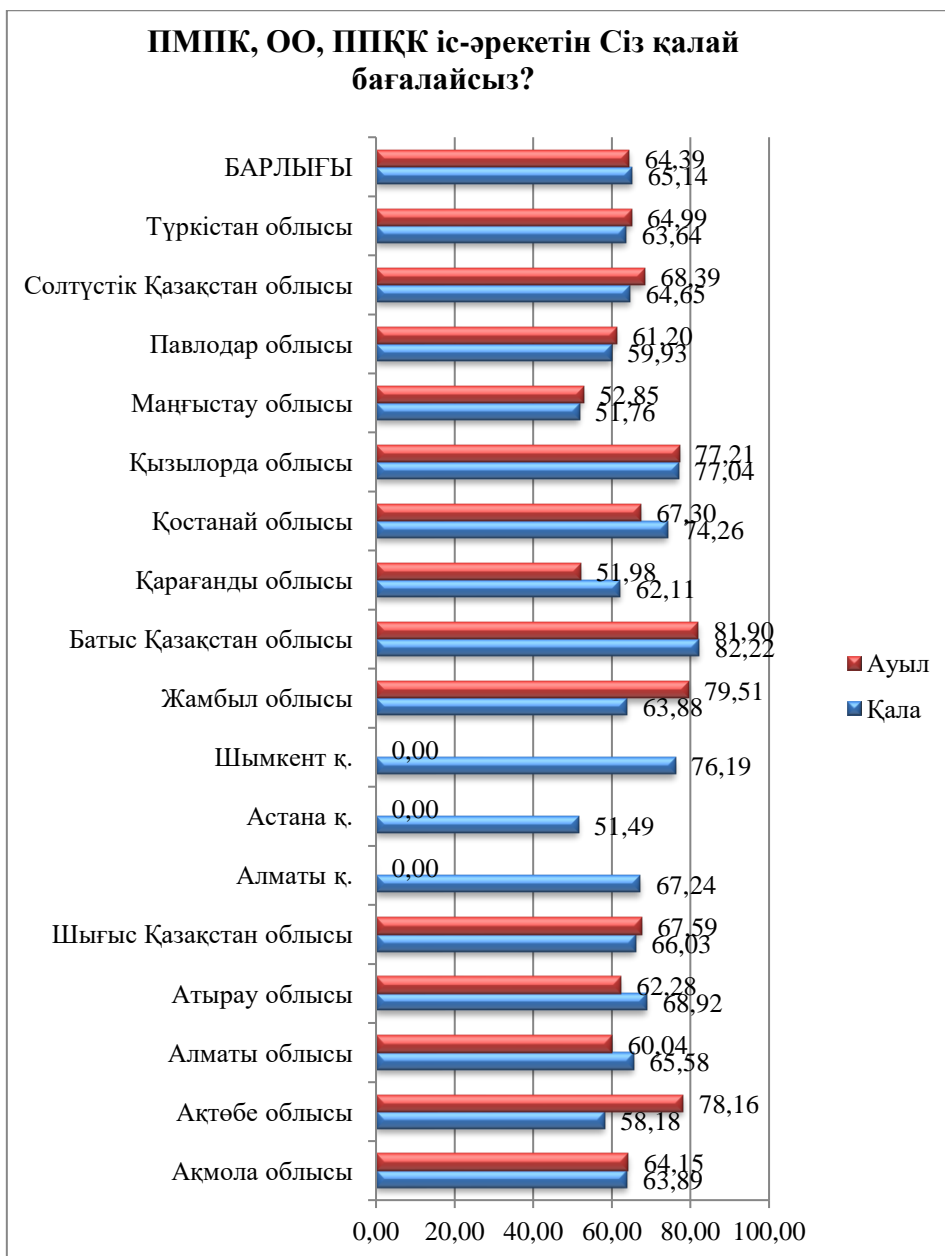

ПМПК, ОО, ППҚК іс-әрекетін Сіз қалай бағалайсыз?

а) Мен аталған ұйымдардың іс-әрекетімен таныс емеспін

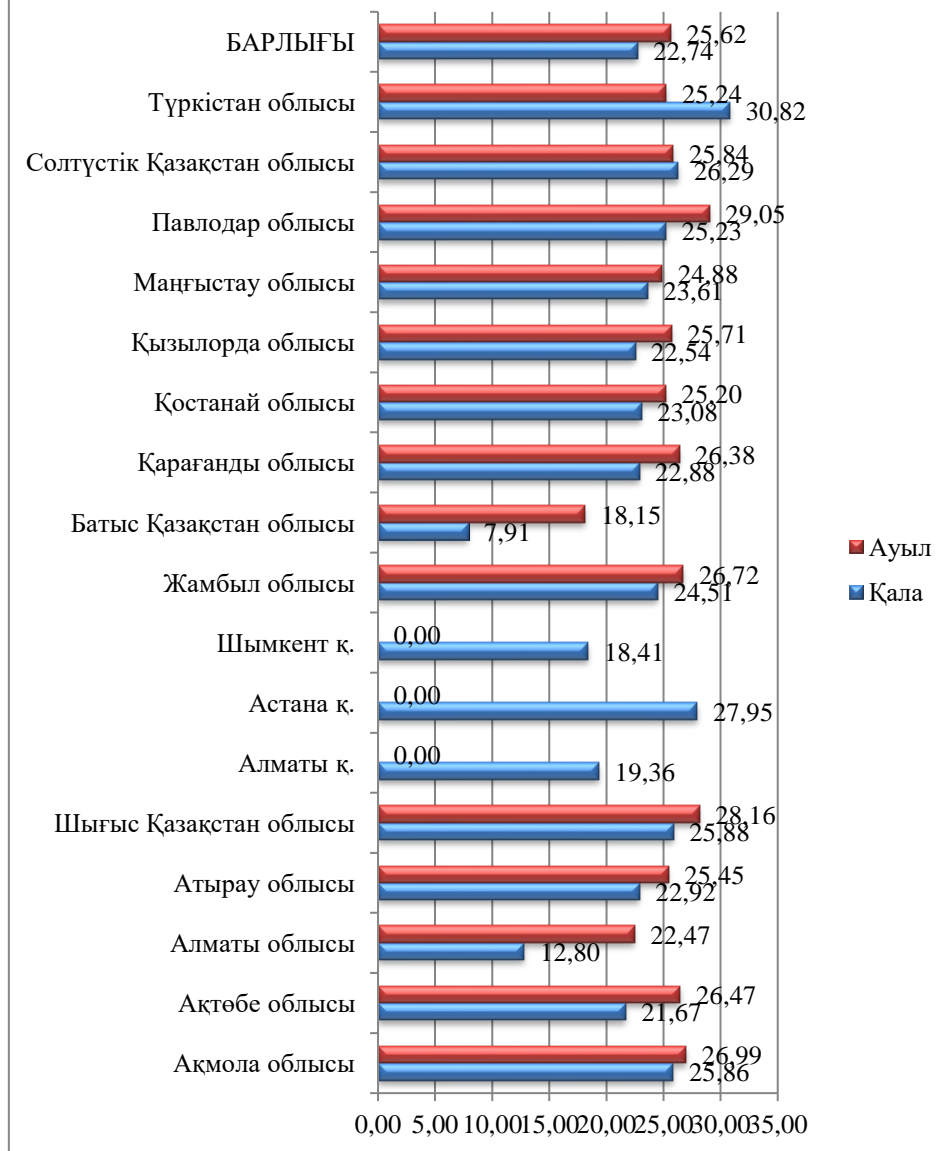
б) Мен олар өзінің қызметтерін сапалы орындап жатыр деп санаймын. Олардың іс-әрекетін дұрыс бағалаймын

Сіздің мектепте инклюзивті білім беру (барлығына сапалы білім беру) идеяларын іске асыруға не кедергі келтіреді? (Бірнеше нұсқаны таңдауға болады)

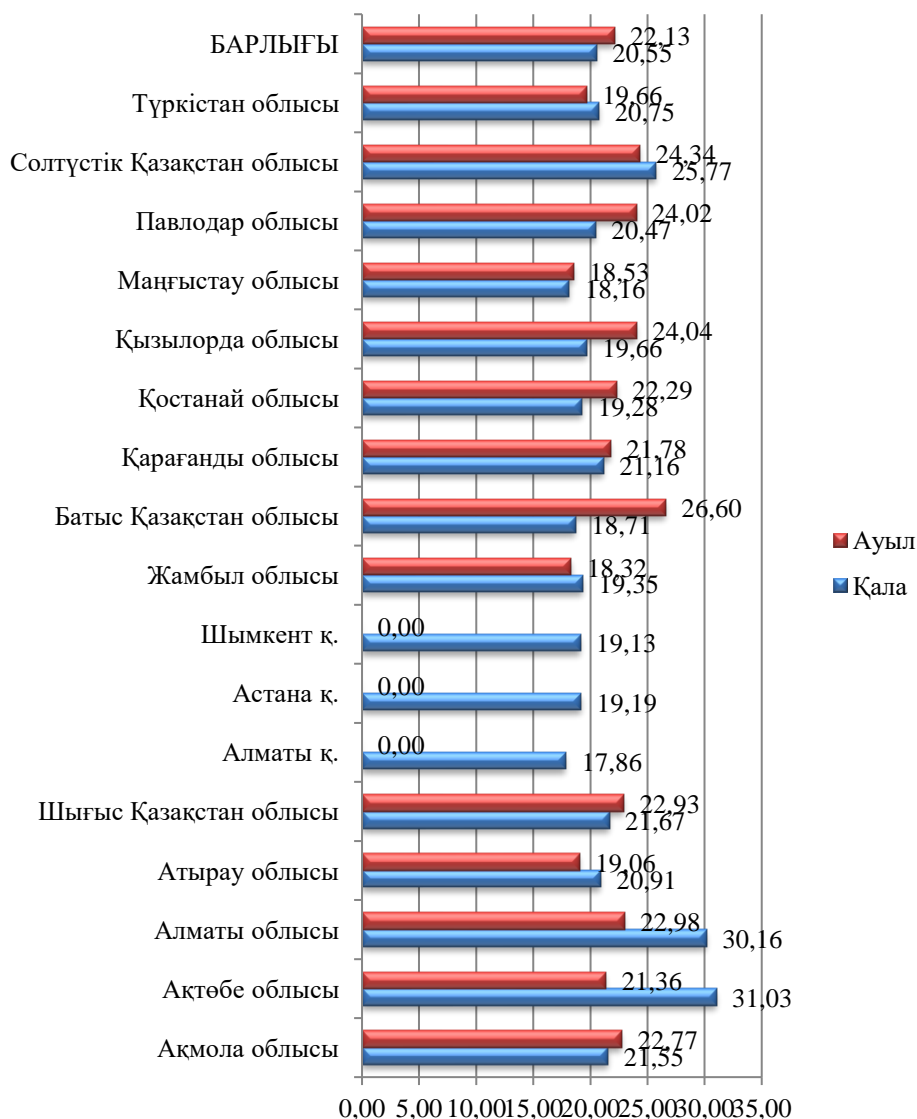
- а) Арнайы педагогтардың (дефектологтар, логопедтер және т.б.) жетіспеуі

Арнайы педагогтардың жетіспеуі

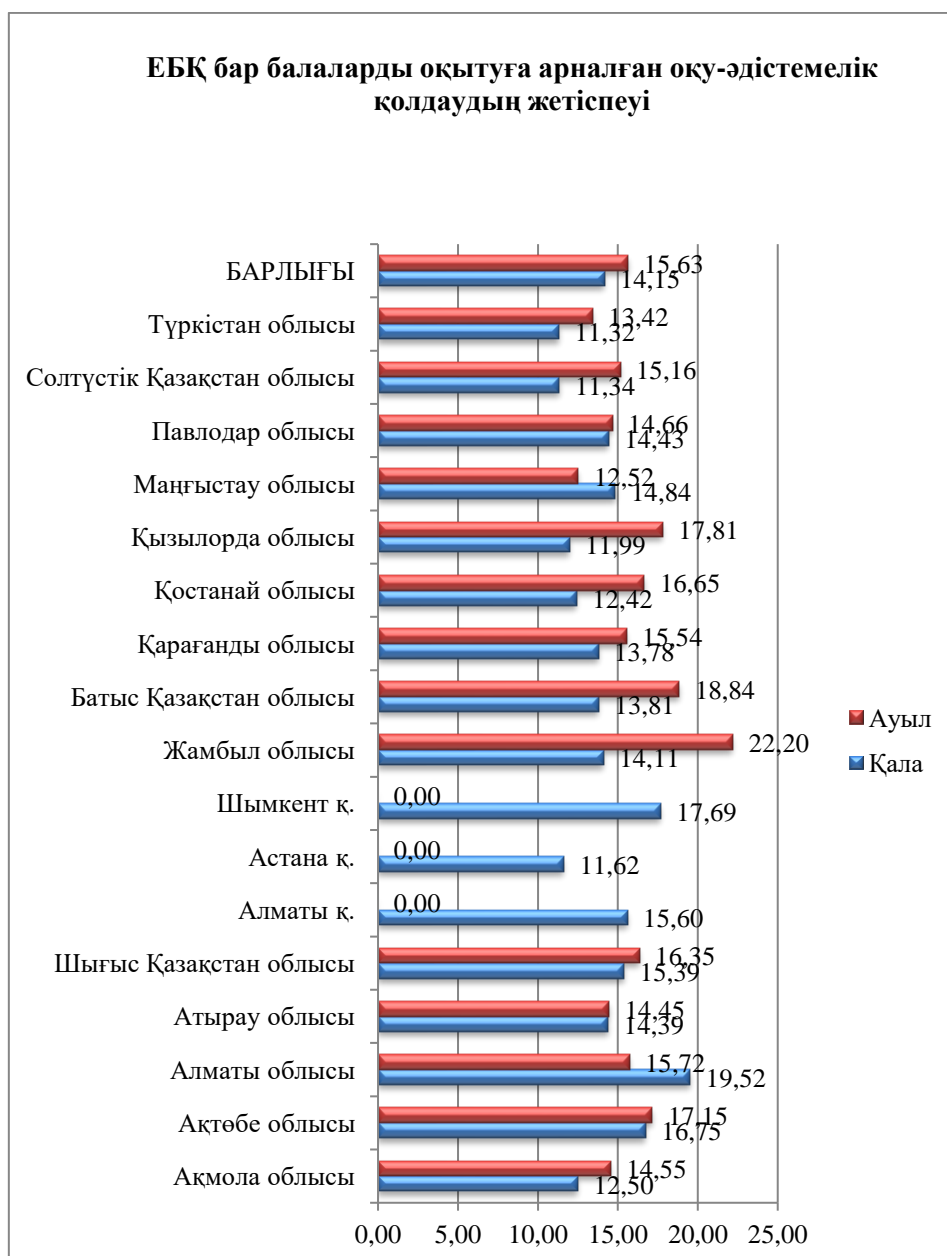

ЕБҚ бар балаларға арналған арнайы материалдық-техникалық жағдайлардың болмауы

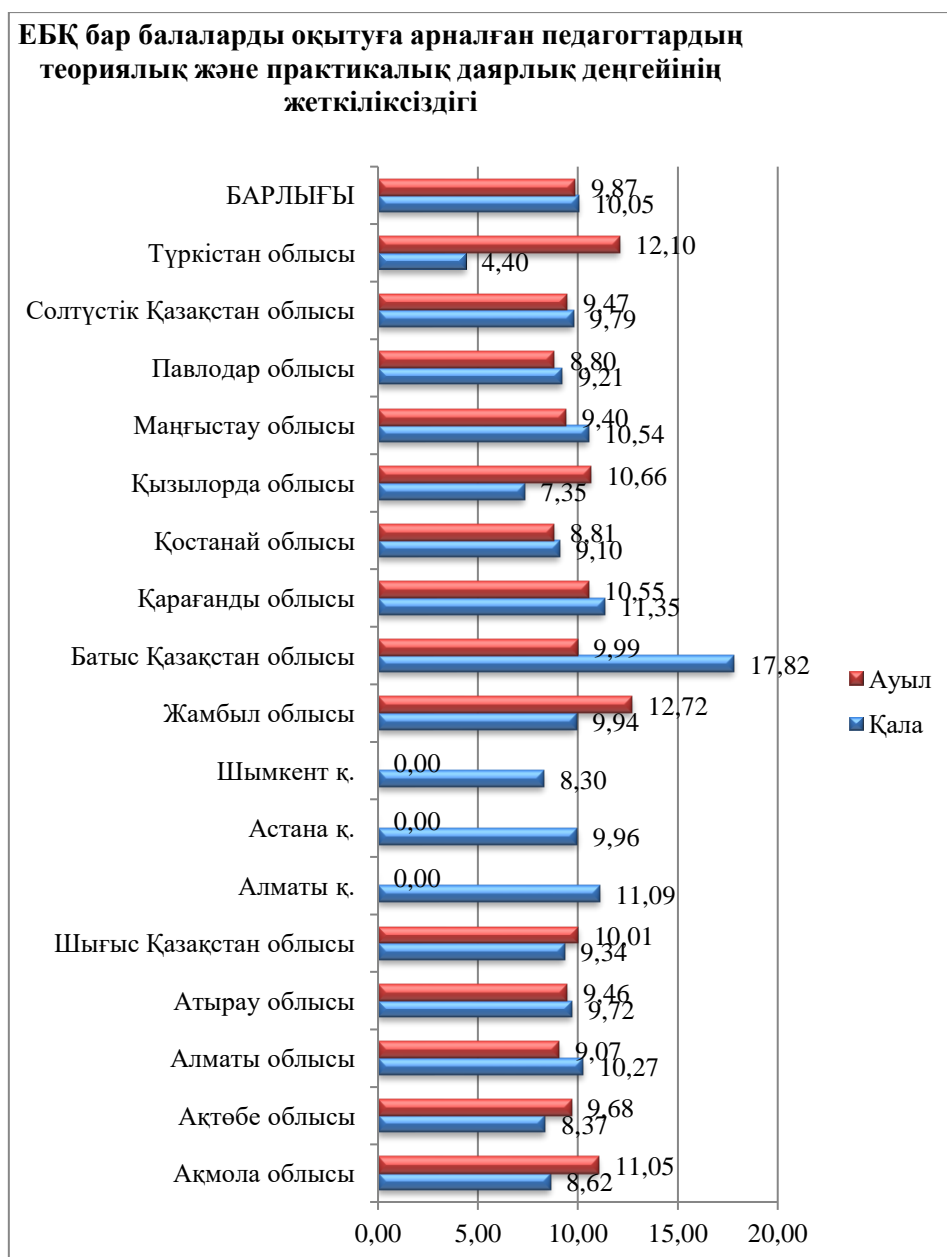
ЕБҚ бар балаларға арналған арнайы материалдық-техникалық жағдайлардың болмауы

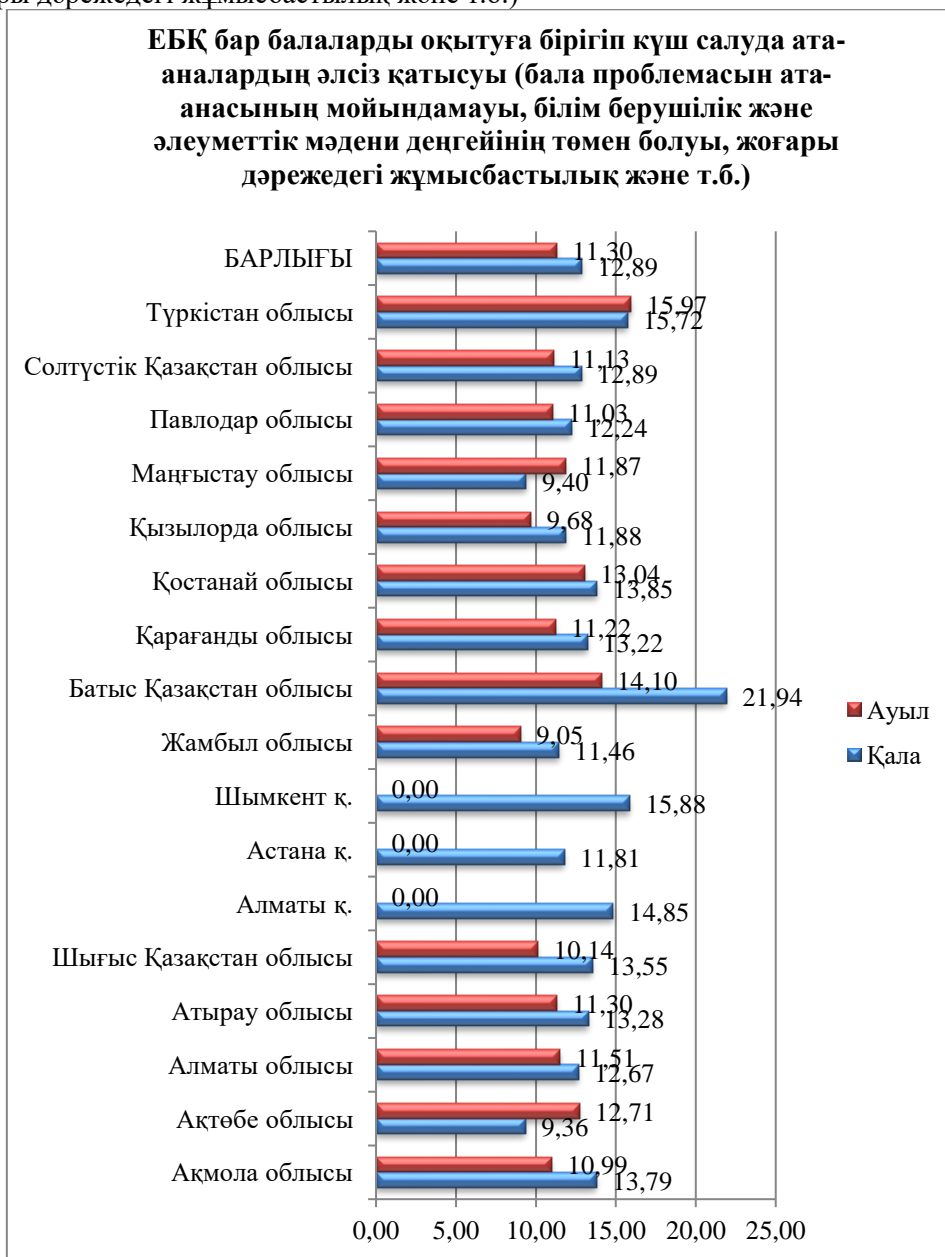
ЕБҚ бар балаларды оқытуға арналған оқу-әдістемелік қолдаудың жетіспеуі

ЕБҚ бар балаларды оқытуға арналған педагогтардың теориялық және практикалық даярлық деңгейінің жеткіліксіздігі

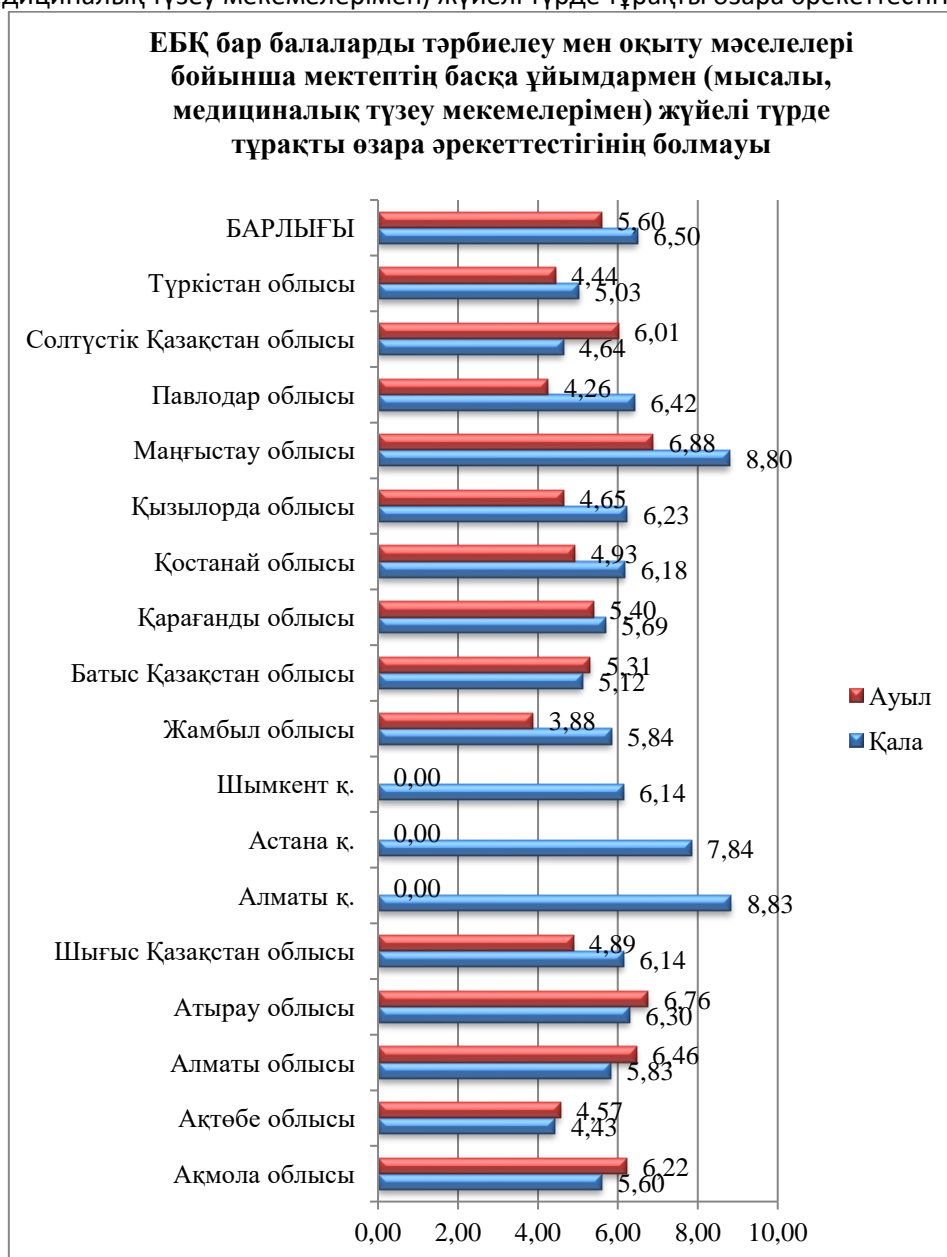

ЕБҚ бар балаларды оқытуға бірігіп күш салуда ата-аналардың әлсіз қатысуы (бала проблемасын ата-анасының мойындамауы, білім берушілік және әлеуметтік мәдени деңгейінің төмен болуы, жоғары дәрежедегі жұмысбастылық және т.б.)

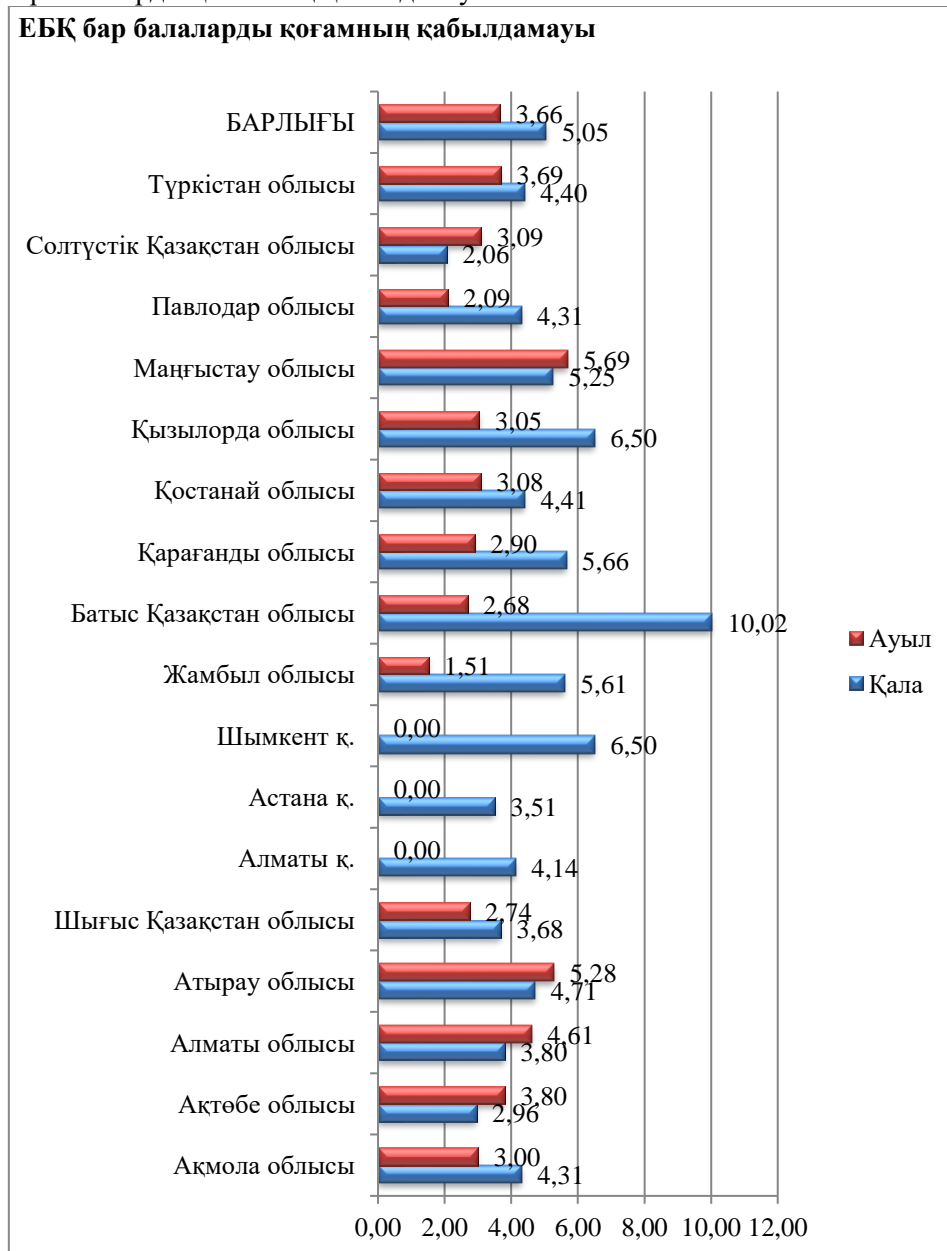

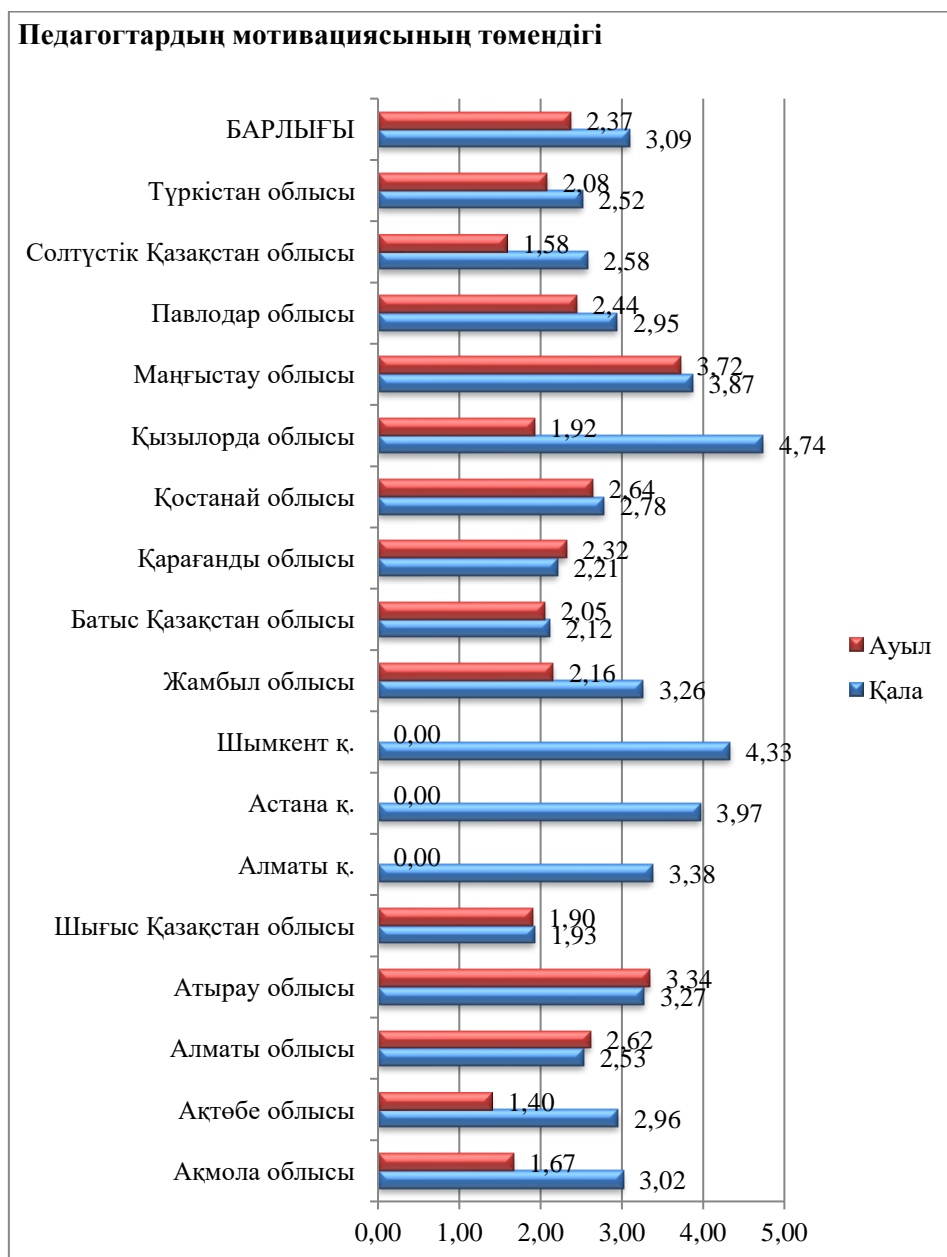
ЕБҚ бар балаларды тәрбиелеу мен оқыту мәселелері бойынша мектептің басқа ұйымдармен (мысалы, медициналық түзеу мекемелерімен) жүйелі түрде тұрақты өзара әрекеттестігінің болмауы

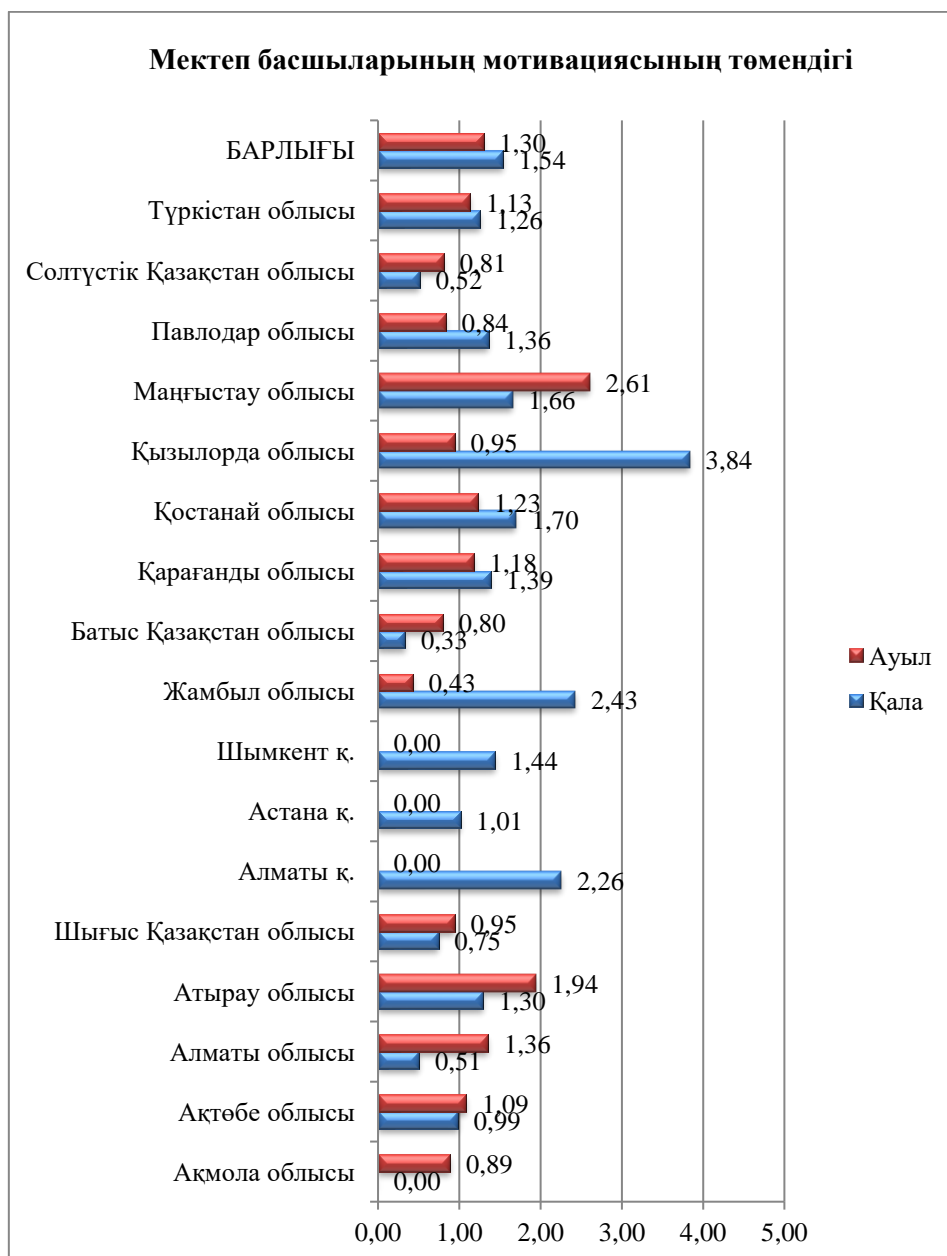
ЕБҚ бар балаларды қоғамның қабылдамауы

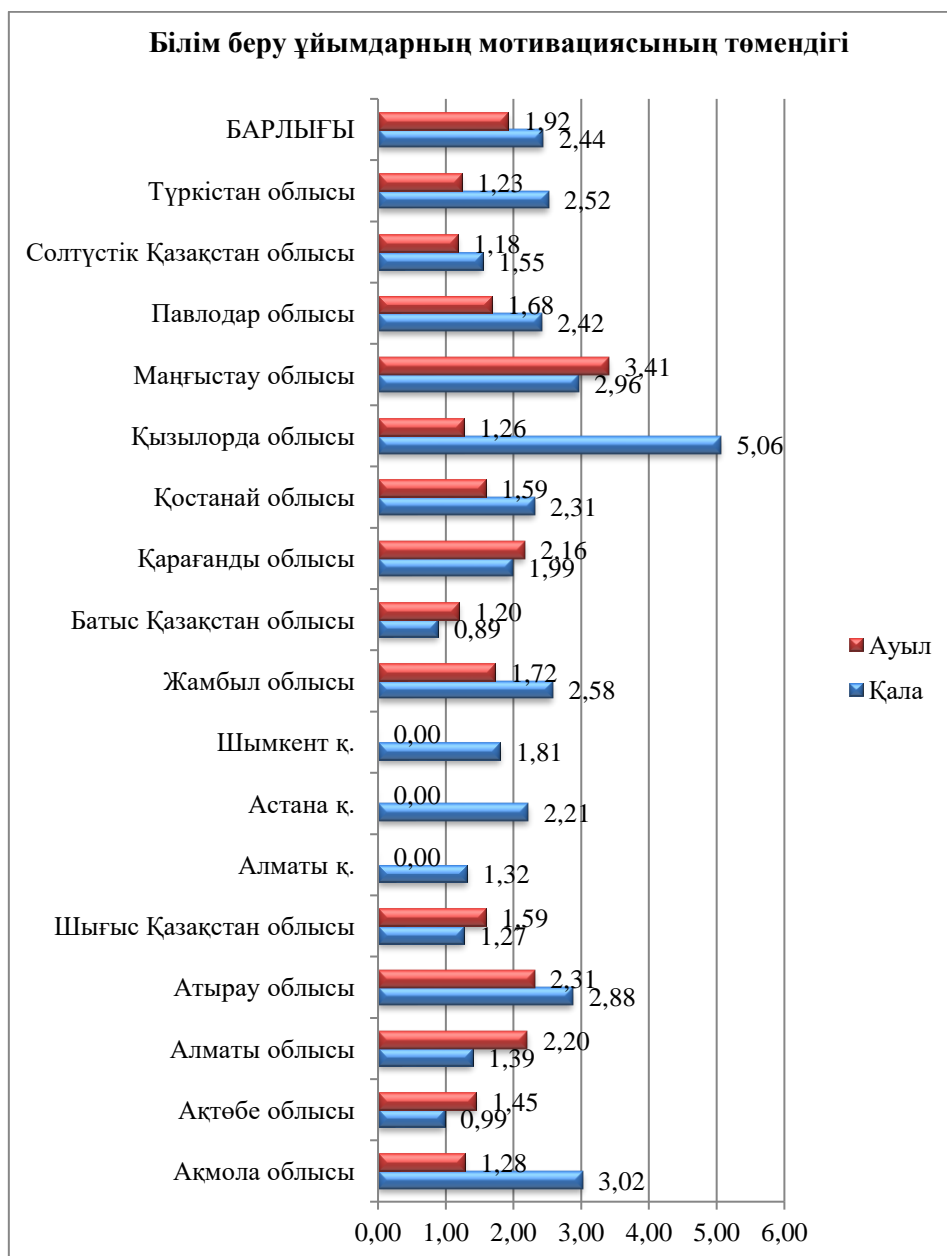
Педагогтардың мотивациясының төмендігі

Мектеп басшыларының мотивациясының төмендігі

Білім беру ұйымдарның мотивациясының төмендігі

1. Мектепте барлық оқушыларға мейіріммен қарайды

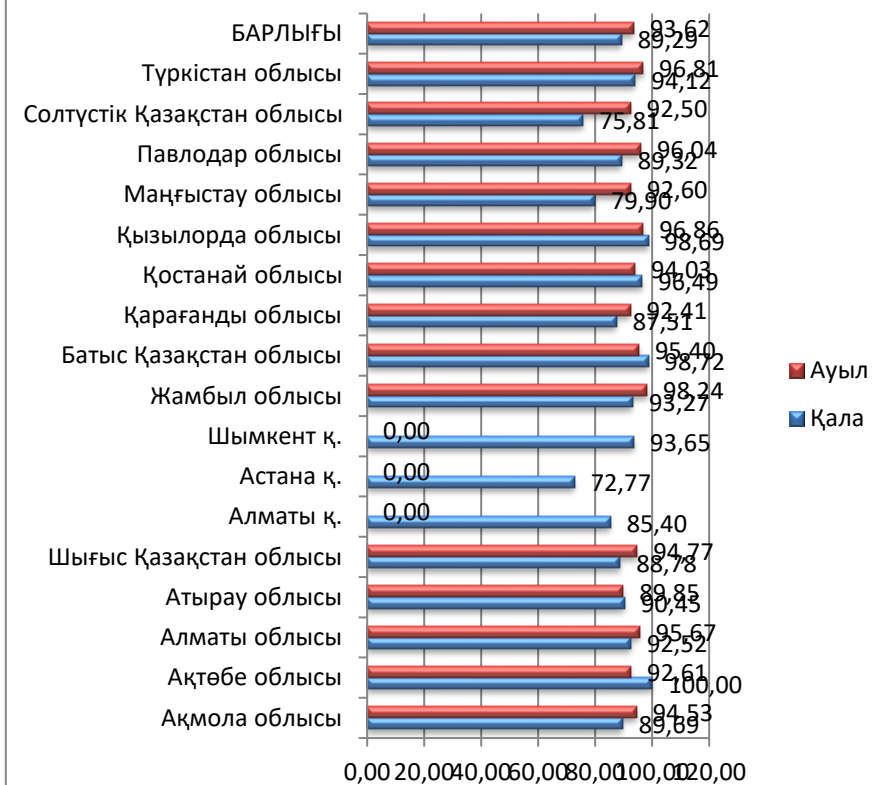
Сурет –

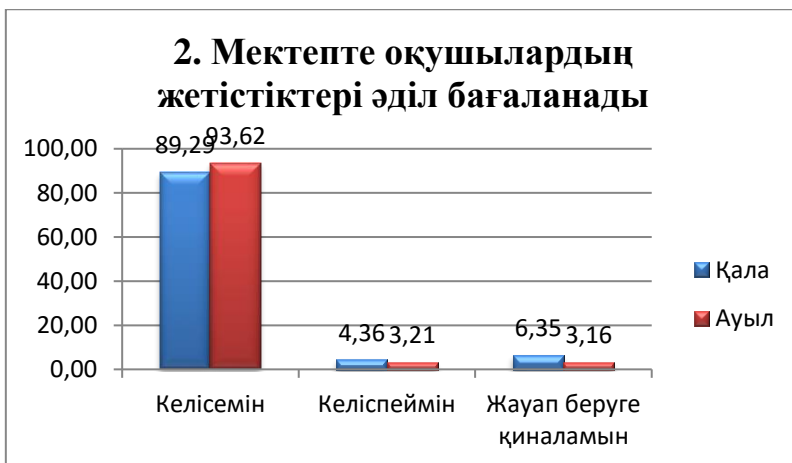
Сурет –

2 Мектепте оқушылардың жетістіктері әділ бағаланады

2. Мектепте оқушылардың жетістіктері әділ бағаланады

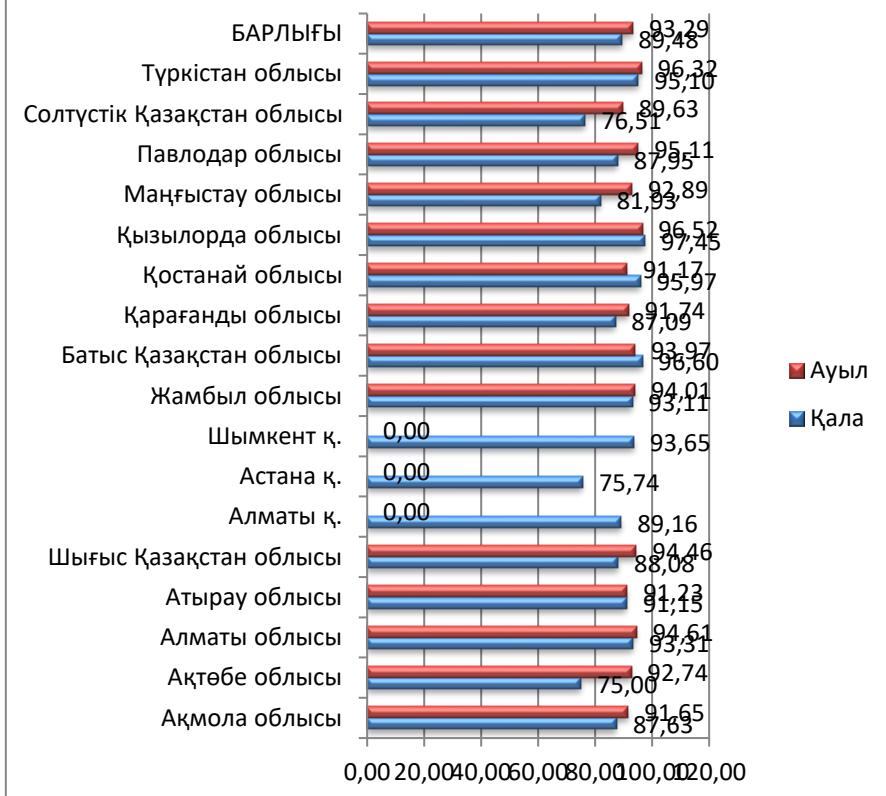
Сурет –

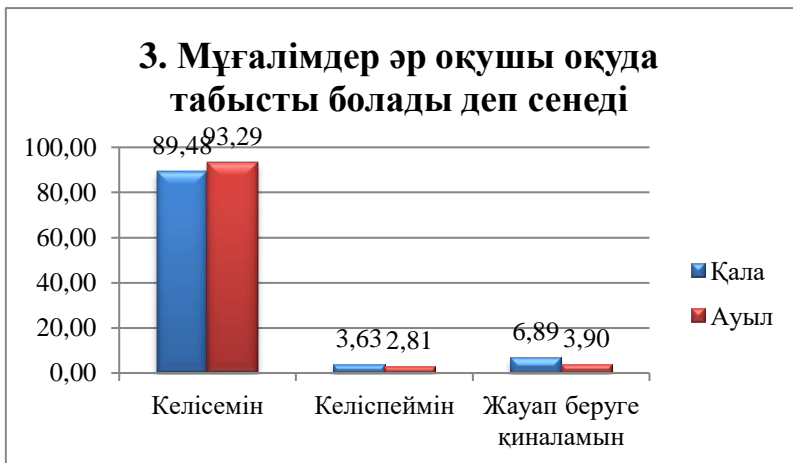
Сурет –

3 Мұғалімдер әр оқушы оқуда табысты болады деп сенеді

3. Мұғалімдер әр оқушы оқуда табысты болады деп сенеді

Сурет –

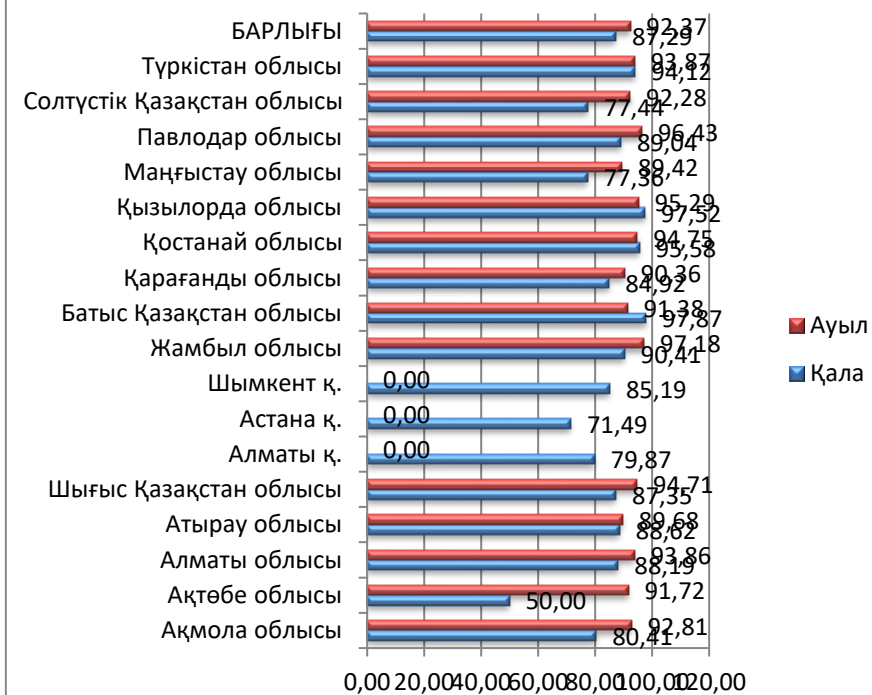

Сурет –

4 Мұғалімдер мектептің іс-шараларына барлық балаларды қатыстырады

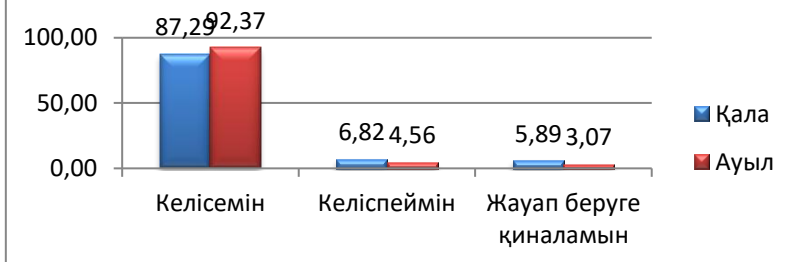

4. Мұғалімдер мектептің іс-шараларына барлық балаларды қатыстырады

Сурет –

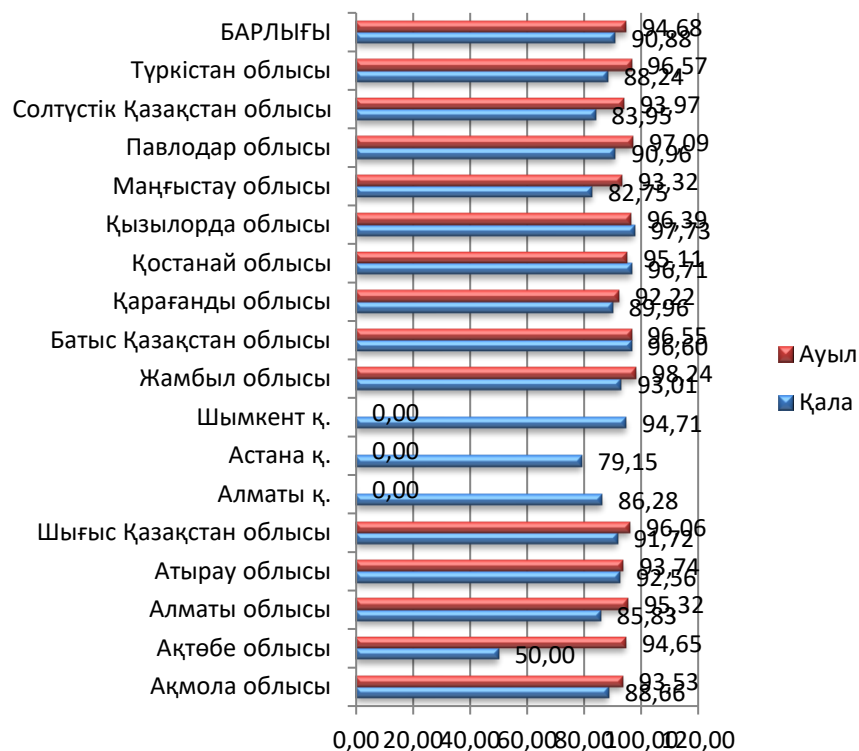
4. Мұғалімдер мектептің іс-шараларына барлық балаларды қатыстырады

Сурет –

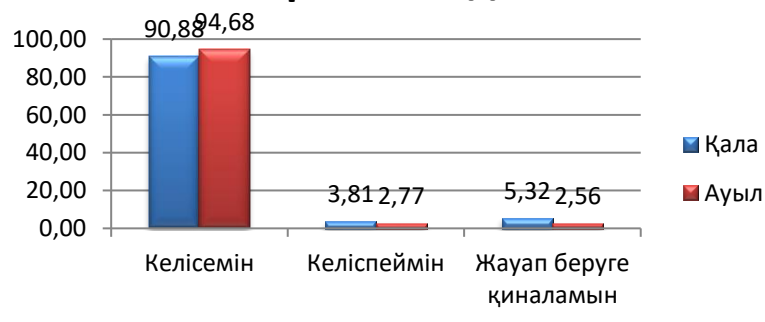
5 Мектепте балалар құқығы бұзылмайды

5. Мектепте балалар құқығы бұзылмайды

Сурет –

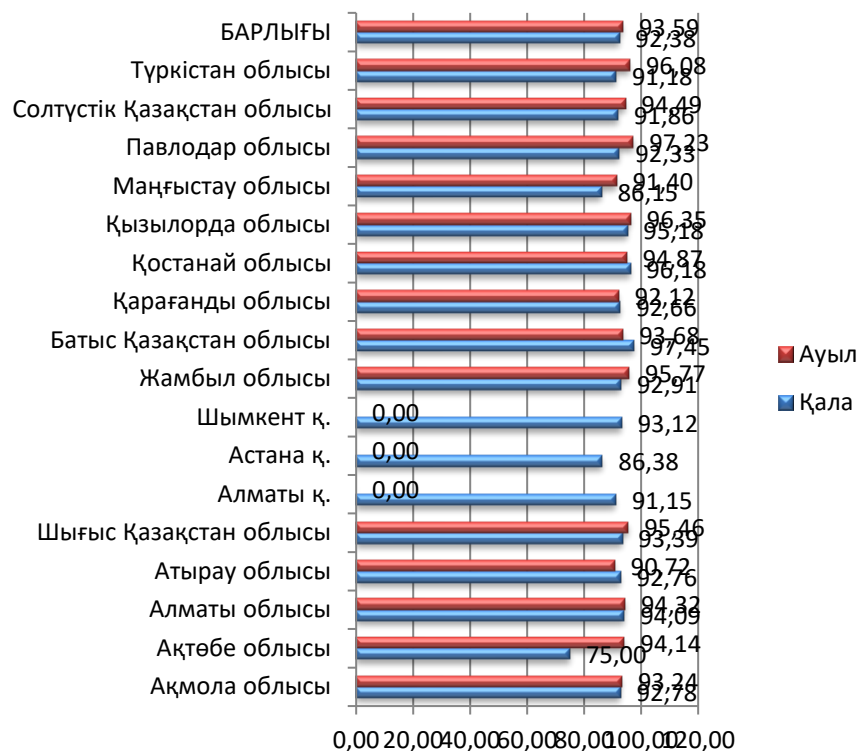
5. Мектепте балалар құқығы бұзылмайды

Сурет –

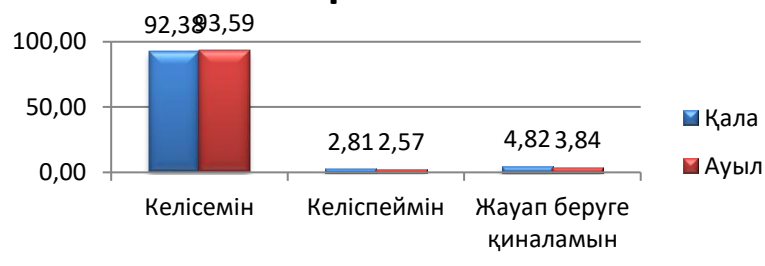
6 Ата-аналар оқыту және тәрбиелеу үдерісіне тартылған

6. Ата-аналар оқыту және тәрбиелеу үдерісіне тартылған

Сурет –

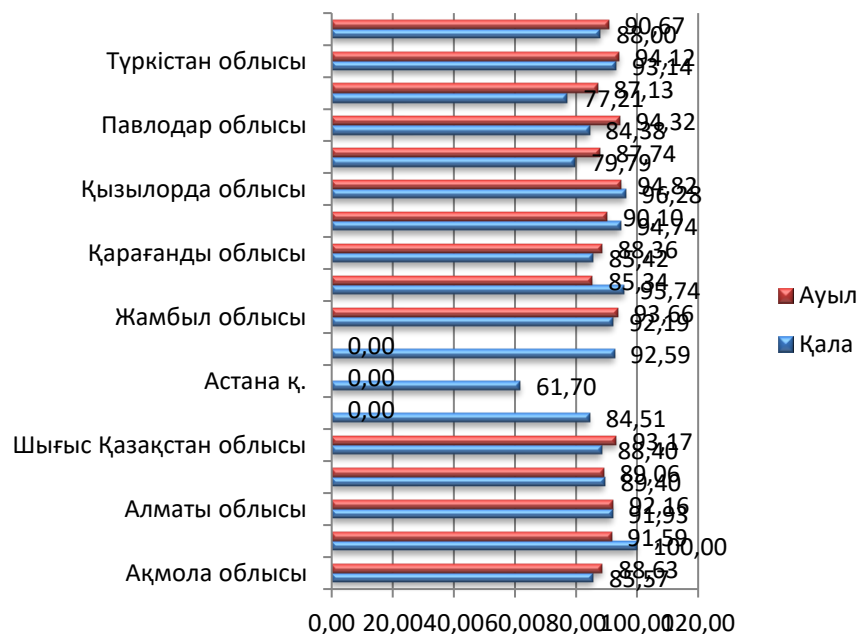
6. Ата-аналар оқыту және тәрбиелеу үдерісіне тартылған

Сурет –

7 Ата-аналар комитеттерінің, қамқоршылық кеңестерінің шешімдері толық көлемде орындалады

7. Ата-аналар комитеттерінің, қамқоршылық кеңестерінің шешімдері толық көлемде орындалады

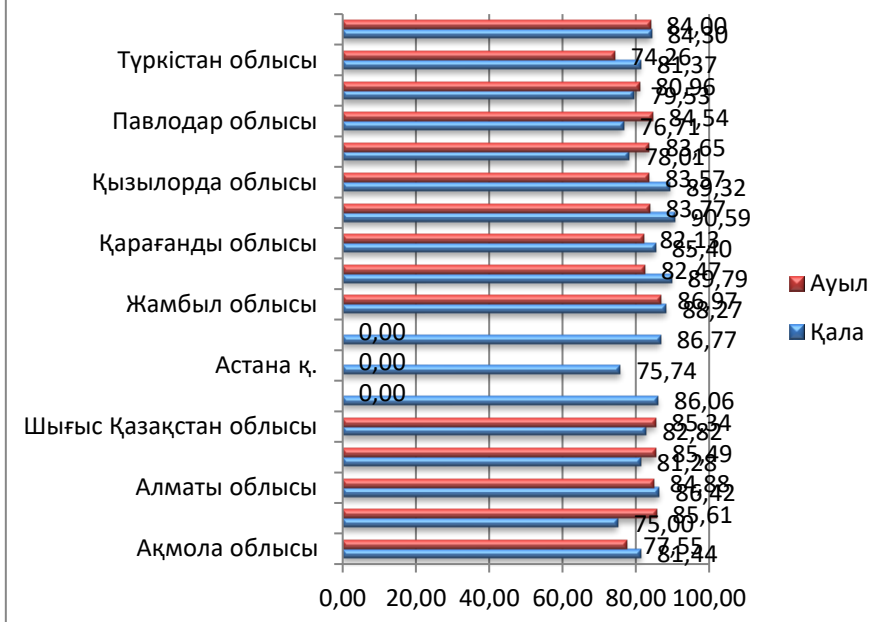
Сурет –

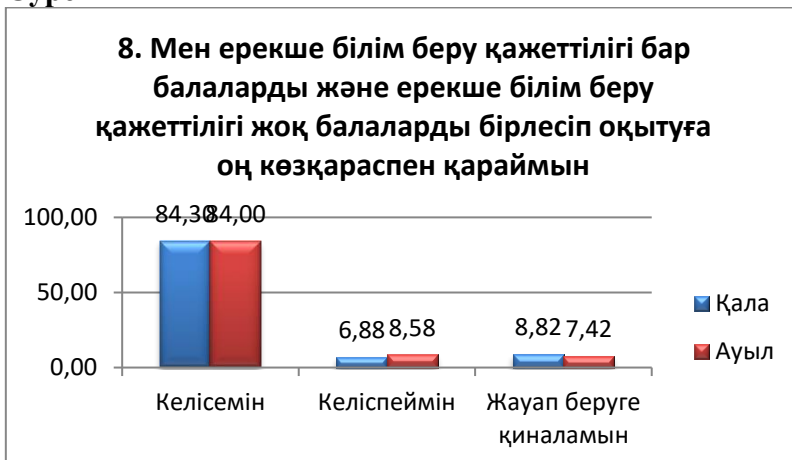
Сурет –

8 Мен ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды және ерекше білім беру қажеттілігі жоқ балаларды бірлесіп оқытуға оң көзқараспен қараймын

8. Мен ерекше білім беру қажеттілігі бар балаларды және ерекше білім беру қажеттілігі жоқ балаларды бірлесіп оқытуға оң көзқараспен қараймын

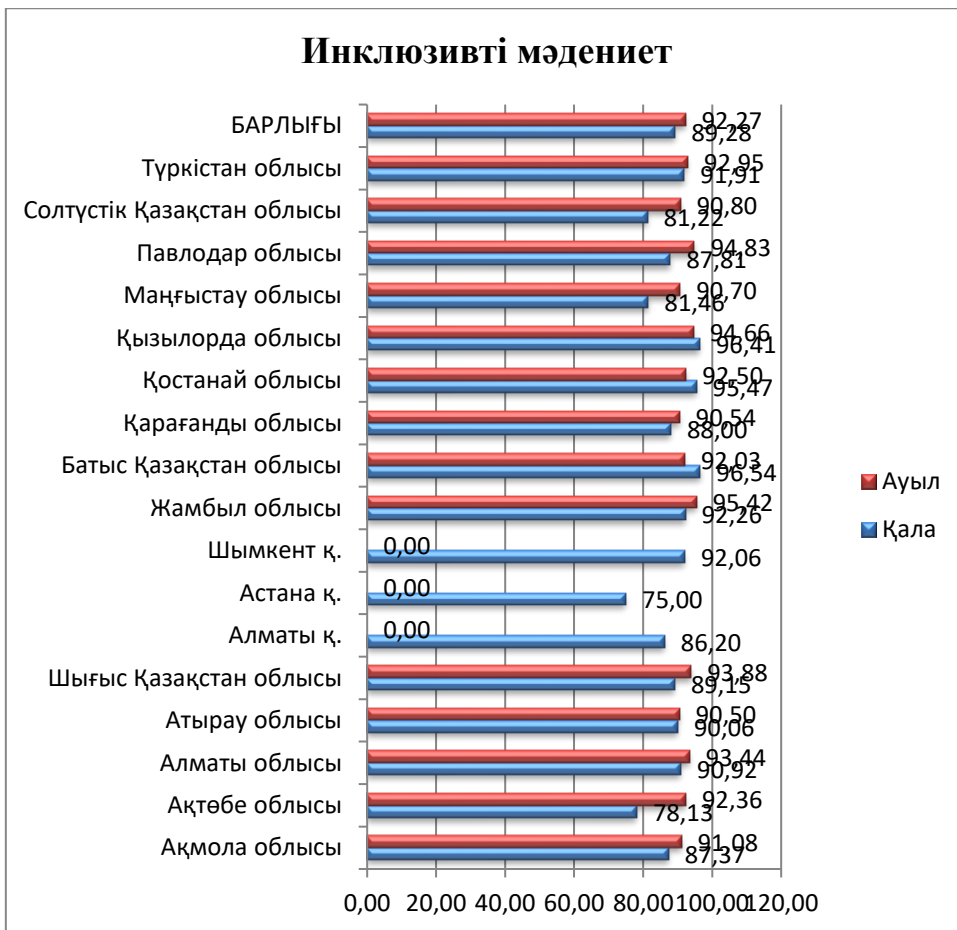

Сурет –

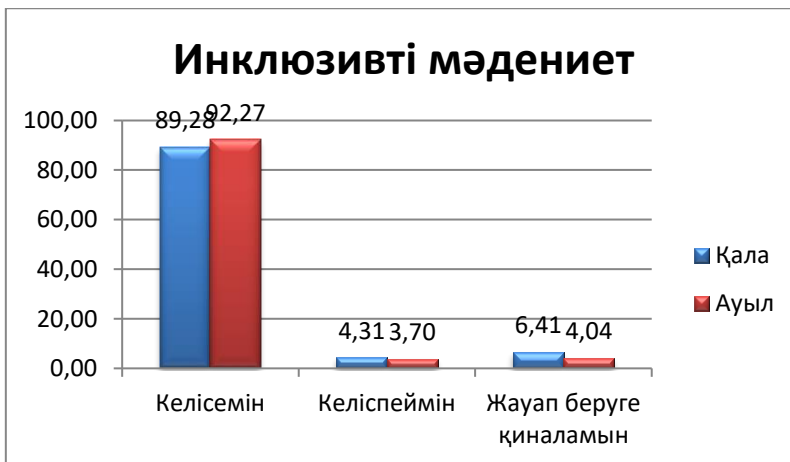

Сурет –

Инклюзивті мәдениет

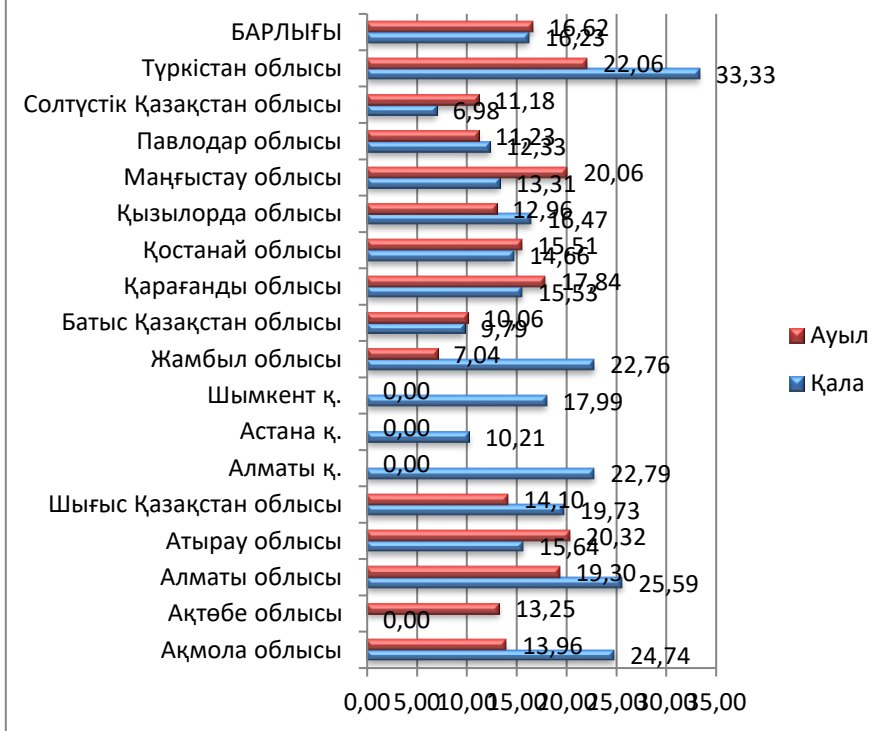
Сурет –

Сурет –

9 Мен менің баламды мектепке қабылдау кезінде құқық бұзушылыққа тап болдым

9. Мен менің баламды мектепке қабылдау кезінде құқық бұзушылыққа тап болдым

Сурет –

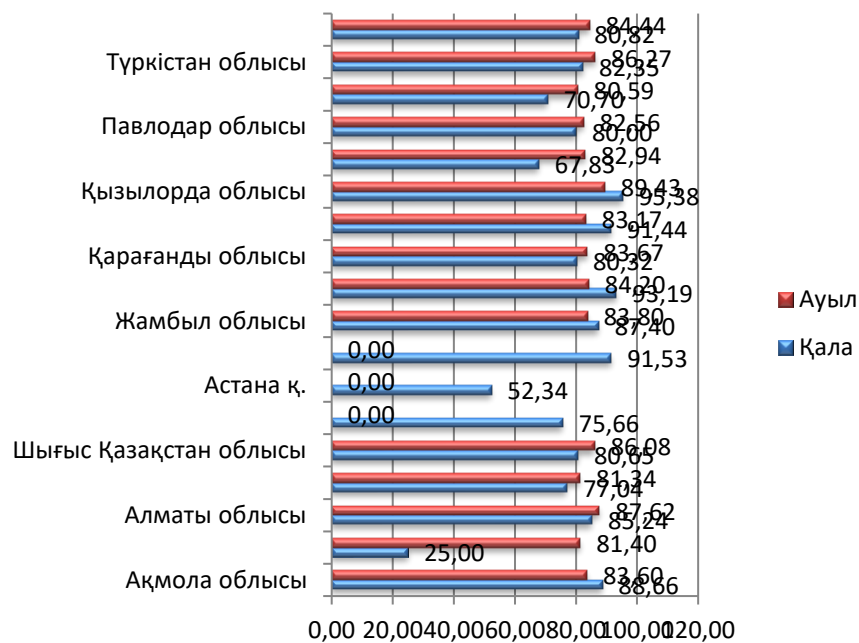
9. Мен менің баламды мектепке қабылдау кезінде құқық бұзушылыққа тап болдым

Сурет –

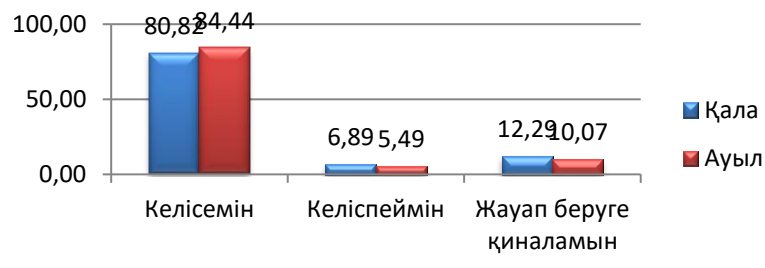
10 Мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мәселелері бойынша қажетті ақпараттық-кеңесшілік және әдістемелік қолдауды алып тұрамын

10. Мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мәселелері бойынша қажетті ақпараттық-кеңесшілік және әдістемелік қолдауды алып тұрамын

Сурет –

10. Мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар балаларды оқыту мәселелері бойынша қажетті ақпараттық-кеңесшілік және әдістемелік қолдауды алып тұрамын

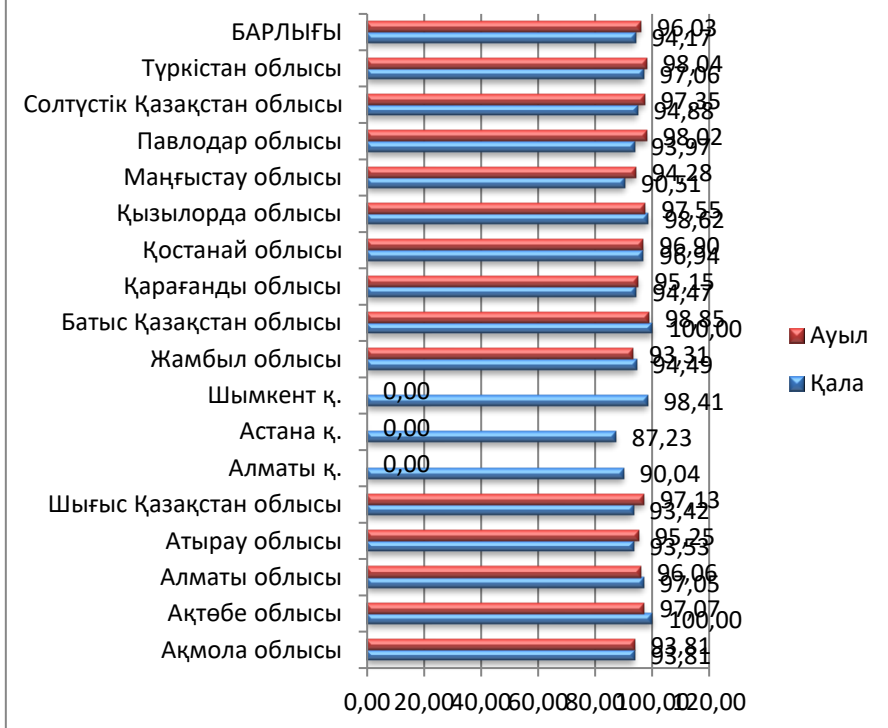

Сурет –

11. Барлық оқушылар сынып жетекші немесе психолог көмегіне жүгіне алады

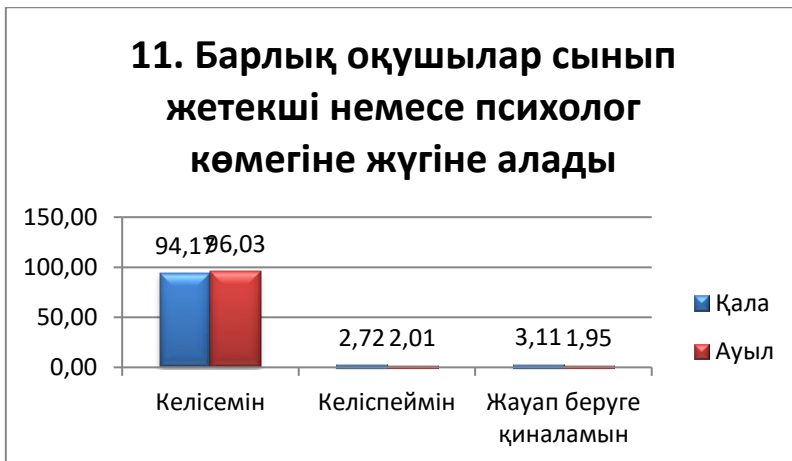

11. Барлық оқушылар сынып жетекші немесе психолог көмегіне жүгіне алады

Сурет –

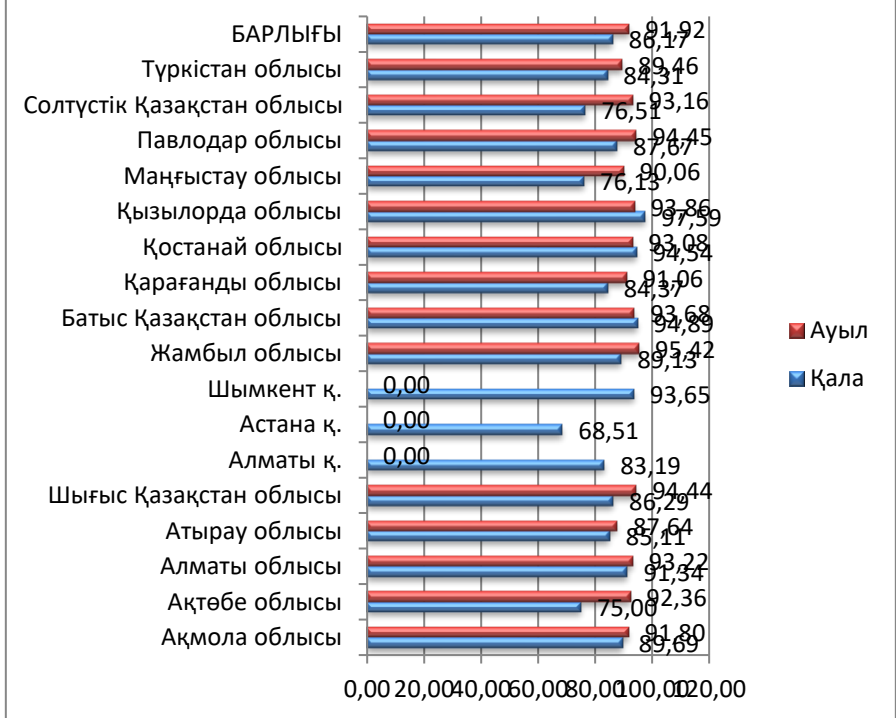
11. Барлық оқушылар сынып жетекші немесе психолог көмегіне жүгіне алады

Сурет –

12. Барлық жаңадан келген оқушыларға, егер оларды қорқытса, ренжітсе, мектепке бейімделуге көмектеседі

12. Балалар жаңадан келген оқушыларға, егер оларды қорқытса, ренжітсе, мектепке бейімделуге көмектеседі

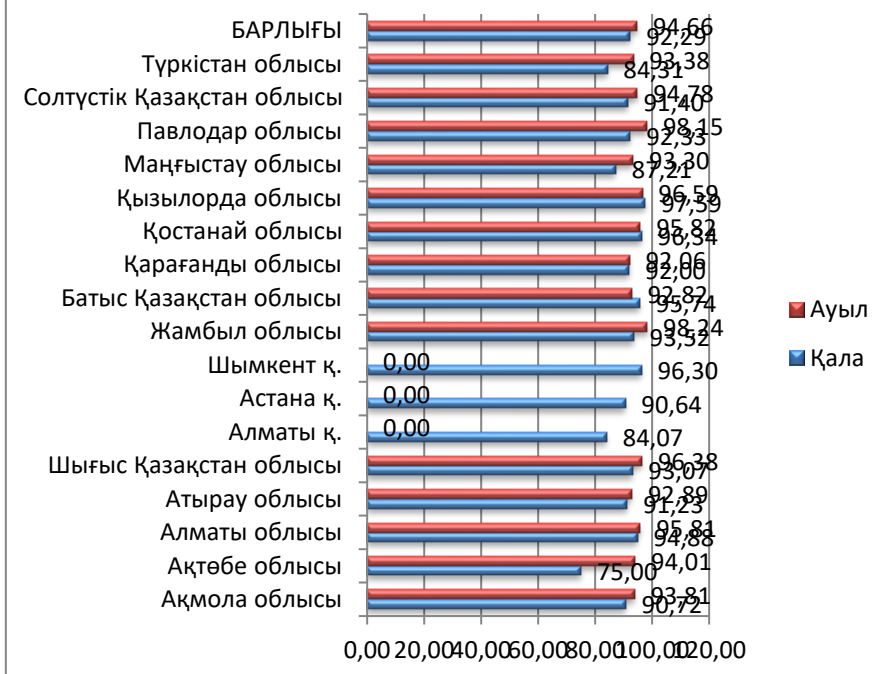
Сурет –

Сурет –

13 Мектеп дәлелді себепсіз сабақты қалдыруды болдырмау үшін алдын алу шараларын өткізіледі

13. Барлық жаңадан келген оқушыларға, егер оларды қорқытса, ренжітсе, мектепке бейімделуге көмектеседі

Сурет –

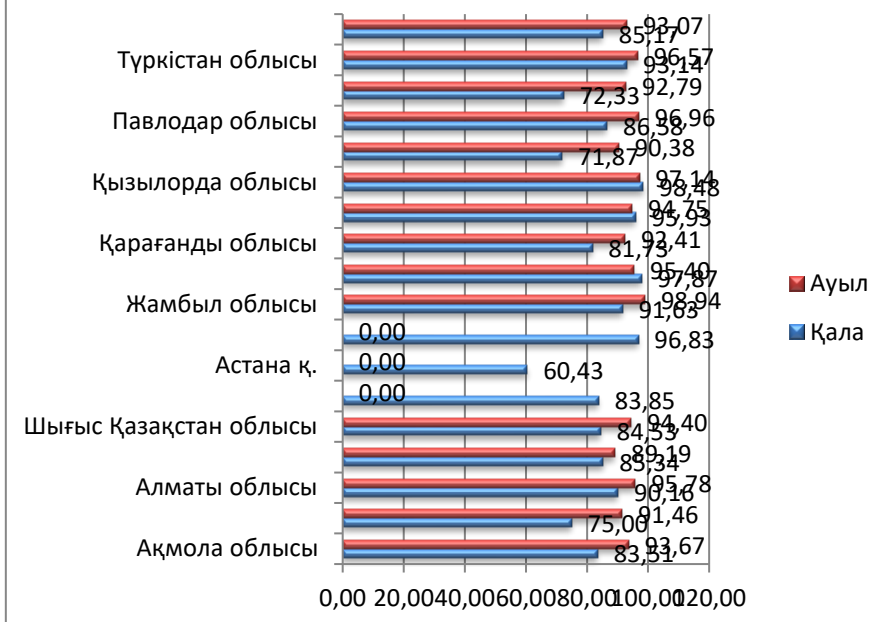
13. Барлық жаңадан келген оқушыларға, егер оларды қорқытса, ренжітсе, мектепке бейімделуге көмектеседі

Сурет –

14 Педагогтер оқушыларға, егер білім алуда мәселері бар болса (сабаққа келмесе, ауырып қалса, тақырыпты меңгермесе) көмектеседі

14. Педагогтер оқушыларға, егер білім алуда мәселері бар болса (сабаққа келмесе, ауырып қалса, тақырыпты меңгермесе) көмектеседі

Сурет –

14. Педагогтер оқушыларға, егер білім алуда мәселері бар болса (сабаққа келмесе, ауырып қалса, тақырыпты меңгермесе) көмектеседі

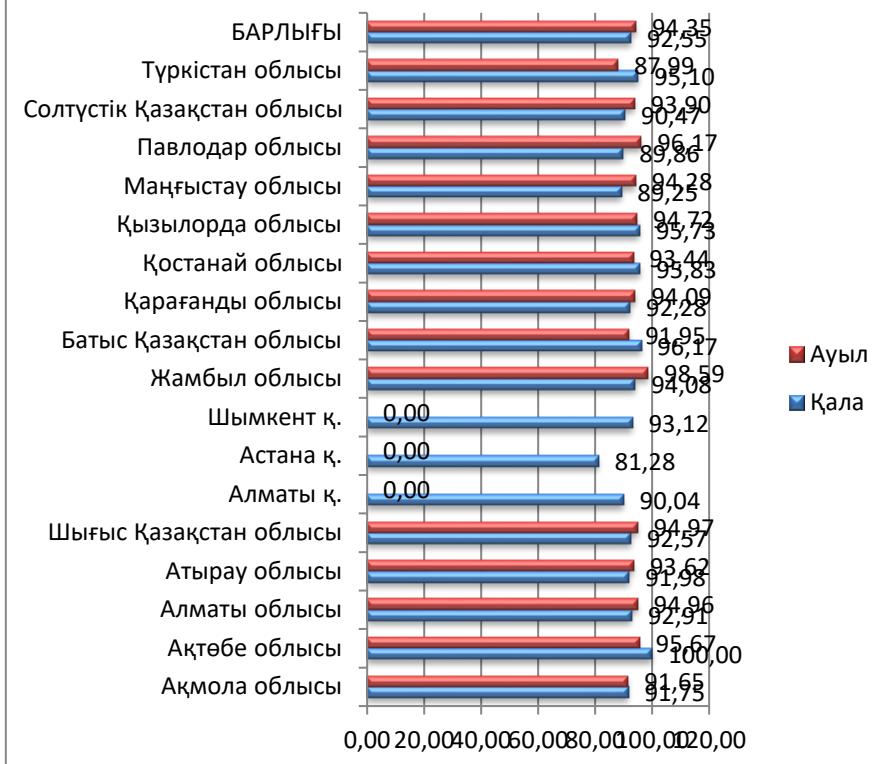

Сурет –

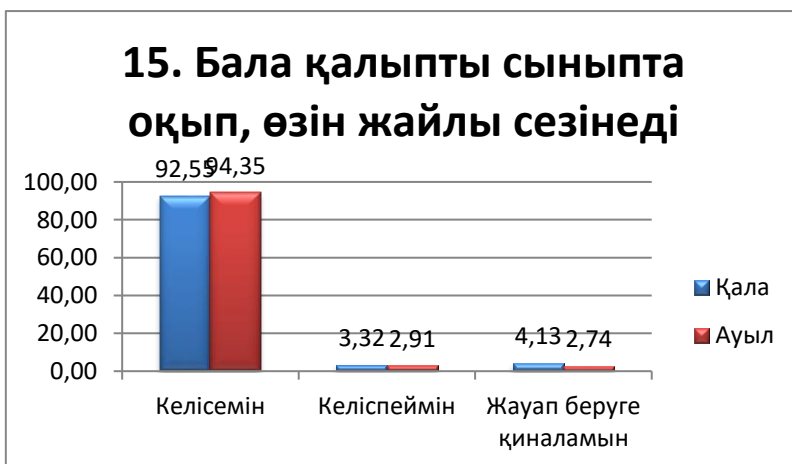
Ерекше білім беруге қажеттілігі бар оқушылардың ата-аналарына арналған қосымша сұрақтар

15 Бала қалыпты сыныпта оқып, өзін жайлы сезінеді

15. Бала қалыпты сыныпта оқып, өзін жайлы сезінеді

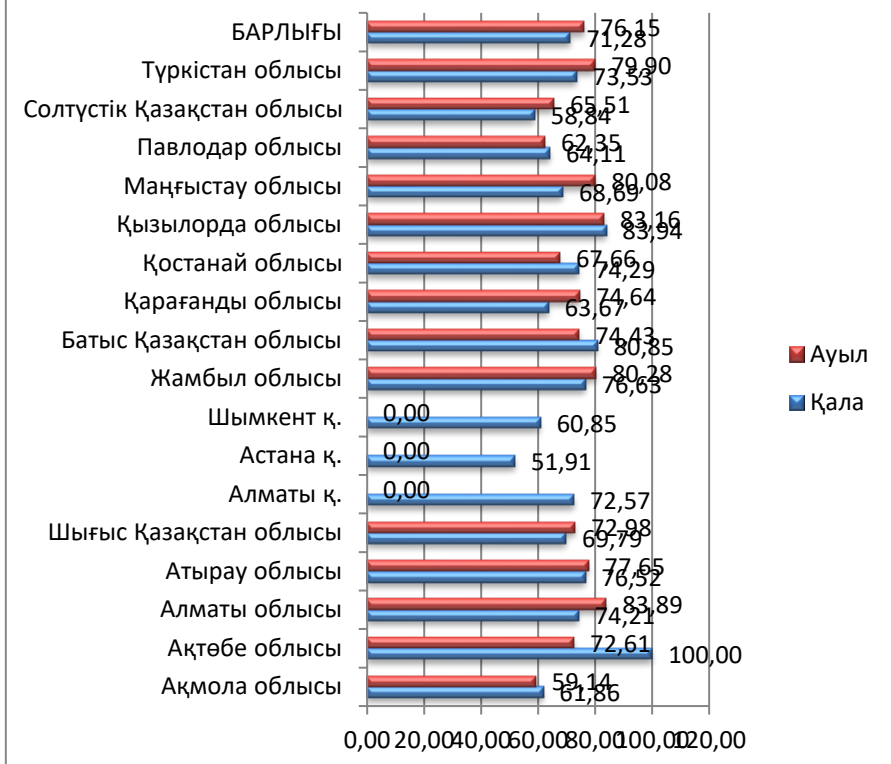
Сурет –

Сурет –

16 Бала арнайы сыныпта оқып, өзін жайлы сезінеді

16. Бала арнайы сыныпта оқып, өзін жайлы сезінед

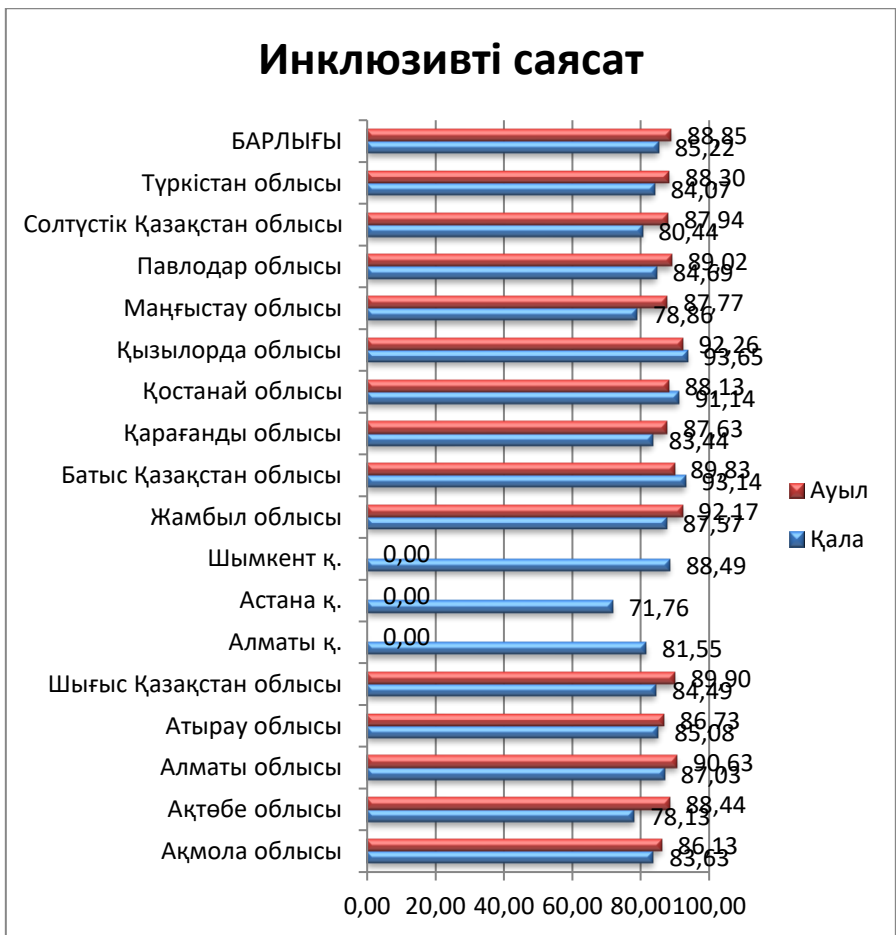

Сурет –

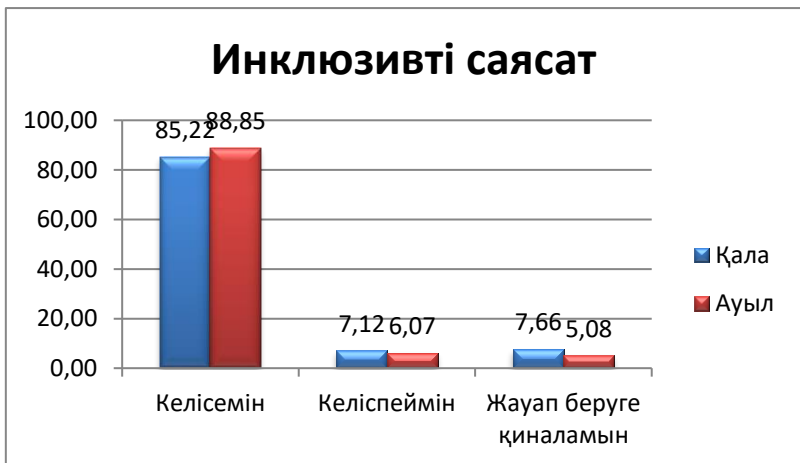

Сурет –

Инклюзивті саясат

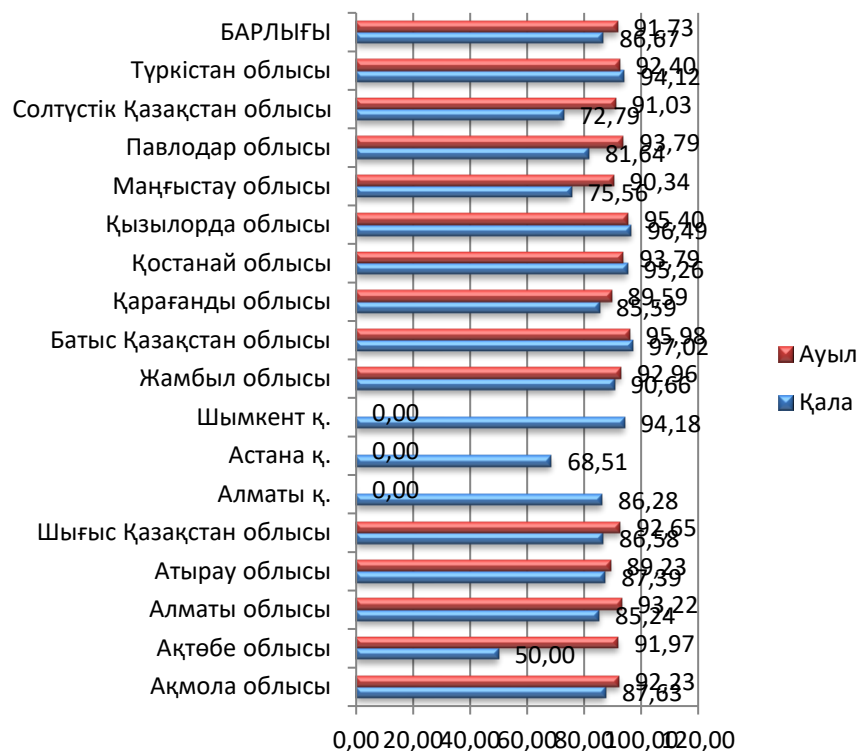
Сурет –

Сурет –

17 Мен білім беру қызметінің ұсынылу сапасына ризамын

17. Мен білім беру қызметінің ұсынылу сапасына ризамын

Сурет –

17. Мен білім беру қызметінің ұсынылу сапасына ризамын

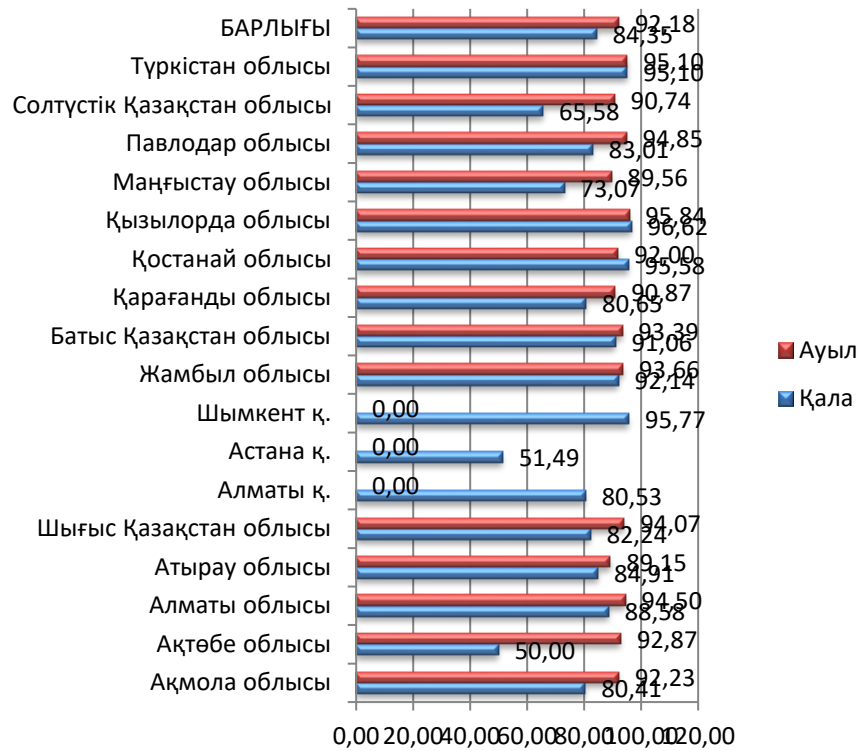

Сурет –

18 Мұғалім сабақта әр оқушыға көңіл бөледі

18. Мұғалім сабақта әр оқушыға көңіл бөледі

Сурет –

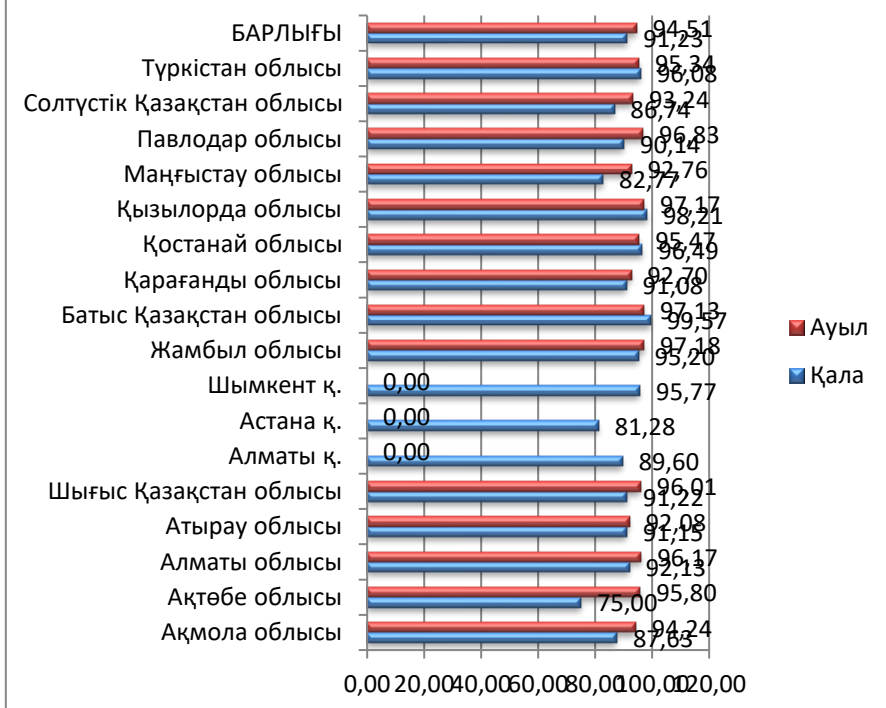
18. Мұғалім сабақта әр оқушыға көңіл бөледі

Сурет –

19 Мектеп баланың жетістігі және ілгерілеуі туралы ақпаратты үнемі беріп отырады

19. Мектеп баланың жетістігі және ілгерілеуі туралы ақпаратты үнемі беріп отырады

Сурет –

19. Мектеп баланың жетістігі және ілгерілеуі туралы ақпаратты үнемі беріп отырады

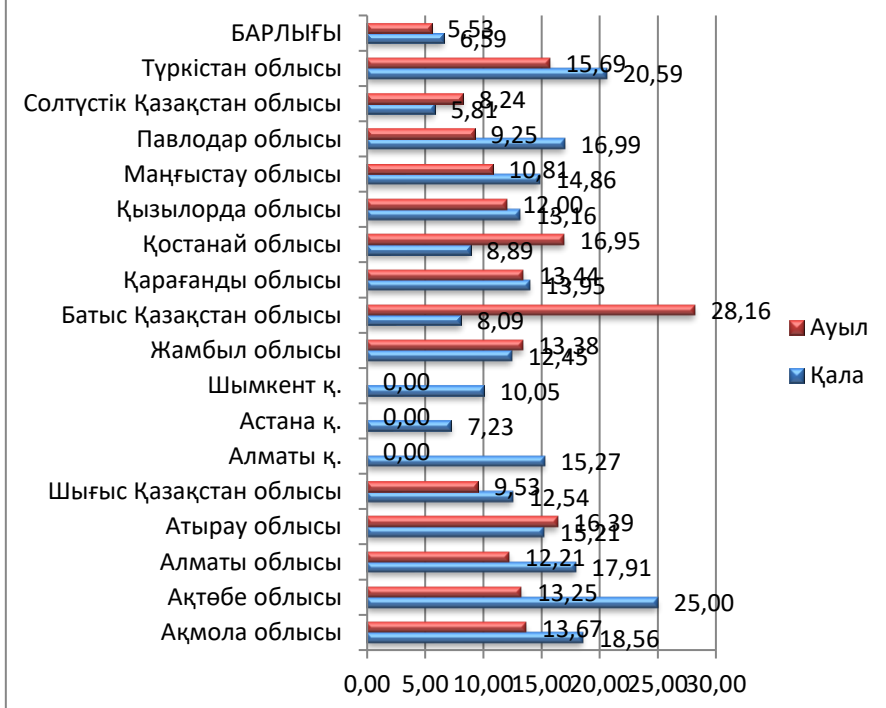

Сурет –

Даму мүмкіндігі шектеулі оқушылардың ата-аналарына арналған қосымша сұрақтар

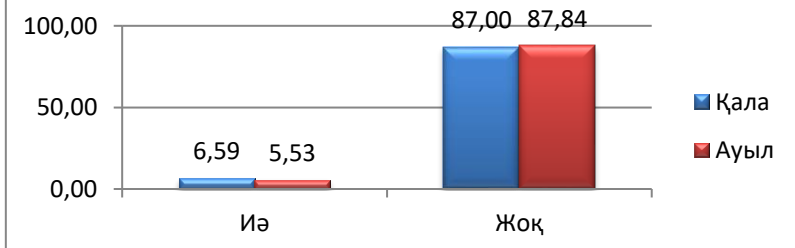
20 Сіздің балаңыздың дамуында мүмкіншілік шектеу бар ма?

20. Сіздің балаңыздың дамуында мүмкіншілік шектеу барма?

Сурет –

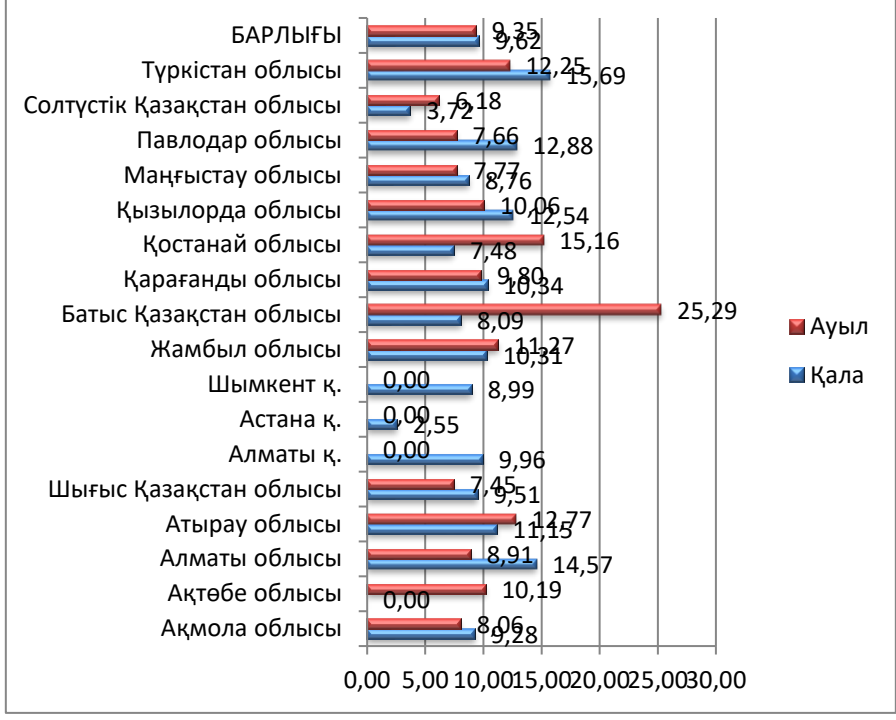
20. Сіздің балаңыздың дамуында мүмкіншілік шектеу барма?

Сурет –

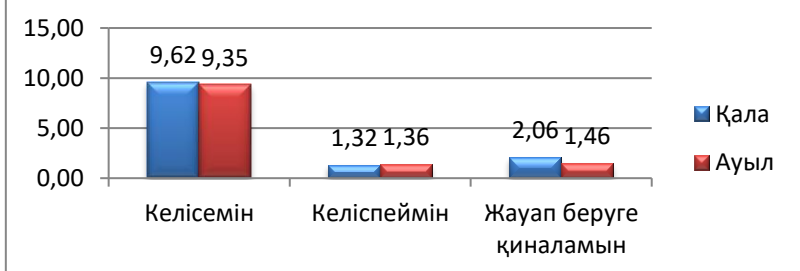
21 Мектепте физикалық тосқауылсыз қол жетімділік қамтамасыз етілген (пандус, тұтқалар), арнайы санитарлық-гигиеналық бөлмелер және т. б. бар

21. Мектепте физикалық тосқауылсыз қол жетімділік қамтамасыз етілген (пандус, тұтқалар), арнайы санитарлық-гигиеналық бөлмелер және т. б. бар

Сурет –

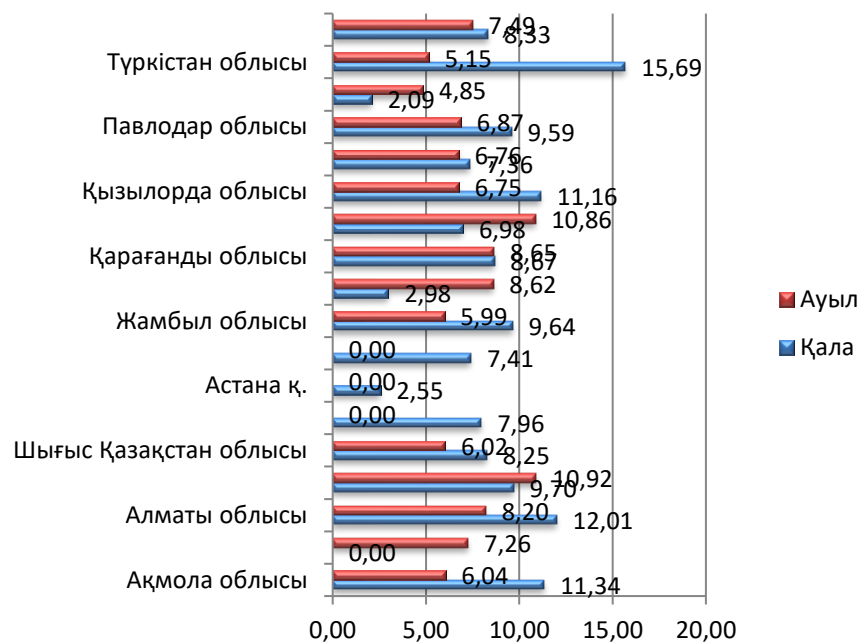
21. Мектепте физикалық тосқауылсыз қол жетімділік қамтамасыз етілген (пандус, тұтқалар), арнайы санитарлық-гигиеналық бөлмелер және т. б. бар?

Сурет –

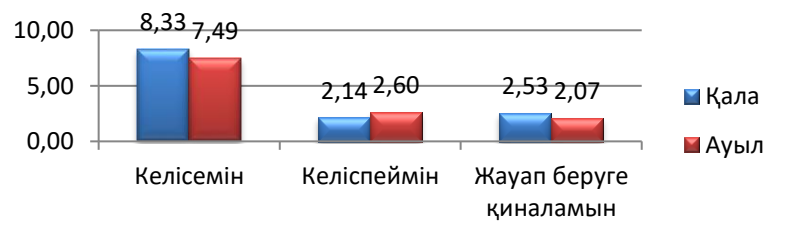
22 Менің балам оқуға қажетті арнайы техникалық жабдықтармен (мысалы: дыбыскүшейткіш аппаратура, электронды үлкейткіш әйнек, бейнеүлкейткіш және т.б.) қамтамасыз етілген

22. Менің балам оқуға қажетті арнайы техникалық жабдықтармен (мысалы: дыбыскүшейткіш аппаратура, электронды үлкейткіш әйнек, бейнеүлкейткіш және т.б.) қамтамасыз етілген

Сурет –

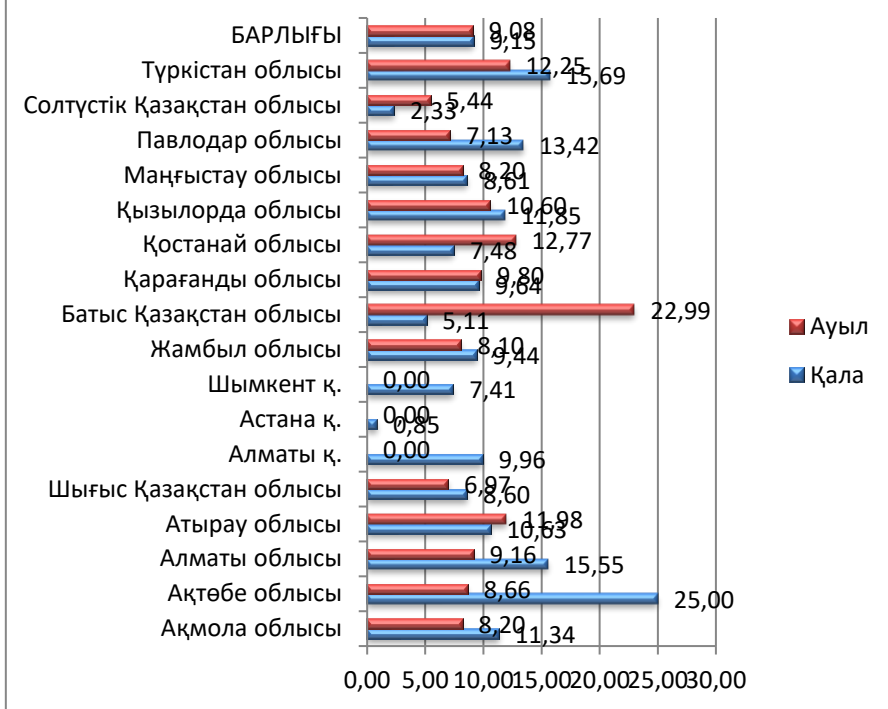
22. Менің балам оқуға қажетті арнайы техникалық жабдықтармен (мысалы: дыбыскүшейткіш аппаратура, электронды үлкейткіш әйнек, бейнеүлкейткіш және т.б.) қамтамасыз етілген

Сурет –

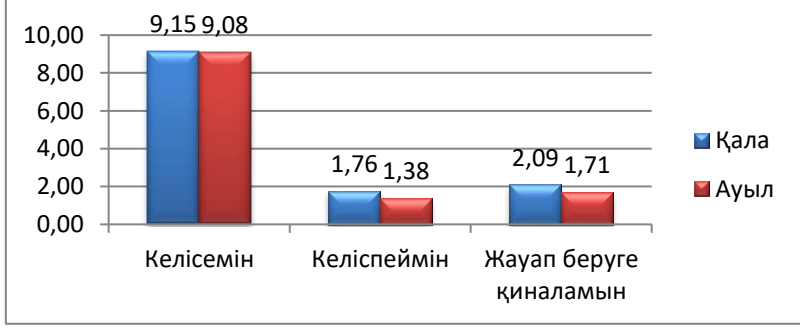
23 Менің балама арналған психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын жасауға белсенді қатыстым

**23. Менің балама арналған
психологиялық-педагогикалық
қолдаудың Жеке бағдарламасын жасауға
белсенді қатыстым**

Сурет –

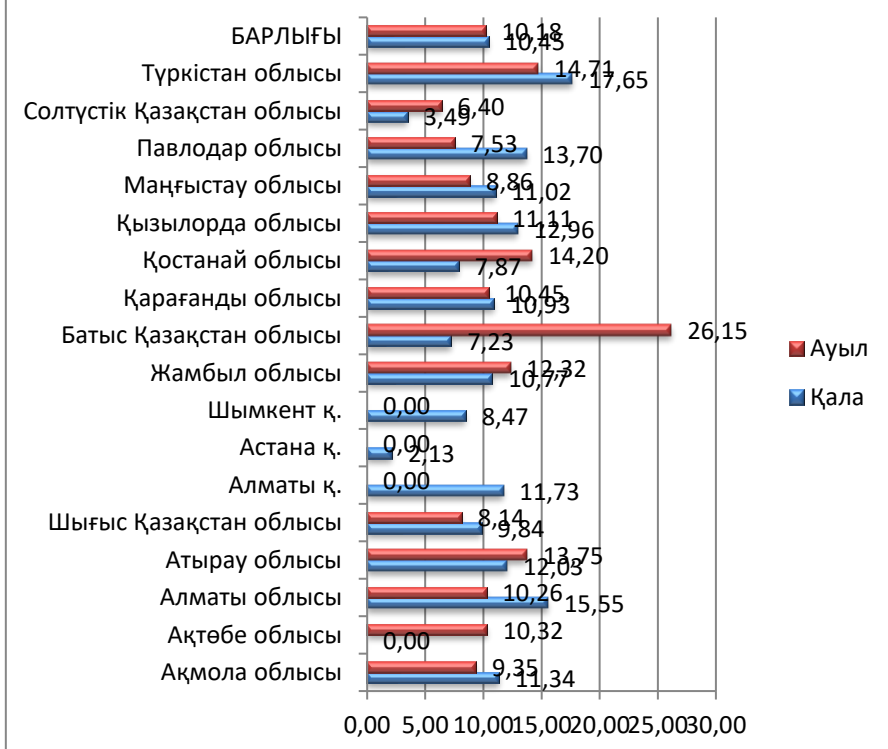
**23. Менің балама арналған психологиялық-
педагогикалық қолдаудың Жеке
бағдарламасын жасауға белсенді қатыстым**

Сурет –

24 Мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын менің балам үшін тиімді деп санаймын

24. Мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын менің балам үшін тиімді деп санаймын

Сурет –

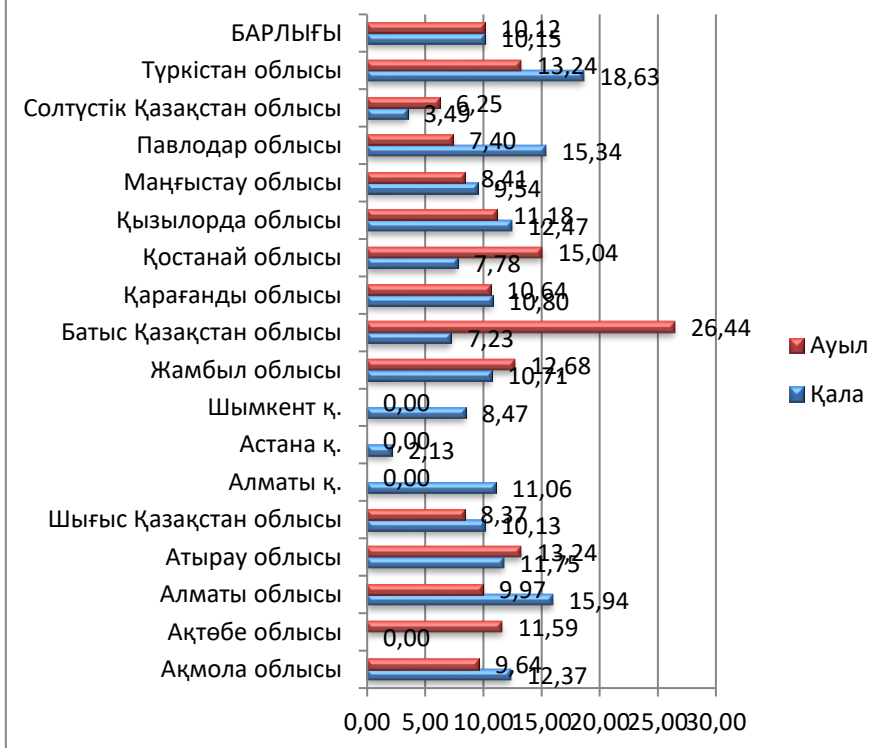
24. Мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың Жеке бағдарламасын менің балам үшін тиімді деп санаймын

Сурет –

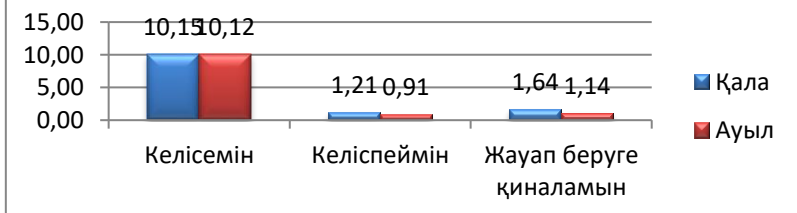
25 Мектеп өзінің оқу бағдарламасын менің баламның жеке мүмкіндіктерін ескере отырып бейімдейді

25. Мектеп өзінің оқу бағдарламасын менің баламның жеке мүмкіндіктерін ескере отырып бейімдейді

Сурет –

25. Мектеп өзінің оқу бағдарламасын менің баламның жеке мүмкіндіктерін ескере отырып бейімдейді

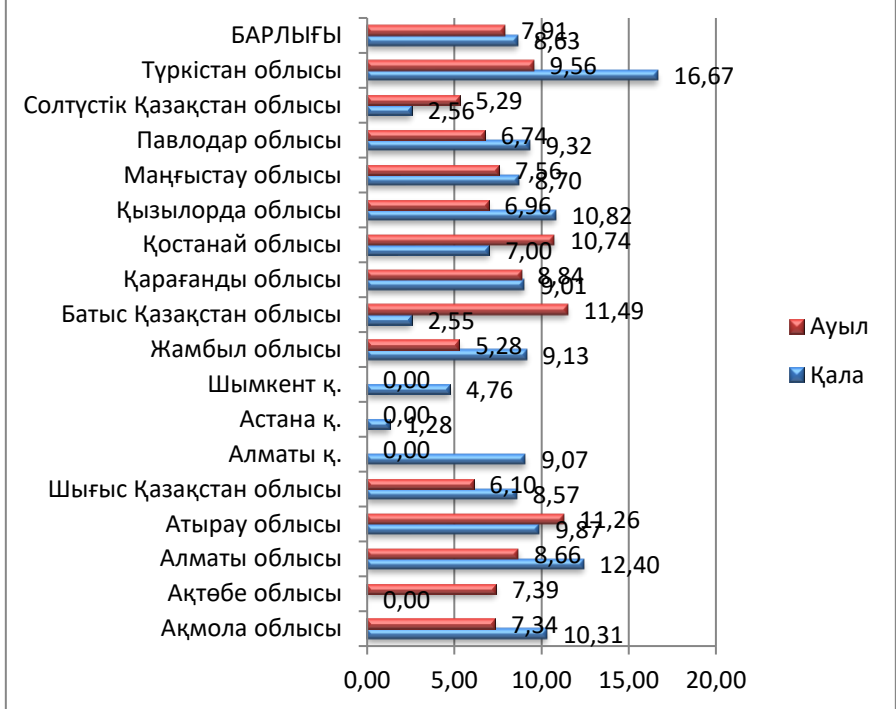

Сурет –

26 Мектеп менің балама қажетті арнайы оқулықтарды (Брайль әрпі бойынша, үлкейтілген әріп бойынша және т.б.) ұсынады

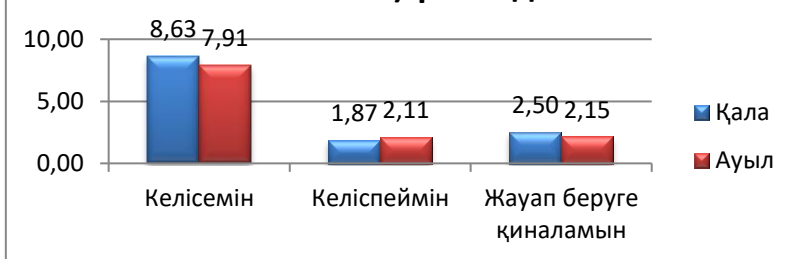

26. Мектеп менің балама қажетті арнайы оқулықтарды (Брайль әрпі бойынша, үлкейтілген әріп бойынша және т.б.) ұсынады

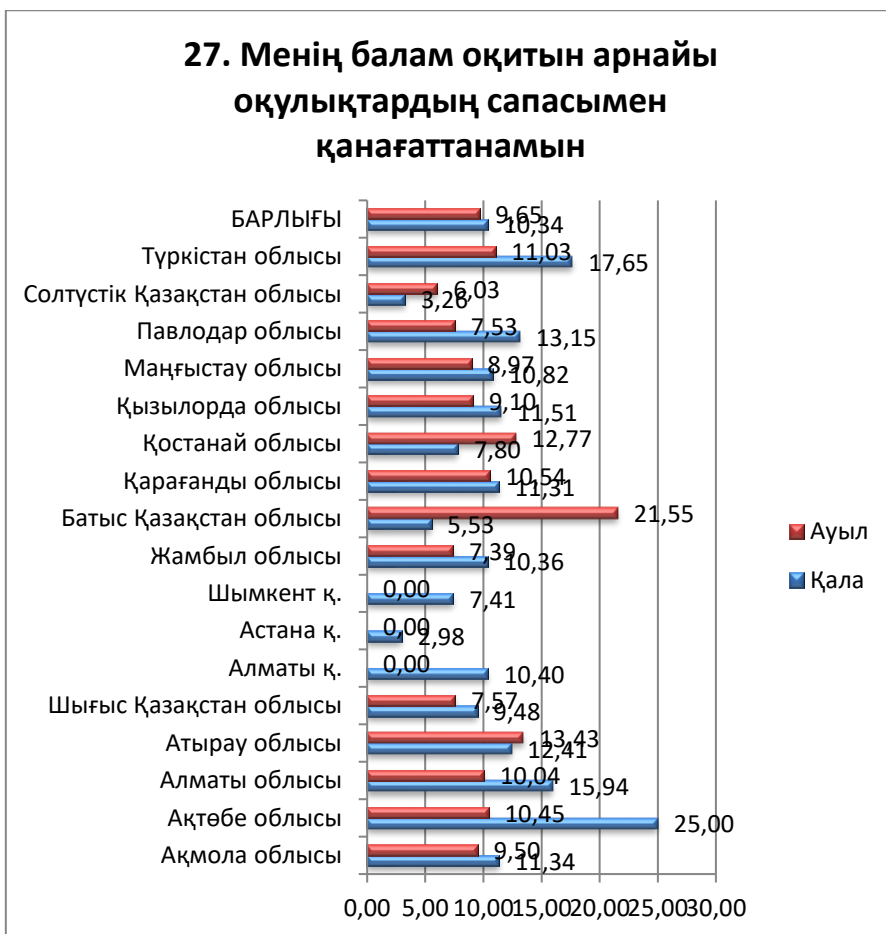
Сурет –

26. Мектеп менің балама қажетті арнайы оқулықтарды (Брайль әрпі бойынша, үлкейтілген әріп бойынша және т.б.) ұсынады

Сурет –

27 Менің балам оқитын арнайы оқулықтардың сапасымен қанағаттанамын

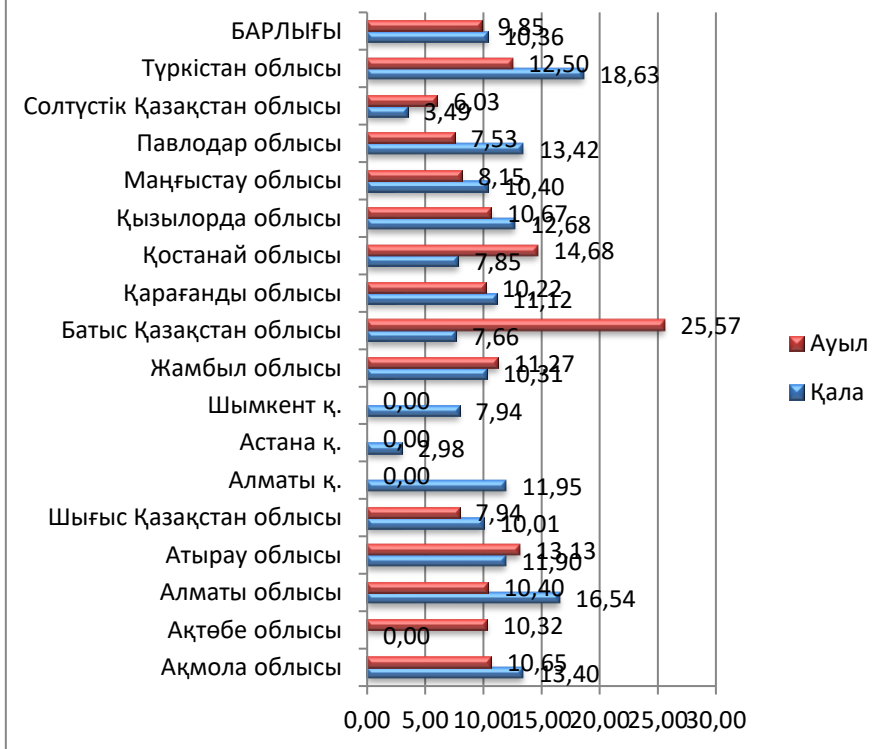
Сурет –

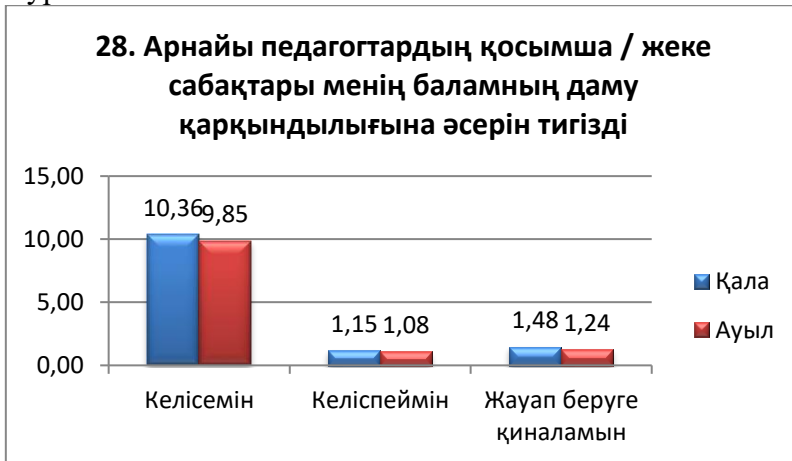
Сурет –

28 Арнайы педагогтардың қосымша / жеке сабақтары менің баламның даму қарқындылығына әсерін тигізді

28. Арнайы педагогтардың қосымша / жеке сабақтары менің баламның даму қарқындылығына әсерін тигізді

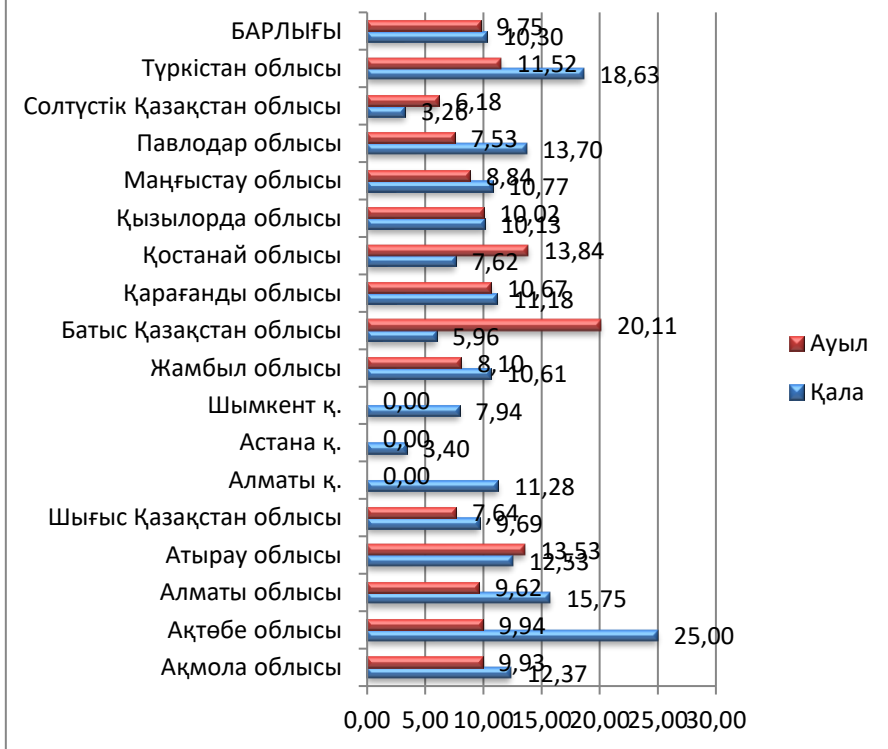
Сурет –

Сурет –

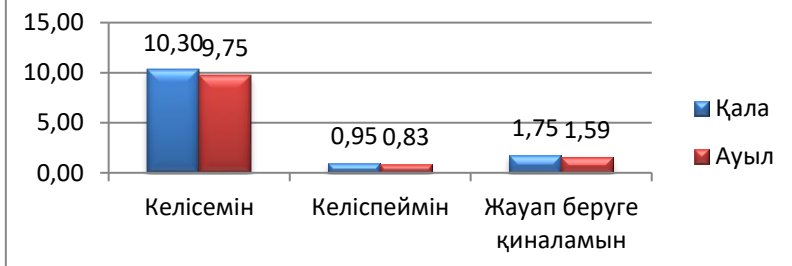
29 Мен баламның ассистент педагогтардан (тьютордан) алатын қолдауға ризамын

29. Мен баламның ассистент педагогтардан (тьютордан) алатын қолдауға ризамын

Сурет –

29. Мен баламның ассистент педагогтардан (тьютордан) алатын қолдауға ризамын

Сурет –

3 Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің Бірыңғай шеңберіне сәйкес орта мектептегі білім беру процесін оқу-әдістемелік және материалды-техникалық жағдайларымен қамтамасыз ету бойынша әдістемелік ұсынымдар

Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім беруді мониторингілеудің интеграцияланған шеңберінен ұсынылған ұсыныстарға сәйкес, ҚР Ұлттық білім академиясы Ы.Алтынсарин республика мектептерінде инклюзивті білім беруді енгізу үдерісіне енгізілген респонденттердің барлық санаттарын қамту арқылы онлайн сауалнама өткізді.

Онлайн сауалнамаға 304016 респондент қатысты. Респонденттердің контингенті: студенттер, практикалық педагогтар, ата-аналар, республика мектептерінің әкімшілігінің өкілдері.

Ерекше білім беру қажеттіліктері бар балалардың қажеттіліктерін мониторингтеу барысында алынған мәліметтерді талдау нәтижесінде келесі қорытындылар жасалуы мүмкін:

Көптеген ата-аналар, соның ішінде ЕБҚ-мен бірге ата-аналар, инклюзивті білім беру идеясын қабылдайды, жалпы алғанда балаларға және олардың балаларына арналған білім берудің осы түрінің құндылығын көреді.

Ата-аналардың жартысынан астамы инклюзивті білім беруді әртүрлі қабілеті бар балаларға, дамып келе жатқан мүгедектігі бар балаларға және қарапайым балаларға бірлесіп тәрбиелеу ретінде түсінеді. Алайда ата-аналардың 30% -дан астамы инклюзивті білім беруді анықтауға қиындық туғызады.

ЕБҚ бар балаларының ата-аналары көбінесе олардың құқықтары мен мүмкіндіктеріне тікелей қатысы бар Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңымен таныс емес. Осыған қарамастан, ЕБҚ-мен бар балалар ата-анасының үлкен бөлігі балаларын тұрғылықты жері бойынша мектепке әкеледі.

Бүгінгі таңда ата-аналардың басым бөлігі инклюзивті білімге бағытталған. Ата-аналардың басым көпшілігі инклюзивтік білім беру үшін саналы таңдау жасағанын атап өткен жөн.

ЕБҚ бар балаларының ата-аналарының арасында үштен бір бөлігі өз балаларын мектепке арнайы құрылған жағдаймен оқытуды жөн көреді, ата-аналардың төрттен бір бөлігі үнемі бұқаралық мектепте айналысады және ерекше қажеттілігі бар балалардың ата-аналарының тек бесеуі балаларын арнайы (түзету) мектепте оқытуды қалайды. Арнайы білім беру ұйымдарын (арнайы мектептерді) таңдаған кезде инклюзивтік мектеп формасында ата-аналардың білім беру ұйымдарын таңдауы басым.

Негізінен, мүгедектігі бар балалардың дамуы мүмкіндігі шектеулі балалардың ата-аналары инклюзивті білімге бағытталған. Оның үстіне, кейбір бұзушылықтарда баланың мүгедектігіне әкелетін ауырлық дәрежесі жоғары.

Инклюзивтік білім беру туралы өтініш қазіргі уақытта мүгедектігі бар балаларды тәрбиелейтін ата-аналар тарапынан қалыптасады. Клиникада тіркелген балалардың ата-аналары балалары үшін арнайы білім шарттарына бағдарланбайды және көбінесе жалпы орта мектепті таңдайды.

ЕБҚ бар балалардың ата-аналары балалардың ең қиындықтары ретінде: қарым-қатынаста қиындықтар, жаттығулар барысында оқу процесіне қатысу, эмоционалдық және мінез-құлықтың өзін-өзі реттеу деңгейі.

ЕБҚР бар балаларға көрсетілетін көмек түрлерінің арасында қазіргі уақытта кең таралған терапия және психологиялық көмек болып табылады. Бірақ

Қазіргі уақытта білім беру психологтарының көмегі арқылы даму қиындықтары бар балалардың қажеттіліктері толығымен орындалмаған.

ЕБҚ-мен бар балалар ата-аналарының басым көпшілігі өздерінің балаларына мектепке білім беру кәсіби жоғары немесе орта білім берудің маңызды қадамына айналады деп күтеді; ата-аналардың үштен бірі балаларды әлеуметтендіруді мектеп білімінің негізгі нәтижесі деп атайды - әртүрлі балалар мен ересектермен қарым-қатынас тәжірибесін, өмірлік дағдыларды, бейімделуге және қазіргі қоғамда өмір сүру қабілетіне ие болу.

Инклюзивтік мектепті таңдаған ЕБҚ бар балаларының ата-аналары бала үшін арнайы жағдайларға байланысты толыққанды орта білім ала алады және тіпті оны жалғастыра алады деп санайды.

Ең бастысы ЕБҚ бар балалар арнайы білім берудің келесі шарттарына жауап береді:

- психологиялық-педагогикалық қолдау жүйесі, соның ішінде психолог, логопед, дефектолог;

- балаға арналған жеке оқыту бағдарламасы.

Инклюзивті білім беруді таңдаған ата-аналардың көпшілігі үшін «арнайы шарттар», ең алдымен, арнаулы медициналық, психологиялық және педагогикалық көмек және оқу жоспарын (қарқыны, топтарының көлемі, тапсырмалар көлемі және т.б.).

Балаларға арналған арнайы білім берудің белгілі бір түрлерінің қажеттілігіне байланысты ата-аналардың үміттері әрқашан білім беру ұйымының саналы таңдауы немесе тандап алынған білім беру ұйымдарының мүмкіндігіне қайшы келеді.

Мониторингтің нәтижелерін талдау кезінде жергілікті деңгейге енгізу кезінде белгілі бір проблемалар анықталды:

1) негізгі мәселе білікті оқытушыларды дайындау болып табылады. Инклюзивтік білім беруді жүзеге асыру үшін педагогикалық жоғары оқу орындарының студенттерін арнайы даярлау және мұғалімдерді қайта даярлау қажет, өйткені кәсіби білімнің дәстүрлі мазмұны бұқаралық білім беру мұғалімдерінің арасында инклюзивті құзыреттілікті құруға бағытталған емес;

2) барлық мұғалімдердің мотивациялық құрамдас бөлігі жоқ - инклюзивті білім беру мақсаттары мен міндеттеріне сай келетін себептер жиынтығы;

3) инклюзивті білім беру ортасын қалыптастыру бойынша білім беру, ақпараттық, анықтамалық, әдістемелік нұсқаулықтардың, нұсқаулықтардың жоқтығы;

4) жеке траекториясын қамтамасыз ететін бағдарламалар жоқ;

5) нормативтік балалар ата-аналарының барлығы балаларын дамыту қиындықтары бар балаларды бірге тәрбиелеуге келіспейді; 6) өздерінің

ұтқырлығы үшін арнайы бейімдеуге мұқтаж студенттерге арналған мектеп ғимараттарының сәулеттік қол жетімділігі.

Осы және басқа да мәселелерді бір уақытта шешіңіз. Сонымен қатар, Еуропадағы инклюзивтік білім беру тәжірибесі және елде қазірдің өзінде бар екендігі кәсіптік білім берудің негізгі міндеті және стратегиялық міндеті мұғалімдер арасында олардың мамандықтарының бір бөлігі ретінде инклюзивті құзыреттілікті қалыптастыру болып табылатынын көрсетеді.

Инклюзивті білім беруді толықтай енгізу туралы мұғалімдерді енгізу идеясын қабылдағаннан кейін ғана мүмкін болады.

Инклюзивті дамуды бақылаудың негізі кәсіби мұғалімдер оқытудың бұл түрі үшін қажетті әдістер мен формаларды дереу қабылдамайтынын көрсетеді. Біріншіден, ашық немесе жасырылған немқұрайдылық бар, содан кейін - қосудың принциптері мен идеяларын пассивті қабылдау. Осындай жағдайды жеңу инклюзивтік білім беруді ұйымдастыруға және іске асыруға қызығушылық танытатын мамандарды жүйеленген ақпараттық-әдістемелік қолдауды ұйымдастырғанда ғана мүмкін болады:

1) инклюзивті білім берудің оқу-әдістемелік, материалдық-техникалық және кадрлық қамтамасыз етуі.

«Инклюзивтік білім беру үшін жағдай жасайтын мектептердің пайызы» БҒДМП индикаторында «шарттар» ұғымы белгілі бір құрылғылардың (пандустардың, рельстердің) болуы арқылы физикалық кедергісіз қолжетімділік ғана емес, сондай-ақ материалдық, техникалық, оқыту және кадрлар ретінде көрсетілуі керек.

Мұғалімдердің айтуы бойынша, білім беру мазмұнын жаңарту контексінде инклюзивті ортада оқытуға қолдау көрсету қажет. Оқу үдерісінде икемділікті қамтамасыз ету тұрғысында басшылық қағидаттарын, НҚА толықтыруларын әзірлеу арқылы ЕБҚ бар балаларды оқытудың ерекшеліктерін ескере отырып, білім беру бағдарламаларын іске асыру тетіктерін бейімдеу қажет (критериалды бағалау, үш тілде білім беру, жаңартылған білім мазмұны және т.б.).

Тілдік кедергілерге ие болған студенттер үшін ЖМО деңгейінде мемлекеттік және орыс тілдерінде тегін оқыту курстарын құру қажет. Бұл мәселе Қазақстан халқы Ассамблеясының жоспарларында қарастырылған.

Жергілікті және республикалық деңгейдегі «Барлығына арналған үздік білім беру ұйымы», «Үздік педагогтың көмекшісі (тьютор)» және т.б. конкурстарды өткізу қажет. Инклюзивті жүзеге асырудағы табысты жұмыс істейтін отандық және шетелдік білім беру ұйымдарында оқытудың барлық деңгейлеріндегі менеджерлер, педагогтар, тренингтер, далалық семинарларды өткізу.

Оқытушыларды практикада ұстауға Алтынсарин» атындағы ҰБА-мен бірлесіп жыл сайын ҚР Білім және ғылым министрлігі өткізетін «Инклюзивті білім: теория, практика, тәжірибе» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының ауқымын кеңейту ұсынылады.

2) инклюзивті білім беруді дамытуға ақпараттық жұмысы.

Қазіргі кезде инклюзивті білім берудің өзекті мәселесі балаларға кешенді көмек көрсетуді «тосқауылсыз» білім беру ортасын құру болып табылады. Осындай білім беру ортасының жалпы ережелерінің бірі мүгедектігі бар балаға қол жетімді болу критерийі болып табылады.

Ата-аналардың, мұғалімдердің және жалпы қоғамның инклюзивті білім беру құндылықтарын қабылдауға дайындығын қамтамасыз ету үшін мыналар қажет:

- ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізу;
- әртүрлі мүдделі тараптармен инклюзивті білім беру саласындағы әлеуметтік бейнероликтерді, теледидар бағдарламаларын, БАҚ-та жариялау.

Оқытудың, оңалтудың және әлеуметтік бейімделудің тиімділігін қамтамасыз ету мақсатында ведомствоаралық институттардың өзара іс-қимылын күшейту қажет.

Сонымен қатар, білім беру жүйесінің жай-күйі мен дамуы туралы жыл сайынғы ұлттық есепке барлық деңгейлерде инклюзивті білім беруді дамытудың бөлек бөлігін қосу маңызды.

Мониторинг көрсеткендей, ЕБҚ-мен білім алушылардың ата-аналары олардың құқықтары мен мүмкіндіктерін жеткілікті білмейді. Инклюзивті білім берудің нормативтік құқықтық базасындағы өзгерістер туралы жүйелі кері байланыс болмауы педагогикалық тәсілдердің өздігінен және үзілуіне әкеледі. ҚР БЖҒМ деңгейінде және ЕБҚ деңгейінде жиі қойылатын сұрақтар бойынша ақпараттық буклеттер, оқу-әдістемелік құралдарды әзірлеу және тарату арқылы студенттерге, олардың ата-аналарына және мұғалімдеріне ақпараттық және консультациялық қолдау көрсету қажет. Бұдан басқа, барлық білім беру ұйымдарының ресми сайттарына арнайы білім беру қажеттіліктері бар адамдарды, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі адамдарды оқыту шарттары мен мүмкіндіктерін қосу қажет.

3) инклюзивті білім беруді басқаруды жетілдіру

Жергілікті деңгейде бұл мәселені шешу үшін (ведомстволар, білім басқармалары, мектеп әкімшілігі психологиялық-педагогикалық қолдау мамандарымен бірге) келесі бағыттар бойынша жұмысты қамтамасыз етуі керек:

- инклюзивті білім беру саласындағы ақпараттық-әдістемелік ресурстарды дамыту және қолдау - электрондық оқыту құралдары мен деректер базасын, оның ішінде Интернет арқылы;

- ЕҚБ бар балаларға арналған инклюзивті білім берудің психологиялық-педагогикалық қолдау мәселелері бойынша ақпараттық базаны құру;

- инклюзивті білім беруді ұйымдастыру мен жүзеге асыруға кіретін мамандарға әдістемелік көмек көрсету;

- инклюзивті білім беруді ұйымдастыру мен жүзеге асырумен айналысатын мамандардың кәсіби қауымдастығын қалыптастыру;

- мұғалімдер арасында инклюзивті құзыреттілікті дамыту мониторингі;

- Интерактивті формада оқытуды қамтамасыз ететін мамандарды әдістемелік қамтамасыз етуді құру, енгізу және қолдау (әдіснамалық кеңесте талқылау немесе қауымдастық әдісі).

Инклюзивтік білім берудің дамуы әрбір баланың, оның ішінде ерекше білім беру қажеттіліктері бар, олардың мүмкіндіктері мен қажеттіліктеріне сәйкес сапалы білім алу құқығын жүзеге асыра алады деп үміттенеді, нәтижесінде олардың әлеуетін іске асырады және өмірде өз орындарын табады.

Қорытынды

Инклюзивтік білім беру үдерісінің оқу-әдістемелік және материалдық-техникалық жағдайларын қамтамасыз ету мониторингі білім беру жүйесіндегі өзгерістерді жобалауға байланысты басқарушылық міндеттерді шешуге бағытталған, олар ЕБҚ-мен балаларды тәрбиелеу құқығын жүзеге асыруға және олардың қоғамдағы табысты әлеуметтенуіне бағытталған. Мониторингтің нәтижелері білім беру жүйесіндегі балалардың әртүрлі санаттарына толыққанды білім беру бағытында білім беру жүйесінде қажетті өзгерістерді анықтап, білім беру орталықтарында толығымен әлеуметтену үшін ЕБҚ бар балаларымен қамтамасыз етілуін бағалау, отбасылардың білім беру қызметтеріне деген сұраныстарын және олардың білім шарттарына сұраныстарын анықтауға мүмкіндік береді.

Инклюзивті білім берудің тиімділігін анықтайтын жағдайлар кешенінің арасында бірлескен оқуды ұйымдастырудың инновациялық үлгілерін іздеу және апробациялау, оқу үрдісін ұйымдастырудың жаңа формалары мен тәсілдері ерекше орын алады. Соңғы жылдары еліміздің аймақтарында ерекше қажеттіліктері бар балаларды оқыту тәжірибесін енгізетін инновациялық платформалар арқылы инклюзивті білім беруді жүйелі түрде қолдау мәселесі өзекті болды.

Осыған байланысты елдегі барлық мектептерді жүйелі түрде трансформациялау кезінде мұғалімдердің хабардарлығын және еріктілігін қалыптастыру үшін жинақталған оң тәжірибені жинақтап, жинақтап, жинақтау қажет.

Тиісінше, қосудың мәні мен оның тұжырымдамалық, нормативтік, құқықтық, ұйымдастырушылық және әдіснамалық негіздерін негізді түрде зерттеу қажет. Бұл басқару органдарына, барлық педагогикалық қызметкерлерге және мамандарға жоспарлауға, инклюзивтік тәжірибелерді біртіндеп «өсіруге», білім беру кеңістігін уақыт талабына сәйкес, ата-аналардың және студенттердің күтулеріне

Глоссарий

Ерекше білім беруді қажет ететін адамдар (балалар) – денсаулығына байланысты білім алуға ұдайы немесе уақытша қиындық көріп жүрген, арнайы, жалпы білім беретін оқу бағдарламалары мен қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын қажет ететін адамдар.

Білім алу үшін арнайы жағдайлар – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар адамдардың (балалардың) оларсыз жалпы білім беретін оқу және білім беру бағдарламаларын меңгеруі мүмкін болмайтын, арнайы оқу бағдарламаларын және оқыту әдістерін, техникалық және өзге де құралдарды, тыныс-тіршілігін, сондай-ақ медициналық, әлеуметтік және өзге де көрсетілетін қызметтерді қамтитын жағдайлар.

Білім беру – имандылық, зияткерлік, мәдени, тәндік жағынан дамыту және кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру мақсаттарында жүзеге асырылатын тәрбиелеу мен оқытудың үзіліссіз процесі.

Білім беру мониторингі – білім беру процестерін жүзеге асырудың жай-күйін және нәтижелері мен шарттары өзгеруінің серпінін, білім алушылар контингентін, білім беру ұйымдары желісін, сондай-ақ олардың қызметі жетістіктерінің рейтингтік көрсеткіштерін жүйелі түрде байқау, талдау, бағалау және болжау.

Жалпы білім беретін мектеп – бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, сондай-ақ білім алушылар мен тәрбиеленушілерге қосымша білімнің білім беру бағдарламаларын іске асыратын оқу орны.

Инклюзивті білім беру – ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке-дара мүмкіндіктерін ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс.

Маман – адамдарға жоғары білімнің білім беру бағдарламасын меңгергеннен кейін берілетін біліктілік.

оқу жоспары – тиісті білім беру деңгейінде білім алушылардың оқу сабақтарының, оқу пәндерінің және (немесе) модульдердің, кәсіптік практиканың, өзге де оқу қызметі түрлерінің тізбесін, реттілігін, көлемін (еңбекті қажетсінуін) және бақылау нысандарын регламенттейтін құжат.

Орта білім – азаматтардың Қазақстан Республикасының Конституциясымен кепілдік берілген, білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарына сәйкес бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім берудің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын меңгеруі нәтижесінде алатын білімі.

Орта білім беру ұйымы – бастауыш, негізгі орта, жалпы орта білімнің жалпы білім беретін оқу бағдарламаларын, мамандандырылған жалпы білім беретін және арнайы оқу бағдарламаларын іске асыратын білім беру ұйымы.

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық қолдау – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға тұрмыс-тіршілігіндегі шектелуді жою және оның орнын толтыру үшін жағдай жасауды қамтамасыз ететін және оларға басқа азаматтармен

бірдей қоғам өміріне қатысу мүмкіндіктерін жасауға бағытталған арнаулы әлеуметтік, медициналық және білім беру қызметтерін көрсететін білім беру, халықты әлеуметтік қорғау, денсаулық сақтау ұйымдарының қызметі.

Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар бала (балалар) – белгіленген тәртіппен расталған, туа біткен, тұқым қуалаған, жүре пайда болған аурулардан немесе жарақаттардың салдарынан тіршілік етуі шектелген, дене және (немесе) психикалық кемістігі бар он сегіз жасқа дейінгі бала (балалар).

Әлеуметтік бейімдеу – нысаналы әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау процесінде ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың қоғамда қабылданған құндылықтарды, мінез-құлық ережелері мен нормаларын игеруі мен қабылдауы және еңбекке даярлануы жолымен әлеуметтік орта жағдайларына белсенді түрде икемделуі.

Арнаулы білім беру бағдарламалары – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларды оқытуға арналған бағдарламалар.

Арнаулы білім беру – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдайлар жасай отырып білім беру.

Арнаулы білім беру жағдайлары – техникалық және өзге де көмекші құралдарды, сондай-ақ медициналық, әлеуметтік және ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың білім беру бағдарламаларын игеруі онсыз мүмкін болмайтын өзге де қызметтерді қоса алғанда, арнаулы білім алу үшін жасалатын жағдайлар.

Арнаулы білім беру ұйымдары – ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар балалардың диагностикасы және консультациялар алуы, оларды оқыту мен тәрбиелеу үшін құрылған ұйымдар: психологиялық-медициналық-педагогикалық консультациялар, оңалту орталықтары, психологиялық-педагогикалық түзеу кабинеттері, балалар бақшалары, мектептер жанындағы логопедтік пункттер және басқа да ұйымдар.

Арнаулы түзеу ұйымдары – дамуында ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар болып қалған:

есту қабілеті бұзылған (естімейтін, нашар еститін, кейіннен саңырау болып қалған);

көру қабілеті бұзылған (көзі көрмейтін, нашар көретін, кейіннен соқыр болып қалған);

жүріп-тұру мүшелерінің функциялары бұзылған;

сөйлеу қабілеті бұзылған;

ақыл-ойы кенжелеп қалған;

психикалық дамуы тежелген;

эмоциялық-еркі жағынан және мінез-құлқы бұзылған;

күрделі бұзылыстары бар, оның ішінде соқыр-саңырау болып қалған балаларға арналған ұйымдар.

Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала – ата-ана құқықтарының шектелуіне немесе олардан айрылуына, ата-анасы хабар-ошарсыз кетті деп танылуына, олардың қайтыс болды деп жариялануына, әрекетке қабілетсіз (әрекет қабілеті шектеулі) деп танылуына, ата-анасының бас бостандығынан

айыру орындарында жазасын өтеуіне, ата-анасының баласын тәрбиелеуден немесе оның құқықтары мен мүдделерін қорғаудан жалтаруына, оның ішінде ата-анасының өз баласын тәрбиелеу немесе емдеу мекемелерінен алудан бас тартуына байланысты, сондай-ақ ата-анасы қамқорлық жасамаған өзге де жағдайларда жалғызбасты ата-анасының немесе екеуінің де қамқорлығынсыз қалған бала.

Жетім бала – ата-анасының екеуі де немесе жалғыз басты ата-анасы қайтыс болған бала.

Оралман – тарихи отанында тұрақты тұру мақсатында Қазақстан Республикасына келген және осы Заңда белгіленген тәртіппен тиісті мәртебе алған, Қазақстан Республикасы егемендік алған кезде оның шегінен тыс жерде тұрақты тұрған этникалық қазақ және оның Қазақстан Республикасы егемендік алғаннан кейін оның шегінен тыс жерде туылған және тұрақты тұрған ұлты қазақ балалары.

Босқын – нәсілдік, ұлттық, діни сенімі, азаматтық белгісі, белгілі бір әлеуметтік топқа жататындығы немесе саяси нанымы бойынша қудалаудың құрбаны болу қаупінің негізділігіне орай өзі азаматы болып табылатын елден тыс жерде жүрген және өз елінің қорғауын пайдалана алмайтын немесе осындай қауіп салдарынан мұндай қорғауды пайдаланғысы келмейтін шетелдік немесе осындай қауіп салдарынан еліне қайтып орала алмайтын немесе қайтып оралғысы келмейтін, өзі тұрақты тұратын немесе өзі азаматы болып табылатын елден тыс жерде жүрген азаматтығы жоқ адам.

Мониторинг – қоршаған орта мен қоғамда кездесетін құбылыстар мен үдерістерді үздіксіз бақылау жүйесі, оның нәтижелері халықтың және экономиканың нысандарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін басқару шешімдерін негіздеуге қызмет етеді.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасындағы инклюзивті білім берудің мониторингтік шеңбері. 2017 ж.
2. <https://ru.unesco.org/sdgs>
3. Қазақстан, Қырғыз Республикасы және Тәжікстанның ұлттық білім саясатына шолу 2009. Ерекше білім берілуінде қажеттіліктері бар және мүгедектігі бар студенттер. <https://www.oecd.org/countries/tajikistan/43851524.pdf>
4. «Ұлттық білім беру саясатын шолу: Қазақстандағы орта білім». 2014 <http://iac.kz/ru/analytics/srednee-obrazovanie-kazahstana-obzor-oesr-nacionalnoy-obrazovatelnoy-politiki-2014g>
5. Мемлекет басшысының «Қазақстандық жол - 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауы. http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan
6. 2016-2019 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының білім және ғылымын дамытудың мемлекеттік бағдарламасы. <http://control.edu.gov.kz/ru/gosudarstvennaya-programma-razvitiya-obrazovaniya-i-nauki-respubliki-kazahstan-na-2016-2019-gody>
7. . «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы <http://online.zakon.kz/>
8. «Жалпы білім беретін ұйымдардың (бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім беру) типтері бойынша қызметтің үлгі ережесін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2013 жылғы 17 қыркүйектегі № 375 бұйрығы https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31470949#
9. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2015 жылғы 20 наурыздағы № 137 бұйрығымен бекітілген қашықтан білім беру технологиялары бойынша оқу үдерісін ұйымдастыру ережелері.
10. Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінің жай-күйі мен дамуы туралы ұлттық есеп. <http://iac.kz/ru/project/nacionalnyu-doklad>

Мазмұны

	Кіріспе	3
1	Инклюзивті білім беру жағдайында бастауыш, негізгі орта, жалпы орта мектептегі білім беру процесін қамтамасыз ету бойынша мониторингтің мақсаттары мен міндеттері, ұйымдастырушылық құрылымы және технологиясы	5
2	Инклюзивті білім беру процесін оқу-әдістемелік және материалды-техникалық жағдайлармен қамтамасыз ету бойынша жүргізілген мониторинг нәтижелерін талдау	16
3	Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің Бірыңғай шеңберіне сәйкес орта мектептегі білім беру процесін оқу-әдістемелік және материалды-техникалық жағдайларымен қамтамасыз ету бойынша әдістемелік ұсынымдар	137
4	Қорытынды	142
5	Глоссарий	143
5	Әдебиеттер тізімі	146

Введение

Государственная образовательная политика Казахстана обозначила курс на развитие инклюзивного образования с целью обеспечения доступности качественного образования для всех.

Большое внимание уделяется лицам, имеющим особые образовательные потребности (далее – ООП) в образовании в связи с ограниченными возможностями в развитии, поведенческими и эмоциональными проблемами, социальными, психологическими, экономическими, лингвистическими, культурными причинами. Наибольшую долю обучающихся с ООП составляют лица, которые испытывают постоянные или временные трудности в получении образования по состоянию здоровья.

Что касается обучающихся, чьи особые образовательные потребности возникли в связи с социальными, экономическими, лингвистическими причинами, для них также предусмотрена поддержка. В частности, для получения образования детям из отдаленных сел и малообеспеченных семей, из семей оралманов и этнических меньшинств предоставляются особые условия: подвоз к школе, материальная помощь, языковые курсы, дополнительные занятия, квоты на поступление в вузы, возможность обучаться на родном языке и т.п. Особой заботой государства окружены дети-сироты и дети, оставшиеся без попечения родителей. В соответствии с законодательством РК дети иностранных граждан и лиц без гражданства имеют равные с гражданами РК права на получение образования.

В 2017 году по заказу Министерства образования и науки Республики Казахстан АО «Информационный-аналитический центр» (далее – АО «ИАЦ») была разработана Единая рамка мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан (далее – Единая рамка мониторинга). Единая рамка мониторинга разработана с учётом международного опыта, рекомендаций и предложений педагогов, обучающихся, руководителей организаций образования, специалистов управлений и отделов образования, а также представителей неправительственных организаций [1].

Мониторинг по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями инклюзивного образовательного процесса направлен на решение управленческих задач, связанных с проектированием изменений в системе образования, ориентированных на реализацию права на образование детей с ООП и их успешную социализацию в обществе. Результаты мониторингового исследования позволят наметить необходимые преобразования в образовательной системе в направлении полноценного образования различных категорий детей с ООП, оценить необходимое обеспечение детей с ООП в целях полноценной социальной адаптации их в образовательной среде, выявить потребности семьи в образовательных услугах и их запросы на образовательные условия.

Среди комплекса условий, определяющих эффективность инклюзивного образования, особое место занимает поиск и апробация инновационных моделей

организации совместного обучения, новых форм и способов организации образовательного процесса. В последние годы актуализируется вопрос системной поддержки инклюзивного образования инновационными площадками, реализующими практику обучения детей с особыми образовательными потребностями в регионах страны. В связи с этим необходимо активно обобщать и тиражировать наработанный позитивный опыт инклюзии для формирования у педагогов осознанности и добровольности в следовании системной трансформации всех школ страны в собственно инклюзивные. Соответственно требуется аргументированное изучение сущности инклюзии и ее концептуальных, нормативных, правовых, организационно-методических основ. Это позволит руководящим органам, всем педагогическим работникам и специалистам планомерно, поэтапно «выращивать» инклюзивную практику, преобразовывать образовательное пространство в соответствии с требованиями времени, ожиданиями родителей и обучающихся.

Целью данных методических рекомендаций является оказание методической помощи педагогическим работникам в самостоятельной разработке шагов, ведущих к созданию инклюзивной образовательной среды на основе оценки достигнутого прогресса в равном доступе к качественному образованию для всех и продвижения принципов инклюзивности в государственной образовательной политике.

1 Цели и задачи, организационная структура и технологии проведения мониторинга по обеспечению образовательного процесса в условиях инклюзивного образования в начальной, основной средней, общей средней школе

Одной из ключевых основ Единой рамки мониторинга инклюзивного образования и образовательной политики мирового сообщества является обеспечение всех граждан равным доступом к высококачественному образованию. 1 января 2016 года вступили в силу 17 Глобальных целей в области устойчивого развития (далее – ЦУР), принятые 193 государствами- членами ООН. ЦУР 4 провозглашает обязательность «обеспечения инклюзивного образования и поощрения возможности обучения на протяжении всей жизни для всех» [2].

Результаты исследований в области инклюзивного образования в Республике Казахстан, представленные Обзором национальной политики в области образования ОЭСР «Казахстан, Кыргызская Республика и Таджикистан-2009: учащиеся с особыми потребностями и ограниченными возможностями» содержат анализ политики для детей с ООП, а также факторов, обеспечивающих построение инклюзивной образовательной системы. ОЭСР отмечает такие проблемы, как неурегулированность менеджмента и законодательной базы, недостаточность финансирования и ресурсов, низкая эффективность системы подготовки педагогических кадров, слабая скоординированность внешних служб, недостаточное участие общественных и частных секторов[3].

По итогам отчета было представлено 37 рекомендаций для Казахстана. В настоящее время рекомендации планомерно выполняются. К примеру, ОЭСР была отмечена необходимость повышения заработной платы учителей, работающих с детьми с особыми потребностями. Данная рекомендация выполнена: с 2016 года для педагогов предусмотрена доплата за работу с детьми с ООП в размере 40% от базового должностного оклада.

В другом исследовании ОЭСР «Обзор национальной образовательной политики: среднее образование в Казахстане» (2014 г.) одной из 43 рекомендаций является «пересмотреть планы Правительства по внедрению инклюзивного образования, сделав их более эффективными, так как дети с ООП по-прежнему страдают от очевидно неравных возможностей» [4].

Сегодня инклюзия рассматривается в качестве одного из стратегических направлений развития системы образования страны. Право на доступность качественного образования гарантировано законодательством республики всем обучающимся, независимо от индивидуальных возможностей, с учетом разнообразия особых образовательных потребностей. Создание условий равного доступа к качественному обучению граждан с ООП имеет большие преимущества в дальнейшей перспективе. Это, прежде всего, успешная социальная адаптация и возможность самореализации. Обучаясь инклюзивно, дети с ООП учатся быть открытыми, приобретают жизненно необходимые навыки коммуникации, взаимодействия с окружающими людьми. Ранняя

социальная инклюзия является залогом уверенности в том, что в будущем они смогут адаптироваться в современной жизни.

Политика Республики Казахстан направлена на обеспечение прав всех граждан на качественное образование вне зависимости от их социального, экономического, культурного статуса. В Послании Главы государства народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» дано поручение «усилить внимание к нашим гражданам с ограниченными возможностями. Для них Казахстан должен стать безбарьерной зоной. Позаботиться об этих людях, которых немало, – наш долг перед собой и обществом» [5].

В Государственной программе развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы (далее – ГПРОН) заявлена политика развития инклюзивного образования [6]. Вместе с этим в настоящее время казахстанская система образования работает над единым понятийным аппаратом и механизмом реализации данной политики на всех уровнях, от дошкольного до высшего образования.

В ГПРОН предусмотрены целевые индикаторы по созданию равных условий и безбарьерного доступа для обучающихся с ООП (пандусы, подъемники, лифты, информационные и библиотечные ресурсы), определены ожидаемые результаты.

Разработанная проектной группой АО «ИАЦ» Единая рамка мониторинга нацелена на оценку равного доступа к качественному образованию для всех и продвижению принципов инклюзивности в государственной политике.

Единая рамка мониторинга на национальном уровне адресована лицам, разрабатывающим политику, а также менеджерам, которые играют важную роль в деле осуществления изменений, необходимых для реализации инклюзивного образования. Показатели рамки мониторинга на местном уровне могут оказать организациям образования существенную помощь в самостоятельной разработке шагов, ведущих к созданию инклюзивной образовательной среды [1].

Основой для разработки Единой рамки мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан является Закон РК «Об образовании», где в пункте 21-5 статьи 1 указано: «инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом ООП и индивидуальных возможностей» [7].

В настоящее время в школах республики все больше уделяется внимание особым образовательным потребностям детей, их удовлетворению на основе создания комфортной образовательной среды, включающей множество важных аспектов. Все больше родителей детей с ООП желают, чтобы их ребенок учился в общеобразовательной школе.

Согласно Типовым правилам деятельности по видам общеобразовательных организаций образования обучение детей с ООП осуществляется в обычных классах общеобразовательных школ (не более 2 детей с ООП) и специальных классах (по видам нарушений) общеобразовательных школ [8].

Специальные классы по видам нарушений в развитии детей дифференцируются следующим образом: с нарушениями слуха (неслышащие, слабослышащие, позднооглохшие); с нарушениями зрения (незрячие, слабовидящие, поздноослепшие); с нарушениями функции опорно-двигательного аппарата (НОДА); с нарушениями речи; с умственной отсталостью; с задержкой психического развития (ЗПР); со сложными нарушениями, в том числе со слепоглухотой.

Согласно п.5 статьи 8 Закона РК «Об образовании» для граждан, которые по состоянию здоровья в течение длительного времени не могут посещать организации начального, основного среднего, общего среднего образования, организуется индивидуальное бесплатное обучение на дому или в лечебных организациях [7]. В соответствии с рекомендациями ПМПК учителя разрабатывают индивидуальную программу обучения. Расписание занятий составляется на основе Типового учебного плана, индивидуальных учебных планов. Дети, которые обучаются на дому, при отсутствии медицинских противопоказаний несколько раз в неделю приходят в школу на уроки, внеклассные мероприятия, получая возможность социализации.

По рекомендации ПМПК и на основании заявления родителей дети-инвалиды, инвалиды I и II групп, инвалиды с детства могут обучаться по дистанционным образовательным технологиям (ДОТ). Обучение по ДОТ проводится по учебным планам начального, основного среднего, общего среднего образования. Организация учебного процесса регламентируется Правилами организации учебного процесса по дистанционным образовательным технологиям, утвержденными приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 марта 2015 года № 137 [9].

Дети с ООП, включенные в общеобразовательную организацию, обучаются как по общеобразовательным учебным программам, так и специальным учебным программам в соответствии с ГОСО РК и рекомендациями ПМПК.

По предметам уровней начального и основного образования для учащихся с ООП Национальной академией образования имени И. Алтынсарина и Национальным научно-практическим центром коррекционной педагогики разработаны учебные программы с учетом возраста и вида нарушения здоровья.

По словам большинства родителей, несмотря на все трудности, с которыми сталкиваются дети с ООП, обучающиеся в общеобразовательном классе, они с радостью идут в школу, понимая, что для них это хорошая возможность общения с другими детьми, получения образования и профессии в будущем. Учителя констатируют, что в школе, где дети учатся понимать особенности друг друга, возникает атмосфера доверия и развиваются лучшие качества: толерантность, забота, доброта.

Практика показывает и другое мнение родителей, когда они предпочитают специальный класс общеобразовательной школы для своего ребенка, нежели обычный класс. Объясняют они это тем, что «в специальных классах меньше детей и больше внимания к каждому ребенку, качественнее оказывается коррекционно-педагогическая поддержка, а на переменах и внеклассных

мероприятиях есть возможность для общения со всеми сверстниками». Данный факт свидетельствует о том, что дети с ООП, обучающиеся в обычном классе, нуждаются в особой педагогической поддержке.

В Законе РК «Об образовании» дано определение термину «специальные условия для получения образования» как «условия, включающие специальные учебные программы и методы обучения, технические и иные средства, среду жизнедеятельности, а также медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение общеобразовательных учебных и образовательных программ лицами с ООП» [7].

Это подчеркивает важность комплексного учета как материально-технических, так и учебно-методических и кадровых условий для инклюзивного образования. В связи с этим необходимо было на национальном уровне раскрыть понятие «условия для инклюзивного образования», разработать единые критерии полной и частичной безбарьерной среды для обучающихся с ООП по видам нарушений здоровья: архитектурный доступ, материально-техническое, учебно-методическое и кадровое обеспечение.

Реализация инклюзивного образования в Казахстане требует согласованных действий со стороны уполномоченных органов образования, здравоохранения, социальной защиты, общественных объединений, родительской общественности. Однако в стране не налажен механизм межведомственного взаимодействия по поддержке лиц с ООП.

Нескоординированность сотрудничества различных ведомств отражается во всех аспектах. Например, учет статистических данных о детях с ООП одновременно ведут МОН РК, МЗ РК, ПМПК. Данные, предоставляемые разными ведомствами, сильно разнятся, что заставляет усомниться в их полноте и надежности. ОЭСР отмечена необходимость сбора надежных статистических данных, на которых основывалось бы дальнейшее развитие служб образования, здравоохранения и социальной защиты Казахстана. Для решения данной проблемы в стране ведется работа по интеграции систем учета детей с ООП. В рамках реализации Государственной программы «Цифровой Казахстан» проводится работа по созданию системы ПМПК и интеграции ее с системами НОБД, ГБДФЛ и ГЦВП с целью минимизации физического обращения за государственной услугой и исключения сбора перечня документов.

Целью проведения мониторинга является формирование методических рекомендаций по совершенствованию учебно-методического и организационного сопровождения инклюзивного образования на уровне общего среднего образования в регионах страны.

Задачи мониторинга:

1) изучить степень восприятия и уровень внедрения национальных инициатив в организациях образования, в частности, по развитию общих инклюзивных ценностей;

2) определить уровень создания в школе учебно-методических и материально-технических условий для удовлетворения особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей обучающихся;

3) выяснить, в какой мере школа предоставляет возможность для профессионального развития педагогов в области инклюзивного образования.

Мониторинг на уровне организаций образования предусматривает показатели по трем основным аспектам: создание инклюзивной культуры, разработка инклюзивной политики, развитие инклюзивной практики.

Базой для проведения мониторинговых исследований в соответствии с Единой рамкой мониторинга являются организации среднего образования всех регионов страны, в разрезе «город/село», а также языка обучения: государственного и русского.

Мониторинг на уровне организаций образования проводился в форме анонимного онлайн-опроса на базе сайта Национальной академии образования им.И.Алтынсарина. В опросе принимали участие обучающиеся основной и старшей школы, педагогические работники, родители всех регионов страны.

Основными методами мониторингового исследования являются: анкетирование (онлайн-опрос), математические методы обработки данных, количественный и качественный анализ результатов опроса.

Анкеты разработаны для опроса обучающихся основного среднего и общего среднего уровней образования, педагогов, представителей администрации организаций образования, родителей. Все вопросы анкеты являются закрытыми и предполагают выбор предпочитаемого варианта из нескольких предложенных. В отдельных вопросах предусматривается возможность выбора нескольких вариантов ответов. Каждый из вопросов соответствует определенному показателю мониторинга.

В области создания инклюзивной культуры рассматривались следующие индикаторы:

5) Школа способствует развитию общих инклюзивных ценностей.

6) Соблюдаются принципы толерантности и взаимного уважения, отсутствует дискриминация.

7) Поощряется развитие ученического самоуправления.

8) Родители активно участвуют в процессе принятия решений по вопросам учебно-воспитательного процесса.

В области разработки инклюзивной политики:

7) Школа открыта для каждого ребенка.

8) Политика инклюзивности соблюдается всеми участниками образовательного процесса.

9) Школьная политика направлена на противодействие буллингу и создание безопасной психологической среды

10) Оказывается помощь в адаптации учащихся при переходе на следующий уровень обучения или другую образовательную среду.

11) Ведется работа по предотвращению пропусков и отставанию учащихся от программы.

12) Предоставляется возможность для профессионального развития педагогов в области инклюзивного образования.

В области развития инклюзивной практики:

7) Школа предоставляет равные возможности для качественного обучения всем учащимся.

8) Проводится мониторинг успеваемости и достижений учащихся.

9) Созданы необходимые материально-технические условия для обучения детей с ООП.

10) Созданы условия для удовлетворения особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей детей.

11) Эффективно функционирует Служба психолого-медико-педагогического сопровождения.

12) Иницируется и поддерживается сотрудничество с другими организациями образования, общественными объединениями.

В анкете для обучающихся основной и общей средней общеобразовательной школы содержатся 13 вопросов, с вариантами ответов «Согласен», «Не согласен», «Затрудняюсь ответить».

		Согласен (-а)	Не согласен (-а)	Затрудняюсь ответить
Инклюзивная культура				
1	В нашей школе доброжелательно относятся к каждому ученику			
2	В нашей школе успехи и достижения каждого ученика оцениваются справедливо			
3	Учителя уверены, что каждый ученик может быть успешным в учебе			
4	Учителя привлекают всех учеников к участию в классных и внешкольных мероприятиях			
5	Мне нравится учиться, я люблю свою школу			
6	Мои права в школе не нарушаются			
Инклюзивная политика				
7	Я сталкивался(-ась) с несправедливым отношением к себе, были случаи запугивания, оскорбления			
8	Я могу обратиться за помощью к классному руководителю или психологу, если меня запугивают, обижают			
9	Педагоги помогают всем вновь прибывшим ученикам адаптироваться к школе			
10	Учителя проводят беседы с теми учениками, которые нарушают дисциплину, пропускают уроки без уважительной причины			
11	Педагоги помогают мне понять тему урока, которую я пропустил (-а), не понял (а)			
Инклюзивная практика				
12	Учитель в классе уделяет внимание каждому ученику			
13	На уроке ученики помогают друг другу			

В анкете для родителей обучающихся общеобразовательных школ содержатся 20 вопросов для всех родителей и 9 вопросов для родителей детей с ООП.

		Согласен (-а)	Не согласен (-а)	Затрудняюсь ответить
	Инклюзивная культура			
1	В школе доброжелательно относятся ко всем ученикам			
2	В школе достижения учеников оцениваются справедливо			
3	Учителя уверены, что каждый ученик может быть успешным в учебе			
4	Педагоги привлекают к участию в школьных мероприятиях всех детей			
5	Права детей в школе не нарушаются			
6	Родители вовлечены в школьный процесс обучения и воспитания			
7	Решения родительских комитетов, попечительских советов выполняются в полной мере			
8	Я положительно отношусь к совместному обучению детей с особыми образовательными потребностями и детей без особых образовательных потребностей			
	Инклюзивная политика			
9	Я столкнулся (ась) с нарушением прав моего ребенка при зачислении в школу			
10	Я получаю необходимую информационно-консультативную и методическую поддержку по вопросам обучения детей с особыми образовательными потребностями			
11	Все ученики могут обратиться за помощью к классному руководителю или психологу			
12	Всем вновь прибывшим ученикам помогают адаптироваться к школе в случаях, если их запугивают, обижают			
13	Школа проводит профилактические меры по предотвращению пропусков занятий без уважительных причин			
14	Педагоги помогают учащимся, если имеются пробелы в знаниях (из-за пропусков по болезни, прогулов, не усвоил тему)			
	<i>Дополнительные вопросы для родителей учащихся с ООП</i>			
15	Ребенок чувствует себя комфортно, обучаясь в обычном классе			
16	Ребенок чувствует себя комфортно, обучаясь в специальном классе			
	Инклюзивная практика			

17	Я доволен (а) качеством предоставления образовательных услуг			
18	Учитель на уроке уделяет внимание каждому ученику			
19	Школа регулярно предоставляет информацию о достижениях и прогрессе детей			
20	Есть ли у Вашего ребенка ограничения возможностей в развитии?	да	нет	
Дополнительные вопросы для родителей учащихся с особыми образовательными потребностями				
21	В школе обеспечен физический безбарьерный доступ (пандус, поручни), имеются специальные санитарно-гигиенические комнаты и т.д.			
22	Мой ребенок обеспечен необходимыми специальными техническими средствами обучения (к примеру: звукоусиливающая аппаратура, электронные лупы, видеоувеличители и др.)			
23	Я активно участвовал (а) в разработке Индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения для моего ребенка			
24	Я считаю Индивидуальную программу психолого-педагогического сопровождения эффективной для моего ребенка			
25	Школа адаптирует учебную программу с учетом индивидуальных возможностей моего ребенка			
26	Школа предоставляет специальные учебники (по шрифту Брайля, укрупненным шрифтом и др.), которые нужны моему ребенку			
27	Я удовлетворен (а) качеством специальных учебников, по которым обучается мой ребенок			
28	Дополнительные / индивидуальные занятия у специальных педагогов способствовали прогрессу в развитии моего ребенка			
29	Я доволен(а) поддержкой, которую мой ребенок получает от педагога ассистента (тьютора)			

Анкета для педагогов и администрации общеобразовательных школ содержит 20 вопросов, в некоторых из них предусматривается возможность выбора нескольких вариантов ответов и выражения своего мнения.

1. Как вы относитесь к совместному обучению детей с особыми образовательными потребностями (ООП) и без ООП?

- a) Положительно, я за то, чтобы дети с ООП учились в обычных классах наряду с другими детьми
- b) Я за то, чтобы дети с ООП учились в специальных классах общеобразовательных школ
- c) Негативно, дети с ООП должны учиться отдельно в специальных школах
- d) Другое (укажите: _____)

2. Имеются ли в классе, в котором вы преподаете, ученики с особыми образовательными потребностями?

- a) Да
- b) Нет
- c) Не знаю

3. Удастся ли Вам определить причины трудностей в обучении некоторых учащихся Вашего класса?

- a) да
- b) не всегда
- c) нет

4. Из каких источников Вы получаете методическую помощь для работы с обучающимися с ООП? (Возможен выбор нескольких вариантов)

- a) Школа (администрация, коллеги, специальные педагоги)
- b) Интернет-ресурсы
- c) Методический кабинет районных отделов/ областных управлений образования
- d) Печатные издания
- e) Национальный научно – практический центр коррекционной педагогики
- f) Национальная академия образования им. И. Алтынсарина
- g) Курсы повышения квалификации
- h) Другое (укажите) _____

5. Считаете ли Вы достаточной информационно-консультативную и методическую поддержку по вопросам обучения и воспитания учеников с ООП, которую Вы получаете из разных источников?

- a) Нет, недостаточно (укажите: _____)
- b) Не совсем достаточно
- c) Да, достаточно

6. Принимаете ли Вы участие в составлении Индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения учащегося Вашего класса с ООП?

- a) Нет, не принимаю участия
- b) Да, принимаю участие
- c) Да, принимаю участие, но испытываю затруднения

7. Получаете ли Вы необходимую методическую поддержку при адаптации учебной программы для детей с ООП?

- a) Нет, не получаю
- b) Получаю, но недостаточно
- c) Да, получаю достаточную поддержку

8. Удастся ли Вам адаптировать при необходимости учебную программу, методы обучения и оценки достижений для отдельных учеников Вашего класса?

- a) Да, удастся
- b) Удастся, но не всегда
- c) Нет, не удастся

9. Согласны ли Вы с утверждением «В школе наблюдается сокращение разницы показателей учащихся с самыми высокими и низкими результатами успеваемости»?

- a) Нет, не согласен (на)
- b) Да, согласен (на)
- c) Затрудняюсь ответить

10. Есть ли у Вас опыт работы в классе совместно с педагогом-ассистентом?

- a) Нет
- b) Да, и я считаю их деятельность эффективной
- c) Да, но я считаю их деятельность неэффективной
- d) Да, но затрудняюсь оценить эффективность их деятельности

11.Считаете ли Вы себя достаточно компетентным в реагировании на буллинг (угрозы, физическая агрессия, травля, оскорбления и т.д.), его профилактике и предотвращении среди школьников?

- a) Нет, недостаточно
- b) Не вполне достаточно
- c) Да, достаточно

12.Создан ли в Вашей школе, классе комфортный психологический климат для всех участников образовательного процесса?

- a) Да
- b) Нет
- c) Не совсем
- d) Другое (укажите) _____

13.Посещали Вы курсы повышения квалификации по инклюзивному образованию? Как Вы оцениваете их эффективность?

- a) Нет, не посещал (а)
- b) Да, посещал (а), считаю их эффективными
  - c) Да, посещал (а), считаю их недостаточно эффективными
  - d) Да, посещал (а), считаю их неэффективными

Если Вы ответили «Да» на предыдущий вопрос, ответьте на следующие два вопроса:

14.Достаточно ли Вам тех знаний, которые Вы получили на курсах повышения квалификации для преподавания в инклюзивной среде?

- a) Нет, недостаточно (укажите, что бы Вы хотели изучать: _____)
- b) Не вполне достаточно (укажите, что бы Вы хотели изучать: _____)

-
-)
  - c) Да, достаточно

15. Как Вы оцениваете актуальный уровень Ваших специальных знаний, необходимых для работы с детьми с особыми потребностями (в области специальной педагогики и психологии, логопедии)?

- a) Специальные знания отсутствуют
- b) Имеются минимальные специальные знания
- c) Специальные знания пополняю на постоянной основе из разных источников

16.Способствует ли администрация школы сотрудничеству учителей Вашей школы друг с другом (командный подход к решению проблем), с педагогами из специальных школ и общеобразовательных школ, где успешно реализуется инклюзивное образование? (Возможен выбор нескольких вариантов)

- a) Нет условий, нет мотивации для сотрудничества
- b) Да, через семинары, коучинги, вебинары специальных педагогов
- c) Да, через взаимопосещение уроков
- d) Да, через командное обсуждение проблем
- e) Да, но сотрудничество непостоянное и бессистемное
- f) Другое (укажите): _____

17.Сотрудничает ли школа по вопросам инклюзивного образования с партнерами (органы образования, здравоохранения, социальной защиты, общественные объединения и др.), получает ли от них необходимую поддержку и обратную связь?

- a) Нет, недостаточно
- b) Не вполне достаточно
- c) Да, достаточно

18. Как Вы оцениваете деятельность психолого-медико-педагогических консультаций, кабинетов психолого-педагогической коррекции, реабилитационных центров?

- a) Я не знаком (а) с деятельностью этих организаций
- b) Я считаю, что они качественно выполняют свои функции, положительно оцениваю их деятельность
- c) Я считаю, что они недостаточно качественно выполняют свои функции (укажите почему: _____)
- d) Я считаю, что они некачественно выполняют свои функции (укажите почему: _____)
- e) Другое: _____

19. Что препятствует реализации идей инклюзивного образования (качественного образования для всех) в Вашей школе? (Возможен выбор нескольких вариантов)

- a) Недостаток специальных педагогов (дефектологов, логопедов, психологов и др.)
- b) Отсутствие специальных материально-технических условий для детей с ООП
- c) Недостаточность учебно-методической поддержки для преподавания детям с ООП
- d) Недостаточный уровень теоретической и практической подготовки педагогов для обучения детей с ООП
- e) Слабый ресурс участия родителей в совместных усилиях обучения ребёнка с ООП (непризнание родителями проблем ребёнка, низкий образовательный и социокультурный статус, высокая занятость на работе и т.д.)
- f) Отсутствие системы постоянного взаимодействия школы с другими организациями (например, медицинскими реабилитационными учреждениями) по вопросам обучения и воспитания детей с ООП
- g) Неприятие детей с ООП обществом
- h) Низкая мотивированность педагогов
- i) Низкая мотивированность руководителя школы
- j) Низкая мотивированность органов образования
- k) Другое
(укажите: _____)

20. Какие условия необходимо создать для Вас для более успешного выполнения Ваших функций?

2 Анализ результатов проведенного мониторинга по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями инклюзивного образовательного процесса

Школа для ребенка является одной из основных моделей социального мира, поскольку именно в школьные годы он осваивает законы, по которым живет взрослое поколение, познает такие важные способы существования, как межличностные отношения, социальные роли и другие. Эксперты Программы развития ООН отмечают, что ввиду наибольшей продолжительности обучения в школе по сравнению с другими периодами (детский сад, колледж, вуз) именно в этот период формируется личность человека, закладываются основы психологической устойчивости и потенциал к дальнейшему развитию.

Отсутствие доступа к качественному образованию резко ограничивает шансы ребенка на профессиональный и личностный успех в будущем. Согласно ЮНЕСКО в 45% стран мира доступ к образованию не закреплен в официальном юридическом документе: кодексе или конституции, то есть в этих странах дети потенциально лишаются базовых школьных знаний. Казахстан в когорте стран с конституционно закрепленной гарантией на получение среднего образования. В ЦУР обозначено, что высококачественное базовое образование является фундаментом, на котором каждый человек может построить достойную и значимую жизнь. Гарантия права каждого ребенка не только на доступ к образованию, но и на получение именно качественного образования – обязательный критерий развитости современного общества [10]. Согласно Единой рамке мониторинга инклюзивного образования разработанные индикаторы позволяют расширить понятие «условия для обеспечения качественного образования для всех обучающихся с учетом разнообразных потребностей». Это не только обеспечение архитектурного безбарьерного доступа, но и выполнение комплекса условий: кадровое, учебно-методическое, материально-техническое, информационное, нормативное.

Целью мониторинга на национальном и региональном уровне являлась оценка достигнутого прогресса в области равного доступа к качественному образованию для всех и продвижения принципов инклюзивности в государственной образовательной политике.

Анализ нормативного правового обеспечения Республики Казахстан согласно задаче Единой рамки мониторинга инклюзивного образования показывает положительные тенденции во внесении изменений и поправок в базовые нормативные документы. Так, на сегодняшний день внесены изменения и дополнения в Закон «Об образовании» в части приема детей с особыми образовательными потребностями в организации образования по месту жительства, в Закон «О социальной медико-педагогической и коррекционной поддержке детей с ограниченными возможностями» в части создания психолого-медико-педагогических консультаций в районных центрах, в приказ МОН РК от 16.05.2008г №272 «Об утверждении типовых правил деятельности педагогического совета и порядка его избрания в организациях дошкольного

воспитания и обучения, начального, основного среднего, среднего общего и дополнительного образования» в части решения вопросов обучения детей с особыми образовательными потребностями по индивидуальным планам и программам, в приказ МОН РК от 18.03.2008 г №125 «Типовые правила проведения текущего контроля успеваемости, промежуточной и итоговой аттестации обучающихся, в части создания специальных условий при аттестации обучающихся с особыми образовательными потребностями, в приказ МОН РК от 28.01.2015 г №39 «Об утверждении видов и форм документов об образовании государственного образца и Правила их выдачи» в части выдачи аттестатов об образовании вместо справок для детей с особыми образовательными потребностями; в приказ МОН РК от 07.04.2015 г № 172 «Об утверждении стандартов государственных услуг, оказываемых местными исполнительными органами в сфере дошкольного воспитания и обучения» в части включения детей с особыми образовательными потребностями в льготную очередь, в приказ МОН РК от 22.01.2016 года № 7 «Нормы оснащения оборудованием и мебелью организаций образования» с учетом внедрения инклюзивного образования [8].

В рамках задачи «Создать учебно-методические и материально-технические условия для обучающихся с ООП» по данным, предоставленным НОБД АО «ИАЦ» на 2018-2019 учебный год, условия для инклюзивного образования, включая кадровое, учебно-методическое обеспечение, специальные учебные программы, технические средства обучения, созданы в 4208 школах (60%) (2017 г. – 3 873 (55%). Таким образом, в 2019 г. должен быть достигнут плановый показатель ГПРОН «Доля школ, создавших условия для инклюзивного образования в 2019г. – 70%».

Регионы	Показатель		
	Доля школ, создавших условия для инклюзивного образования		
	общее количество дневных общеобразовательных государственных школ	количество школ, создавших условия для инклюзивного образования (наличие специальных программ обучения и материальной базы, педагогов-специалистов и др.)	%
РК	7014	4 208	60,0
Акмолинская область	560	334	59,6
Актюбинская область	399	240	60,2
Алматинская область	760	329	43,3
Атырауская область	193	117	60,6
Западно-Казахстанская область	380	273	71,8
Жамбылская область	445	277	62,2
Карагандинская область	512	282	55,1
Костанайская область	505	301	59,6
Кызылординская область	293	136	46,4
Мангистауская область	142	85	59,9
Павлодарская область	362	218	60,2
Северо-Казахстанская область	485	296	61,0
Туркестанская область	900	571	63,4
Восточно-Казахстанская область	655	386	58,9
г.Астана	85	75	88,2
г.Алматы	204	203	99,5
г.Шымкент	134	85	63,4

Источник: НОБД

В стране коррекционно-педагогическую поддержку детям с ООП оказывают 44 специальные дошкольные организации, 100 специальных общеобразовательных организаций, 64 психолого-медико-педагогических консультаций, 163 кабинета психолого-педагогической коррекции, 15 реабилитационных центров.

Таблица –Сеть специальных организаций ДО, ОСО, ПМПК, КППК,

РЦ
(2018-2019 учебный год)

Аймақ / Регион	оның ішінде / из них					Итого
	арнайы мектепке дейінгі ұйымдар / специальные дошкольные организации	арнайы жалпы білім беру ұйымдары / специальные общеобразовательные	психологиялық-медициналық-педагогикалық кеңес / психолого-медико-педагогическая консультация	психологиялық-педагогикалық түзету кабинеті / кабинет психолого-педагогической коррекции	оналту орталығы / реабилитационный центр	
ҚР / РК	44	100	64	163	15	386
Ақмола / Акмолинская	0	5	4	18	0	27
Ақтөбе / Актюбинская	4	4	3	13	1	25
Алматы / Алматинская	0	7	7	16	0	30
Атырау / Атырауская	1	3	2	7	1	14
БҚО / ЗКО	0	3	3	12	0	18
Жамбыл / Жамбылская	0	4	6	11	1	22
Қарағанды / Карагандинская	1	10	4	8	1	24
Қостанай / Костанайская	0	7	4	12	0	23
Қызылорда / Кызылординская	0	3	5	9	4	21
Маңғыстау / Мангистауская	2	4	3	5	1	15
Павлодар / Павлодарская	7	7	4	2	0	20
СҚО / СКО	0	7	3	15	0	25
Түркістан / Туркестанская	5	8	4	15	0	32
ШҚО / ВКО	6	13	6	12	2	39
Астана қ. / г. Астана	2	2	5	6	2	17
Алматы қ. / г. Алматы	11	8	0	0	1	20
Шымкент қ. / г. Шымкент	5	5	1	2	1	14

Источник: НОБД

В республике по данным НОБД в общеобразовательных школах обучается 3 422 536 детей (до 18 лет), из них 23 543 обучающихся имеют особые потребности по различным категориям, 12 123 ребенка с ООП обучаются в

специальных классах в общеобразовательных школах, 15 545 человек обучаются в специальных школах, 413 детей с ООП обучаются дистанционно, 6 361 детей с ООП обучаются на дому.

Таблица – Численность лиц с ООП в возрасте 0-18 лет, охваченных образованием

Регион	Всего учащихся 0-11(12 кл)	Всего учащихся по видам ООП в общеобразовательной школе 0-11(12 кл)	Учащихся с ООП специальном классе в общеобразовательных школах	Численность учащихся 0-11(12 кл) в специальных школах	Ребенок с особыми образовательными потребностями в развитии, обучающийся дистанционно	Ребенок с особыми образовательными потребностями в развитии, обучающийся на дому
Акмолинская область	133 189	2 161	529	688	7	266
Актюбинская область	156 533	1 102	231	535	4	254
Алматинская область	428 343	1 323	482	914	22	661
Атырауская область	138 462	452	425	313	35	118
Восточно-Казахстанская область	207 092	3 596	1 005	1 688	9	635
г.Алматы	275 291	1 442	860	2 424	47	589
г.Астана	166 699	424	1 019	634	17	228
г.Шымкент	211 871	682	515	819	24	249
Жамбылская область	244 252	1 032	387	542	40	612
Западно-Казахстанская область	116 049	2 046	634	609	25	284
Карагандинская область	210 825	992	727	1 588	9	345
Костанайская область	117 462	2 938	1 313	844	22	320
Кызылординская область	169 426	1 845	231	272	0	306
Мангистауская область	152 949	311	124	555	26	143
Павлодарская область	108 209	1 350	888	841	3	335
Северо-Казахстанская область	78 835	1 034	174	722	23	222
Туркестанская область	507 049	813	2 579	1 557	100	794
Итого по РК	3 422 536	23 543	12 123	15 545	413	6 361

Источник: НОБД

Согласно данным НОБД общая численность обучающихся-оралманов, беженцев, охваченных образованием в общеобразовательных школах страны, составляет 1899 (0,5%) оралманов и 62 (0,002%) беженца. Большая часть обучающихся-оралманов находится в Алматинской, Восточно-Казахстанской, Карагандинской, Мангистауской областях, почти все обучающиеся-беженцы находятся в трех регионах – г. Алматы, г. Шымкент, г. Астана.

Таблица – Численность обучающихся-оралманов, беженцев

Названия строк	Оралманы	Беженцы
Акмолинская область	58	0
Актюбинская область	10	0
Алматинская область	570	0
Атырауская область	16	0
Восточно-Казахстанская область	280	0
г.Алматы	79	40
г.Астана	130	4
г.Шымкент	45	15
Жамбылская область	107	0
Западно-Казахстанская область	4	0
Карагандинская область	223	0
Костанайская область	45	0
Кызылординская область	8	0
Мангистауская область	138	1
Павлодарская область	92	0
Северо-Казахстанская область	10	2
Туркестанская область	84	0
Общий итог	1899	62

Источник: НОБД

По вопросу обеспечения кадровой поддержки инклюзивного образования по данным НОБД на 2018-2019 учебный год далее представлена численность специалистов в общеобразовательных школах от общего числа педагогических работников в разрезе регионов. Общее число педагогических работников общего среднего образования составляет 338314 человек, из них 7505 являются специалистами в области специального образования и психологами, что составляет в среднем по стране 2,2%. Наибольший показатель, выше среднего, 3,4%, – в Западно-Казахстанской области, 3,2% – в г. Алматы, 2,9% – в Северо-Казахстанской области, наименьший показатель, 1,2%, – в Атырауской области, 1,5% – в Жамбылской области и г. Астане.

Таблица – Численность специалистов в общеобразовательных школах в разрезе регионов

	Аймақ / Регион	Барлық педагогикалық қызметкерлер / всего педагогических работников	Педагог-психолог, учитель-логопед, тифлопедагог, сурдопедагог, учитель-дефектолог, олигофренопедагог	%
	ҚР / РК	338 314	7 505	2,2
1	Ақмола / Акмолинская	15 417	346	2,2
2	Ақтөбе / Актюбинская	17 816	386	2,1
3	Алматинская область	39 298	1 084	2,7
4	Атырауская область	11 124	134	1,2
5	БҚО / ЗКО	14 641	504	3,4
6	Жамбыл / Жамбылская	25 729	400	1,5
7	Қарағанды / Карагандинская	20 342	545	2,6
8	Қостанай / Костанайская	13 732	326	2,3
9	Қызылорда / Кызылординская	20 220	341	1,6

10	Маңғыстау / Мангистауская	11 489	184	1,6
11	Павлодар / Павлодарская	12 885	219	1,6
12	СҚО / СКО	11 985	348	2,9
13	Түркістан/ Туркестанская	54 020	1 055	2,0
14	ШҚО / ВКО	23 440	413	1,7
15	Астана қ. / г. Астана	9 776	153	1,5
16	Алматы қ. / г. Алматы	20 525	668	3,2
17	Шымкент қ./ г. Шымкент	15 875	399	2,5

Источник: НОБД

Качественные показатели

Мониторинг на уровне общеобразовательных организаций образования был направлен на оценку того, каким образом в них воспринимаются национальные инициативы, в частности, насколько школа способствует развитию общих инклюзивных ценностей, предоставляет ли школа возможность для профессионального развития педагогов в области инклюзивного образования, созданы ли в школе условия для удовлетворения особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей детей и др. Наряду с этим индикаторы Единой рамки мониторинга инклюзивного образования могут оказать существенную помощь организациям образования в самостоятельной разработке шагов, ведущих к созданию инклюзивной образовательной среды.

Мониторинг на уровне организаций образования проводился в форме онлайн-опроса на базе сайта Национальной академии образования им.И.Алтынсарина. В опросе принимали участие обучающиеся основной и старшей школы, педагогические работники, родители всех регионов страны. При опросе за основу были взяты анкеты из Единой рамки инклюзивного образования, разработанные АО «ИАЦ».

В онлайн-опросе в разрезе всей страны приняли участие всего 304016 респондентов, из них на русском языке – 131036 человек, куда входит 55462 обучающихся, 55410 родителей, 17960 педагогов, 2204 представителей администрации. От организаций образования с казахским языком обучения приняли участие всего 172980 респондентов, из них 86149 обучающихся, 60933 родителя, 23398 педагогов, 2500 представителей администрации школ.

Таблица – Сведения о количестве респондентов, принявших участие в онлайн-опросе в разрезе регионов (русский язык обучения)

№ п/п	Наименование региона	Русский язык обучения				Всего
		Обучающиеся	Родители	Педагоги	Администрация	
1	Акмолинская область	1606	1271	1179	189	4245
2	Актюбинская область	168	119	224	28	539
3	Алматинская область	1093	919	766	80	2858
4	Атырауская область	1553	2063	291	28	3935
5	Восточно-Казахстанская область	13869	13491	3868	410	31638

6	г.Алматы	584	579	130	11	1304
7	г.Астана	121	311	341	36	809
8	г.Шымкент	319	200	12	5	536
9	Жамбылская область	2963	2070	360	40	5433
10	Западно-Казахстанская область	197	154	375	56	782
11	Карагандинская область	6690	7670	2222	274	16856
12	Костанайская область	16671	17122	3715	389	37897
13	Кызылординская область	249	216	104	4	573
14	Мангистауская область	1965	2364	232	16	4577
15	Павлодарская область	2441	2461	1731	154	6787
16	Северо-Казахстанская область	4964	4387	2385	476	12212
17	Туркестанская область	9	13	25	8	55
18	ИТОГО	55462	55410	17960	2204	131036

Таблица – Сведения о количестве респондентов, принявших участие в онлайн-опросе в разрезе регионов (казахский язык обучения)

№ п/п	Наименование региона	Казахский язык обучения					Всего
		Білім алушылар	Ата-аналар	Педагог тер	Администрация	Барлығы	
1	Акмолинская область	1089	792	779	96	2756	
2	Актюбинская область	1549	789	922	81	3341	
3	Алматинская область	5704	3326	2632	296	11958	
4	Атырауская область	10621	8689	1864	193	21367	
5	Восточно-Казахстанская область	15776	11244	4224	479	31723	
6	г.Алматы	646	452	196	36	1330	
7	г.Астана	516	235	467	38	1256	
8	г.Шымкент	179	189	99	6	473	
9	Жамбылская область	4248	2244	664	92	7248	
10	Западно-Казахстанская область	698	583	908	132	2321	
11	Карагандинская область	10390	7851	2528	265	21034	
12	Костанайская область	6141	5707	1046	104	12998	
13	Кызылординская область	6885	4384	1768	127	13164	
14	Мангистауская область	16372	11026	2765	193	30356	
15	Павлодарская область	1647	1122	1177	121	4067	
16	Северо-Казахстанская область	2400	1790	954	192	5336	
17	Туркестанская область	1288	510	405	49	2252	
18	ИТОГО	86149	60933	23398	2500	172980	304016

В направлении создания инклюзивной культуры респонденты-обучающиеся школ с русским языком обучения отвечали на 6 утверждений, выбирая три варианта ответов: «согласен», «не согласен», «затрудняюсь ответить».

На первое утверждение «Школа способствует развитию общих инклюзивных ценностей» доля обучающихся, ответивших «согласен» составила

в разрезе города от 66,7% (Мангистауская обл.) до 99,7% (г.Шымкент, Западно-Казахстанская, Кызылординская обл.), в разрезе села – от 75% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская, Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города –88%, в разрезе села – 93,5% (Рис.).

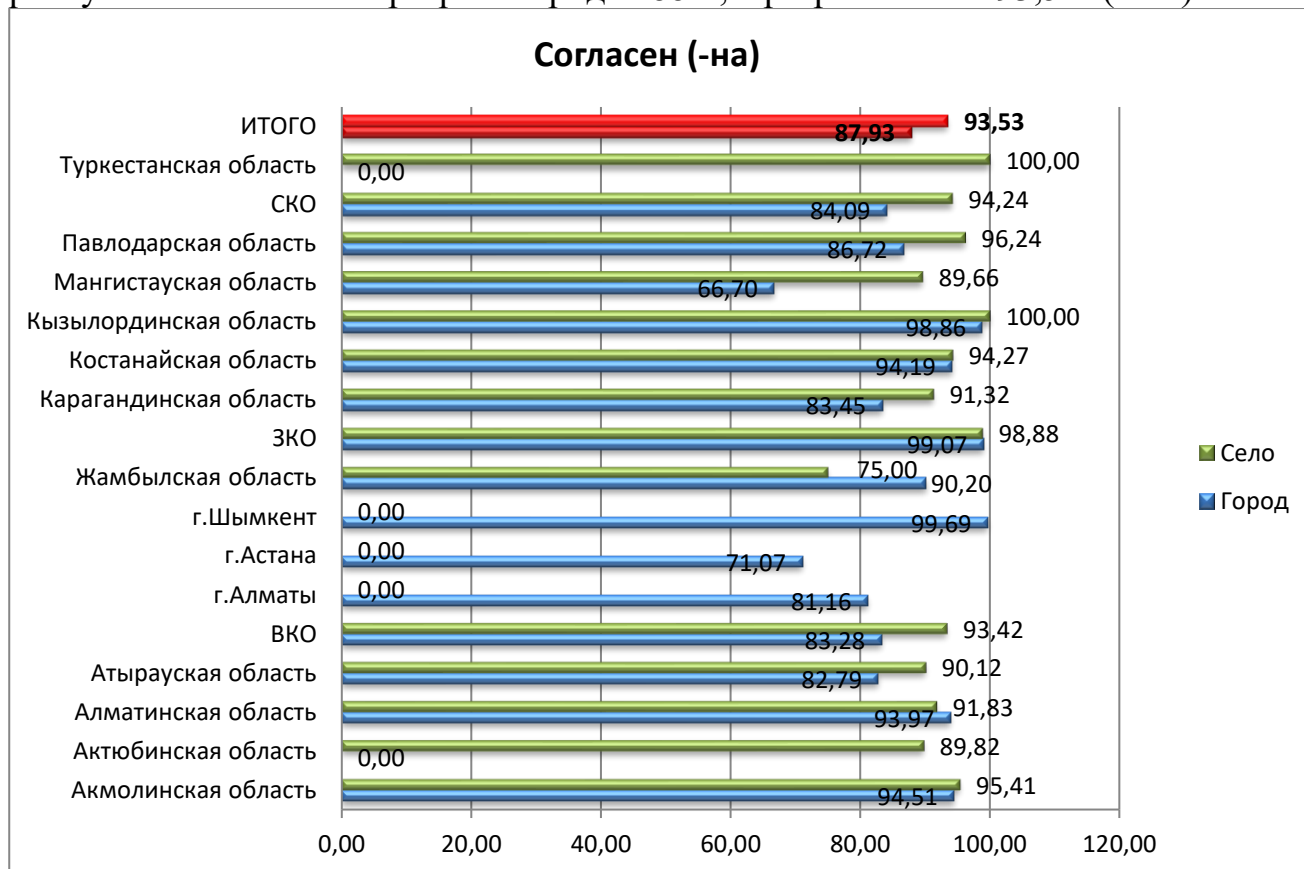

Рисунок – Доля обучающихся, ответивших «согласен» в разрезе «город/ село».

В нижеследующей диаграмме представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 6%, в разрезе села – 3%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6%, в разрезе села – 3,4% (Рис.).

Рисунок– Средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села.

По второму утверждению «В нашей школе успехи и достижения каждого ученика оцениваются справедливо» доля обучающихся, ответивших «согласен», также составила в разрезе города от 66,9% (г.Астана) до 100% (Кызылординская

обл., г.Шымкент), в разрезе села – от 78% (Жамбылская обл.) до 95% (Павлодарская, Кызылординская, Западно-Казахстанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 86,76%, в разрезе села – 90,52%.

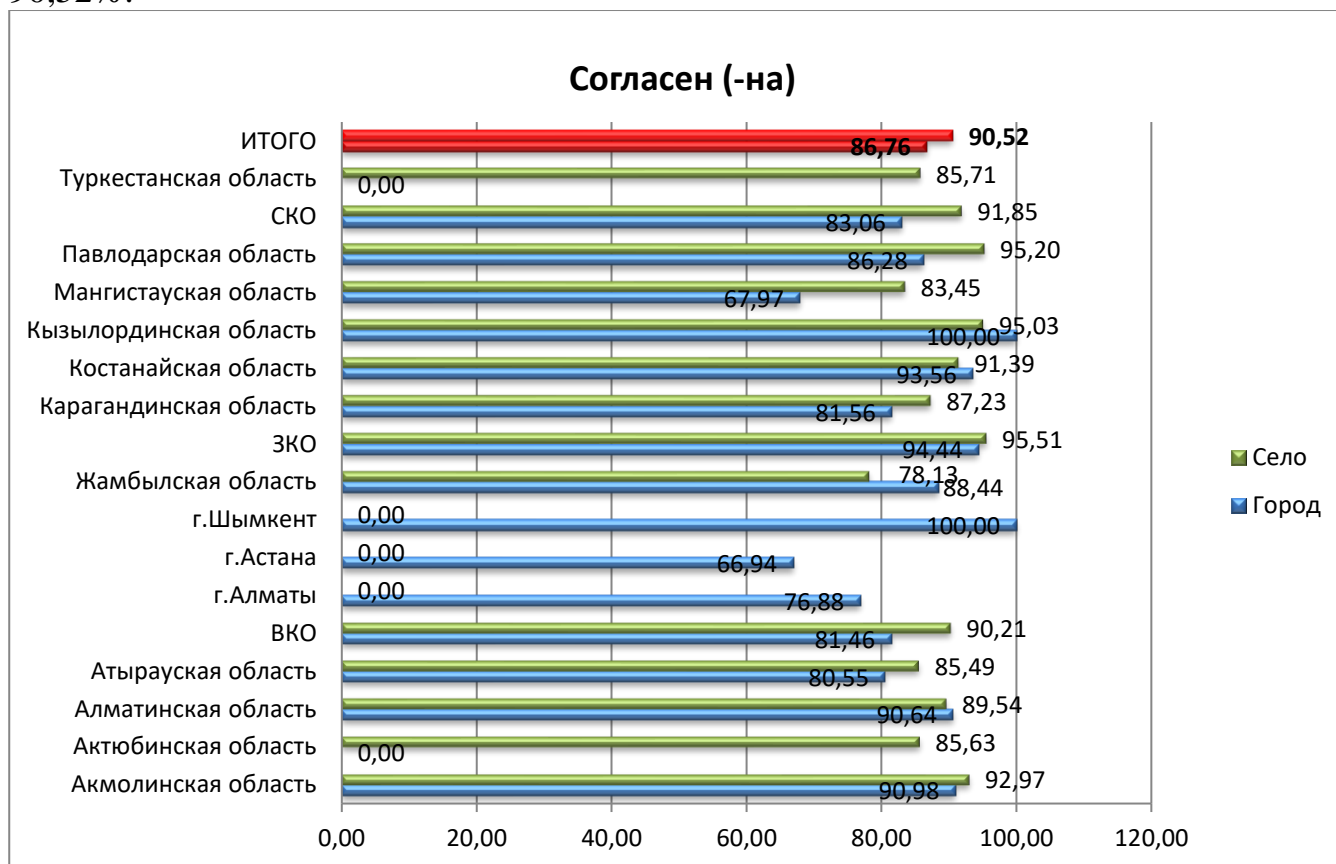

Рисунок – Доля обучающихся, ответивших «согласен» в разрезе города и села

В следующей диаграмме представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 6,6%, в разрезе села – 4,5%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6,6%, в разрезе села – 5% (Рис.).

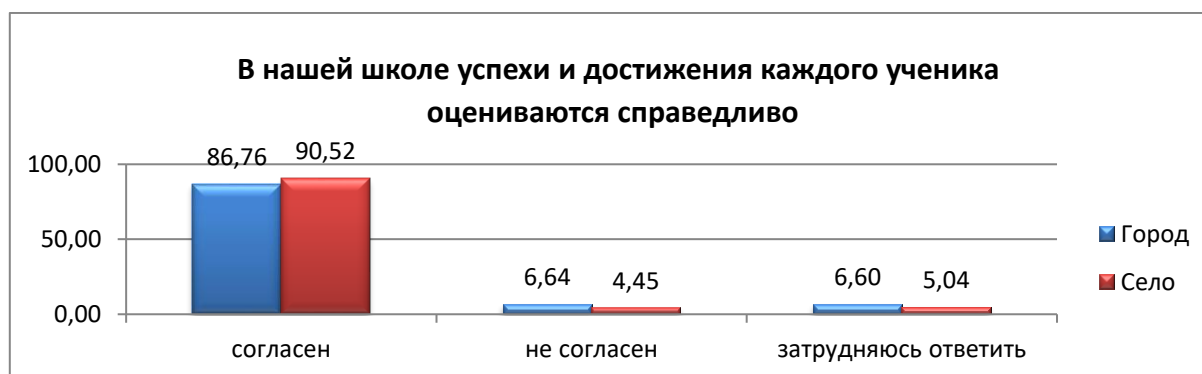

Рисунок – Средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села.

По третьему утверждению «Учителя уверены, что каждый ученик может быть успешным в учебе» доля обучающихся, ответивших утвердительно, т.е. «согласен», составила в разрезе города от 63,7% (Павлодарская обл.) до 99% (г.Шымкент), в разрезе села – от 82,8% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 85,06%, в разрезе села – 87,76%.

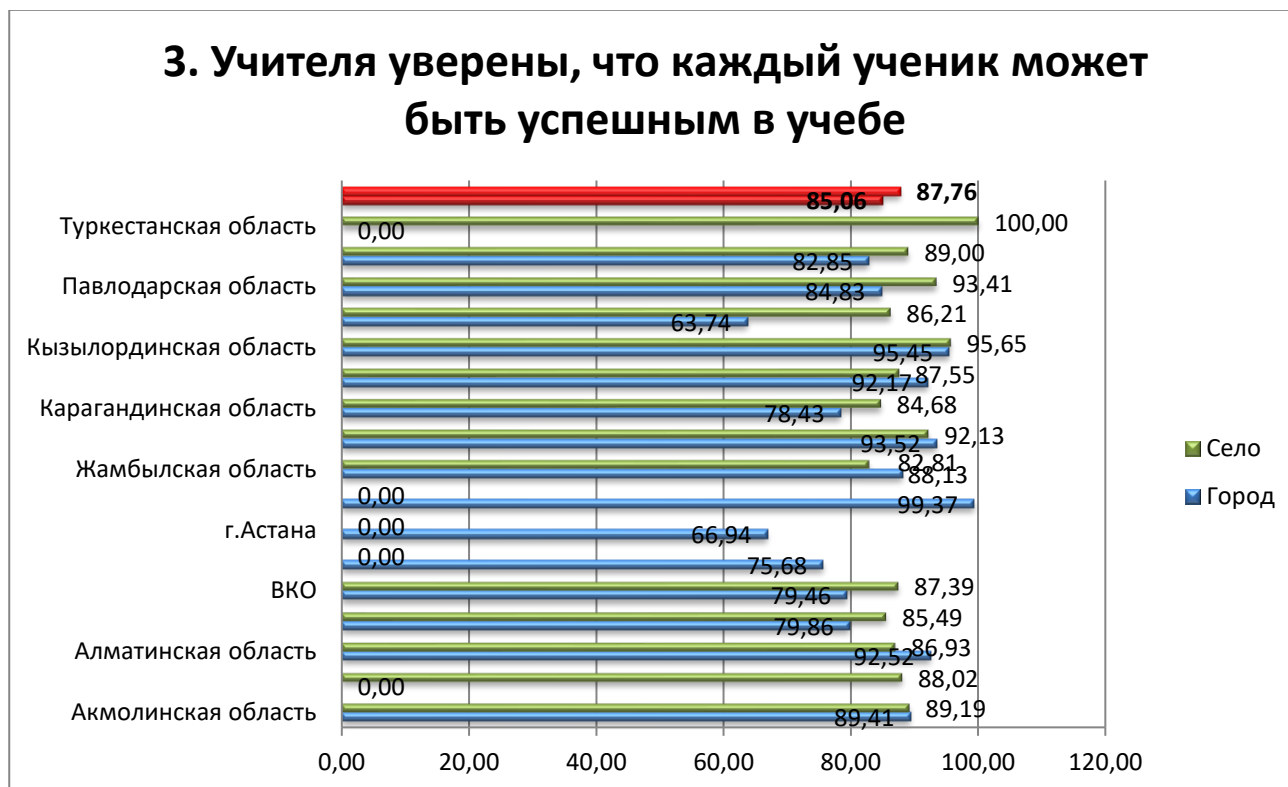

Рисунок – Доля обучающихся, ответивших «согласен» в разрезе города и села

В диаграмме ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 7,1%, в разрезе села – 4,5%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 7,8%, в разрезе села – 7,7% (Рис.).

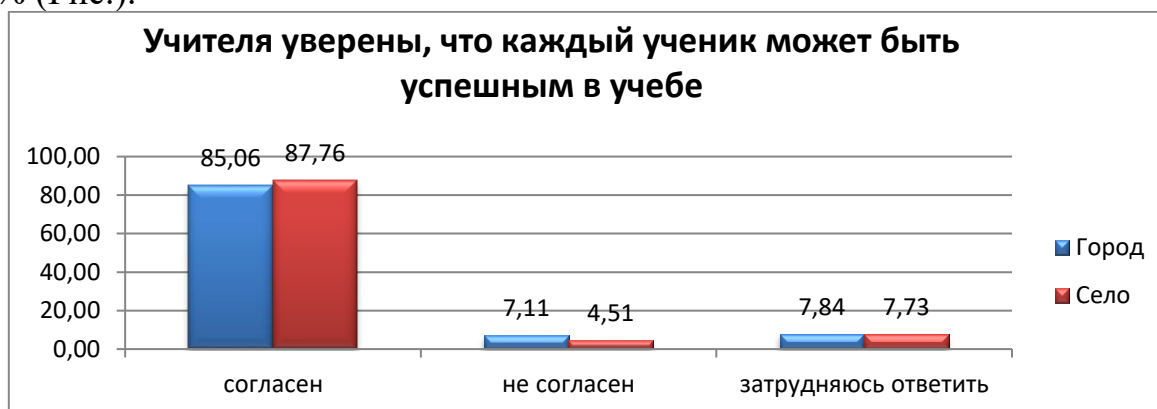

Рисунок – Средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села.

По четвертому утверждению «Учителя привлекают всех учеников к участию в классных и внешкольных мероприятиях» доля обучающихся, ответивших утвердительно «согласен», составила в разрезе города от 75% (Мангистауская обл.) до 99% (г.Шымкент), в разрезе села – от 71,4% (Туркестанская обл.) до 96,6% (Павлодарская, Западно-Казахстанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 88,96%, в разрезе села – 91,72%.

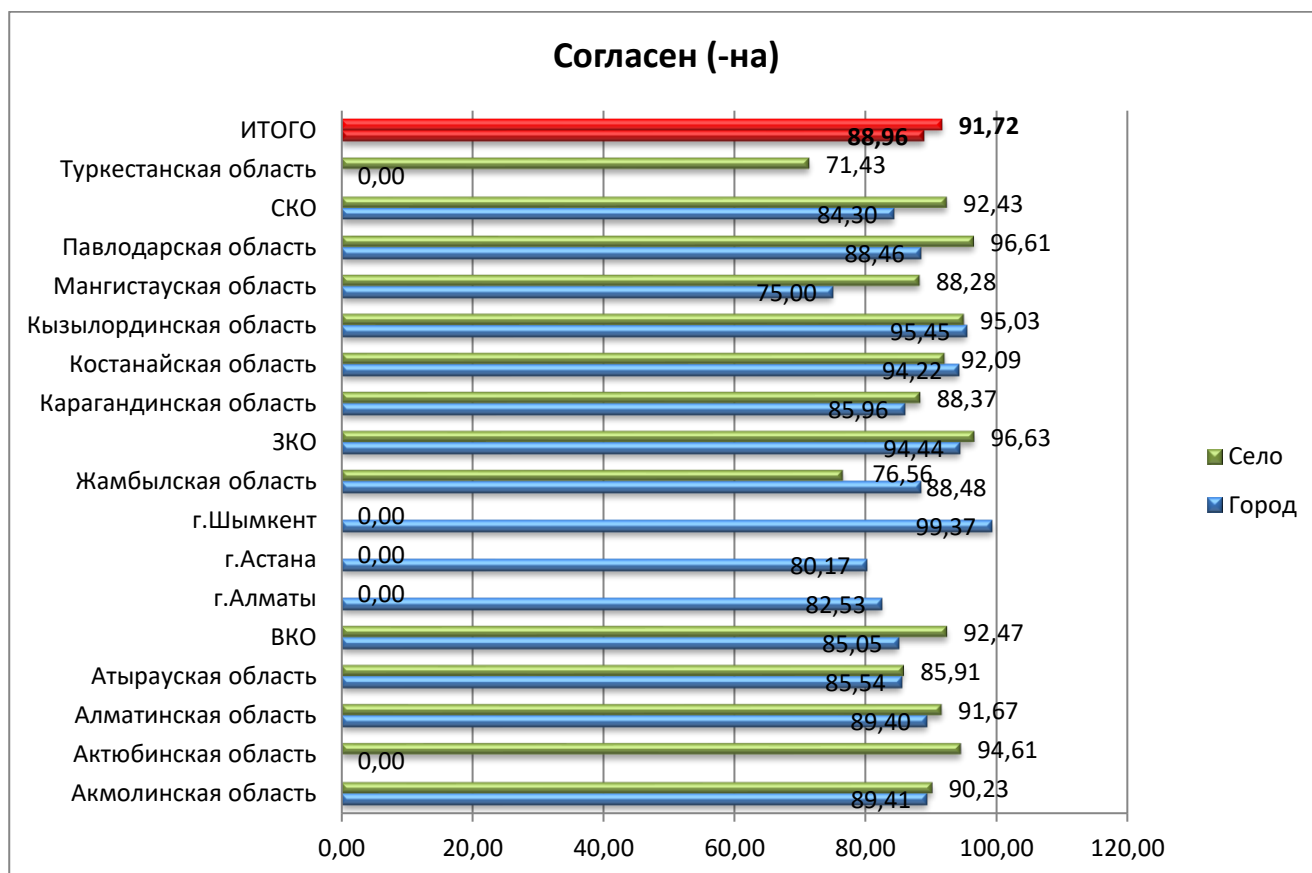

Рисунок – Доля обучающихся, ответивших «согласен» в разрезе города и села

В диаграмме ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 5,3%, в разрезе села – 3,9%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 5,7%, в разрезе села – 4,4% (Рис.).

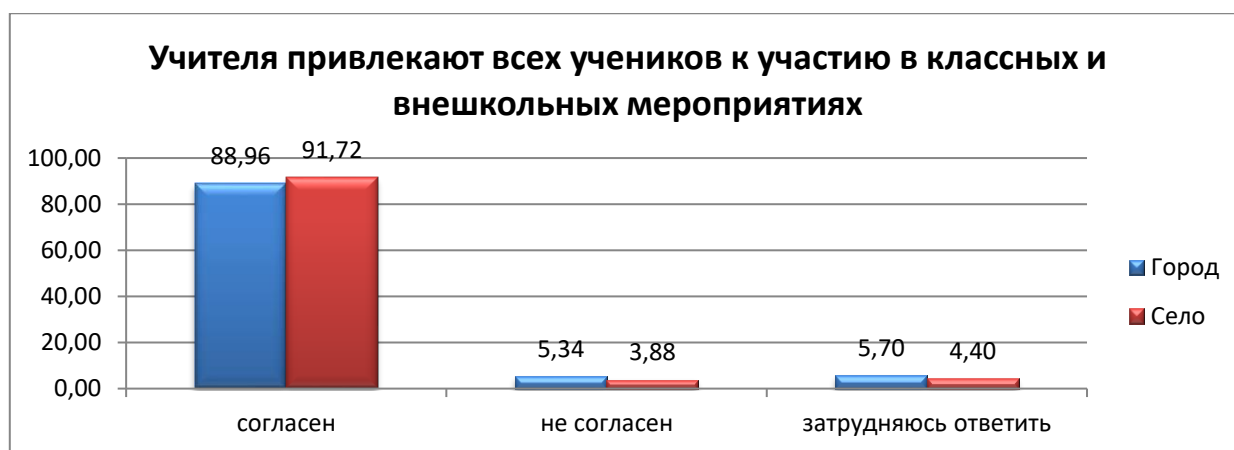
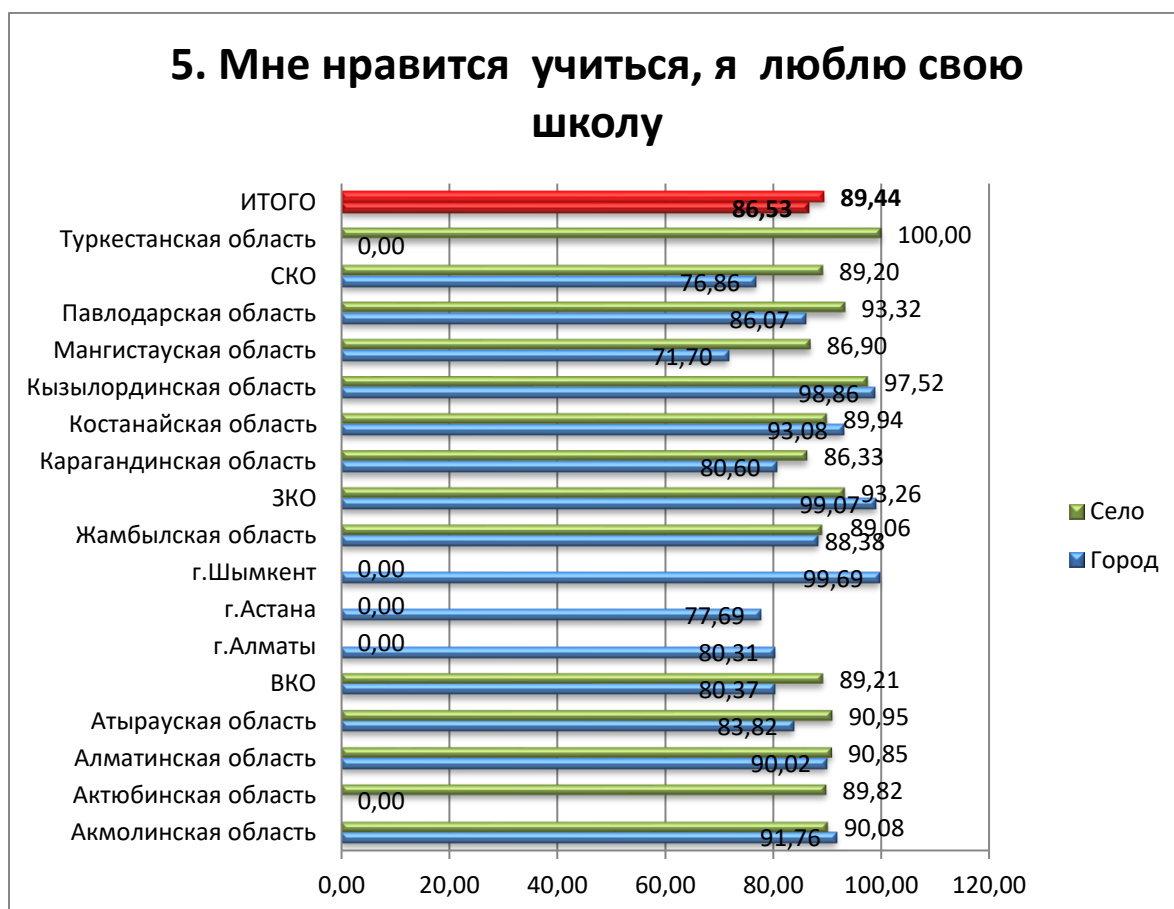

Рисунок – Средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села.

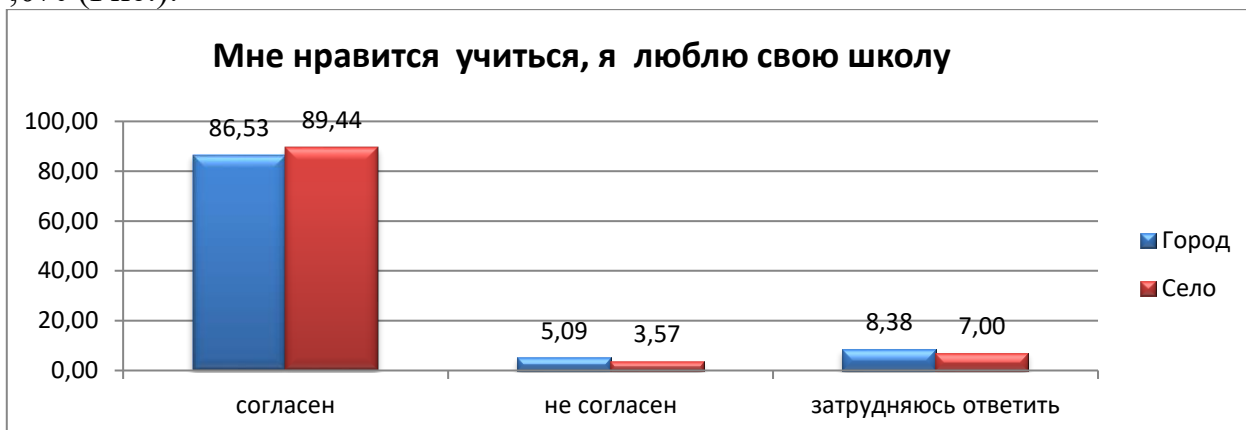
По пятому утверждению «Мне нравится учиться, я люблю свою школу» доля обучающихся, ответивших утвердительно «согласен», составила в разрезе города от 71,7% (Мангистауская обл.) до 99% (Западно-Казахстанская обл., Кызылординская обл., г.Шымкент), в разрезе села – от 86,3% (Карагандинская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 86,5%, в разрезе села – 89,4%.

В следующей диаграмме представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 5,09%, в разрезе села – 3,57%, доля

затрудняющихся ответить составляет в разрезе города – 8,38%, в разрезе села – 7,0% (Рис.).

По шестому утверждению «Мои права в школе не нарушаются» доля обучающихся, ответивших утвердительно «согласен», составила в разрезе города от 74,3% (Мангистауская обл.) до 97% (Павлодарская обл.), в разрезе села – от 85,9% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 89,5%, в разрезе села – 93,3%.

По утверждению «Мои права в школе не нарушаются» показатели всех вариантов ответов представлены следующим образом. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 4,88%, в разрезе села – 2,94%, доля

затрудняющихся ответить составляет в разрезе города – 5,62%, в разрезе села – 3,76% (Рис.).

В целом по всем вопросам направления «Инклюзивная культура» средние показатели на региональном уровне составили в разрезе города от 69% (Мангистауская обл.) до 99% (г.Шымкент), в разрезе села – от 81,2% (Жамбылская обл.) до 96,7% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 87,5%, в разрезе села – 91,0%.

Далее представлены средние результаты ответов обучающихся на все вопросы в направлении «Инклюзивная культура» по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 5,84%, в разрезе села – 3,74%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6,70%, в разрезе села – 5,21% (Рис.).

В целом по индикаторам направления «Создание инклюзивной культуры» можно сделать следующие выводы:

- 88% обучающихся основной и старшей школы города и 93,5% учеников сельской школы считают, что их школы способствует развитию общих инклюзивных ценностей;

- 86,76% городских и 90,52% сельских обучающихся считают, что в их школе успехи и достижения каждого ученика оцениваются справедливо;

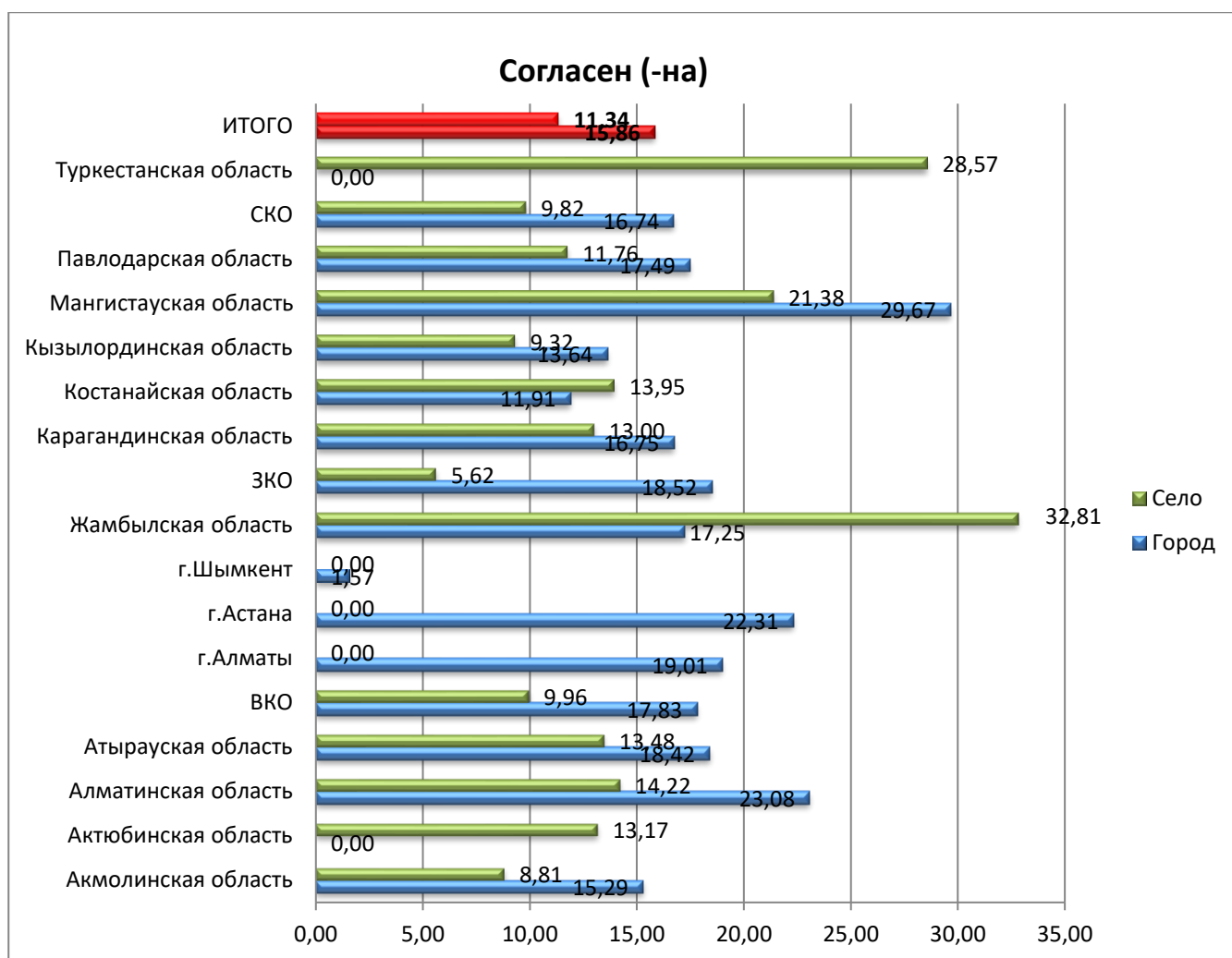
- 85,06% обучающихся в городе и 87,76% обучающихся в селе согласны с утверждением «учителя уверены в том, что каждый ученик может быть успешным в учебе»;

- 88,96% обучающихся в разрезе города и 91,72% в разрезе села считают, что учителя привлекают всех учеников к участию в классных и внешкольных мероприятиях;

- 86,5% городских и 89,4% сельских детей любят свою школу, им нравится учиться;

- 89,5% обучающихся в городе и 93,3% обучающихся в села считают, что их права в школе не нарушаются.

В направлении «**Разработка инклюзивной политики**» по утверждению «Я сталкивался(-ась) с несправедливым отношением к себе, были случаи запугивания, оскорбления» доля обучающихся, ответивших утвердительно «согласен» составила в разрезе города от 1,6% (г.Шымкент) до 29,6% (Мангистауская обл.), в разрезе села– от 5,6% (Западно-Казахстанская обл.) до 32,8% (Жамбылская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 15,8%, в разрезе села – 11,3%.

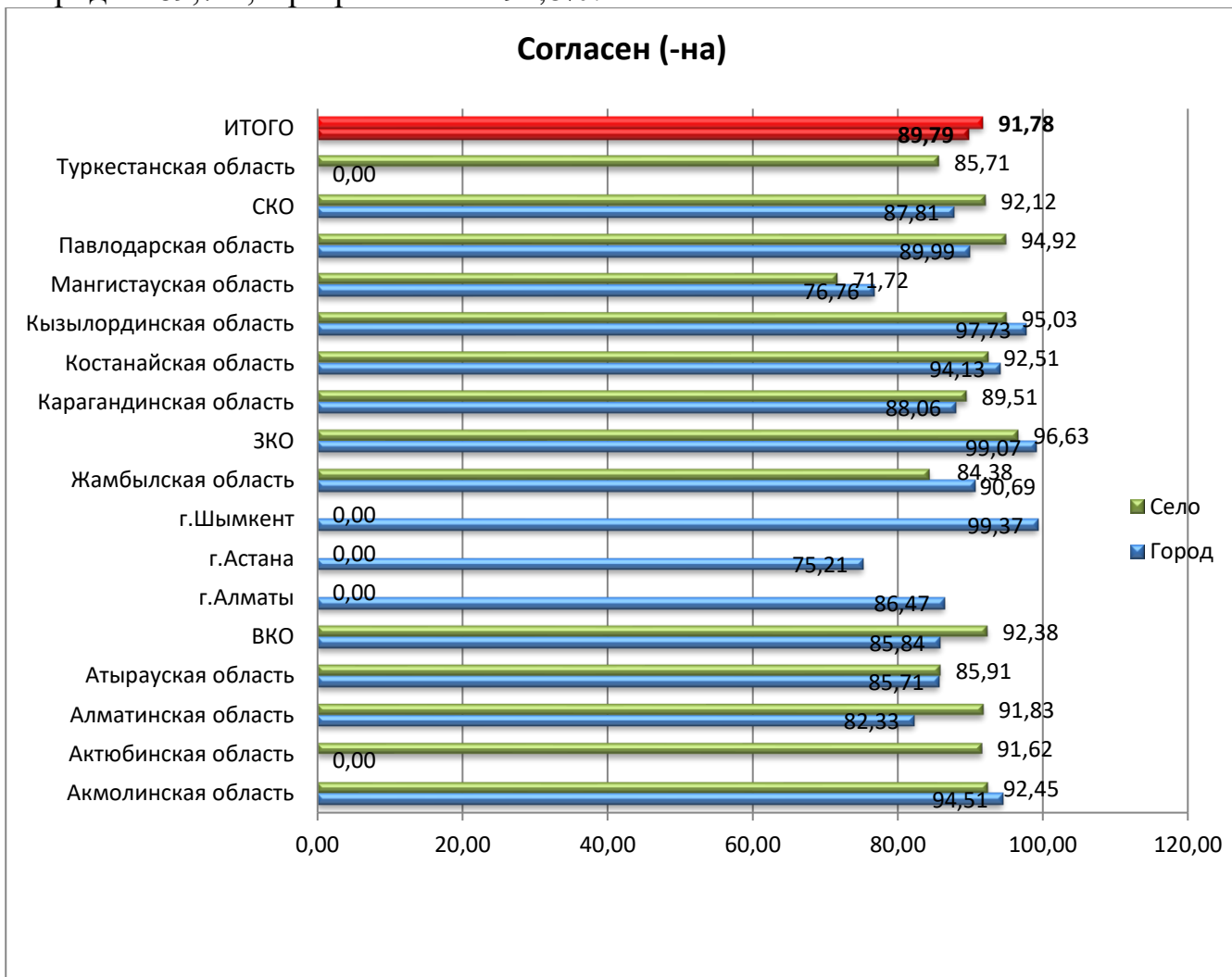

В диаграмме ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 78,12%, в разрезе села – 83,96%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6,02%, в разрезе села – 4,70% (Рис.).

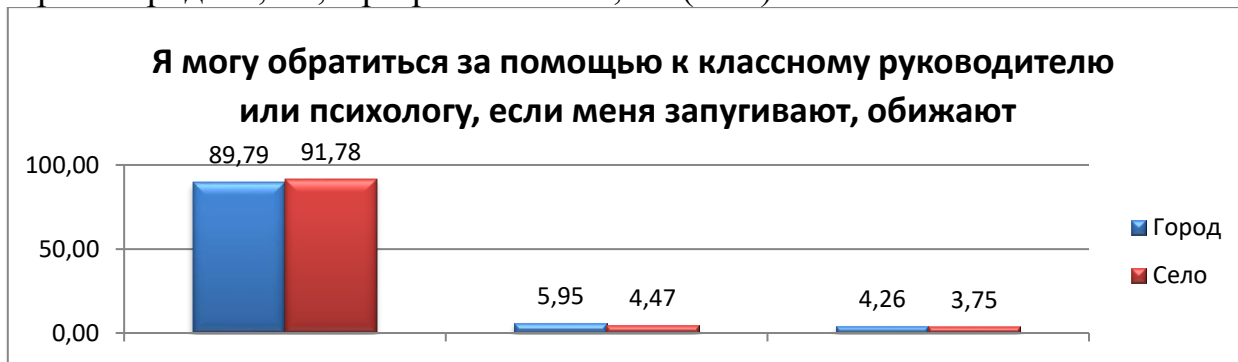

По восьмому утверждению «Я могу обратиться за помощью к классному руководителю или психологу, если меня запугивают, обижают» доля обучающихся, ответивших утвердительно «согласен» составила в разрезе

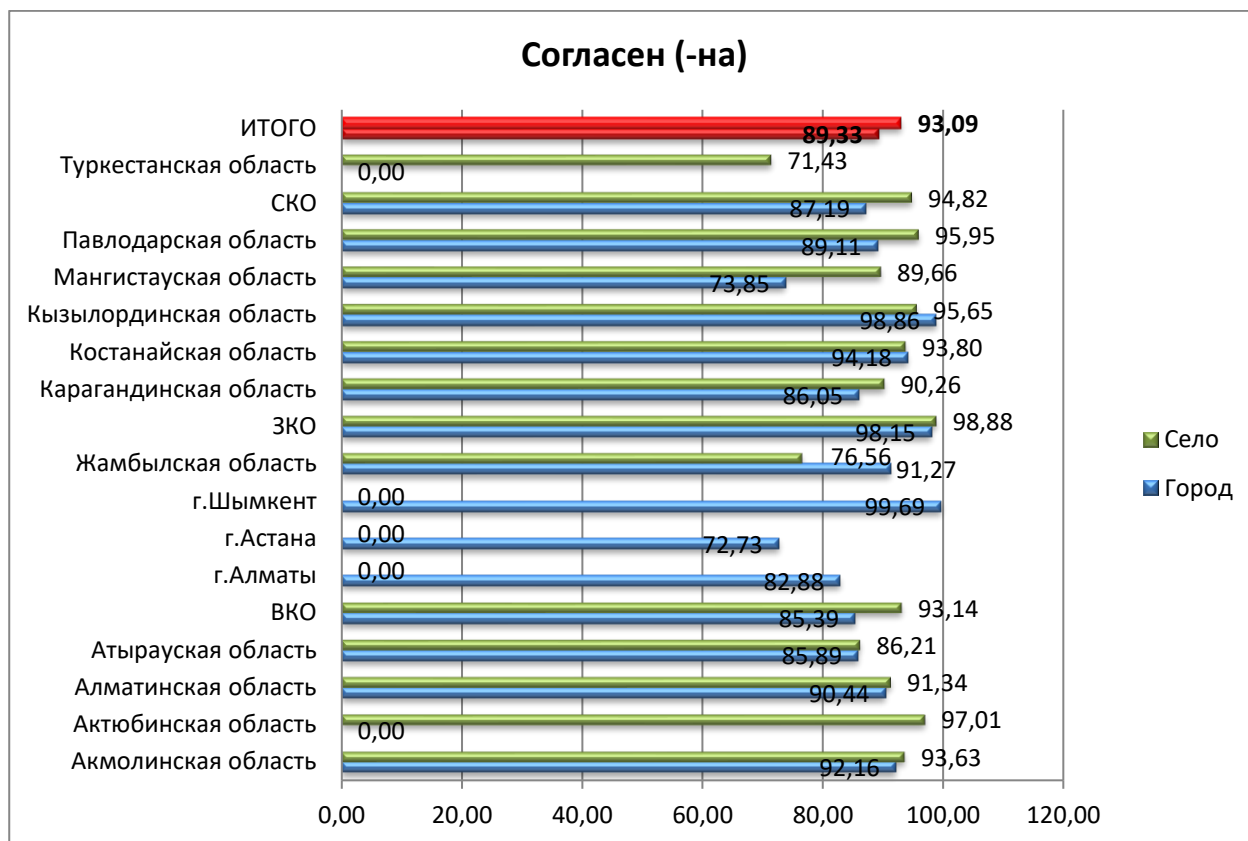
города от 75,2% (г.Астана) до 99,37% (Западно-Казахстанская обл., Шымкент), в разрезе села – от 71,72% (Мангистауская обл.) до 96,6% (Западно-Казахстанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 89,7%, в разрезе села – 91,8%.

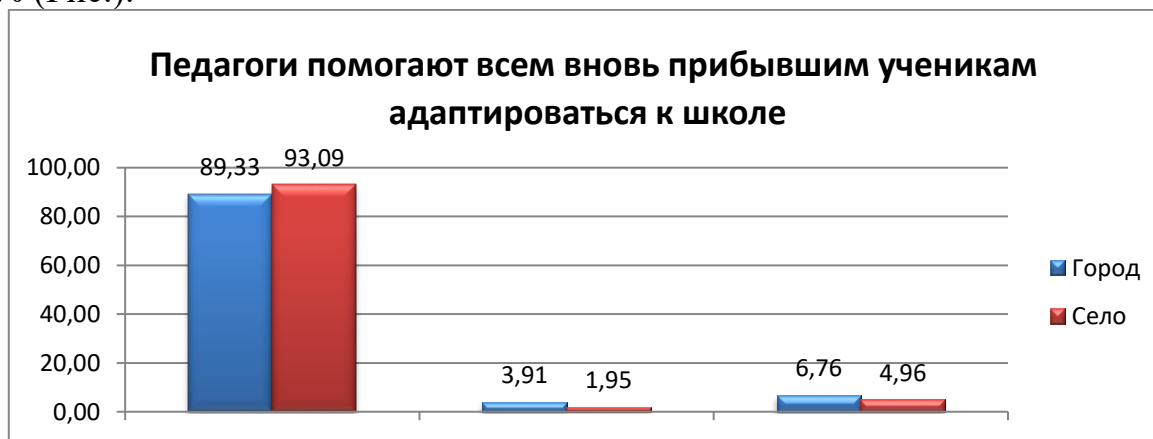
В следующей диаграмме отражены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по вопросу оказания помощи со стороны классного руководителя и психолога. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 5,9%, в разрезе села – 4,4%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 4,2%, в разрезе села – 3,7% (Рис.).

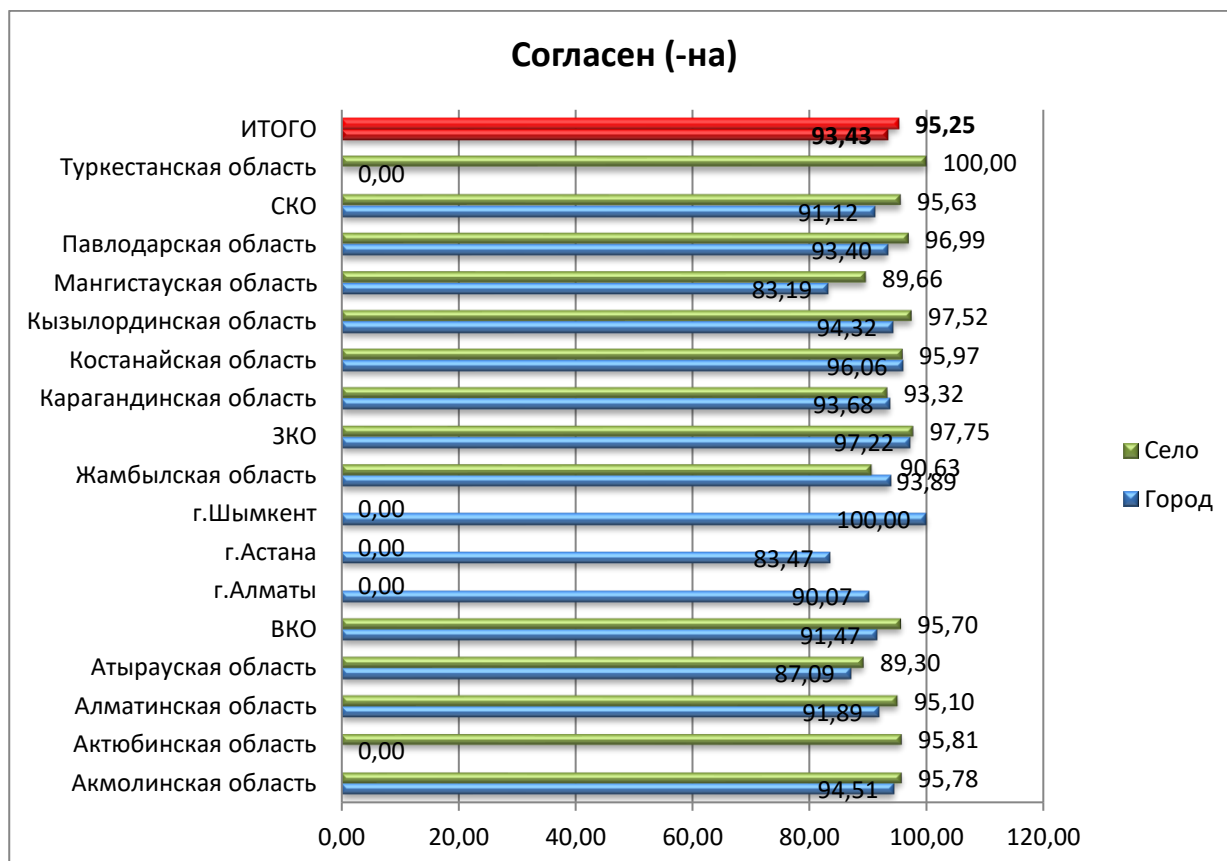
По утверждению «Педагоги помогают всем вновь прибывшим ученикам адаптироваться к школе» доля обучающихся, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 72,7% (г.Астана) до 99,7% (г.Шымкент, Западно-Казахстанская обл., Кызылординская обл.), в разрезе села – от 71,4% (Туркестанская обл.) до 98,8% (Западно-Казахстанская обл., Актюбинская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 89,3%, в разрезе села – 93,0%.

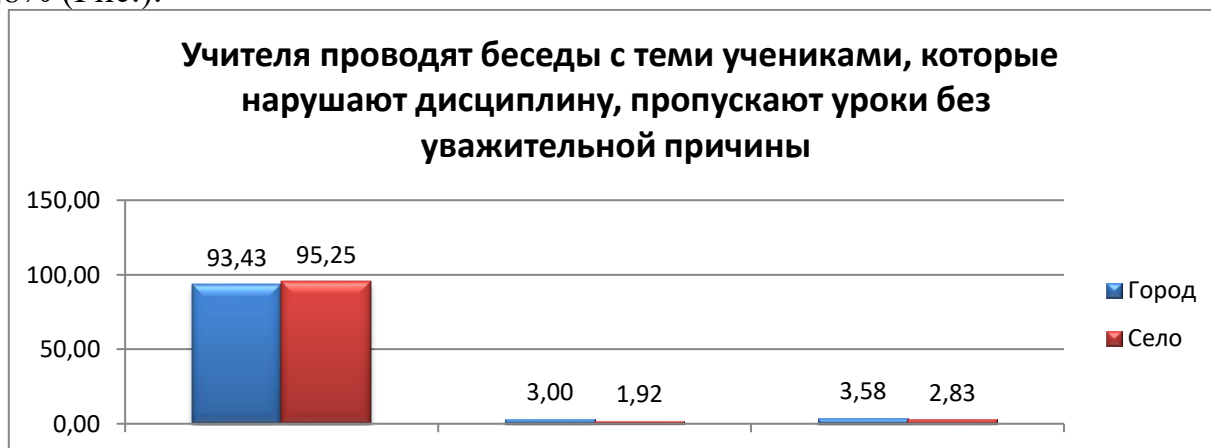
В диаграмме ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 3,9%, в разрезе села – 1,9%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6,7%, в разрезе села – 4,9% (Рис.).

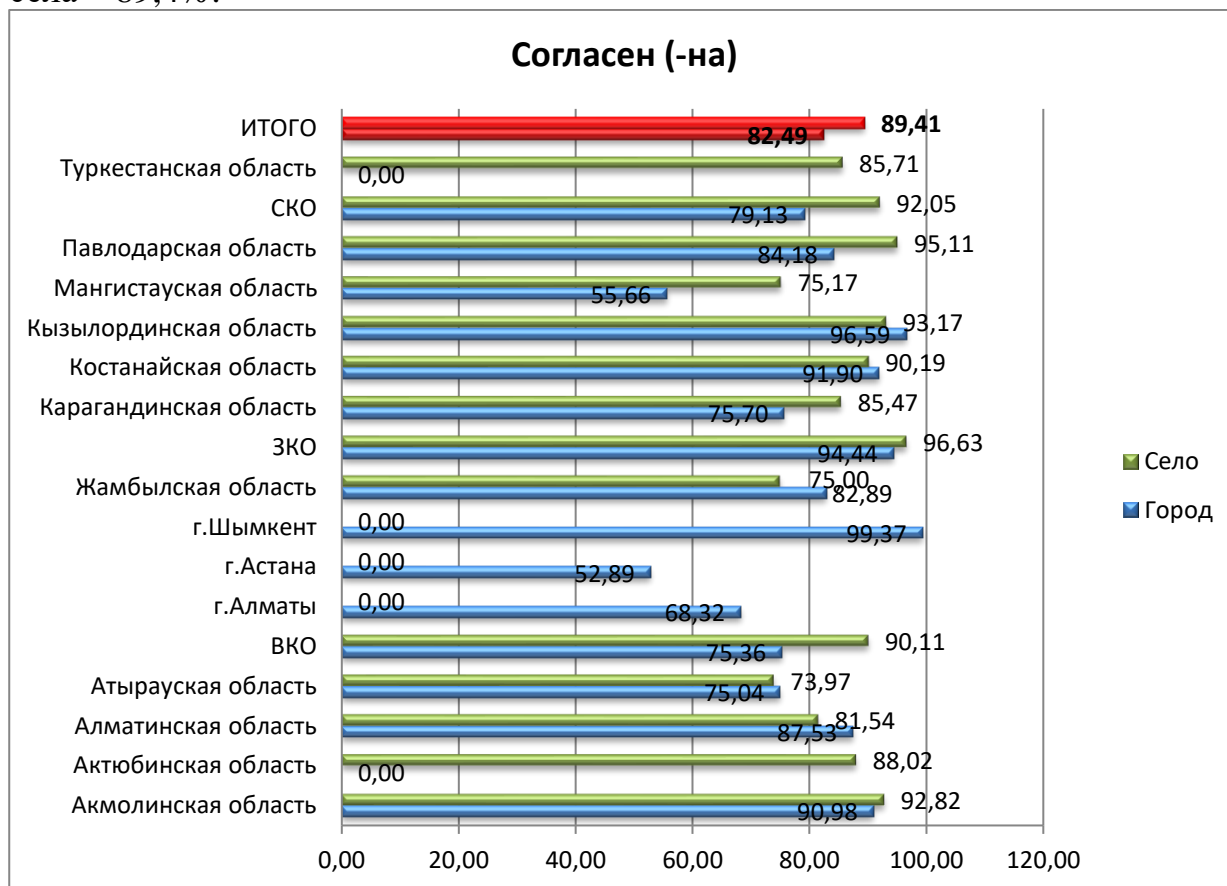
По утверждению «Учителя проводят беседы с теми учениками, которые нарушают дисциплину, пропускают уроки без уважительной причины» доля обучающихся, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 83,1% (Мангистауская обл.) до 100% (г.Шымкент), в разрезе села – от 89,3% (Атырауская обл., Мангистауская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 93,4%, в разрезе села – 95,2%.

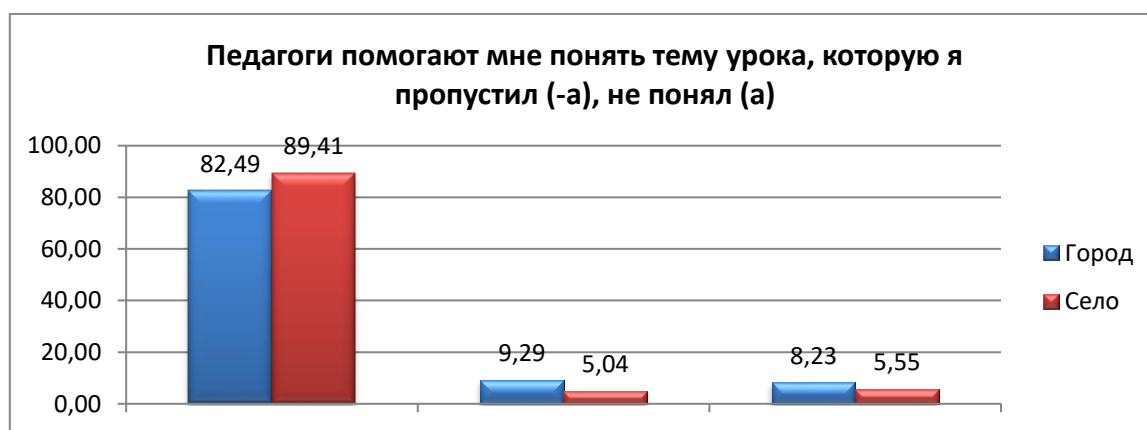
В диаграмме ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 3%, в разрезе села – 1,9%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 3,5%, в разрезе села – 2,8% (Рис.).

По утверждению «Педагоги помогают мне понять тему урока, которую я пропустил (-а), не понял (а)» доля обучающихся, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 52,8% (г.Астана) до 99,37% (г.Шымкент), в разрезе села – от 73,9% (Атырауская обл.) до 96,6% (Западно-Казахстанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 82,4%, в разрезе села – 89,4%.

В следующей диаграмме представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 9,3%, в разрезе села – 5,0%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 8,2%, в разрезе села – 5,5% (Рис.).

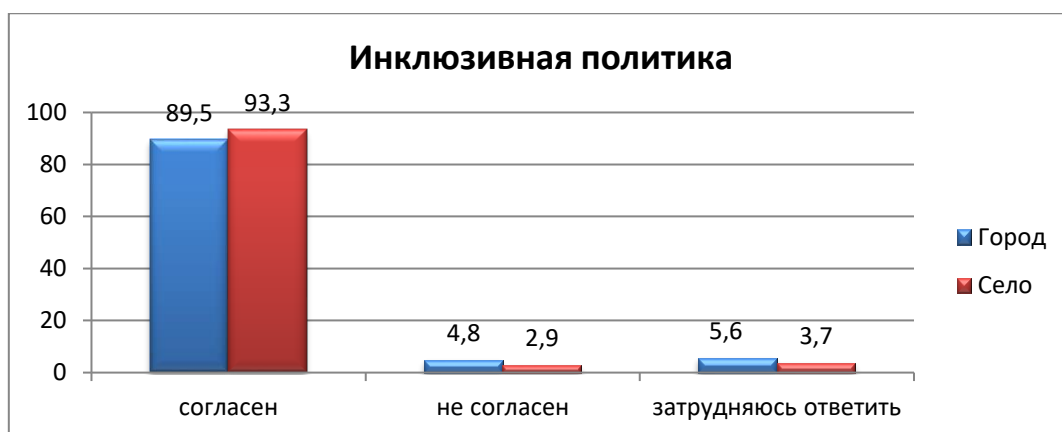

В целом по всем вопросам направления «**Разработка инклюзивной политики**» средние показатели на региональном уровне составили в разрезе города от 69,5% (г.Астана) до 99,3% (г.Шымкент) в разрезе села – от 76,5% (Жамбылская обл.) до 95,7% (Западно-Казахстанская обл., Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 86,6%, в разрезе села – 90,7%.

Далее представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по всем вопросам направления «**Разработка инклюзивной политики**» по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 4,8%, в разрезе села – 2,9%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 5,6%, в разрезе села – 3,7% (Рис.).

В целом по индикаторам направления «Разработка инклюзивной политики» можно сделать следующие выводы:

- 15,8% обучающихся основной и старшей школы города и 11,3% учеников сельской школы сталкивались с несправедливым отношением к себе, у них были случаи запугивания или оскорбления;

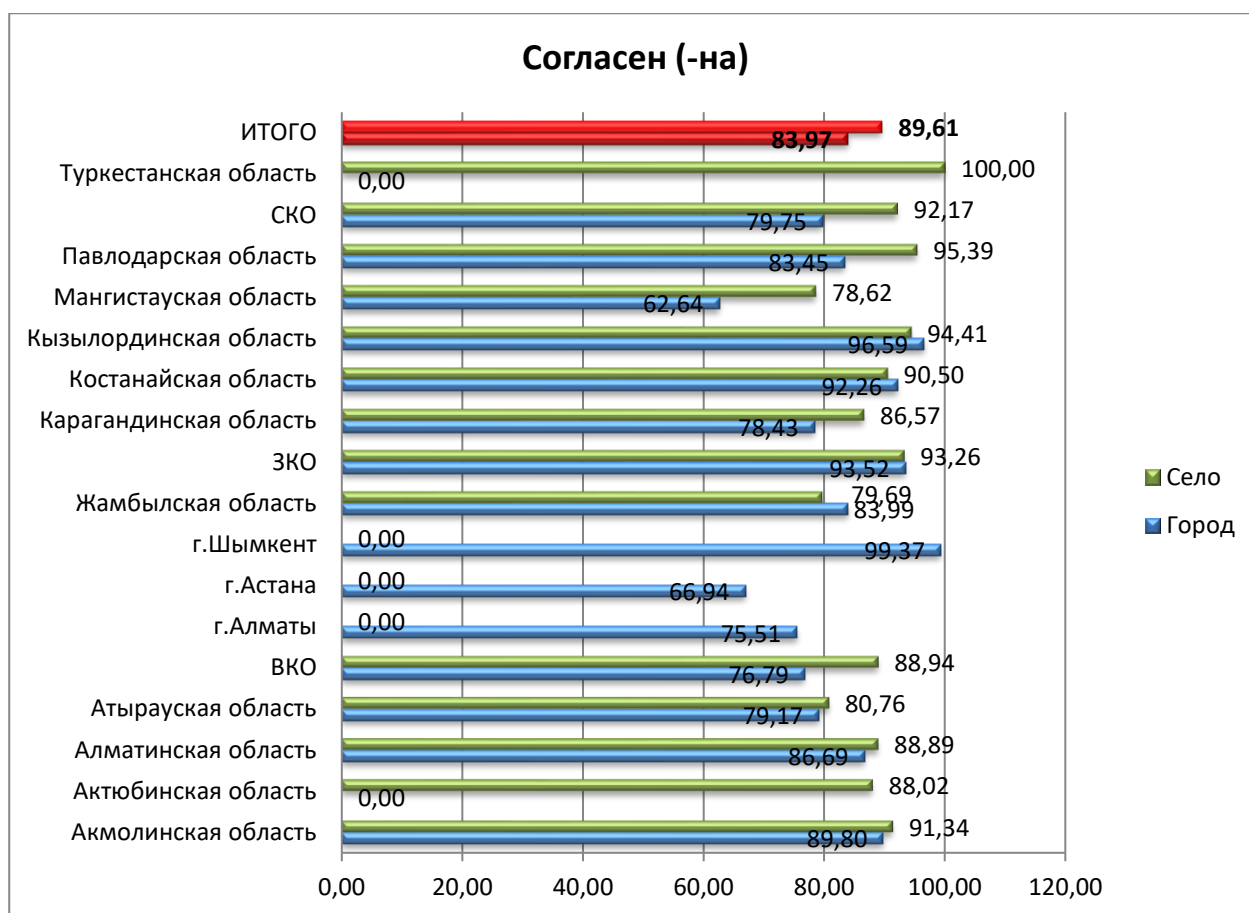
- 89,8% городских и 91,7% сельских обучающихся могут обратиться за помощью к классному руководителю или психологу, если его запугивают, обижают;

- 89,3% обучающихся в городе и 93% обучающихся в селе согласны с утверждением «Педагоги помогают всем вновь прибывшим ученикам адаптироваться к школе»;

- 93,4% обучающихся в разрезе города и 95,2% в разрезе села согласны с тем, что учителя проводят беседы с теми учениками, которые нарушают дисциплину, пропускают уроки без уважительной причины;

- 82,5% городских и 89,4% сельских детей согласны с тем, что педагоги помогают понять тему урока, которую они пропустили, не поняли.

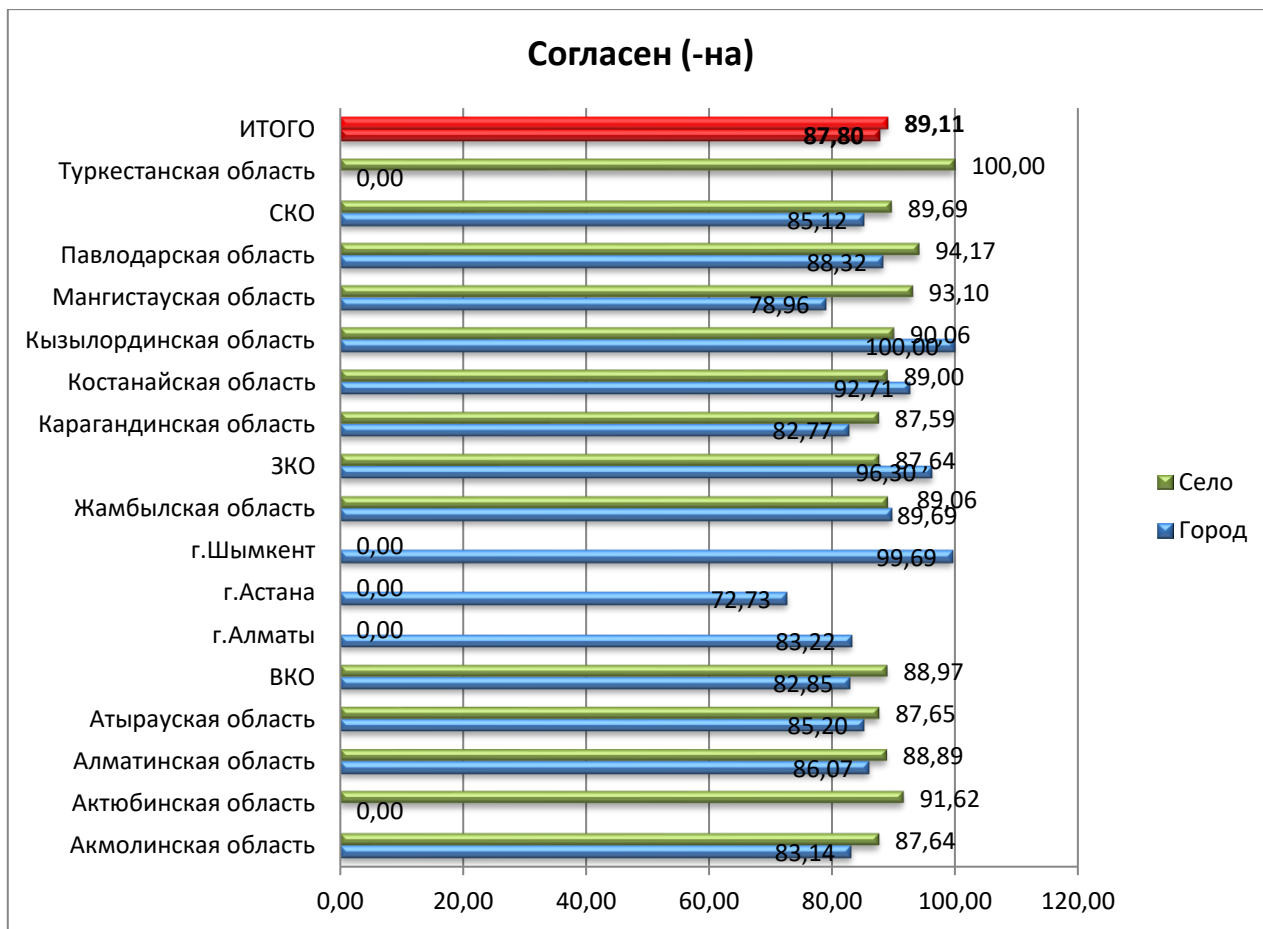
Следующие два вопроса относятся к аспекту **развития инклюзивной практики**. По утверждению «Учитель в классе уделяет внимание каждому ученику» доля обучающихся, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 62,6% (Мангистауская обл.) до 99,37% (г.Шымкент), в разрезе села – от 78,6% (Мангистауская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 83,9%, в разрезе села – 89,6%.

Ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 8%, в разрезе села – 4,7%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 8,2%, в разрезе села – 5,6% (Рис.).

По утверждению «На уроке ученики помогают друг другу» доля обучающихся, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 72,7% (г.Астана) до 100% (Кызылординская обл., г.Шымкент), в разрезе села – от 87,6% (Акмолинская, Атырауская, Карагандинская, Западно-Казахстанская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 87,8%, в разрезе села – 89,1%.

Ниже представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 5,3%, в разрезе села – 4,7%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 6,8%, в разрезе села – 6,2% (Рис.).

В целом по всем вопросам направления «**Развитие инклюзивной практики**» средние показатели на региональном уровне составили в разрезе города от 69,8% (г.Астана) до 99,5% (г.Шымкент, Кызылординская обл.), в разрезе села – от 84,2% (Атырауская обл.) до 100% (Туркестанская обл.).

Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 85,9%, в разрезе села – 89,3%.

Далее представлены средние показатели всех вариантов ответов обучающихся по всем вопросам направления «**Развитие инклюзивной практики**» по республике в разрезе города и села. Доля ответивших «не согласен» составляет в разрезе города 6,7%, в разрезе села – 4,7%, доля затрудняющихся ответить составляет в разрезе города 7,4%, в разрезе села – 5,9% (Рис.).

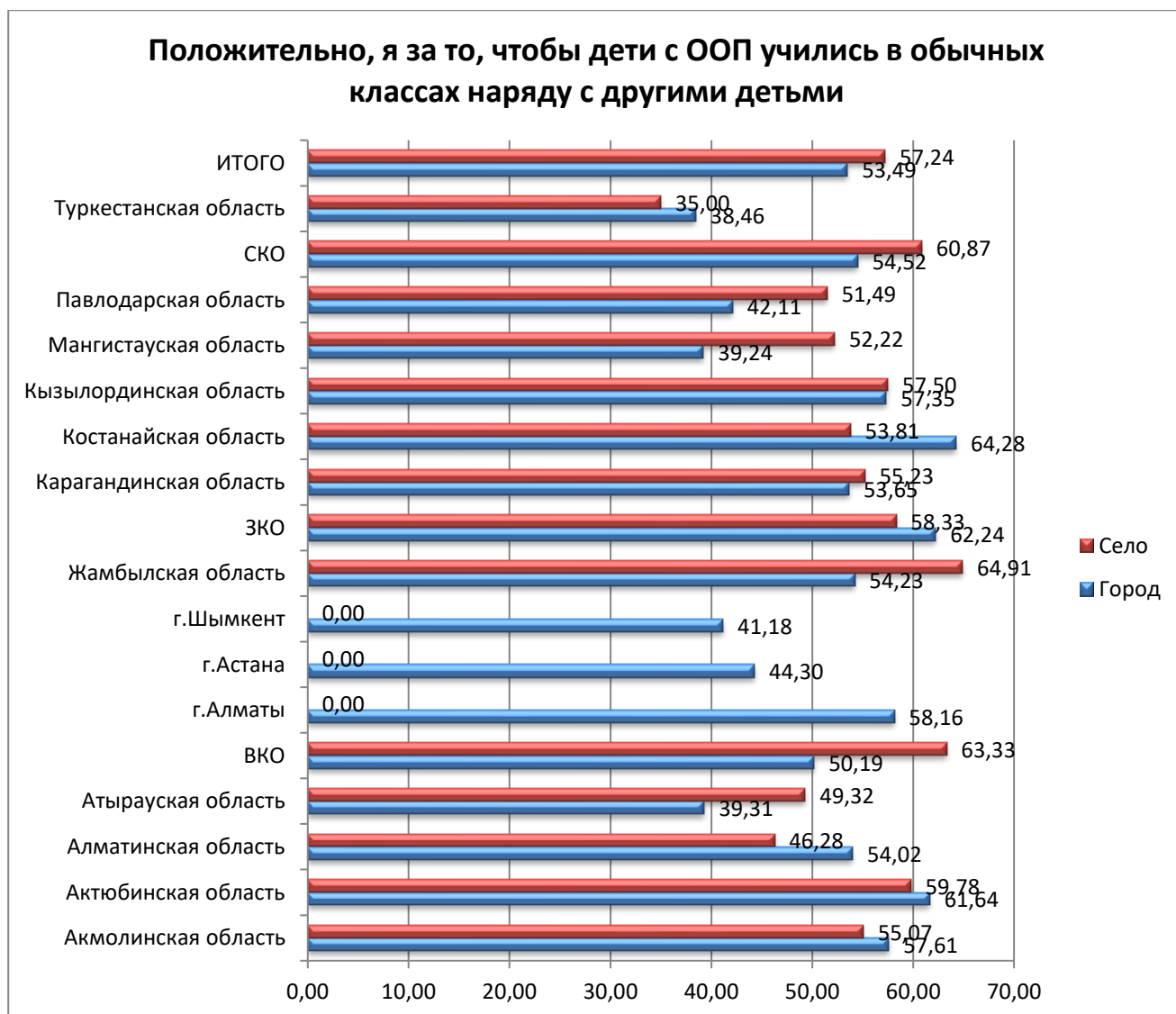
В целом по индикаторам направления «**Развитие инклюзивной практики**» можно сделать следующие выводы:

– 83,9% обучающихся основной и старшей школы города и 89,6% сельских школьников считают, что учитель в классе уделяет внимание каждому ученику;

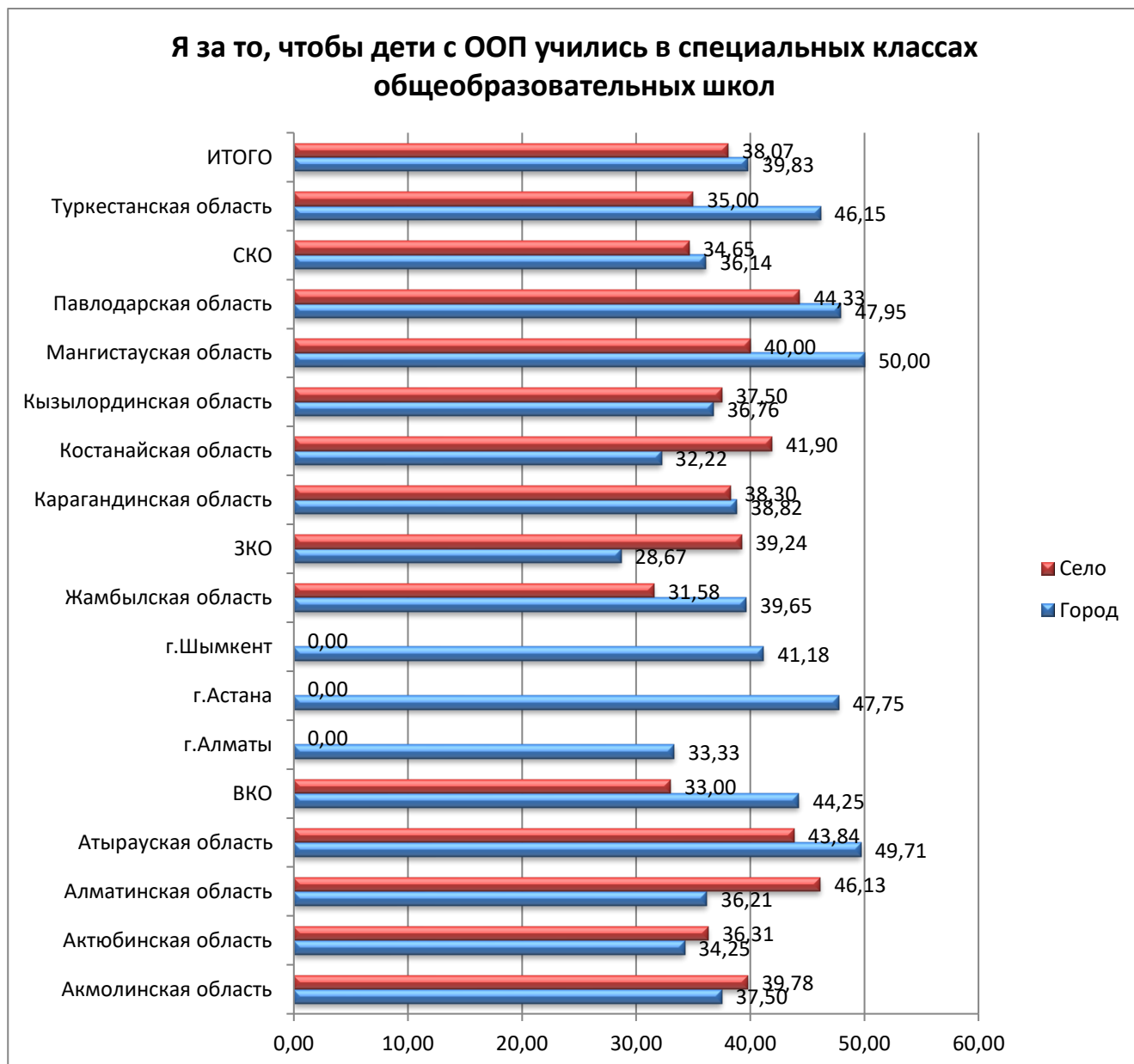
–87,8% городских и 89,1% сельских обучающихся согласны с тем, что на уроке ученики помогают друг другу.

Анализ результатов анкетирования педагогических работников и администрации общеобразовательных школ

На первый вопрос анкеты «Как вы относитесь к совместному обучению детей с особыми образовательными потребностями (ООП) и без ООП?» доля педагогов, выбравших ответ «Положительно, я за то, чтобы дети с ООП учились в обычных классах наряду с другими детьми» составила в разрезе города от 38,4% (Туркестанская, Атырауская, Мангистауская обл.) до 64,3% (Костанайская обл.), в разрезе села – от 35% (Туркестанская обл.) до 64,9% (Жамбылская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 53,5%, в разрезе села – 57,2%.

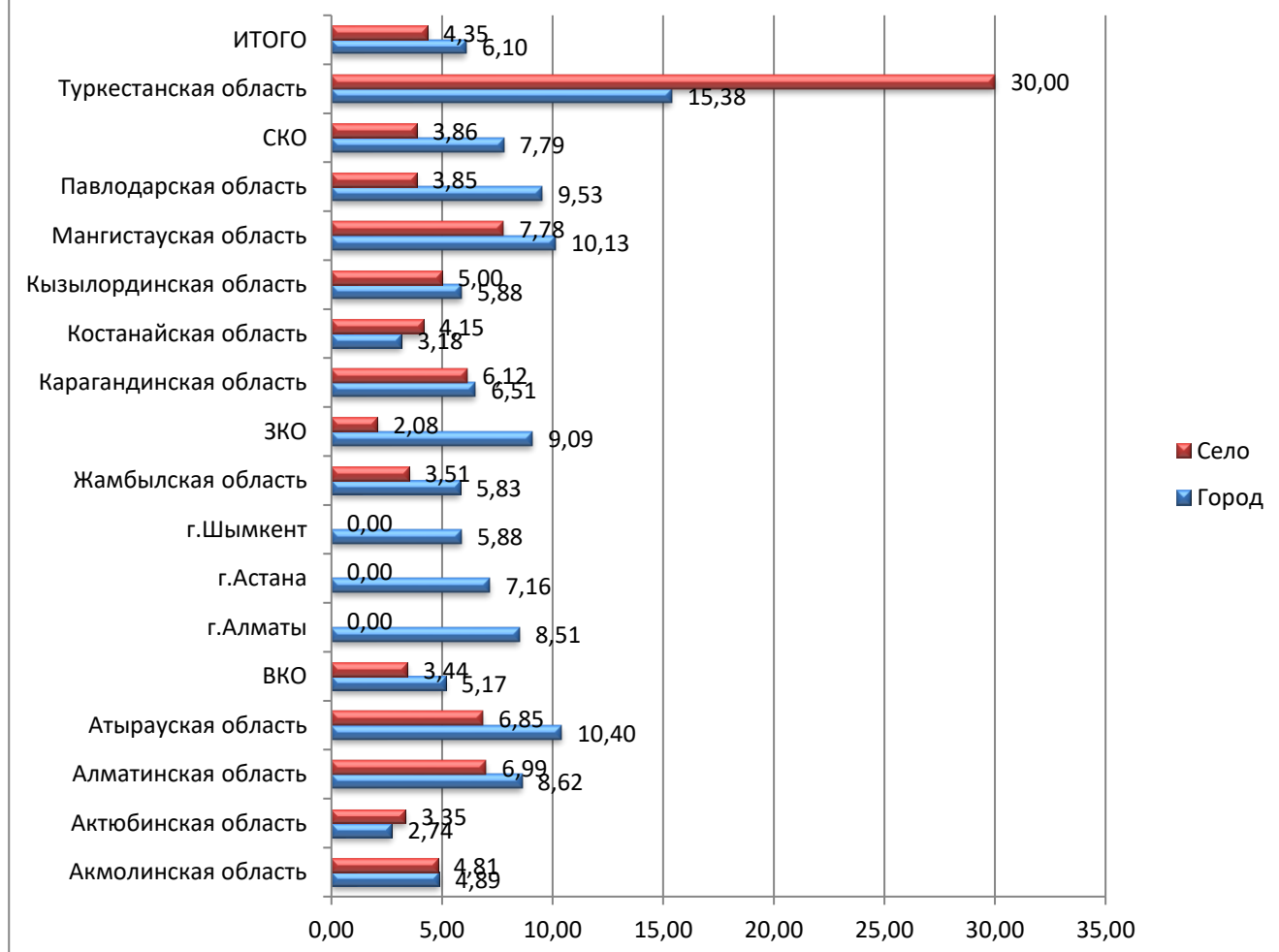

Ответ «Я за то, чтобы дети с ООП учились в специальных классах общеобразовательных школ» выбрали от 28,6% (Западно-Казахстанская обл.) до 50% (Мангистауская, Атырауская обл.) городских учителей, в разрезе села – от 31,6% (Жамбылская обл.) до 46% (Алматинская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 39,8%, в разрезе села – 38%.

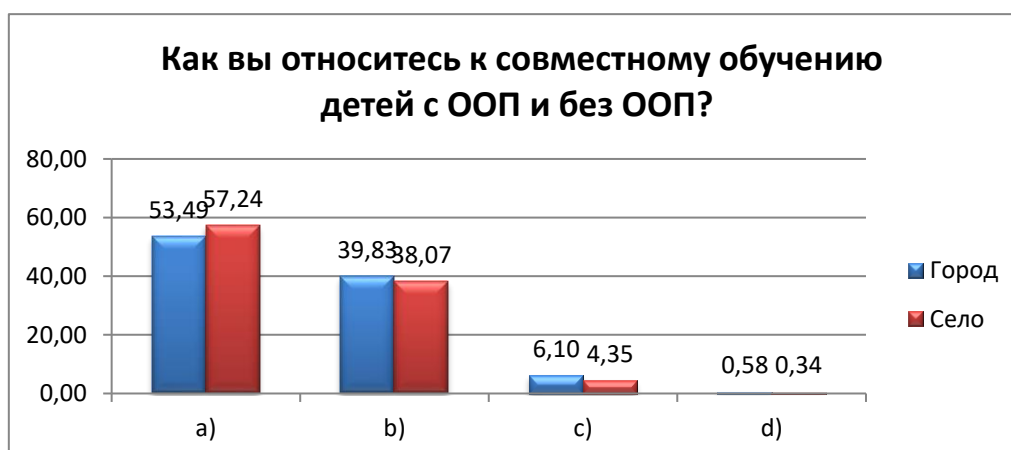
Доля педагогов, относящихся к совместному обучению детей негативно и считающих что «дети с ООП должны учиться отдельно в специальных школах», составила в разрезе города от 2,7% (Актюбинская, Костанайская обл.) до 15,4% (Туркестанская обл.), в разрезе села – от 2,0% (Западно-Казахстанская обл.) до 30% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 6,1%, в разрезе села – 4,3%.

Негативно, дети с ООП должны учиться отдельно в специальных школах

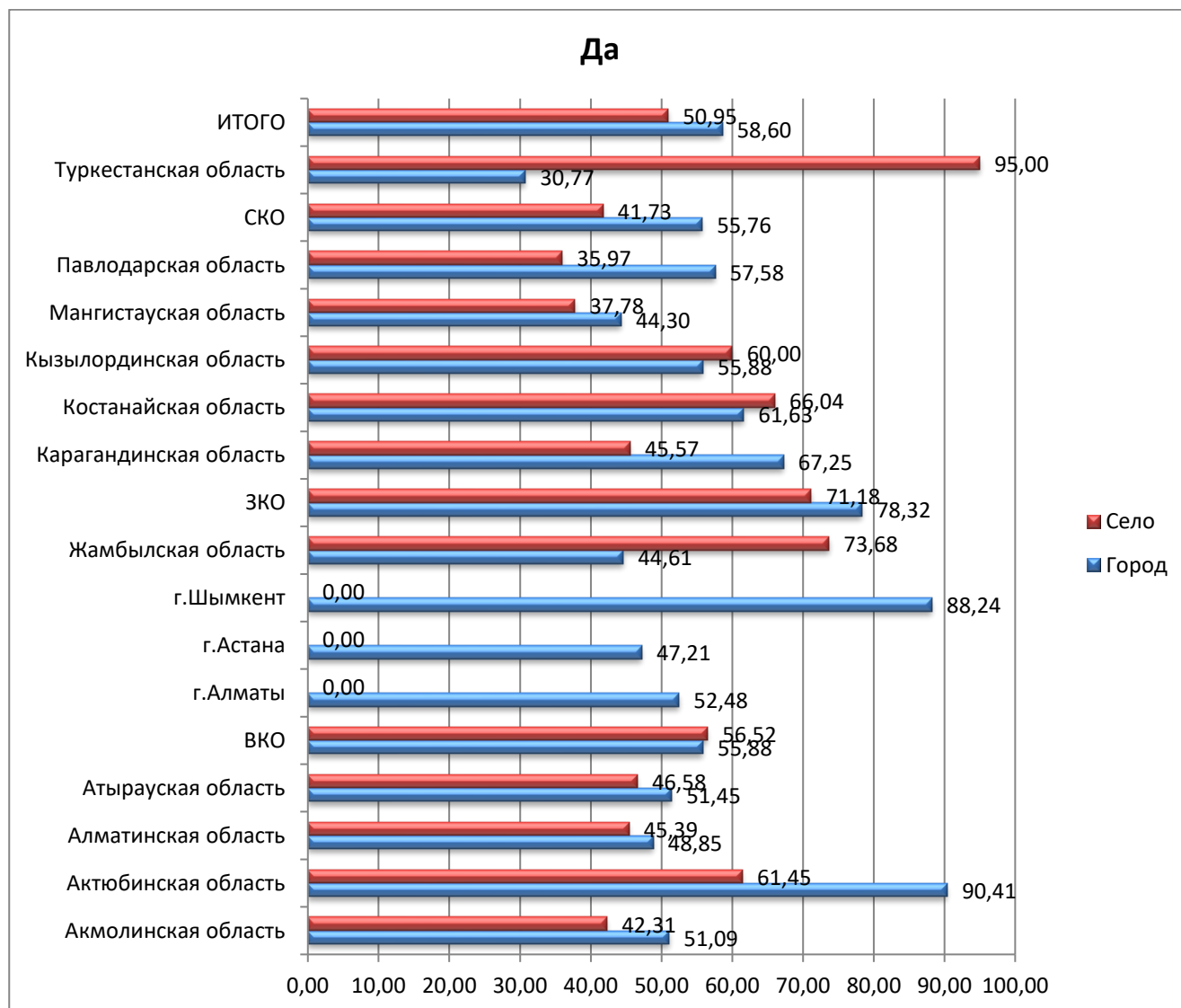
Ответ «Другое» выбрали в среднем 0,6% городских педагогов и 0,3% сельских педагогов. В основном, ответы были следующего характера: «в зависимости от диагноза ребенка», «с детьми с ООП должны заниматься специалисты, в классах с меньшим количеством обучающихся» (47 ответов).

Как вы относитесь к совместному обучению детей с ООП и без ООП?

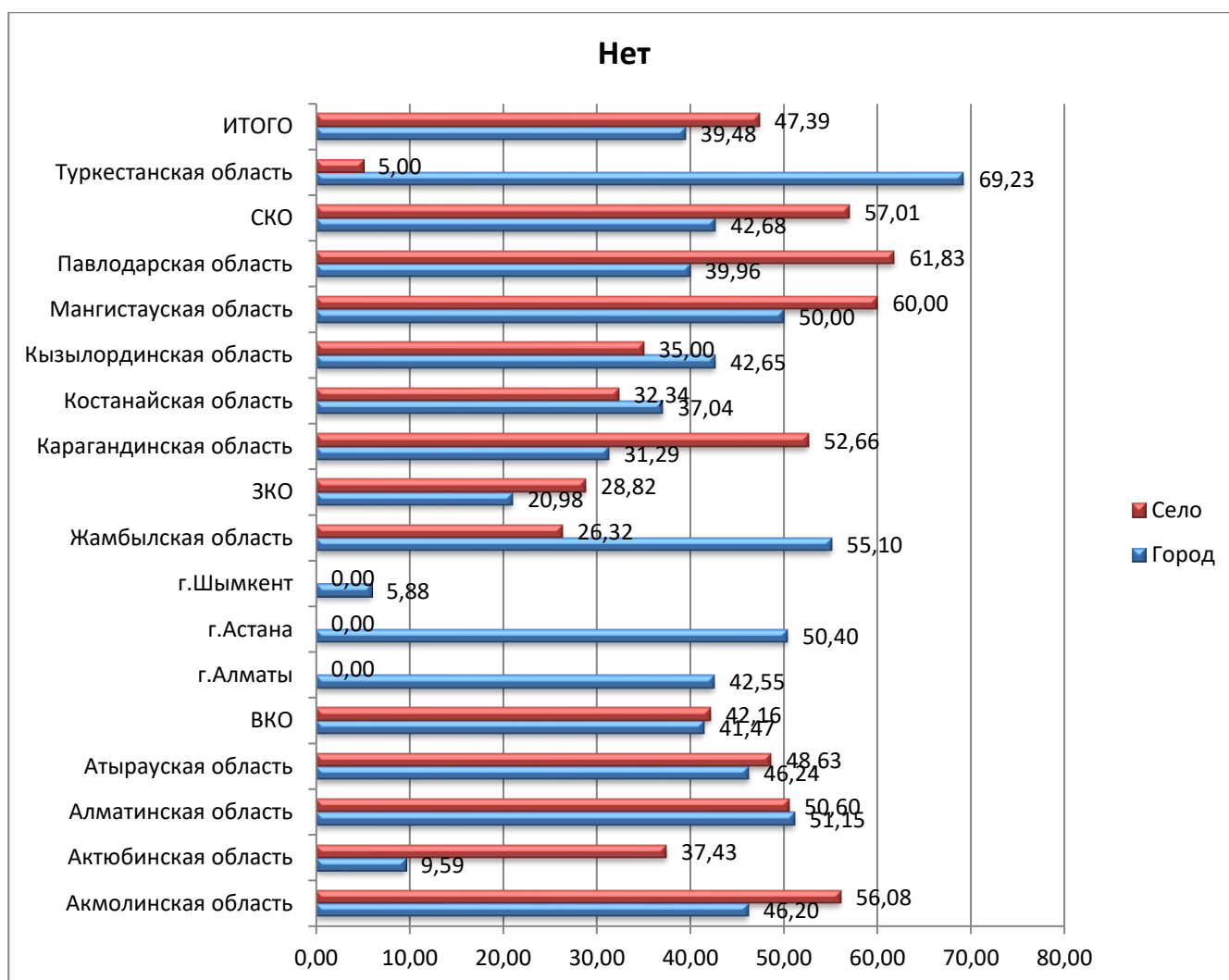

На вопрос «Имеются ли в классе, в котором вы преподаете, ученики с особыми образовательными потребностями?» ответили утвердительно от 30,7% (Туркестанская обл.) до 90,4% (Актюбинская обл., г. Шымкент) учителей городских школ, от 35,9% (Павлодарская обл.) до 95% (Туркестанская обл.) учителей сельских школ. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 58,6%, в разрезе села – 50,9%.

На этот же вопрос «Имеются ли в классе, в котором вы преподаете, ученики с особыми образовательными потребностями?» ответили отрицательно в разрезе города – от 5,8% (г.Шымкент) до 69,2% (Туркестанская обл.), в разрезе села – от 5% (Туркестанская обл.) до 61,8% (Павлодарская обл.) педагогов. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 39,4%, в разрезе села – 47,4%.

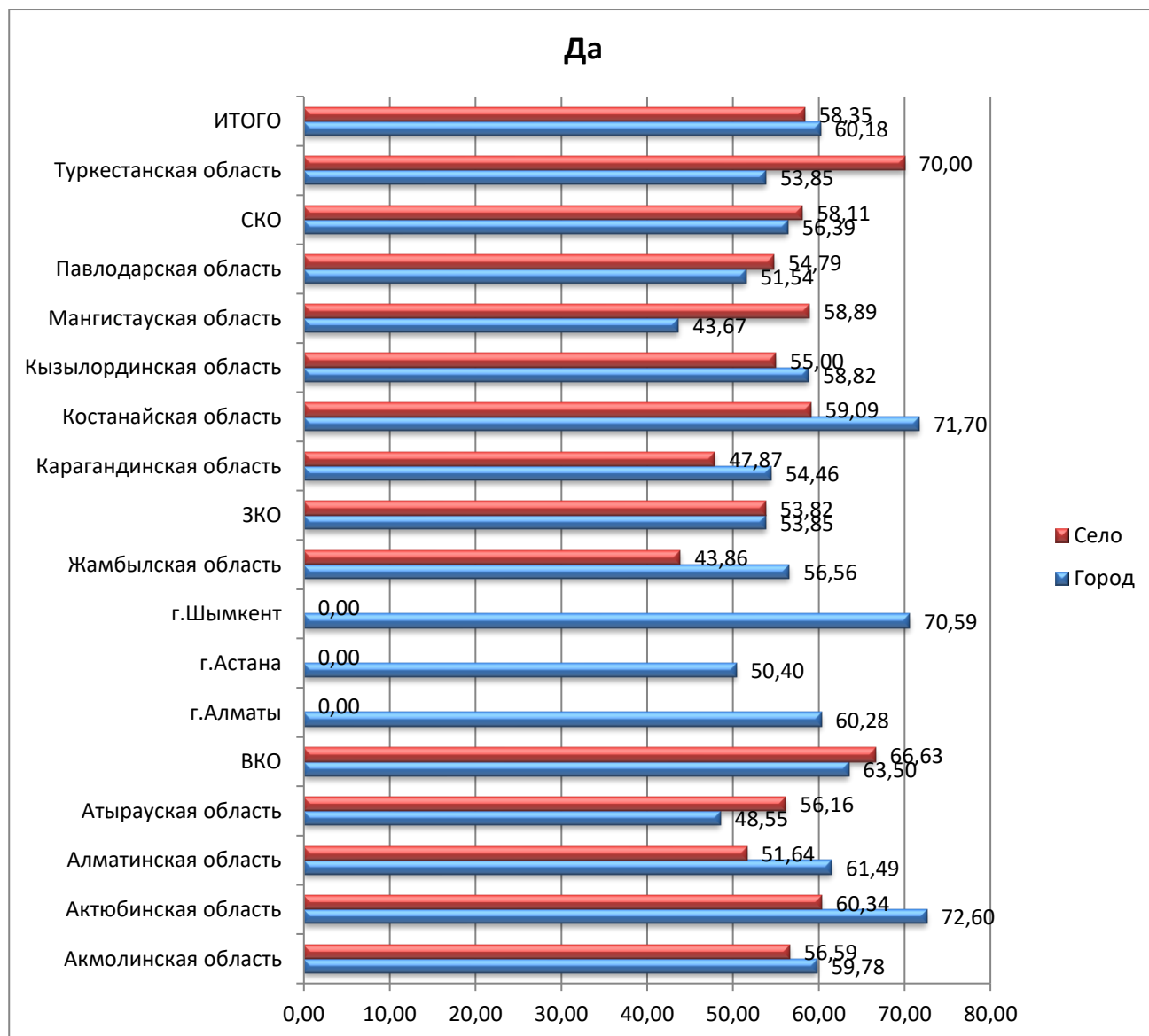

Ответ «не знаю» выбрали в среднем по стране 1,9% городских педагогов и 1,6% сельских педагогов.

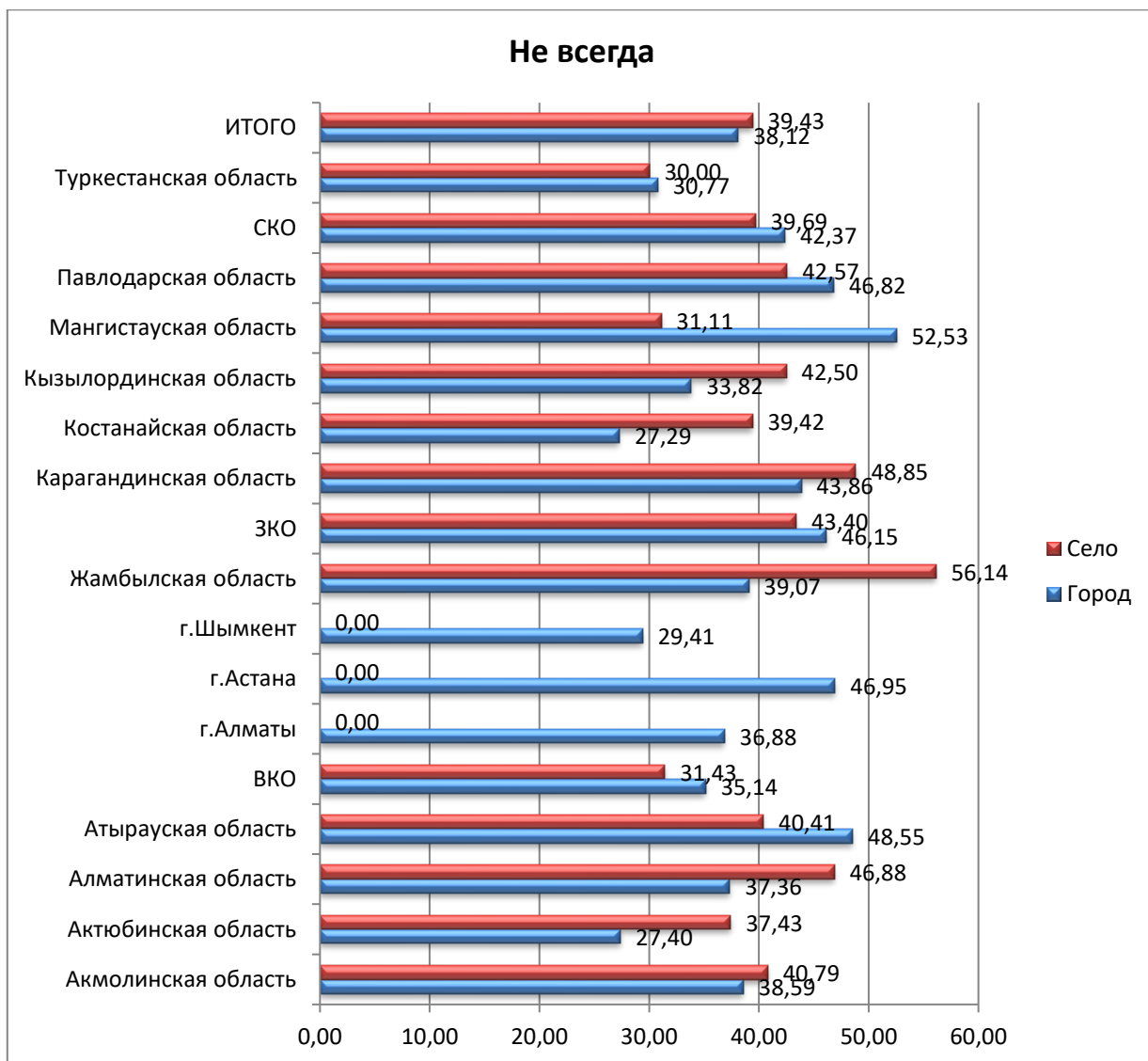

На вопрос «Удастся ли Вам определить причины трудностей в обучении некоторых учащихся Вашего класса?» ответили утвердительно от 43,6% (Мангистауская обл.) до 72,6% (Актюбинская, Костанайская обл) учителей

городских школ, от 43,8% (Жамбылская обл.) до 70% (Туркестанская обл.) учителей сельских школ. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 60,2%, в разрезе села – 58,3%.

Ответ «не всегда» выбрали от 27,3% (Костанайская, Актюбинская обл.) до 52,5% (Мангистауская обл.) городских учителей, от 30% (Туркестанская обл.) до 56,4% (Жамбылская обл.) педагогов сельских школ. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 38,1%, в разрезе села – 39,4%.

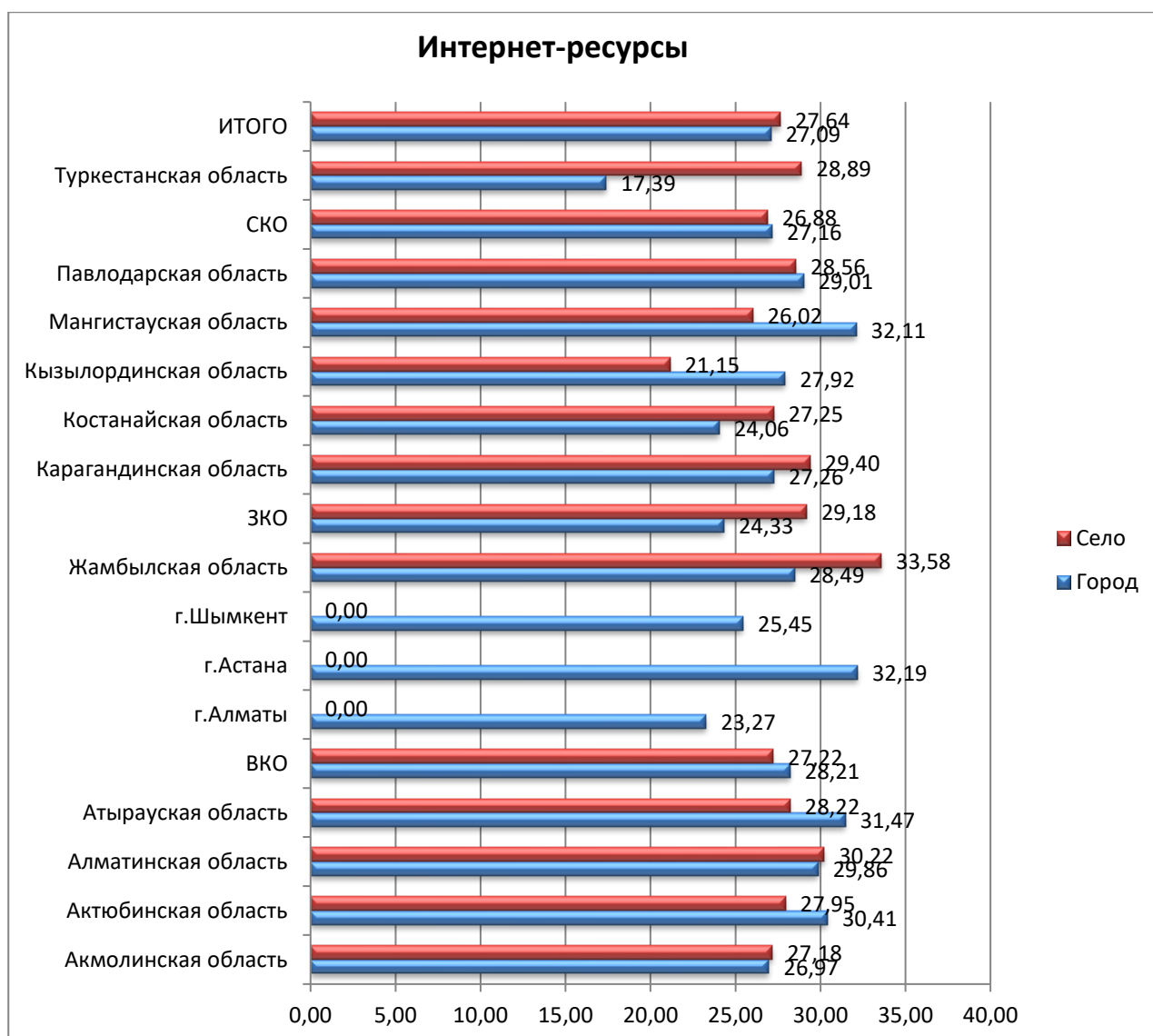
Ответ «нет, не удастся» выбрали в среднем по стране 1,7% городских педагогов и 2,2% сельских педагогов.

При ответе на вопрос «Из каких источников Вы получаете методическую помощь для работы с обучающимися с ООП?» у педагогов была возможность выбора нескольких вариантов ответов. Ответ «Школа (администрация, коллеги, специальные педагоги)» выбрали от 18% (г. Шымкент) до 30% (Жамбылская обл.) городских педагогов и от 19,7% (Актюбинская обл.) до 26,7% (Туркестанская обл.) сельских педагогов. В среднем по стране цифры почти равны: в разрезе города – 25%, в разрезе села – 23%.

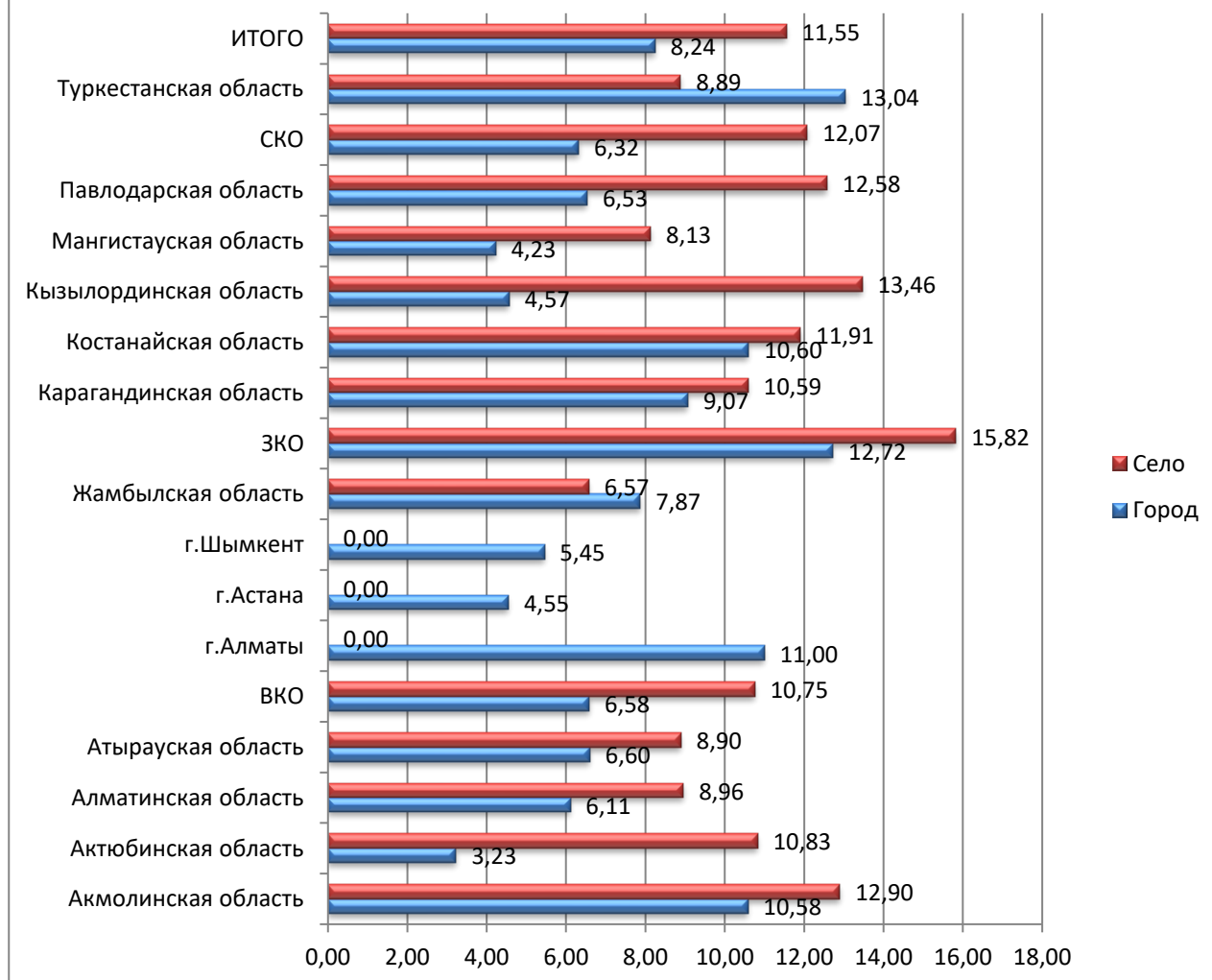

Доля педагогов, получающих методическую помощь для работы с обучающимися с ООП из Интернет-ресурсов, составляет в разрезе города от 17,4% (Туркестанская обл.) до 32,2% (г.Астана) педагогов, в разрезе села от 21% (Кызылординская обл.) до 33,6% (Жамбылская обл.). Средние показатели по стране в разрезе города и села почти одинаковы – 27%.

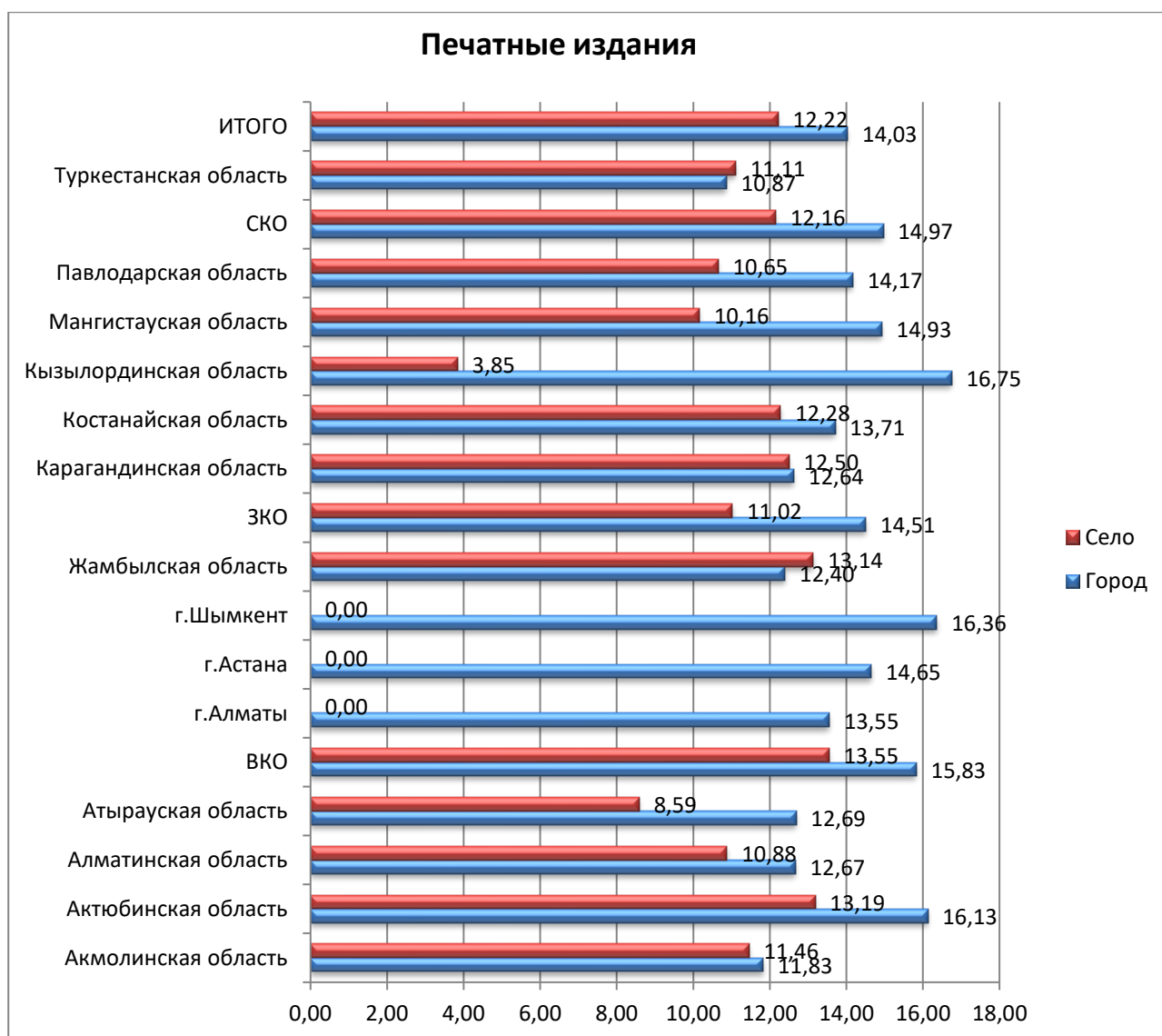

Доля педагогов, получающих методическую помощь от методических кабинетов районных отделов/ областных управлений образования, составляет в разрезе города от 3% (Актюбинская обл.) до 13% (Туркестанская обл.), в разрезе села от 6,6% (Жамбылская обл.) до 15,8% (Западно-Казахстанская обл.). Средние показатели по стране составляют в разрезе города 8,2%, в разрезе села 11,5%.

Методический кабинет районных отделов/ областных управлений образования

Доля педагогов, получающих методическую помощь из печатных изданий, составляет в разрезе города от 10,8% (Туркестанская обл.) до 16% (Кызылординская, Актюбинская обл., г.Шымкент), в разрезе села от 3,8% (Кызылординская обл.) до 13% (Восточно-Казахстанская, Жамбылская, Актюбинская обл.). Средние показатели по стране составляют в разрезе города 14%, в разрезе села – 12%.

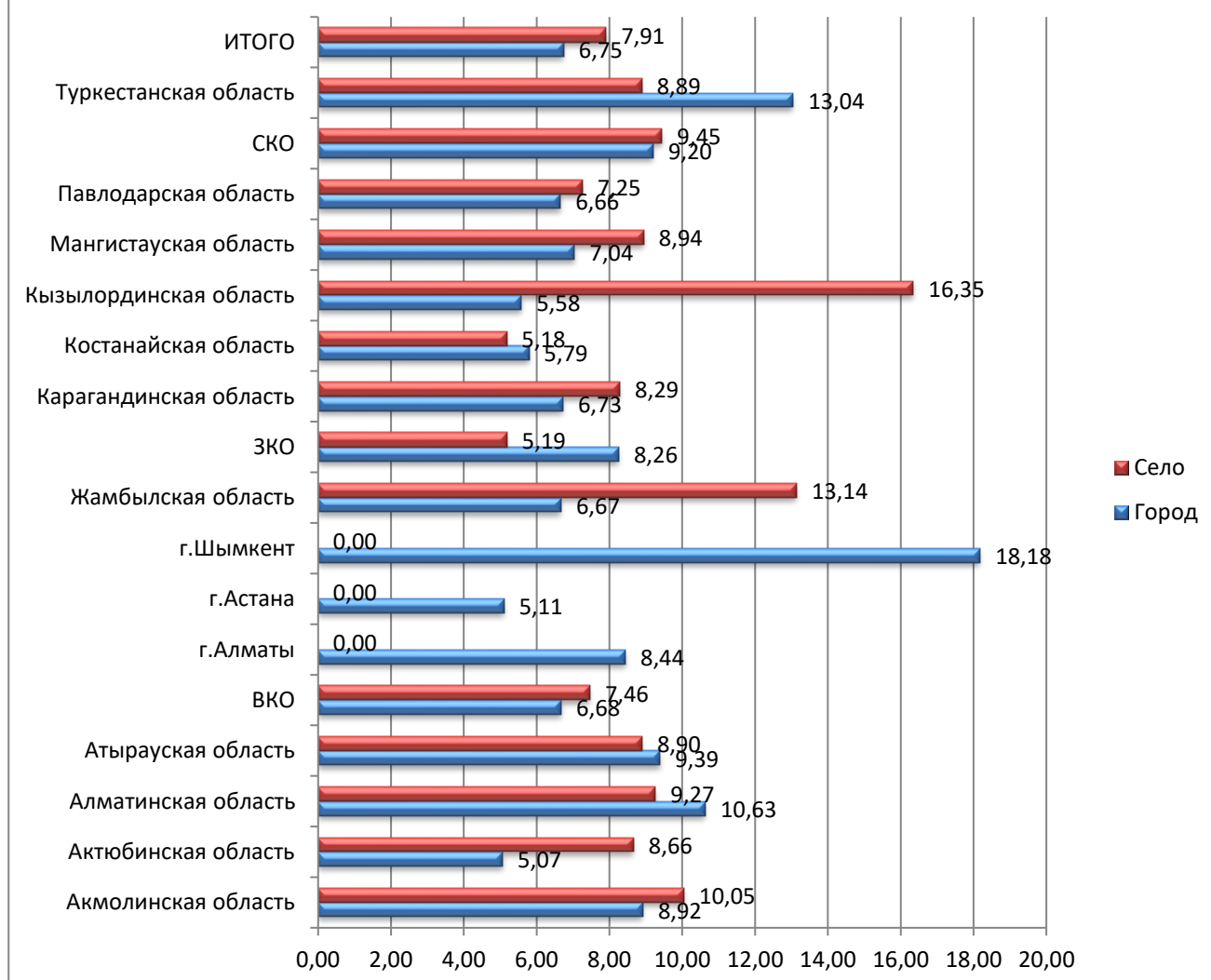
Доля педагогов, получающих методическую помощь от Национального научно – практического центра коррекционной педагогики, составляет в разрезе города от 1,8% (Ақмолинская обл.) до 13% (Туркестанская обл), в разрезе села от 1,9% (Карагандинская обл.) до 10% (Мангистауская обл.). Средние показатели по стране в разрезе города и села одинаковы – 3,5%.

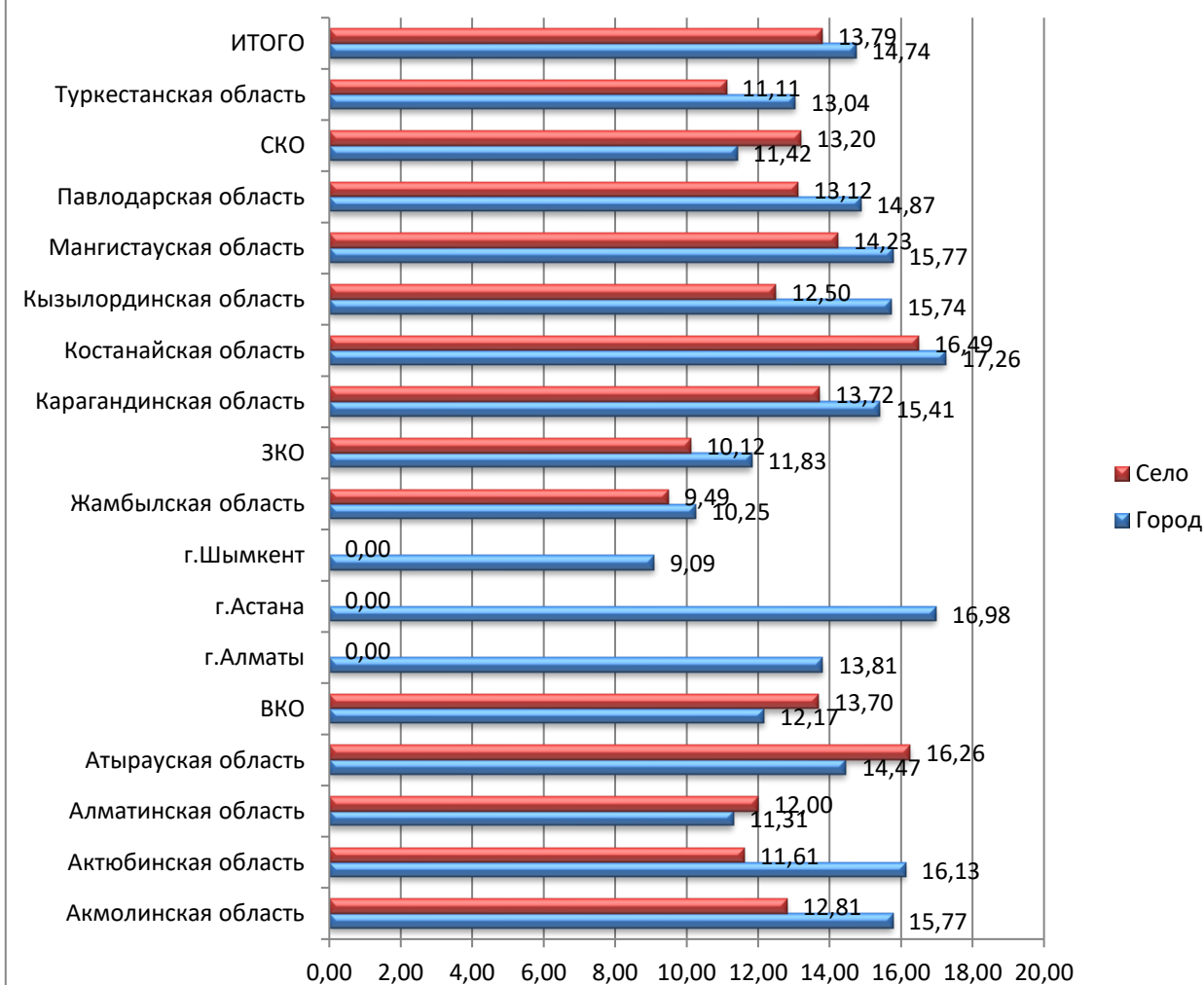
Доля педагогов, получающих методическую помощь от Национальной академии образования им. И. Алтынсарина, составляет в разрезе города от 5% (Актюбинская, Кызылординская обл., г.Астана) до 18% (г.Шымкент), в разрезе села также от 5% (Западно-Казахстанская, Костанайская обл.) до 16,3% (Кызылординская обл.). Средние показатели по стране очень близки: в разрезе города – 6,7%, в разрезе села – 7,9%.

Национальная академия образования им. И. Алтынсарина

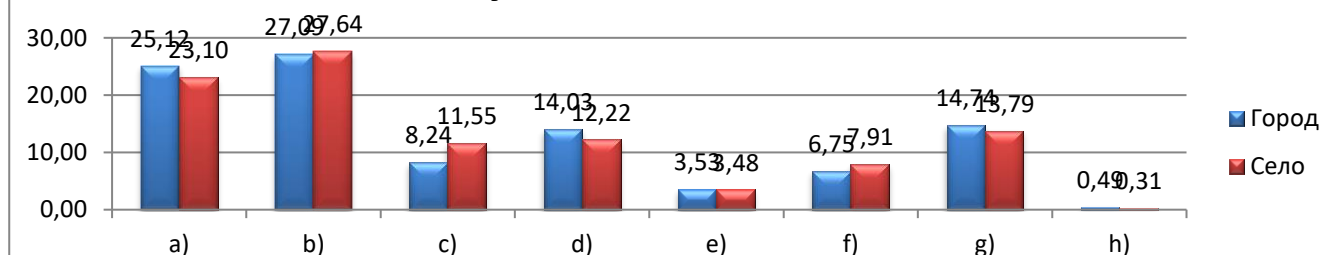
Доля педагогов, получающих методическую помощь вследствие курсов повышения квалификации, составляет в разрезе города от 9% (г.Шымкент) до 17% (г.Астана, Костанайская обл), в разрезе села также от 9,5% (Жамбылская обл.) до 16% (Атырауская, Костанайская обл.). Средние показатели по стране очень близки: в разрезе города – 14,7%, в разрезе села – 13,8%.

Курсы повышения квалификации

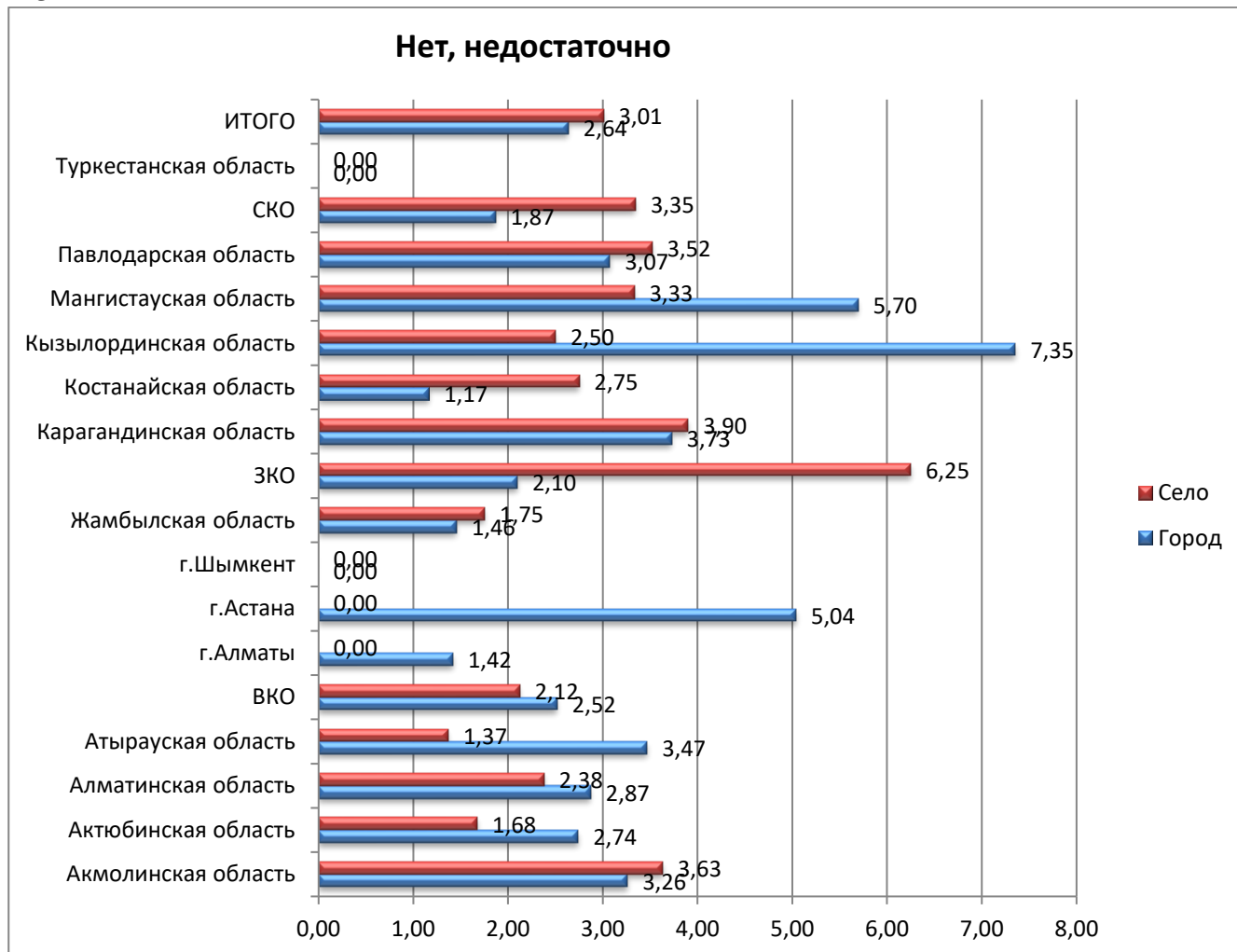

Ответ «Другое» выбрали в среднем по стране 0,5% педагогов города и 0,3% педагогов села. При этом ответы были следующие: «от коллег-узких специалистов», «во время мастер-классов зарубежных коллег», «от коллег из ресурсных кабинетов», «от представителей НПО», «личный опыт» (106 ответов).

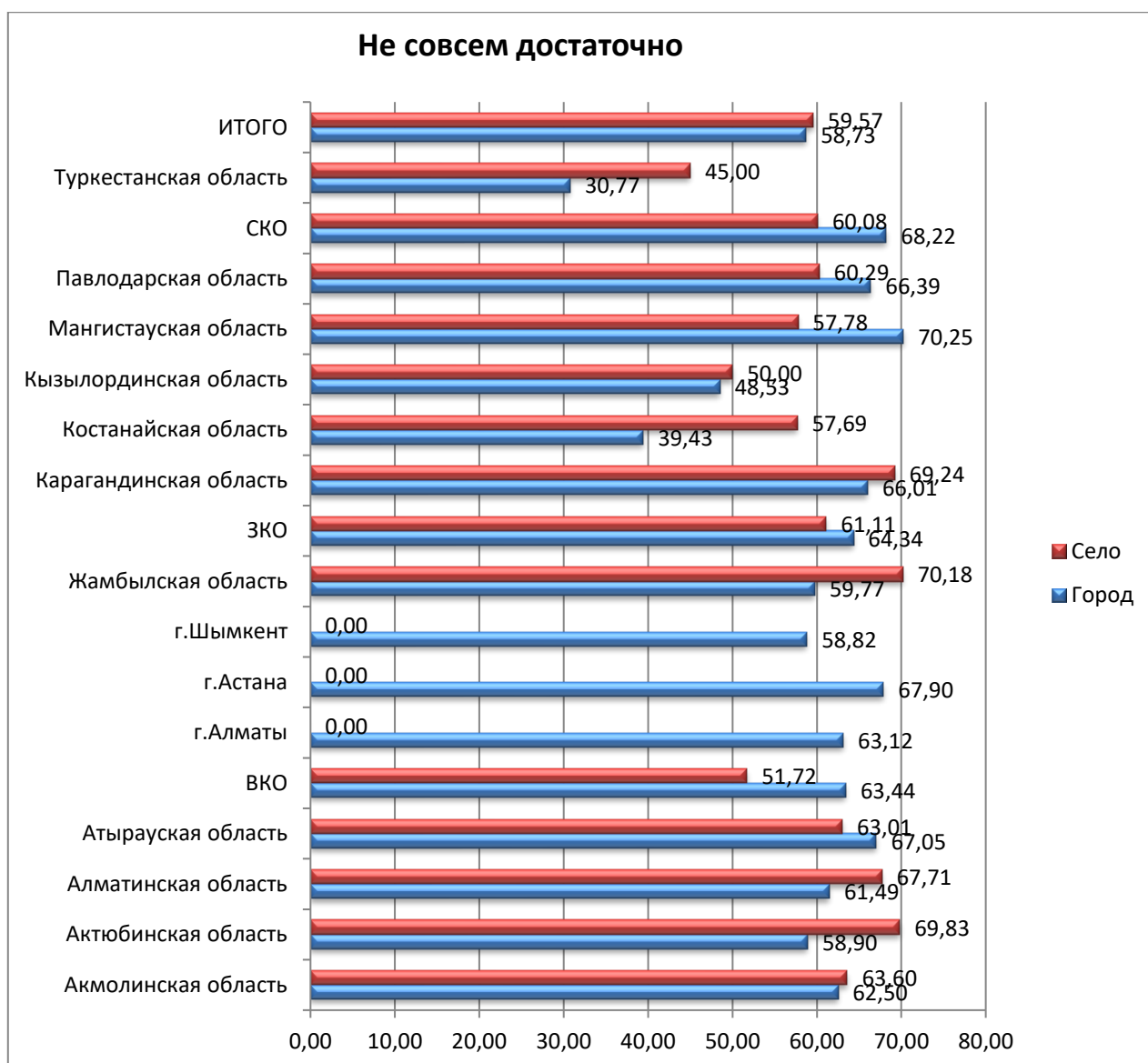
4. Из каких источников Вы получаете методическую помощь для работы с обучающимися с ООП?

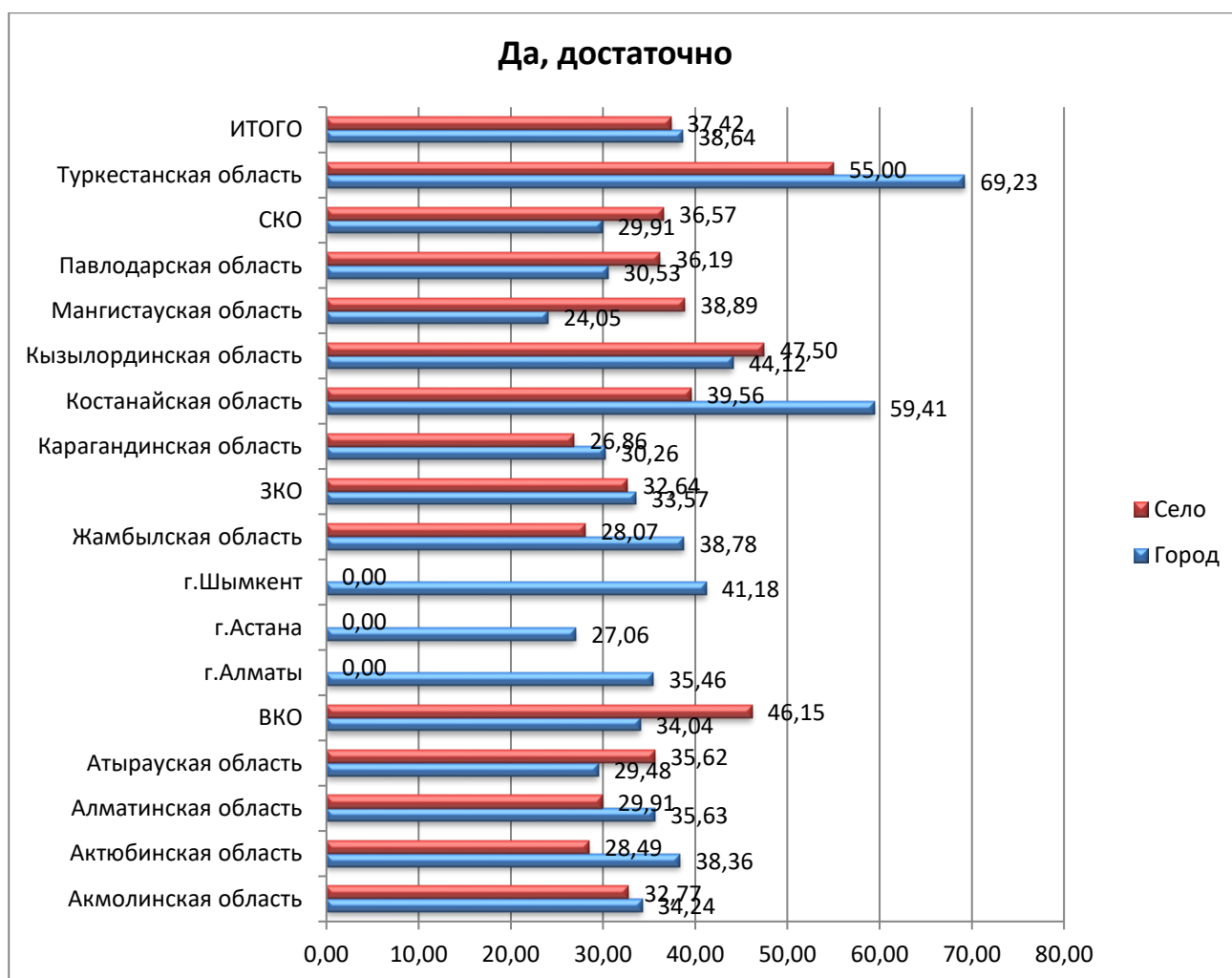
На вопрос «Считаете ли Вы достаточной информационно-консультативную и методическую поддержку по вопросам обучения и воспитания учеников с ООП, которую Вы получаете из разных источников?» ответ «Нет, недостаточно» выбрали в разрезе города от 0% (г.Шымкент, Туркестанская обл.) до 7% (Кызылординская обл.) педагогов, в разрезе села от 0% (Туркестанская обл.) до 6% (Западно-Казахстанская обл.). Средние показатели по стране в разрезе города и села почти идентичны: 2,64% и 3% соответственно.

Ответ «Не совсем достаточно» по данному вопросу выбрали в разрезе города от 30,7% (Туркестанская обл.) до 70,2% (Мангистауская обл.) педагогов, в разрезе села от 45% (Туркестанская обл.) до 70% (Жамбылская, Актюбинская, Карагандинская обл.) педагогов. Средние показатели по стране в разрезе города и села почти одинаковы: 58,7% и 59,5 соответственно.

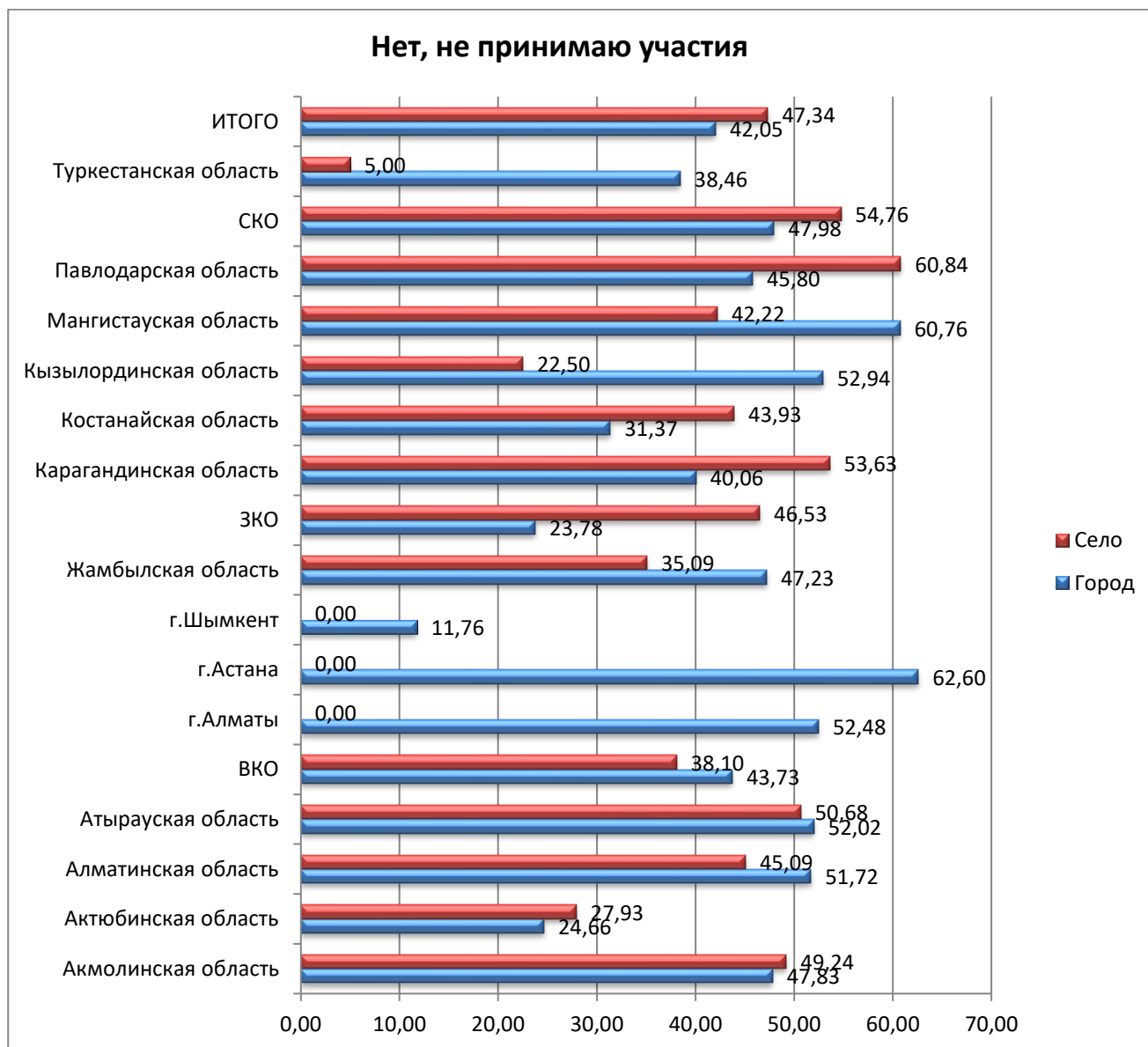
Доля педагогов, выбравших ответ «Да, достаточно» составила в разрезе города от 24% (Мангистауская обл.) до 69% (Туркестанская обл.), в разрезе села от 26% (Карагандинская обл.) до 55% (Туркестанская обл.). Средние показатели по стране очень близки: 38,6% в разрезе города и 37,4% в разрезе села.

Сводная диаграмма по стране в разрезе города и села показывает, что больше половины педагогов считают не совсем достаточной информационно-консультативную и методическую поддержку по вопросам обучения и воспитания учеников с ООП, которую они получают из разных источников, удовлетворены данной поддержкой лишь около 40% педагогов.

На вопрос «Принимаете ли Вы участие в составлении Индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения учащегося с ООП Вашего класса?» ответили «Нет, не принимаю участия» от 11,7% (г.Шымкент) до 62,6% (г.Астана) педагогов городских школ, от 5% (Туркестанская обл.) до 60,8% (Павлодарская обл.) педагогов сельских школ. Средние показатели по стране составили: в разрезе города – 42%, в разрезе села – 47,3%.

Ответ «Да, принимаю участие» выбрали от 21,5% (г.Астана) до 58,8% (г.Шымкент) педагогов городских школ, от 28% (Павлодарская обл.) до 75% (Туркестанская обл.) учителей села. Средние показатели по стране: в разрезе города – 41,4%, в разрезе села – 35,3%.

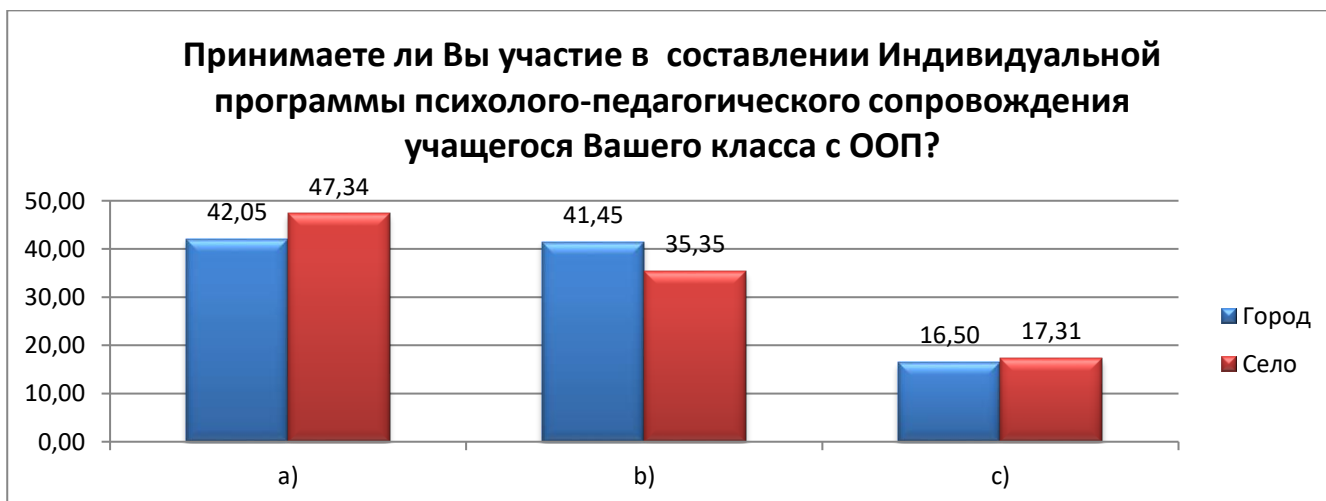

Ответ «Да, принимаю участие, но испытываю затруднения» выбрали в разрезе города от 2,9% (Кызылординская обл.) до 29,4% (г.Шымкент) педагогов, в разрезе села – от 11,1% (Павлодарская, Мангистауская обл.) до 31,6% (Жамбылская обл.) педагогов. Средние показатели по стране в разрезе города и села примерно одинаковы: 16,5% и 17,3% соответственно.

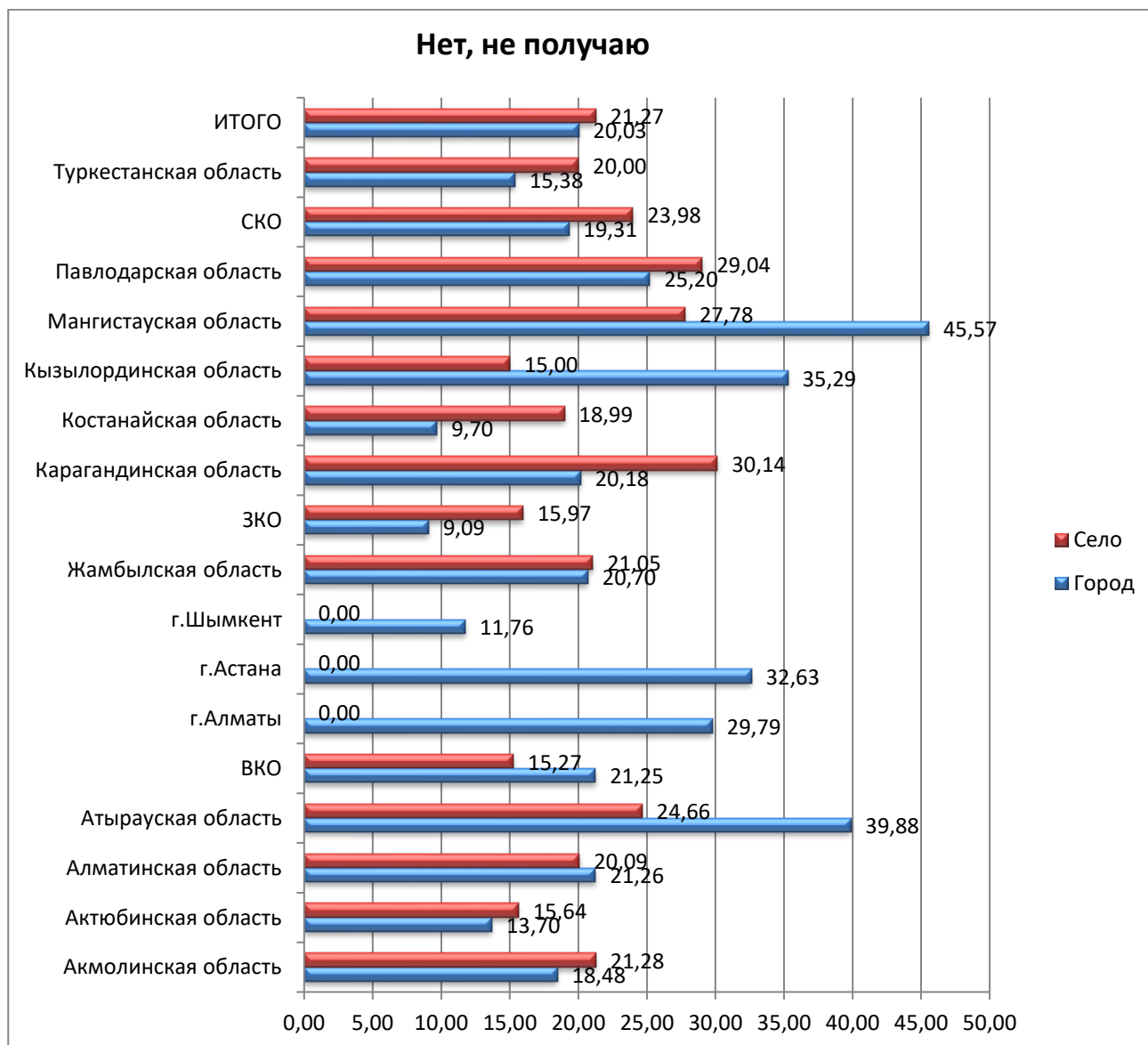

Сводная диаграмма по стране в разрезе «город/ село» показывает, что почти половина педагогов не принимает участия в составлении Индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения учащихся с ООП, около 40% педагогов принимают участие и примерно 17% педагогов испытывают при этом затруднения.

На вопрос «Получаете ли Вы необходимую методическую поддержку при адаптации учебной программы для детей с ООП?» ответ «Нет, не получаю» выбрали от 9% (Западно-Казахстанская обл.) до 45,5% (Мангистауская обл.) педагогов городских школ, от 15% (Кызылординская обл.) до 30% (Карагандинская обл.) учителей сельских школ. Средние показатели по республике приблизительно идентичны: 20% в разрезе города и 21,2% в разрезе села.

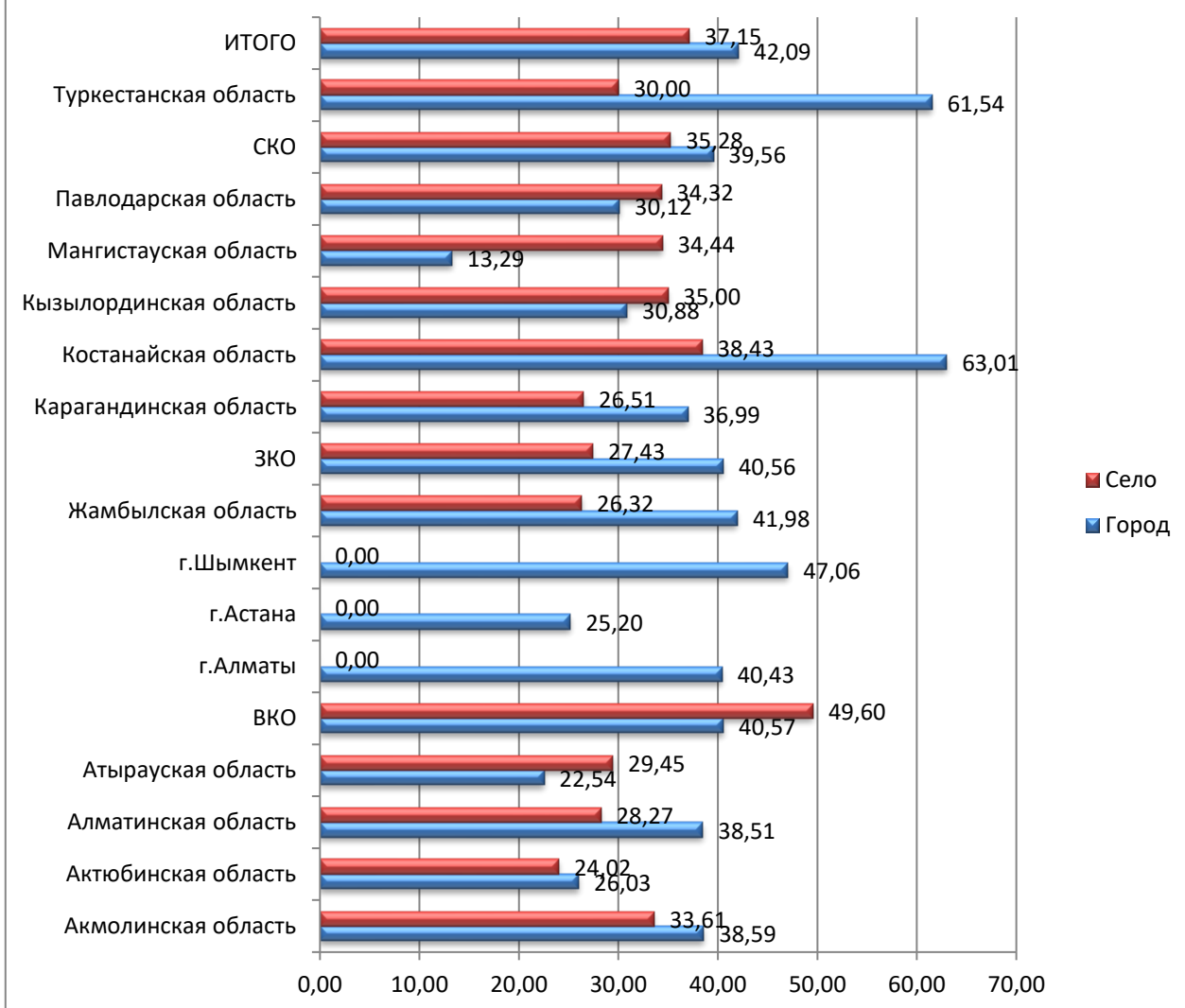

Ответ «Получаю, но недостаточно» выбрали в разрезе города от 23% (Туркестанская обл.) до 60% (Актюбинская обл.) педагогов, в разрезе села от 35% (Восточно-Казахстанская обл.) до 60% (Актюбинская обл.). Средние показатели по стране составили: в разрезе города – 37,8%, в разрезе села – 41,6%.

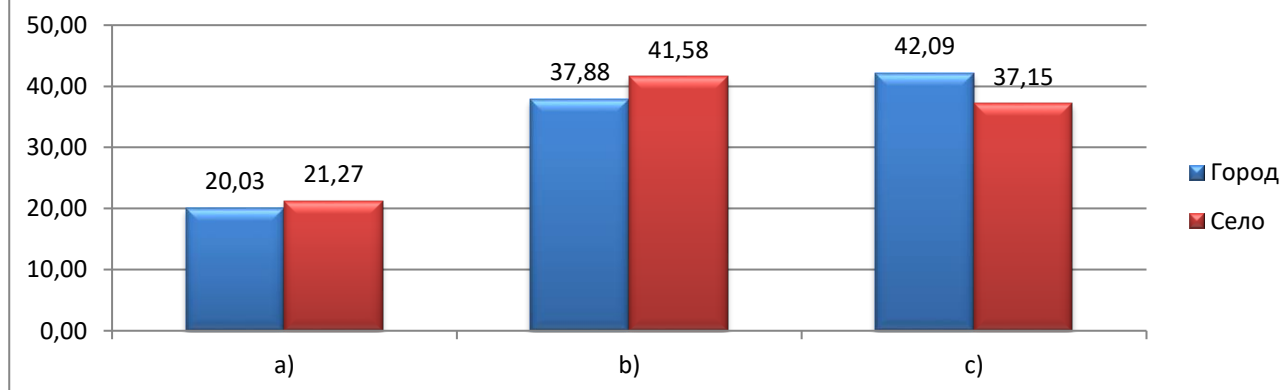
Следующая диаграмма показывает, что доля педагогов, которые получают достаточную необходимую методическую поддержку при адаптации учебной программы для детей с ООП, составляет в разрезе города от 13,3% (Мангистауская обл.) до 63% (Костанайская обл.), в разрезе села от 24% (Актюбинская обл.) до 49,6% (Восточно-Казахстанская обл.). Средние показатели по стране составляют в разрезе города 42%, в разрезе села – 37%.

Да, получаю достаточную поддержку

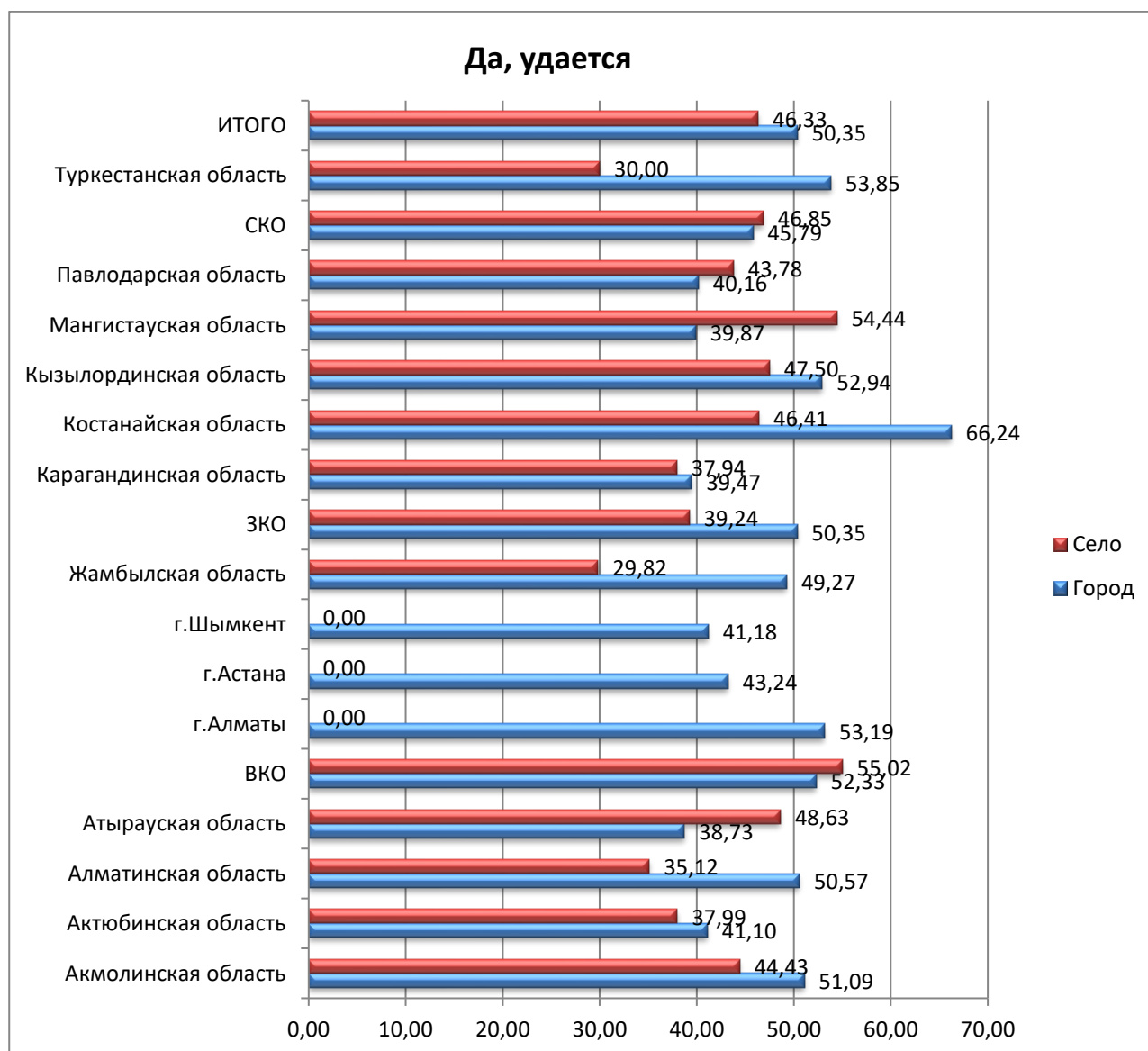

Сводная диаграмма по стране в разрезе «город/ село» показывает, что пятая часть педагогов не получает необходимой методической поддержки при адаптации учебной программы для детей с ООП, около 40% педагогов получают недостаточную поддержку; такая же часть педагогов, около 40%, удовлетворены получаемой методической поддержкой.

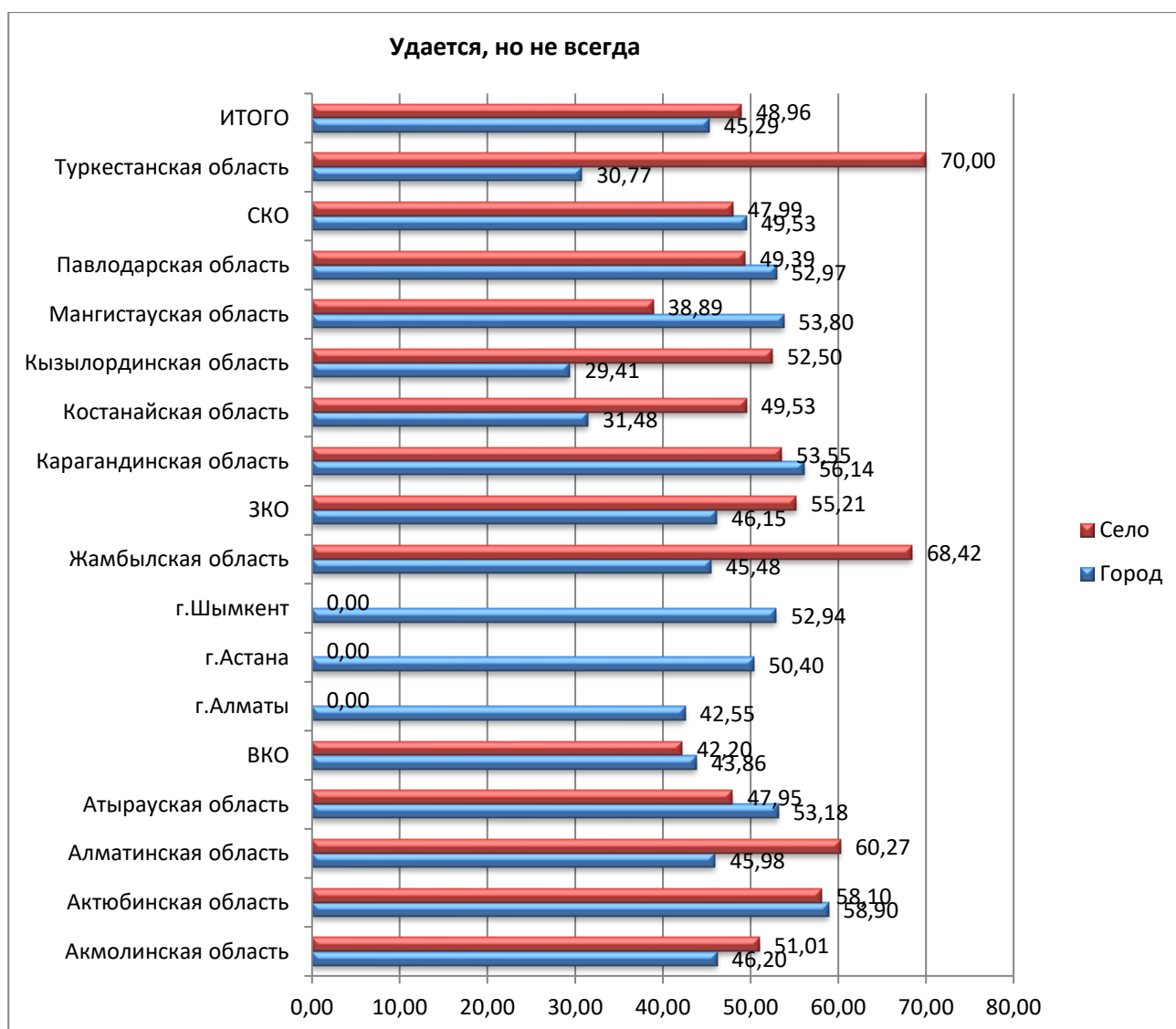
Получаете ли Вы необходимую методическую поддержку при адаптации учебной программы для детей с ООП?

На вопрос «Удается ли Вам адаптировать при необходимости учебную программу, методы обучения и оценки достижений для отдельных учеников Вашего класса?» ответ «Да, удастся» выбрали в разрезе города от 38,7% (Атырауская обл.) до 66% (Костанайская обл.) учителей, в разрезе села от 30% (Жамбылская, Туркестанская обл.) до 55% (Восточно-Казахстанская, Мангистауская обл.) учителей. Средние значения показателей составили в разрезе города 50,3%, в разрезе села – 46,3%.

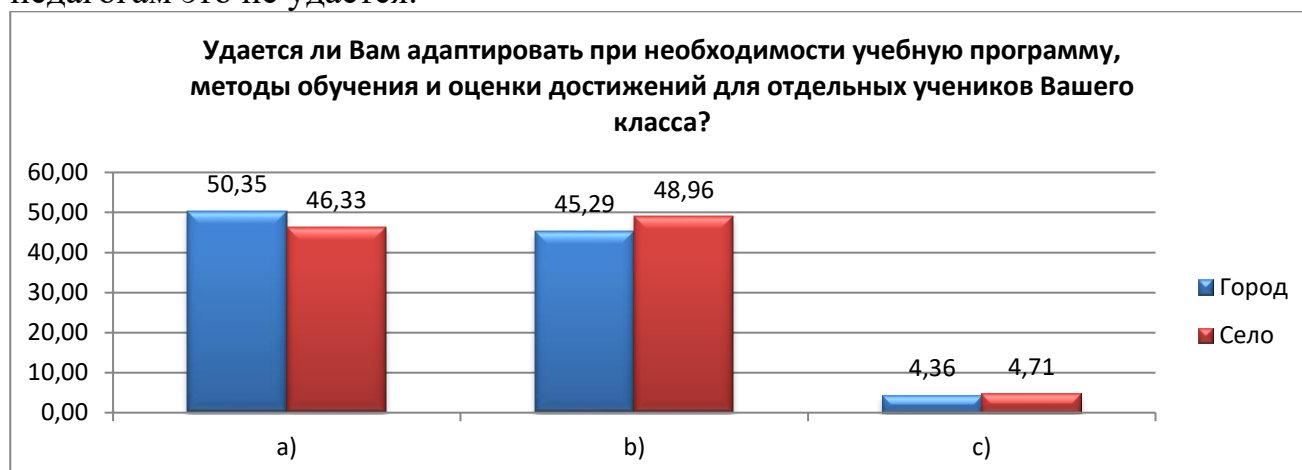

Ответ «Удается, но не всегда» выбрали от 29,4% (Кызылординская обл.) до 58,9% (Актюбинская обл.) учителей городских школ, от 38,9% (Мангистауская обл.) до 70% (Туркестанская обл.) учителей сельских школ. Средние значения показателей составили: в разрезе города – 45,3%, в разрезе села – 49%.

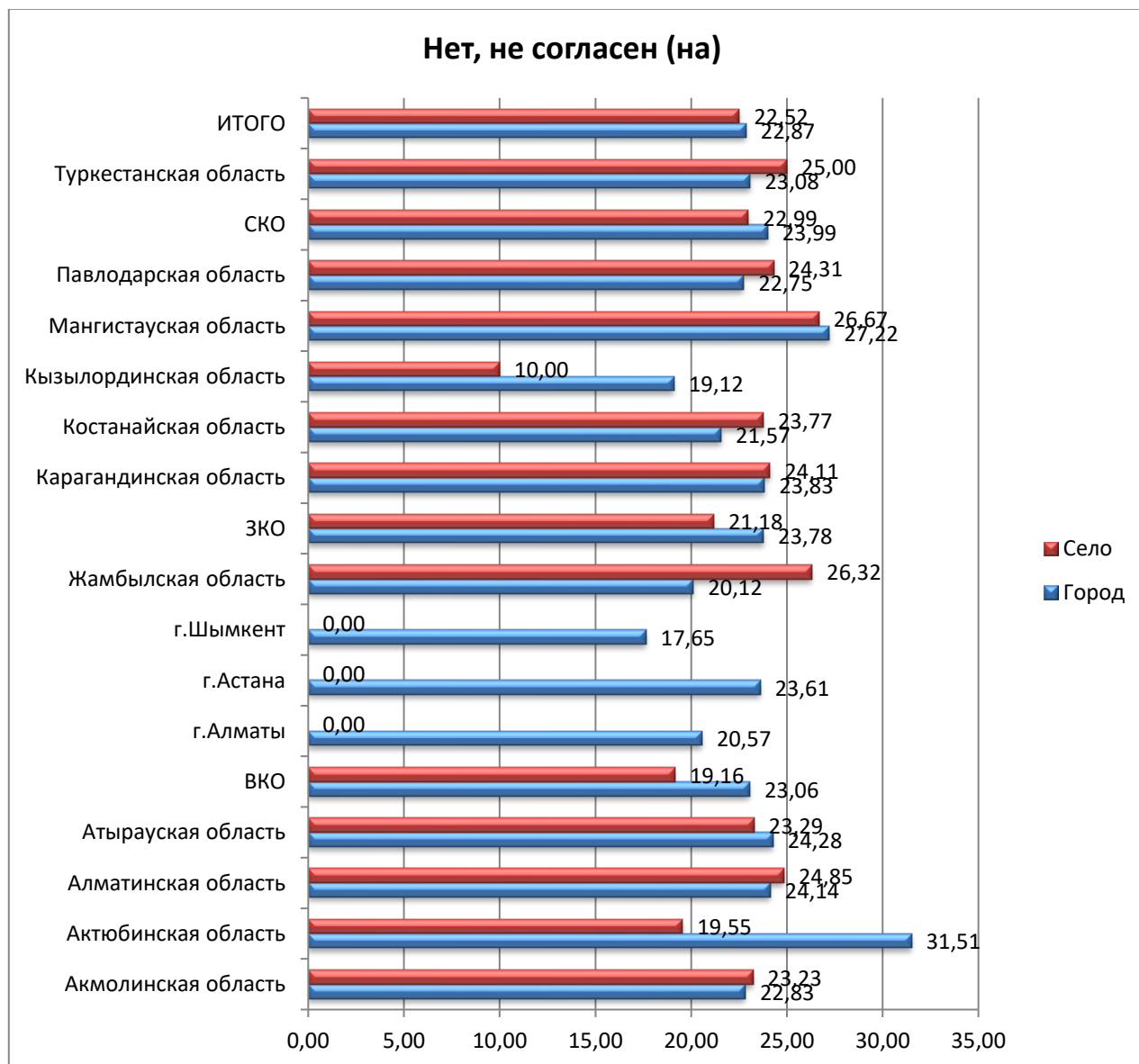

Средние показатели по стране среди ответивших «Нет, не удастся» почти одинаковы: в разрезе города – 4,3%, в разрезе села – 4,7%.

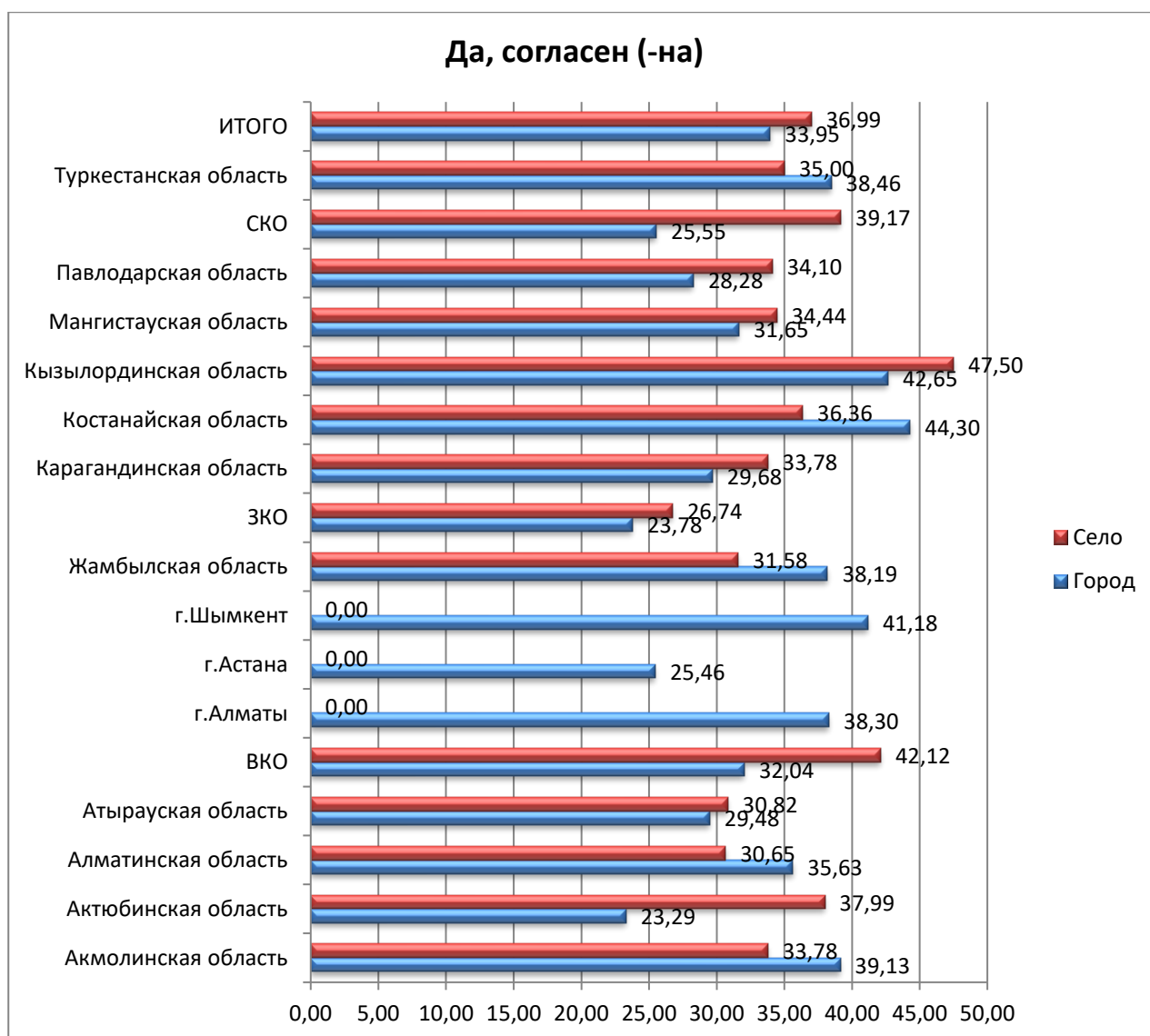
Сводная диаграмма по стране в разрезе города и села показывает, что половине педагогов удастся адаптировать при необходимости учебную программу, методы обучения и оценки достижений для отдельных учеников класса, чуть меньшей половине педагогов это удастся не всегда и лишь 4,5% педагогам это не удастся.

С утверждением «В школе наблюдается сокращение разницы показателей учащихся с самыми высокими и низкими результатами успеваемости» не согласны от 17,6% (г.Шымкент) до 31,5% (Актюбинская обл.) педагогов городских школ, от 10% (Кызылординская обл.) до 26,6% (Мангистауская обл.) педагогов сельских школ. Средние показатели по стране в разрезе города и села почти идентичны: 22,8% и 22,5% соответственно.

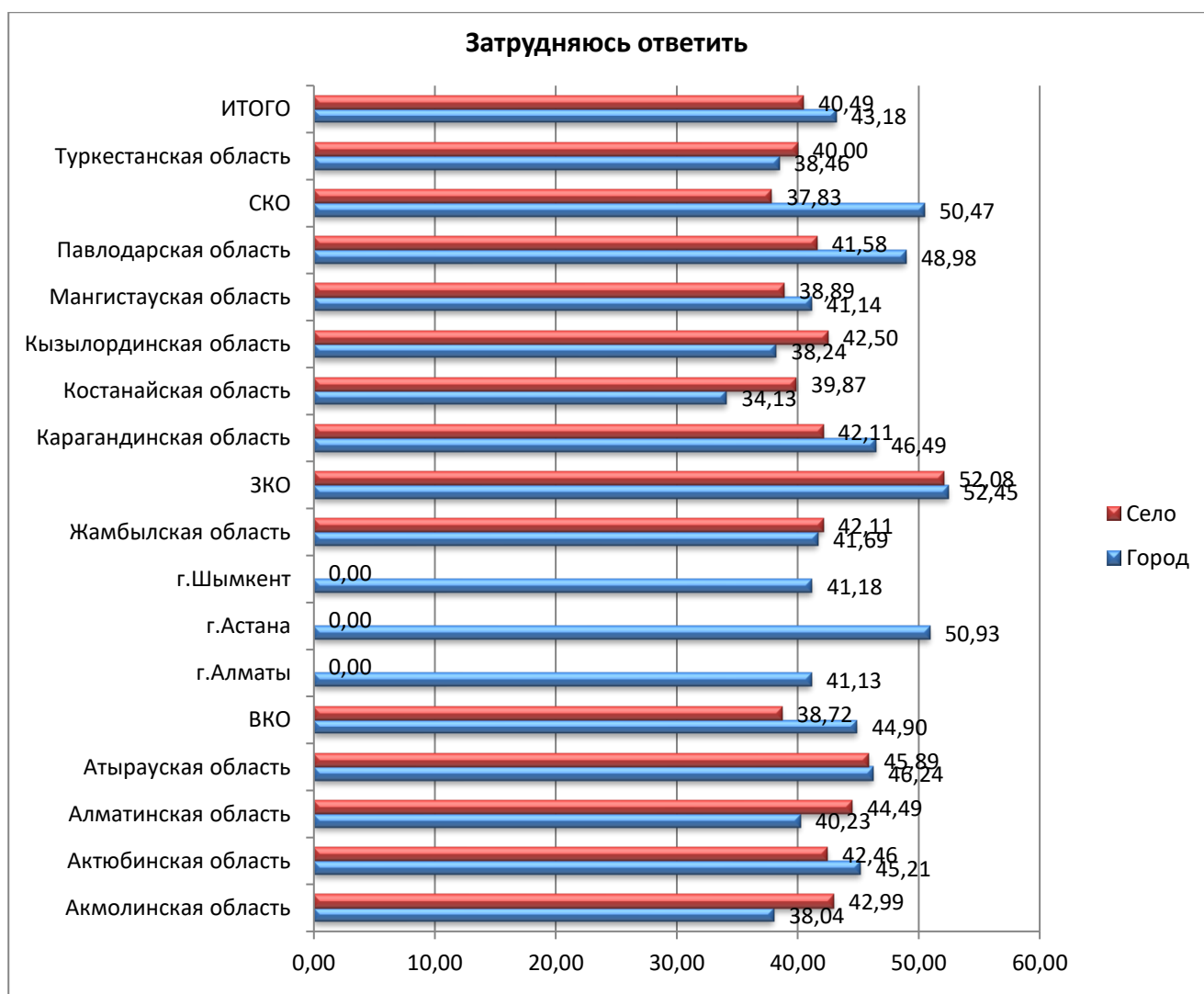

С данным утверждением согласны от 23,3% (Актюбинская обл.) до 44,3% (Костанайская обл.) педагогов города, от 26,7% (Западно-Казахстанская обл.) до 47,5% (Кызылординская обл.) педагогов села. Средние показатели по республике составили: в разрезе города – 34%, в разрезе села – 37%.

На данный вопрос затрудняются ответить от 34% (Костанайская обл.) до 52,4% (Западно-Казахстанская обл.) педагогов городских школ, от 37,8% (Северо-Казахстанская обл.) до 52% (Западно-Казахстанская обл.) педагогов сельских школ. Средние показатели по республике составили: в разрезе города – 43%, в разрезе села – 40,4%.

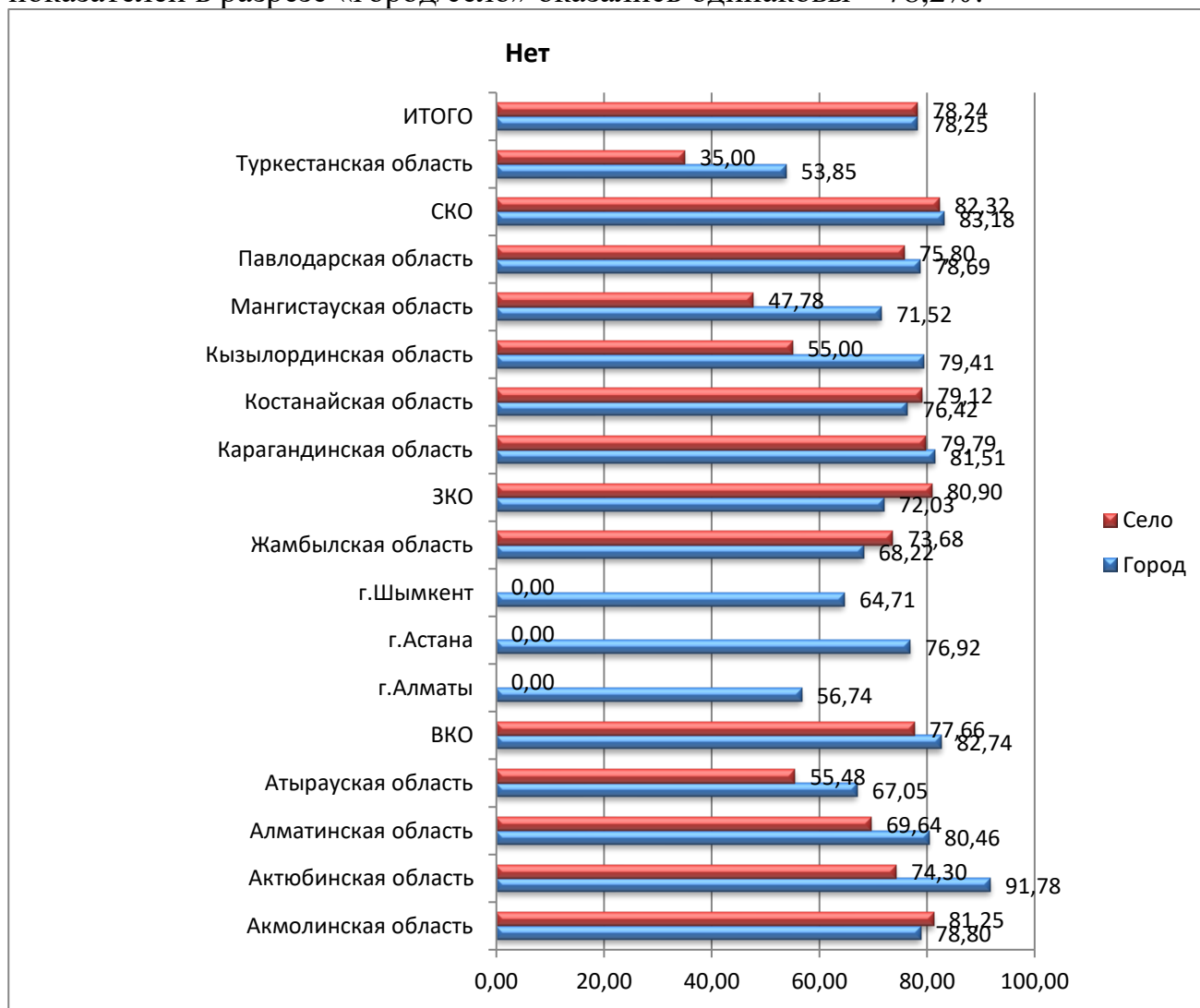

Сводная диаграмма по стране показывает, что пятая часть педагогов не согласна с тем, что в школе наблюдается сокращение разницы показателей учащихся с самыми высокими и низкими результатами успеваемости, тогда как третья часть согласна с данным утверждением, более 40% педагогов затрудняются ответить на данный вопрос.

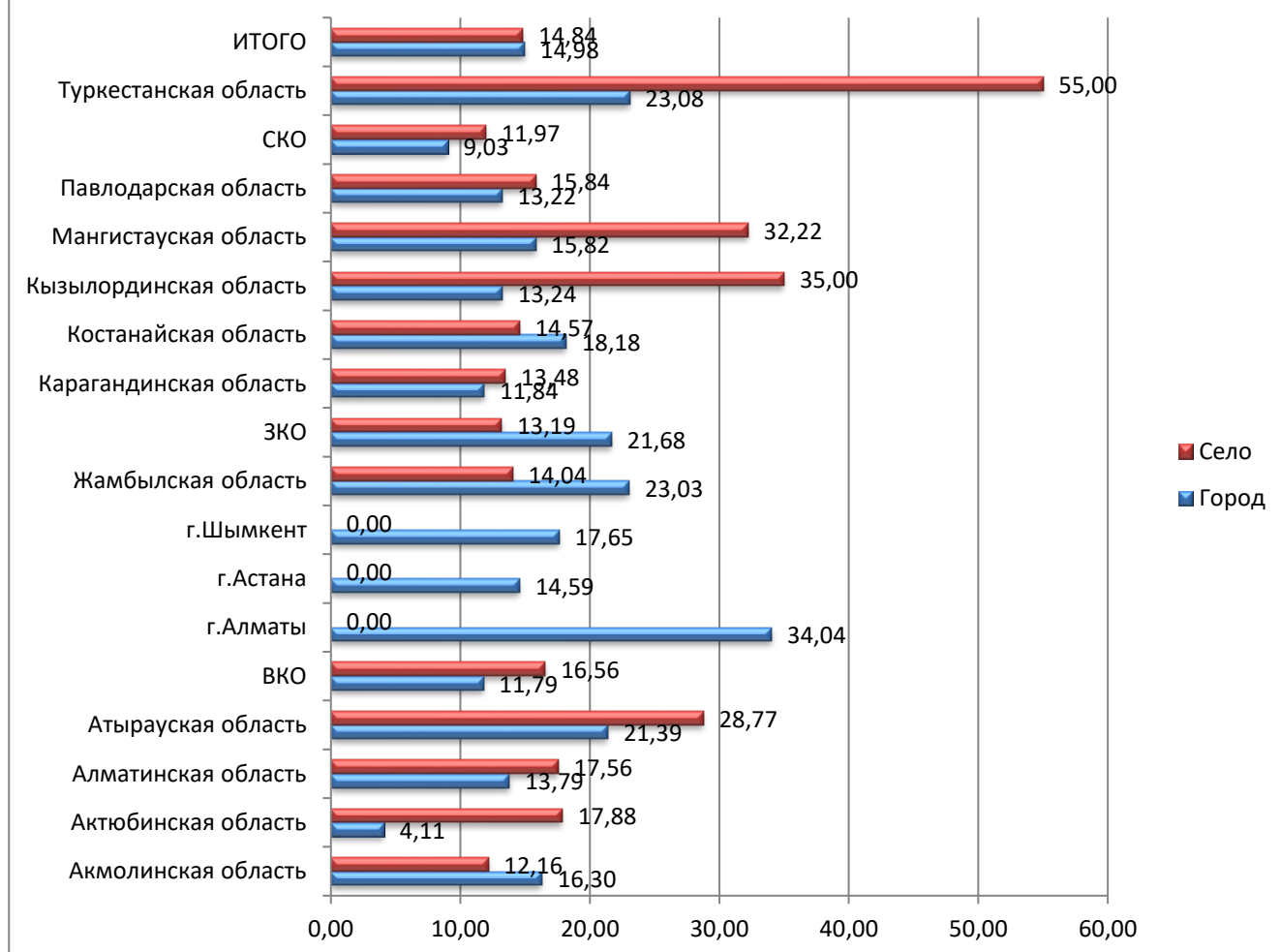

На вопрос «Есть ли у Вас опыт работы в классе совместно с педагогом-ассистентом?» отрицательно ответили от 53,8% (Туркестанская обл.) до 91,7% (Актюбинская обл.) педагогов городских школ, от 35% (Туркестанская обл.) до 82,3% (Северо-Казахстанская обл.) учителей сельских школ. Средние значения показателей в разрезе «город/село» оказались одинаковы – 78,2%.

Ответ «Да, и я считаю их деятельность эффективной» выбрали от 4% (Актюбинская обл.) до 34% (г.Алматы) педагогов городских школ, от 12% (Северо-Казахстанская, Акмолинская обл.) до 55% (Туркестанская обл.) сельских педагогов. Средние значения показателей в разрезе города и села оказались одинаковы – 14,9%.

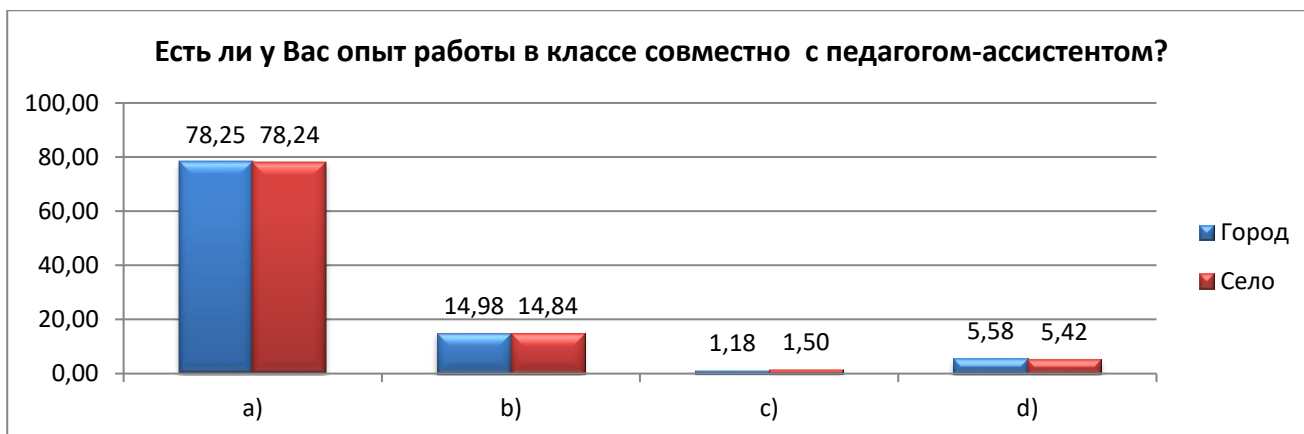
Да, и я считаю их деятельность эффективной

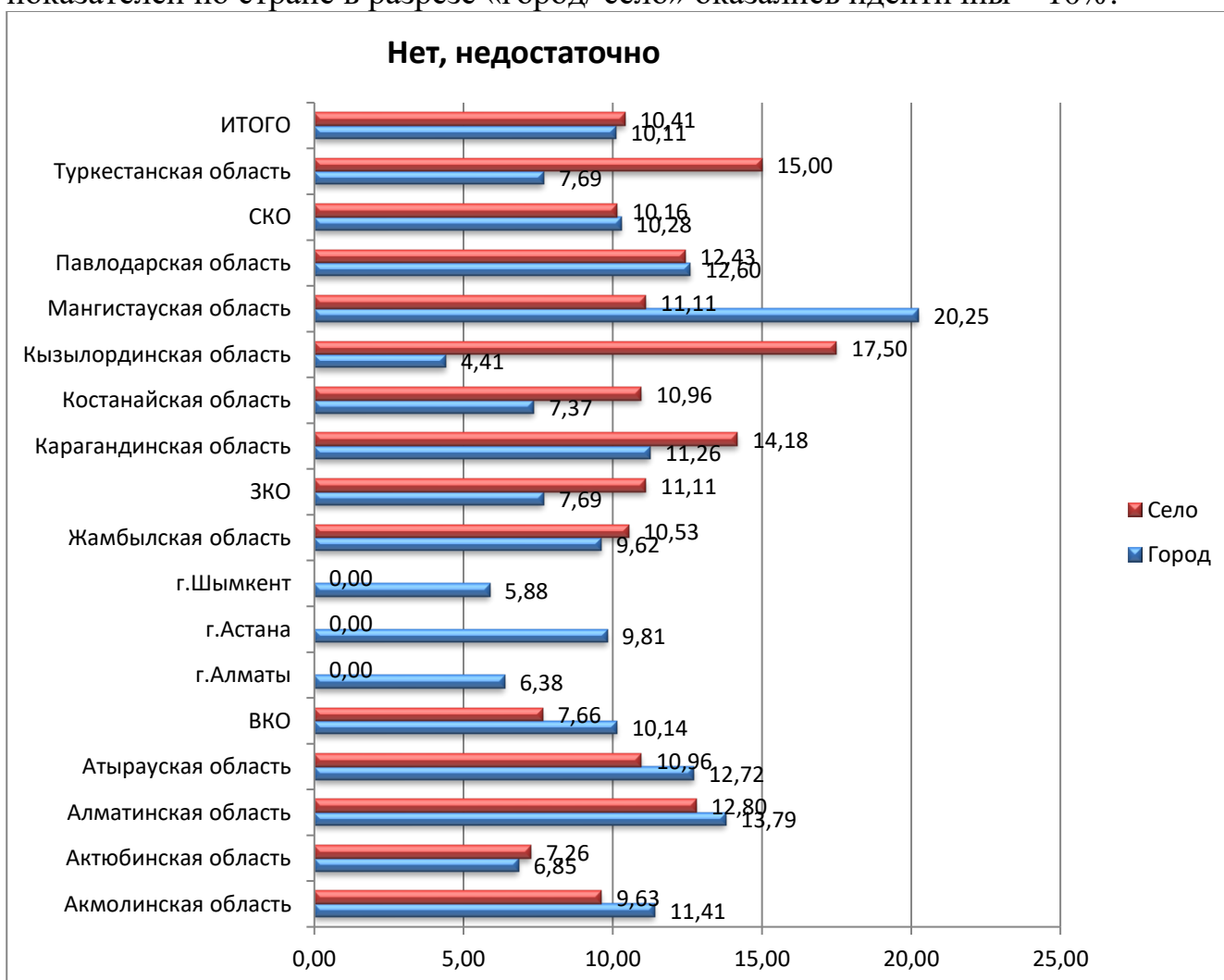
Ответ «Да, но я считаю их деятельность неэффективной» выбрали в среднем по стране 1,1% городских учителей, 1,5% педагогов сельских школ.

Ответ «Да, но затрудняюсь оценить эффективность их деятельности» выбрали в среднем по стране 5,5% педагогов.

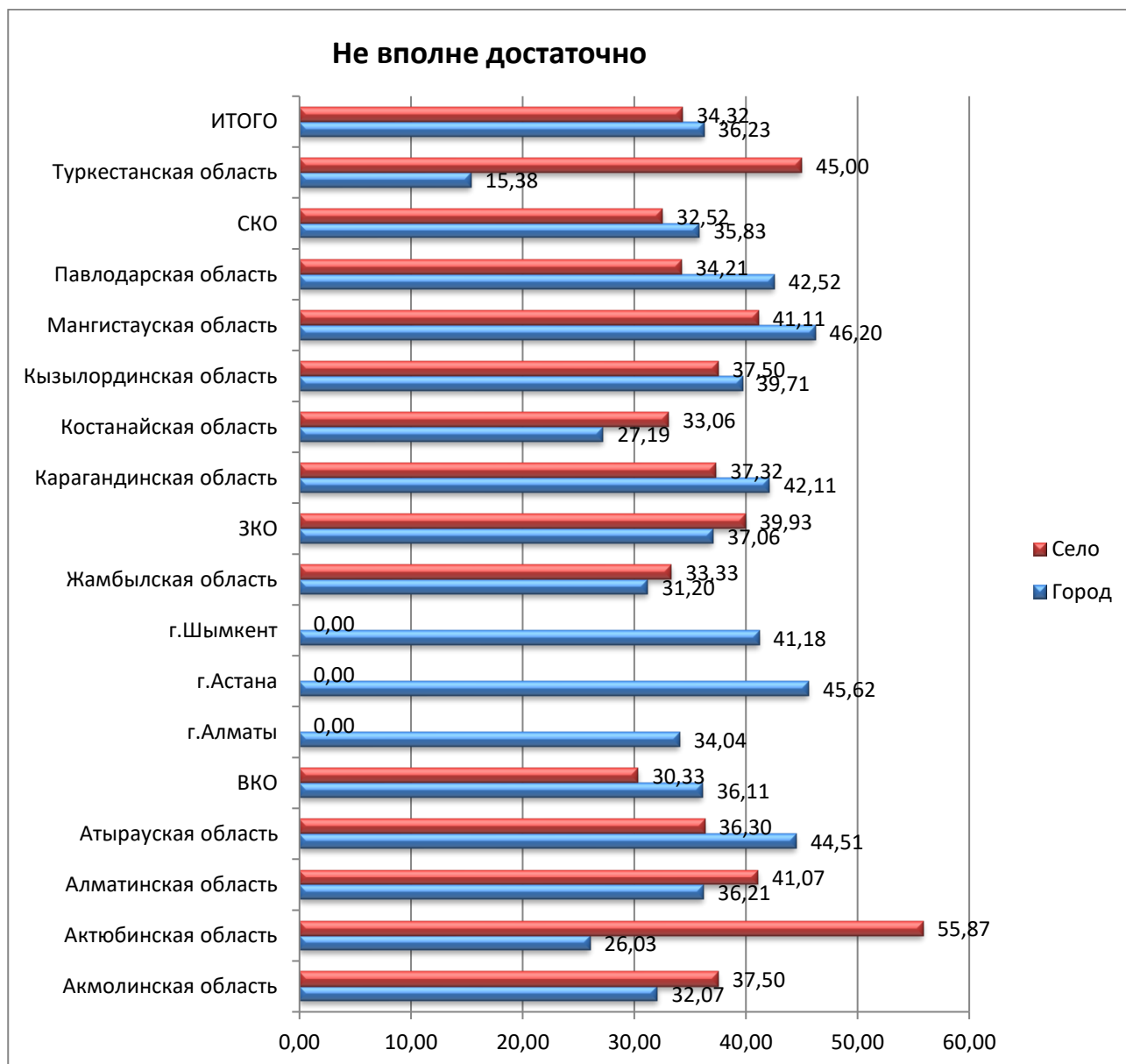
Сводная диаграмма по стране показывает, что подавляющая часть педагогов, 78%, не имеют опыта работы с педагогом-ассистентом, и лишь около 15% педагогов имеют такой опыт и считают деятельность педагогов-ассистентов эффективной.

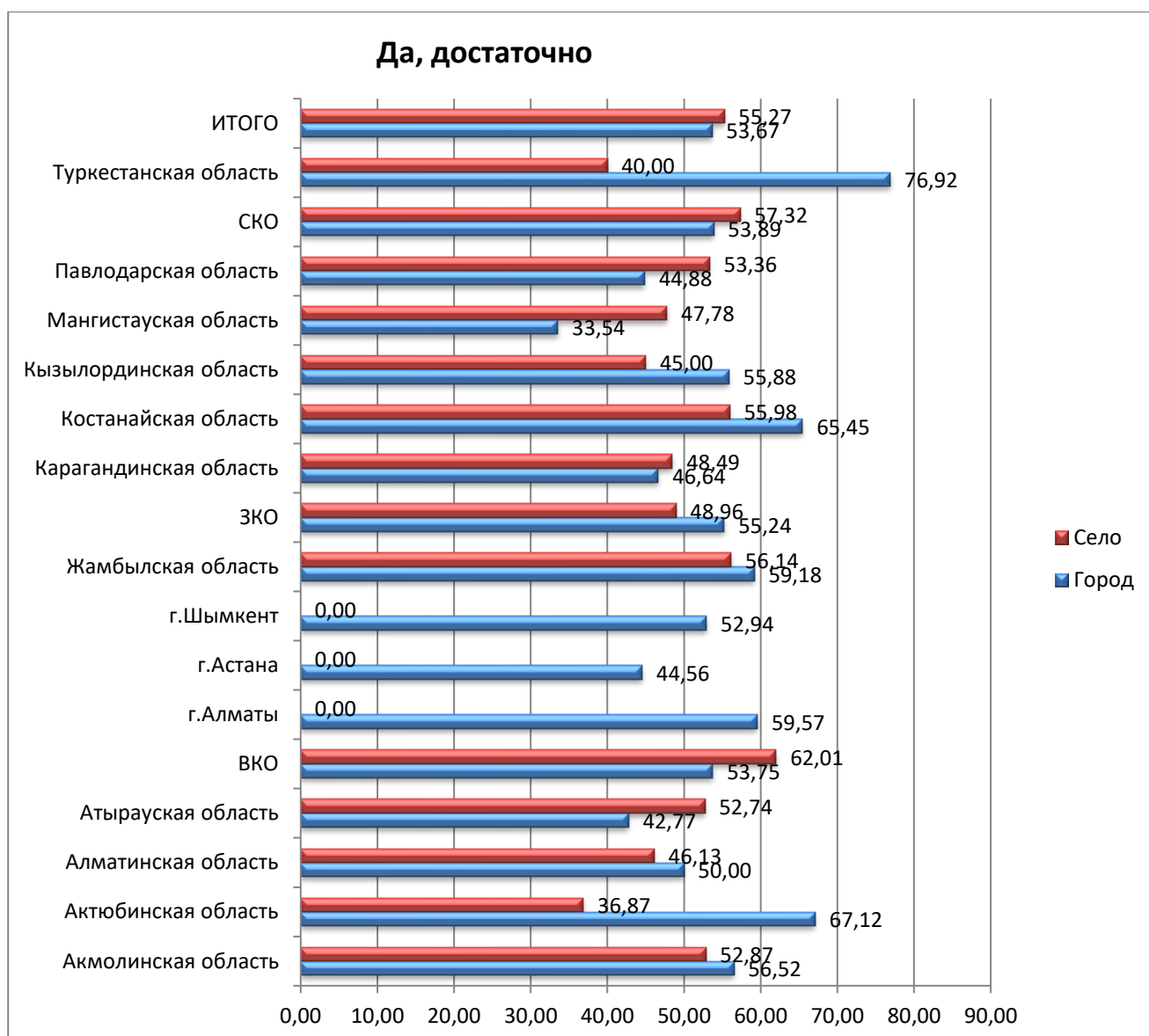
Отвечая на вопрос «Считаете ли Вы себя достаточно компетентным в реагировании на буллинг (угрозы, физическая агрессия, травля, оскорбления и т.д.), его профилактике и предотвращении среди школьников?» от 4,4% (Кызылординская обл) до 20,2% (Мангистауская обл.) учителей города и от 7,2% (Актюбинская обл.) до 17,5% (Кызылординская обл.) учителей села выбрали ответ «Нет, недостаточно». Средние значения показателей по стране в разрезе «город/ село» оказались идентичны – 10%.

Не вполне достаточно компетентными в реагировании на буллинг (угрозы, физическая агрессия, травля, оскорбления и т.д.), его профилактике и предотвращении среди школьников считают себя от 15,3% (Туркестанская обл) до 46% (Мангистауская обл.) городских учителей, от 30,3% (Восточно-Казахстанская обл.) до 55,8% (Актюбинская обл.) сельских учителей. Средние значения показателей по стране составили 36% и 34% соответственно.

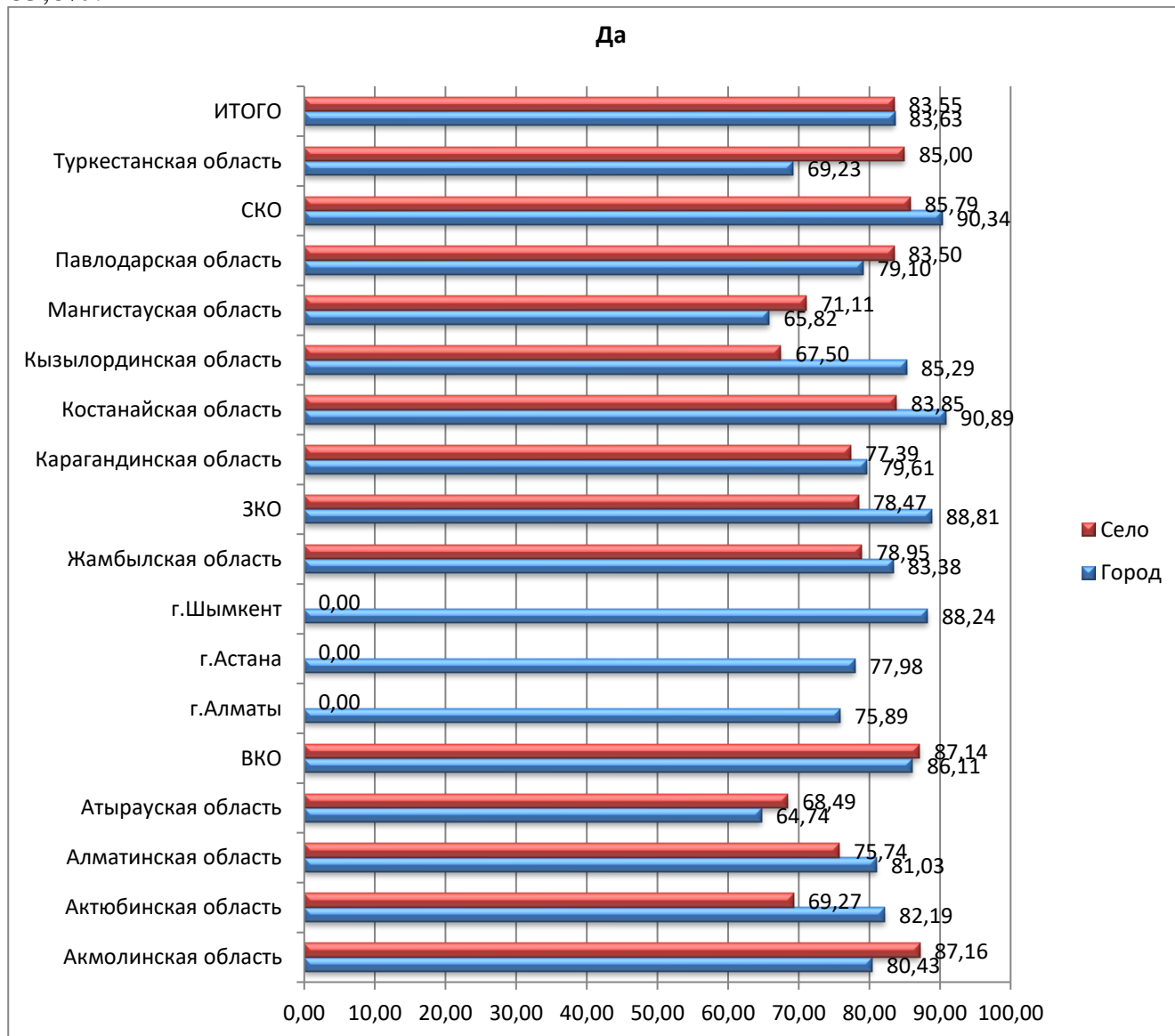
Достаточно компетентными в реагировании на буллинг (угрозы, физическая агрессия, травля, оскорбления и т.д.), его профилактике и предотвращении среди школьников считают себя от 33,5% (Мангистауская обл) до 76,9% (Туркестанская обл.) городских учителей, от 36,8% (Актюбинская обл.) до 62% (Восточно-Казахстанская обл.) сельских учителей. Средние значения показателей по стране в разрезе составили 53,6% и 55,2% соответственно.

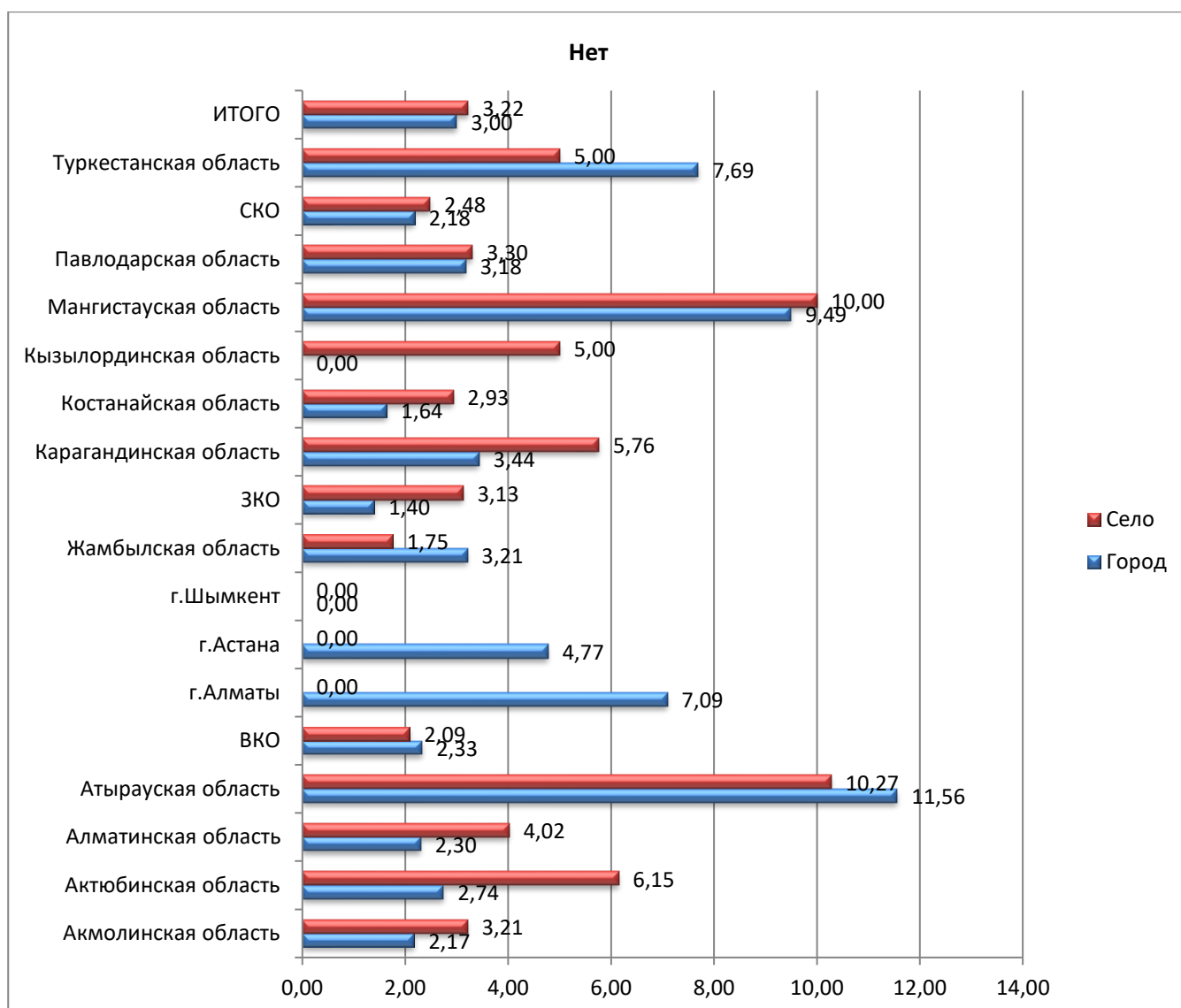
Сводная диаграмма по стране показывает, что больше половины педагогов считают себя достаточно компетентными в реагировании на буллинг (угрозы, физическая агрессия, травля, оскорбления и т.д.), его профилактике и предотвращении среди школьников, одна третья часть – не вполне достаточно, и лишь одна десятая часть учителей считает себя недостаточно компетентными в данном вопросе.

На вопрос «Создан ли в Вашей школе, классе комфортный психологический климат для всех участников образовательного процесса?» утвердительно ответили в разрезе города от 64,7% (Атырауская обл.) до 90,8% (Костанайская, Северо-Казахстанская обл.) педагогов, в разрезе села от 68,5% (Атырауская обл.) до 87,1% (Восточно-Казахстанская, Акмолинская обл.). Средние значения показателей в разрезе города и села оказались одинаковыми – 83,6%.

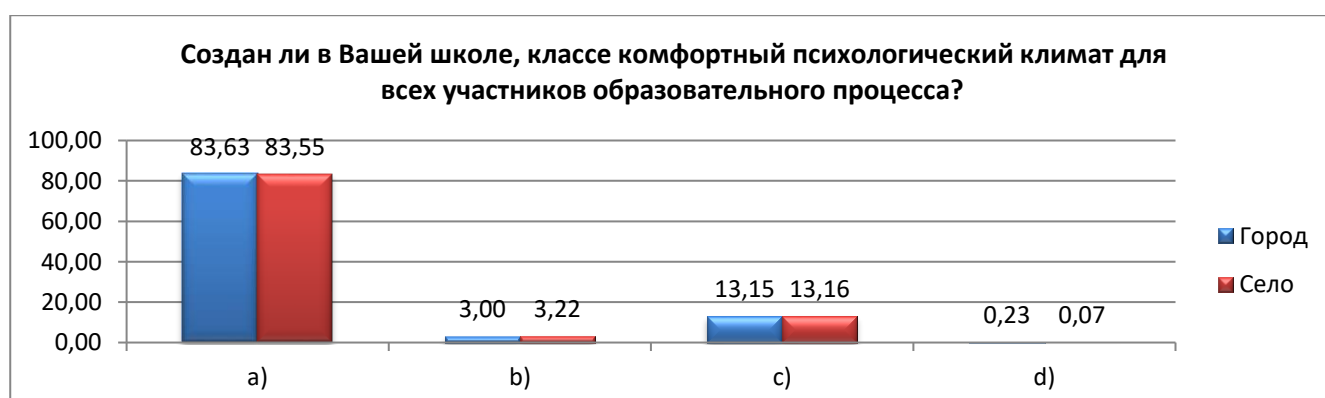
Отрицательно на данный вопрос ответили от 0% (Кызылординская обл., г.Шымкент) до 11,5% (Атырауская обл.) педагогов городских школ, от 1,7% (Жамбылская обл.) до 10% (Мангистауская обл.) учителей сельских школ. Средние значения показателей в разрезе города и села оказались одинаковыми – 3%.

Ответ «Не совсем» выбрали в среднем по стране 13% педагогов в разрезе города и села.

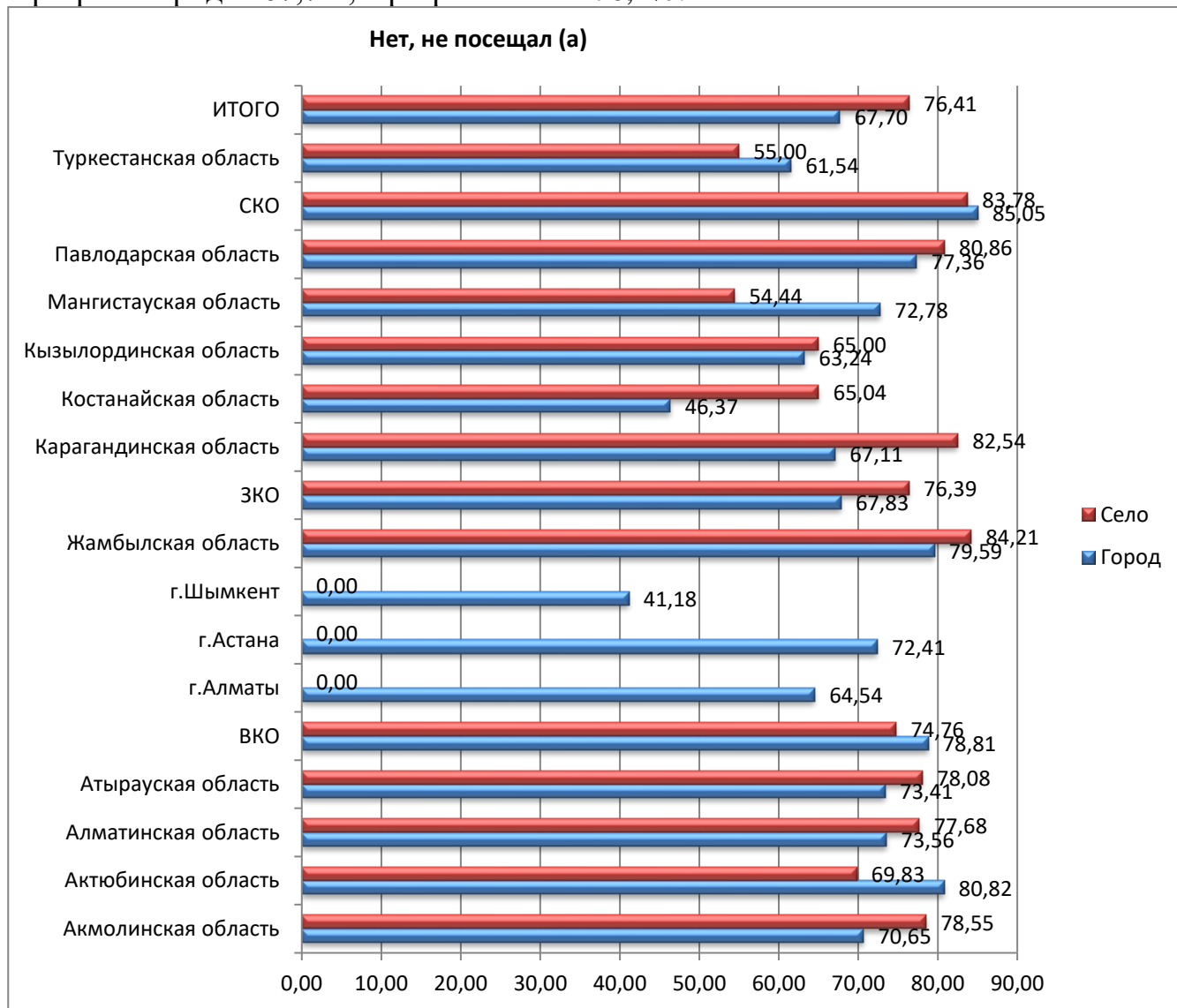
Ответ «Другое» в среднем по стране выбрали 0,23% педагогов в разрезе города и 0,07% в разрезе села.

Сводная диаграмма по данному вопросу в рамках всей страны показывает, что подавляющее большинство педагогов, 83%, считают, что в их школе, классе создан комфортный психологический климат для всех участников образовательного процесса.

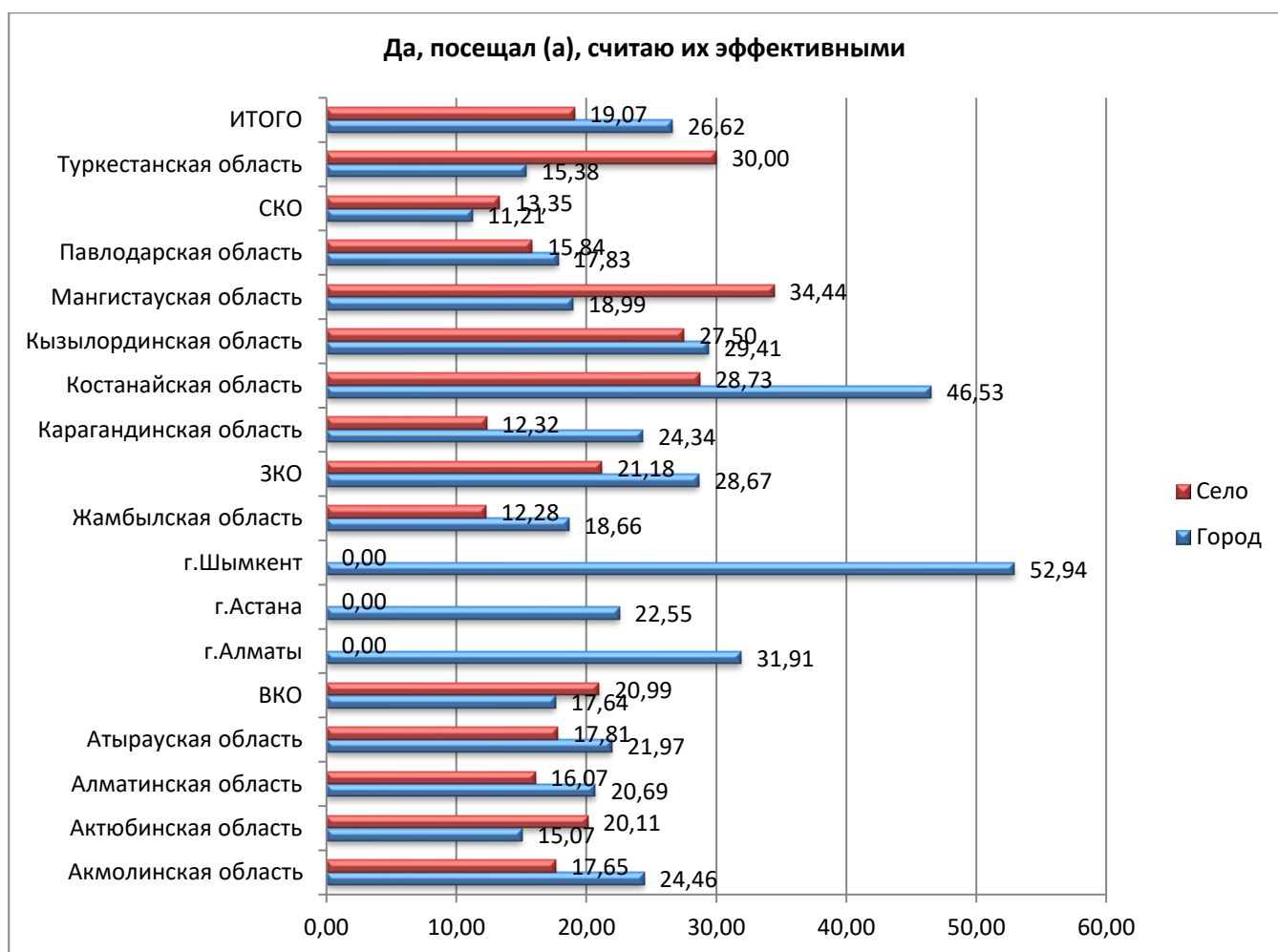

На вопрос «Посещали Вы курсы повышения квалификации по инклюзивному образованию? Как Вы оцениваете их эффективность?» отрицательно ответили от 41% (г. Шымкент) до 85% (Северо-Казахстанская обл.) городских педагогов и от 54,4% (Мангистауская обл.) до 84,2% (Жамбылская обл.) сельских педагогов. Средние значения по стране составляют: в разрезе города – 67,7%, в разрезе села – 76,4%.

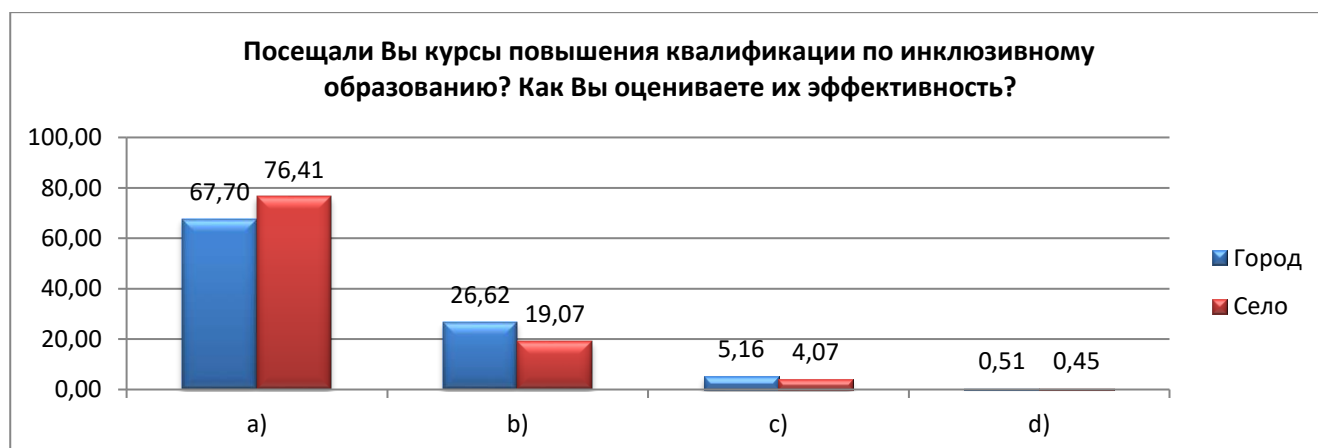
Ответ «Да, посещал (а), считаю их эффективными» выбрали в разрезе города от 11,2% (Северо-Казахстанская обл.) до 52,9% (г.Шымкент) педагогов, в разрезе села от 12,3% (Жамбылская, Карагандинская обл.) до 34,4% (Мангистауская обл.). Средние значения по стране составили: в разрезе города – 26,6%, в разрезе села – 19%.

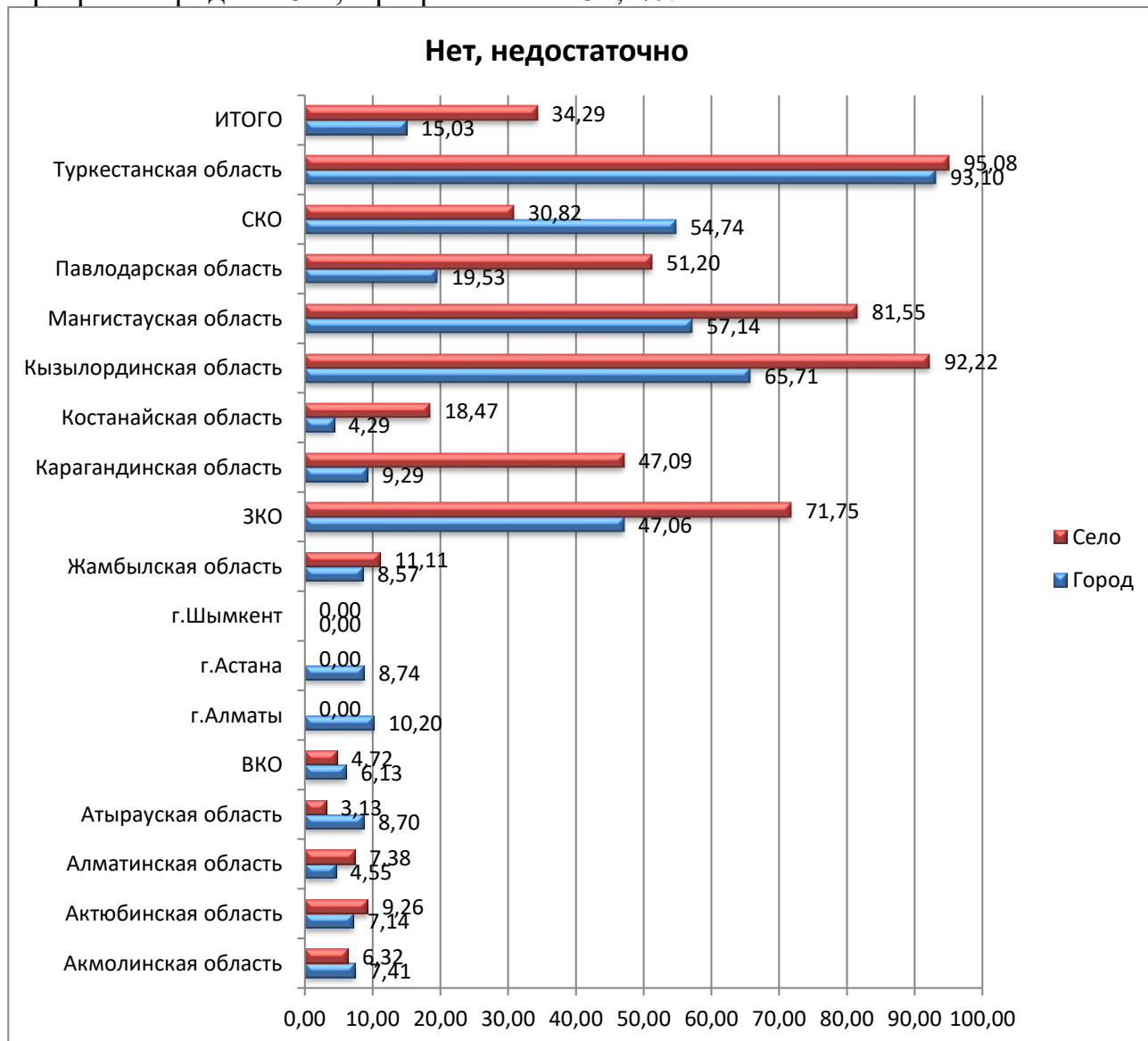
Ответ «Да, посещал (а), считаю их недостаточно эффективными» выбрали в среднем по стране 5% городских педагогов и 4% сельских педагогов.

Ответ «Да, посещал (а), считаю их неэффективными» выбрали в среднем по стране 0,5% педагогов в разрезе и города и села.

Сводная диаграмма по данному вопросу в рамках всей страны показывает, что подавляющее большинство педагогов не посещали курсы повышения квалификации по инклюзивному образованию, и лишь в среднем одна пятая часть посетили курсы и считают их эффективными.

На вопрос «Достаточно ли Вам тех знаний, которые Вы получили на курсах повышения квалификации для преподавания в инклюзивной среде?» ответ «Нет, недостаточно» выбрали в разрезе города от 0% (г.Шымкент) до 93% (Туркестанская обл.) педагогов, в разрезе села от 3,1% (Атырауская обл.) до 95% (Туркестанская обл.) педагогов. Средние значения по стране составили: в разрезе города – 15%, в разрезе села – 34,2%.

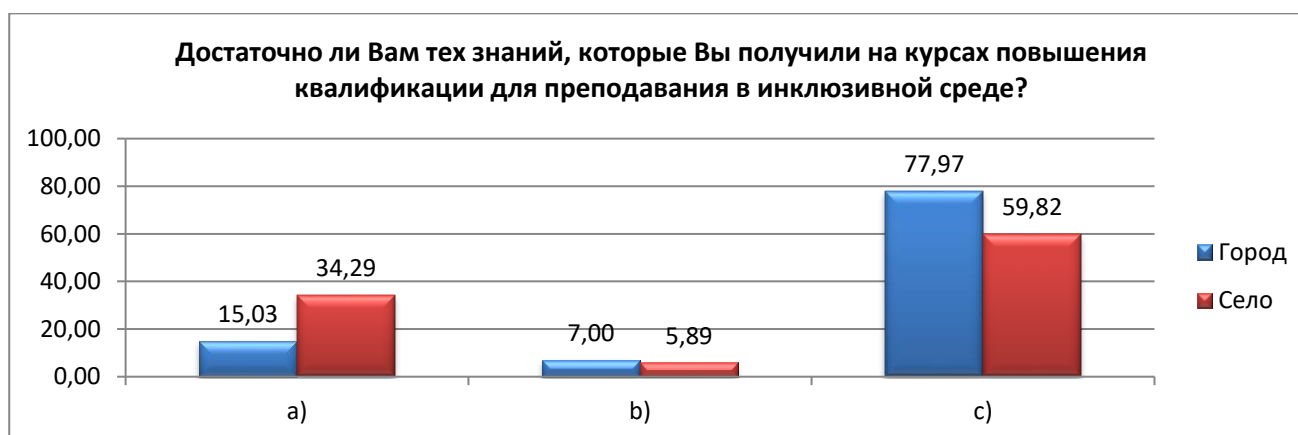

Ответ «Не вполне достаточно» выбрали в среднем по стране 7% городских педагогов и 5,9% сельских педагогов.

Ответили «Да, достаточно» в разрезе города от 6,9% (Туркестанская обл.) до 90,8% (Костанайская обл.) педагогов, в разрезе села от 4,9% (Туркестанская обл.) до 93,7% (Атырауская обл.) педагогов.

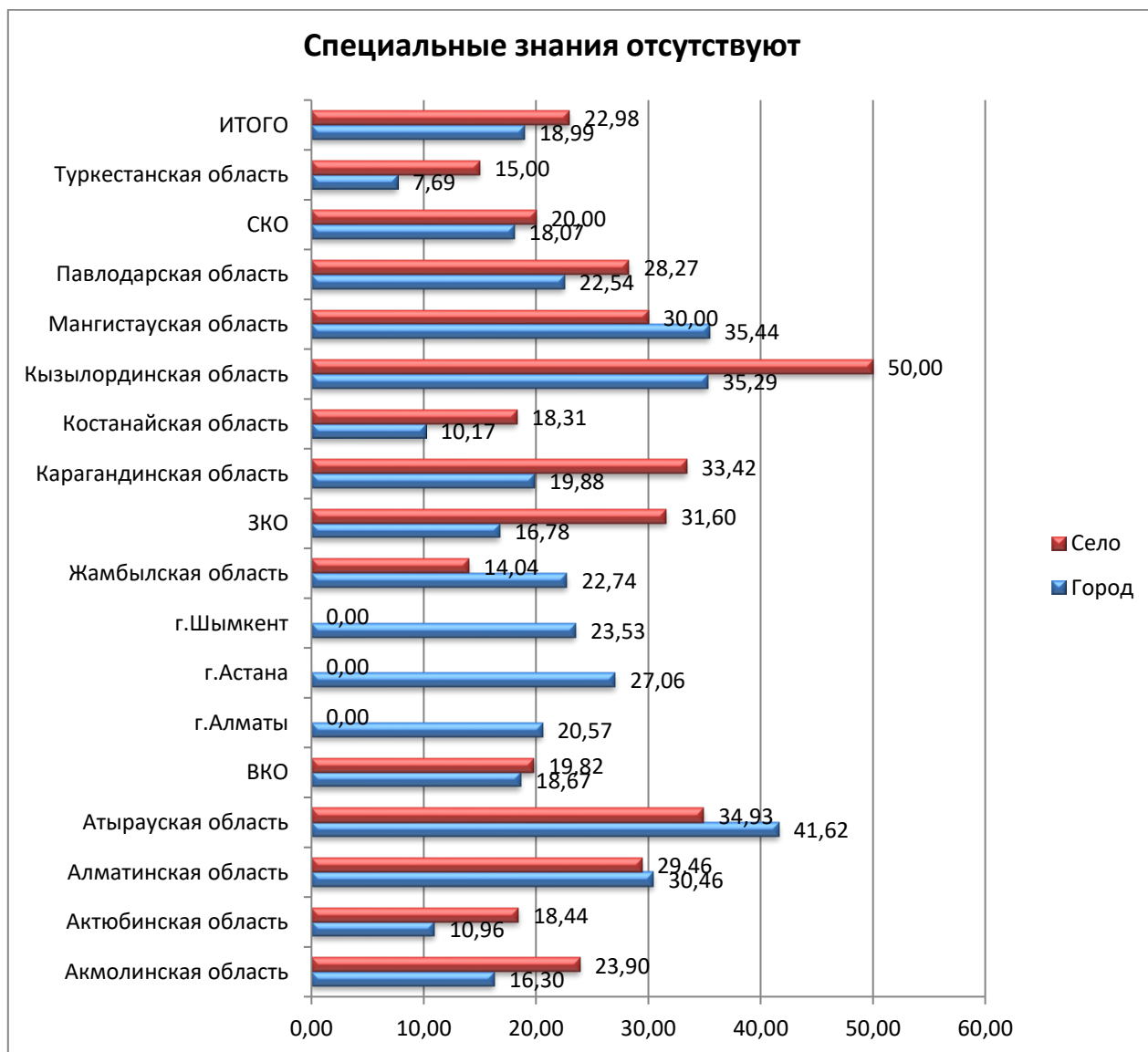

Сводная диаграмма по данному вопросу в рамках всей страны демонстрирует, что большинство педагогов (78% и 60%) удовлетворены курсами повышения квалификации по инклюзивному образованию, при этом 15% городских и 34% сельских педагогов не считают этих знаний достаточными, около 7% педагогов – не вполне достаточными.

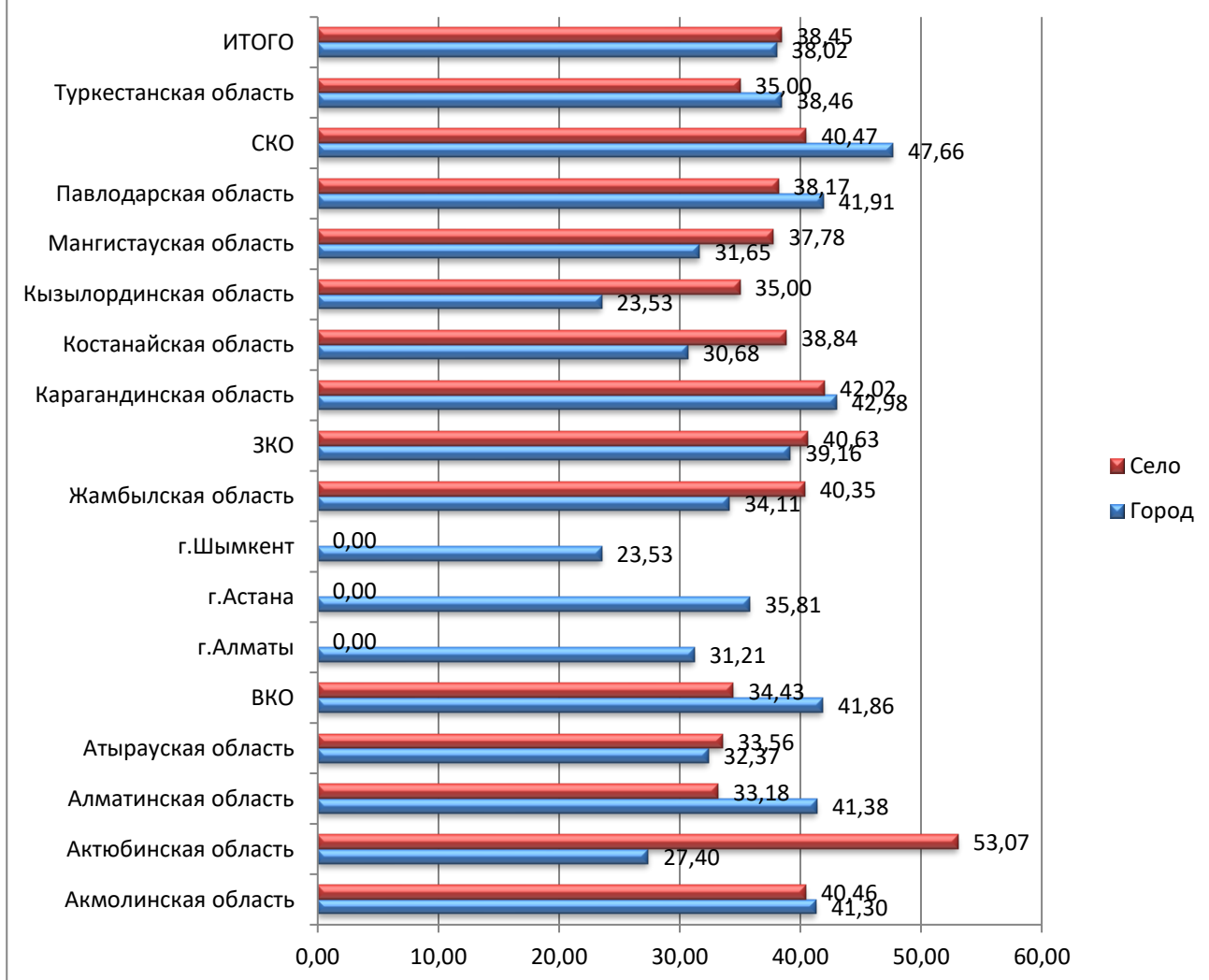
Отвечая на вопрос «Как Вы оцениваете актуальный уровень Ваших специальных знаний, необходимых для работы с детьми с особыми»

потребностями (в области специальной педагогики и психологии, логопедии)?», от 7,7% (Туркестанская обл.) до 41,6% (Атырауская обл.) учителей городских школ выбрали ответ «Специальные знания отсутствуют»; этот же ответ выбрали от 14% (Жамбылская обл.) до 50% (Кызылординская обл.) педагогов села. Средние значения показателей по стране составляют: в разрезе города – 19%, в разрезе села – 23%.

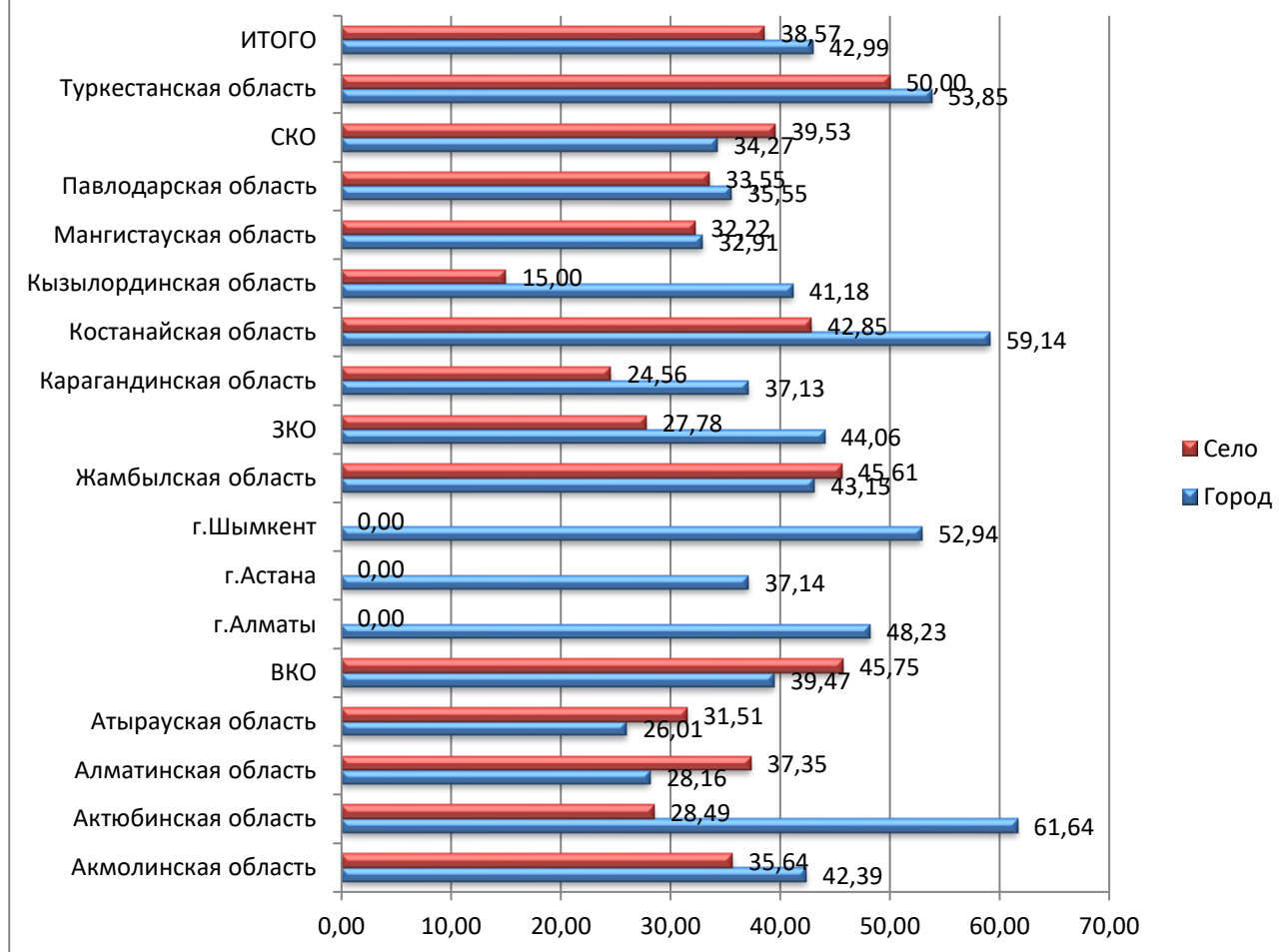
Ответ «Имеются минимальные специальные знания» выбрали в среднем 23,5% учителей городских школ, от 33,1% (Алматинская обл.) до 53% (Актюбинская обл.) педагогов сельских школ. Средние значения по республике в разрезе города и села идентичны – 38%.

Имеются минимальные специальные знания

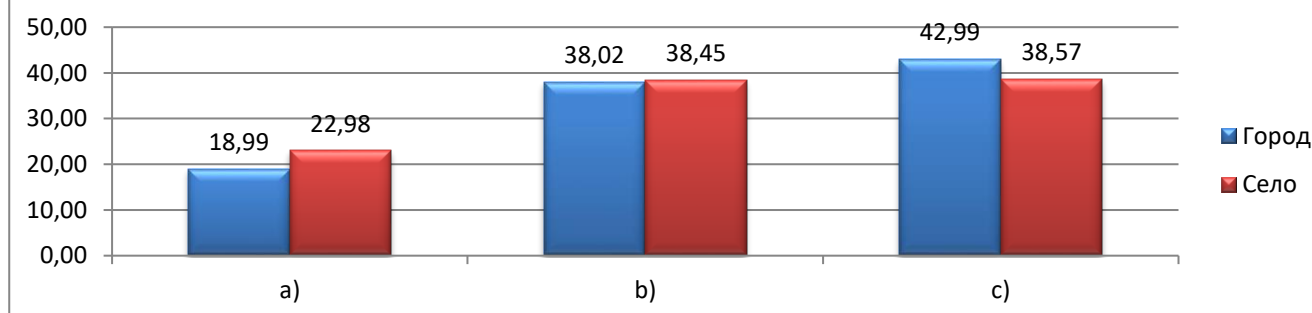
Доля педагогов, пополняющих знания по специальной педагогике на постоянной основе из разных источников в разрезе города составила от 26% (Атырауская обл.) до 61,6% (Актюбинская обл.), в разрезе села от 15% (Кызылординская обл.) до 50% (Туркестанская обл.). Средние значения по стране: в разрезе города – 43%, в разрезе села – 38,5%.

Специальные знания пополняю на постоянной основе из разных источников

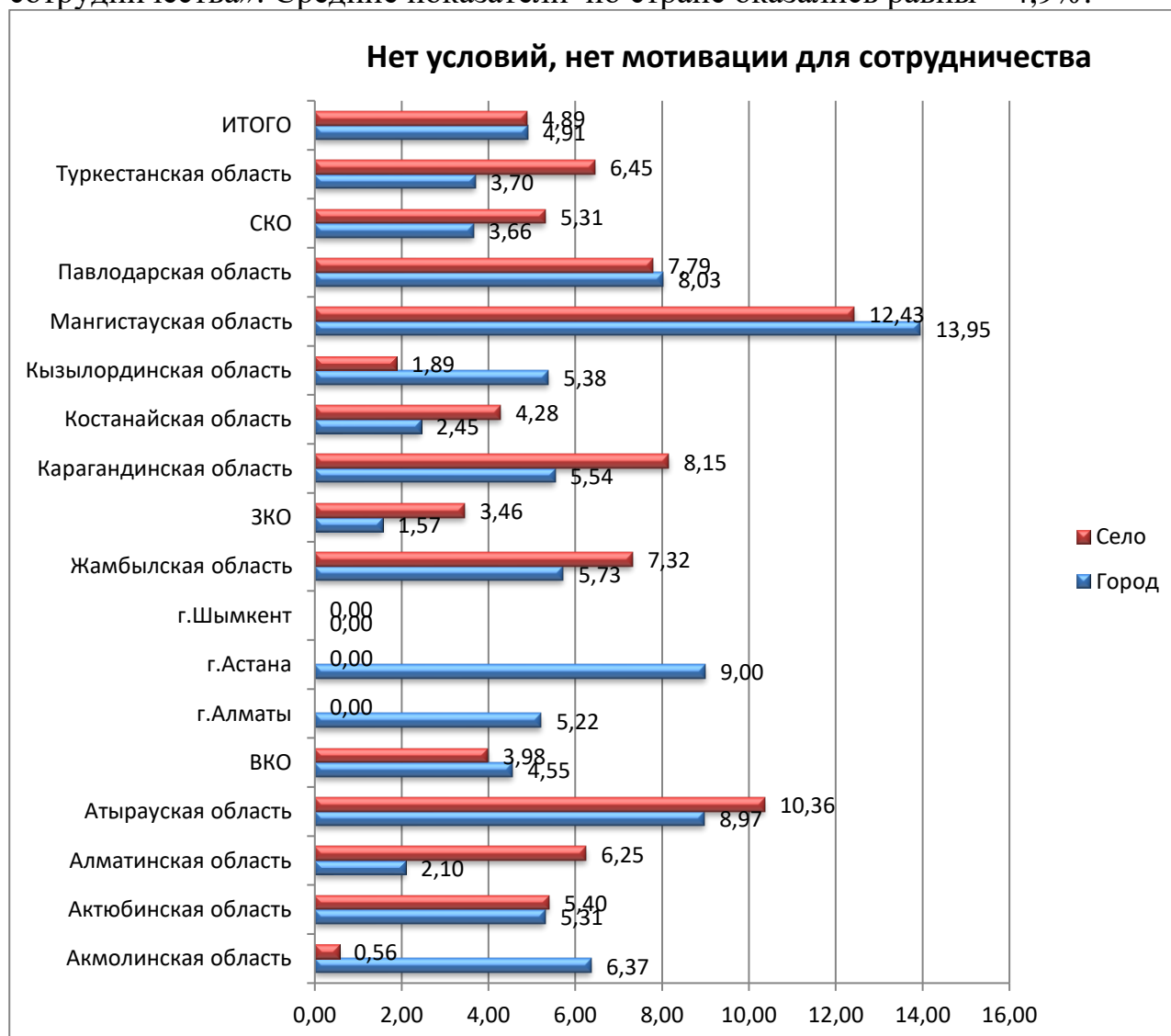
Сводная диаграмма по данному вопросу в рамках всей страны показывает, что одна пятая часть педагогов страны отмечает у себя отсутствие специальных знаний, 38% педагогов имеют минимальные знания по специальной педагогике, при этом около 40% педагогов указывают, что пополняют знания по специальной педагогике на постоянной основе из разных источников.

Как Вы оцениваете актуальный уровень Ваших специальных знаний, необходимых для работы с детьми с особыми потребностями (в области специальной педагогики и психологии, логопедии)?

При ответе на вопрос «Способствует ли администрация школы сотрудничеству учителей Вашей школы друг с другом (командный подход к решению проблем), с педагогами из специальных школ и общеобразовательных школ, где успешно реализуется инклюзивное образование?» для педагогов был возможен выбор нескольких вариантов ответов.

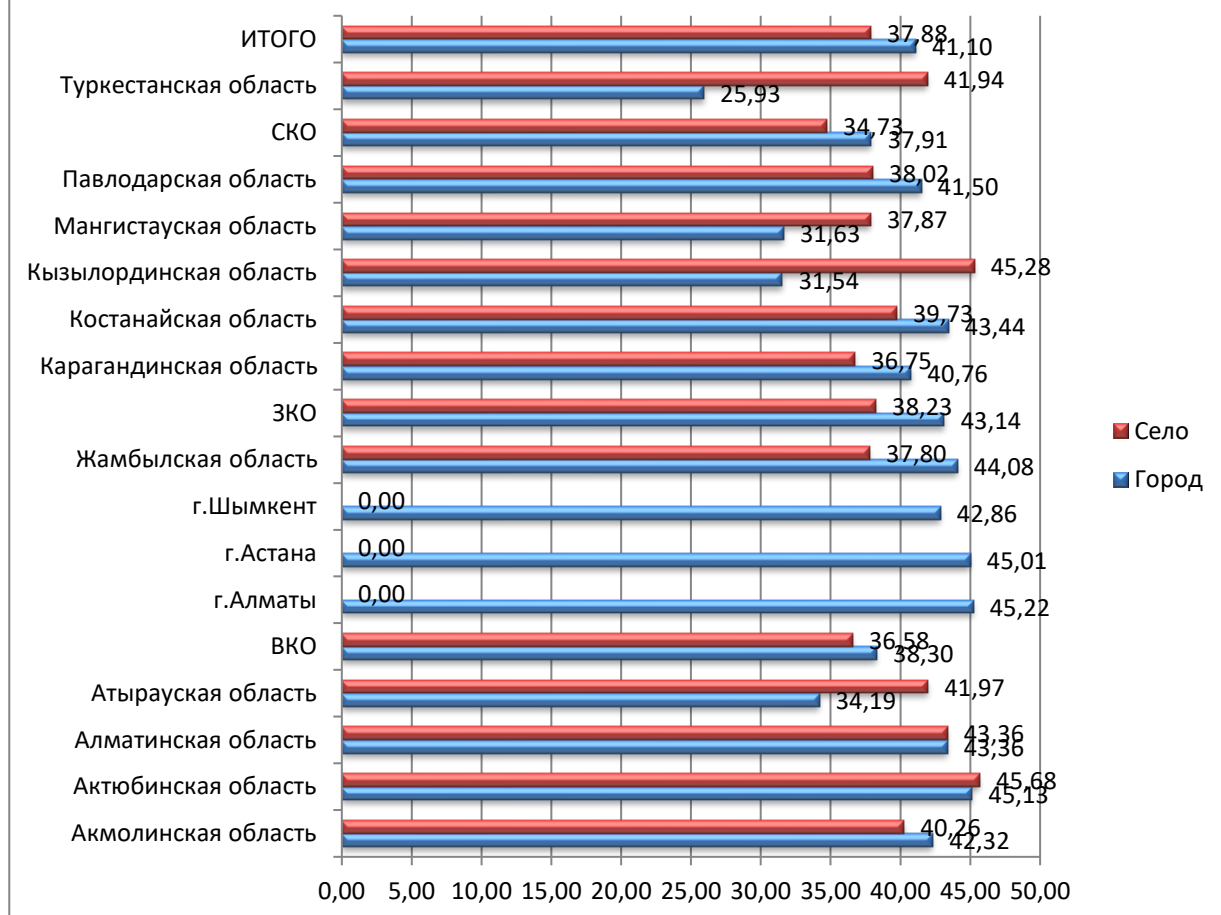
От 1,5% (Западно-Казахстанская обл.) до 13,9% (Мангистауская обл.) городских педагогов, от 0,5% (Акмолинская обл.) до 12,4% (Мангистауская обл.) сельских педагогов выбрали ответ «Нет условий, нет мотивации для сотрудничества». Средние показатели по стране оказались равны – 4,9%.

На данный вопрос ответили «Да, через семинары, коучинги, вебинары специальных педагогов» от 25,9% (Туркестанская обл.) до 45% (г.Астана, г.Алматы, Актюбинская обл.) педагогов города, от 34,7% (Северо-Казахстанская обл.) до 45,7% (Актюбинская обл.) педагогов села. Средние значения по стране составили: в разрезе города – 41%, в разрезе села – 37,8%.

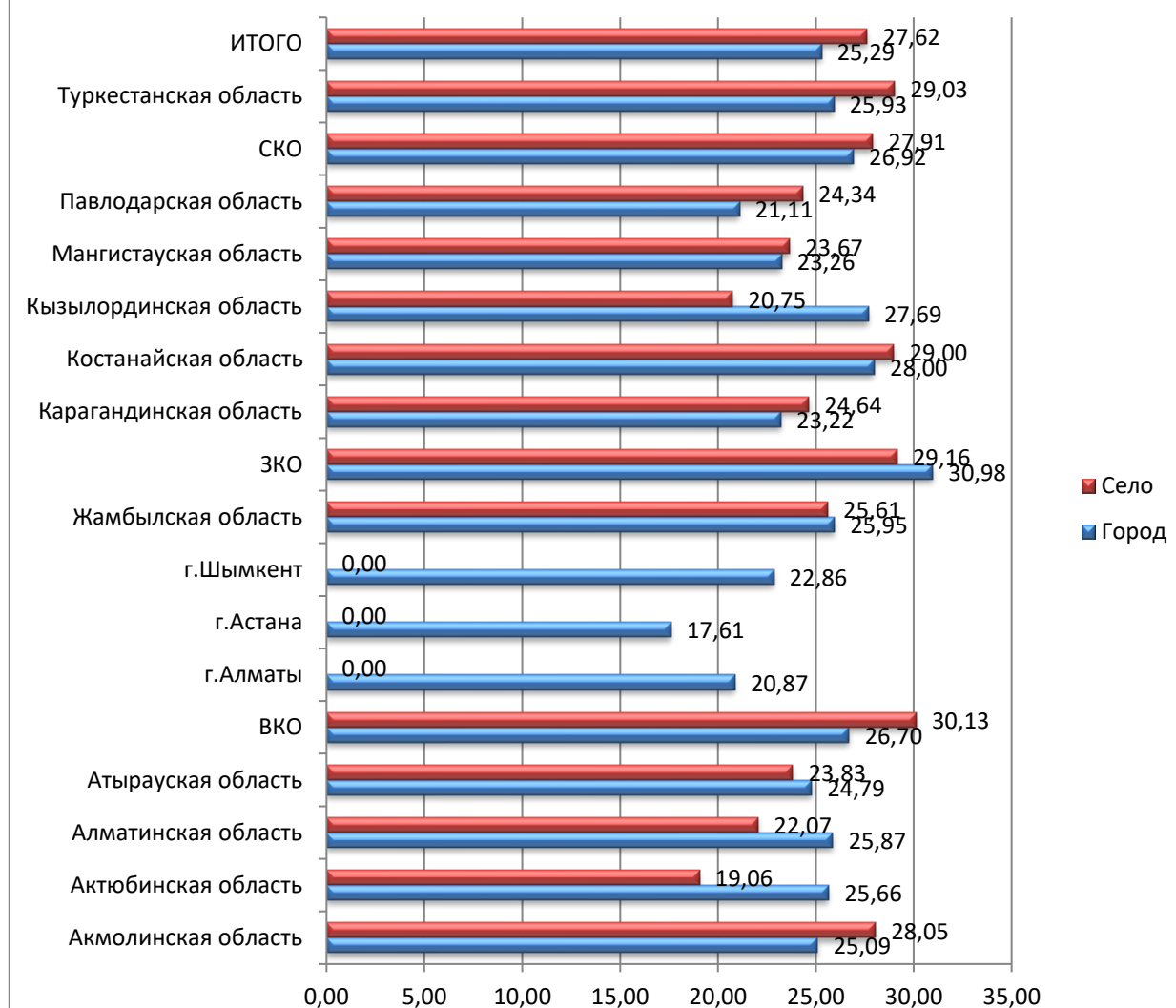

Да, через семинары, коучинги, вебинары специальных педагогов

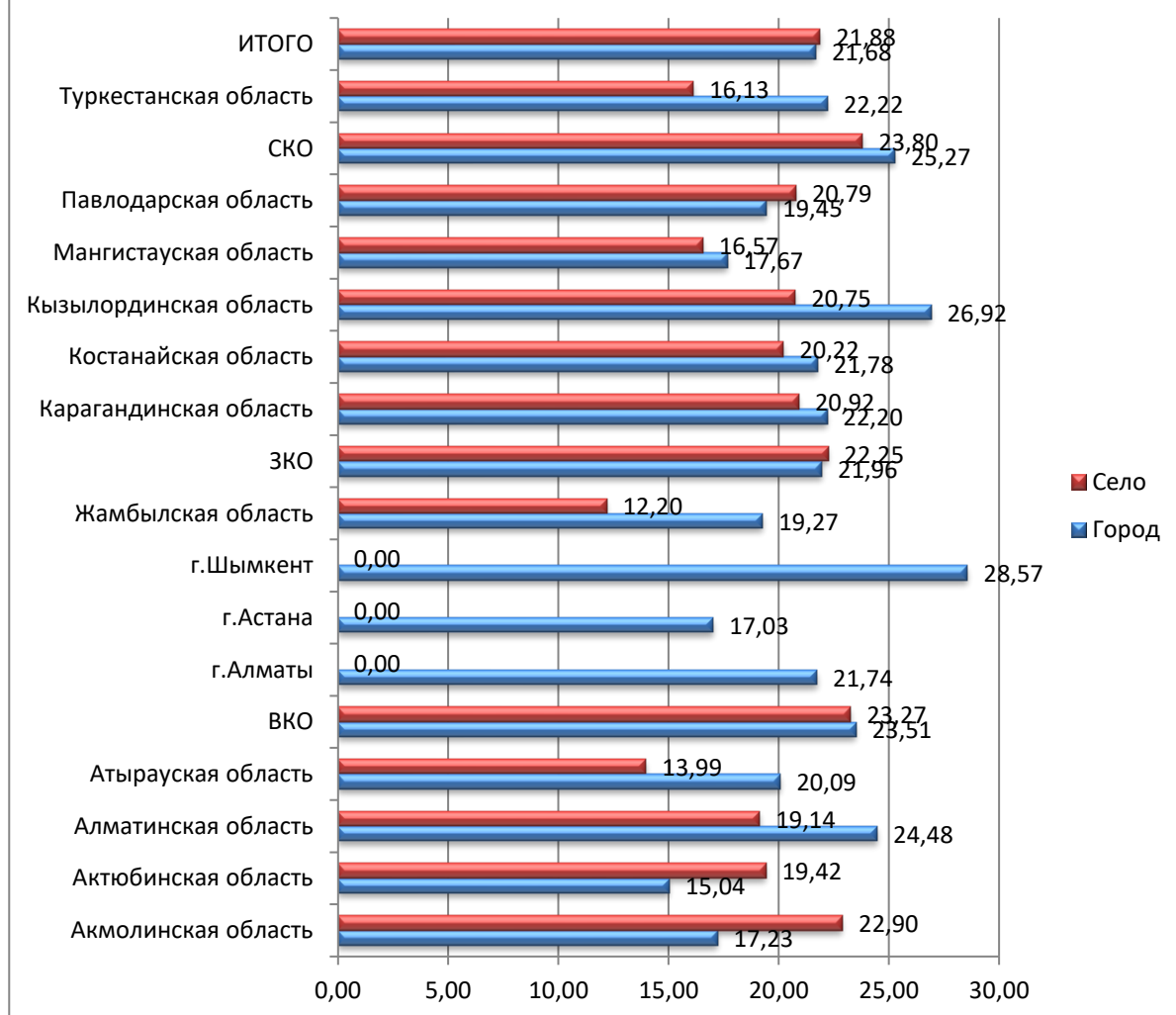
Ответ «Да, через взаимопосещение уроков» выбрали в разрезе города от 17,6% (г.Астана) до 31% (Западно-Казахстанская обл.) педагогов, в разрезе села от 19% (Актюбинская обл.) до 30% (Восточно-Казахстанская обл.) педагогов. Средние значения по республике составили: 25,2% по городу и 27,6% в разрезе села.

Да, через взаимопосещение уроков

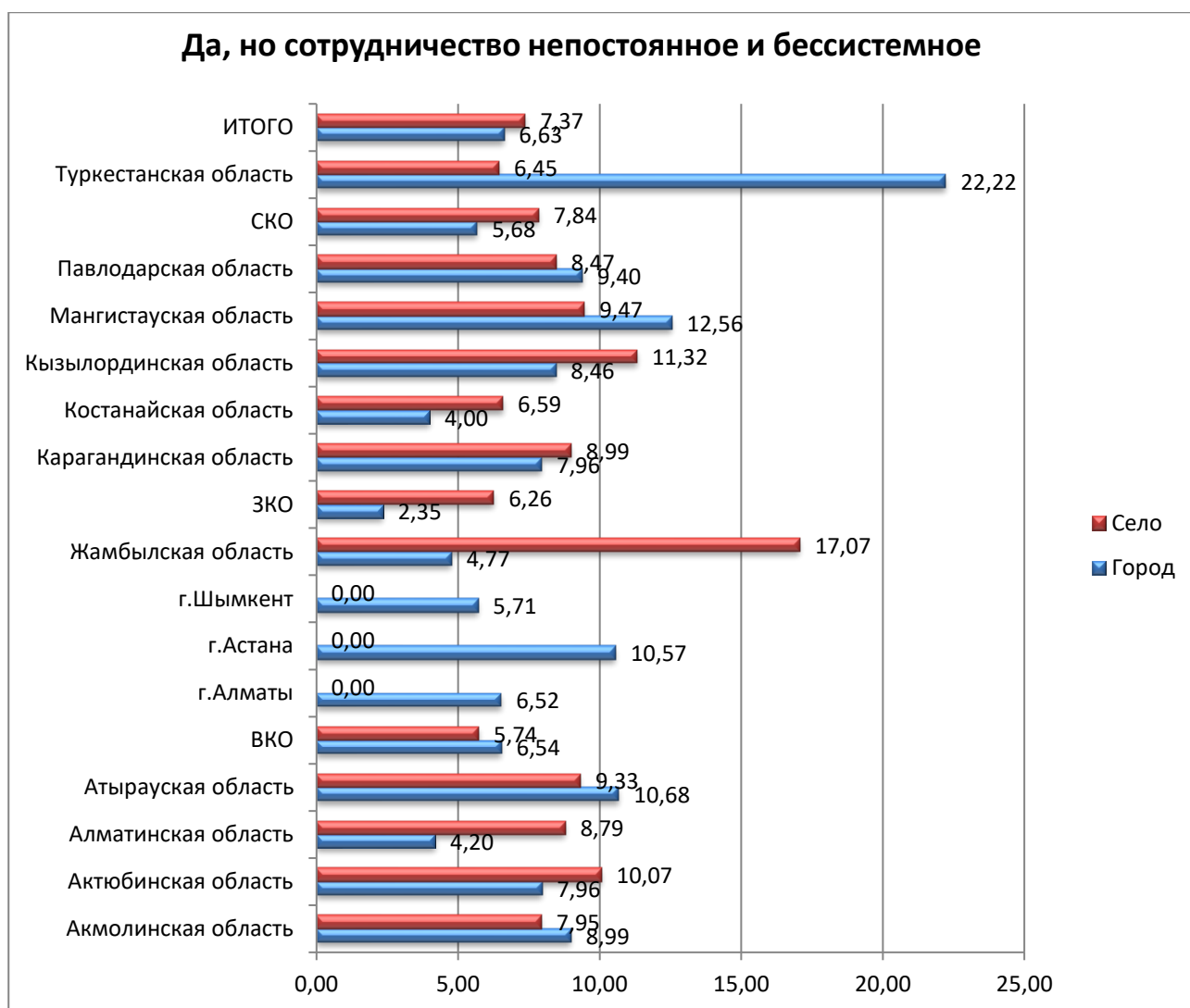
На данный вопрос ответили «Да, через командное обсуждение проблем» в разрезе города от 15% (Актюбинская обл.) до 28,5% (г.Шымкент) педагогов, в разрезе села от 12,2% (Жамбылская обл.) до 23,8% (Северо-Казахстанская Восточно-Казахстанская обл.) педагогов. Средние значения оказались одинаковы – 21,7%.

Да, через командное обсуждение проблем

Доля педагогов, ответивших «Да, но сотрудничество непостоянное и бессистемное», в разрезе города составила от 2,3% (Западно-Казахстанская обл.) до 22% (Туркестанская обл.), в разрезе села от 5,7% (Восточно-Казахстанская обл.) до 17% (Жамбылская обл.). При этом средние значения по стране очень близки – 6,6% в разрезе города и 7,3% в разрезе села.

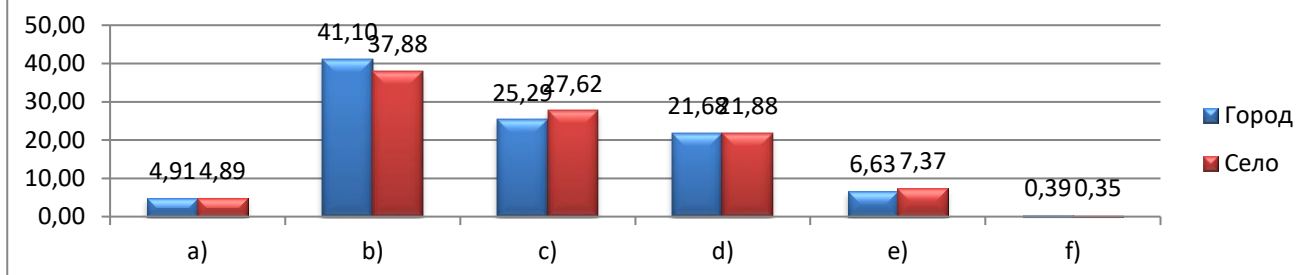
Да, но сотрудничество непостоянное и бессистемное

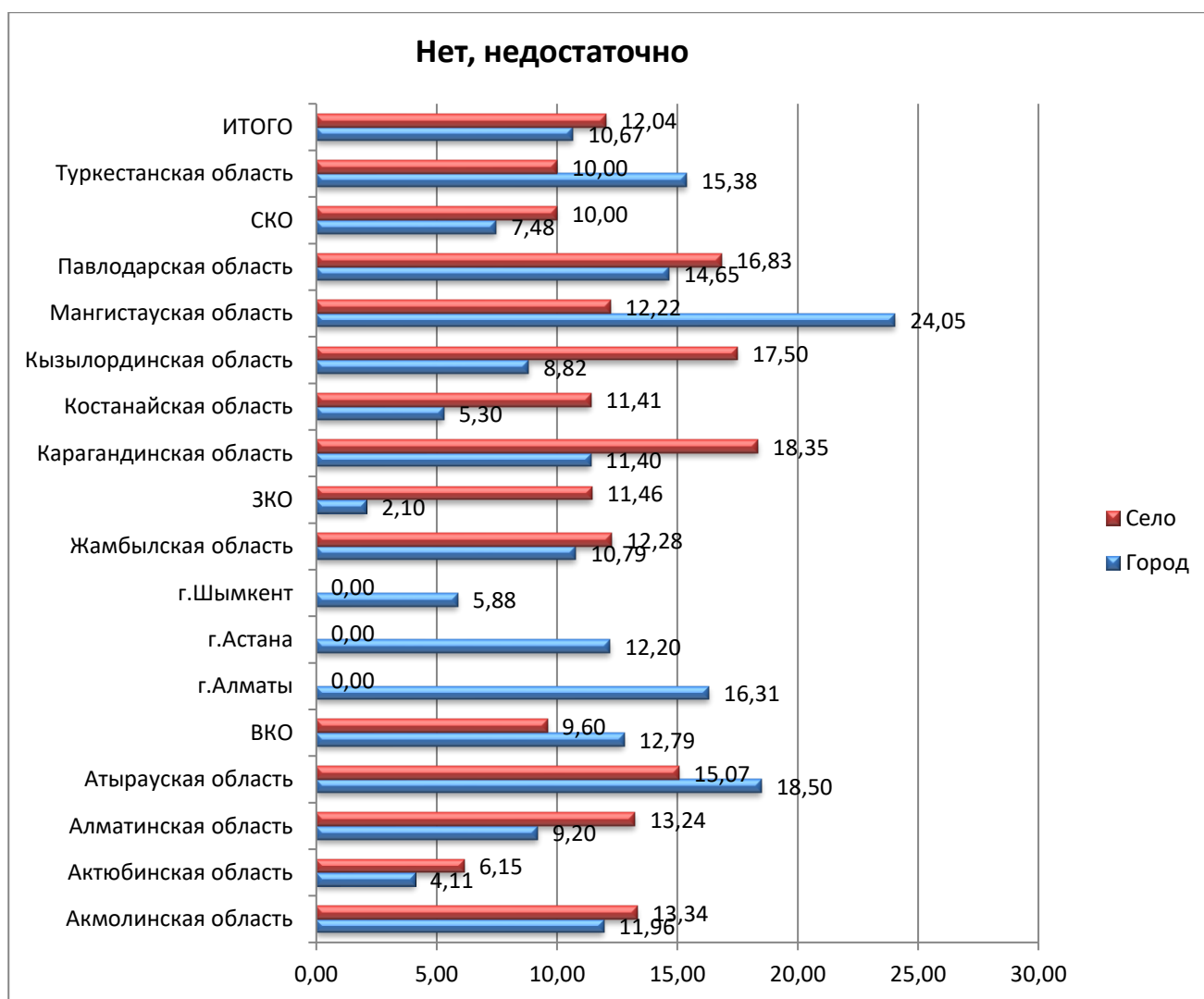
Ответ «Другое» выбрали в среднем по стране 0,3% педагогов, при этом они указали: «Не знаю», «Затрудняюсь ответить», «Нет необходимости» (50 ответов).

Сводная диаграмма по стране показывает, что около 40% педагогов страны считают, что администрация школы способствует сотрудничеству учителей школы друг с другом, с педагогами из специальных школ и общеобразовательных школ, где успешно реализуется инклюзивное образование, через семинары, коучинги, вебинары специальных педагогов. Около 27% педагогов указывают на взаимопосещение уроков, лишь одна пятая часть педагогов указывает на командное обсуждение проблем. При этом доля педагогов, считающих сотрудничество непостоянным и бессистемным, равна примерно 7%.

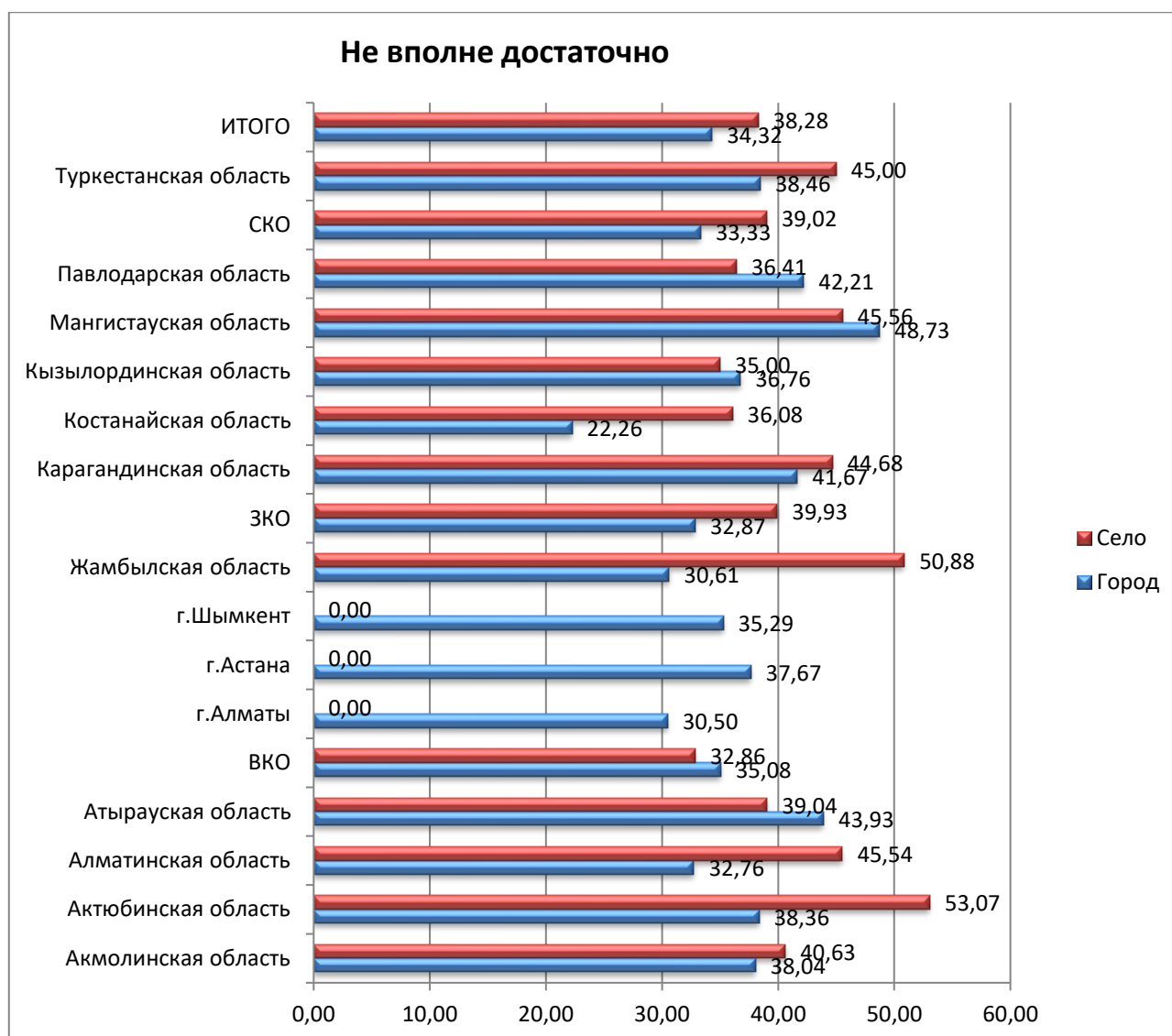
Способствует ли администрация школы сотрудничеству учителей Вашей школы друг с другом (командный подход к решению проблем), с педагогами из специальных школ и общеобразовательных школ, где успешно реализуется инклюзивное образование?

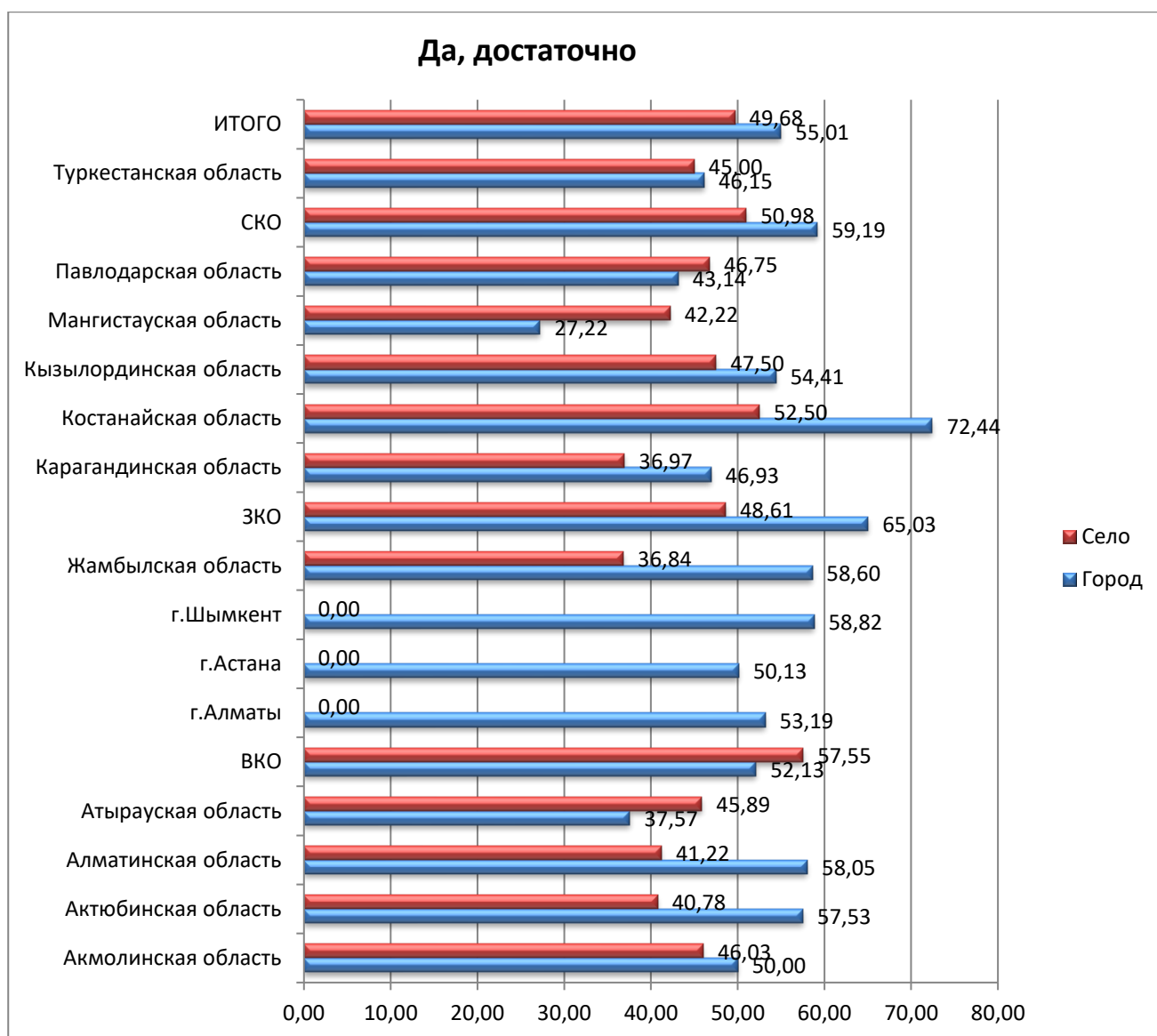
При ответе на вопрос «Сотрудничает ли школа по вопросам инклюзивного образования с партнерами (органы образования, здравоохранения, социальной защиты, общественные объединения и др.), получает ли от них необходимую поддержку и обратную связь?» доля педагогов, выбравших ответ «Нет, недостаточно» составила в разрезе города от 2,1% (Западно-Казахстанская обл.) до 24% (Мангистауская обл.), в разрезе села от 6% (Актюбинская обл.) до 18,3% (Карагандинская обл.). Средние значения по стране составили: в разрезе города – 10,6%, в разрезе села – 12%.

Ответ «Не вполне достаточно» выбрали в разрезе города от 22,2% (Костанайская обл.) до 48,7% (Мангистауская обл.) учителей, в разрезе села от 32,8% (Восточно-Казахстанская обл.) до 53% (Актюбинская обл.) учителей. Средние значения по республике составили: в разрезе города – 34,3%, в разрезе села – 38%.

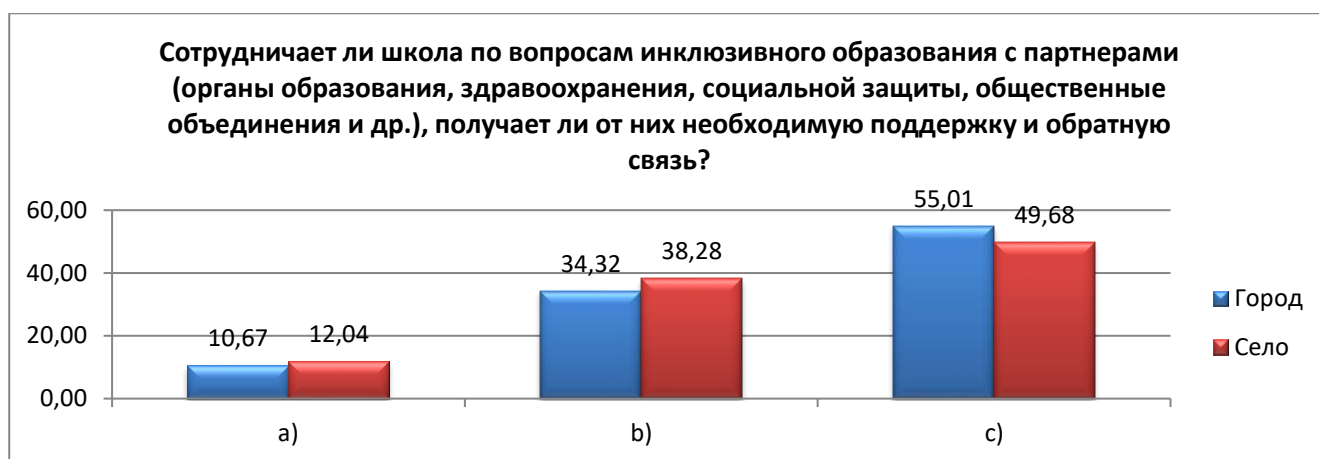

Ответили «Да, достаточно» в разрезе города от 27,2% (Мангистауская обл.) до 72% (Костанайская обл.) учителей, в разрезе села от 36,8% (Жамбылская обл.) до 57,5% (Восточно-Казахстанская обл.) учителей. Средние значения по республике: в разрезе города – 55%, в разрезе села – 49,6%.

Сводная диаграмма по данному вопросу демонстрирует, что половина педагогов страны удовлетворена политикой сотрудничества школы по вопросам инклюзивного образования с партнерами (органы образования, здравоохранения, социальной защиты, общественные объединения и др.) и получает от них необходимую поддержку и обратную связь. Однако одна третья часть педагогов выразила неполную удовлетворенность по данному вопросу, а одна десятая часть педагогов дала отрицательный ответ.

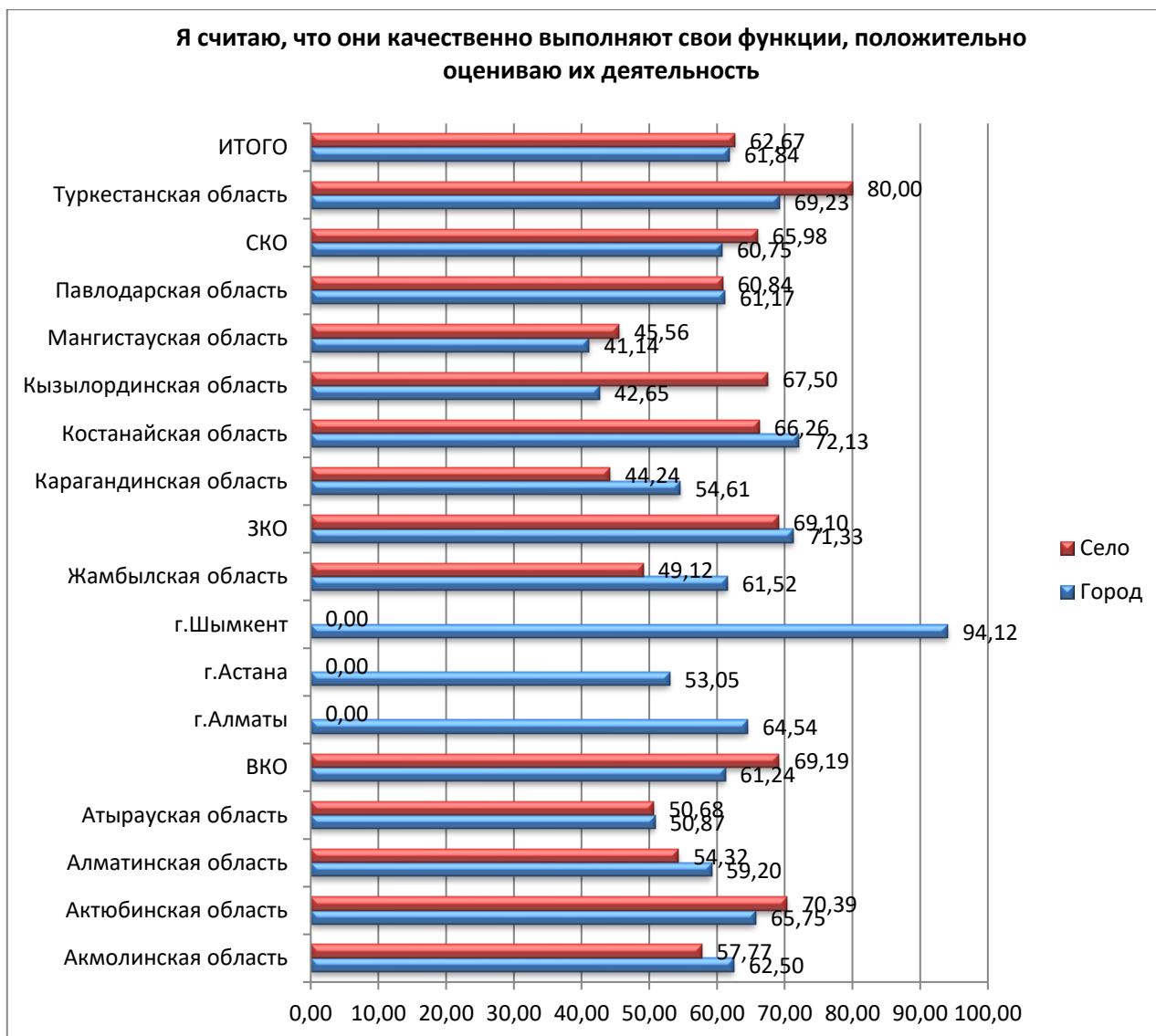

На вопрос «Как Вы оцениваете деятельность психолого-медико-педагогических консультаций, кабинетов психолого-педагогической коррекции, реабилитационных центров?» от 5,8% (г.Шымкент) до 48,5% (Кызылординская обл.) городских учителей, от 20% (Туркестанская обл.) до 51,6% (Карагандинская обл.) сельских учителей ответили: «Я не знаком (а) с деятельностью этих организаций». Средние значения по стране одинаковы в разрезе города и села – 33%.

Я не знаком (а) с деятельностью этих организаций

Доля педагогов, считающих, что они качественно выполняют свои функции и потому положительно оценивающих их деятельность, составила в разрезе города от 41,1% (Мангистауская обл.) до 94% (г.Шымкент), в разрезе села от 44,2% (Карагандинская обл.) до 80% (Туркестанская обл.). В целом по стране в разрезе города и села средние значения оказались идентичны – 62%.

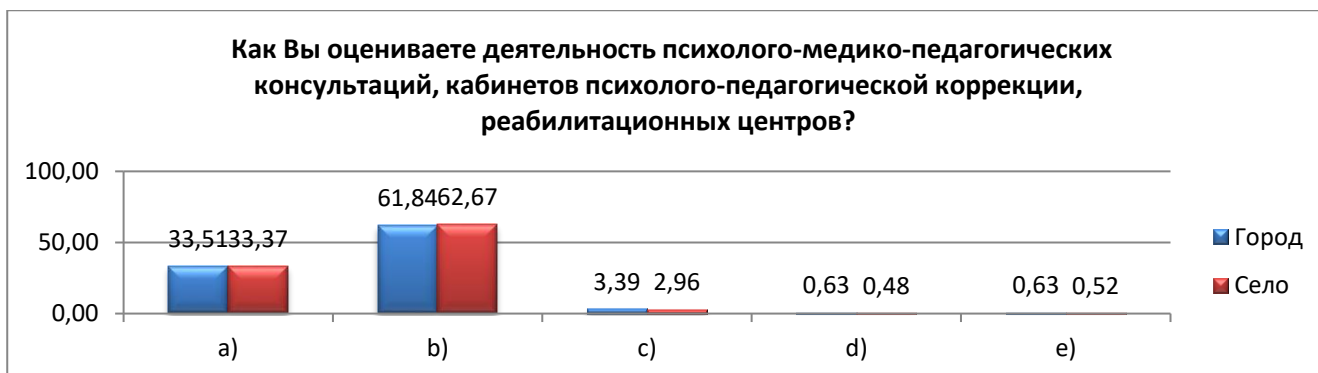

Ответ «Другое» выбрали в среднем по стране около 0,5% педагогов, при этом они приводят, в основном, следующие аргументы: «Нет возможности получить квалифицированную помощь из-за дальности их расположения», «Не каждый ученик может попасть на консультацию, не хватает квалифицированных специалистов», «Связь со школой не системная», «Нет взаимосвязи коррекционных центров с общеобразовательными школами», «Много бюрократии», «Работают по шаблону» и другие (всего 845).

Сводная диаграмма по данному вопросу показывает, что больше половины педагогов страны положительно оценивают деятельность ПМПК, КППК, РЦ и считают, что они качественно выполняют свои функции, но при этом одна третья часть педагогов не знакома с деятельностью данных организаций.

Доля педагогов, считающих, что ПМПК, КППК, РЦ недостаточно качественно выполняют свои функции, составила в среднем по стране в разрезе города и села около 3%.

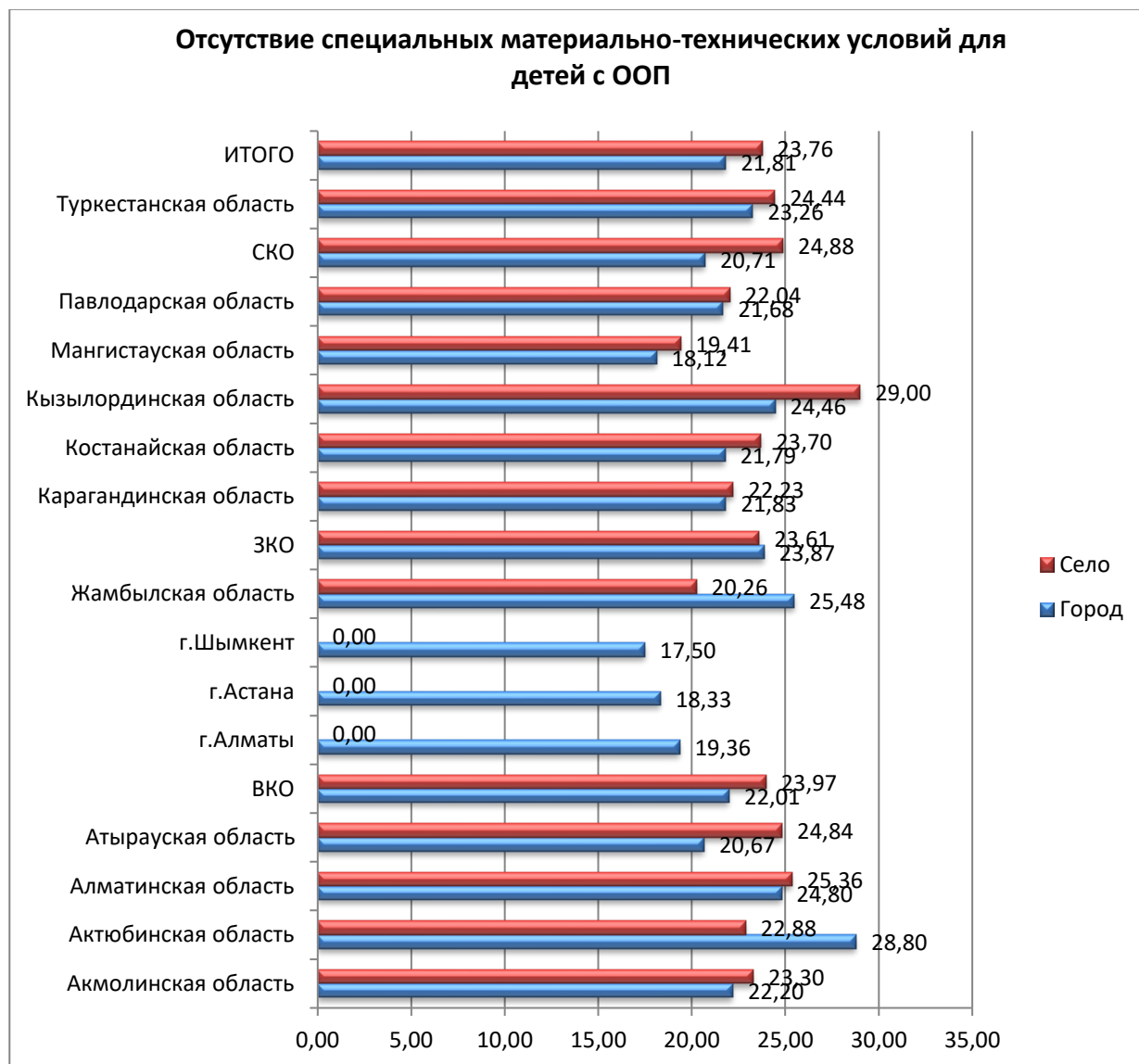
Доля педагогов, считающих, что ПМПК, КППК, РЦ некачественно выполняют свои функции, составила в среднем по стране около 0,5%.

При ответе на вопрос «*Что препятствует реализации идей инклюзивного образования (качественного образования для всех) в Вашей школе?*» у педагогов была возможность выбора нескольких вариантов ответов, из которых ответ «Недостаток специальных педагогов (дефектологов, логопедов, психологов и др.)» выбрали в разрезе города от 7,5% (г.Шымкент) до 31,6% (Кызылординская обл.) учителей, в разрезе села от 18,5% (Западно-Казахстанская обл.) до 35,6% (Атырауская обл.) педагогов. Средние значения по республике составили: в разрезе города – 23,5%, в разрезе села – 26%.

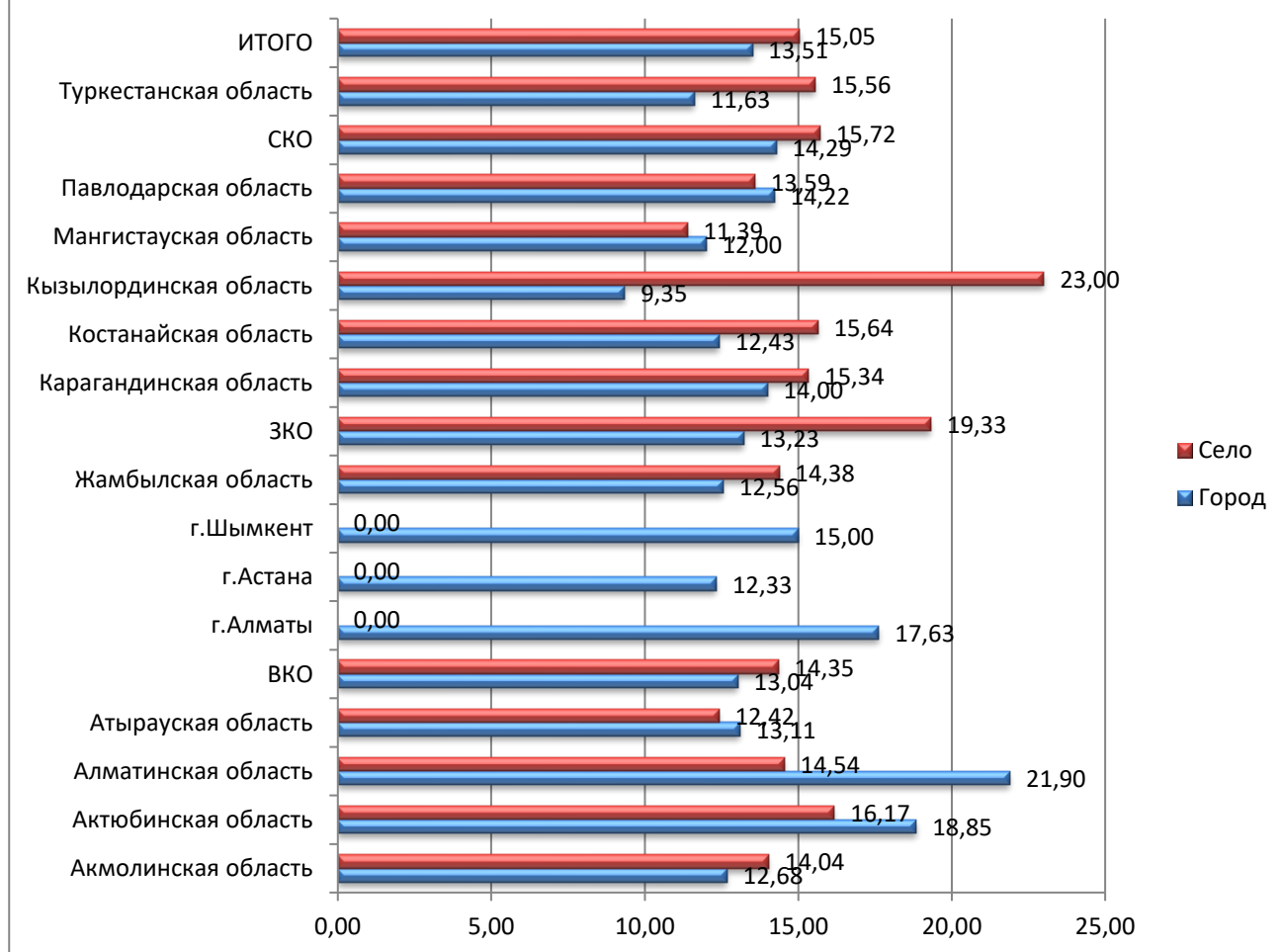

Вариант ответа «Отсутствие специальных материально-технических условий для детей с ООП» выбрали от 17,5% (г.Шымкент) до 28,8% (Актюбинская обл.) педагогов городских школ, от 19,4% (Мангистауская обл.) до 29% (Кызылординская обл.) педагогов сельских школ. Средние значения по стране составили: в разрезе города – 21,8%, в разрезе села – 23,7%.

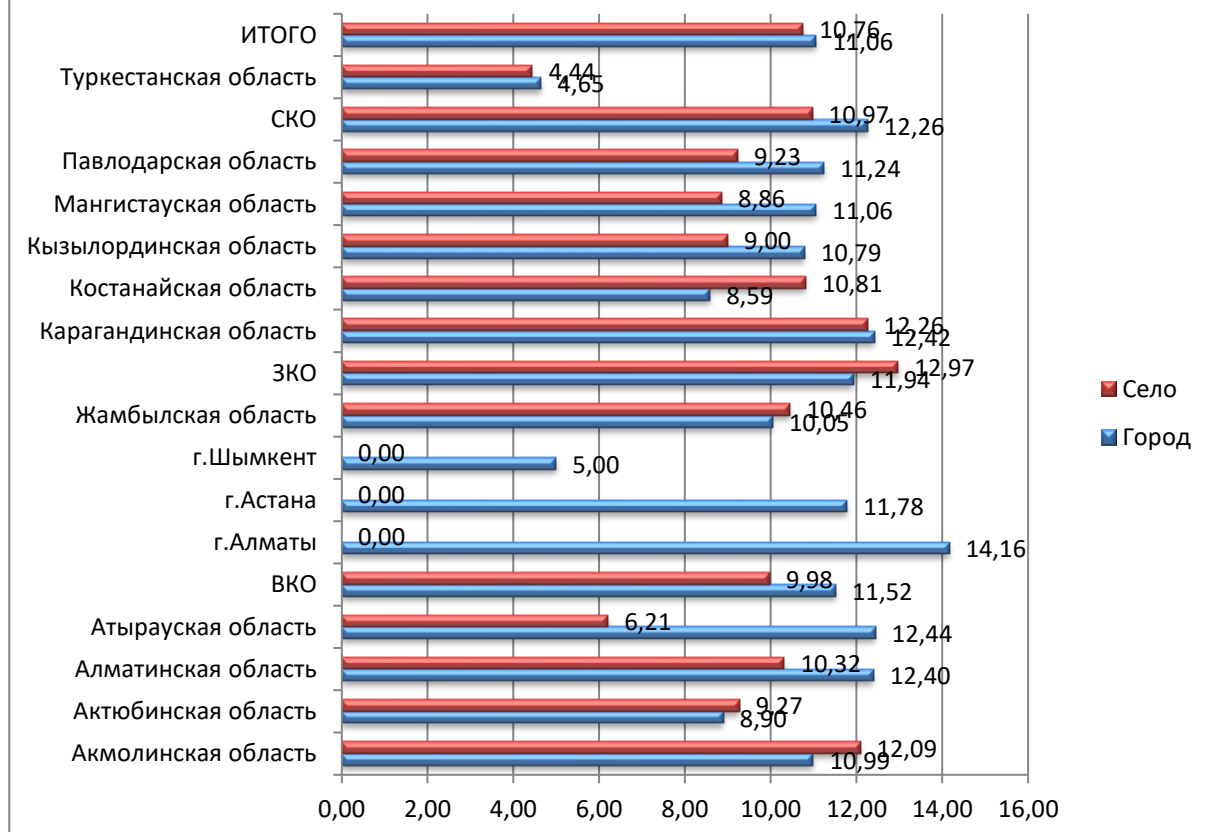
Доля педагогов, выбравших ответ «Недостаточность учебно-методической поддержки для преподавания детям с ООП», составляет в разрезе города от 9,3% (Кызылординская обл.) до 21,9% (Алматинская обл.) педагогов, в разрезе села от 11,3% (Мангистауская обл.) до 23% (Кызылординская обл.) педагогов. Средние значения по стране близки друг к другу – в разрезе города и села 13,5% и 15% соответственно.

Недостаточность учебно-методической поддержки для преподавания детям с ООП

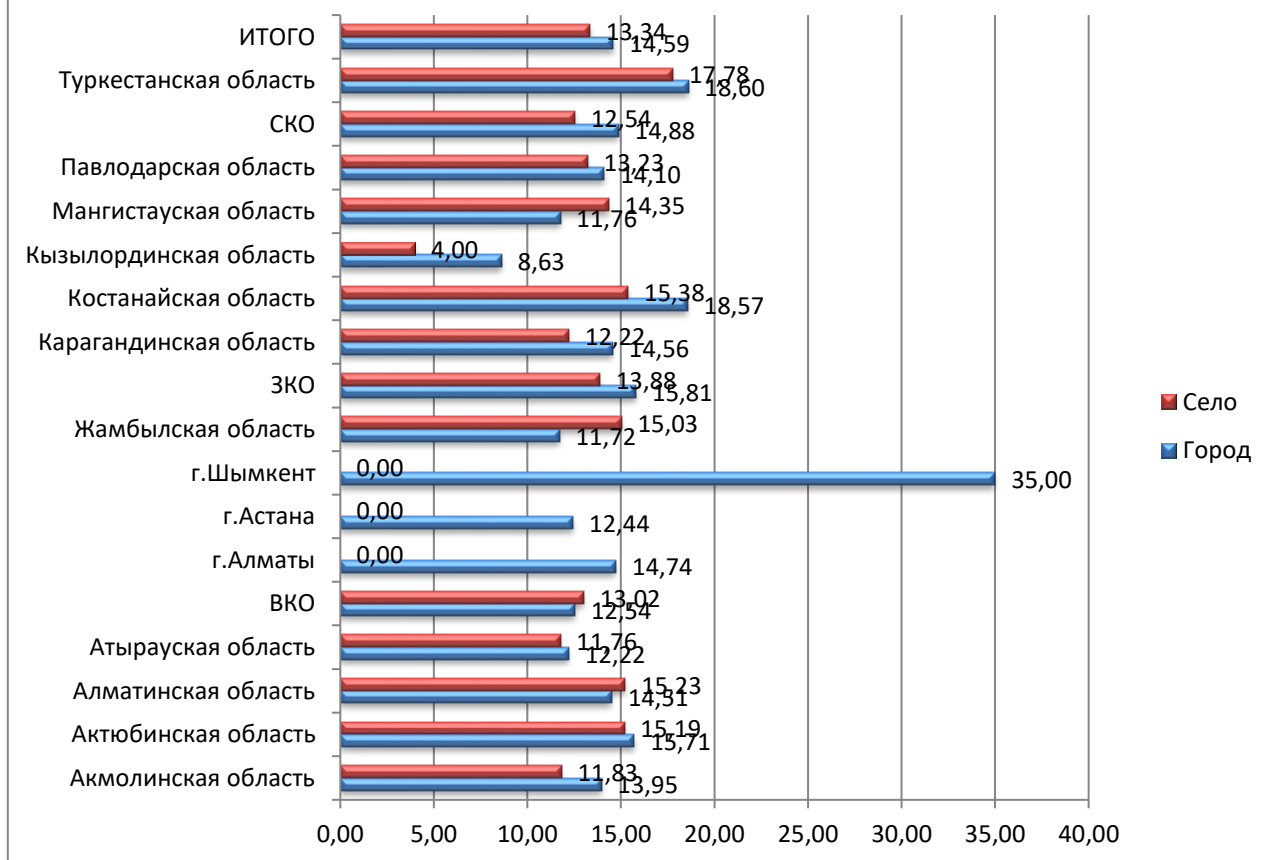
Ответ «Недостаточный уровень теоретической и практической подготовки педагогов для обучения детей с ООП» выбрали в разрезе города от 4,6% (Туркестанская обл.) до 14,1% (г.Алматы) педагогов, в разрезе села от 4,4% (Туркестанская обл.) до 12,9% (Западно-Казахстанская обл.) педагогов. Средние значения по стране примерно равны— около 11%.

Недостаточный уровень теоретической и практической подготовки педагогов для обучения детей с ООП

Вариант ответа «Слабый ресурс участия родителей в совместных усилиях обучения ребёнка с ООП (непризнание родителями проблем ребёнка, низкий образовательный и социокультурный статус, высокая занятость на работе и т.д.)» выбрали в разрезе города от 8,6% (Кызылординская обл.) до 35% (г.Шымкент) учителей, в разрезе села от 4% (Кызылординская обл.) до 17,7% (Туркестанская обл.) педагогов. Средние значения по стране составили соответственно 14,5% и 13,3%.

Слабый ресурс участия родителей в совместных усилиях обучения ребёнка с ООП (непризнание родителями проблем ребёнка, низкий образовательный и социокультурный статус, высокая занятость на работе и т.д.)

Доля педагогов, выбравших ответ «Отсутствие системы постоянного взаимодействия школы с другими организациями (например, медицинскими реабилитационными учреждениями) по вопросам обучения и воспитания детей с ООП», составила в среднем по стране в разрезе города 6,1%, в разрезе села – 5,1%.

Доля педагогов, выбравших ответ «Неприятие детей с ООП обществом», составила в среднем по стране в разрезе города 3,2%, в разрезе села – 1,9%.

Доля педагогов, выбравших ответ «Низкая мотивированность педагогов», составила в среднем по стране в разрезе города 3,1%, в разрезе села – 1,7%.

Доля педагогов, выбравших ответ «Низкая мотивированность руководителя школы», составила в среднем по стране в разрезе города и села 0,6%.

Доля педагогов, выбравших ответ «Низкая мотивированность органов образования», составила в среднем по стране в разрезе города и села примерно 1%.

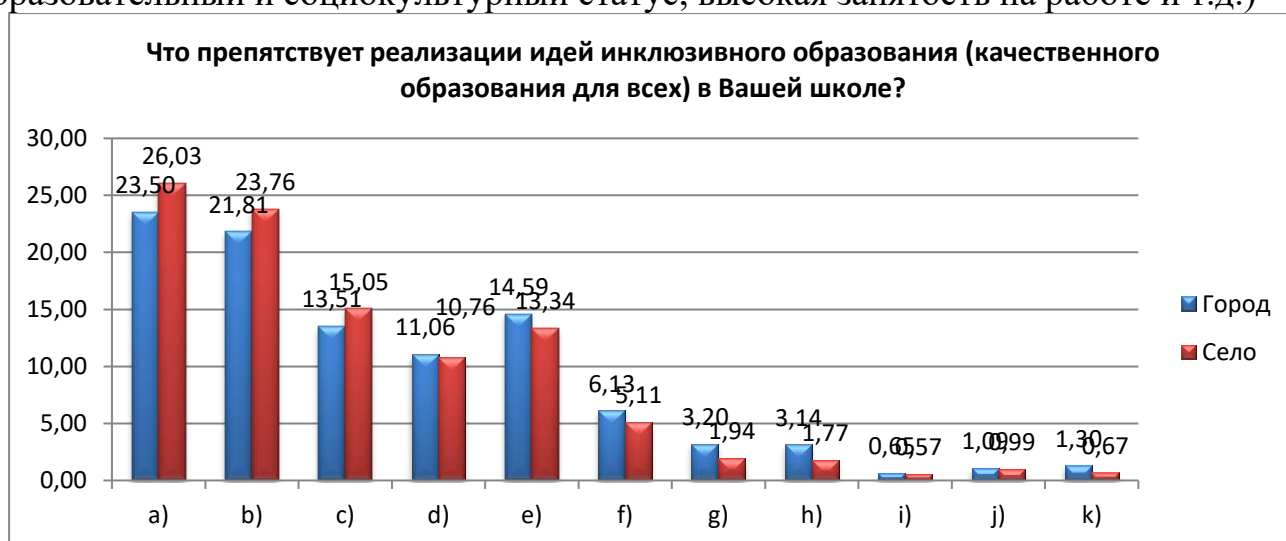
Ответ «Другое» выбрали в среднем по стране в разрезе города 1,3%, в разрезе села – 0,7%. Среди мнений чаще встречаются следующие: «Нехватка времени учителя на самообразование в этой области», «Нет препятствий», «В школе нет детей с ООП», «Маленькая зарплата и большая ответственность», «Перегруженность школы», «Необходимо расширять штат ГРАМОТНО

работающих специалистов – логопедов и дефектологов, возможно, закреплять их к нуждающимся учащимся территориально, за учебным заведением, в котором обучается ребенок», «Высокая занятость родителей на работе лишает детей мотивированности».

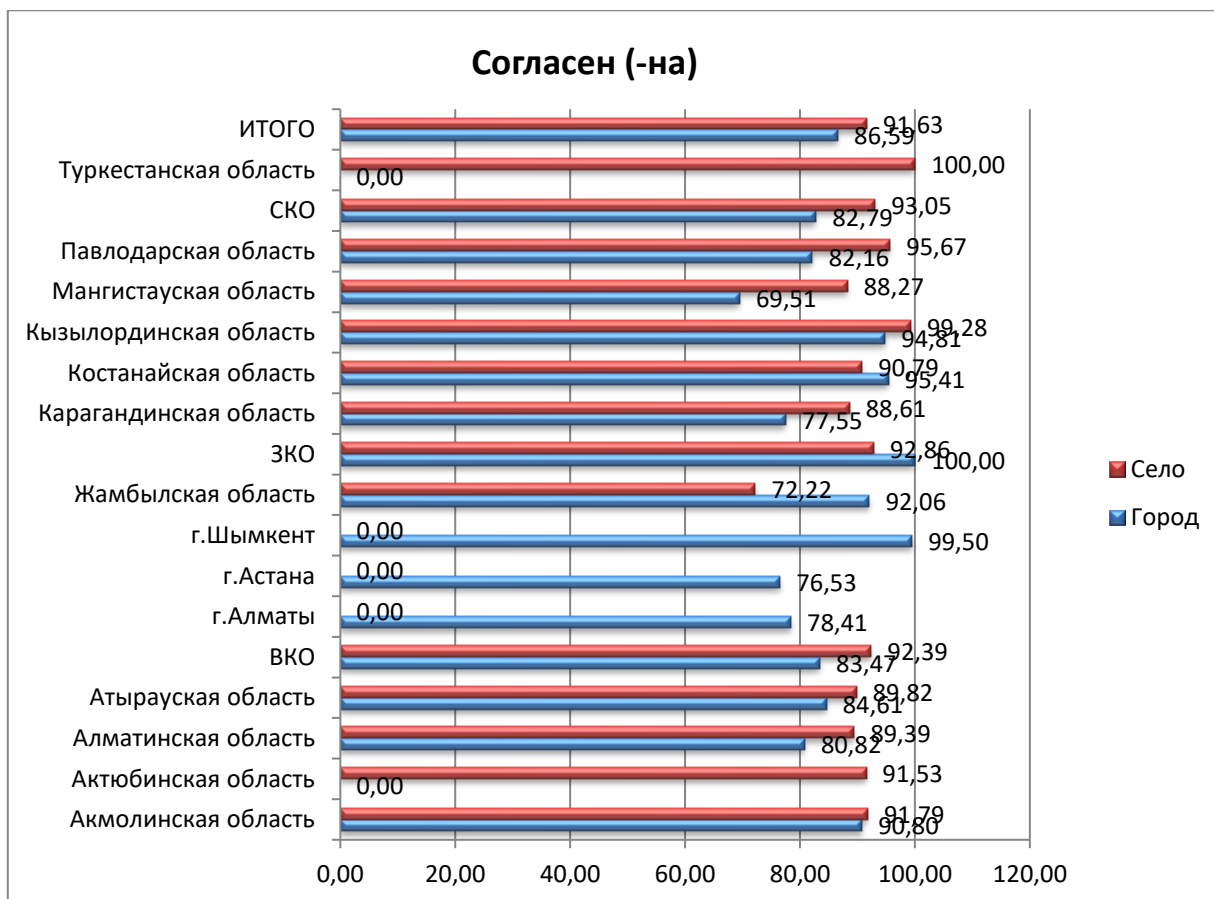
Встречаются противоположные суждения: «Невозможно при переполненных классах и загруженности учителей найти время для индивидуальных занятий с детьми ООП» и «В моем классе успешно адаптировался ученик с диагнозом ДЦП. Атмосфера в классе благоприятная. Ребенок хорошо усваивает материал и справляется с заданиями на уроках, поэтому не вижу препятствий для реализации инклюзивного образования».

Нижеследующая сводная диаграмма показывает картину мнений педагогов относительно препятствий для реализации идей инклюзивного образования (качественного образования для всех) в школе, по которой видно, что одна четвертая часть из них считает препятствием недостаток специальных педагогов, одна пятая часть называет отсутствие специальных материально-технических условий для детей с ООП, около 15% педагогов назвали недостаточность учебно-методической поддержки для преподавания детям с ООП, примерно одна десятая часть педагогов назвала недостаточный уровень теоретической и практической подготовки педагогов для обучения детей с ООП, около 14% назвали слабый ресурс участия родителей в совместных усилиях обучения ребенка с ООП (непризнание родителями проблем ребёнка, низкий образовательный и социокультурный статус, высокая занятость на работе и т.д.)

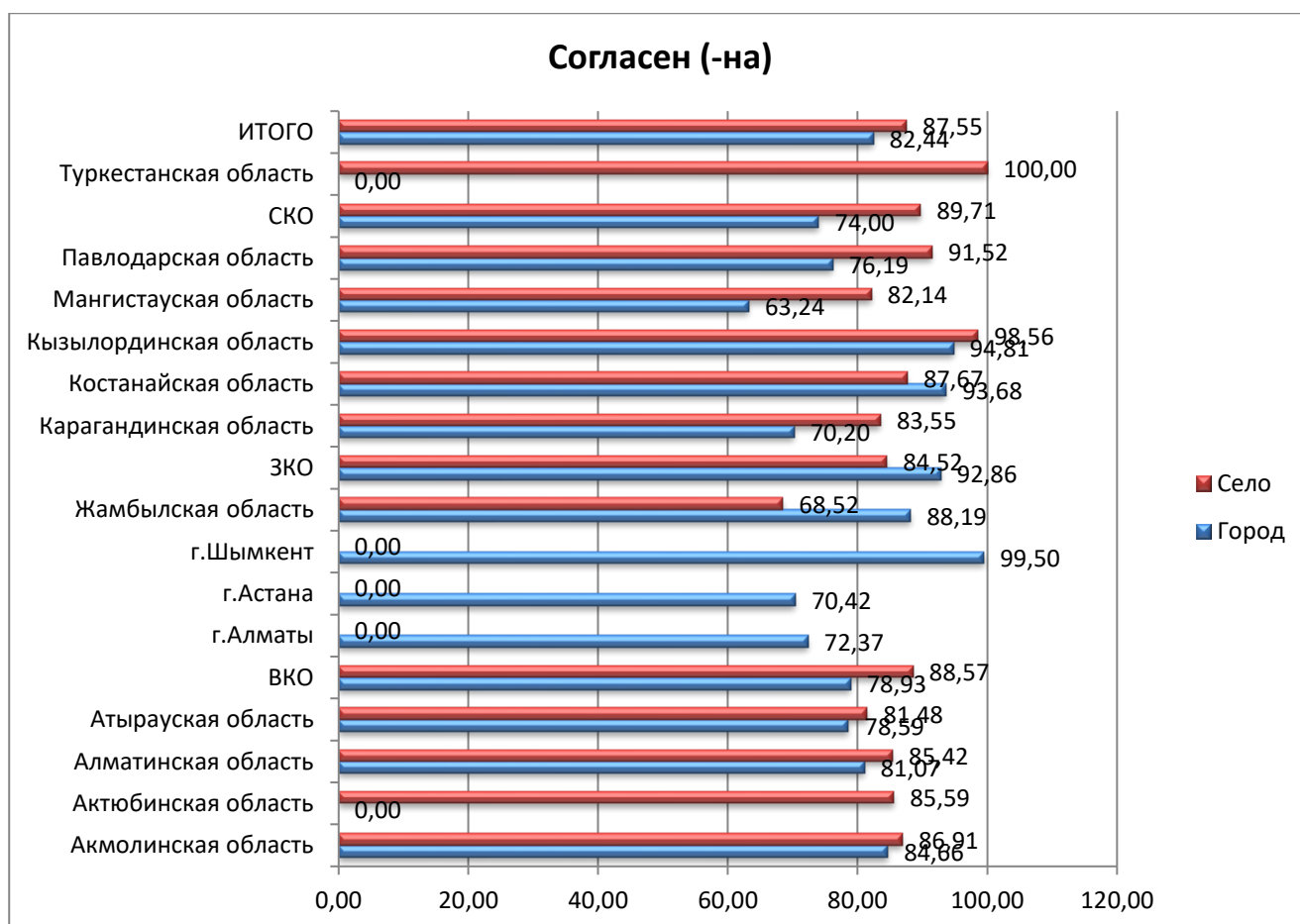

Относительно мнения родителей

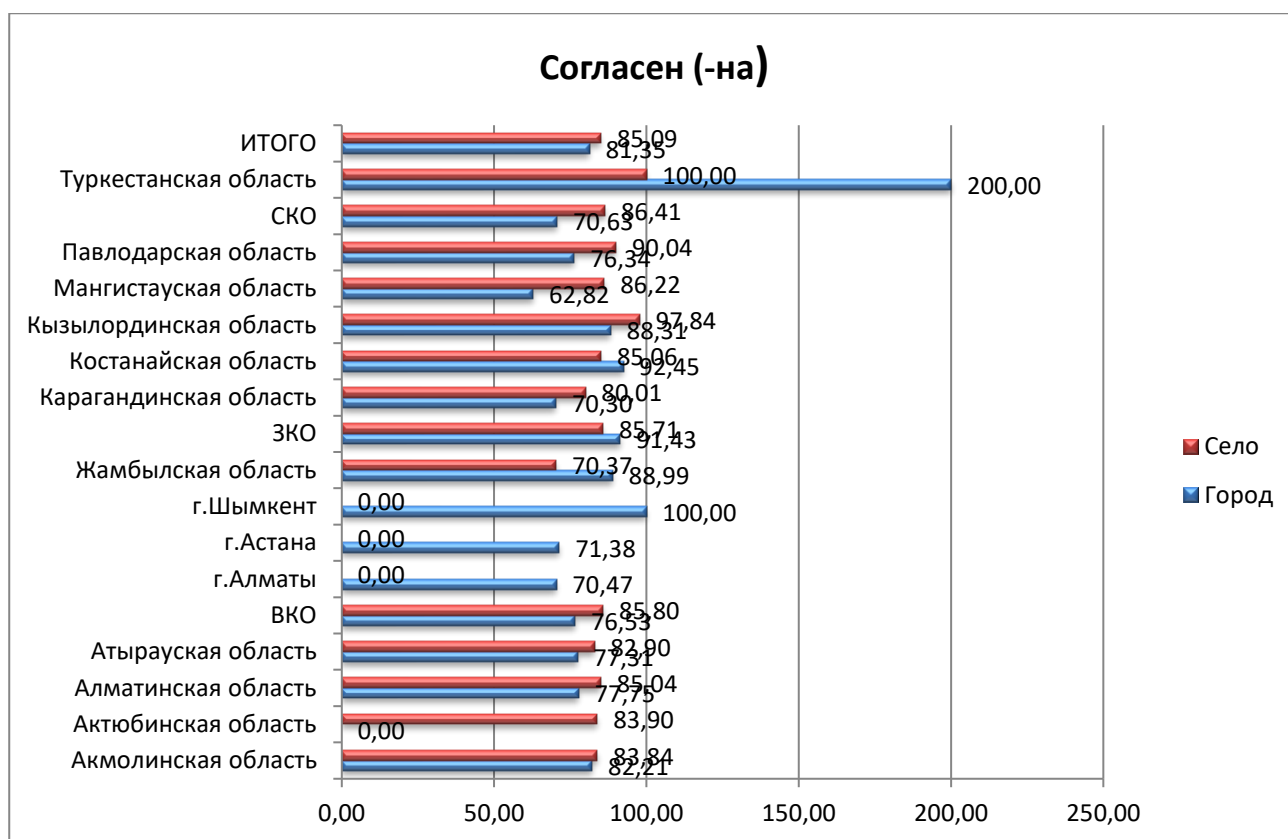
По утверждению «В школе доброжелательно относятся ко всем ученикам» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 69,5% (Мангистауская обл.) до 100% (Западно-Казахстанская обл.), в разрезе села – от 72,2% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 86,6%, в разрезе села – 91,6%.

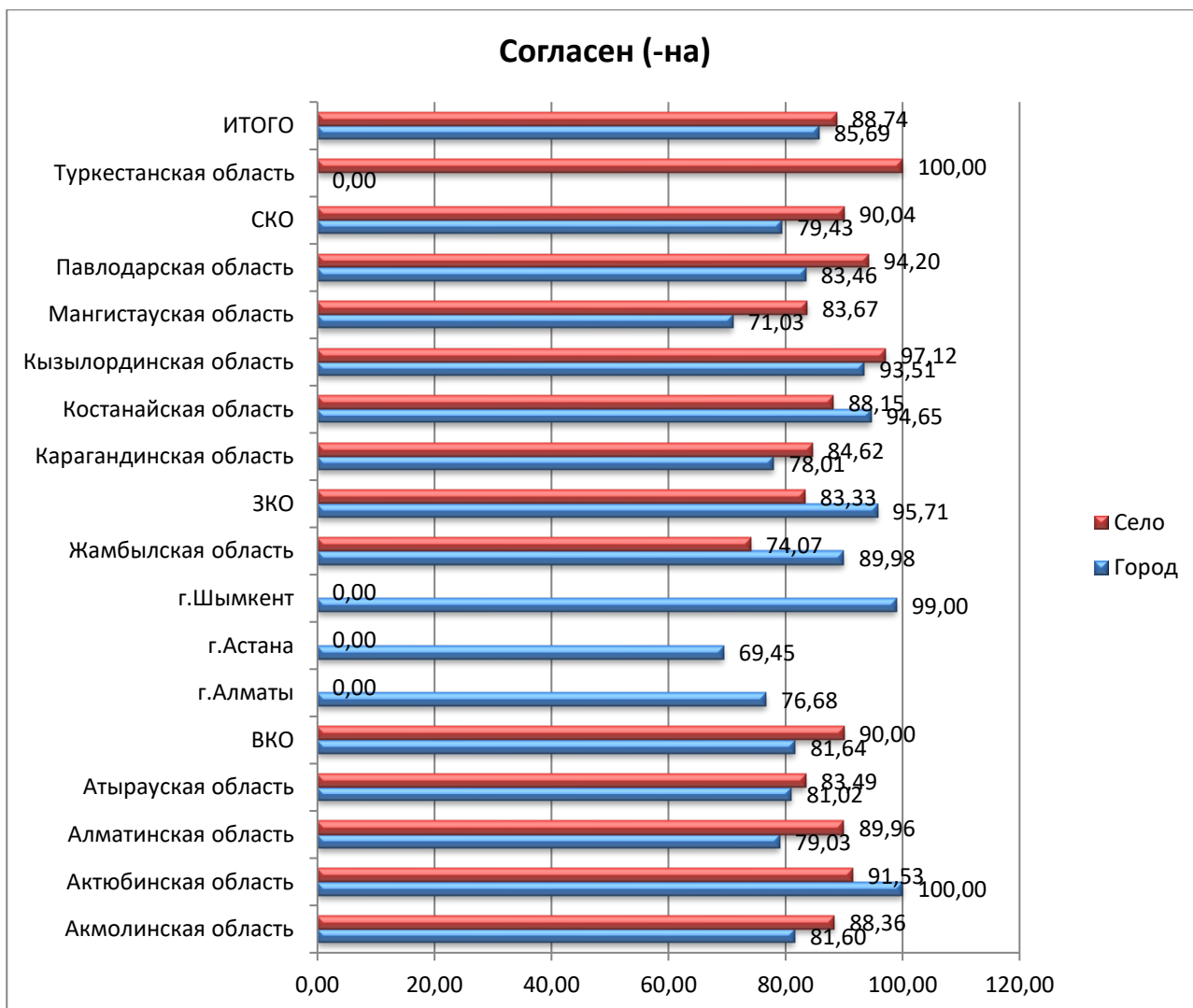
По утверждению «В школе достижения учеников оцениваются справедливо» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 63,2% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г.Шымкент), в разрезе села – от 68,5% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 82,4%, в разрезе села – 87,6%.

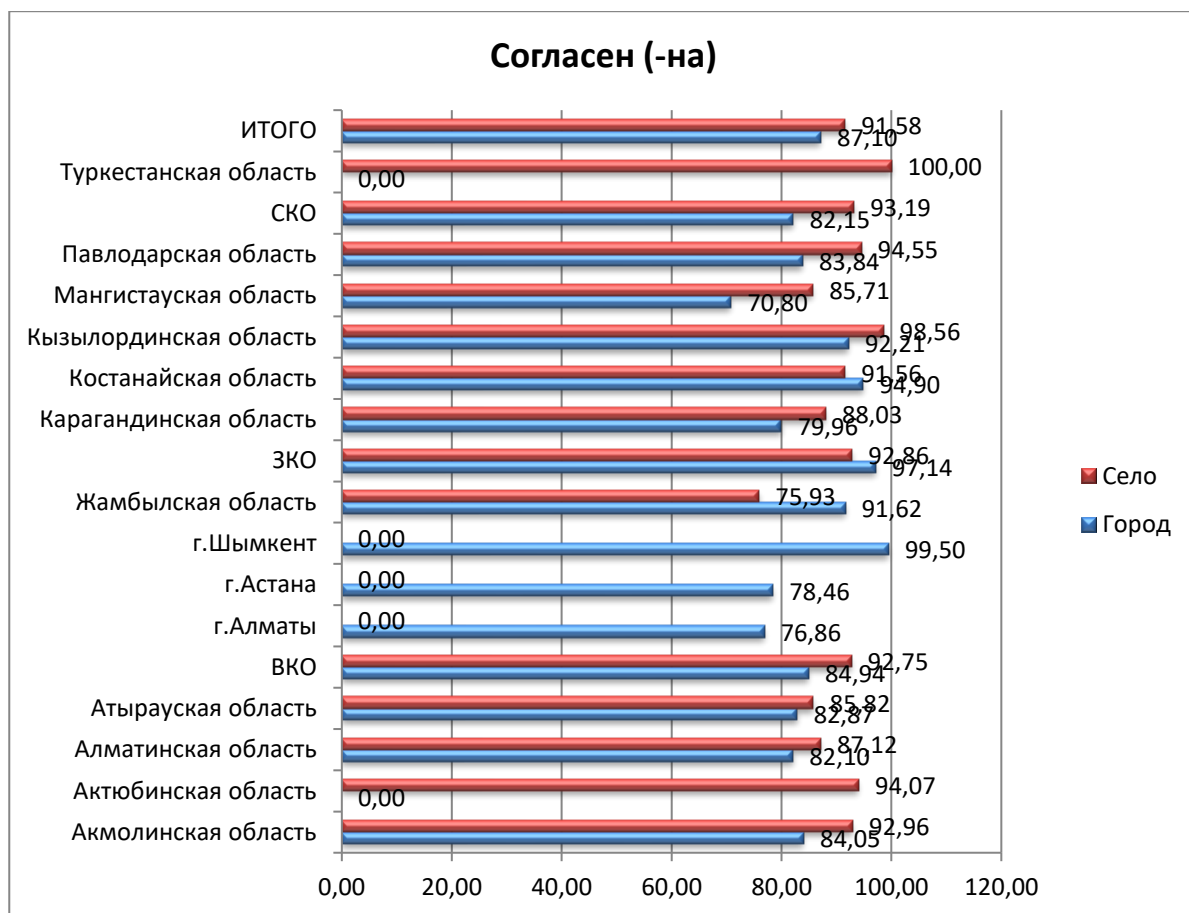
По утверждению «Учителя уверены, что каждый ученик может быть успешным в учебе» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 62,8% (Мангистауская обл.) до 100% (г.Шымкент), в разрезе села – от 70,3% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 81,3%, в разрезе села – 85%.

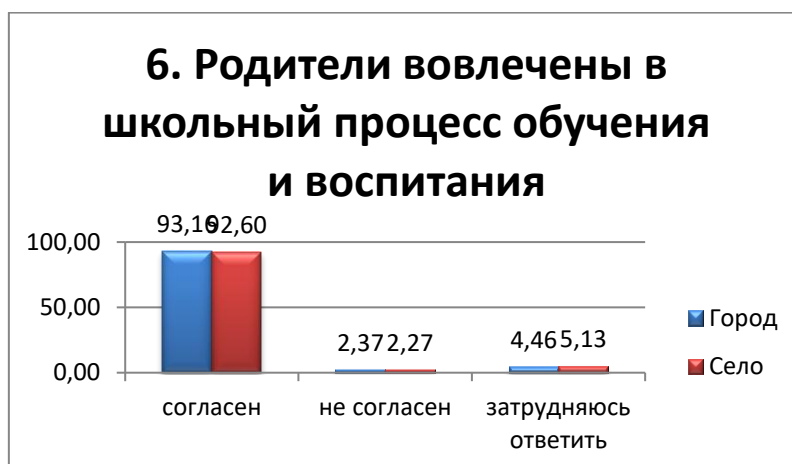
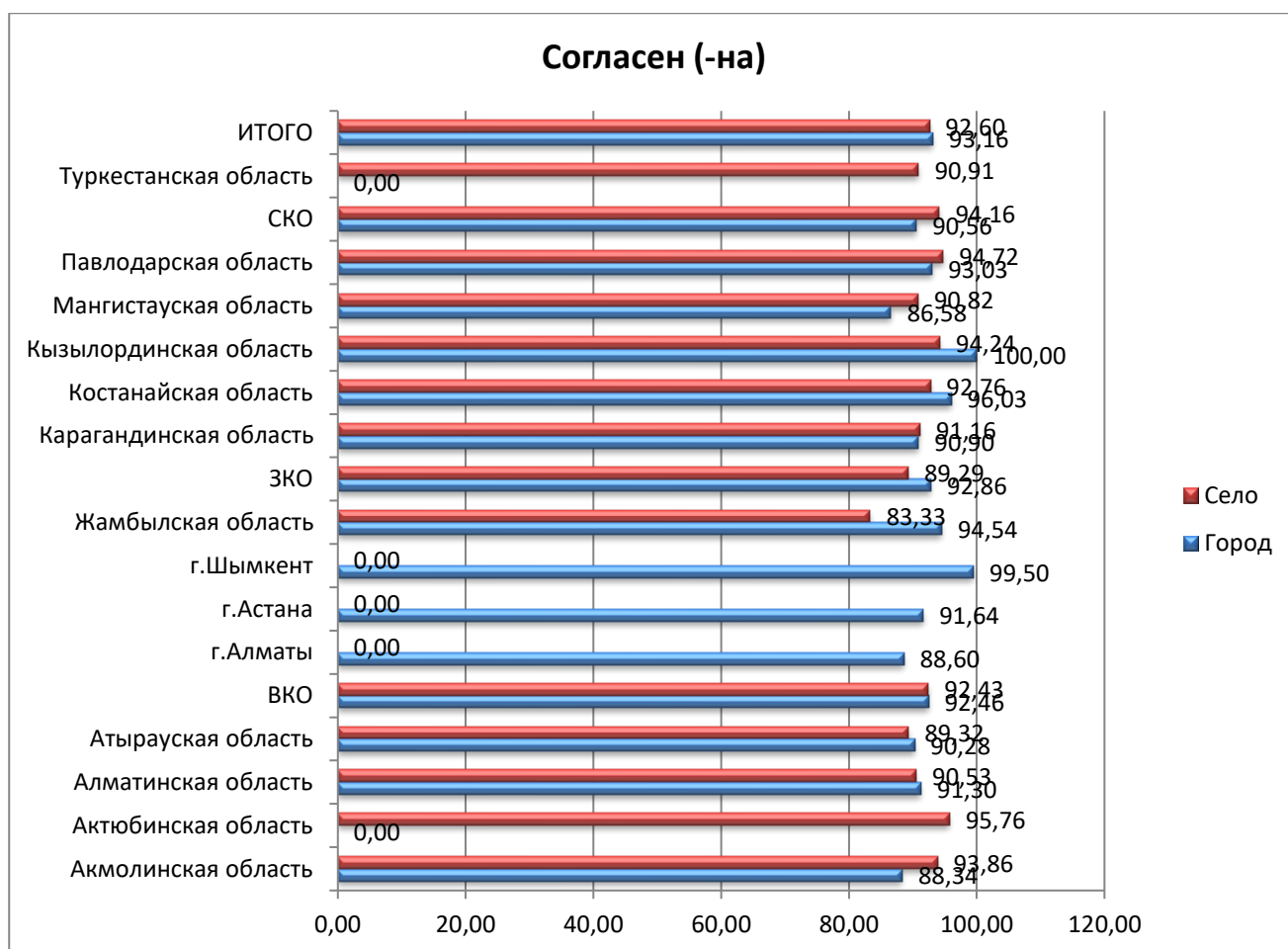
По утверждению «Педагоги привлекают к участию в школьных мероприятиях всех детей» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 69,4% (г.Астана) до 99 % (г.ШЫМКЕНТ), в разрезе села – от 74% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 85,7%, в разрезе села – 88,9%.

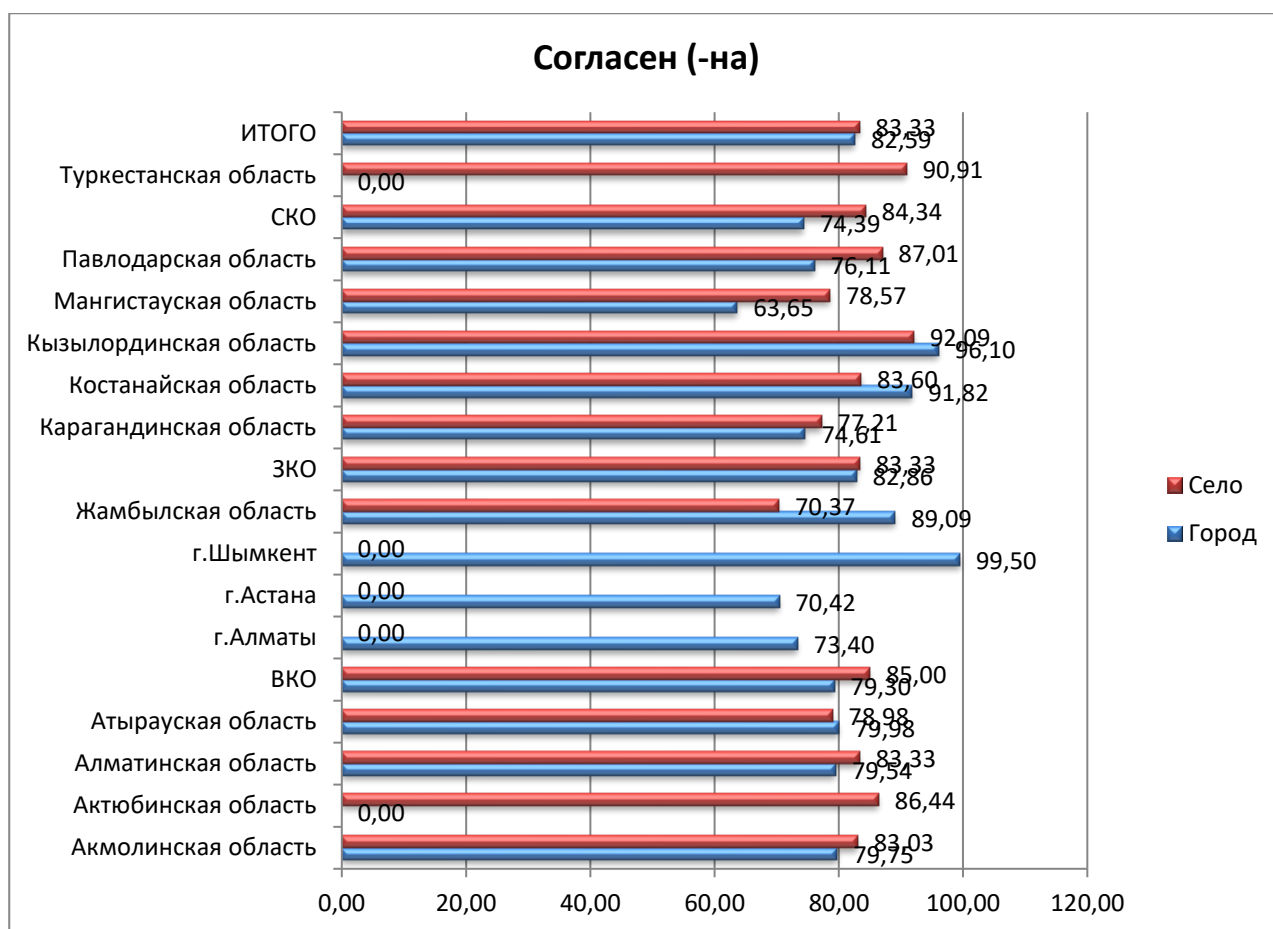
По утверждению «Права детей в школе не нарушаются» ответ «Согласен» выбрали от 70,1% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г.Шымкент) родителей детей, обучающихся в городских школах, от 75,6% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.) родителей учеников сельских школ. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 87,1%, в разрезе села – 91,2%.

По утверждению «Родители вовлечены в школьный процесс обучения и воспитания» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 86,7% (Мангистауская обл.) до 100% (Кызылординская обл.), в разрезе села – от 83,3% (Жамбылская обл.) до 95,8% (Актюбинская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 93,1%, в разрезе села – 92,3%.

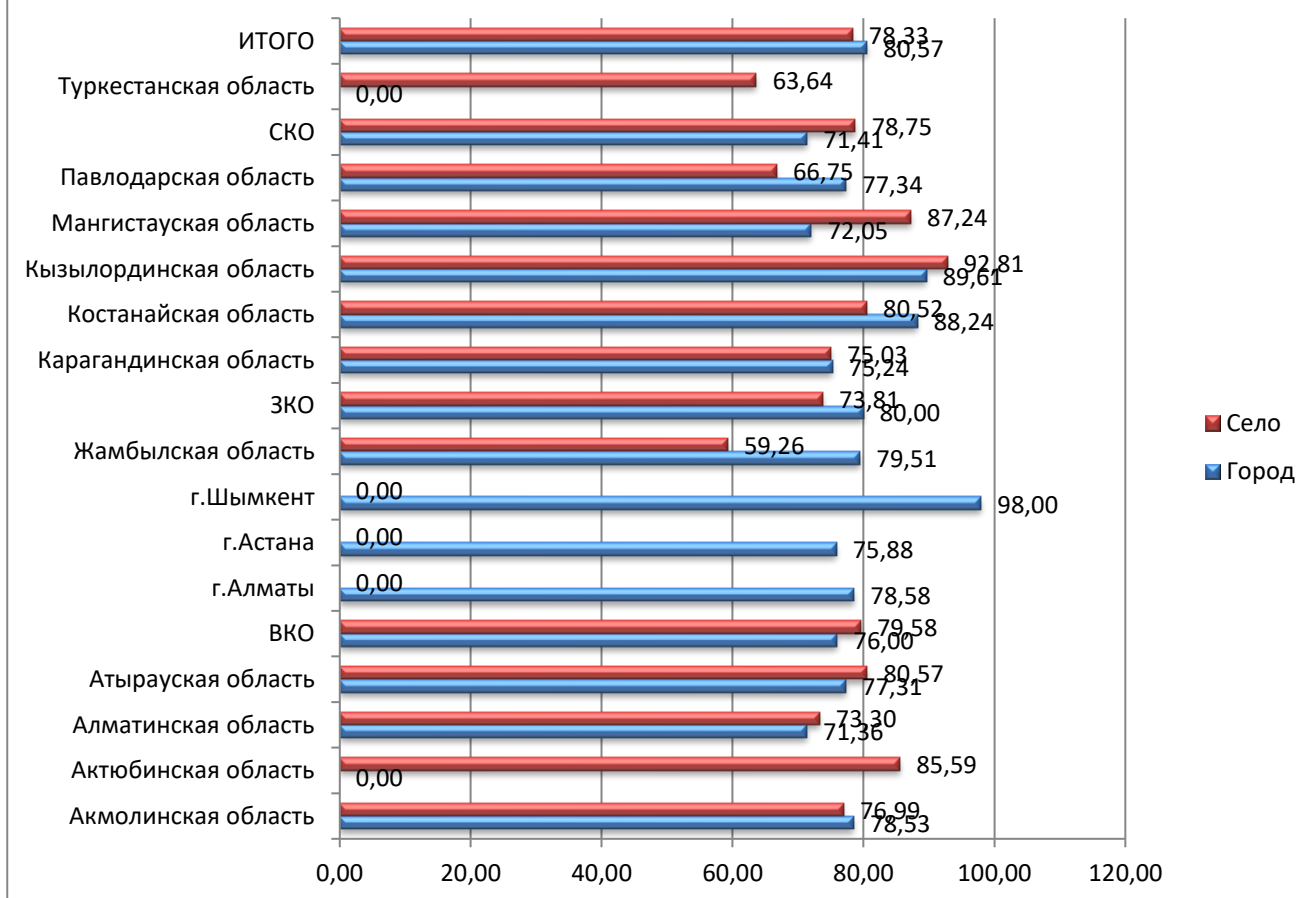
По утверждению «Решения родительских комитетов, попечительских советов выполняются в полной мере» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 63,7% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г. Шымкент), в разрезе села – от 70,3% (Жамбылская обл.) до 92% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 82,6%, в разрезе села – 83,3%.

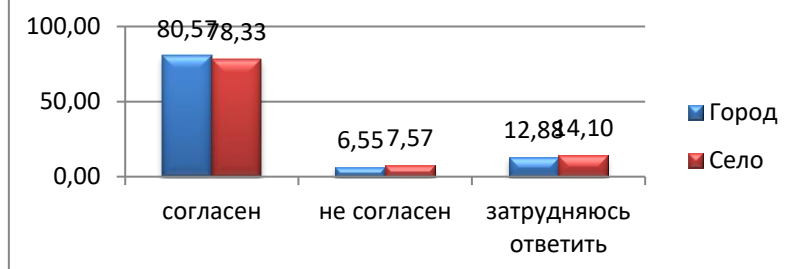
С утверждением «Я положительно отношусь к совместному обучению детей с особыми образовательными потребностями и детей без особых образовательных потребностей» согласны от 71,3% (Алматинская обл.) до 98% (г.Шымкент) родителей учеников городских школ, от 59,2% (Жамбылская обл.) до 92,3% (Кызылординская обл.) родителей учеников сельских школ. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 80,5%, в разрезе села – 78,3%.

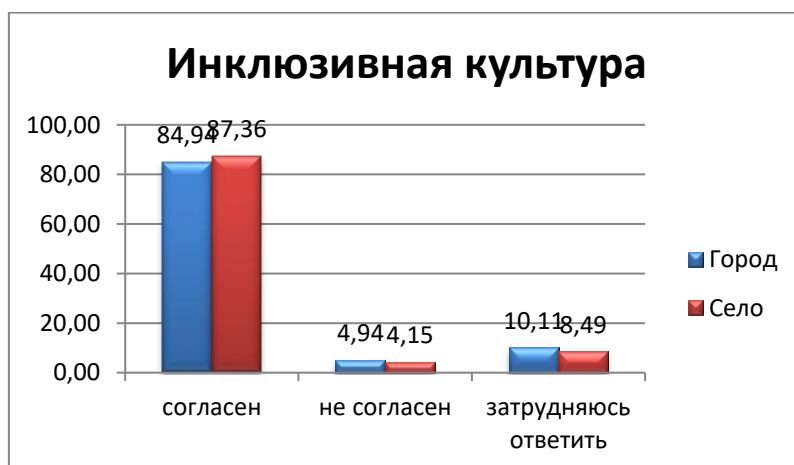
Согласен (-на)

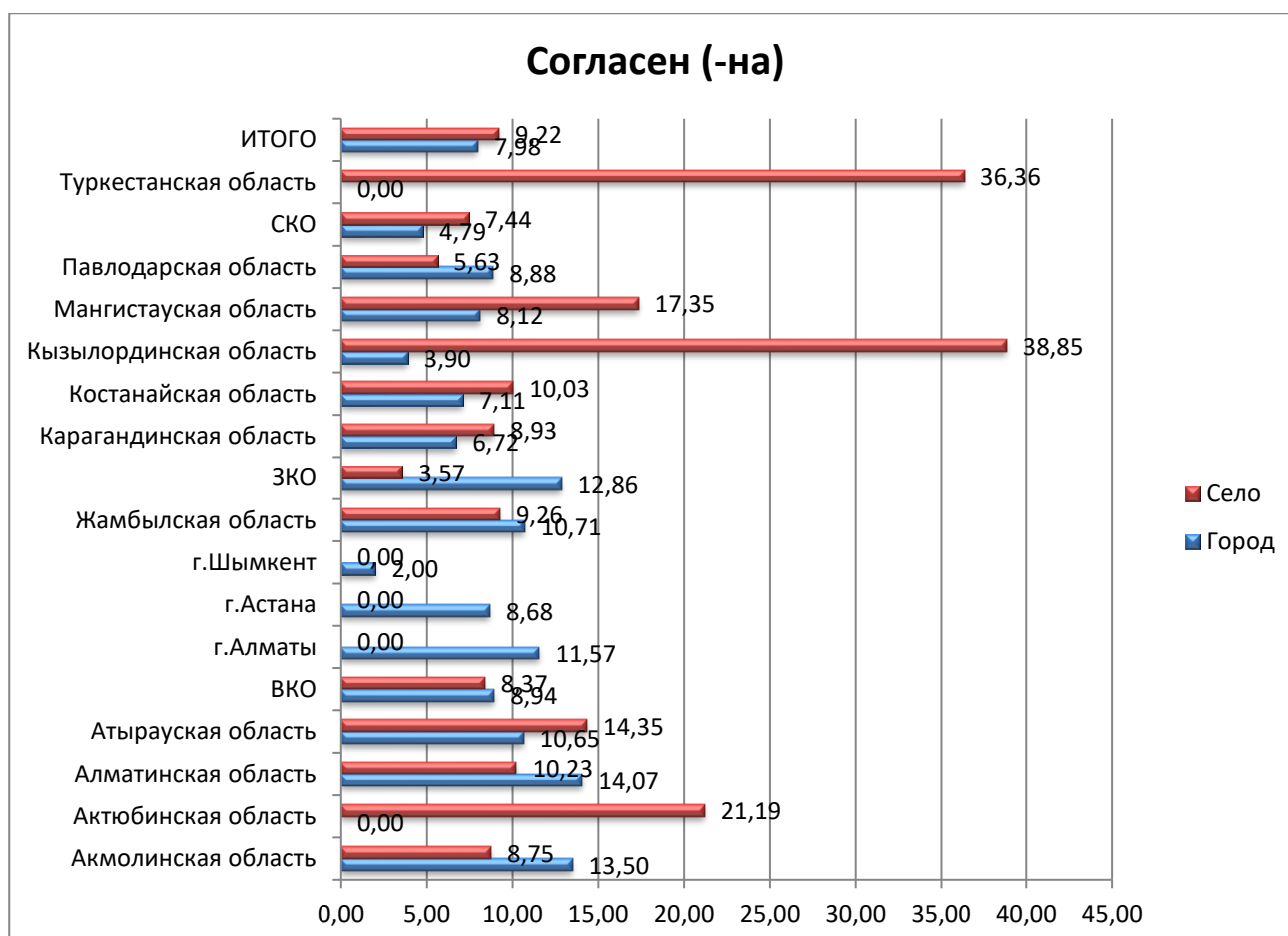
8. Я положительно отношусь к совместному обучению детей с особыми образовательными потребностями и детей без особых образовательных потребностей

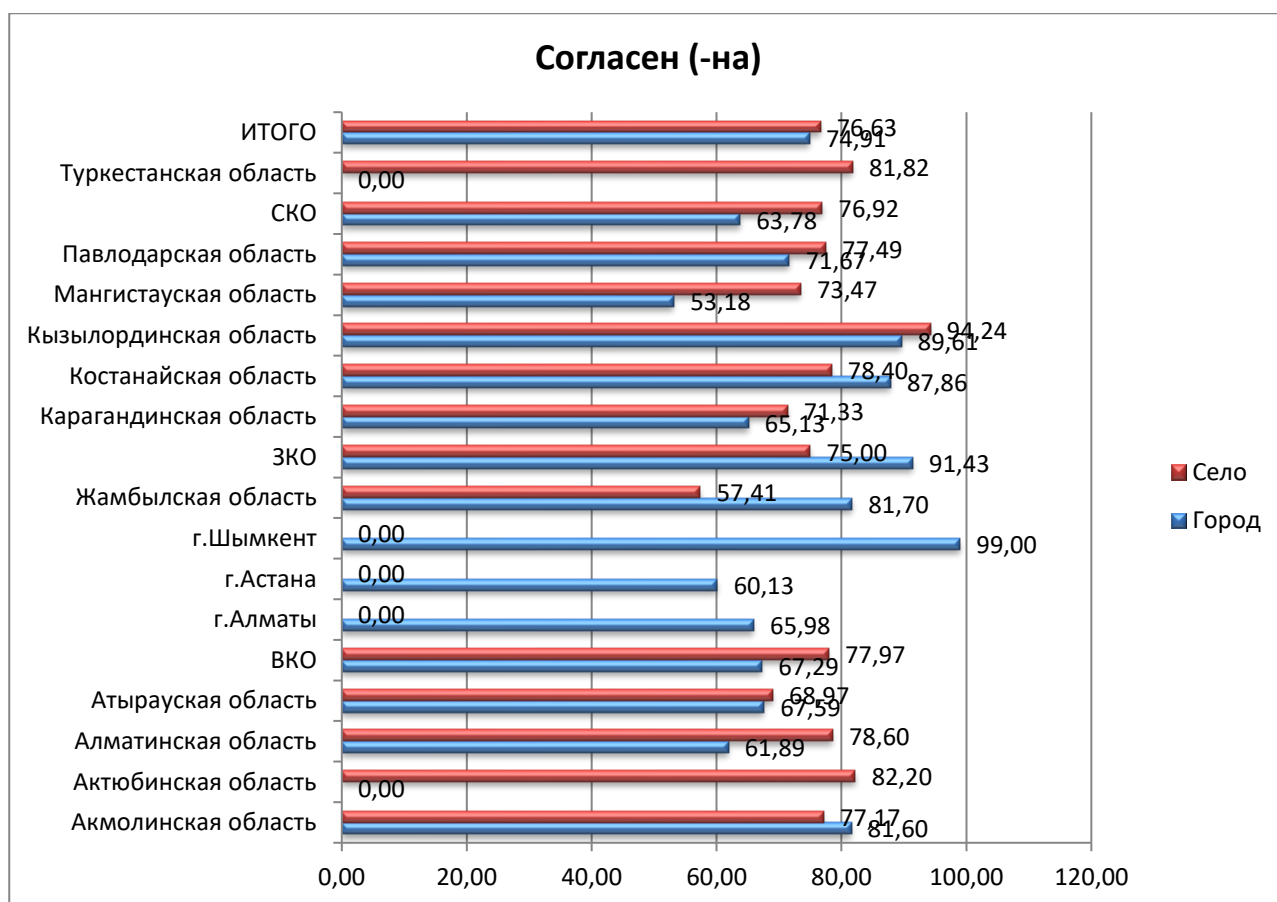
Инклюзивная культура

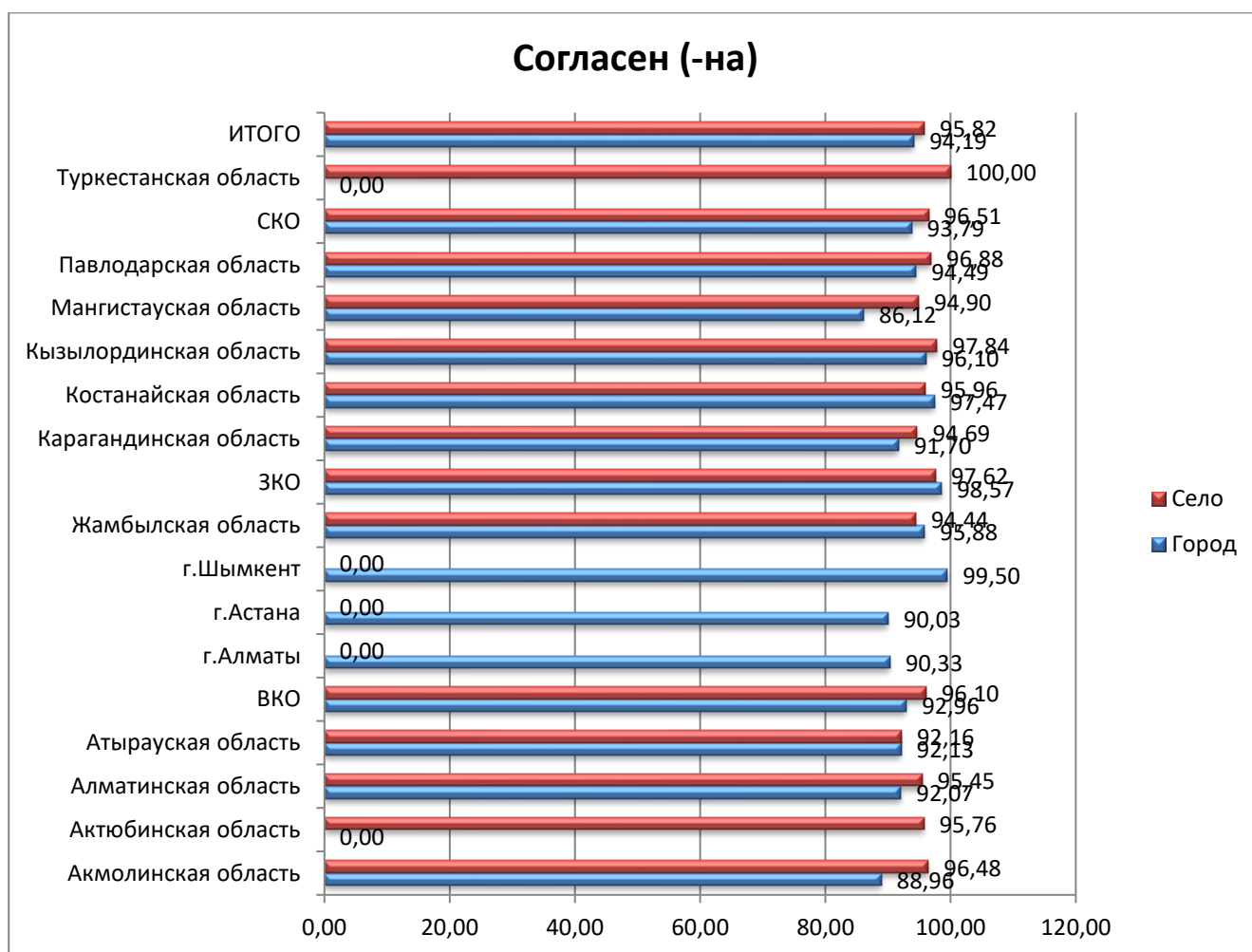
От 2% (г.Шымкент) до 14% (Алматинская обл.) родителей детей, обучающихся в городских школах, и от 3,5% (Западно-Казахстанская обл.) до 38,9% (Кызылординская обл.) родителей учеников сельских школ сталкивались с нарушением прав ребенка при зачислении в школу. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 7,8%, в разрезе села – 9,2%.

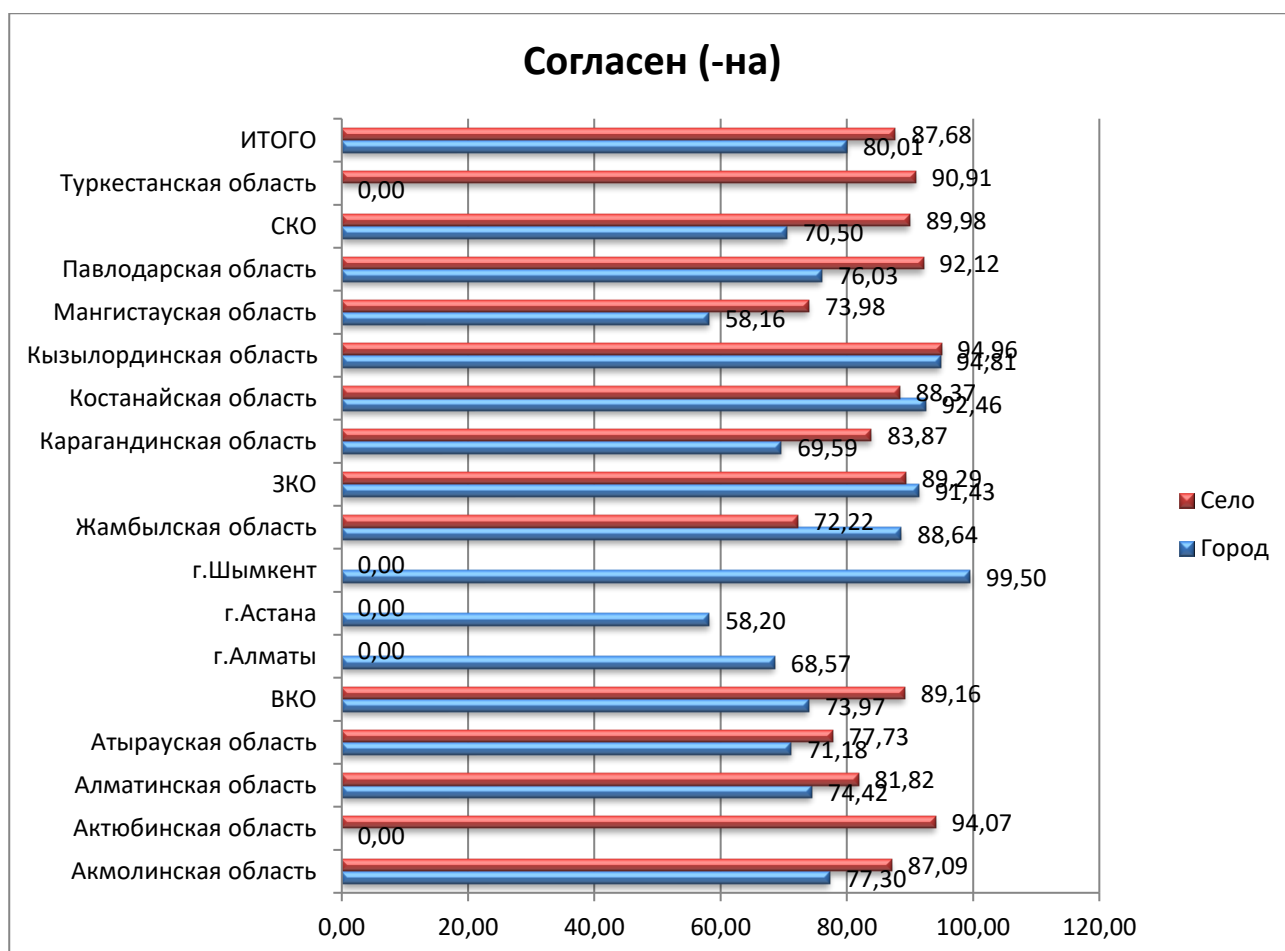
По утверждению «Я получаю необходимую информационно-консультативную и методическую поддержку по вопросам обучения детей с особыми образовательными потребностями» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 53,1% (Мангистауская обл.) до 99 % (г. Шымкент), в разрезе села – от 57,4% (Жамбылская обл.) до 94,2% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 74,5%, в разрезе села – 76,7%.

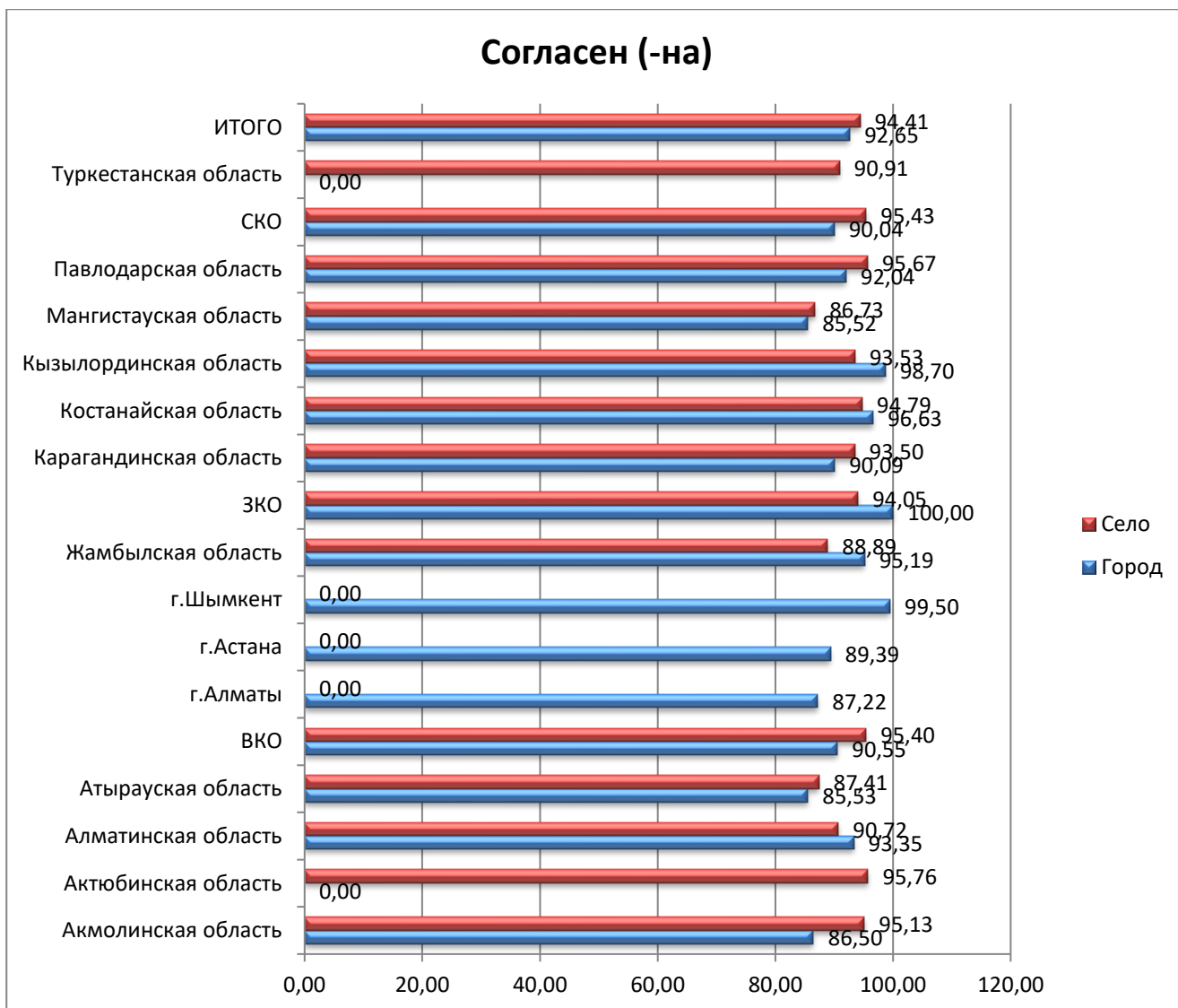
По утверждению «Все ученики могут обратиться за помощью к классному руководителю или психологу» доля родителей детей городских школ, ответивших утвердительно составила от 86,1% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г.Шымкент). Этот же показатель по отношению к селу составляет от 92,1% (Атырауская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике: в разрезе города – 94,1%, в разрезе села – 95,6%.

По утверждению «*Всем вновь прибывшим ученикам помогают адаптироваться к школе в случаях, если их запугивают, обижают*» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 58,1% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г.Шымкент), в разрезе села – от 72,2% (Жамбылская обл.) до 94,5% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 80%, в разрезе села – 87,7%.

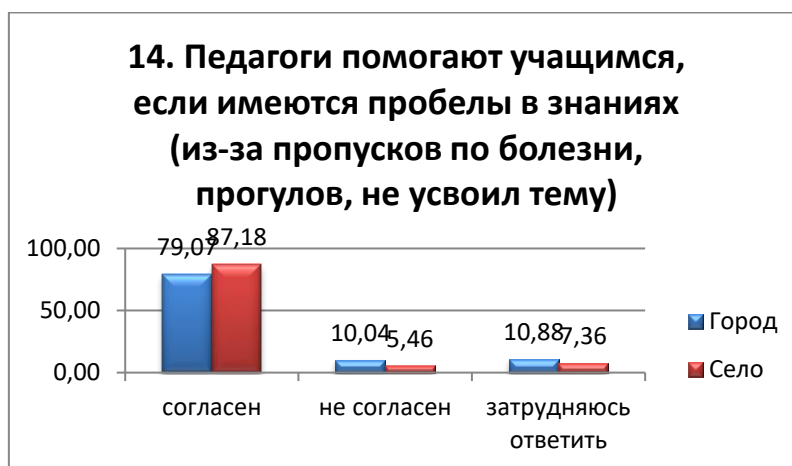
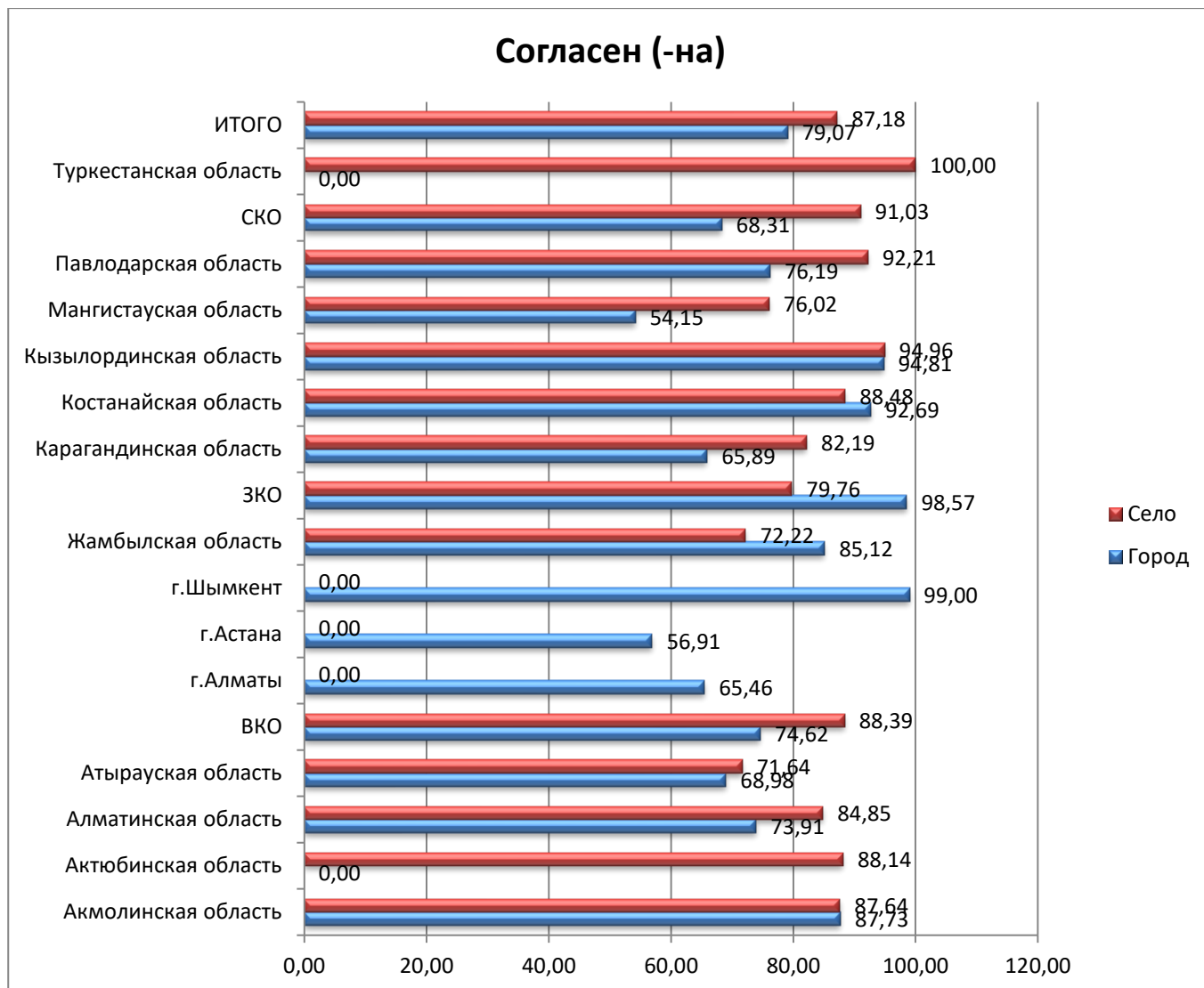

От 85,5% (Мангистауская и Атырауская обл.) до 100% (Западно-Казахстанская обл., Шымкент) родителей городских школьников и от 86,7% (Мангистауская обл.) до 95,7% (Актюбинская обл.) родителей сельских школьников считают, что *школа проводит профилактические меры по предотвращению пропусков занятий без уважительных причин*. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 92,6%, в разрезе села – 94,4%.

По утверждению «Педагоги помогают учащимся, если имеются пробелы в знаниях (из-за пропусков по болезни, прогулов, не усвоил тему)» доля родителей, ответивших «Согласен», составила в разрезе города от 54,1% (Мангистауская обл.) до 99% (г.Шымкент), в разрезе села – от 71,6% (Атырауская обл.) до 100%

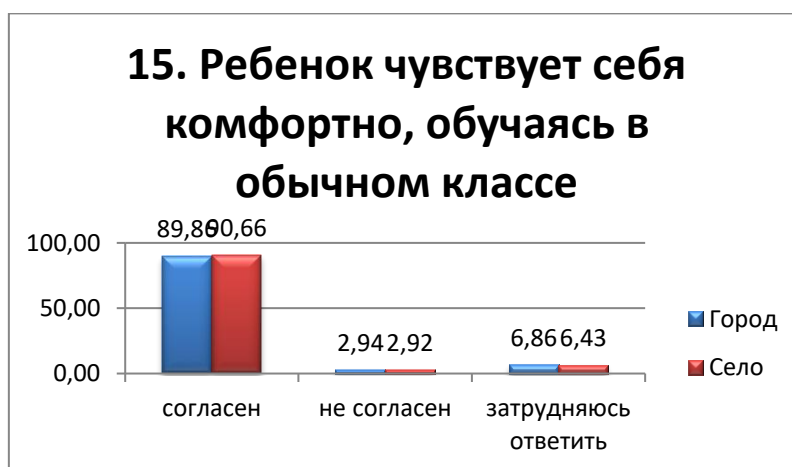
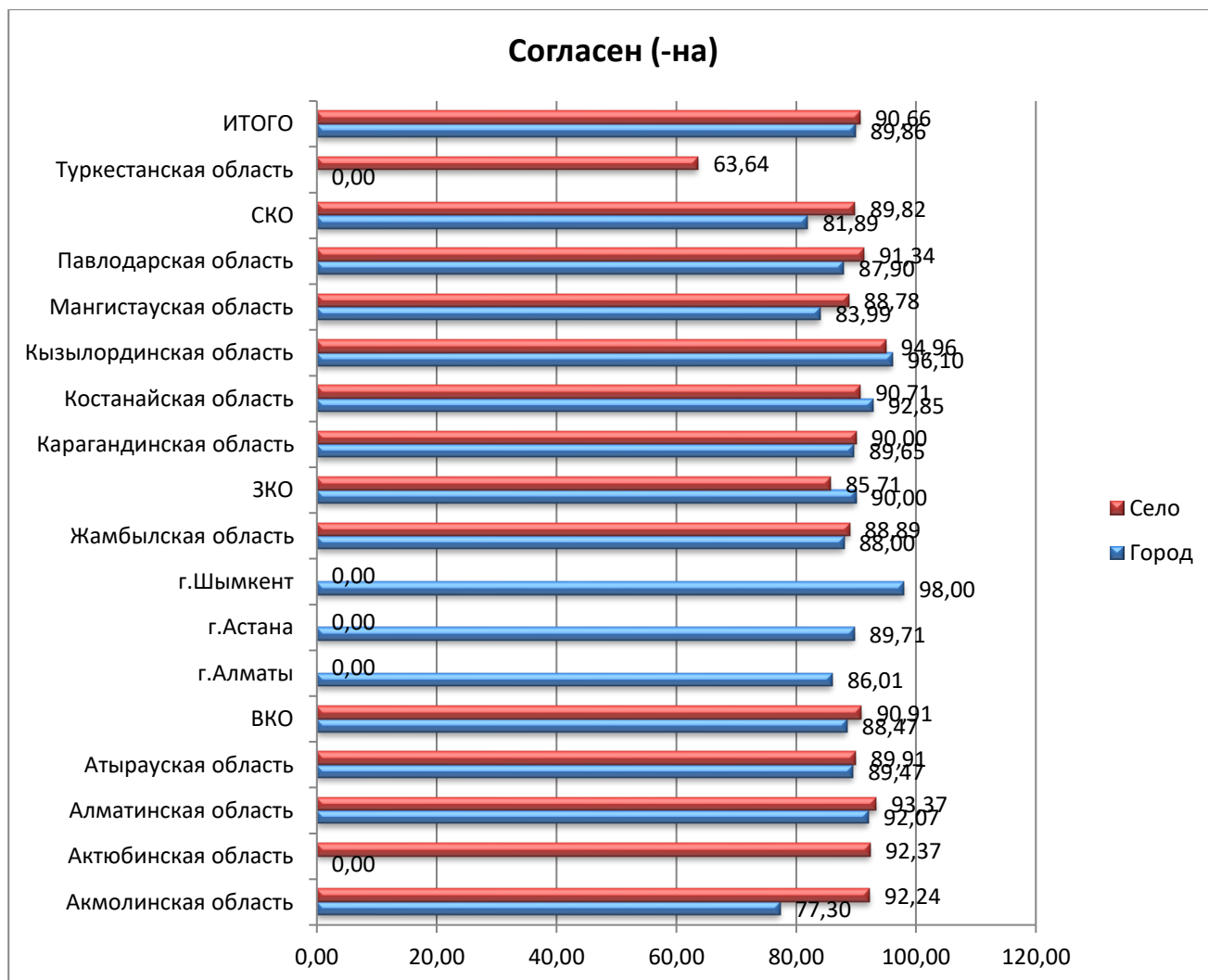
(Туркестанская обл.). Средний показатель по республике: в разрезе города – 79%, в разрезе села – 87,1%.

По утверждению «Ребенок чувствует себя комфортно, обучаясь в обычном классе» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в

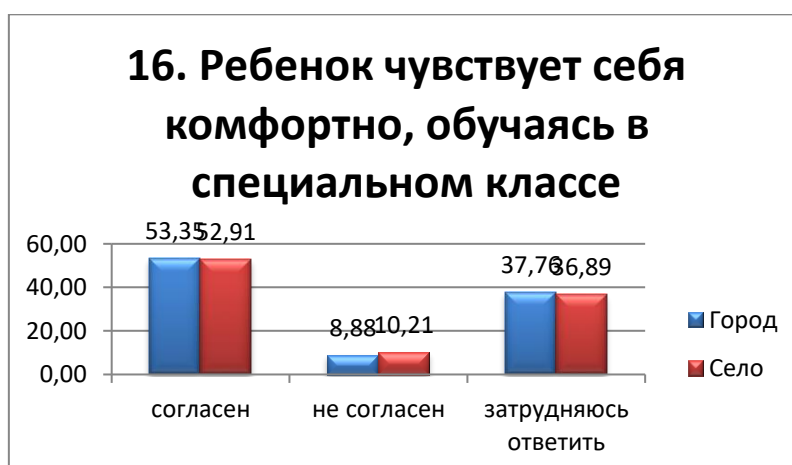
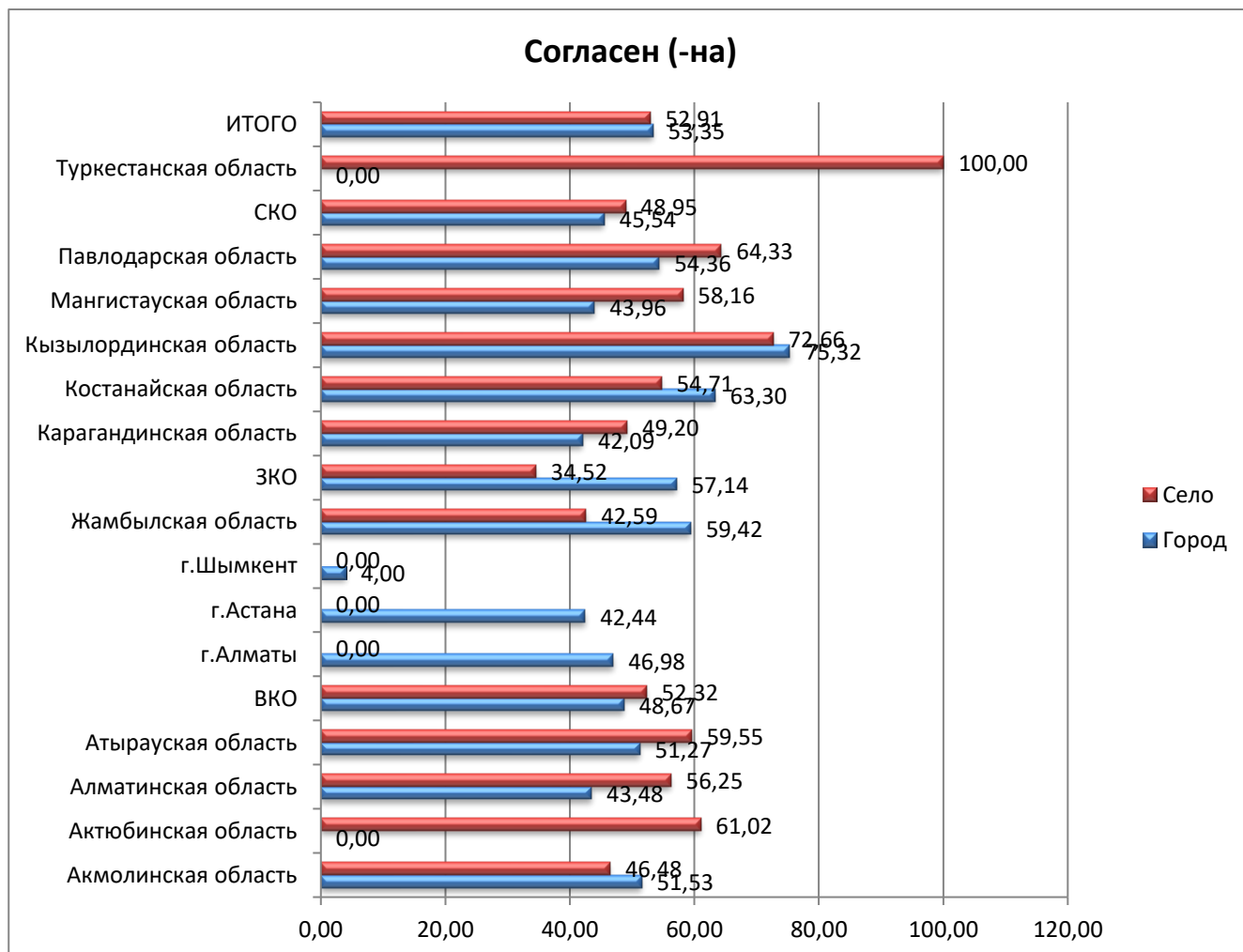

разрезе города от 77,3% (Акмолинская обл.) до 98% (г.Шымкент), в разрезе села – от 63,6% (Туркестанская обл.) до 94,9% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике: в разрезе города – 89,8%, в разрезе села – 90,6%.

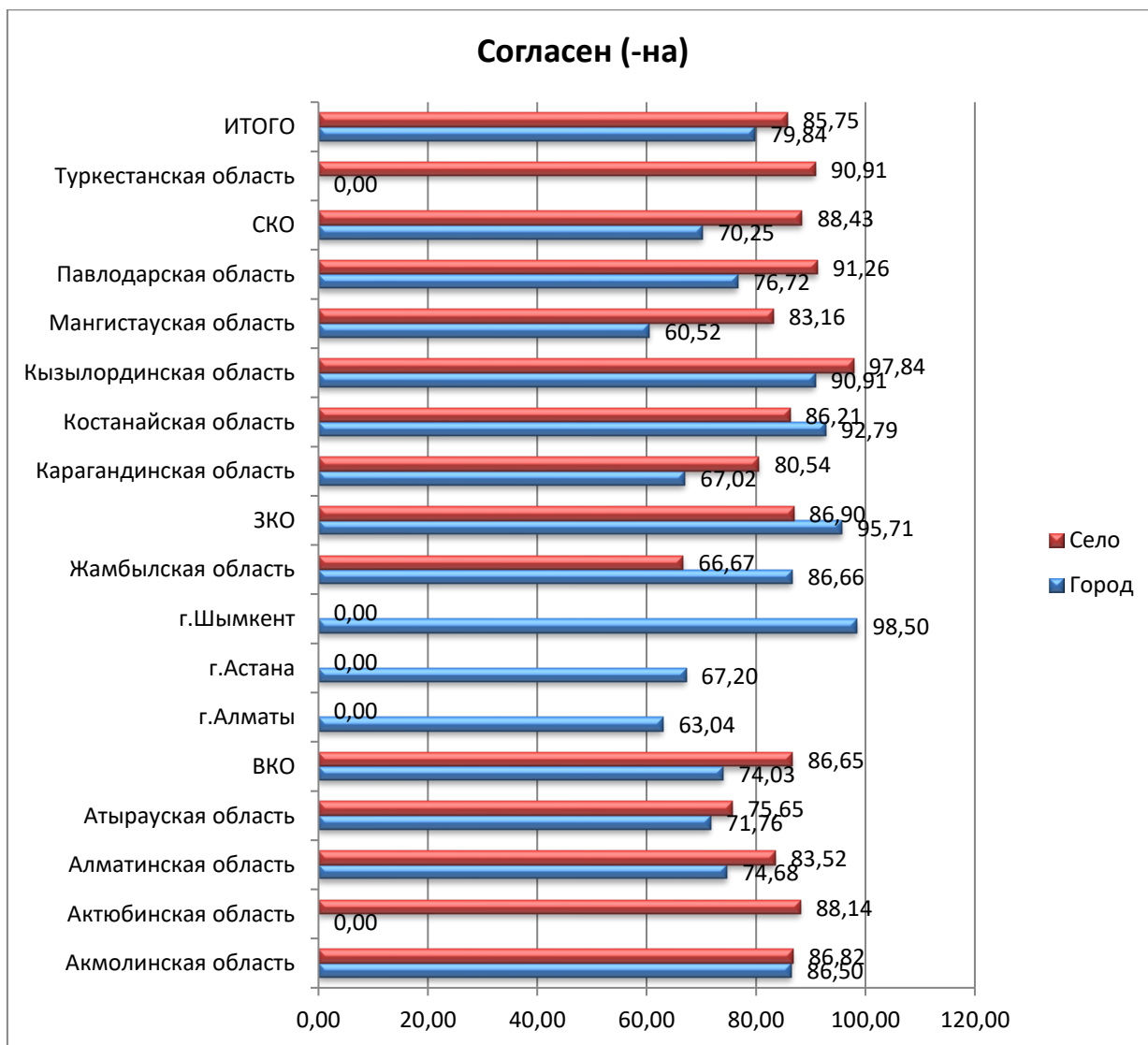
Доля родителей школьников городских школ, считающих, что *ребенок чувствует себя комфортно, обучаясь в специальном классе*, составила в разрезе

города от 4% (г.Шымкент) до 75,3% (Кызылординская обл.), в разрезе села – от 34,5% (Западно-Казахстанская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 53,3%, в разрезе села – 52,9%.

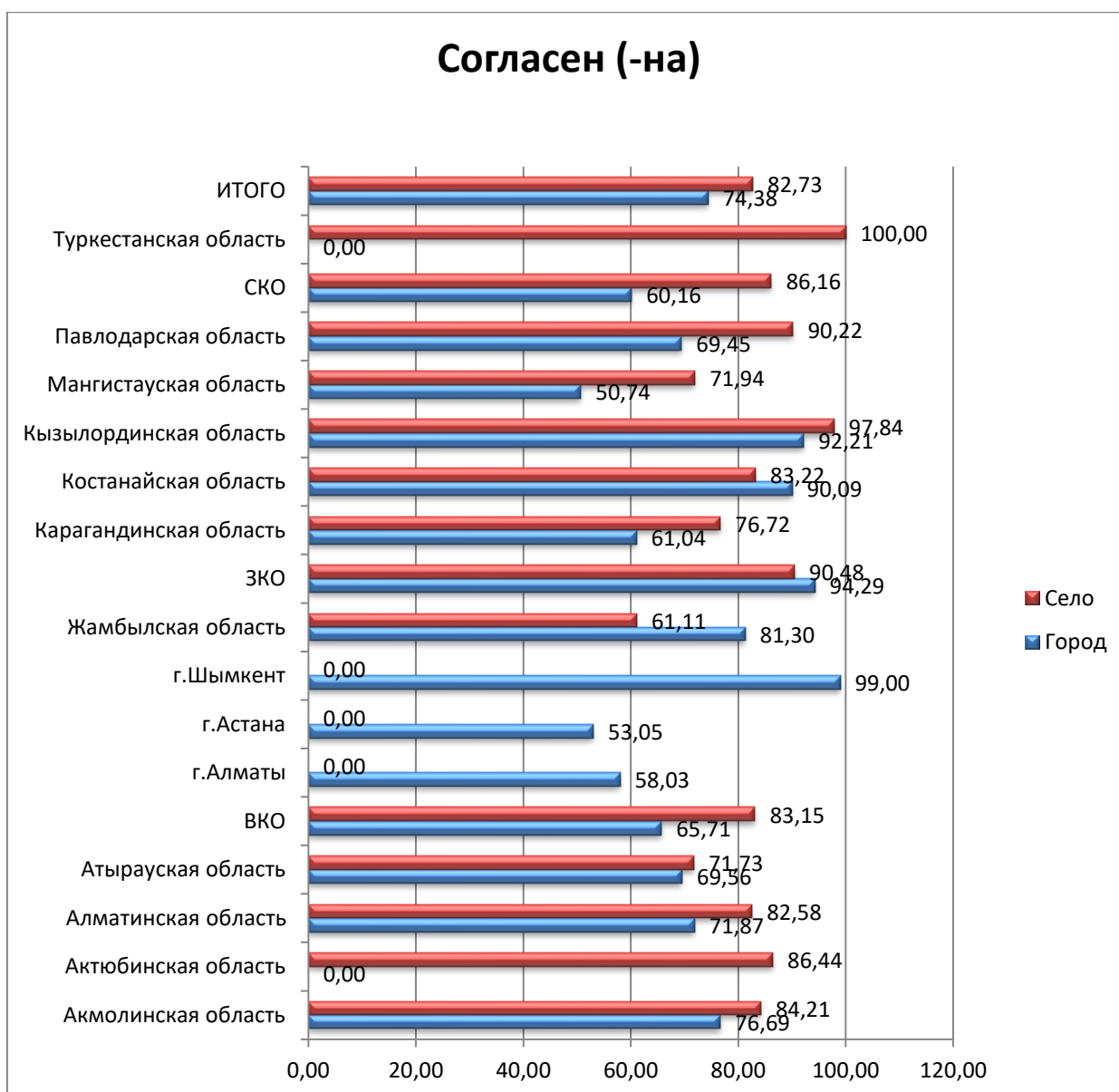

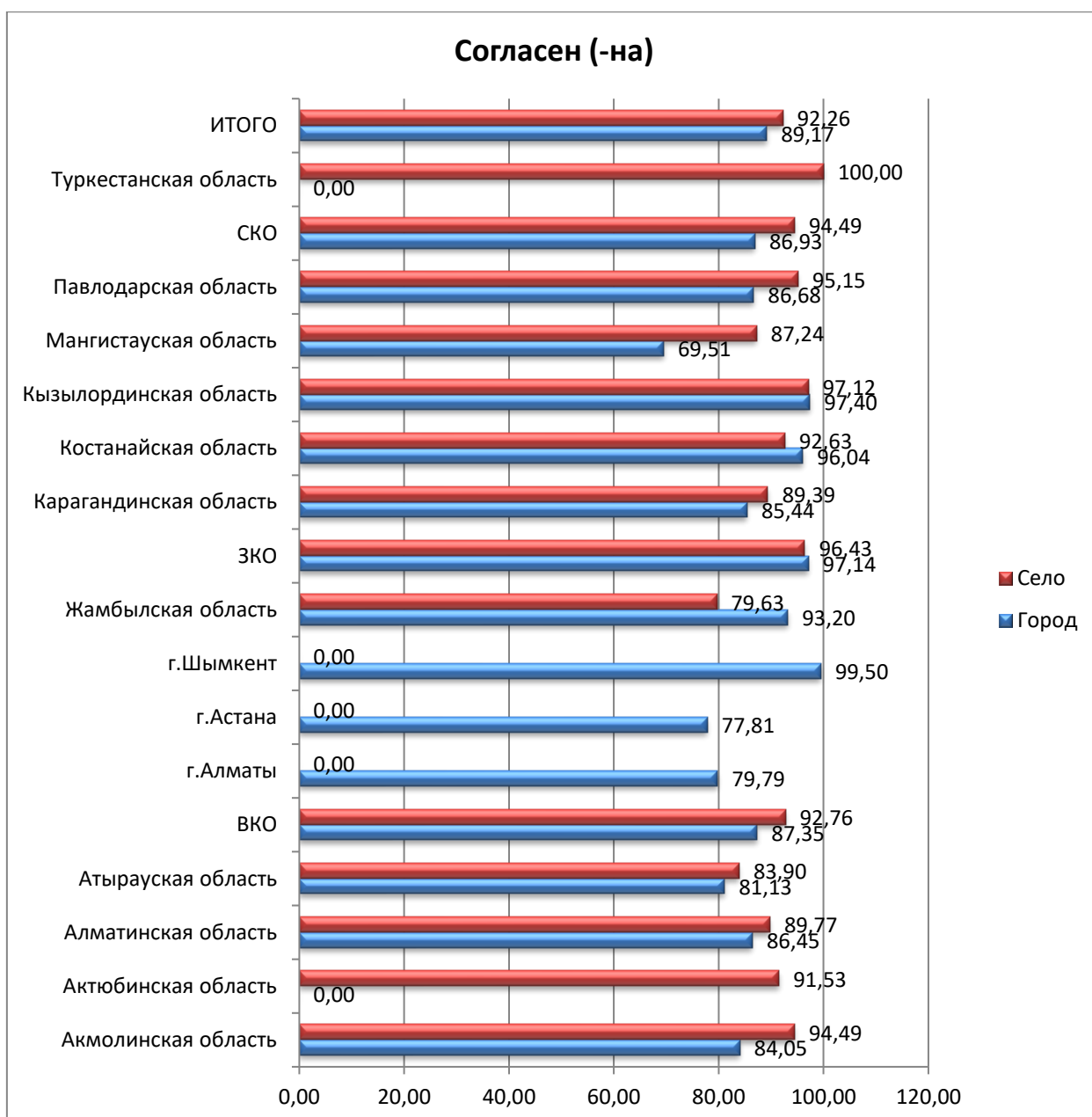
По утверждению «Я доволен (а) качеством предоставления образовательных услуг» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 60,5% (Мангистауская обл.) до 98,5% (г.Шымкент), в разрезе села – от 66,6% (Жамбылская обл.) до 97,8% (Кызылординская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 79,8%, в разрезе села – 85,7%.

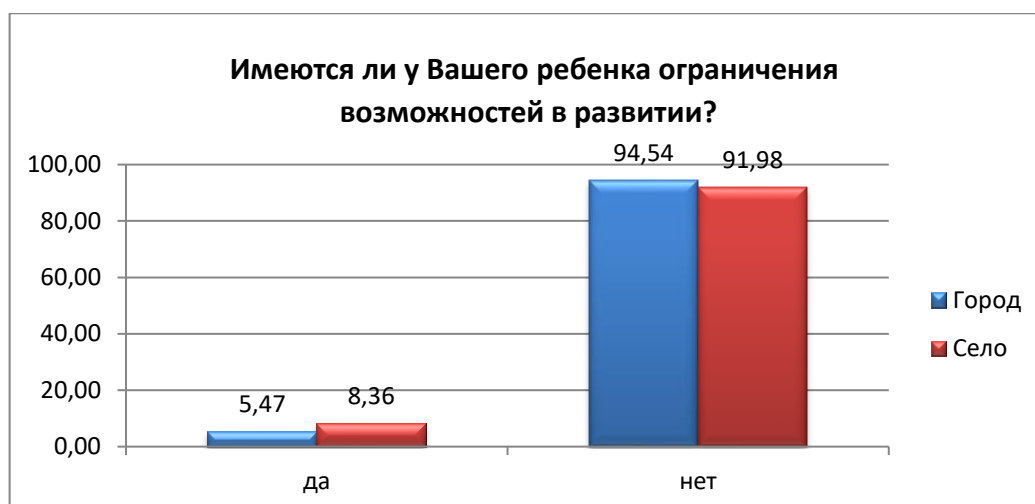
По утверждению «Учитель на уроке уделяет внимание каждому ученику» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 50,7% (Мангистауская обл.) до 99% (г.Шымкент), в разрезе села – от 61,1% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 74,3%, в разрезе села – 82,7%.

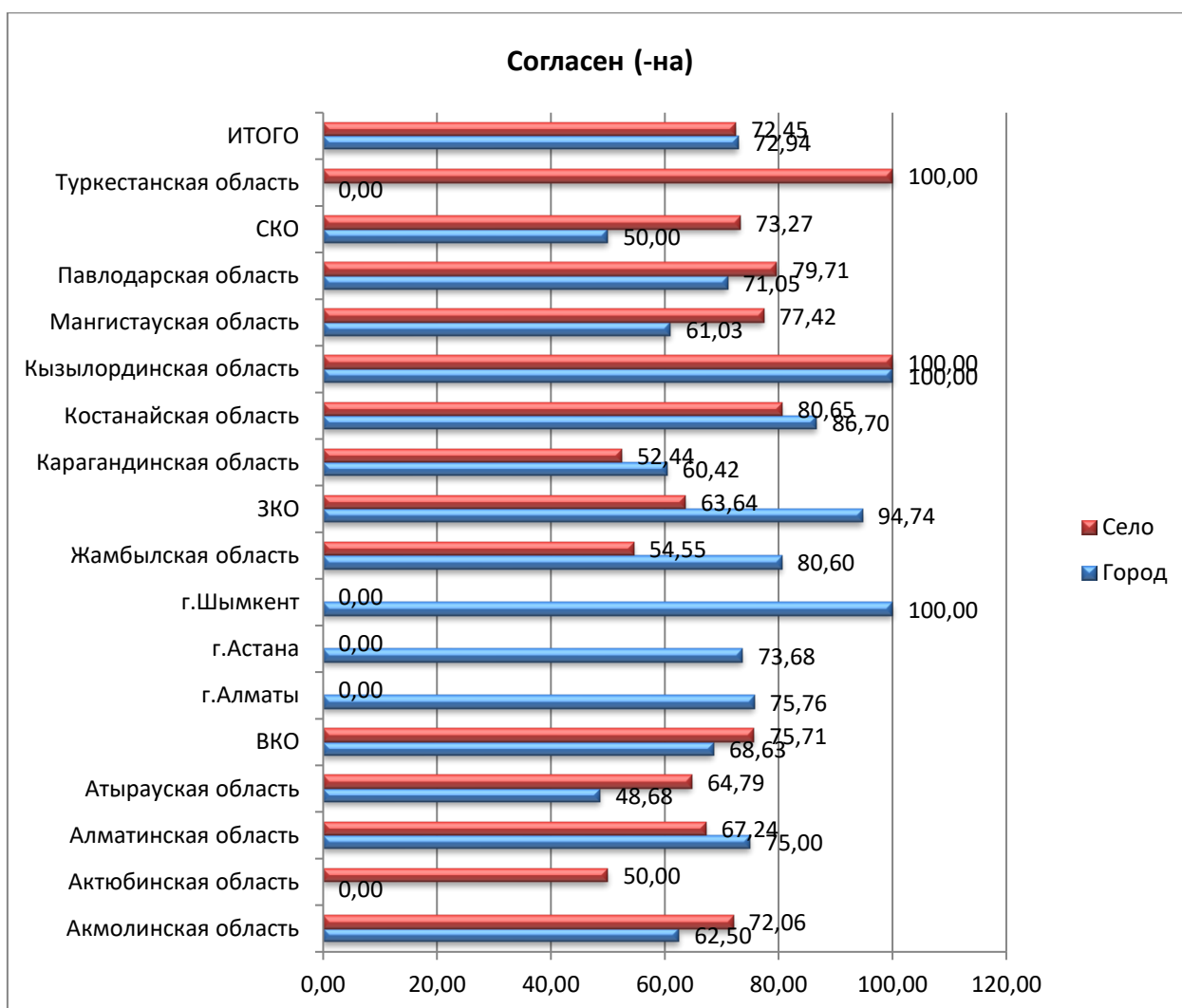
По утверждению «Школа регулярно предоставляет информацию о достижениях и прогрессе детей» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 69,5% (Мангистауская обл.) до 99,5% (г.Шымкент), в разрезе села – от 79,6% (Жамбылская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике: в разрезе города – 89,1%, в разрезе села – 92,2%.

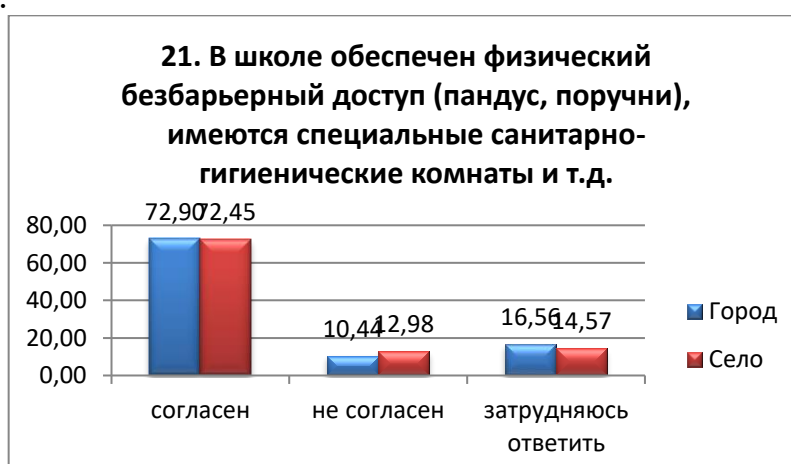
На вопрос «*Имеются ли у Вашего ребенка ограничения возможностей в развитии?*» положительно ответили в разрезе 5,5% родителей детей, обучающихся в городских школах, и 8,36% родителей детей сельских школ. Для тех родителей, которые выбирали отрицательный ответ, анкетирование завершалось. Следующие 9 вопросов были предназначены для родителей детей с особыми образовательными потребностями.

По утверждению «В школе обеспечен физический безбарьерный доступ (пандус, поручни), имеются специальные санитарно-гигиенические комнаты и т.д.» доля родителей, ответивших утвердительно «Согласен», составила в разрезе города от 48,6% (Атырауская обл.) до 100% (Кызылординская обл., Шымкент), в разрезе села – от 50% (Актюбинская обл.) до 100% (Туркестанская, Кызылординская обл.). Средний показатель по республике и в городе и в селе составляет примерно 73%.

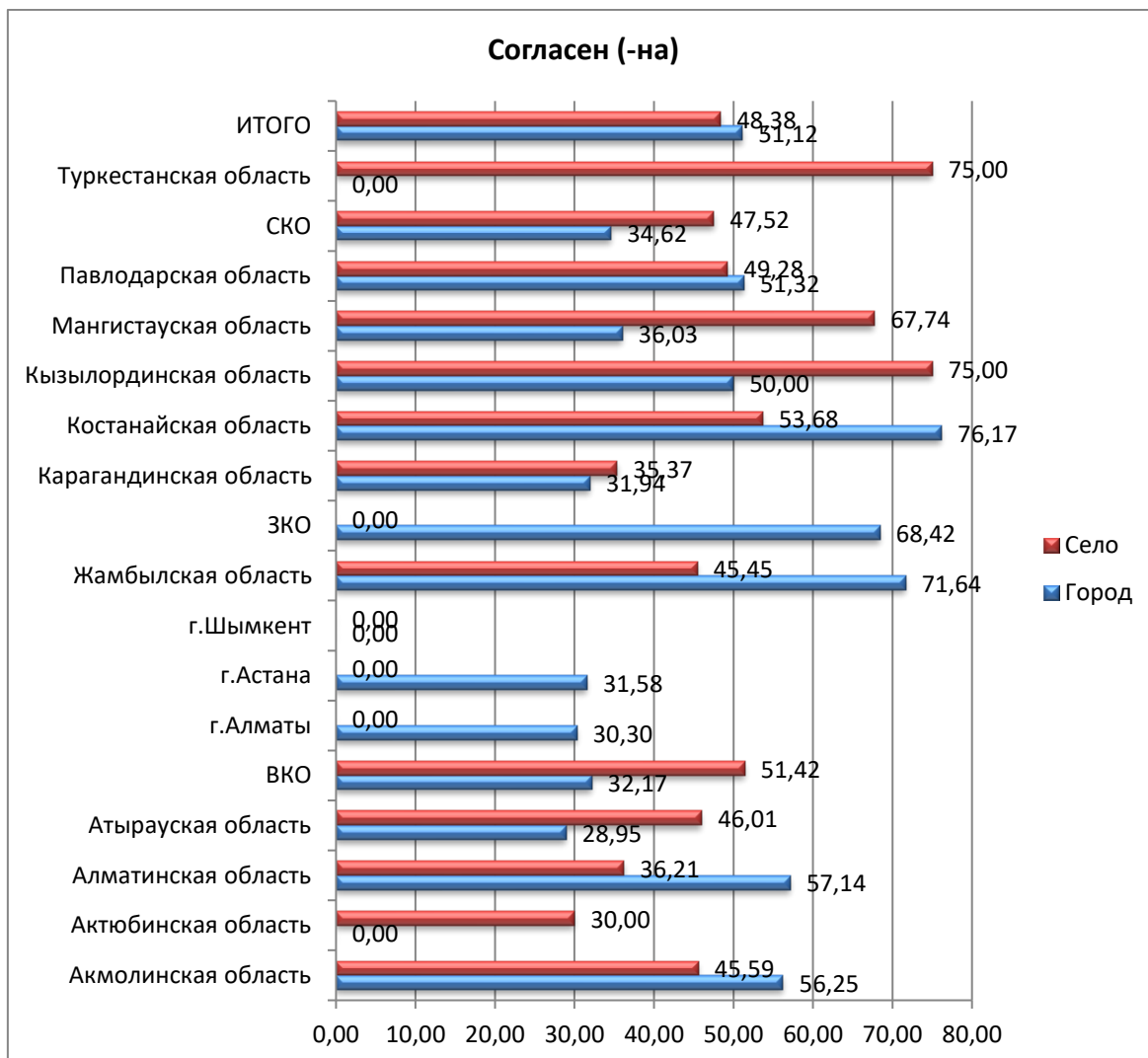
Сводная диаграмма демонстрирует, что в среднем по стране утвердительный ответ дали в разрезе города и села около 73% родителей, ответ «Не согласен» выбрали 10,4% городских родителей и около 13% сельских родителей, ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали соответственно 16,6% и 14,5% родителей.

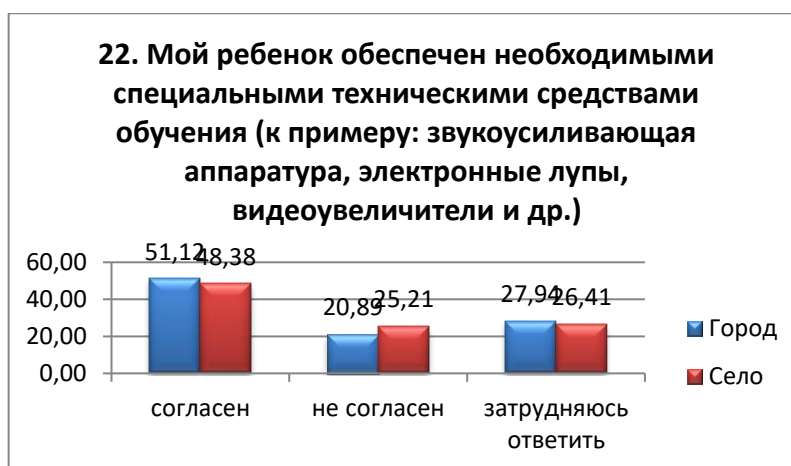
По утверждению «Мой ребенок обеспечен необходимыми специальными техническими средствами обучения (к примеру: звукоусиливающая аппаратура,

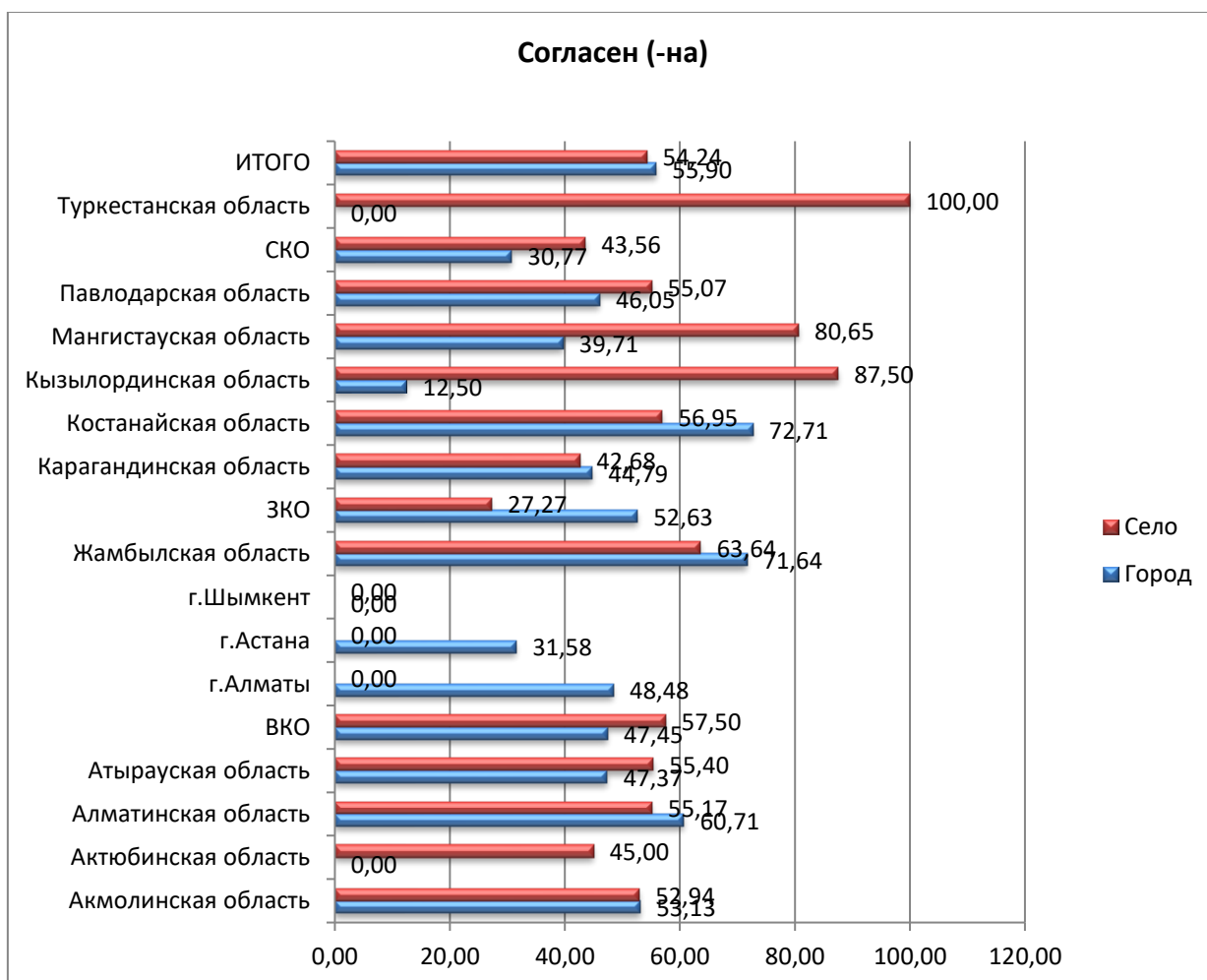
электронные лупы, видеоувеличители и др.)» доля родителей, ответивших утвердительно «Согласен», составила в разрезе города от 28,9% (Атырауская обл.) до 76% (Костанайская обл.), в разрезе села – от 30% (Актюбинская обл.) до 75% (Кызылординская, Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 31,1%, в разрезе села – 48,3%.

Сводная диаграмма показывает, что в среднем по стране утвердительный ответ дали в разрезе города 31,1% и в разрезе села около 48,3% родителей, ответ «Не согласен» выбрали 20,9% родителей городских учеников и около 25,2% родителей сельских школьников. Ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали 27,9% родителей в городе и 26,4% родителей детей сельских школ.

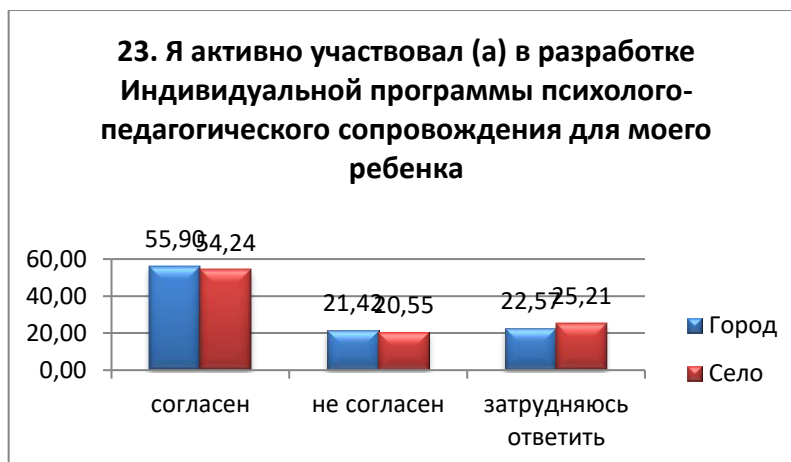

По утверждению «Я активно участвовал (а) в разработке Индивидуальной программы психолого-педагогического сопровождения для моего ребенка» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 12,5% (Кызылординская обл.) до 72,7% (Костанайская обл.), в разрезе села – от 27,3% (Западно-Казахстанская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 55,9%, в разрезе села – 54,2%.

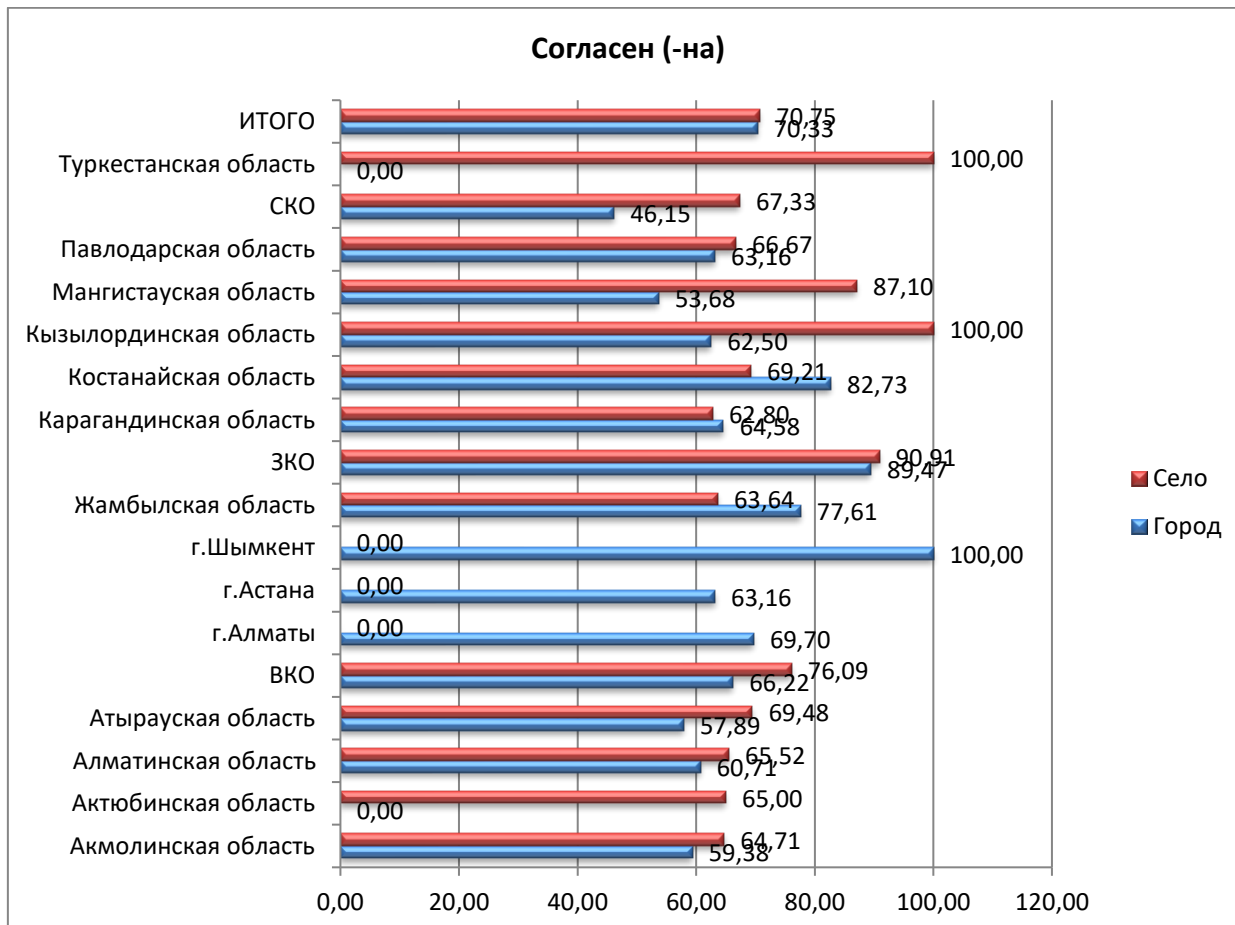

Сводная диаграмма показывает, что в среднем по стране утвердительный ответ дали в разрезе города 55,9% и в разрезе села 54,2% родителей, ответ «Не

согласен» выбрали 21,4% родителей в разрезе города и около 20,5% в разрезе села, ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали 22,5% родителей в разрезе города и 25,2% в разрезе села.

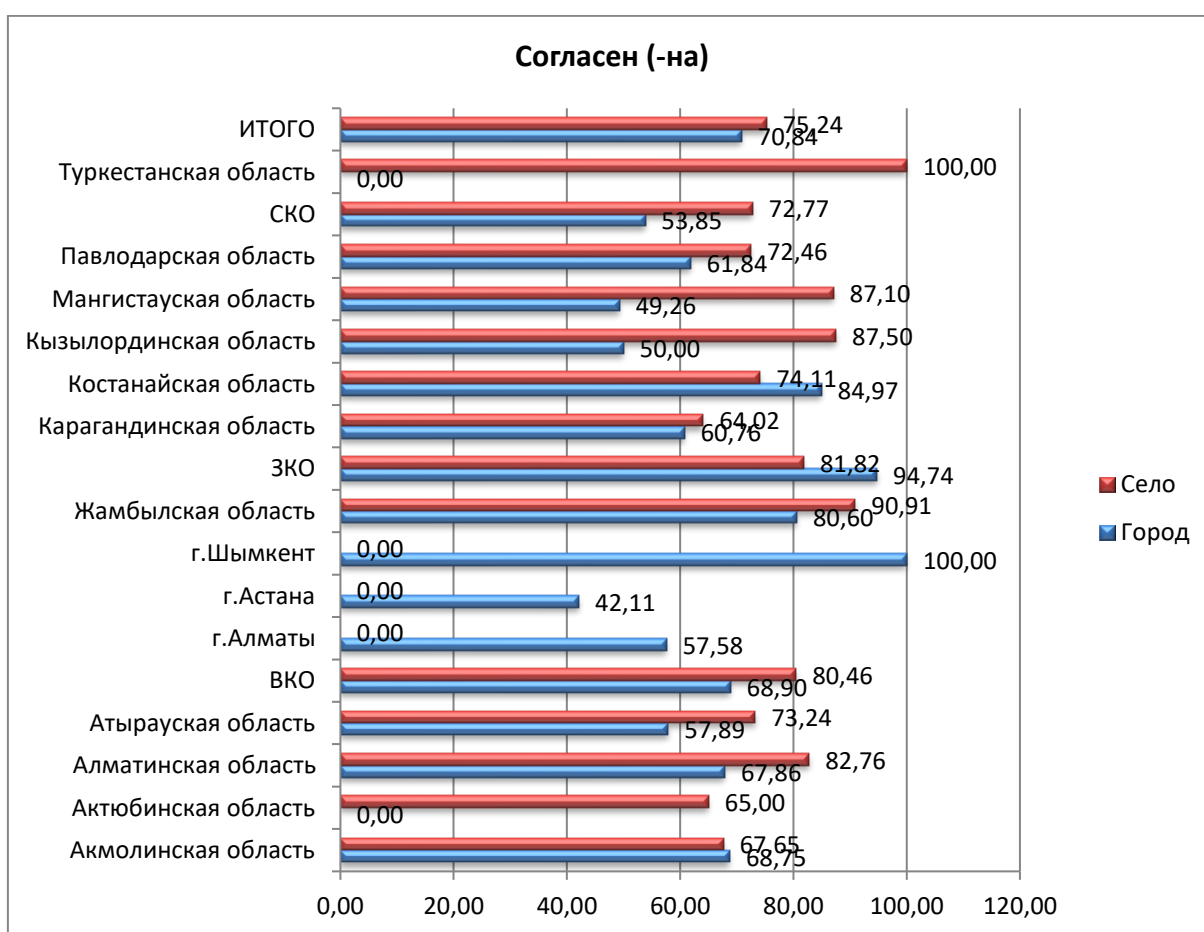
По утверждению «Я считаю Индивидуальную программу психолого-педагогического сопровождения эффективной для моего ребенка» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 46,1% (Северо-Казахстанская обл.) до 100% (г.Шымкент), в разрезе села – от 62,8% (Карагандинская обл.) до 100% (Кызылординская, Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил 70% в обоих случаях.

В среднем по стране ответ «Не согласен» выбрали 7,5% родителей детей городских школ и 8% родителей детей, обучающихся в сельских школах. Ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали соответственно 22% и 21,2% родителей.

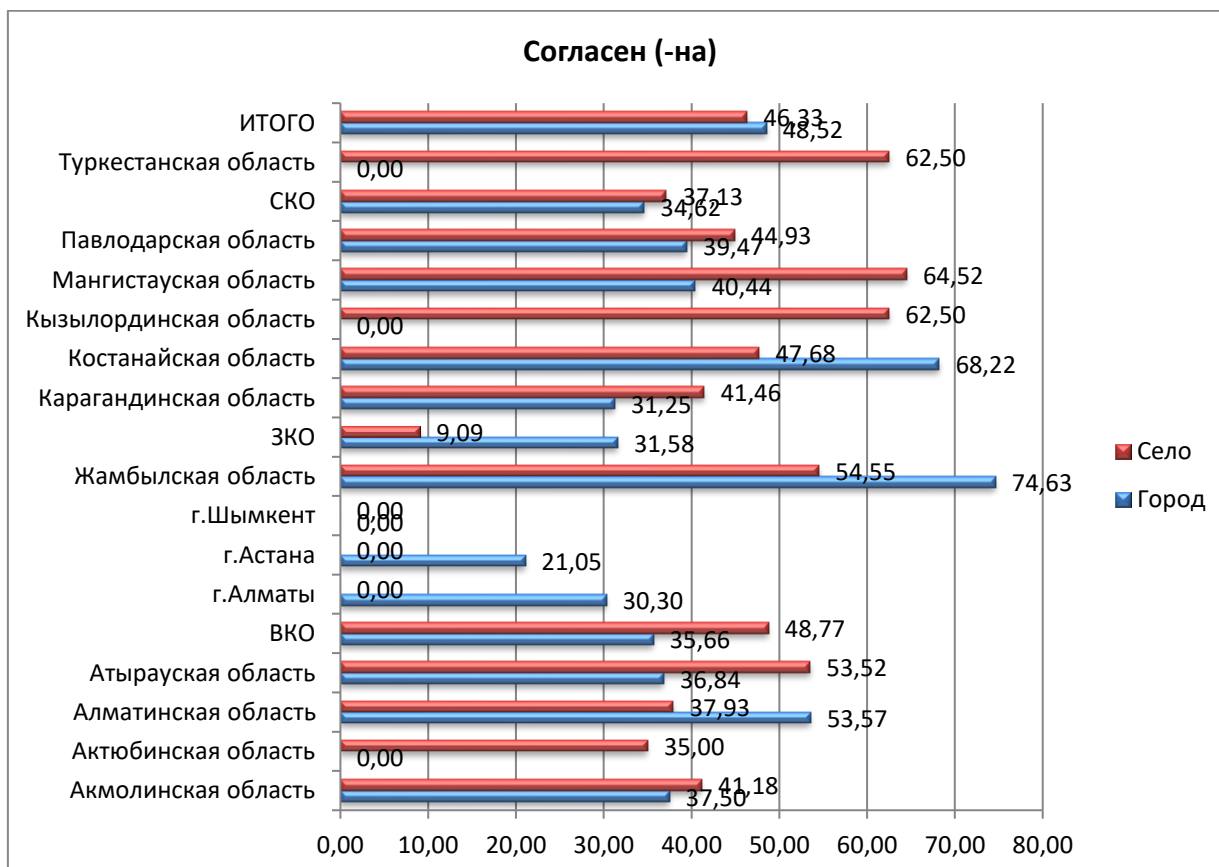
По утверждению «Школа адаптирует учебную программу с учетом индивидуальных возможностей моего ребенка» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 42,1% (г.Астана) до 100% (г.Шымкент), в разрезе села – от 64% (Карагандинская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 70,8%, в разрезе села – 75,2%.

В соответствии со сводной диаграммой в среднем по стране на данный вопрос утвердительный ответ дали 70,8% родителей детей-учеников городских школ, 75,2% родителей сельских школьников. Ответ «Не согласен» выбрали соответственно 13% и 8,6% родителей. Ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали по 16% родителей обеих групп.

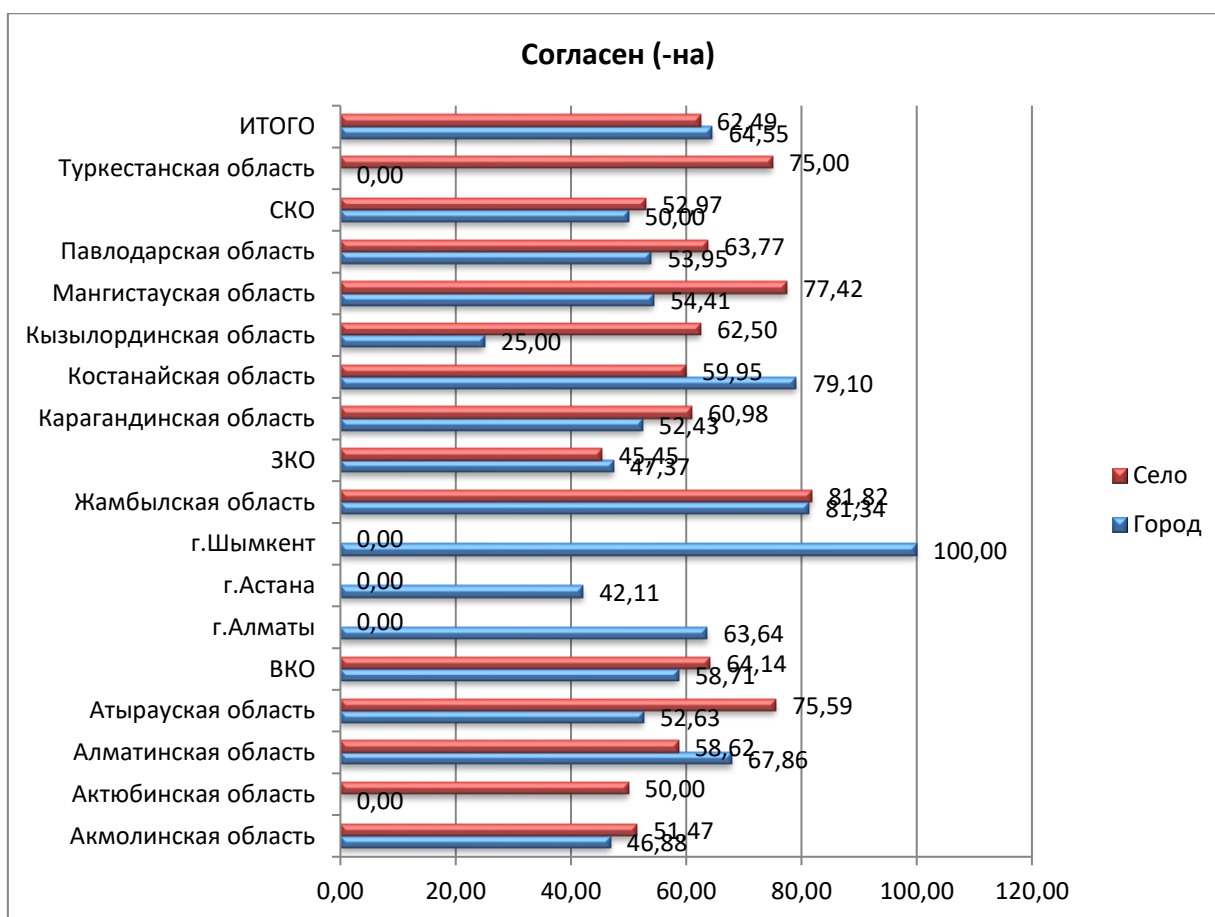
По утверждению «Школа предоставляет специальные учебники(по шрифту Брайля, укрупненным шрифтом и др.), которые нужны моему ребенку» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 21% (г.Астана) до 74,6% (Жамбылская обл.), в разрезе села – от 9% (Западно-Казахстанская обл.) до 64,5% (Мангистауская обл.). Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 48,5%, в разрезе села – 46,3%.

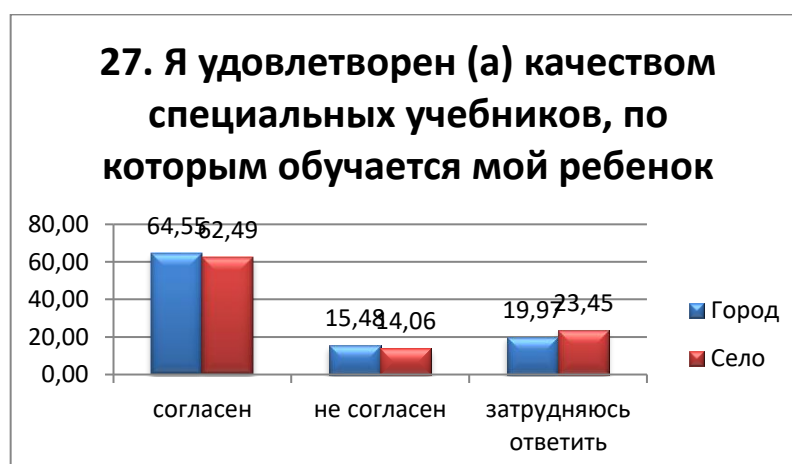
Сводная диаграмма показывает, что в среднем по стране на данный вопрос утвердительный ответ дали в разрезе города 48,5% родителей, в разрезе села 46,3% родителей. Ответ «Не согласен» выбрали 17,1% родителей в разрезе города и 23,2% в разрезе села, ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали соответственно 34,3% и 30,4% родителей.

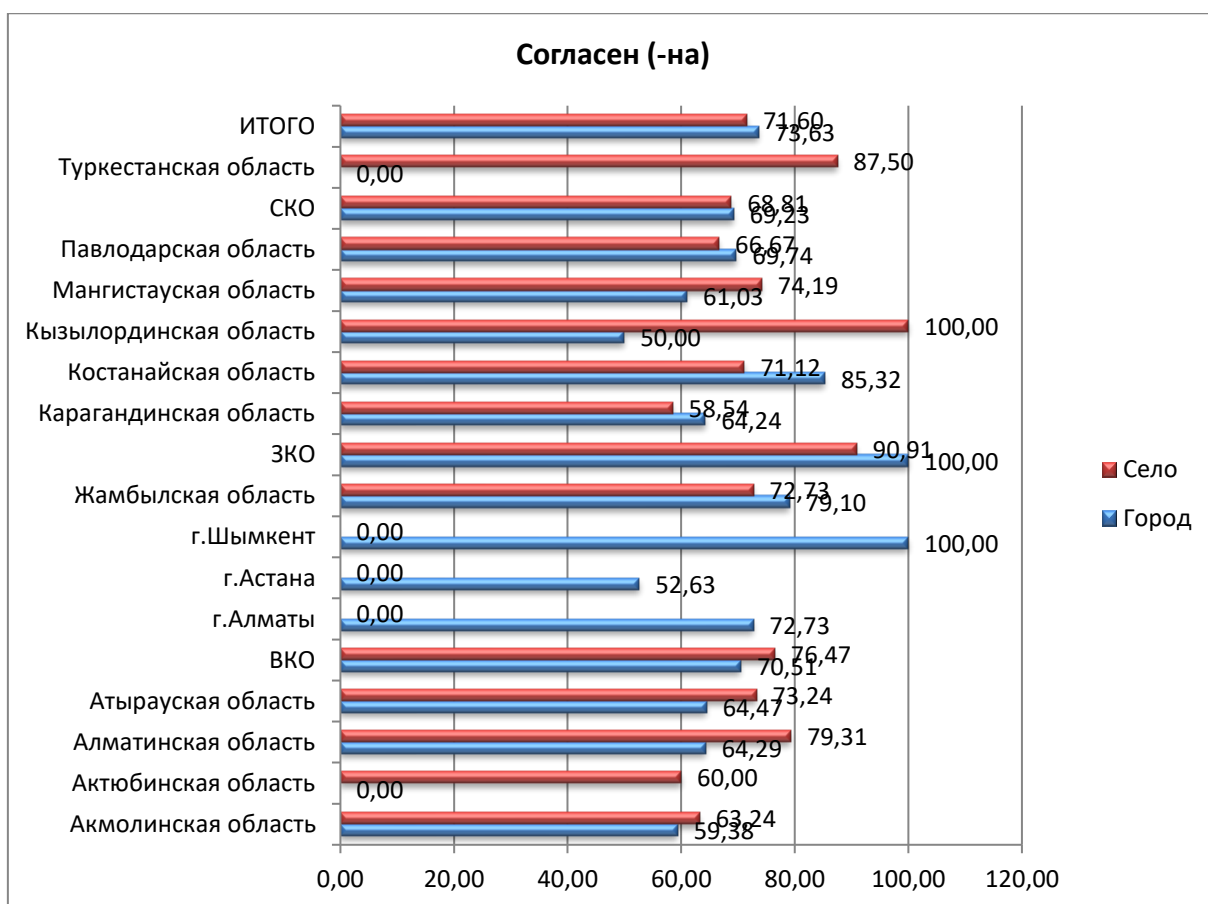
По утверждению «Я удовлетворен (а) качеством специальных учебников, по которым обучается мой ребенок» доля родителей, ответивших утвердительно, составила соответственно от 25% (Кызылординская обл.) до 100% (Шымкент) и от 45,4% (Западно-Казахстанская обл.) до 81,8% (Жамбылская обл.) родителей. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 64,5%, в разрезе села – 62,5%.

Ответ «Не согласен» выбрали 15,4% городских родителей и 14% сельских родителей. Ответ «Затрудняюсь ответить» 19,9% родителей городских детей и 23,4% родителей сельских школьников.

От 50% (Кызылординская обл.) до 99,37% (Западно-Казахстанская обл., Шымкент) родителей детей, обучающихся в городских школах, и от 58,5 % (Карагандинская обл.) до 100% (Кызылординская обл.) родителей детей сельских школ считают, что *дополнительные/индивидуальные занятия у специальных педагогов способствовали прогрессу в развитии ребенка*. Средний показатель по республике составил: в разрезе города – 75,6%, в разрезе села – 71,6%.

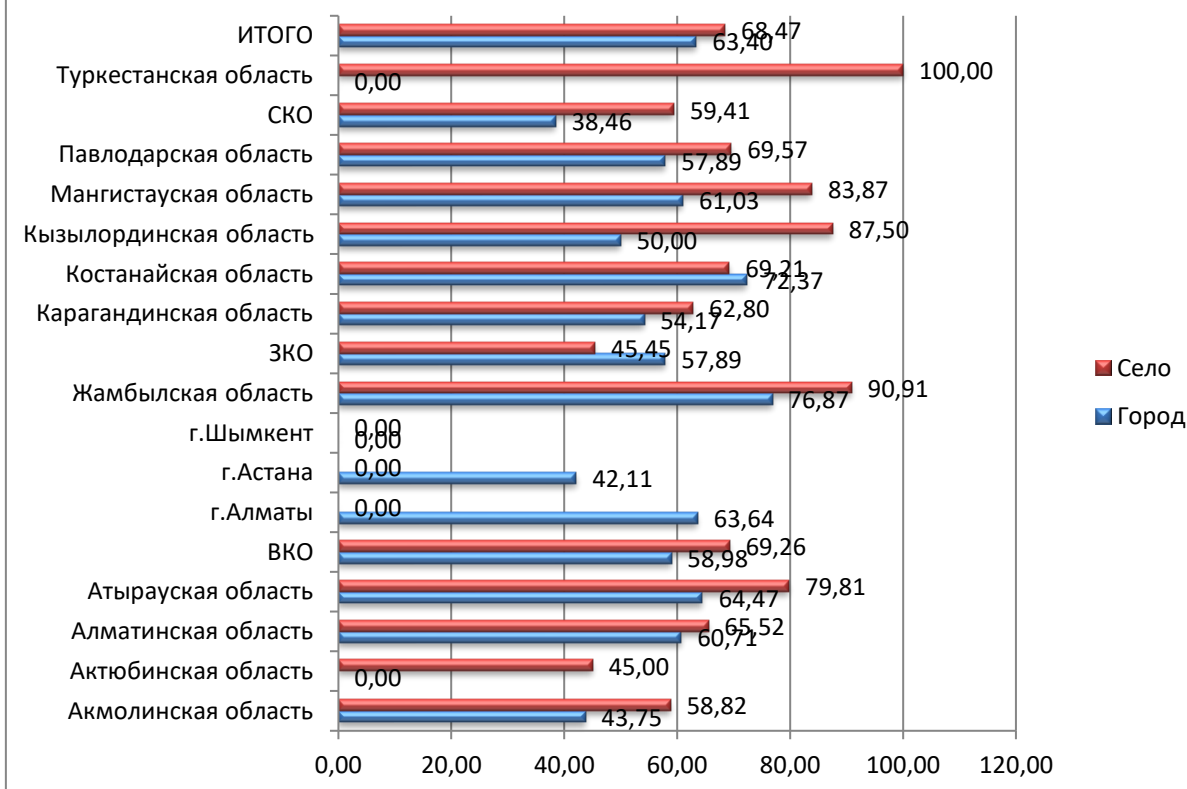
Ответ «Не согласен» выбрали 8,3% родителей в разрезе города и 7,6% в разрезе села, ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали 17,9% родителей в разрезе города и 20,7% в разрезе села.

По утверждению «Я доволен(а) поддержкой, которую мой ребенок получает от педагога ассистента (тьютора)» доля родителей, ответивших утвердительно, составила в разрезе города от 38,4% (Северо-Казахстанская обл.) до 76,8% (Жамбылская обл.), в разрезе села – от 45% (Актюбинская обл.) до 100% (Туркестанская обл.). Средний показатель по республике: в разрезе города – 63,3%, в разрезе села – 68,4%.

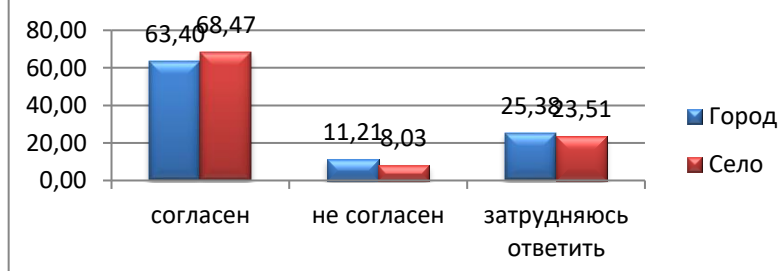

29. Я доволен(а) поддержкой, которую мой ребенок получает от педагога ассистента (тьютора)

Ответ «Не согласен» выбрали 11,2% родителей в разрезе города и 8% в разрезе села, ответ «Затрудняюсь ответить» выбрали 25,3% родителей в разрезе города и 23,5% в разрезе села. На предыдущие 9 вопросов отвечали 1829 родителей детей, у которых имеются особые образовательные потребности.

29. Я доволен(а) поддержкой, которую мой ребенок получает от педагога ассистента (тьютора)

3 Методические рекомендации по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями образовательного процесса в средней школе в соответствии с Единой рамкой мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан

В соответствии с рекомендациями Единой рамки мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан Национальной академией образования им. И. Алтынсарина был проведен онлайн опрос с охватом всех категорий респондентов, включенных в процесс внедрения инклюзивного образования в школы республики.

В онлайн-опросе приняли участие всего 304016 респондентов. Контингент респондентов: обучающиеся, учителя-практики, родители, представители администрации школ республики.

В результате анализа данных, полученных в мониторинговом исследовании потребностей детей с особыми образовательными потребностями, можно сделать следующие выводы:

Большая часть родителей, в том числе родители детей с ООП, принимают идеи инклюзивного образования, видят ценность такой формы образования для детей вообще и своих детей в частности.

Больше половины родителей правильно понимают инклюзивное образование как совместное обучение детей с разными способностями, детей с нарушениями в развитии и обычных детей. Однако больше 30% родителей затрудняются в определении инклюзивного образования.

Родители детей с ООП в своем большинстве не знакомы с Законом РК «Об образовании», имеющем непосредственное отношение к их правам и возможностям. Несмотря на это, значительная часть родителей детей с ООП собирается привести своего ребенка в школу по месту жительства.

Большая часть всех опрошенных родителей ориентирована сегодня на инклюзивное образование. Важно отметить, что преобладающее число родителей совершило сознательный выбор в пользу инклюзивного образования.

Среди родителей детей с ООП одна треть отдают предпочтение обучению своего ребенка в школе со специально созданными условиями, четвертая часть родителей ориентированы на обычную массовую школу, и лишь пятая часть родителей детей с особыми потребностями хотели бы обучать своего ребенка в специальной (коррекционной) школе.

Выбор родителями организаций образования в виде инклюзивной общеобразовательной школы преобладает над выбором специальных организаций образования (специальной школы).

В основном, на инклюзивное образование ориентированы родители детей с ограниченными возможностями в развитии, имеющие сочетанные нарушения. Причем часть из этих нарушений имеют высокую степень выраженности, приведшую к инвалидности ребенка.

Запрос на инклюзивное образование в наибольшей степени сформирован в настоящее время у родителей, воспитывающих детей с инвалидностью.

Родители детей, стоящих на учете в поликлинике, не ориентированы на специальные условия образования для своих детей и в большей степени выбирают массовую общеобразовательную школу.

Родители детей с ООП в качестве наиболее характерных трудностей для своих детей отмечают следующие: трудности в общении, в вовлечении в обучающий процесс на учебных занятиях, на уровне эмоциональной и поведенческой саморегуляции.

Среди видов помощи, оказываемых детям с ООП, в настоящий момент наиболее распространена логопедическая и психологическая помощь. Но при этом

потребности детей с трудностями в развитии в помощи педагогов-психологов в настоящее время полностью не удовлетворяются.

Родители детей с ООП в своем преобладающем большинстве ожидают, что для их детей школьное образование станет ступенью к профессиональному высшему или среднему образованию; около трети родителей главным результатом школьного образования называют социализацию их детей – получение опыта общения с разными детьми и взрослыми, жизненные навыки, умение легко адаптироваться, жить в современном обществе.

Родители детей с ООП, выбирающие инклюзивную школу, считают, что за счет особых условий, созданных там для ребенка, он сможет получить полноценное среднее образование и даже продолжить его.

В наибольшей степени потребностям детей с ООП отвечают такие специальные образовательные условия, как:

- система психолого-педагогического сопровождения, включающая занятия с психологом, логопедом, дефектологом;

- индивидуальная программа обучения для ребенка.

Для большинства родителей, выбирающих инклюзивное образование, «специальные условия» – это, прежде всего, специальная медико-психологическая и педагогическая помощь и особый режим освоения учебной программы (темп, размер группы, объем заданий и прочее).

Ожидания родителей, связанные с потребностью в тех или иных видах специальных образовательных условий для своих детей, не всегда подкреплены сознательным выбором вида организации образования или находятся в противоречии с возможностями выбранных организаций образования.

В ходе анализа итогов проведенного мониторинга были выявлены и определенные проблемы при внедрении инклюзии на местном уровне:

- 1) основная проблема – подготовка квалифицированных педагогических кадров. Для осуществления инклюзивного образования необходимы специальная подготовка студентов педагогических вузов и переподготовка учителей, так как традиционное содержание профессионального образования не нацелено на формирование у педагогов массовой школы инклюзивной компетентности;

2) далеко не у всех педагогов сформирован мотивационный компонент – совокупность мотивов, адекватных целям и задачам инклюзивного образования;

3) отсутствие учебных, информационных, справочных, методических пособий, руководств по формированию инклюзивной образовательной среды;

4) отсутствуют программы, в которых предусматривается индивидуальная траектория образования;

5) не все родители нормотипичных детей согласны на совместное обучение своего ребенка с детьми, имеющими трудности в развитии;

б) архитектурная недоступность школьных зданий для учащихся, нуждающихся в специальных приспособлениях для их мобильности.

Разрешать эти и другие проблемы нужно одновременно. Однако опыт инклюзивного образования в Европе и уже имеющийся в республике показывает, что первостепенной задачей и стратегической целью профессионального образования является формирование инклюзивной компетентности у педагогов как составляющей их профессии.

Говорить о полноценном внедрении инклюзивного образования можно будет только после того, как учителя примут саму идею инклюзии.

Рамка мониторинга развития инклюзии показывает, что специалисты-педагоги далеко не сразу принимают те методы, формы, которые требуются для данного типа обучения. Сначала идет явное или скрытое отрицание, затем – пассивное принятие принципов и идеи инклюзии. Преодоление подобной ситуации возможно лишь при организации систематизированной информационно-методической поддержки специалистов, которые заинтересованы в организации и реализации инклюзивного образования, по следующим направлениям:

1) Учебно-методическое, материально-техническое и кадровое обеспечение инклюзивного образования.

В показателе ГПРОН «Доля школ, создавших условия для инклюзивного образования» следует конкретизировать понятие «условия» как не только физический безбарьерный доступ по наличию некоторых приспособлений (пандус, поручни), но и материально-техническое, учебно-методическое и кадровое обеспечение.

По мнению учителей, им необходима поддержка по вопросам преподавания в инклюзивной среде в условиях обновления содержания образования. Необходима адаптация механизмов реализации образовательных программ с учетом особенностей обучения детей с ООП (критериальное оценивание, трехязычное обучение, обновленное содержание образования и др.) через разработку методических рекомендаций, дополнений в НПА в части обеспечения гибкости образовательного процесса.

Для обучающихся, имеющих языковые барьеры, необходимо создание системы бесплатных обучающих курсов по государственному и русскому

языкам на уровне МИО. Данный вопрос предусмотрен в планах Ассамблеи народа РК.

Необходимо проведение на местном и республиканском уровнях конкурсов «Лучшая организация образования для всех», «Лучший ассистент педагога (тьютор)» и др.; проведение для руководящих кадров, педагогов всех уровней образования курсов, тренингов, выездных семинаров в отечественных и зарубежных организациях образования с успешным опытом реализации инклюзии.

Учителями-практиками рекомендуется расширить рамки ежегодно проводимой Министерством образования и науки совместно с НАО им.Алтынсарина международной научно-практической конференция «Инклюзивное образование: теория, практика, опыт».

2) Информационно-разъяснительная работа по продвижению инклюзивного образования.

В настоящее время актуальной проблемой инклюзивного образования, стоящей перед организацией комплексной помощи детям, является создание «безбарьерной» образовательной среды. Одним из общих правил такой образовательной среды является критерий ее доступности для ребенка с ограниченными возможностями здоровья.

С целью обеспечения готовности родителей, педагогов и общества в целом к принятию ценностей инклюзивного образования необходимо:

– проведение информационно-просветительских кампаний;

– публикация социальных роликов, телевизионных передач, материалов в СМИ в области инклюзивного образования различными стейкхолдерами.

С целью обеспечения эффективности обучения, реабилитации и социальной адаптации следует усилить взаимодействие межведомственных учреждений.

Важно также включение в ежегодный Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования отдельного раздела по развитию инклюзивного образования на всех уровнях.

Как показал мониторинг, родители учащихся с ООП недостаточно осведомлены о своих правах и возможностях. Отсутствие систематической обратной связи по вопросам изменений в нормативную правовую базу инклюзивного образования ведет к стихийности и разрозненности педагогических подходов. Необходимо оказание информационно-консультативной поддержки обучающимся с ООП, их родителям и учителям через разработку и распространение информационных буклетов, руководств по часто задаваемым вопросам на уровне МОН РК и МИО. Кроме того, необходимо включение в официальные сайты всех организаций образования раздела об условиях и возможностях обучения лиц с особыми образовательными потребностями, в том числе с инвалидностью.

3) Совершенствование менеджмента инклюзивного образования

Для разрешения этой проблемы на местном уровне (отделы, управления образования, администрация школы совместно со специалистами психолого-

педагогического сопровождения) должны предусмотреть работу в следующих направлениях:

- разработка и сопровождение информационно-методических ресурсов в сфере инклюзивного образования – электронных обучающих средств и баз данных, в том числе через Интернет;

- создание информационной базы по вопросам психолого-педагогического сопровождения инклюзивного образования детей с ООП;

- обеспечение методического сопровождения специалистов, включенных в организацию и реализацию инклюзивного образования;

- формирование профессионального сообщества специалистов, включенных в организацию и реализацию инклюзивного образования;

- мониторинг процесса развития инклюзивной компетенции у педагогов;

- создание, реализация и сопровождение интерактивных форм методического сопровождения специалистов, обеспечивающих обучение в формате инклюзии (обсуждение на методическом совете или методобъединении).

Развитие инклюзивного образования дает надежду, что каждый ребенок, в том числе с особыми образовательными потребностями, сможет реализовать право на качественное образование в соответствии с его возможностями и потребностями, в результате реализовать свой потенциал и найти свое место в жизни.

Заключение

Мониторинг по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями инклюзивного образовательного процесса направлен на решение управленческих задач, связанных с проектированием изменений в системе образования, ориентированных на реализацию права на образование детей с ООП и их успешную социализацию в обществе. Результаты мониторингового исследования позволят наметить необходимые преобразования в образовательной системе в направлении полноценного образования различных категорий детей с ООП, оценить необходимое обеспечение детей с ООП в целях полноценной социальной адаптации их в образовательной среде, выявить потребности семьи в образовательных услугах и их запросы на образовательные условия.

Среди комплекса условий, определяющих эффективность инклюзивного образования, особое место занимает поиск и апробация инновационных моделей организации совместного обучения, новых форм и способов организации образовательного процесса. В последние годы актуализируется вопрос системной поддержки инклюзивного образования инновационными площадками, реализующими практику обучения детей с особыми образовательными потребностями в регионах страны.

В связи с этим необходимо активно обобщать и тиражировать наработанный позитивный опыт инклюзии для формирования у педагогов осознанности и добровольности в следовании системной трансформации всех школ страны в собственно инклюзивные.

Соответственно требуется аргументированное изучение сущности инклюзии и ее концептуальных, нормативных, правовых, организационно-методических основ. Это позволит руководящим органам, всем педагогическим работникам и специалистам планомерно, поэтапно «выращивать» инклюзивную практику, преобразовывать образовательное пространство в соответствии с требованиями времени, ожиданиями родителей и обучающихся.

Глоссарий

Лица (дети) с особыми образовательными потребностями – лица, которые испытывают постоянные или временные трудности в получении образования, обусловленные здоровьем, нуждающиеся в специальных, общеобразовательных учебных программах и образовательных программах дополнительного образования.

Специальные условия для получения образования – условия, включающие специальные учебные программы и методы обучения, технические и иные средства, среду жизнедеятельности, а также медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение общеобразовательных учебных и образовательных программ лицами (детьми) с особыми образовательными потребностями.

Образование – непрерывный процесс воспитания и обучения, осуществляемый в целях нравственного, интеллектуального, культурного, физического развития и формирования профессиональной компетентности.

Образовательный мониторинг – систематическое наблюдение, анализ, оценка и прогноз состояния и динамики изменений результатов и условий осуществления образовательных процессов, контингента обучающихся, сети, а также рейтинговых показателей достижений деятельности организаций образования.

Общеобразовательная школа – учебное заведение, реализующее общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего и общего среднего образования, а также образовательные программы дополнительного образования обучающихся и воспитанников.

Инклюзивное образование – процесс, обеспечивающий равный доступ к образованию для всех обучающихся с учетом особых образовательных потребностей и индивидуальных возможностей.

Специалист – квалификация, присваиваемая лицам после освоения образовательной программы высшего образования.

Учебный план – документ, регламентирующий перечень, последовательность, объем (трудоемкость) учебных предметов, учебных дисциплин и (или) модулей, профессиональной практики, иных видов учебной деятельности обучающихся соответствующего уровня образования и формы контроля.

Среднее образование – гарантированное Конституцией Республики Казахстан образование, получаемое гражданами в результате освоения общеобразовательных учебных программ начального, основного среднего и общего среднего образования в соответствии с государственными общеобязательными стандартами образования.

Организация среднего образования – организация образования, реализующая общеобразовательные учебные программы начального, основного среднего, общего среднего образования, специализированные общеобразовательные и специальные учебные программы.

Социальная и медико-педагогическая коррекционная поддержка детей с ограниченными возможностями – деятельность организаций образования, социальной защиты населения, здравоохранения, предоставляющих специальные социальные, медицинские и образовательные услуги, обеспечивающие детям с ограниченными возможностями условия для преодоления и компенсации ограничения жизнедеятельности и направленные на создание им равных с другими гражданами возможностей участия в жизни общества.

Ребенок (дети) с ограниченными возможностями – ребенок (дети) до восемнадцати лет с физическими и (или) психическими недостатками, имеющий ограничение жизнедеятельности, обусловленное врожденными, наследственными, приобретенными заболеваниями или последствиями травм, подтвержденными в установленном порядке.

Социальная адаптация – активное приспособление детей с ограниченными возможностями к условиям социальной среды путем усвоения и восприятия ценностей, правил и норм поведения, принятых в обществе, и трудовой подготовки в процессе целенаправленной социальной и медико-педагогической коррекционной поддержки.

Специальные образовательные программы – программы, предназначенные для обучения детей с ограниченными возможностями.

Специальное образование – образование, предоставляемое детям с ограниченными возможностями с созданием специальных условий.

Специальные образовательные условия – условия для получения специального образования, включая технические и иные вспомогательные средства, а также медицинские, социальные и иные услуги, без которых невозможно освоение образовательных программ детьми с ограниченными возможностями.

Специальные организации образования - организации, созданные для диагностики и консультирования, обучения и воспитания детей с ограниченными возможностями: психолого-медико-педагогические консультации, реабилитационные центры, кабинеты психолого-педагогической коррекции, детские сады, логопедические пункты при школах и другие организации.

Специальные коррекционные организации – организации для детей с ограниченными возможностями в развитии:

с нарушениями слуха (неслышащие, слабослышащие, позднооглохшие);

с нарушениями зрения (незрячие, слабовидящие, поздноослепшие);

с нарушениями функции опорно-двигательного аппарата;

с нарушениями речи;

с умственной отсталостью;

с задержкой психического развития;

с расстройством эмоционально-волевой сферы и поведения;

со сложными нарушениями, в том числе со слепоглухотой.

Ребенок, оставшийся без попечения родителей – ребенок, который остался без попечения единственного или обоих родителей в связи с ограничением или лишением их родительских прав, признанием родителей безвестно отсутствующими, объявлением их умершими, признанием недееспособными (ограниченно дееспособными), отбыванием родителями наказания в местах лишения свободы, уклонением родителей от воспитания ребенка или от защиты его прав и интересов, в том числе при отказе родителей взять своего ребенка из воспитательного или лечебного учреждения, а также в иных случаях отсутствия родительского попечения.

Ребенок-сирота – ребенок, у которого умерли оба или единственный родитель.

Оралман – этнический казах, постоянно проживавший на момент приобретения суверенитета Республикой Казахстан за ее пределами, и его дети казахской национальности, родившиеся и постоянно проживавшие после приобретения суверенитета Республикой Казахстан за ее пределами, прибывший (прибывшие) в Республику Казахстан в целях постоянного проживания на исторической родине и получивший (получившие) соответствующий статус в порядке, установленном настоящим Законом.

Беженец – иностранец, который в силу обоснованных опасений стать жертвой преследований по признаку расы, национальности, вероисповедания, гражданства, принадлежности к определенной социальной группе или политическим убеждениям находится вне страны своей гражданской принадлежности и не может пользоваться защитой своей страны или не желает пользоваться такой защитой вследствие таких опасений, или лицо без гражданства, находящиеся вне страны своего постоянного места жительства или гражданской принадлежности, которые не могут или не желают вернуться в нее вследствие этих опасений.

Мониторинг – система постоянного наблюдения за явлениями и процессами, проходящими в окружающей среде и обществе, результаты которого служат для обоснования управленческих решений по обеспечению безопасности людей и объектов экономики.

Список литературы

1. Рамка мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан. 2017г.
2. <https://ru.unesco.org/sdgs>
3. Обзор национальной политики в области образования Казахстан, Кыргызская Республика и Таджикистан 2009. Учащиеся с особыми потребностями и ограниченными возможностями. <https://www.oecd.org/countries/tajikistan/43851524.pdf>
4. «Обзор национальной образовательной политики: среднее образование в Казахстане». 2014 г. <http://iac.kz/ru/analytics/srednee-obrazovanie-kazahstana-obzor-oesr-nacionalnoy-obrazovatelnoy-politiki-2014g>
5. Послание Главы государства народу Казахстана «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее». http://www.akorda.kz/ru/addresses/addresses_of_president/poslanie-prezidenta-respubliki-kazahstan
6. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2016-2019 годы. <http://control.edu.gov.kz/ru/gosudarstvennaya-programma-razvitiya-obrazovaniya-i-nauki-respubliki-kazahstan-na-2016-2019-gody>
7. Закон РК «Об образовании» <http://online.zakon.kz/>
8. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 17 сентября 2013 года № 375 «Об утверждении Типовых правил деятельности по видам общеобразовательных организаций (начального, основного среднего и общего среднего образования)» https://online.zakon.kz/document/?doc_id=31470949#
9. Правила организации учебного процесса по дистанционным образовательным технологиям, утвержденные приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 20 марта 2015 года № 137. adilet.zan.kz/rus/docs/V1500010768
10. Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан . <http://iac.kz/ru/project/nacionalnyy-doklad>

Содержание

	Введение	148
1	Цели и задачи, организационная структура и технологии проведения мониторинга по обеспечению образовательного процесса в условиях инклюзивного образования в начальной, основной средней, общей средней школе	150
2	Анализ результатов проведенного мониторинга по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями инклюзивного образовательного процесса	161
3	Методические рекомендации по обеспечению учебно-методическими и материально-техническими условиями образовательного процесса в средней школе в соответствии с Единой рамкой мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан	280
4	Заключение	285
5	Глоссарий	286
5	Список литературы	289

**Қазақстан Республикасында инклюзивті білім беру мониторингінің
Біріңғай шеңберіне сәйкес мониторинг жүргізу**

Әдістемелік ұсынымдар

**Проведение мониторинга в соответствии с Единой рамкой мониторинга
инклюзивного образования в Республике Казахстан**

Методические рекомендации

Басуға 04.12.2018 ж. қол қойылды. Пішімі 60×84 1/16.
Қағазы офсеттік. Офсеттік басылыс.
Қаріп түрі «Times New Roman». Шартты баспа табағы 16.

Подписано в печать 04.12. 2018 г. Формат 60×84 1/16.
Бумага офсетная. Печать офсетная.
Шрифт Times New Roman. Усл. п.л. 16.